K. JABLONSKIS

LIETUVIŠKI ŽODŽIAI

SENOSIOS LIETUVOS RAŠTINIŲ KALBOJE

I DALIS

TEKSTAI

IŠLEIDO LIETUVOS ISTORIJOS DRAUGIJA
KAUNAS 1941 M.

K. Jablonskis. **Lietuviški žodžiai senosios Lietuvos raštinių kalboje.** I dalis. Tekstai.

К. Яблонскис. **Литовския слова в канцелярском языке старой Литвы.** Часть I. Тексты. (На литовском языке).

Išleido Lietuvos Istorijos Draugija Kaune 1941 m. Redagavo prof. A. Janulaitis, koregavo K. Jablonskis. Pradėta rinkti 1935. VII. 15. Leista spausdinti 1941. III. 22. MD Nr. 1754. Tiražas 600. Popierius 64×96 cm 95 gr m² 23,5 sp. lanko. Spaudė valst. spaustuvė „Varpas", Kaune, Gedimino g. 38. Užs. Nr. 456.

TURINYS

Prakalba VII

Trumpinimų paaiškinimai XIII

Tekstai

I. Lietuviški žodžiai 1

II. Žodžiai, kurie Lietuvoje turėjo ir kitos reikšmės. 273

III. Nelietuviško kilimo žodžiai, patekę į rašto kalbą iš lietuvių kalbos 280

IV. Praleisti sąrašuose ir keli neaiškaus kilimo žodžiai 293

Papildomieji tekstai 300

Rodyklė 361

Klaidų atitaisymas . . . . . XV, 374

PRAKALBA

Senovės Lietuvoje, t. y. Lietuvos didžiojoje kunigaikštystėje, reikalų raštai buvo rašomi daugiausia nelietuviškai — rusiškai, vėliau lenkiškai, be to, lotyniškai ir vokiškai. Tuose nelietuviškai parašytuose raštuose yra nemaža ir lietuviškų žodžių. Jų ištyrimas turi didelės reikšmės ne tik kalbos mokslui, bet ypač yra reikšmingas Lietuvos visuomenės ir kultūros istorijai. Jie sudaro labai svarbų, labai nedaug tenaudotą, istorijos šaltinį. Jau 1899 m. E. Volteris yra atkreipęs į juos dėmesį atskiru straipsniu (VLR), tada jis jų tesuminėjo apie dvidešimt. Vėliau nemaža lietuviškos kilmės žodžių vadinamojoje rusiškoje Lietuvos didžiosios kunigaikštystės raštų kalboje ir šnekamojoje gudų kalboje yra surinkęs prof. A. Karskis ir paskelbęs iš pradžių atskirame straipsnyje, vėliau savo dideliame veikale apie gudus[1]. Tokių lietuviškų žodžių yra tekę savo raštuose paminėti ne vienam kalbininkui ir istorikui ir daryti dėl jų vartojimo tam tikrų išvadų. Bet kadangi tie žodžiai tebuvo žinomi iš spausdintų istorijos šaltinių, o tų šaltinių labai maža tėra paskelbta, be to, beveik visuose leidiniuose jie nėra išryškinti, susisteminti, leidiniai dažniausiai neturi gerų rodyklių, todėl net tų žodžių sąrašas mokslininkų apyvartoje buvo labai nepilnas, ir retas kuris, kalbėdamas apie kurio žodžio reikšmę, turėjo galvoje visus net paskelbtus tekstus su kalbamojo žodžio paminėjimais. Dėl to surinkimas vienon vieton tekstų ir apie tokius žodžius, kuriems naujos medžiagos nedaug tesurasta, pav. *bort* (Nr. 8), *mezleva* (Nr. 82), *roitinik* (Nr. 143), jau yra reikšmingas jų prasmei suprasti. Bet labai daug žodžių, net ir paminėtų paskelbtuose dokumentuose, pav. *berelo* (Nr. 13 [1 9 14 37 50]) — toks žodis, kurio paminėjimų dokumentuose be didelio vargo galima būtų surinkti vien tik iš Kauno rankraštinių rinkinių per tūkstantį — taigi, paprastas rašto kalbos žodis, visai nėra atkreipęs į save mokslininkų dėmesio. Kiti žodžiai, kaip antai *lipty* (Nr. 74), *numagal* (Nr. 89), *svor* (Nr. 162) ir t. t., — kurių kiekvienas yra pavartotas gal ne viename šimte dokumentų, nė karto nebuvo patekę į spausdintų tekstų tarpą, todėl mokslininkams buvo nežinomi, nors raštuose ir nėra reti. Savaime aišku, kad turint reikalo žinoti senoviškos rei-

[1]) Проф. А. Карскій. Бѣлоруссы. I. Вильна, 1904, p. 125 — 138.

kalinių raštų kalbos lietuviški žodžiai ir daryti kurių platesnių išvadų dėl jų, reikia tie žodžiai surinkti ne tik iš spausdintų dokumentų, bet ir iš nespausdintų — tik toks jų surinkimas gali duoti apypilnį jų vartojimo vaizdą.

Imdamas žymėti tekstus, kuriuose pavartoti kai kurie lietuviški žodžiai, iš pradžių neturėjau tikslo surankioti visus prieinamų tekstų lietuviškus žodžius. Pradžioje terinkau paminėjimus dokumentuose tam tikrų žodžių, turinčių reikšmės socialiniams santykiams suprasti, kaip antai *chren, posed* ir t. t. Tik parinkus didesnį kiekį tekstų su tais žodžiais ir paaiškėjus, kiek daug nauja duoda jau vien pilnesnis tekstų surinkimas, ėmiau rinkti iš senųjų dokumentų visus lietuviškus žodžius. Duodamieji tekstai yra nuo seniausių vidaus reikalų raštų, nuo XIV amž. pabaigos, ligi XVIII amž. pabaigos, tik išimtinai vienas antras tekstas yra ir XIX amžiaus.

Duodamos čia ištraukos ir tekstai neatvaizduoja lietuviškų žodžių vartojimo proporcijos. Iš viso peržiūrėta tėra paskelbtoji medžiaga, nors ir ne visai pilnai, ir ne daugiau kaip šimtoji dalis išlikusių neskelbtų dokumentų — daugiausia tie, kurie Kaune buvo lengviausiai prieinami. Vienų žodžių tyčia ieškojau ir išrašinėjau visus tekstus, kuriuose tie žodžiai paminėti, antrų neieškojau, bet visus pakliuvusius tekstus užrašiau, trečių iš daugelio tekstų, kuriuose jie yra pavartoti, parinkau kiek galėjau tokius tekstus, kad iš visų jų susidarytų aiškesnis ir pilnesnis žodžio vartojimo ir jo sąvokos vaizdas, o ketvirtųjų tepažymėjau tam tikrą tekstų kiekį, jų ypatingai neatrinkdamas. Kreipiau dėmesį į chronologines ir teritorines žodžio vartojimo ribas. Labiau tėra iššiūrėti XVI ir XVII amž. dokumentai, o XVIII amž. daug mažiau. Daugiau turėta vakarų Lietuvos dokumentų, daug mažiau — rytų Lietuvos, o gudiškų ir ukrainiškų Lietuvos didžiosios kunigaikštystės žemių — visai nedaug. Dėl visa to šiame tekstų rinkinyje lietuviškų žodžių vartojimas yra atvaizduotas labai nelygiai.

Tuo tarpu, kai tokiems, tur būt neretiems rašto kalboje, žodžiams, kaip *skierdž* (Nr. 150), *šeryk* (Nr. 164) tekstų yra duota labai maža, tokiam žodžiui, kaip *viršynik* (Nr. 292), tevartojamam ta prasme, kuriame jis buvo vartojamas senuose raštuose, nedideliame Lietuvos plote, tekstų prisirinko palyginti daug iš vieno archyvinio fondo dokumentų. Tuo tarpu imant perdėm visos Lietuvos dokumentus, skerdžius ir šėrikas juose turi būti daug dažniau paminėtas, kaip viršininkas — neproporcingumas susidarė dėl to, kad per maža iššiūrėta rytų Lietuvos dokumentų ir iš viso XVIII amž. dokumentų. Dokumentų apie bandą, bandininkus (Nr. 7) daugiausia duota iš vakarų Lietuvos, tuo tarpu jų turi būti nemaža ir iš rytų Lietuvos ir net iš gudiškų žemių, bet kadangi tų kraštų dokumentų

mažiau žiūrėta, jų į šį rinkinį pateko nedaug. Visai kitaip tenka įvertinti rinkinį tekstų, kuriuose minima kriena — *chren* (Nr. 13). Jie pirmiausia imta žymėti, jų ieškota, rytų Lietuvos dokumentuose, kaip matyti, tas žodis nebuvo vartojamas, jo vartojimas išnyko tur būt XVIII amžiaus pradžioje — todėl tur būt nesuklystant galima pasakyti, kad duotieji tekstai sudaro ne mažiau kaip pusę krienos paminėjimų visuose bet kur išlikusiuose Lietuvos didžiosios kunigaikštystės dokumentuose. Tai matyti jau iš to, kad nors ir ilgai užtrukus tekstų spausdinimui ir J. Baldžiui jau panaudojus pirmuosius šio rinkinio lankus 1935 m. išleistam tyrinėjimui Pirktinės vestuvės, ligi šio laiko tesurasti 7 nauji tekstai, kad ir nebuvo nustota tirti dar neiššiūrėti dokumentai. Nors, kaip sakiau, peržiūrėta tėra ne daugiau kaip šimtoji dalis išlikusių dokumentų, bet turint maždaug supratimo apie rankraščių rinkinių ir archyvų sudėtį, apie galimą tų kraštų, kuriuose krienos žodis buvo vartojamas raštuose, t. y. Žemaičių ir Upytės, dokumentų kiekį juose, aišku, kad tekstų, kuriuose gali būti pavartotas krienos žodis, juose gali būti dar nemaža nežinomų, bet vis dėlto mažiau kaip čia surinkta — ir, žinoma, niekada visi jie nebus surinkti. Tekstų, kuriuose kalbama apie posėdį (Nr. 122), — tas terminas buvo vartojamas ne ką platesnėje teritorijoje kaip krienos terminas, ir visai išnyko jau XVII amžiuje, — nors tekstų su posėdžio paminėjimu ieškota taip pat atsidėjus, kaip ir krienos tekstų, ir taip pat visi surasti tekstai įdėti, jų dar daug turėtų būti neįdėtų čia, nežinomų, ypač Lietuvos Metrikoje, todėl sprendžiant iš akies atrodo, kad duotieji tekstai gali sudaryti apie trečdalį, o gal net pusę visų posėdžio paminėjimų dokumentuose. Tik ištyrus Lietuvos Metrikos dokumentus galima būtų aiškiau pasakyti, numanant kitų rankraštinių rinkinių ir archyvų sudėtį, kiek apytikriai gali būti juose dar nežinomų dokumentų apie posėdį. Dėl kiekvieno duoto šiame rinkinyje žodžio tekstų pilnumo sunku, žinoma, taip aiškiai pasisakyti. Iš viso tenka pasakyti, kad juo vėliau žodis buvo vartojamas rašto kalboje ir juo labiau į rytus jis buvo vartojamas, tuo mažesnis gali būti duodamų tekstų pilnumas.

Netenka abejoti, kad neiššiūrėtoje rankraščių medžiagoje yra dar daug vertingų tekstų paskelbtiems čia žodžiams, bet tur būt yra nemaža ir visai neužtiktų žodžių, tačiau kažin kaip daug tų žodžių negali būti, bent pusė visų lietuviškų žodžių šiame rinkinyje jau yra surankiota.

Žodžiai duoti su ta teksto dalimi, kuri juos paaiškina, ar bent su ta, kuri sudaro žodžio aplinką. Kadangi daugiausia ištraukų yra paimta iš neskelbtų dokumentų, rankraščių, kad jos galima būtų panaudoti istorijos mokslo reikalui, kartu su žodžiu duota iš dokumento tai, kas kiek galima daugiau apibūdina

visą žodžio paliestą reiškinį, kiek tai galima buvo padaryti neplečiant per daug ištraukos. Tik ištraukos iš spausdintų tekstų labiau trumpintos, ir kai kurios jų, pav. Nr. 106[1], 122[1], gal būt yra sutrumpintos per daug — nenorėta plačiai kartoti jau paskelbtas, taigi mokslininkams prieinamas, tekstas. Retkarčiais yra duotas ir visas dokumento tekstas, kai visas dokumentas atrodė skelbtinas. Ištraukos dažnai yra neaiškios, neduoda pakankamo supratimo žodžio sąvokos, bet tai yra todėl, kad pats dokumentas nėra pakankamai aiškus. Aiškios leidėjų klaidos, nurodant spausdinamo dokumento vietą ir datą, kurios buvo pastebėtos, yra pataisytos, pav. p. 49 (18 B[5]), 264 (198[1]).

Be Lietuvos didžiosios kunigaikštystės dokumentų, prie kai kurių žodžių duota tekstų iš Prūsų Lietuvos ir Latvijos. Jie teturi čia palyginamosios reikšmės.

Duoti prie kai kurių žodžių bibliografijos nurodymai teturi orientuojamosios reikšmės, nėra pilni.

Rūpintasi buvo surinkti bent iš spausdintų tekstų visi žodžiai ir jų formos. Kai kurie žodžiai buvo klaidingai laikomi lietuviškais, pav. *karel'* — ne karelis, bet nykštukas, kuprelis, ir t. t. — jie, žinoma, į šį rinkinį nepateko. Nemaža lietuviškų žodžių yra T. Norbuto falsifikatuose, jie taip pat čia neįdėti. Yra ir tikrų tekstų, tik klaidingai atspausdintų, ir kai kurie jų klaidingi žodžiai yra davę kai kam pagrindo daryti išvadų, kurios, žinoma, yra klaidingos. Pav., DZGCh p. 114 ir kitur kalbama apie *prodiaklo,* bet tokio termino visai nebuvo, jis atsirado tik dėl klaidingo išskaitymo ar netinkamo nurašymo teksto, kuris čia yra duodamas p. 54 (18[76]). AVK 14 p. 698 yra pažymėtas *buseć* — tam tikras medžioklės pabūklas, bet iš tikrųjų tokio žodžio visai nebuvo, jis teatsirado dokumento spausdintame tekste (AVK 14 p. 237, AVK 24 p, 125) dėl skaitymo klaidos, būtent išspausdinta *busieciami strzelać,* o iš tikrųjų turėtų būti *bi i (s) sieciami strzelać* — kad ir su tinklais šaudyti. Pusl. 285 Nr. 230[20] yra paimta iš nesutvarkytos Didžiojo lietuvių kalbos žodyno medžiagos; kadangi įdėti čia tekstai yra netikri, jie reikia išbraukti.

Daug senoviškų lietuviškų terminų yra išlikusių rašte ir tikriniuose žodžiuose — asmenų pavadinimuose, sodžių pavadinimuose, sklypovardžiuose — čia jie nesužymėti.

Žodžių tekstai duodami žodyno tvarka. Kadangi bespausdinant buvo aptinkama naujų tekstų ir žodžių, jie teko pridėti ir tokiu būdu žodyno tvarka leidinyje nėra išlaikyta. Yra ir ne vietoje padėtų tekstų, pav. p. 271 Nr. 205[4] turėtų būti prie Nr. 200. Yra ir neišskirtų atskiru žodžiu tekstų, pav. p. 130 Nr. 88[25] *malkna* gal reikėtų dėti atskiru žodžiu, ne kartu su *maukna* p. 128 Nr. 87. *Veža* reikėtų dėti atskiru žodžiu II skyriuje, nes nors tai yra slaviškas žodis, bet Lietuvoje vartotas

ne ta prasme, kuria buvo tuo metu vartojamas Guduose ir Lenkijoje. Kadangi kai kuriuose tekstuose yra ne vienas kuris šito žodyno žodis, todėl, kad netektų čia pat kartoti teksto, po atitinkamo žodžio tekstais yra nurodyti numeriai, kuriuose toks žodis dar yra įdėtas. Bet kadangi bespausdinant visą laiką buvo toliau randami ir įtraukiami į rinkinį nauji tekstai, tie nurodymai prie žodžių tekstų nėra pilni. Trūkstamieji nurodymai įdėti rodyklėje. Bespausdinant įvyko dėl neapsižiūrėjimo ir kai kurių pasikartojimų, būtent p. 6 (6^{13}) ir 330 (6^{72}), 54 (18^{77}) ir 331 (18^{246}), 160 (107^{12}) ir 238 (176^{2}), 230 (162^{3}) ir 284 (230^{16}), 130 (88^{37}) ir iš kito nuorašo 316 (88^{97}).

Duodami iš rankraščių rusiški tekstai spausdinami rusiškomis raidėmis (graždanka) be papildomų seno kirilinio rašto raidžių. Daugumas jų yra iš XVI amžiaus galo ir XVII amžiaus — tuo metu įvairių dabar išnykusių raidžių vartojimas rašte jau nebeturėjo pirmesnės garsinės reikšmės. Tai iš dalies pateisina šitą spaudos trūkumą. Be to, daug ištraukų paimta iš spausdintų tekstų, o spausdinti jie buvo labai nevienodai — vienur tiksliai, pav. LMS, kitur visiškai modernizuota rašyba ir net nesivaržant keisti žodžius, pav. p. 55 (Nr. $18^{93\ 94}$) ir 174 (Nr. 122^{18}) — šios ištraukos čia duotos patikrintos iš to pat rankraščio, iš kurio buvo paskelbtas AVK. Paskelbtųjų pirmiau dokumentų ištraukos čia perspausdinamos taip, kaip buvo paskelbtos, tik rusiškuose tekstuose vietoje *i* ir *ů* visur padėta *u*, kadangi Lietuvos rusiškųjų dokumentų rašte *i* visai nebuvo vartojama, o *ů* nieku nesiskyrė nuo *u*.

Vartojami leidinyje trumpinimai surašyti toliau. Paprastas metų skaičius reiškia dokumento metus, padėtas toliau skliaustuose metų skaičius rodo nuorašo metus, pav. p. 309 (11^{11}) — 1622 (1637) yra 1622 metų dokumentas, bet ne iš originalo, o iš 1637 metų nuorašo. Skaičius skliaustuose prieš paprastą metų skaičių rodo, kad dokumente duodamas nurodytų skliaustuose metų dokumento turinys arba tekstas, pav. p. 309 (11^{10}) — (1636) 1652 (1676) yra 1652 metų dokumentas, kuriame išdėstytas 1636 metų dokumentas, bet tekstas paimtas ne iš originalo, o iš 1676 metų nuorašo. Brūkšnys tekstų gale rodo, kad to žodžio tekstų yra žinoma daugiau, bet jie neduodami. Paprastieji skliaustai ( ) rodo, kad rankraštyje yra praleista, laužtiniai [ ] — kad toje vietoje tekstas yra išplyšęs ar neįskaitomas.

Daugumas duodamų neskelbtų ligišiol tekstų paimta iš Kauno Universiteto bibliotekos rankraščių skyriaus. Kadangi ne visi rankraščiai turi jau savo nuolatinius pažymėjimus, todėl čia laikinasis rankraščio numeris liko nepažymėtas. Bibliotekos rankraščių skyriuje paliekamas vienas šio leidinio egzempliorius su pažymėjimais prie kiekvieno teksto, iš kurio

rankraščio jis yra paimtas — kam reikės patikrinti, nesunku bus bibliotekoje surasti rankraštis ir jo puslapis.

Tyrinėjimas klausimų, kuriuos iškelia duotieji tekstai, sudarys antrąją šio leidinio dalį. Trumpą kai kurių pastebėjimų santrauką esu išdėstęs pranešime Pirmajai Baltijos Istorikų Konferencijai (Die offizielle Urkundensprache des litauischen Groszfürstentums als kulturgeschichtliche Quelle — Pirmā Baltijas Vēsturnieku Konference, Rīgā, 1938, p. 269—275).

Duodamų žodžių sąrašus yra peržiūrėjęs prof. Pr. Skardžius, jam tariu už tai padėką. Tačiau už visų duodamų čia žodžių įtraukimą į lietuviškų žodžių sąrašą jis nėra atsakingas, nes kai kas padaryta ne sulig jo nuomone. Be didelio palankumo ir pagalbos mano darbui bibliotekų ir archyvų vadovybių nebūčiau galėjęs surinkti visos čia duodamos medžiagos — už tai joms tariu padėką.

K. Jablonskis.

TRUMPINIMŲ PAAIŠKINIMAI

AJZR — Акты, относящіеся къ исторіи Южной и Западной Россіи.
AKP — Archiwum Komisyi Prawniczej.
AKPS — Акты о копныхъ и панскихъ судахъ. Проф. М. Н. Ясинскій. Кіевъ, 1897.
ALM — Акты Литовской Метрики. Собр. Ѳ. И. Леонтовичемъ. Варшава, 1896 - 1897.
ALRG — Акты Литовско-русскаго государства. Изд. М. Довнаръ-Запольскимъ. Москва, 1900.
AM — *Aušros Muziejus Šiauliuose.*
AMS — Altpreussiche Monatsschrift.
APh — Archivum Philologicum.
APM — Архивъ упраздненнаго Пинскаго Лещинскаго монастыря. А. И. Милюковъ. Москва, 1900.
ArJZR — Архивъ Юго-Западной Россіи.
ASb — Археографическій Сборникъ документовъ относящихся къ исторіи Сѣверо-Западной Руси.
ASg — Archiwum Sanguszków.
AtV — Ateneum Wileńskie.
AVK — Акты издаваемые Виленскою Комиссіею для разбора древнихъ актовъ.
AZR — Акты, относящіеся къ исторіи Западной Россіи.
BA — Беларускі Архіў.
BADG — Бѣлорусскій Архивъ древнихъ грамотъ. Ч. I. Москва, 1824.
BDR — С. А. Бершадскій. Документы и регесты къ исторіи литовскихъ евреевъ. СПБ, 1882.
CA — *Centralinis Valstybės Archyvas Kaune.*
CCP — D. G. Grube. Corpus Constitutionum Prutenicarum. Königsberg, 1721.
CEXV — Codex Epistolaris saeculi decimi quinti.
DMA — Документы Московскаго Архива Министерства Юстиціи. Т. I. Москва, 1897.
DZGCh — М. Довнаръ-Запольскій. Государственное хозяйство Великаго Княжества Литовскаго при Ягеллонахъ. Т. I. Кіевъ, 1901.
DZOK — М. Довнаръ-Запольскій. Очерки по организаціи западно-русскаго крестьянства въ XVI вѣкѣ. Кіевъ, 1905.
GKK — B. Grużewski. Kościół Ewangelicko — Reformowany w Kielmach. Warszawa, 1912.
HPP — А. Грушевскій. Пинское Полѣсье XIV-XVI вв. Кіевъ. 1903.
IA — Istorijos Archyvas. I t. Sur. K. Jablonskis. Kaunas, 1934.
IJM — Историко-юридическіе матеріалы извлеченные изъ актовыхъ книгъ губерній Витебской и Могилевской.
YB — J. Yčas. Biržai. Kaunas, 1931.
JVŽ — X. L. A. Jucewicz. Wspomnienia Żmudzi. Wilno, 1842.
KA — *Kauno metropolijos kūrijos archyvas.*
KDKV — Kodeks dyplomatyczny katedry i diecezji wileńskiej. Tomu I zesz. 1. Wyd. Ks. J. Fijałek i Wł. Semkowicz. W Krakowie, 1932.
KdM — *Kėdainių Muziejus.*
KKM — *Kauno Valstybinis Kultūros Muziejus.*

KTA — *Kauno Apygardos Teismo archyvas.*
LAV — Lietuvos apgyventos vietos. Kaunas, 1925.
LI — *Lituanistikos Institutas.*
LMPb — Литовская Метрика. Книги Публичныхъ Дѣлъ. Т. I. (Русская Историческая Библіотека, т. XXX) Юрьевъ, 1914.
LMPr — Литовская Метрика. Переписи войска Литовскаго. (Русская Историческая Библіотека, т. XXXIII). Петроградъ, 1915.
LMS — Литовская Метрика. Т. I. (Русская Историческая Библіотека. т. XX). Петербургъ, 1903.
LMZp — Литовская Метрика. Книги записей. (Русская Историческая Библіотека, т. XXVII). С Петербургъ, 1910.
LOD — М. Любавскій. Областное дѣленіе и мѣстное управленіе Литовско-Русскаго государства ко времени изданія перваго Литовскаго Статута. Москва, 1892.
LPB — М. Любавскій. Посѣдные бояре въ Жмудской землѣ въ XVI вѣкѣ. (Сергѣю Ѳедоровичу Платонову ученики, друзья и почитатели. СПБ, 1911).
LPR — И. И. Лаппо. Полоцкая ревизія 1552 г. Москва, 1905.
LSm — М. Любавскій. Литовско русскій сеймъ. Москва, 1901.
MkS — Н. А. Максимейко. Сеймы Литовско-Русскаго государства до Люблинской уніи 1569 г. Харьковъ, 1902.
MLLG — Mitteilungen der Litauischen litterarischen Gesellschaft.
MR — Monumenta Reformationis Polonicae et Lithuanicae. Serja I, zesz. I. Zbiór pomników reformacji kościoła polskiego i litewskiego. Zabytki z wieku XVIgo. Wyd. 2-gie. Wilno, 1925.
MS — Mūsų Senovė.
NSL — И. Спрогисъ). Народный судъ литвиновъ надъ колдунами (чародѣями) 1615 года. Витебскъ, 1896.
ODMA — Описаніе документовъ и бумагъ, хранящихся въ Московскомъ Архивѣ Министерства Юстиціи Книга XXI. Москва.
ODVA — Опись документовъ Виленскаго Центральнаго Архива древнихъ актовыхъ книгъ.
OP — Ординація королевскихъ пущъ въ лѣсничествахъ бывшаго Великаго Княжества Литовскаго. Вильна, 1871.
ORO — Описаніе рукописнаго отдѣленія Виленской Публичной Библіотеки.
PIE — Polskie instruktarze ekonomiczne z końca XVII i z XVIII wieku. Wyd. St. Pawlik. W Krakowie. (T. I), 1915. T. II; 1929.
PKGE — Писцовая книга Гродненской экономіи. Вильна. 1881, 1882.
PKPKK — Писцовая книга Пинскаго и Клецкаго княжествъ. Вильна, 1884.
PKPS — Писцовая книга бывшаго Пинскаго староства. Вильна, 1874.
PM — *Panevėžio Muziejus.*
Prt — Praeitis.
Prv — *Privatinio rinkinio dokumentas.*
PSRL — Полное собраніе русскихъ лѣтописей.
RKM — Родъ князей Мосальскихъ (XIV — XIX ст.). Н. Е. Бранденбургъ. СПБ, 1892.
ROVPB — Рукописное отдѣленіе Виленской Публичной Библіотеки. Вып. I. П. Гильтебрандтъ. Вильно, 1871.
RP — Ревизія пущъ и переходовъ звѣриныхъ въ бывшемъ Великомъ Княжествѣ Литовскомъ. Вильна, 1867.
SbM — Сборникъ матеріаловъ, относящихся къ исторіи пановъ рады Великаго Княжества Литовскаго. Томскъ, 1901.
SGM — Собраніе древнихъ грамотъ и актовъ городовъ Минской губ., православныхъ монастырей, церквей и по разнымъ предмѣтамъ. Минскъ, 1848.
SGV — Собраніе древнихъ грамотъ и актовъ городовъ: Вильны, Ковна, Трокъ, православныхъ монастырей, церквей и по разнымъ предмѣтамъ. Вильно, 1843.

SKB — *Stokholmo karališkoji biblioteka* (iš fotokopijos UB).
SLS — Старый Литовскій Статутъ 1529 года. Москва 1854.
St 1566 — Статутъ Великого Князьства Литовского 1566 года. Москва, 1855.
SVK — Chr. S. Stang. Die westrussische Kanzleisprache des Groszfürstentums Litauen. Oslo, 1936.
TiŽ — Tauta ir Žodis.
UB ir visur, kur nieko nepažymėta — *Kauno Universiteto biblioteka.*
VAK — *Valstybinė Archeologijos Komisija.*
VLR — E. Wolter. Lituanismen der russisch - litauischen Rechtssprache (MLLG IV. Bd. 1899).
VUB — *Vilniaus Universiteto biblioteka.*
ZPL — Zbiór praw litewskich od roku 1389 do roku 1529. Poznań, 1841.
ЖМНП — Журналъ Министерства Народнаго Просвѣщенія.

Kiti trumpinimai

a. — amžius, apie; *dv.* — dvaras; *Gud.* — Gudai; *l.* — laukas; *Latv.* — Latvija; *p.* — pavietas, puslapis; *plg.* — palygink; *sk.* — skiltis; *v.* — valsčius; *vaiv.* — vaivadystė; *Žem.* — Žemaičiai; *žr.* — žiūrėk.

Praleista

364 p. 2 sk. 1-oji eilutė:
kuničny bojarin 179 *(122[44]);* — chren

TEKSTAI

I.

1. ALKSNIN — alksnynas.

Променяломъ... дырванъ ниву мою Кголминовскую... за кгрунты его... которые мне дал, и почынаютсе от дороги крыжовое от горы Апшуитовъ, а з другои стороны пры сеножати моеи, яко копъцы закопали есмо, ажъ в конецъ алкснина там же трыбкою, а потом дорожкою ку болоту его езерному... *1613 Maišiogalėlė Kauno p.*

2. APIDEMIA — apidėmė.

1. Продалъ есми... две нивы мои властъные... одна прозываема Апидемя Стара на полтора корца сеен'я жыта, бокомъ одным от нивы моеи, которая тая нива естъ отъ мене в заставе у зятя моего... а другим боком прилегла до ставку сполного... концом одным до вежы его... а другим концом до апидеми старое его... *1591 (1592) Kanapinė Viduklės v.*

2. Третяя нива Бутвилишки, которая была куплена у Мартина Нарковича, которои нивы досталасе з ровного делу третяя част Мышкуном, которую тую третюю част пустили в ровны дел, которая ся достала имъ з ровъного делу тому Юр'ю Адамовичу вся тая апидеме Бутвилишки достала... *1591 (1592) Gaižuva Vilkijos v.*

3. Na czwartym mieyscu ziemią poddanego iego królewskiey mości Witka opidoma iego oddano morgow dwa, sznurow dwadziescia osm gruntu srzedniego... Na trzecim mieyscu ziem Witka Giedminaycia a Bruzia Urdułaycia, poddanych iego królewskiey mosci, opidoma starego ich morgow sześć sznurow dziesięc gruntu srzedniego... *1562 (1770) Karšuvos v. AVK 25 p. 68,69.*

4. Отдала мне... ниву меновите называемую Венцлавишки Жардинвити, наипервеи лежыт тая нива межы кгрунтом моим Юр'я Балтромеевича межами подле дороги, которая дорога идет от села Кгордомского до Равшка, другая межа от апидеми моеи... *1604 (1605) Biržulaukis Karšuvos v.*

5. Другая нива прозиваема Кгрынявсъ Ишкилес... другим концом уперлая до апидеми... *1619 Veliuonos v.*

6. В полю подле корчмы полтора моркга и чотыры прута, в полю под гаем пана Сенкевичовым в опидемях моркги два и прутов десет... *1619 Žalpiai Viduklės v.*

7. (Продал есми) нивку, названую Старое Апидеме, на полторы бочки жыта сеен'я, то ест половицу того седлиска Старое Апидеме, што на част мою належыт, всю част мою огулом, которую тую апидемю делю с помененою панею... наполы, которая тая апидемя с панею... дочасне розобрана ест... *1624 (1625) Jaunodava Karšuvos v.*

Plg.:

8. Ниву мою, называемую Апидеме, то ест старое селищо, и в середине пявналис в одном местцу на семъ бочокъ жыта сеен'я.. продал есми... *1599 (1600) Pavandenės v.*

9. На деветнадцатом местцу поля Апидемисъ Старе прутов десет..., на двадцатом местцу так же врочыщом Апидемис Старе прутов одинадцат... *1599 Dautartai Raseinių v.*

10. Третюю ниву... называемую Апидемали, где седел Миколаи Кгедеикисъ, на две бочки жыта сеен'е... *1616 Pašilė Karšuvos v.*

11. Одна нива, называемая Седлища Апидеме, концом одным на выкгоны Прыворче... *1619 Pernarava Vilkijos v.*

12. Дарую... чотыри нивы оромые, то ест одну ниву называемую Над Солою, другую — Над Шолтинем, трет'ея — Апидеме Великих Шнуров, четвертую — В Концу Огорода Апидеме, а пятую сеножат, названую В Лидимах Великих Шнуров... *1624 (1625) Tvirbutai Veliuonos v.*

13. Прыкуплю... назъваную ниву Апидемю старое седлиско... *1627 (1629) Gaižuva Jogaudai Vilkijos v.* —

3. BENDR — bendras.

1. Продали есмо... подданых... на имя... Янеля С[лан]келя и з бендром его Миколаем Янаитем, з жонами и з детми их, служба... и зо въсими бендрами, землями их... *1571 (1575) Džiuginėnai Telšių v.*

2. Которая служба людеи... на имя Будра Нарковича Блудя з бендрами его, (з) землею... досталасе мне з ровъного делу... которые люди вышеи мененые... поветрем вымерли, а так... продали есмо... тую землю пустовъскую... на имя Будра Нарковича Блудишку... якож вжо есмо тую землю велдомскую пустую... подали... *1572 (1575) Seda Telšių v.*

3. Продал... службу людеи своихъ властных... на име Мартина а Миколая Станевичов а третего Петра бендра и з жонами и з детми их... *1593 (1594) Pašeriaukščiai Upytės p.*

Bendrovstvo.

4. Za drugim pytaniem wyznał, jz z Giendrą Krzysztophową Zaputkayciową, rykunią pani Burbiney, wierutną czarownicą, zawartą miał przyiazń, s ktorą bendrowstwo albo siabrowstwo prowadził *1655 Kretinga.*

Literatūra apie bendrus (Bender) Prūsų Lietuvoje: J. Sembritzki u. A. Bittens. Geschichte des Kreises Heydekrug, 1920 p. 21—26. — Dr. P. Karge. Die Litauerfrage in Altpreussen in geschichtlicher Beleuchtung, 1925 p. 78.—O. Barkowski. Die Besiedlung des Hauptamtes Insterburg (Prussia, H. 28, 1928, p. 178 — 188). — Dr. J. Bertoleit. Die Reformation unter den preussischen Litauern (Jahrbuch der Synodalkommission und des Vereins für ostpreussische Kirchengeschichte, 1932, p. 11-13).

4. BERELO — bėralas.

1. Берела бочки чотыры... *1585 Pamūšis Upytės p. AVK 26 p. 167.*

2. Bereła beczek dwadziescia... *1594 Kulva Kauno p. IA sk. 358*[36].

3. Зъбожа: берела жытъного бочокъ шестнадцат... *1594 Dirvėnai M. Dirvėnų v.*

4. Жыта невееного берела бочок десеть... *1595 Garyšiai Viduklės v. IA sk. 374*[35].

5. Жыта берела засекъ... *1596 Černėnai Kauno p.*

6. Берела жытного тры бочки... *1603 Babiniškė Veliuonos v.*

7. Берала в засеку могло быт на десетъ бочокъ... *1593 Sutkaičiai Raseinių v.*

8. В колесе бярала жытного две бочки... *1589 Panoteriai Kauno p.*

9. Бярела бочка за грошеи шесть... *1585 Panemunys Upytės p. AVK 26 p. 162.*

10. Бярела житного тридцат бочок... *1590 Antaitris Tverų v.*

11. Zyta biareła beczek dwie... *1597 Deltuva Ukmergės p. IA sk. 446*[52].

12. W tey piekarni... stęp, gdzie tłuką bierał... *1585 Panevėžiukas Veliuonos v. IA sk. 251*[17].

13. Stępa do tłuczenia berła... *1603 Dusetos Ukmergės p. CA.*

14. Тымъ... неволникомъ, которыи обыходу и домовъ своихъ не мають, тымъ мѣсячина давати чотыри разы до году по бочцѣ жыта, то есть берла, водлѣ обычая давного, а тое берло маетъ быти увъ осень по жнивѣхъ на сторону отмолочено. *1529 Vilniaus ir Trakų p. dvarų įst. AZR 2 p. 195.*

15. Месечыну имъ двема (челеди неволнои) дают (з) двора по две бочки берла на недел семъ. *1574 (1584) Pakražantys Kražių v.*

16. На челеди жыта пухового, то ест берола, бочок чотыры топътаных, овъса пухового бочки полъторы, — тое все... берло меры торговое виленское. *1597 Balninkai Ukmergės p. IA sk. 448*[13].

17. W zimie tez kiedy niewiastom dadzą prząść len abo wełnę, tedy takze powinność dawać miesięczyny po beczce bieroła na kazdą osobę na dwanascie niedziell... *1613 Panevėžiukas Kauno p.*

18. Żyta czystego na chleb purow dwa. Berła dla czeladzi pur y siewalnia... *1709 Kurtuvėnai, AM.*

19. Berła zytnego dzis dano na czeladz pur... *1720 Subačius Ukmergės p. CA.*

20. Wydano żytniego berła dla tłoki bojarskiey (osmin) 2... Wydano jęczmienego berła dla swin nadwornych (osmin) 2... Wydano owsianego berła dla swin nadwornych y jndykow na osypkę (osmin) 2... *1787 Pervalkas Gardino p. CA.*

21. У пятои клети было жита пухового бэръла у одномъ засеку бочокъ тридцат, а у другомъ засеку бочок петнадцат... *1584 Ramygala Upytės p.*

22. Берла бочок тры... *1599 Šilėnai Beržėnų v. IA sk. 273. — Apie tą pat kitame akte:* Sąkuła beczek trzy... *1586, ten pat sk. 274*[52].

23. Берла жытного засек, въ котором может быти бочок дванадцат... *1596 Pakruojis Šiaulių v. IA sk. 407*[55].

24. Жыта голого жярна бочок одынадцать, пухового жыта берла бочокъ десеть... *1597 Telšių v.*

25. В клети берла пол засека... *1599 Jaunodava Karšuvos v.*

26. Берла бочок сорок... *1601 Gilvyčiai Beržėnų v.*

27. Берла бочок семъ...[1] *1603 Duseikiai Telšių v.*

28. Беръла пол бочки, которое коштовало грошеи двадцат... *1603 Amaliai Beržėnų v.*

29. Клеты дрвы отбивъшы взял збожа:... берла бочок полторы... *1603 Pajūrio v.*

30. Збож'я молочоного было деи в тои клети: берла бочокъ две... *1603 Paštuva Vilkijos v.*

---

[1] земъ.

31. Жыта пухового берла двадцат бочокъ солянокъ... *1603 Žvingiai Pajūrio v.*

32. Берла жытного бочокъ осмънадцатъ... *1604 (1606) Upytė.*

33. Берла жытного соланок чотиры, кожъдая соланка по сороку грошеи лит.... *1633 Beržėnų v.*

34. Berła beczek trzy, wszytko miarą łuknicką... *1637 Beržėnai.*

35. Berła zytnego plewianego beczek szesc.., Berła zytnego pliewianego beczek trzy... *1637 Paverpenys Kražių v.*

36. Zboze w tem domu: berła beczek cztery... *1647 Raseiniai.*

37. Żyta czystego osm. 1, berła beczka... *1652 (1671) Malachovščizna Polocko vaiv. IJM 26 p. 505.*

38. Berła beczka groszy szesc... *1658 Gistėnai Seredžiaus v.*

39. Berła beczek cztyry — złotych dziesięc... *1669 Panevėžiukas Veliuonos v.*

40. Берла солянокъ десет по золотых два... *1669 Kražiai.*

41. Berła (solanek) 12... *1717 Seda, KA.*

42. Zboza, co są vsypane w swirnach v ciwuna zyta czystego purow $37^1/_2$, berła purow 13... *1719 Subačius Ukmergės p. CA.*

43. Zyta koszonego osieci cztyry, te wymłocone w rozchodzie, z iedney osieci berła purow dwa... *1719 Subačius Ukmergės p. CA.*

44. Berła beczek trzy... *1722 Gardai Telšių p. CA.*

45. Zytnego berła purow 5... *1724 Gardai Telšių p. CA.*

46. Berła w zasieku solanek 2. *1752 M. Baltininkai prie Varnių, KA.*

47. Zboże w swirnie:... berłła (beczek) 3 (czwierci) 3. *1764 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM.*

48. Berła z owsem y jęczmieniem zmieszanego (solanek) $1^1/_2$. *1772 M. Baltininkai prie Varnių, KA.*

49. Bierła zytnego beczka iedna... *1598 Ilgiai Ukmergės p. IA sk. 494*[44].

50. Бярла жытного бочокъ шесть... *1586 Barkiainiai Upytės p. AVK 26 p. 295.*

51. В подклетью в засеках збожъя:... бярла бочок осмъ... *1593 Kražių v.*

52. Бярла бочок трыдцат... *1600 Rusteikonys Veliuonos v.* —

Berlovy.

53. Жыта голого бочок дванадцат, на тот час на торгу куповано по копъ сем бочку, берла жытного бочок двадцат чотыры, на торгу на тот час куповано бочъку по три копы... берловои муки змелтои сытнои бочок осмъ, на торгу куповано бочку по три копы грошеи... *1635 Jaugiliai Veliuonos v.*

54. Berła beczek dziesięć po groszy cztyrdziestu litewskich. Mąki berłowey beczka iedna — kopa iedna groszy dwadziescia... *1644 Mantvydai Veliuonos v.*

55. Муки берловои на хлеб змолотои пол бочъки — коштовала в сюю дорогост грошеи осмьдесят польских: берла жытъного бочъку, за которую на торгу в сюю дорогость дано бы грошеи осмьдесятъ полских; хлеба пухового хорошого бохновъ чотыры, за которые на торгу в сес час потребны дано бы по грошеи шести литовъских... *1649 Šilninkai Raseinių v.*

56. Mąki berłowey beczek dwadziescie, kosztuiących złotych sto dwadziescie... *1676 Žem. AM.* —

5. BICIUL' — bičiulis.

Pszczoł na całey włosci ten rok dwor Rettowski połowiczne miody według inwentarza odbierać będzie tym sposobem: od gospodarskich pszczoł na skarb miodu połowa, od biciulowskich także połowa, a drugę połowę z biciulem gospodarz dzielić ma podług zwyczaiu na całym Xięstwie Littewskim dziejącym się, y to w odbieraniu miec wielką należy attencyą, czy całe, jeżeli wczesnie gospodarz nie odebrał albo potaiemnych dłużnikow z tyłu nie konserwował; na zimę dla pszczoł podług zwyczaiu zostawować należy miodu. *1767 Rietavas, CA. — Pačiame Rietavo valsčiaus inventoriuje per visus miestelėnų, ūkininkų ir žemininkų sąrašus eina rubrikos*: Pszczoły: gospod(arskie), biciul(owskie); *pirmųjų visame valsčiuje sužymėta 367, antrųjų 305*; *susumuojant pačiame inventoriuje nurodyta pirmųjų 379, antrųjų 290.*

6. BITNIK — bitininkas.

1. Я Криштоѳъ Янович Кестоит, земенин господарски земли Жомоитскои волости телшовскои,... зоставую тою остаточною волею моею через тот тестамент мои... будован'е въсякое домовое и што ест в ним маетности:... пчолъ, которые тутъ у дому сутъ и которые сутъ межы людми бытником роздаваные, то въсе ему (сыну моему молодшому Станиславу) самому, жоне, детямъ его вечными часы зоставую... *1600 Kęstaičiai Telšių v.*

2. Bitnikowi chlopowi nad iazem mieszkaiącemu winienem kop pięc, a drugiemu kop szesc... *1673 Kaunas.*

Bitnikostvo.

3. Psczoły vlow dwa — ieden we dworze, drugi dany na bitnikostwo v p. Marcina Sperskiego, co i. m. p. Rodziewicz powinien odbierac miodu połowę. *1680 Pamusė prie Musninkų, CA.*

Plg.:

4. Первшыи чоловекъ Янелисъ Вичевич, служба... маетности его... пчол два ульи себреных... Третии чоловекъ Янис Вичевич... пчол тры ульи себреных... Четвертыи чоловекъ Болчус Вичевич... пчол одиннадцать ульевъ себреныхъ, а тры ульи его властные... Пятыи чоловекъ Станис Воиткович и сусед его Валентын Нарбутович а Томаш, Стасев брат, .. пчол тры ульи себреных... *1553 (1583) Pavandenys Kauno p. IA sk. 29-30.*

5. Пчол себреных у Михаила ест старых улеи 5, а молодых пчол ули 4. *1563 Panevėžiukas Vilkijos v. IA sk. 156*[26].

6. У Курпеши у дворе пчелъ ульевъ тринадцать, а на селе у себровъ шесть ульевъ съ пчолами, то есть: (у) подданнаго его кор. милости у Микеля Римдзевича ульи два, у подданого пана Петровичового улеи одинъ, у селѣ Голевьевъскомъ татарского подданого у Шимка Торката ульевь три съ пчолами, — у которыхъ сябровъ тые пчолы себреные здавна есть; приходи половица меду на дворъ его кор.[1] мил., а половица другая на себра... *1580 Zietela Naugardo p. AVK 14 p. 203.*

7. Я Кгабриял Станиславович Юр'евича Мствил, земянин господарьскии земли Жомоитское, чиню явно и вызнаваю сам на себе сим моим листомъ:... милои малжонце своеи шляхетнои Катерине Матеевне... даю, дарую и записую певную суму пенезеи на монету и личбу литовскую полтора ста коп грошеи... на властном имен'ю моемъ отчизном... лежачом... у волости тондякголскои в Шавкотах... яко будован'е дворное и гуменное... со пчолами домовыми и которые наполи зъ сябрами сут, (с) сады... *1584 Šaukotas Tendžiogalos v.*

---

[1] *Taip atspausdinta, tur būt reikėjo* княжацкои.

8. Пчол ул один наполы в Шовкотах. *1591 Šaukotas Tendžiogalos v. IA sk. 302*[18].

9. Огородок (земянки Ганны Петровны) с пчолами, в котором ульев с пчолами семъ, до которых приповедалсе себром Михал Микутаитис, подданый пана Юр'я Юшъкевича. *1596 Pužai Viduklės v. IA sk. 419*[1].

10. Пчол улев десет напол себреные с паном Григоръем Воитеховичом Еиникаитем. *1597 Lioliai Viduklės v. IA sk. 441*[25].

11. Пчолъ (князя Кгедроита) старых улъевъ два наполъ с ковалемъ пановъ Водорацких. *1597 Balninkai Ukmergės p. IA sk. 448*[27].

12. Я Воитехъ Янович, земенин господарски земли Жомоитскои, чиню явно и сознаваю симъ моимъ тестаменътом остаточнои воли моеи... такъ то симъ тестаменътомъ варую, то естъ:... пчолъ улъевъ пят з братом Валентыном наполы, а опрычных дома чотыры, у Станислава Рациборъского ул один наполы... *1600 (Kalmedžiai?) Žemaičiuose.*

13. Я Юры Волменски, старостич упитски... продал есми... земенину господарскому повету упитского пану Андрею Янчевскому... имениче мое властное отчызное... лежачое в повете упитском, прозываемое Юцунцы... до того теж и пъчолы, которые маю у селе господарском, названом в Кголенкгах, на име у Кгарезя, продаю вечным правом ему, пану Андрею Янчевскому, на вечные часы... *1613 Kuolingai Upytės p.*

14. Я Стеван Мартинович Сиревич, земенин господарски земъли Жомоидскои, ознаимую и явно чыню тымъ моимъ остаточнои воли тестаментомъ... имене мое властъное, лежачое в земли Жомоидское у волости ясвонское и у волости веленское, одное называемое Онткгире, другое называемое в Лявде Митцуны Покемъсровте... тые две маетъностъки мое записую на дети мои властъные, з малжонкою моею набытые Зоеиею Бартломеевну, на Давида, на Самуеля и на дочку мою на Ганну Щевановен вечними часы. А речы рухомые, так тежъ челяд домовую записую и вечными часы метъ дарую, так тежъ и пчолы домовые и иншымъ людямъ розданые з обеюх именич моих тои малжонце моеи милои пани Зоеии Балтромеевне... а меновите пчолы у розных людеи выданые: наипервеи у пана Матея Статъкевича улев три, у Станислава Андреевича улев два, у Воитеха Бержанского ул (о)один, у Юр'я Адамовича улев чотыры, у брата моего рожоного, у пана Валентина Мартиновича, улев три, у Петра Яновича улев три, у Павла Андреевича ул один, у Яна Довкгоитя ул один, у лесничого ее милости пани судинои у Амъброжея улевъ два, у Мешъкутя улъ одинъ... Яко речы рухомые, так пчолы и челяд, у тых особъ звышъ помененых розданые, волно будетъ тои малжонце моеи милои од'искати або и подберати... *1624 (1625) Angiriai Josvainių v. ir Miciūnai Veliuonos v.*

15. Я Шымонъ Балътромеевичъ Людкевича, земенин господаръскии земъли Жомоитъское, ознаимую тымъ моимъ тестаментомъ остаточъное воли моеи... малъжонце моеи... панеи Кгендруте Щевановъне записую домъ мои (у волости крожскои в полю названомъ Упоинях)... ажъ до жывота... зъ пчолъми, на нашу часть прыналежачыми, рознымъ людемъ роздаными, меновите: у пана Миколая Ловкъсмина улъевъ чотыры, у Воитеха Стункгура улъевъ тры, у Яна Довсина улъевъ тры, у Мартина Петрутаитя улъевъ два... *1625 Upainiai Kražių v.*

16. Na skargę Pawła rybaka na jego msc pana starostę, ze mu miodu od barci plebanskich, ktorę on zdawna robił, jego połowicę wziołł, do czego sie jego msc pan starosta znał, ze wziołł, ale mnichom miod oddawałł, — poniewasz ten rybak zdawna z xiędzem plebanem w tych barciach siabrowałł y onych doglądałł, przy tey pracy jego y siabrowstwie ostawiwszy, połowe miodu, to iest miednicę beze dwuch kwarth, zeby zaplacił jego msc pan starosta, nakazalismy, a potym miod s tym rybakiem aby wpułł dzielił. *1645 Pervalkas Gardino p. ČA.*

17. Ia Magdalena Skorobohaciaпka Ianowa Kłosowska, ziemianka i. k. msci woiewodztwa trockiego... oznaymuię tym ninieyszym testamen-

tem... Zapisuię na koscioł olitski maiętnosc moią własną, mnie samey tylko nalezytą, a krom mnie zadnemu inszemu, nazwaną Medukszte, w woiewodztwie trockim leżącą... Pszczoły tez takze zapisuię na koscioł olitski z tym dokładem, aby i. m. x. pleban olitski siabrow moich, z ktorymi ia siabruię, aby onym tego siaberstwa nie zabronił y nie oddalał onych od tego, ale iako ze mną mieli siaberstwo, tak y po moiey smierci, aby na duszę moią nie vtyskowali, wolno z iego msią xiędzem plebanem siabrowac y pozytek brac az do smierci od mała az do wiela, salue sobie zachowuię względem wyzywienia tym władac... *1664 (1665) Medukšta Trakų p.*

18. Pszczoł we dworze vlow cztyry niepodbierane, na siabrowstwo dane od pana Drozdowskiego. *1679 Dusetos Ukmergės p. CA.*

19. Poddani, ktorzy w puszczy mieszkaią y tam pszczoły maią, połowicę miodu na dwor dawac powinni, ci zas, ktorzy w domu pszczoły swe własne abo na siabrostwo chowaią, od połowey dworney wolni będą... *1691 Palanga, Prv.*

20. Miod połowiczny w każdym roku od pszczoł starych, wyiąwszy ieden vl na gospodarza, ktory ma byaz od połowizny wolny, według dawnych zwyczaiow do dworu oddawac maią; ktorzy zas nowo sobie od siabrow popizymowali, do r. 1697 wolni bydz powinni ze wszytkiego od dani... *1694 Kartena, AM.*

21. Powinność poddanych ukropiskich y chorążyskich... Pszczoł swojch bez widza dwornego podbierać nie maią, a to dla oddania połowy miodu od własnych ich pniow, a od siabernych trzecią część dworowi (*1792*: części trzeciey skarbowi)... *1778 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM. — 1792 tas pat.*

22. Оповедалъ и жаловалъ земенинъ господарскии земъли Жомоитское панъ Михаило Ивановичъ Головинъ за данемъ справы подданого своего на имя Юр'я Минутаитя о томъ, ижъ году прошлого тисеча пятсот осмъдесят семого далъ тотъ подданы его вышеи поменены Юрко пчолъ властъных своих на хованъе подданым пана Адама Каспоровича Молодавъского именъя его Повентского, лежачого в земъли Жомоитское, на име Рудикю Микутаитю зъ села Пракгалъевъ десетъ ульевъ пчолъ, с которых мед кожъдого году делити наполы межы собою мели, коровы две шерстю половые на хованъе, наполы прыплодокъ делити, до воли его, третего вола шерстю такожъ полового на оранъе на одинъ год, то естъ осмъдесят семы, за бочъку ечъменя солянъку; у других подданых его, пана Молодавского, села его Кгервидевъ на име Нарутя чотыри ульи пчолъ, а Томашу Воитъкаитю пчолъ одинъ уль, а лавънику Воитеху два улья пчолъ, а зъ села Жоранъ воиту Пацелю Микутаитю деветъ ульевъ – такожъ наполы мед кожъдого году делити, — а подданым пана Яна Станиславовича Уместовъского именья его Кгирконъского, лежачого в земъли Жомоитскои, зъ села Кир'ялю на име Яну Вилъку далъ тотъ подданы его вышеи поменены Юрко чотырнадцатъ ульевъ пчолъ, а другому подданому тогожъ пана Уместовъского на име Якубу Павилаитю зъ села Пекаитевъ осмь ульевъ пчолъ на хованъе сполу, — и от того часу на кожъды год тые подданые вышеи помененые с тымъ подданымъ его того всего водлугъ умовы своеи делитися и ему отдавати (не переставали), нижъли деи в году нинешънем тисеча пятсот деветъдесят третемъ тые подданые вышеи помененые то естъ яко тых коровъ звышъ описаных с прыплодком и волу з выслугою его вернути и отдати, такъ же пчолъ себреных меду тому подданому его Юр'ю водлугъ старого звычаю давати нетъ ведати в которы обычаи не хочуть. *1593 Dirvėnų ir Beržėnų v.*

23. Оповедал и жаловал земенин господарски земли Жомоитскои Воитехъ Захарыяшевич о том, иж деи году теперешнего тисеча пятсот деветдесят пятого месеца октебра второго дня поехал деи тот Воитех Захариящевичъ до земенина господарского земли Жомоитскои до Матыса Еремиящевича, яко до пчолника своего, упоминаючысе о пчолы ему напол даных сорока улев, то пак деи тот Матыс и з жоною своею Доротою в дому

своем, лежачом в земли Жомоитскои у волости крожскои, прозываемого Кгонипрово, того году, месеца, дня звыш описаного звознившысе на него невинне збили, споличковали и за бороду урвали. *1595 Ganipruva Kražių v.*

24. Земенинъ господаръски земъли Жомоитъскои Лавърынъ Щеѳановичъ оповедалъ и жаловалъ на земенина господаръского земъли Жомоитскои Грегоръя Бортъковича о томъ, ижъ он Лавърынъ Щеѳановичъ, маючы сполъне пщолы в борти на стене межы кгрунътомъ своимъ и межы кгрунтомъ того Григор'я, отъ немалого часу наполы з нимъ Грегоръемъ того ужывалъ и медъ бралъ, нижли деи в году теперешнем деветъдесятъ пятомъ тотъ Григори Боръътковичъ, нетъ ведома зъ якихъ причынъ того меду с тои борти наполы з нимъ Лавърыном делити не хотечы, самъ одинъ тотъ медъ с тои борти своволъне побралъ ку кривъде и шкоде его, Лавърына. *1595 Žem.*

25. Постановившысе очевисто земенин господарскии земли Жомоитское Михалъ Григор'евич и малжонъка его Дорота Григор'евъна ...жаловали... о том, иж помененая Дорота Григор'евна дала тому Григору Миколаевичу, (земенину господарскому земли Жомоитское), наполы пчолъ уль один, которые пчолы прырекли собе з ними жалобливыми словом своим цнотливым шляхетскимъ один другого не кривдечы, яко медъ, так и пчолы наполы делитисе, с которого уля пчол намножылосе ульевъ двадцатъ або и болшъ, нижли тот Григор'и Миколаевич, ничого не дбаючы на прыречене слова своего цнотливого шляхетского, почавшы от року прошлого деветъдесят третего ажъ до року теперешнего деветъдесятъ девятого, яко половицы меду, так и пчол части на нас прыходячои за частокротнымъ прошен'емь и упоминан'емъ нашым, не ведати для которое прычыны, отдаты не хочеть ку кривде и шкоде нашои. *1599 Žem.*

26. Постановывшысе очевысто земенын господарски земли Жомоитское Янъ Юр'евыч ... давшы волати через возного до права стороны своеи позваное земенына господарского земли Жомоитскои Миколая Выткевыча... жаловал с позву господарского земского жомоитского о том, иж... тот поменены Миколаи Выткевыч, маючы у себе пчолы от мене Яна Юр'евыча собе напол даны всего улевъ пятъ, мне Яну, нет ведома в которы обычаи, от девети годов меду прасного половыцы на мене належачое дати не хочет ку немалои шкоде моеи. Сторона позваная Миколаи Выткевыч, чынечы отпор на жалобу позовную, поведыл, иж... зъ стороны пщолъ[1], о которые жалует, вжо их доходыты, подлуг артикулу петдесят второго розделу одынатцатого, тры лета промолчавъшы и болшъ, не может, и просил, иж бы волнымъ от того всего вчынен[2] был... А мы суд земски жомоитски... стороны пщол, иж то идет о шкоду, а давност в такои речы тры лета замолчавъшы, тепер позвал, от ных волнымъ его Выткевыча вечне вчынили есмо... *1599 Raseinių v.*

27. В нестанъю его милости пана хоружого ковеньского (Яна Воитеховича Девялтовского) и пани малъжонъки его панъ Колотовъски через умоцованого своего чынилъ жалобу с того позъву своего на ихъ милости в тые слова: — О томъ, штожъ деи в року прошломъ тисеча шестьсотъ третемъ тот деи Миколаи Колотовъски за прозбою подданого твоеи милости, пане Девялътовъски, села твоеи милости Тыръкъшлев, в земъли Жомоитъскои лежачого, на име Яна Томашевича Рудя, яко в суседстве мешъкаючого и прилегълого, далъ деи онъ, панъ Колотовъски, тому подданому твоеи милости Рудю уль пчолъ своихъ з ыменя Колотовского, в земли Жомоитъскои лежачого, уполы в себренство держати и кожъдого року так з истизны пчолъ даныхъ и яко и с приплодков пчолъ мед вполы межы собою выбераючы з улев поделитисе мели, где с тых пчолъ тому подданому твоеи милости, пане Девялтовски, даных тогож року верху мененого з дару божого колко улев се пчолъ примножыло, и тогожъ року помененого тот деи подданы твоеи милости, пане Девялтовски, Ян Рудыс с тых пчол през них бравшы поделилсе, по томуж и в року шестсот четвертомъ, шестсот пятомъ и шестсот шостомъ року, кгды се пчол улев двадцать осмъ намножы-

[1] пщлоъ. [2] вчынем.

лосе межы собою, тот подданы твоеи милости, пане Девялтовски, Ян Рудысъ, доставаючы с тых пщолъ меду пресного по ботце, наполы се промежку себе з нимъ, паномъ Колотовскимъ, кожъдого року о Светом Бартломею святе рымскомъ делили; а так деи в року прошломъ тисеча шестсот семом месеца августа двадцат четвертого дня в ден светого Бартломея, так и в року прошлом тисеча шестсот осмом месеца августа двадцать четвертого дня також в ден светого Бартломея поменены панъ Колотовъски до того подданого твоеи милости, пане Девялтовски, Яна Рудя до дому его до села твоеи милости села Тыркъшлев приехалъ и водлуг себренства[1] своего мед от него с тыхъ двадцати осми улев так же и с приплодку року шестьсотъ семого и року шестьсоть осмого улев пщолъ выбрати хотел, тот деи подданы твоеи милости, пане Девялътовъски, Янъ Рудысъ за розказан'емъ и надер грозбою, ведомостью властною самогож твоеи милости, пане Яне Девялътовъски, яко пана своего, нет ведома з якихъ причынъ и з якое васни твоеи милости, пане Яне Давялътовъски, противъ ему, пану Миколаю Колотовъскому, чоловеку шляхътичу спокоиному, меду пресного року прошлого шестьсотъ осмого, яко и прошломъ року шестьсотъ семого, з двадцати осми улевъ пщолъ бочку меду приходячыхъ дати и тыхъ пщолъ самых улев наполы, што на част его приходить, чотырнадцати улевъ поделитисе не хотелъ, с которыхъ тыхъ пщолъ двадцати осми в томъ же ещо прошломъ року шестьсотъ семомъ, яко онъ, панъ Колотовъски, маеть ведомость, же се прироило улевъ дванадцать, которых и тыхъ дванадцати улевъ пщолъ, яко меду пресъного, такъ и самыхъ пщолъ улев подданы твоеи милости Янъ Рудысъ поделитисе не хотелъ, вымовку чынечы, же твоя милость, пане Девялътовъски, яко панъ его, меду пресного дати заказалъ и самыхъ улев пщолъ поделитисе им заборонилъ и розказалъ деи еси такъ тежъ и с приплодку другого року тепер прошлого шестьсотъ осмого тых пщолъ, которых се тежъ примножыло такъ же улевъ дванадцать, меду и самыхъ улевъ с прыплоткомъ пщолъ отдати не хотелъ з розказанъя твоеи милости, пане Девялтовски, за чымъ панъ Колотовъски непомалу шкодуючы в неотданъю меду и в самыхъ пчолахъ в неотданыхъ уляхъ и в приплотки зъ тых пчолъ старых улевъ пчолъ двадцати осми а с приплодков пщолъ улевъ и медовъ двадцати чотырохъ, хотечы с твоею милостю, пане Девялтовски, о тот сами мед и пщолы заброненые и неотданые у суду нашого земъского жомоитъского мовити хочеть. — А по вычытанъю того позву сторона жалуючая при протестацыяхъ своихъ, на ураде неомешъкале учыненыхъ, и до дальшого доводу, яко на загамованъю пчолъ и на бранъю такъ много меду брала. А такъ мы суд по отъставенью заступъцы на сторону и в нестанъю его милости пана хоружого ковеньского и малъжонъки его милости, видечы быть с позву жалобы его, пана Миколая Колотовъского, ижъ толко тую вину о незверненъе пчолъ и меду подданому их милости Яну Рудю даеть, докладаючы и того, же бы тот подданы мелъ то чынить з розказанъя его милости пана хоружого, которого розказу онъ самъ не слышалъ и ничымъ на его милости не показуеть, а такъ ижъ кожъды панъ близшы естъ водлугъ права с подданого своего справедливость кожъдому укривъжоному чынити, про то на довоженъе справедливости у его милости пана хоружого ковенского и малъжонъки его с того подданого их милости пана Колотовского отсылаемъ, где се тымъ латвеи окажеть, естли же справедливости ихъ милость делати не будуть и естли до того розказанъя сами признать усхочуть, по томъ вжо их милости о то перед насъ суд ку скуточнои розправе позывать могъ. *1610 Vilkijos v.*

28. *1595 m. rugsėjo mėn. 22 d. Ūkininko skundas Upytės pilies teismui ant Panevėžio miestietės dėl bičių.*

Году по нарожен'ю Сына Божого тисеча пятсот деветдесят пятого месеца сентебра двадцат второго дня. На вряде господарском кгродском упитском передо мною Станиславом Давидовичом, подстаростим упитским будучым от велможного его милости пана Юр'я Волменского, старосты упитского, державцы кревского, жаловал подданыи земенина повету упит-

[1] серебренства.

ского его милости пана Юр'я Александровича на име Стас Шесевич о том, иж деи в року тисеча пятсот деветдесят первом дал деи тот Стас Шесевич пчолы в сябровство напол мещанину поневезскому, мешъкаючому в месте Поневезском в повете упитском державы его милости князя Петра Крошынского, на име Матею Кгутовту, якож деи тот Матеи Кгутовт тым Стасем Шашевичом почавшы от того году менованого по вес час аж до жывота своего з ним себровство делечы мед напол ужывал, нижли деи тепер в сем году тисеча пятсот деветдесят пятом по смерти того Матея Кгутовта позоставшысе жона его, того Кгутовта, Дорота Меилютевна (с) сыном небожчыка Кгутовта Юрем Кгутовтонем тые деи пчолы от него даные, от Стася Шесовича, которых вжо было у его шест роспложоных, ему Стасю Шашевичу запирают, не хочеть деи з ним себровать и меду сполного себраного за тот рок вышеи помененыи отдать не хочут, о што хотечы з ними волност мовен'е мети, дал то собе до книг записат.

29. *1589 m. birželio mėn. 14 d. Kauno žemės teismo sprendimas dėl bičių.*

Тогож дня (июня 14). Постановившысе обличне земенин господаръскии повету ковенского Григореи Якубович злецыл и дал моц зуполную в справе нижеи описанои приятелеви своему земенину господаръскому повету ковенского пану Ѳронцу Забеле, через которого доведшы водле права подан'я позву, жаловал с позву своего на земян господаръских тогож повету ковенского на Томаша Бортковича и на сына его Якуба Томашевича Бортковича о том, иж деи в году от нарожен'я Сына Бож'его тисеча пятсот семдесятого месеца июля двадцатого дня мещанин места Кеидонского Станислав Кутнокгис, будучы повинныи ему Грыгор'ю по матцэ его Ягнешцэ Янушковне, з сего света смерт'ю зышол, одного сына Миколая по собе с первшою жоною зоставившы, по которого Станислава жывоте другая жона его Станюлева, мещанка кеидонская, ниякого потомства с тым Станиславом не маючы, немало добръ и речеи рухомых за себе безправне забрала, чого деи он Григореи ач сподеваючысе на здорового сына Станиславового || Миколая, повинного своего, однак упоминалсе, а иж взял ведомост, же вжо того Миколая, повинного его, в жывоте не стало, а ведаючы, иж тот Станислав, повинны его, пчолы сябреные ульев двадцат с тобою Томашу и с тобою Якубе зоставил, которые пчолы на него деи Григор'я Якубовича, яко на близшого по Станиславе и по сыне его Миколаю ему Григор'ю приходят, якож деи он Григореи от часу немалого меду с тых пчол упоминалсе и по том в року прошлом осмъдесят осмом перед возным и под зарукою на врад дванадцатма рублями грошеи заказывал, абы они меду, которы выбрали в году осмъдесят осмом медниц кеидонских осмъ, кождая медница по полтрети копы грошеи, тои Барбаре не выдавали и з нимъ, Григор'емъ, сябровали, або се пчолами або тэж медом поделили, а он деи Томаш и он Якуб, не дбаючы на тот заказ, нет ведома для которое причыны ему Григор'ю, яко пчол, такъ и меду отдати не хочут, в чом деи он через час немалы в недан'ю меду, яко небожчыку Миколаю Станиславовичу, повинному его, а по смерти его и ему Григор'ю сто коп грошеи шкодуеть. Сторона обжалованая Томаш Борткович и з сыном своимъ Якубомъ, стоячы тут же у суду и выслухавшы тое жалобы, злецыли и дали моц зуполную на зыскъ и страту в тои справе приятелю своему земенину господаръскому повету вилкомирского Бартломею Соломину, через которого чынечы отпор на тую жалобу поведили, же деи они ани продок их николи от того Станислава Кутнокгя нияких пчол у сябровство не брал и тепер у себе не мает, але деи вжо по смерти того Станислава Кутнокгя жона его Барбара, мещанка кеидонская, дала тому Томашу Бортковичу пчолы свои в сябровство и на тэстамэнте не кому иному, одно, яко властност свою, детем своим записала з ним сябровати. И доводечы тых слов своих положыл тэстамэнт тое Барбары Станюлевое Кутнокгевое под датою году тисеча пятсот семдесят первого месеца мая двадцат семого дня, у неделю, в котором вспоминает сына своего Мачуля и дочку свою Досюлу и межы иными речами пишет тыми словы о ты пчолы: „А тые пчолы, которые сут у Орвистове — один уль ест у Томаша Бортковича, а у невестки его Алжбеты Яновое Бортковича || чотыри

ульи, — тые пчолы мает сын мои а дочка напол з сябрами ужывати". И по прочытан'ю того тэстамэнту тот же умоцованыи стороны обжалованое поведил, же деи с того тэстаменту значытсе, же то пчолы тое Барбары были, и она то, яко властност свою, детемъ своим отписала, а на том деи, яко он от того Станислава Кутнокгя нияких пчол у сябровство не брал и тепер не мает, если бы того потреба была, и присегнут готов. Сторона поводовая поведил, же деи я при жалобе своеи готов довести свядэцством двух светков и присягою своею, же то пчолы ему даны у сябровство того небожчыка Станюля Кутнокгя, а не тое Барбары, жоны его. Мы суд, выслухавшы тое жалобы и споров обудвух сторон и зрозумевшы, же сторона жалобная толко голыми словы а свядэцством двух светков и присегою своею тую реч одержати домовляетсе, а сторона обжалованая показала то тэстамэнтомъ тое Барбары Станюлевое, же она шаѳуючы тыми пчолами, яко властност'ю своею, ты пчолы детем своим у тых сябров одыскати албо з ними сябровати[1] отписала, при которомъ тэстамэнте и сам обжалованы на присегу беретсе, же не от Станислава Кутнокгя, одно от тое Барбары Кутнокгевое вжо по смерти мужа ее Кутнокгя тые пчолы у сябровстве мает, с тых причын узнали есмо близшым того Томаша Борткович ку отводу, сказали ему присегу, яко се самъ брал, а кгды присягнет, волен будет от всего обжалован'я, а о лепшост права о добра по том Кутнокгю кому належыт з держачыми иншые добра того Кутнокгя у належного права волное мовен'е заховали есмо, а тои присязе рок зложыли есмо на ден трети. Тот ден третии присязе зложоныи сегож месеца *июня* шестнадцатыи кгды припал, тые обедве стороны, яко жалобливая, так и обжалованая, постановившысе перед нами у суду сознали, иж они о тую реч погодилися тым обычаем, же тот Томаш Борткович мает тому Григор'ю Якубовичу три ул'и пчол и за наклады пол копы грошеи отдати, а Григореи || его с тое присеги и со всего обжалован'я вызволил и вжо николи болшъ того пчол и нияких шкод на нем поискивати не будет. Которая вся справа, яко се перед нами у суду точыла, до книг земских ковенских записана естъ.

30. *1609 m. spalių mėn. 9 d. Kauno žemės teismo sprendimas dėl bičių.*

Году от нарожен'я Сына Божого тисеча шестсот девятого месеца окътебра девятого дня. На рокох судовых земских, на завтрее по Светом Михале святе рымском прыпалых и судовне отправованых, перед нами врадниками господарскими судовыми земскими повету ковенского Андреем Коплевским суд'ею, Станиславом Дядковъским подсудъком а Малхером Скорулским писаром постановившысе очевисто земенин господарски повету ковенского Ѳлерыян Балтромеевичъ злецил моцъ очевисто в справе своеи нижеи описанои прыятелю своему пану Крыштоѳу Шостаку, которы доведшы водле права подан'я позву земенину господарскому повету ковенского Юрью Петровичу Совъкгиновичу и вси поступки правные оказавшы, упросившы у насъ вряду возного, дал помененого Юр'я Совкгиновича до права прыволати. Которы кгды се перед нами судомъ становил и моцъ от себе в тои справе своеи прыятелю своему пану Андрею Киборту злецил, за тым умоцованы жалобливого поднезшы позов земски жаловалъ з него на помененого Совкгиновича о том, ижъ деи в году тепер недавно прошломъ тисеча шестсот осмомъ месеца июля двадцатого дня роилисе пчолы на плоте того помененого Ѳлерыяна Балтромеевича дому его, лежачомъ у повете ковенскомъ в поли Антокгинскомъ, не ведати чые, то пакъ деи он поменены Юр'и Петровичъ прышодшы у домъ его Ѳлерыяна почал деи наполы у себровъство просити. Якожъ деи онъ Ѳлерыян заразомъ скоро забравъшы с полоту своего домового дал деи ему наполы у себровъство и себровали межы собою. С которого того ул'я намножылосе в дому твоемъ Антокгинскомъ два ул'евъ молодых, то пакъ нетъ ведома для которое прычыны ему половицы прыналежачое дати и вернути не хочет и его до половицы ему прыналежачое не допущает, — о чомъ шыреи жалоба его в том позве

[1] сябровами.

описано естъ. А по прочытан'ю его позваны до того себровства не знальсе поведаючы, же если маю пчолы, тогды свои властные. А жалобливы Өлерыян Монтвиловичъ доводечы того, же он тые пчолы з дому своего наполы тому Совкгиновичу дал, ставилъ на довод того трох светковъ Яна Балътромеевича, Яна Петровича а Станислава Яновича, которые светки, будучы в боязни божои од нас враду напомнени, вси зъгодне сознали, же были они пры том в дому того Өлерыяна Монтвиловича, кгды пчолы в дому его прылетевшы на плоте скинулисе, которые тот Юр'и Совкгиновичъ собравшы наполы в сябровство взял и до дому своего однесъ. По котором одсвечен'ю тых светков жалобливы домагалъсе, абы тых пчол, твердечы быт тры ульи, ему половица всказана была. А за тым и тот позваны Совкгиновичъ прызналсе, ижъ сут пчолы толко два ул'и — один стары а другии рои, а трети рои опоследни выгинул. А так мы суд, за тым доведен'ем жалобливого Өлерыяна Монтвиловича и за прызнан'емъ се по том самого Юр'я Совкгиновича, половицу тых пчол, то есть уль один молоды рои, жалобливому || Өлерыяну всказали есмо и зложыли есмо оддан'ю тых пчолъ от даты сего декрету нашого за две недели. Которая справа про памет естъ до книгъ земъских ковенъских записана.

31. *1614 m. gegužės mėn. 31 d. Kauno žemės teismo sprendimas dėl bičių.*

Году от нарожен'я Сына Божого тысеча шестъсотъ чотырнадцатого месеца мая трыдцат первого дня. На рокохъ судовыхъ земъскихъ, назавтреи по Светои Троицы святе рымскомъ прыпалых и судовне отправованыхъ, перед нами врадниками господарскими судовыми земскими повету ковенского Андреем Коплевъскимъ судъею, Станиславомъ Дятъковскимъ подсудком а Малхером Скорулским писаром, || ккгды тая справа нижеи описаная ку розсудку нашому врадовому з реестру прыпала, постановившысе очевисто земенин господарски повету ковенского пан Каспор Юр'евичъ злетил от себе моц прыятелю своему пану Каспору Стребеику, которы доведшы слушне водле права поданя позву земъского земенину господарскому повету ковенского пану Крыштоѳу Матеевичу Липневича и вси поступъки правные на нем оказавшы, упросившы у нас враду возного, далъ позваного до права прыволывати, которы кгды се становил и моц от себе прыятелю своему пану Абраму Кулветю злетилъ, за тым умоцованы стороны жалобливое, поднезшы позов земски, жаловалъ з него на помененого Крыштоѳа Липневича о том, ижъ деи онъ Каспор, маючы з ним Крыштоѳом сябровство пчолы наполы даные, болшъ от двадцати годов сябровалъ и пожытки з них з ним брал и делил и за ласкою божою тыхъ пчолъ сполъных себренъх он Крыштоѳъ, которыхъ ему во всемъ половица належыт, част некоторую у себе в дому своем, в повете ковенском в полю Куянскомъ лежачомъ, пожытки собе прывлащаючы з них, у себе ховает з ул'ями, а иншые деи пчолы такожъ з ул'ями рознымъ людемъ наполы на сябровство роздалъ сполне з ним, от которых пчол на кожды год прыходило деи ему Каспору на част его от него Крыштоѳа и от иншыхъ сябровъ, з ним сполных, за мед пресны болшъ нижъ по шести копъ грошеи, а тепер деи пан Крыштоѳъ Матеевичъ, прывлащаючы собе неслушъне сам один пожыток, вжо трети год за частокротным упоминан'емъ половицы меду от тых всих || пчолъ сполъныхъ, которые в дому твоим сут, такъ и с тых, которые сябромъ роздалъ, а змозившысе з ними з одного, чынечы собе пожытъки, ему части належачое давати не хочет ку великои крывъде и шкоде его, на которые деи он пчолы наклады вчынилъ, ул'ев з накрывками ниж десетъ до него Крыштоѳа тыхъ пчолъ далъ кромъ давных, которые его коштовали немало, и з лубями, якожъ меновите в чом ему Каспору пчолъ сябровства половица належытъ и прыходит, а он деи то все прывлащаетъ собе, меновите ест у него самого Крыштоѳа в дому его помененом з ним самымъ сполъныхъ пчолъ улъевъ семъ, а наполы з нимъ тежъ сполъне рознымъ людемъ даныхъ на сябровство то естъ: у Давида Кгаштовта улевъ чотыры, у Миколая Томашевича улъ одинъ, у Урбана, доилиды кеиданского, улевъ пятъ, у Яна Третяка у Сурзилишкахъ улъев пят,—тые вси помененые ули с пчолами

сполные з ним и с тыми с я б р а м и и теперъ деи сутъ у него в дому его Крыштоѳа; а особливе деи што здавна роздалъ з дому своего тых же сполъных пчолъ рознымъ людемъ и тепер сут, а ему Каспору половица с того належытъ, а з них пожыток не доходитъ, толъко он самъ одинъ з ними змовившысе ку шкоде его мед беретъ и пожытки собе прывлащаетъ, а меновите от так много улъевъ пчолъ: у Павла Авкгуштыновича улъевъ пятъ, у Павла Петровича Добкуна улъевъ пятъ, вь Бучунахъ у Юр'евои Яновича ул'ев осмънадцатъ, там же у подданыхъ князя бискупа жомоитьского у Яна Мартиновича Жвербля улъевъ тры, у Кгрыкга Кгераитя улев пят, в Кгоижове у Станислава Виткевича ул один, в Леловкгяхъ у Воича, подданого пана Пакошового, ул'ев два, || у Стася Добкуна улъ одинъ, у Бучунахъ у Матея Баковича уле два, там же у Михала Мартиновича улъ одинъ, у пана Яна Козакевича улъ один, — и от тыхъ то частеи деи ему водлугъ належъности с я б р о в с т в а прывлащаючы собе неслушъне пожытокъ, а ему шкоду и укрывжене чынитъ. Ку тому жаловалъ на него Крыштоѳа Матеевича Липъневича[1] он же Каспор Юр'евичъ о том, иж деи вжо колъко годов тому минуло, ижъ он будучы з ним в доброи прыязни, в с я б р о в с т в е, позычылъ ему готовыхъ пенезеи без жадного листу, уѳаючы яко прыятелеви, копъ чотыры и грошеи сорокъ и до того за мед пресны зосталъ деи ему виненъ сорокъ пятъ грошеи и мел деи тые пенези ему без жадного омешъканъя отдати, нижъли деи за частокротънымъ упоминанъемъ отдати и вернути ему не хочетъ, о чом шыреи в том позве описано естъ. По прочытаню его умоцованы позваного поведилъ: „Сторона деи моя того, абы не мелъ з нимъ жалуючымъ пчолъ с я б р о в а т и, не прыт и овшемъ, ижъ то сутъ дары божые, яко ихъ укрывати, и жадное крывъды чынити не годитъ, и теперъ не укрывает, а што болъша, же и над жалобу позовную болъшъ у себе маючыхъ прызнавает, бо в позве пишет толъко о семъ улъевъ в дому у него будучыхъ, а у него в дому не семъ, але улъевъ дванадцат, которые такъ розуметисе маютъ, же семъ ул'евъ з нимъ жалуючым толъко одънымъ в с я б р о в с т в о належатъ и з нимъ толъко однымъ мед выбераючы наполы делятъ, а пятъ улъевъ за сполъною ведомостъю ихъ обудъвухъ и через нихъ самыхъ рознымъ людем в с я б р о в с т в о сполъное розданы сутъ, меновите Давиду Кгаштовту, Яну Третяку, Павлу Добкевичу, Урбану Кеиданишку || — с которых то пети улъевъ мед з них выбераючы помененым с е б р о м ъ половица, а имъ обудвумъ, жалобливому и обжалованому, другая половица, то се на частъ его, Каспра Юр'евича, четвертая частъ прыходит, и так завше делили (с) собою и делять. А што жалует, яко бы онъ Липъневичъ[2] за два годы за упоминан'ем се его Юръевича, яко меду с тыхъ пчолъ, такъ ани пенезми за мед, которых яко бы на частъ его на кожъды год по шести копъ грошеи прыходило, не отъдалъ, тогды сторона моя о собе такую справу даетъ, же онъ тую част на него прыходячую такъ медом любо за медъ грошъми отдавати былъ готовъ, толъко он самъ того николи не упоминалъ и жадное зменъки не чынилъ, на чомъ похочеть ли водлуг права довод учынити, сторона моя хотя в невинности будет готова платити. Што теж в том позве докладаетъ, яко бы онъ Липъневичъ розным людемъ, в жалобе позовънои мененым, пчол немало з нимъ Юръевичомъ сполъных роздати, такъ же копъ чотыры и грошеи сорокъ без листу позычыти, а особливе за мед пресны сорокъ пят грошеи виннымъ зостати мелъ, тогды и в томъ такъ поведаетъ, же естъли пчолы роздавал и с я б р у е т з розными людми, тогды свои властные, а не з ним Юр'евичомъ с е б р е н ы е, до которых он ничого не маетъ, и никоторая з нихъ частъ на него не належытъ, окромъ вышъ мененых дванадцати улъевъ, на чомъ и прысегу выконати готовъ“, — а по прысезе просил, абы од того волным учынен был, а стороны долгу, не знаючысе до него, на прысегу жалобливому водлуг артыкулу двадцат шостого з розделу семого пустил. А жалобливы позваному, яко се сам бралъ, теж на прысегу позволившы, сам се яко на том, же за упоминан'ем се его он Липъневичъ части на него прыходячое, яко меду, так и пенезми водлуг жалобы позовное не отдал и за кажды год на част его || по

[1] Липъкевича. [2] Липъкевичъ.

шести копъ грошеи прыходило, такъ и на том долгу, же справедливе водлуг тоеж жалобы позовное винен, за прысегу се взял, а по прысязе на част его на два годы копъ дванадцат а долгу коп пят и грошеи двадцат пят абы всказано домавялъ. На што иж и позваны позволилъ, мы теж суд за доброволным их взят'ем се и зезволенем так, яко се сами брали, тые прысеги дня третего перед собою выконат наказали, а по прысегах обжалованого от роздаваня и розданых пчолъ волъного учынили и тые вси розданыи пчолы окром дванадцати улъев, в контроверсыях менованых, з ним жалобливым сполных пчол пры нем Липъневичу и с я б р о х, с которыми онъ с е б р у е т, заставили, так же стороне жалуючои на нем Липъневичу, яко се вышеи в контроверсыях поменило, за мед и за долгъ всего сумою копъ семнадцат и грошеи двадцат пят литовскихъ всказали и прысудили есмо и рок заплате тои суме от обвещеня две недели складаем. А кгды рок прысезе зложоны ден трети в сем року тысеча шестсот чотырнадцатомъ месеца июня первого дня прыпал и обоя сторона перед нами постановивъшы прысегу ротами от нас выдаными з обу сторон выконали, за чым вжо и от права жалобливому всказаные пенези, где бы их на року не заплатилъ, на маетности позваного, на которои в тои речы и позов покладан ест, порадком и шацунком статутовым учынена быти мает, а тые пчолы так же, яко и первеи, с е б р о в а т и повинни будут, то ест сем ул'евъ напол з ним толко, с Каспором, а с пети ул'ев четвертая част жалобливому прыходити мает. Которая справа, яко се перед нами точыла, ест до книг земских ковенских записана.

Kiti dokumentai apie bičiulystę: **32.** *1495 Perloja ir Nemunaitis, LMZp sk. 630 — 631 Nr. 109.* — **33.** *1539 Gardino p. AVK 17 p. 35—36 Nr. 91.* — **34.** *1540 Gardino p. AVK 17 p. 155 Nr. 418.* — **35.** *1540 Gardino p. AVK 17 p. 167 Nr. 455.* — **36.** *1556 Slanimo p. AVK 22 p. 32 Nr. 54.* — **37.** *1558 Gardino p. AVK 21 p. 353 — 354 Nr. 538.* — **38.** *1596 Ukmergės p. AVK 32 p. 378.* — **39.** *1671 Samiliškės Trakų p. AVK 8 p. 282.* — **40.** *1790 Mantegališkiai Trakų p. AVK 38 p. 39.*

L i t e r a t ū r a a p i e b i č i u l y s t ę: Ѳ. Леонтовичъ. Крестьянскій дворъ въ Литовско-русскомъ государствѣ, 1897 p. 116 (ir ЖМНП 1896 Nr. 4 p. 232).—Ludwik z Pokiewia (Jucewicz). Litwa... 1846, p. 243 - 244.—J Kibort. Żmujdzkie prawo bartnicze (Wisła 7, 1893, p. 296 — 299). — К. Гуковскій. Пчеловодство въ Ковенской губерніи, 1897, p. 6 — 8 (ir Памятн. книжка Ковенской губ. на 1897 г., p. 138 — 140). — J. Petrowowa. Bitnikostwo (Wisła 15, 1902, p. 796). — St. Ciszewski. Prace etnologiczne, I, 1925, p. 21—22. — A. Janulaitis. Iš Lietuvos folkloro (TirŽ 1, 1923, p. 337). — Prof V. Krėvė Mickevičius. Patarlės ir priežodžiai, I, 1934, p. 259. — V. Krėvė-Mickevičius. Padavimai apie bites (TirŽ 4, 1926 p. 458, 459). — J. Elisonas. Mūsų krašto fauna lietuvių tautosakoje (Mūsų Tautosaka, 5, 1932 p 22—24).—Bicziulej (MLLG 3 p. 105 — 110, *tas pat* Dr. J. Basanavičius. Lietuviškos pasakos yvairios, 2, 4-a laida, 1928, p. 12 — 16). — J. B(aldauskas). Bičiuliai (Lietuviškoji Enciklopedija, 3, sk. 883—884). Bitininkystė Lietuvos praeityj, Bitininkystės teisė (Ten pat, sk. 1284 — 1295).

6a. P u s i n i s m e d u s.

1. Pszczoły v tych poddanych, do tego imienia Szaulan należących, v ktorego kolwiek są, tedy miod napuł do dworu p[oz]bieraią, a za drugą połowicę powinien vrzędnik płacić za kozdy sztof po g. szesciu litewskich. *1617 Šiaulėnai.*

2. Miody ze dworem napuł co kolwiek Pan Bog v chłopow y v boiar przymnoży vlow, według dawnego zwyczaiu... *1671 Dūdai Braslavo p.*

3. Miod polowiczny w kazdym roku od kazdego vla według dawnych zwyczaiow do dworu oddawac maią... *1711 Kartena, AM.*

4. Powinność mężow włosci ukropiskiey .. Miodem, wiele im Bog da, przy widzu dwornym podebranym, wpuł z dworem dzielic się obligantur. *1761 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM.*

5 Za miod połowiczny, to jest od kazdego pnia po groszy pruskich piętnascie maiący kuzdy gospodarz płacić powinien... *1767 Kartenos v. AM.*

6. Poluja miodowa, to jest maiący gospodarz pszczoły powinien od kazdego pnia po groszy pruskich piętnascie płacić do dworu... *1767 Mišučių v. (prie Kartenos), AM.*

Kiti dokumentai apie pusinį medų: IA sk. 156[36], 181[56], 182[48], 183[57], 185[25], 186[6], 189[12 40], 190[56], 191[33], 192[42], 326[28], 396[5]. — OP p. 83, 105, 127, 137, 150, 163, 185, 208, 221, 225, 231, 237. — ASb 3 p. 203. — ASb 4 p. 234. — AVK 6 p. 58. — AVK 7 p. 440. — AVK 9 p. 8. — AVK 25 p. 370, 377, 379. — AVK 35 p. 31, 52, 67, 73, 93, 107, 132, 154, 197, 232 — 236, 238, 239, 241, 242, 263, 265, 281, 455, 467, 484, 489, 492, 496, 509, 539, 560 — 562, 571, 572, 574. — AVK 38 p. 130, 175, 208, 400, 428, 432, 455. — IJM 22 p. 444. — IJM 23 p. 495, 499. — IJM 25 p. 187. — IJM 26 p. 351, 485, 486, 505. —

Plg.:

7. Si predicte ville (Gylgenow) incole intra granicias bonorum predictorum apes invenerint seu educaverint, mediam partem ad nos et mediam ad eos cum fructu inde derivante volumus pertinere. *1354 prie Georgenburgo Prūsijoje, Urkundenbuch des Bistums Samland, H. 3, 1905 p. 294. — Plg. 1383 prie Laptuvos Prūsijoje, ten pat p. 357. — Plg. J. Voigt. Geschichte Preussens, 5, 1832 p. 300, kur sakoma, kad daugelyje XIV amžiaus Prūsijos Ordino suteikiamųjų raštų esą pažymėta:* Und wellen was sie mogen von benen dirwerben im Dorffe, das sal unser seyn die helfte des honiges nach der gewonheit des landes.

8. Bienen umb die helffte. Wir lassen auch zue, das ein jeder einwohner der stadt Goldap, soviel stöcke bienen, alsz sie wollen, doch das uns und nachkommender herrschaft, davon die helffte zukommen, halten mugen. *1570 Galdapė Prūs. Urkunden zur Geschichte des ehem. Hauptamts Insterburg, 1895, p. 89.*

Toliau žr. Ambts-Artickel anno 1642... Honigbruch. CCP 2 p. 241 - 243.

7. BONDA — banda.

1. А коли чіи паробькы украдуть што у кого, а [пакъ] у семъ листу верху писано, какъ за которую татбу казнити: коли первое украдеть, ино его не вѣшати, а заплатити б о н д о ю его; а не будеть б о н д ы, ино осподарь его за него заплатитъ, а паробка сказнити и пробити... *1468 (XV a. galas) Kazimiero teisynas, AZR 1 p. 82.*

2. Jestli hde parobki kradut' w okolicy a z licom ich pojmajut', kotoroje lico budet stojati połtiny hroszej: tohdy majet' karan byti jako zlodej; a jestliż połtiny lico stojati ne budet': tohdy majet' z b o n d'y jeho szkoda placzona byti (= tunc debet solvi damnum ex rebus eius) abo lice wernuti, a z naviazku puhami biti... (*Transkribuota*). *1529 I statutas XIII. 1. ZPL p. 376. — Plg.*: Водле обычаю правъ земскихъ, (въ которыхъ) то описуетъ: кгды бы паробки крали и приведено бы было паробка до пана съ лицомъ таковымъ, которое бы полтины грошеи не стояло, такии маетъ быти пугами каранъ, а шкода маетъ з б о н д ы его заплачона быти.... *1557 Gardinas, AVK 21 p. 258.*

3. Потомъ челяди неволнои мѣсячина маетъ быти въ копахъ на сторону отложена, а другая отмолочена, которую мѣсячину тымъ способомъ уставляемъ: абы челяди неволнои, которыи мають приробки и б о н д ы свои, по полторы копы жыта на рокъ давано водле стародавного обычая. *1529 Vilniaus ir Trakų p. AZR 2 p. 195.*

4. Cech... rybacki na wieczne czasy mieć y trzymać pozwalamy y nadaiemy, pod ustawami y artykułami takowemi... Artykuł dwudziesty

szósty. B o n d a towarzyszowi kosz ryb pozwolona bydź ma, co wydawszy, pożytkiem z mistrzem swym dzielič się ma... *1664 Vilnius, AVK 10 p. 57.*

5. Urząd... skłonił się do... prożby y supliki, imieniem całego cechu czerwono- y czarnoskórników y kurdywaników, mieszczan wileńskich, uczynioney, artykuły produkowane... stwierdził .. 4 artykuł... Który by zaś magister chłopca przyiął y, onego sprobowawszy, takowego... ma do cechu wpisać według zwyczaiu, y tenże chłopiec nie powinien mieć od swego magistra b o n d y *(p. 178:* b ą d y) alias swoiey prywatney roboty... *1728 Vilnius, AVK 10 p. 122, 178.*

6. Instruktarz dla i. pa ekonoma... 41. Ludźi i poddanych pańskich żadnemu przyiacielowi y somśiadowi na robotę żadną nie posyłać bez woli y wjraznej assygnacyj pańskiej ani też zaśiewaniem lnu — swoją jak mowią, b ą d ę, ktorej ymieć w pańskich dobrach żadnym sposobem nie należy — ludźmi pańskiemi zarabiać, zbierać albo też łąki dla swego profitu naiemne czy połowicznę kosić... *1762 Starinkai Mensko p. CA.*

7. Powinność abo ustawa tego woytowstwa kłoczunskiego... Drew na opał do Wilna z pomocą drugich woytowst(w) zawileyskich na płytow 22, letnią porą przygotowanych, w iesieni do Wilna spławić maią y zwieść tam, gdzie dwor ukaże... Z teyze pusczy (Bojarskiey) poniewaz poddani tego woytowstwa y innych przyległeyszych zwykli b o n d y swoie płytowe na opał do Wilna spławiać, co jm y teraz broniono nie ma byc z tą iednak przestrogą, aby drzewa sposobnego na budynki y kłody, na tarczyce nie spuszczali, tylko samą susz y drobne drzewo, od koždego płyta płacąc po złotych 3 do skarbu panskiego...

Vstawa albo powinność woytowstwa łowkianskiego... Tez woytowstwo łowkianskie rowno z drugiemi woytowstwami zawileyskiemi z pusz(cz) przyległych do portu Wilij na opał letnią porą przygotowawszy drzewo, zeby suche było, w iesieni do portu zwiesc mają na płytow dwanascie y spławic do Wilna, a spławione tam zwieść, gdzie dwor każe, tudziesz drzewa na budynki podług potrzeby przystawiac maią. Sami zas podług dawnych zwyczajow, iesli b ą d y spuszczac mieli, waruie się to lesniczym, zeby drzewa sposobnego na budynki nie szkodowali, tylko samą susz y drobne drzewa, od ktorego płytu albo b o n d y po złotych 3 do skarbu płacic mają... *1745 Vilniaus ekonomijos invent. CA.*

8. Bojarowie y ziemiania traktu baranowskiego, ktorzy by spuszczali drwa na przedaż do Wilna rzeką Zeymianą, takowy każdy od płytu każdego czyli b o n d y, trzy ławki zawierającey, powinien do dworu zapłacic po złotych dwa, z tą jednak prekaucyą, ażeby ze pnia drzewa nie wycinając, samą susz tylko wybierali. *1768 Dubingai, CA.*

9. Gospodarz ciągły ieden... Michał Degutis..., na b ą d z i e Adam Czypikas lat dwadziescie, kątnik Kazimierz Strungis... Gospodarz ciągły ieden... Kazimierz Koparis..., Kazimierz Mekszenas na b o n d z i e lat dwadzieście pięć... *1795 Degučiai Ukmergės p. AVK 38 p. 224, 226.*

10. *1553 m. rugsėjo mėn. 4 d. Kauno pav. bajoro susitaikinamas raštas su savo globotuoju bajoru dėl jo tėviškės ir bandos. — Iš įrašo 1620 m. sausio mėn. 21 d. Kauno žemės teismo sprendime.*

Я Олехно Борысович, боярин господарски повету ковенского, вызнаваю сам на себе то тым моим листом нинешъным и напотом будучым о том, штож мене был позвал позвы уряду господарского ковенъского[1], подстаростего ковенъского и суд'еи ковенских, || и листы заручъные был побрал на мене боярын господарски повету ковенского Павел Станиславович о очызну свою и о вси статки и б у н д у свою, яко бых я мелъ за собою его отчызну его и вси статки и о б у н д у его, — нижъли тое бачечы я, ижъ тот Павелъ в мене ув опеце былъ от молодых лет, а земля его отчызна не в мене ест, прожне лежала за него самого была, и нет вести, хто ее ужывал, леч он

[1] ковенъски.

сам был у мене з молодых лет и егом кормил и одевал и за его послуги бунду давал, и сам его за оными листы упоминальными и за позвы не хотечы в наклады великие з ним уходити, в право не вступуючы и з ним се перед добрыми людми ку згоде прышли и згодилисе о всих тых речах, якъ на позвех описано было, и ему отчызну в целости вернулъ и вси статки и его бунду в целости ему вернули. Мает он свое отчызны вжывати[1] и оных статков и бонды до еи данои на вечные часы и спокоиливе жыти. А я от того часу до него не маю ничого ани его нагабати ани потомки мои. Естли бых его в чом нагабнул в оичызне его або о статках его, або в чом колвек втыски для прокорму чынил, тот мает заруки старосте ковенскому два рубли грошеи заплатити, а Павлу вси наклады з навезкою тот мает вернути. А пры том были люди добрые Матеи Лавринович, Прокоп Нарбутович, Балтромеи Лавринович, Якуб Богданович, бояре господарские повету ковенского, и иных добрых людеи на тот час было много. И на том я Олехно дал сес мои лист еднаны под моею печат'ю и ку тому просил есми о прыложен'е печати Балтромея Лавриновича, и на мою прозбу то учынил и печат свою приложыл к сему моему листу. Писан || в Жеимях лета божего нарожен'я тисеча пятсот петдесят третего месеца сентебра четвертого дня, индикта одинадцатого.

Plg.:

11. Першыи оступъ (пущы) называють Бонда Корытища... *1582 Nalibokai Mensko p. AVK 36 p. 283.*

Bondynik.

12. Przy teyże wsi gruntu pustego włoka iedna y puł... kture s teyże wsi bądnicy zarabiaią y płacą od siewby zytney y iarzyney z czwierci po złotych 5, a gdy tylo iarzyne sieią, to przez połowę tego płacą *1705 Šakarniai Upytės p. CA.*

13. Po Woyciechu Mikolunie wymarłym bundynicy zazywali y płacili (tynf.) 10. (gr.) 10 *(1719) 1724 ten pat, CA.*

14. Po Ierzym kowalu Kiszkiu, ktory był podany,... w tym roku zasiał 1/4 iarzyno Iakub, Mikoluna bundynik, ktory ma płacić zło. 7 (gr.) 15... Po Stanisławie Boiarunie podanym... tego gruntu teraz zaziwa Ian Lewoinciunas, bundynik Maszały, na ktorym za zyto y iarzyne w tym roku ma płacic (zł.) 15... *1721 ten pat, CA.*

15. Bądynicy. Wyrobione grunta w starostwie wobolnickim ze po wioskach znalesc się mogą, na ktorych lub byli, lub nie gospodarze, a te bądynicy alias tak swoje, jako y obcy ludzie naymując należącą płatę do dworu Wobolnickiego importują, ktora to płata ze nie zawsze pewna, tylko wtenczas, kiedy grunt zasiewają, więc w tey mierze aby skarbowi nie było decessu w inportancyi ustanawia się tak, iz takowe grunta dwor Wobolnicki podług upodobania swego lub naymowac, lub sam zasiewac będzie, a płata jaka do inwentarza nalezy opłacac powinien; jezeliby się zas na takowy pusty grunt trafił gospodarz, tedy nie zazywając dłuzey tegoz gruntu, dwor osadzic na nim nowego gospodarza powinin będzie, przepisawszy onemuz wszelką, jak y drudzy, nalezytosc do skarbu panskiego. Postrzegac takze dwor będzie wszelkich zasciankow, łąk y kawałkow, bądz przez włoscian wobolnickich, bądz przez kogokolwiek niesłusznie zazywanych, aby doszedłszy prawdy, jezeliby kto utajonym lub kondyktowym jakim sposobem trzymał, z takowych zasciankow lub kawałkow nalezytą do dworu, id est do kassy panskiey, ułozy płatę y one do inwentarza bierczego zanotuje, będzie miał wzgląd y na to, jezeli kto zazywa łąk lub zasciankow płacąc jaką małą kwotę, a więcey słusznie nalezałoby, onęz meliorowac. *1767 (XIX a. pr.) Vabalninkas Upytės p. KTA.*

[1] вжыботы.

16. Między powyżey opisaną w inwentarzu ludnośćią znayduią się po wsiach starostwa Szymańskiego u gospodarzy kątem mieszkaiące kontnicy y bondynicy. Te osoby że są mniey użytecznemi dworowi a gospodarzowi zawsze powabem y przyczyną do ich własney zguby, ustanawia się odtąd, iż wszyscy kontnicy y bondynicy do przędzenia sieci niewodowey używanemi być maią y każdego z ich żona corocznie takowey sieci wyprząść po funtow dwa dworowi będzie powinna, na gospodarzow zaś zwierzchność dworna odtąd mieć pilną baczność raczy, aby kontnikom y bondynikom gruntow swych pod żadnym pretextem nie zadawali y nie przenaymowali — iak się praktykowało dotąd — pod surową karą. *1799 Šimonys Upytės p. KTA.*

Bondišče.

17. Гаи... дарую... то ест почавши от дороги Витовтовы над пашнею его дворною оленецкою руч'емъ в Оленчыну, а з Оленчини подле бондищъ паробоцкихъ[1] дорошкою ку селу Зашковичом и зас по дорогу Витовтову... *1555 Olenec (į rytus nuo Vilniaus netoli Anutos), CA.*

Literatūra: LOD p. 314, 315. — VLR p. 56. — K. Būga (TirŽ 1, 1923 p. 410 — 411). — A. Švābe. Pagasta vēsture, 1, 1926 p. 290—294, 375. — A. Юшкевичъ. Литовскій словарь, 1, вып. 1, 1897 p. 250, 251. — Bandininkai (Lietuviškoji Enciklopedija, 2, sk. 1082). — W. Heynosz. Kilka uwag o „niewoli" w I Statucie Litewskim, 1935 p. 22-24. —

8. BORT' — * bartis.

1. Къ тому, боярове наши путныи и осочники, которыи зъ стародавна повинни воину служити и сѣна косити, также тежъ рыболовы, бортники[2], ковали и иншыи подданыи дворовъ нашихъ, которыи тяглоѣ службы не служатъ, тыи будуть повинни дванадцать денъ въ году на толоку до дворовъ нашихъ служити, то есть: три дни на паренину орати, три дни на жыто, а три дни серпомъ жыто жати, а три дни ярыны, а сѣно косити по старому; которыи отъ иншихъ послугъ маютъ быти вольны, а на кождыи годъ до скарбу нашого на день святого Мартина будуть повинни осадного платити по копѣ грошеи; а вшакже съ тыхъ же людеи, яко осочниковъ, рыболововъ, ковалевъ, на дворную потребу по кольку службъ зоставити. *1529 Dvarų įst. AZR 2 p. 196.*

2. Boiarowie naszy putni, ktorzy z starodawna powinni woynę służyc, siana kosic, takze tez osocznicy, rybołowie, kowale, borczi[3], ktorzy przed woyskiem czasu woyny mosty czynią, y inszy poddani dworow naszych, ktorzy ciahłey służby nie służą, albo bysmy na ten czas ich powinowacstwa nie potrzebowali, ci będą powinni dwanascie dni na tłoki dworom naszym służyc, to iest na paraninę orac trzy dni, na zyto, a trzy dni sierzpem zyto zac, a trzy dni iarzyny a siano kosic, po staremu; przedsie ktorzy to odprawiwszy od inszych posług maią byc wolni; a na kazdy rok do skarbu naszego na dzien s. Marcina będą osadnego powinni płacic po kopie groszy... *A 1547 Dvarų įst. LMPb sk. 616.*

3. О бортяхъ. Ижъ первеи бортеве розность въ роботахъ отъ инъшыхъ подданыхъ нашыхъ мели, и тепер ихъ зоставуемъ, абы водле шацунку кгрунътовъ за въси повинъности, цынъшы, овъсы и сена пенязми з волокъ до скаръбу нашого платили, яко и осадники; а коли имъ на воину ити кажемъ, маютъ мети тотъ рокъ вольныи ото въсихъ платовъ; а мосты имъ повинъные зарабляти и тежъ за росказан'емъ и листомъ нашымъ мосты имъ неповинъные мостити маютъ, а за то имъ вольку въ цыншохъ нашыхъ делати кажемъ подле воли нашое. *1557 Valakų įst. LMPb sk. 543—544.*

[1] баробоцкихъ. [2] *ZPL p. 128 iš Metrikos nuorašo išsp.:* borti. [3] *Išsp.:* borgi.

4. Сыну Копачевича казали есьмо, маетъ робити въ Ковнѣ людемъ нашимъ бортемъ городу. Про тожъ што бы еси тымъ людемъ дали дерева на мостъ до Ковна въ пущахъ своихъ подлѣ Нѣмна, колько будетъ потреба. *1486 (XVIII) Kaunas ALM 1 p. 16.*

5. Жаловали намъ бояре медницкие Нецко а Бернатъ Нарвоишевичы на бортевъ, на Римка а на Козорѣза, штожъ отняли въ нихъ землю ихъ отчинную... *1495 Medininkų v. Vilniaus vaiv. LMZp sk. 600.*

6. Жаловали намъ очивисто люди нашы бортеве, на имя Петко Станковичъ а Петръ Билтуновичъ, на бортина жъ Яцка Вѣштортовича, штожъ великии князь Витовтъ далъ былъ прадеду ихъ Крупшу земли три слѣды въ переломскомъ повѣте... и за тымъ деи отецъ того Яцка Вѣштортъ тыи ихъ земли выпросилъ за пусто... И мы тыи земли Петку а Петру присудили: нехаи они тыи земли держать, а намъ съ того службу служать и дякла даютъ по давному... *1495 Ašužos ir Perlamo v. LMZp sk. 602.*

7. Просилъ въ насъ... сѣножатки пустое на рѣцѣ на Анчи, на имя Бартошишки, на другои сторони Анчи, сѣножати, на которои бортеве на дворъ нашъ стирту сина косять... *1513 (1559) Ašužos ir Perlamo v. RP p. 173.*

8. Михаило Бурнакъ при шиху ставилъ почотъ свои... причину замешканья показалъ на листехъ, ижъ былъ приставомъ у бортеи. *1567 LMPr sk. 557.*

Plg.: Barčių km., vs. *LAV p. 22, 271, 325, 405, 505.*

Bortski.

9. Поведилъ передъ намы, ижъ первеи сего король его милость, панъ отецъ нашъ, далъ ему у волости переломскои в Понемони землю бортскую на имя Андрушовщину на плату нашомъ врочистомъ на осмидесятъ грошехъ... *1546 Perlamo v. DZGCh p. 242.*

Literatūra: LOD p. 626 *(nurodytas neskelbtas dokumentas 1518 Perlamo v.).* — Bortie (Encyklopedyja Powszechna Orgelbranda, 4, 1860 p. 121). — Н. Горбачевскій. Словарь древняго актоваго языка... 1874, p. 45. — Bartis (Lietuviškoji Enciklopedija, 2, sk. 1381).

9. BROSTA — brasta.

1. Продали есмо... сеножатки свои властные... лежачые... у волости вилкиискои, прозываемые урочыщом меновите одну Петрикишку Побростис з мышником зарослом... и другую сеножатку по другои стороне того мышника так же прозываемую Побростис з мышником... на которых тых обеюх сеножатках косится сена возов пят окром мышников заросльих... другая сеножатка одным боком прылегла до кгрунту Ганны Петровны, а другим боком прылегла до болота бростъ зъ Ятовтовичами сумеж, а концом одным прылегла до дорошки старое, которая дорожка идет через бросту болота до кгрунту Ятовтовичов... *1588 Vilkijos v.*

2. Pierwsza reza przez błoto y przez row, koncem az do brostu... *1599 Šilėnai Beržėnų v. IA sk. 528*[56].

10. BUČ — bučius.

1. Ieziora Galwie, Krasno, Tataryszki, lubo trzema jmionami nazwane, ale iedną koło miasta y Rykontom rozciągaiące się, do ktorych żaden nie ma żadnego wstępu, okrom niewodow chodzenia j. m. pana woiewody trockiego, lub sporządzonych sobie, lub arędowanych komu, zimo y latem, jako się z kim zgodzic może, osobliwie różni rybacy z miasta lubo zkąd jnąd z oborami, z więcierzami, z buczami, z wędami — nie powinien żaden na jezioro wstąpic, bo nikomu swowolnie

nie wolną, aż wgaiwszy się i ducta pro portione według obor, buczow umowiwszy się łowic..... Jeziorą pode wsią (Wiewiennikami), należące do ekonomij, do ktorego nikt jnny nie ma wstępu, okrom z dawnych czasow y dawnego prawa dzisieyszego je. m. pana woiewody trockiego z niewodem zimą y latem iest wstęp, także y co może być z drobnym[1] naczvniem, jako to z buczami, z więcierzami y z oborami... *1670 (1774) Trakai, Vievis, CA. — Kitas nuorašas ASb 2 p. 178, 180.*

2. Specificatio intraty z iezior y rzek:... Staszkiełowie od buczow (złotych) 2... Summariusz klucza malatskiego:... Za podwłoki y bucze (złotych) 26... *1731 (Molėtai Vilniaus p. ORO 2 p. 125, 133.*

3. Piotr Leonowicz y Jakub Poderwinski z Pojezior, podczas nerestu swojemi buczami y więcierzami rybę łowiąc, do dworu w całosci oddawać są obowiązani... *1767 Dirvėnai, AM.*

4. O rybakach... Powinność zas onych iest takze, aby bucze, więczerze y inne siadki do łowienia ryb, iako tez matnią do niewodu iak naygęstszą wyrobili... *1769 Pervalkas Gardino p. CA.*

5. Na... jeziorach wolność łowienia ryb przez rok cały.. moc nadaię... Strzedz iak naymocniey powinien, ażeby nikt w czasie narestow buczami y jnnemi warstatami nie psuł ryby y nierestow nie zwodził... *1817 Trakų p. Prv.*

11. BURTNIK — burtininkas.

1. Ławnicy w sielech strzec powinni, aby burtnikow i czarownic żadnych nie było... *1562 (1770) Karšuvos v. AVK 25 p. 91.*

2. Burtniki, czarowniki, złodiei... aby mieży poddanymi moimi nie byli najdowani... ale sroho takich karati, z miesta i wołosti mojej wyhaniati mają... *(Transkribuota). 1583 Naujamiestis Upytės p. MR p. 94.*

Žr. 152.

Plg.:

3. Die Ambts Vnderthanen, beuoraus die Littauen... allerley Missbreuche, Abgettereyen, Bortten vnd dergleichen üben vnd treiben... *1578 Prūsijos ercikio Jurgio Fridrikio raštas, AMS 14, 1877 p. 462.*

4. Alle Zeuberer, Büsser, Börter, Segener, oder Szienер[2] wie mans nennet... *Instrvction Der Kauffschultzen Vnd Willkühr des Ampts Insterburg... 1604 p. 13 (iš MLLG 1, 1883 p. 36, arba AMS 17, 1880 p. 204).*

5. Man findet auch leider! nach fleissiger nachfrage, dasz viel Burtenicker, Wahrsager vnd Zanteler an Mannes vnd Weibes Personen vnter den Littawen giebet, zu denen die armen verblendeten Leute hauffens weise, auch wol in weit abgelegene Oerter lauffen, oder dieselben zu sich holen, In verlohrenen vnd gestohlenen Sachen sich Rahts bey jhnen erholen, vnd Wahr, oder viel mehr Lügen sagen lassen, In Kranckheiten an Menschen vnd Viehe, vnd sonderlich in Pestzeiten, sich Burten, vnd jhre vermeinete Diewas oder Pest Götter durch viel Gaucklerey von sich vnd jhren Häuserchen abzutreiben vnd abzuhalten vermeinen. Dafür sie Ihnen wol gantze Fuder an allerhand Victualien vnd Getreydich geben, oder in jhre Häuser führen vnd bringen: Da es doch die erfahrung bezeuget, dasz sie die armen Leute mit jhrem vermeineten Wahrsagen vnnd Burten nur betriegen vnd verführen, vnd meistentheilsz auch selbsten, wenn sie es ein wenig getrieben, an der Pest sterben. Ja es geschieht oft, dasz Sie anderen, denen Sie gram sind, oder wenn Sie

---

[1] *Taip vienаme nuoraše pataisyta iš* dobrym. [2] *Bezzenbergerio pataisyta iš spausd.:* Szierer.

dazu erkauft werden, mit kochen, gieszen und anderer Teufelsweise, etwas anthun, dasz Sie verkrimmen, verlahmen und verblinden, oder sonsten lang müszen siechen und quienen, und endlich gar dahin sterben. *Recessus Generalis der Kirchen - visitation des Insterburgischen vnd anderen Littauschen Aembtern im Hertzogthumb Preüszen, 1639, p. 109 (iš MLLG 1, 1883 p. 39, arba AMS 17, 1880 p. 207; tas pat CCP 1 p. 72).*

6. Напустиша бурталники[1] Нѣмецкіе вѣтръ на Псковскую силу и на Московскую, и пыль изъ пушекъ и изъ пищалей... *(1501) PSRL 4, 1848 p. 274, 273.* — *Žr.* А. Потебня. Этимологическія замѣтки (Живая Старина, в. 3, 1891 p. 119 — 120).

7. Litwa w on czas iako Pogani leda czemu wierzyli, a sami burtami, albo wrożkami... tak woynę iak domowe sprawy zawżdy odprawowali. *M. Striykowski. Kronika... 1582, p. 398. (1846, I p. 370).*

8. Iz się Tatarowie czarami y burtami bawią, ba y lękami. Wrożkami, czarami, trzewami y burtami, nietylko Assyriyczykowie, Chaldei y Egiptcyanie bawili się, ale też y Tatarzy. Wspomina Marcus Venetus, y Haytonus, iż Tatarowie wielcy czarownicy y burtownicy są... Toż y o tych Litew. Tatarach rozumieymy, iż się czarami y burtami bawią, acz ich iest siła, ale miedzy inszymi iako głowa Tatarzyn Assan Aleiewicz nad Waką mieszkaiący. Ten nigdy nic w chałupie swey nie pocznie, ten z szałasu nigdy nie wyiedzie, ten pieniędzy ktorych ma wiele, nikomu nie pozyczy, aż pierwey burtować musi, ieśli się mu wrocą: na czym się często omyla. Jakoż y osoba y vroda prawie do burtowania kształtna... *P. Czyżewski (pseud.). Alfurkan Tatarski... 1616 p. 57—59. (Rašyta netoli Trakų).*

9. Widząc niektore magi abo burtniki proznościam onym y dyabelskim zabobonom służące: karać ich począł... *P. Skarga, Żywoty Swiętych, I, 1603 p. 70.* —

12. BUŽ — buožė.

1. Тыи люди шовлянцы данники... ;коли мед ся зродит, тогды мед возят або за пенези готовыи купуют; а медом з них выходит 60 бужов водле старадавного обычая... *1542 Šiaulėnai, IA sk. 21*[27].

2. Item lego pro plebano quatuor pondera alias bige[2] mellis crudi singulis annis de curie mea Schauliszki... *1518 (XVI a. galas) Šiaulėnai, KA.*

13. CHREN — *kriena, *krienas.

A. Mercandarum sponsarum morem, qui est apud Tartaros, patet fuisse etiam apud Israelitas, Genes. 29 et 1. Reg. 18. quemadmodum et in nostra olim gente solvebatur parentibus pro sponsis pretium, quod Krieno à Samagitis vocatur. *A 1550 (1615) Michalonis Litvani de moribus Tartarorum etc. Epit. fragminis septimi.*

Plg. latv.:

Mittgabe, ko Tåhws, Mate tai Brutei liedse dohd — was der Bråutgamb der Braut Eltern und Freunden giebt, Kreens, Kreena naudi. *J. Mancelius, Phraseologia Lettica, 1638, Caput XXXII.*

Posag. Dos. Krene. — Posagowy, posażny. Dotalis. Uz krenes peder. — Wiano. Dos. Krene. *G. Elger, Dictionarium polono - latino - lottavicum, 1683, p. 414, 581.*

---

[1] *Kitame nuoraše* бурапылники. [2] *Originalas nežinomas; keliuose žinomuose man nuorašuose tur būt klaidingai nurašant vietoje* buze *parašyta* bige.

Braut= Geschenk bey der Verlöbnisz, derribas= jeb kreena nauda. — Kreens = Kreena nauda, ein Geschenk an die Braut, Krongeld. *J. Lange, Vollständiges deutsch - lettisches und lettisch - deutsches Lexicon, 1777, t. 1, p. 157, t. 2 p. 156.*

Literatūra: K. Būga. Литовскій словарь А. Юшкевича, вып. 3, 1922, p. 237. — K. Būga. TiŽ 1, 1923, p. 400. — J. Baldauskas. Pirktinės vestuvės... —

B. 1. Умоцованы стороны позваное... ку тому теж мовил, иж девки за очички розумены и поличены быти не мають, а то с тое причыны, же водлуг стародавных добрых звычаевъ, отъдавши пану дедичному хрен або куницу, волно ити замуж за подданого хотя и иншого пана... А такъ мы суд земъски жомоитски... и вз(г)лядомъ того, же вряд маеть быти склоннеиши ку вызволен'ю, к тому маючи на бачен'ю звычаи стародавны, которы не одно в земли Жомоитскои, але и у Великом Князстве Литовском деется, же кожды велдомы, отъдаючы за когож колвек девку свою, не повинен пану, одно хрен або куницу отъдать, чинечи ее отъ пана... волною... *1592. VI. 6 d. Žemaičių žemės teismo (Raseiniuose) sprendimas dėl reikalavimo grąžinti išėjusią iš Gelgaudiškio Veliuonos v. ūkininkaitę. — Plg. Praeitis I p. 201 (Kaimynai p. 38) prier. 65.*

2. Зоставили есм[о] двух велдомых нашихъ очизных на име Петка Монт[ви]даитя службу зуполную а Милоша Якубович[а служ]бу зуполную... Мают тые люди нашие ему служити на кождои недели по одному с клячами, с топоры, (с) серпом и зъ косами, а коли час сена кошен'я и жита жат'е приидет, тогды тые люди наши на тот час мают ему чотыри недели ходити по два на роботу. А дан теж мают давати в кождыи год по боце жита а по боце ечменю, а жомъбев мают давати по десети... А серебщизьну мают ему давати. А хрен, кгды девка тых людеи наших замуж поидет, [тогды те]ж пану Яну мают дати от выдан'я [де]в[ки] по полукоп'ю грошеи. А естли бы теж сын пана Яна дочку[1] поимовал, або бы теж дочку свою замуж давал, на тые часы мают давати пану Яну ку весел'ю по пуду меду... *1553 Kražių v. AM.*

3. Zasthawili swego wlasnego wialdomego na jmie Piethrika Lomssaiczia y z braczią iego, s Stankiem, s Piethreliem, y z żonami ych, y z dzieczmi ich wlasnemi... ze wsiem na wsio, s sluzbą y z ziemliami ich wlasnemi, s posiedzem, z wola karmieniem y s sierepszczizną j. k. m., na siebie nicz nie ostawaiącz, krom chrzanu, tho iest od doczek ich, ktore idą zamąż... *1555 Žarėnų v. CA.*

4. Брат'я моя... на мою част третюю дали мне челеди неволное четверо на имя Павла Оичаитя и з его жоною Милюдою и з сыном его Янутем и з дочкою Ягнешкою... А што ся тычет о ту[ю] челяд, которая [мне] д[ос]талася в делу, Павел Оичаитис, и (з) сыном Я[нуте]м, [и з] жоною Милудою, и з дочкою Ягнешкою, ино того Павла жона волна; дочкы ее, кол[и] поидут замуж, тогды мают мне толко хрену пол копы грошеи дати... *1556 Viešvėnų v. AM.*

5. Regestr rospisania... imienia Poiurskiego, to iest... parobkow... y inney czeladzi niewolney... boiar z ych grunty y z ludzmi, miesczan... s kapczyznamy y s płaty y z ych powinnosciamy, z ludzmy ciahłemy y dannemi... y z danemi[2] pienieżniemi, miedowymi y zdziakły zytnemi, owsianemi y lnianemi, y s chrany dziewieczymi, s pczołami domowemy, słuzbamy y ze wszytkimi ich powinnosciamy... Chran od dziewek dawac powinni wszysci ludzie: gdyby dziewka była wydana za granicę tego imienia, tedy gr. 30 na panow, o na vrzednika gr. 5; a gdzieby

---

[1] *Tur būt vietoje*: жону. [2] daneni.

miedzy ludzie tuteczne dziewka takze tuteczna była dana, tedy tylko na vrzednika powinno dac gr. 5. Tych chranow kozdy z nas swey części swych poddanych na siebie brac mamy. *1571 (1616) Tauragė Kražių v. IA sk. 181[11], 193[6], taip pat 187[24], 200[11].*

Kitame akte apie tą pat: Которое имен'е материстое (*B*: Поюрское)... намъ... досталося, а такъ мы з ых милостями розписавши и поровъновавши тое имен'е на три части, то ест... паробков... иное челеди неволное... бояре с пашнями и з всякими кгрунъты и з ихъ людми, мещаны... с платы и з их повинностями, з людми тяглыми и даннымі... з данъми грошовыми, медо[выми], з дяклы жытъными и овъсяными и лняными, [с хре]ны девоч'ими (*B*: девочыми), с пчолами домовыми, службами и з в[сяки]ми ихъ повинностями... которого розделу реистра... кождую речь меновите... списавши, межи собою под печатми нашыми... дали... *1575 A (1575) ir B (1582) Tauragė Kražių v.*

Dar vienаme akte apie tą pat: Которое имен'е нашое материстое прозываемое Товрокги... намъ... досталосе, ино мы вси тры розписавши тое имен'е на тры части межи себе есмо розобрали, то ест... паробков... и иное челеди неволное... бояре с пашнями и з всякими кгрунтами и з их людми, мещаны... зъ платы и з их всими повинностями, з людми тяглыми и даннымі товрокговскими и пренскими... з данми медовыми, з дяклы жытными и овсяными и лняными, с хрены аболи куницами девочыми, с пчолами домовыми, зъ службами и з всякими их повинностями... которого розделу листы и реестра... кождую реч меновите... списавши, межи собою под печатми нашыми... дали... *1581 (1582) ten pat.*

6. Chrenu za dziewkami, gdy poddany za cudzego dziewkę wyda, powinien dac gr. 60, a gdy za swego poddanego gr. 12. Miesczanie chrenu dać nie powinni... *1581 (1595) Tytuvėnai, AVK 14 p. 256.*

7. Подданых того именъя Подубиского: наипервеи Петра Шимъковича з братомъ его Воитехом, службу людеи,... которые тые вси подданые вышеи помененые повинъность такую полънили и тепер полънять: дани отъ кождои службы людеи по полъ копы грошеи, льну по сту жмены давали и тепер дають на кожды годъ, а на службу на роботу ходятъ до двора... А отъ дочокъ подданых того именья Подубиского имены вышеи помененых тыеж отъцове их (земян) выходечи замуж хрену взяли отъ них, то естъ Шимовых дочокъ трох, отъ Марины, отъ Катерины и отъ Малъкгореты, по копе грошеи... *1584 Padubysys Raseinių v.*

8. Даю, дарую... до живота ее, малжонки мое, тои же малжонце мое... челед мою властную дворную отчизную, то естъ на име Юргуца Будраица, и (з) жоную его Едвигою, и з детми ихъ Янутем, Кгрикгутем и Воитехом, и з дочъками их Кгендрутою, Ягнешкою, Ганухною а Катариною, и з братом того Юркгуца Павлом, жоною его Едвигою и з детми Балтромеем, Михалом, а з дочками Доротою а Луциею, а по смерти ее, тое малжонки моее, тая челед, от мене ее записаная, волною учинена бити маетъ; и маетъ тая челед моя до смерти тои малжонки моеи служити верне, яко и мне служили; а если бы которая дочка с тое челеди моее звышъ мененое хотела замузъ ити, тогды волно будет им хрен отдавши, то ест по пол копи грошеи, замужъ ити; а где бы тая челед моя, тои малъжонъце моеи отъ мене записана, прочъ отошла, тогъды маетъ тая малжонька моя тои челеди свое водлуг того листу моего одискати, а одискавшы на свои пожиток оборочати и куди хотечи подети, яко вола ее будет... *1593 Pištupelkė (?) D. Dirvėnų v.*

9. Chrenu s tych siol, gdy dziewka poidzie zamąż w cudze włosc, powinno dac gr. 17. *1594 Mūr. Šiaulėnai Viduklės v. IA sk. 365[30].*

Kitas aktas: Заставил есми ...пят сел моих властных отчызных... прозываемые Новоседы, то ест село Якгелаите, село Конеиваите, село Сираите, село Бернатаите, село Поволшупе зо всими людми в тых селах данниками, на волоках оселыми, поддаными моими отчызными и прихожыми заседелыми и ново оселыми... з данми, цыншами грошовыми, жытными, овсяными и лняными,

з дяклы, серебчызнами, с хре(н)ами, с пересудами, з винами, с подводами и зо всякими повинностями и з дох(од)ы, з них належачыми... Мает вжо пан... тых пяти сел моих... на себе держати и ужывати, с подданых цыншы вшелякие, дани грошовые, житные, овсяные, лняные, дякла, серебъщызны, хрены, пересуды, вины и иншые доходы на себе брати, подданых судити, справовати, выступных карати, в подводы и до вшеляких повинностеи их собе оборачати и водлуг воли своее тою заставою моею шаѳовати... *1594 (1595) tas pat.*

10. Zapisuię y funduię... dziesięć służeb ciahłych y dannych, na gruncie oyczystym moym Kielmienskim na służbach starodawnych y na włokach nowo pomierzonych osiadłych, własnych oyczyców moich... to iest mianowicie w siele Koczeniszkach włok osiadłych półtorey... Powinność tych poddanych: z włoki dani groszy trzydzieści, żyta beczkę iedną miarą wileńską, owsa beczkę iedną, gęś iedną, kurow dwoie, jaiec dwadzieścia, lnu garści dwadzieścia, siana wóz dobry ieden, słomy kulow sześćdziesiąt, roboty w każdy tydzień zimie y lecie po dni trzy s czym każą po iednemu, gwałtu w rok do roboty razow cztyry z włoki, tłok na rok dni dwanaście pieszo po iednemu, podwoda za dzień, straż czeżką, chrenu za dziewkę za cudzego człowieka wydaiąc groszy trzydzieści pięć... W siele Gierdziagole włok osiadłych cztyry na dani... Powinność tych danników s każdey włoki dani kop dwie, żyta beczka iedna, owsa beczka iedna, gęś iedna, kurów dwoie, jaiec dwadzieścia, lnu garści dwadzieścia, siana wóz dobry ieden, słomy kulow sześćdziesiąt, tłok na rok dwanaście pieszo, do orania ugoru dni cztyry, podwod dwie... chrenu groszy trzydzieści pięć... *1615 Kelmė, GKK p. 129.*

11. Czynsz każdy według opisania w inwentarzu pode wsiami... płacic powinni. Inne zas i. mci panu dzierzawcy neleżące powinnosci: od pozwu gr. ieden, wpisnego gr. dwa, przesądu od talera gr. pułtrzecia, oglądanego ran gr. pietnascie, od wyięcia dekretu gr. dziewięc, od przyznania listu gr. pułosma, vgody gr. pietnascie, kryny, kiedy dziewka do swey części zamąz idzie, gr. pietnascie, zgonnego złotych dwa y gr. pułtrzecia, winy złodzieyskiey złotych dwa, poturemnego gr. pietnascie, — płacic należy... *1694 Kartenos v. AM.*

12. Czynsz kazdy według opisania w inwentarzu pode wsiami... płacic powinni. Inne zas i. mci panu dzierzawcy powinnośći należące: od pozwu gr. 3, wpisnego gr. 2, przesądu od talara gr. $2^1/_2$, oglądanego ran gr. 15, od wyięcia dekretu gr. 9, od przyznania listu gr. $7^1/_2$, vgody gr. 15, kryiny, kiedy dziewka do swoiey częśći zamąz idzie, gr. 15, zgonnego gr. 50 litewskich, winy złodzieyskiey złotych 2, poturmnego gr. 15, — płacic należy. *Po to prirašyta kitu rašalu:* Dziewka, kiedy do cudzey włosci zamoz idzie, złł⁰ 1 gr. 15. *1711 Kartenos v. AM.*

13. Продали... осмую част поданого велдомого оичыстого... Валутя Якубовича и сына его Михала Валентыновича, а дочъка того Валутя Зоѳия Валутевна и хреное заплатившы волна зостати мает... *1616 Pavarčiai Karšuvos v .*

14. Мы... будучы людми волными похожыми... чоломъ есмо их милости били, поддаючисе их милости служити, яко властные подданые отчычы их милости, вечными часы... обовязуемся... служыти и всякую повинностъ водлуг росказан'я их милости полнити службою целою тяглою... яко властные отчичи их милости, вечными часы. А што се дотычет дочок наших, имены звыш помененых, Ягнешки и Марины, тые, гды лет зуполных доростут, заплатившы их милостямъ хрен, волно будет нам замуж выдати за кого хотечы... *1589 (1590) Pašušvys Josvainių v.*

15. Жаловали... што которую службу людеи тяглых имен'я позваных и их жалобливых... з моцы и з владъности их в моц свою отняли и взяли... А то повинност помененое службы Сункгалев: в кожды ден и в кождую неделю службою зуполною ходят, с чым роскажут, с косою, серпомъ, соки-

рою, з волами, с клячою и в подводы теж ехати повинни, дани грошовои три копы грошеи литовских дают, меду пресного по медницы, льну по два тисечы жменеи, вепре кормного, баранов шест, гусеи шестеро, яец десет, куров[1] десетеро в кожды год повинни давати и дают. Якож... держечы тые люди Сункголе сами одни на незвыклые роботы до себе ходити росказуют, нищат, пустошат, бых и некоторых людеи с тое службы на кгрунтех своих посадили и хрены девотчые сами одни на себе берут... *1595 Gaurė Telšių v.*

16. Имен'е мое властное отчизное... продал есми... с челед'ю неволною... и з ихъ подвор'ями... з людми тягълыми и з данными... и со всими службами, данми грошовыми и медовыми, з дяклы жытными и овсяными и лняными, с хрены девотчими и со всякими пожитки, поборы и повинностями ихъ стародавными... *1564 (1575) Gilvyčiai Beržėnų v.*

17. Имен'е нашое властъное отчызное... продали есмо... зъ челед'ю дворною и плебанскою неволною... с костелом и со въсим надан'емъ и подаван'емъ его, зъ местечком, з мещаны... с торгом, с капщизнами, зъ серебщизнами, з мыты, промыты, с торговым и всякими иными их повиностями, з бояры, з данниками, з людми тяглыми... з данми грошовыми, медовыми, з дяклы жытъными и овсяными и илъня(ны)ми, зъ серебщижнами, с присуды, з винами, с поборы, с хрены девочыми и з всякими податками, послушенством и повинностью... *1570 (1575) Žagarė Beržėnų v.*

18. Dworec moy... własny otczyzny... w wolosti korszowskoy leżaczy przy rece Okmena, nazywaiemy Kołtynianski dworec, niedaleko od miasteczka Kołtynianskoho... prodali iesmo... z ludmi tiahłymi y daniki, ku tomu dworcu prysłuchaiuczymi, własnymi otczyczy niepochozymi... z służbami tiahłymi ich powinnymi, z daniu medowoiu, hroszowoiu, z diakły żytnymi, owsianymi y lnanymi, z prysudom, z winami, z serebszczyznami, z hreny dewotczymi y zo wsimi ich starodawnemi powinnostiami, pobory y podatkami, ku iakoy kolwiek by potrebie nazwanyie y pomen(en)yje byti mohły... *(Transkribuota). 1570 (1776) Kaltinėnai Karšuvos v.*

19. Подданных моихъ властъных отчызныхъ дворца моего Плущенского, людеи непохожыхъ властъных отчычовъ... лежачых... урочищом в Подубисю подле села Кгаров... службу зуполъную... а такъ тепер... тую всю службу людеи вышеи мененую и с тымъ подданнымъ... з службою тягълою, з их повиностями всякими, здавъна повинными, житными, овъсяными, льняными, з хрены девочими, з дан'ю грошовою, медовою, з серебщизнами с присудомъ продал есми... *1571 (1575) Pluščiai Kražių v.*

20. Которого подданого моего властного отчызного дворца моего Подубиского, чоловека непохожого властного отчица моего... урочищом в Кгердъжакголе над речкою Нендрупем лежачого, службу зуполную маю... а так тепер.. тую всю службу людеи вышеи мененую и з тым подданым... з службою тяглою, з него (*B*: его) повиностями всякими, здавна и тепер повинными, з дяклы жытными, овсяными и льняными, зъ хрены (*B*: з рены) девотчыми (*B*: девочими), з дан'ю грошовою, медовою, зъ серепщизнами, з присудомъ, з винами продал есми... *1571 (1575) Gerdžiogala Beržėnų v.*

21. По животе моем записую... имен'я мои властные отчизные... с челед'ю неволною.. зъ их подвор'ями и всякими маетност'ями и з их пашенками, з людми тяглыми и данными, з властными отчизными и прихожими,... (с) службами, з данми грошовыми, медовыми, з дяклы житными, овсяными, лняными, с прысуды, з винами, серебщизнами, с хрены девотчими и всякими их стародавными повиноватостями и с послушенствы... *1571 Daustoriai ir Šilas Beržėnų v. Prv.*

22. Дарую и тымъ листомъ записом моимъ записую по животе своем... имен'я мои властные отчизные... зъ челед'ю неволною... с пашенъками и з их маетност'ю и всякою повинност'ю, з бояры... з их повинност'ями, с корчмами, зъ

---

[1] коров.

капчизнами, з данники... з людми тяглыми... з службами тяглыми, з данми грошовыми, медовыми и лняными, з д я к л ы житными, овсяными и с присудомъ, з винами, съ х р е н ы девотчими, съ серебщизнами и со всими их повинност'ями... *1571 (1575) Padubysys ir Lekava Raseinių v.*

23. *Tų pačių asmenų visai toks pat aktas. 1571 (1575) Gaurė ir Gaureliai Grustės v. ir Gečiškė Patumšų v.*

24. Дарую... на части тых именеиць моих... то ест на Нотянъском, Лобунъскомъ и на подданых поюрских... по животе моимъ записую зъ челед'ю неволъною... так тежъ и с подданими и в е л д о м и м и нашими, ку именеицу нашому Лобунскому приналежачими, урочищомъ Корклянъскими Машутаити и Кгоираини... и (с) службою тяглою и зъ их повинност'ями всякими, здавъна повинними, з д я к л ы жытними, овсяными и лняными, зъ х р е н ы девотчими, зъ дан'ю грошовою, медовою, зъ серебщизнями и с присудом... *1572 (1575) Labūnava Karklėnų v.*

25. Продал есми в е л д о м о г о своего подданного властного отчызного... властного отчича своего, непохожого чоловека на имя Кгедвила Воинораитя... лежачого... урочищом у Куштях, пол службы,... и (з) землею его в(л)астною отчызною и другою земълею его, от мене проданую, на име Олслинишъкю... и (с) службою его повинною, з дан'ю грошовою и з д я к л о м жытным и ечъменнымъ, с х р е н ы девочими и со въсими податки стародавъна повинными, яким колвекъ обычаемъ назваными и поменеными, серебъщизнами, з винами, с присуды... Волен будетъ... того подданого... держати самых и их потомков и всякихъ службъ, данеи и их повиностеи уживати, яко властъного своего отчича... *1572 (1575) Ganipruva Kražių v.*

26. Службу людеи зуполную... властного отчича нашого, человека непохожого... продали есмо... з службою его тяглою, з дан'ю грошовою, медовою, с х р е н ы девотчими и со всими их повинностями, здавна и тепер повинными... *1573 (1575) Gilvydiškis Beržėnų v. netoli Kurtuvėnų.*

27. Службу людеи моих властныхъ отчызныхъ имен'я моего отчизного Росенского, лежачые... у волости бержанскои недалеко Жакгор урочищомъ Мишеики, люди непохожые мои властные отчычи... продал есми... тыхъ самыхъ подданыхъ... зъ службами тяглыми, здавна повинными, з дан'ю грошовою, медовою, з д я к л ы жытными, овсяными и лняными, зъ х р е н ы девочыми... *1573 (1575) Beržėnų v. netoli Žagarės.*

28. Имен'е мое... с челед'ю дворною, з давныхъ часовъ неволъною, отчистою и материстою и якимъ колъвекъ способомъ набытою, и з ихъ маетностями, подвор'ями и с пашенками... и со всими людми тяглыми, з даниками... и со всими службами их здавна повинными... (с) падечками (*B*: подачками) так, яко здавна давали и тепер дают,... з данми грошовыми и медовыми, з д я к л ы житными и овсяными и лняными, с присудомъ, з винами, зъ серебщизнами, с х р е н ы девотчыми, с повинностями военными и всякими иными з давных часов повинностями... дарую... *1574 (1575) Pašimšė Kražių v.*

29. Дарую... имен'я мои властъные отчызные... прозываемые одно имен'е Келменское при реце Верпены, а другое имен'е Кгорденское неподалеку реки Дубисы... с челед'ю неволною... з их повинностями и маетъностями, с пашинками и з будован'ями домковъ их, з людми тяглыми и данными властъными отчызными, з людми прикупленими, заставъными и яким колвекъ обычаем набытыми... (с) службами тяглыми, здавъна повинными и звыкълыми, з данми грошовыми и з медовыми, д я к л и житными и иншого збож'я и лняными, з х р е н ы девочими, с присудомъ, з серебщизнами, з винами... *1574 (1575) Kelmė ir Gardai Kražių v.*

30. Дарую и... записую по животе моемъ той малжонце моеи... имен'е мое властъное... купленое на вечъность... з челед'ю неволною... з их подвор'ями и пашенками, з бояре, з данныки, з людми тяглыми... со въсими их повинностями, з службами тягълыми, з данми грошовыми, медовыми, (з д я к л ы) жытъными, овъсяными и лъняными, з х р е н ы девочыми... с пересуды, з винами... *1574 (1575) Gilvyčiai Beržėnų v.*

31. Продал есми... пол службы людеи своихъ... властьных отчизных непохожых... урочищом у Шукянах неподалеко от реки Крожонты домом седячих... (с) службою тяглою, здавна повинною служити, з дан'ю грошовою, з дяклы жытными, овсяными, с хрены девочыми, серебщизными, з винами, с присудом, с поборы и со всим послушенъством... *1575 Šukėnai Kražių v.*

32 По животе моем... дарую... подданых моих властных отчизныхъ... лежачих .. у Повентахъ подле Попилян... з хрены девочими, з дан'ю грошовою, которое дани мне на кожды год давали по две копе грошеи литовских, так теж и малжонце моеи... завжды и навеки дани будуть повинни на кожды год давати по две копе грошеи... *1575 Paventys D. Dirvėnų v.*

33. Малжонце моеи... дарую... до живота ее имен'е мое властное отчизное... лежачое... у волости бержанскои, прозываемое врочищомъ Шило... и теж поданых моих властных отчизных, лежачых... у волости дирванскои над рекою Швентопею... з ых данями, з хрены девочими, которыеж поданые мои мают и повинны будут даны на кожды год давати по шест'ю коп грошеи личбы литовское... *1575 D. Dirvėnų v.*

34. Продали есмо тое имен'е... з бояры путными листовыми и слугами панцерными, з людьми тяглыми, з давныхъ часов властными отчичи того имен'я непохожими и з данники... со всими повинностями, здавна и тепер повинными, зъ службами тяглыми тых людеи, з данъми грошовыми, медовыми, з дяклы жытными, овсяными и лъняными, з хрены девотчими, зъ серебьщизнами, з винами, с правомъ, с присудомъ и со всякими их податки и поборы, здавна давати и полнити повинными... *1577 (1578) Rekyva Šiaulių v.*

35. Продалъ есми... имен'е... з бояры... и зъ их... повинностями, з людми тяглыми и з даннымы... (с) службами тягълыми и з данми грошовыми и медовыми, з дякълы житными, овсяными и льняными и з всякими иными податки, поборы, серебщызнами, зъ с хрены девотчыми и з со всякими ихъ здавна и тепер повинъностями, зъ службами, с присудом, з винами, послушенством... *1586 (1588) Želviai Užvenčio v.*

36. Людеи подданных моих властных оичычовъ, то ест службу цалую... прыналежачых до именича моего, лежачого... у волости бержанскои, отчызного, называемого Кгилвичы, домами тых подданых лежачых... у тои же волости бержанскои врочыщомъ называемыхъ в Омоляхъ... продалъ есми ...зо всими пожытками, с них прыходячыми... з данями грошовыми, то естъ на кожды год о святе рымском Всих Светых мают... люди мои, звышъ писаные, и дети их дани давати, яко и[1] мне самому давали, по две копе грошеи литовских, а на службу мают ходити, як и мъне служили,... щым розъкажет кождого году лете по две недели, и зо всими иншыми пожытками, с правом, с податками господаръскими, и с податками посполитыми соимовыми и соимиковыми, и з хреном от дочок тых подданных приходячыми и што колвек собе с них пожытковъ прибавити может и мочы будет привлащити с них, водлуг уподобан'я своего... *1588 Amaliai Beržėnų v.*

37. Продали... есмо третюю част службы, то ест подданого нашого... мешкаючого домом и кгрунтомъ его у волости оиракголскои в полю Якгучанскомъ... з маетност'ю всякою, с хрены девотчими и з их повинностями всякими... *1589 (1590) Jagučionys Ariogalos v.*

38. Продали есмо... именье нашое... две части в Дырвянах (над речкою Ведерою)... с челед'ю дворною, з бояръми, з людми тяглыми властъными их отчызными и з данниками, их самых з жонами, з детми, с потужниками и поплечниками, зъ их потомки и маетъностями, з будованьем домов их, и зъ их службами тяглыми тых людеи, такъ теж з данми грошовыми и медовыми, з дяклы жытными, овсяными и льняными, з хрены девотчыми, с правомъ, с присудомъ, зъ их землями, с которых они тые повинности полнят... *1590 Dirvėnai.*

---

[1] им.

39. Которые две службы наш[ые] людми оселые, лежачые ...у волости крожскои, то ест одну службу прозы[ва]емую Михаилаите, на которои мешкають Юц и Андреи Михаиловичи, брат'я рожоная, а Я[нъ] Будраитис Тетаитя, а под ними земли волок тры недалеко озера Биятишка; друг[ую] службу там же недалеко реки Дубисы у Кгорденах, прозываемую Буркъши, на кот[орои] мешкають Миколаи Чепаитис, Станислав Янаитис, Юр'и Станоитис а Петръ Павилоитис, [под] ними земли полторы волоки, — а на тых обеюх службах тые люди непохожие властны[е] отчичи имен'я моего... властного отчизного Тровлянского... у волости бержанскои лажачого... уживали есмо, яко властности своее, а так мы тые две служб[е] людеи... продали есмо... яко властных отчичов людеи непохожых... зъ службами тых людеи, з данми грошовыми, медовы[ми], зъ дяклы жытными, овсяными, лъняными, зъ хрены девотчими, с правом, с присудом и со в[сими] ихъ повинностями, зъ землями их, с которых повинности полнять... *1590 Pabijočiai ir Burkšai Kražių v.*

40. Дарую... тры службы людеи данников моих... властных отчизных, прислухаючых ку именейцу моему, лежачому у волости медынькгянъскои у Евъшаитех, называемого Медынкгяны, мешъкаючые домами и з землями их... у волости жоранскои в полю прозываемом Под Бузукалном, то ест на имя Юр'яна Станиславовича даньника, Валутя Лавъриновича а Балтрутя Воиткаитя данника, в обрубе седячых, а третего даньника Воитеха Савълелю, на особном кгрунте домом и з земълею его... у волости поюрскои лежачого в полю Кутоинях мешкаючого... с повинностями, службою, данью грошовою, медовою, дяколною, льняною, житною, овсяною, с хрины девотчыми, из посед'ю, из со всими доходы... *1590 Žarėnų ir Pajūrio v.*

41. Дарую... двое имен'е моих властных матерыстых... зъ с челед'ю дворною невольною, зъ жонами, з детьми их, с подвор'ями и пашенками их, з людми тягълыми и з данники... зъ их повинностями... з их службами тяглыми, з данми грошовыми, медовыми, з дяклы жытными, овсяными и льняными, з хрены девотчими, с правом, с присудом и со всим на все... *1590 Geišiai Raseinių v. ir Šaukotos Tendžiogalos v.*

42. Две службы людеи подданых моих властных отчычов, прислухаючых до имен'я моего властного отчызного, лежачого... у волости тондякгольскои, прозываемого Пошушви, мешкаючых домами одну службу... у волости ясвонскои в полю Кголненском над рекою Шушвою недалеко мосту Кгубового, прозываему землю, на которои подданые мои домали седят, Рубдишкя... а другую службу мешкаючую домами... у волости веленскои в полю Явкгиляхъ над озером, прозываемым врочыщом Даинис... продала есми... зъ службою тых подданых вышеи помененыхъ тяглою, з дан'ю грошовою, медовою, овсяною и лняною, зъ хрены девотчыми и со всею повиност'ю их, здавна и тепер до тыхъ двухъ служоб людеи вышеи помененых приналежачою... *1591 Galniai Josvainių v. ir Jaugiliai Veliuonos v.*

43. Продалъ есми .. именъе [мое] властное... лежачое... у волости беръжаньскои, называемое Кгилъвичы в полю Кгилъвицкомъ над речкою Чавшою лажачое... и к тому... три селе именья моего Куртовянъского, в тои же волости беръжаньскои лежачые, до того именья моего Кгилвицкого приналежачые, то естъ меновите село Кгилъвичы... другое село Повеки... третее село Кгиръники... с челяд'ю неволъною ...и зъ их подворъями и всякими повинностями и маетностями их, з людми тяглыми и з данъными, на розных местъцах на земълях и кгрунтехъ того именья Кгилъвицъского стародавне на волоках домами оселыми... и з со всими поддаными, в тых трех селах... на волоках здавна домами мешкаючыми оселыми... и з со всими службами, данми грошовыми и медовыми, з дяклы жытъными, овсяными и льняными, с хрены девотчыми и з со всякими пожытъки, поборы и повиноватостями их стародавными... *1595 Gilvyčiai ir kiti trys sodžiai Beržėnų v.* — Подал поступили *ir toliau tas pat, IA sk. 380*[3].

44. Дарую и... записую по жывоте моемъ мети и держати... именья мои властные... одно имене матерыстое у волости телшовскоие, прозываемое

Кгавры и Кгавреле, другое имен'е мое материстое у волости потумшевъское лежачое, называемое Кгетчышки, третее имен'е мое отчызное у волости видуклевское, называемое Ляли, четверътое именье мое матерыстое у волости росенскои лежачое, называемое Подубисы, а пятое имен'е мое отчистое у волости вилкиское лежачое, прозываемое Беинартовичы в Поневежу... с челедъю дворною... з людми тяглыми и данными, боярми путными, с повинностями их... Которыеж тые имен'я мои... мает держати, спокоине ужывати, вечне на них мешкати, редити, справовати, володати, с пашен дворных, з людеи тяглых, данных и бояр путных дани грошовые, медовые, жытные, овсяные, льняные, хрены девочые и иные всякие пожытки на себе брати и на пожыток свои оборочати и водлугъ доброе воли своее вечными часы шаѳовати... *1595 Gaurė ir Gaureliai Telšių v., Gečiškiai Patumšų v., Lioliai Viduklės v., Padubysys Raseinių v. ir Panevėžiukas Vilkijos v. (Plg. AVK 14 p. 547—551).*

45. Дарую... осмъ сотъ копъ грошеи монеты литовское... на частяхъ именеи моих отчизных... по жывоте моем записую, то ест на части наипервеи именья, прозываемого первшого Лубы и Кгаврели, у волости телшовскои, другого имен'я моего також у волости телшовскои, называемого Кгриж, на части третего именья моего у волости повонденскои, называемого Повондени, лежачых... челеди дворнои отчизнои именеи, людеи тяглых, данных, бояръ путных, землях и повинностеи их... Которые тые части тых именеи моих... по жывоте моем маеть держать и спокоине уживат, на них мешкати, редити и справовати, володати, дани з людеи тяглых, данныхъ грошовые, медовые, дяколные, жытные, льняные, хрены девочие на себе брати и на пожитокъ свои оборочати и водле доброе воли своеи шаѳовати... *1595 Luoba, Gaureliai ir Griežė Telšių v. ir Pavandenė. (Plg. IA sk. 409—416).*

46. Маючы часть ровъную з братею моею рожоною... именъя нашого сполного отчызного, через отца нашого рожоного... на его короляевъскои милости светое памети Жыкгимонте Авъкгусте, королю полском, выслужоное... тую всю часть мою всего того имен'я Дирвянского... продал есми на вечъность... и вси люд'и подданые очычы того имен'я... зо всими служъбами, повинностями тихъ подъданых, данми грошовыми, медовыми, з дяклы жытными и льняными, с хрены девочыми, зо всими доходами, пожытками и належностями ихъ и с присудами... *1595 Kirkliai ir kt. D. Dirvėnų v.*

47. Дарую... имен'е... з бояры, з людми тяглыми и з данниками, зъ их маетностями, зъ челед'ю неволною, зъ хрены девотчыми, з даню грошовою, службами, с повинностями, с пожытками, з людеи и з челеди приналежачыми и прислухаючыми... *1595 Padubysys Raseinių v.*

48. Маючы в моцы... третюю часть службы нашое властъное отъчистое, на которои и тепер седять подданые нашые властъные отъчистые, приналежачые до именеица нашого властъного отъчистого, прозываемого Лобуново... у волости корклянскои лежачого, на име Мац, Григори, Петръ, Янъ а Павелъ Юхновичы Чутовича, братъя рожоные, домами седячые и мешкаючые... у волости видуклевскои в поли, называемом Менъшых Палекъ... а такъ мы тую третюю часть службы людеи... зъ жонами, з детми, с потужъниками и поплечниками... з службами тых людеи, з данъми грошовыми, медовыми, з дяклы жытъными, овъсяными и лъняными, с хрены девотчыми, с правом, с присудом и зо всими их повинъностями, з земълями их, с которых ты повинъности полънят... продали есмо... *1596 Palekiai Viduklės v.*

49. Продалъ есми (службу людеи моихъ отчызных)... и со всякими повинъностями тое служъбы людеи, здавна и теперъ повинъными, з служъбою тяглою тых людеи, з данью грошовою, медовою, з дяклы жытъными, овъсяными и льняными, с хрены девотчыми, з серебщизнами, з винами, с правомъ, с присудомъ и со въсякими ихъ податъки и поборы, здавъна давати и полънити повинными... *1597 Sližiai Beržėnų v.*

50. Продали есмо... имене Кгрежоловки, местечко з селмы... з людми тяглыми и даннымы... Его милост... пани малжонка, дети и потомки его милости мают держати и спокоине ужывати... и всякие пожитки на себе обо-

рочаючы водлуг воли своеи, редити, справовати, володати, дани грошовые, медовые, дьяколныe, житные, льняные, хренs девотчые з людеи тяглых, данных, з мещан и з бояр путных брати и на пожиток свои оборочати... *1598 Griežė Telšių v. (Plg. IA Nr. 133).*

51. Подданые мои властные Мирклоите... лежачые и домом мешкаючые в одном местцу... в полю Поклонях, называемые Мазуркишки... продал... есми... зъ службами, з данми грошовыми, с хренs девочыми, с правом, с присудом, з винами и со всякими повинностями и, яким же колвек именем могли быт помененыи и названыи, пожытками... *1599 Paklaniai Raseinių v.*

52. Продал есми (имен'е)... з людми тяглыми, здавна до того имен'я и тепер прыналежачыми, властъными отъчычами непохожыми... зъ службами тяглыми повинными, з данми грошовыми и медовыми, зъ дяклы жытными, овсяными и льняными, зъ хренs девочыми, с правом, с прысудом, з винами и со всякими ихъ повинностями, зъ их землями, с которых тые повинности полнять... *1599 Geišiai Raseinių v.*

53. Продал... есми отчизну мою властную... лежачую...у волости росенъскои, врочыщом здавна называемую Рукевичы в полю Рукевичах... с поддаными и людми тяглыми, здавна и тепер до тои отчизны моеи, именеица Рукович, належачыми, властными очычами а непохожыми, на розных местцах в тои же волости росенскои домами седячыми, а то естъ меновите в Киркоитях Венюля Бакаитя, Мартина, Томаша а Баня Стасаитев Бакаитев, Лаврына Нюрнеля резника, а Яна Ликоитя и (с) сыном его Урбаном Яновичом Ликаитем и з детми того Урбана (с) сыном Мартиномъ, мужского и женского рожаю, домом седячых в Скербах неподалеко костела росенъского... зъ службами тяглыми, з данми грошовыми и медовыми, з дяклы, с хренs з девечыми, с правом, присудом, з винами, с поседями и зо всякими повинностями... *1599 (1601) Rukaičiai Raseinių v.*

54. Имен'е свое властное отчызное... лежачое... у волости росенскои, называемое Росеине, в полю Белевичах над рекою Шолтоною... продал есми... щелед'ю дворною, з людми тяглыми и данными, то ест меновите челеди дворнои... с паробки дворными отчычами... с поддаными тяглыми... такъ теж и з данниками, на розных местцах домами седячыми... Якож тое имен'е мое помененое Росеине... щелед'ю дворною, с подворниками, с поддаными... со всими тыми людми оселыми тяглыми и данными, з бояры путными и панцерными... то все... на вечност... записую... Которое тое имен'е мое... мает его милост. держати и спокоине ужывати... редити, справовати, володати, дани грошовые, медовые, дякелныe, жытные и лняные, хренs девочые з людеи тяглых, данных и з бояр путных брати... *1601 Biliūnai Raseinių v.*

55. Маючы именеицо мое властное... у волости росенскои в Руковичах лежачое, здавна называемое Руковичы .. и част подданых моих Юр'я Петровича, мешкаючых домами... у волости росенскои, называемых в Киркоитех Бакаитев, а то ест меновите в Киркоитях Венюля Бакаитя, Мартина, Томаша а Баня Стасаитев Бакаитев тяглых, Лаврина Нюрнеля резника, з жонами, з детми их... также и с челединомъ их, вечным правом им належачым, Петрутем Пиктунаитем, зъ их земълями, на которих они седят и их уживают, с пустовщизнами всякими, а меновите зъ (з)емълею Витортишъкою, с которои данъ дают... з служъбами тяглыми, з данъми грошовыми, с поседями, с хренs девочыми и зо всякими повинностями их .. продал... есми... *1602 Rukaičiai Raseinių v.*

56. Дарую... третюю часть... имен'ича .. отчыстого з челед'ю дворною, з людми тяглыми и данными и повинностями их, з дан'ю грошовою, медовою и дякельною, с хренs девочими, зо въсякими якож кольвекъ назваными пожытками, которые тепер суть и которые напотом умеетъностью людскою прыбавлены и розшыроны быти могли... *1602 (1603) Šilas Beržėnų v.*

57. Отлучивши от имен'я нашого Верпянского, лежачого... (у) волости крожскои, село нашое людми оселое, лежачое в тои же волости крозскои, ...прозываемое Сувортово, в котором волок оселых и пустых тринадцат,...

продали есмо... со всим тым, яко тое село Сувортово в пожитках своих здавна ест было и тепер, (с) службою тяглою, дан'ю грошовою и дякелною, со всим на все повинностями, дякелною, медовою, ляною, з хрены девотчыми, на себе брати приходячие, и люди тяглие до службъ примушати[1], им розказивати; и волно будет отдати, продати, даровати, записати, заменити, заставити и ку своему наилепшому пожитку оборочати, водле доброе воли своеи шаѳовати векуистыми часы... *1608 Suvartuva Kražių v.*

58. Продал... селко Мыжуике в Пошавшу... с поддаными тяглыми оичычами... з хренами девочыми, службами, повинъностями всякими... *1618 (1619) Pašiaušė Kražių v.*

59. Зоставилом... подданых моих власных непохожых отъчычов именья моего власного Шовкотъского... три службы людеи... яко первеи того здавна и тепер повинност свою полнили и теперь идуть, наипервеи Матея Судикоитя (с) сынми трема а Матея Петровича Шукя на земли Вишатишкои, служба, повинность их дани три копы грошеи дать, овъса две бочки дворных, куров четьверо, у лете служить днеи дванадцать, в подводу лете разъ, а други в зиме ехать; тотъ же Матеи Судикаитис з сынми трема з другои земли, пол службы тяглои, повинность его тры дни по два[2] з волами, с клачою, а по одному с клячою ажъ до суботы, дани дать меду пол медницы, лну педдесять гарстеи; Янъ Мацкоитис (с) сынми на име Матеем а Станюлем и з братаничом своимъ Стасем Юркгелевичом, служба тяглая, повинност того Яна и Стася три дни по два лете з волами, с клачою идуть ажъ до суботы, дани повинъни меду медницу, лну сто гарстеи давать; а (с) села Будкоитев Юр'и Павъловичъ пол службы, повинност того Юр'я три дни идуть по два лете з волами, с клячою, а по одному с клячою ажъ до суботы, дани дать меду пол медницы, лну гарстеи педдесять... Якож... завжды тые люд'и в моцы, в держаню, ужыван'ю во владности своеи маючы, тыми всими поддаными людми мають редити, володати водлугъ росказан'я и налепъшого подобан'я своего водле сее заставы моее тыми людми моими звыш писаными... в моцы своеи маючы, повинни будуть и мають тыми всими людми, кгрунътами и их подачками, службами редити, справовати, винных а непослушных всякою казнею своею карати водлуг выступу и провиненья ихъ, бы теж и горломъ их, яко сами похотять, такъ тежъ хрены девочые на себе брати мають и повинни будуть... *1588 (1595) Šaukotas Tendžiogalos v.*

60. Заставили... есмо... чотыры службы людеи своих оселых тяглых... отчизстых, порозну домами и землями их мешкаючых... которые тые подданые нашые... мают... служити службою тяглою[3] з волми, с клячою, с колесою, с косою, зъ сокирою, зъ серпом, о своем хлебе, яко одно колвек пан... им розскажет и похочет и яко и с чым и намъ самым служили, так и иншые вси повинности мают полнити, то ест даны грошовые, дьякольные, лни, кури, гуси, хрены девотчые, подводы, толоки, то все, што одно колвек и якую колвек повинност нам повинни были полнити, отдавати и служити, со всим тым... заставили... есмо... *1588 (1593) Kurtuvėnai Beržėnų v.*

61. Зоставили есмо... двор Ботоки и местечко, державу нашую,... и ку тому села тоеж державы нашое ботоцкое, людми оселые... Мает и волно будет... тот двор Ботоки и местечко и тые села... держати и уживати, беручи з местечка Ботоцкого цинши пивные и орелчаные, мыто торговое и ярмарковое, так теж чинши з волок местских принятых и пустих, застенковъ, з моркгов и с прутов, и с тих всих сел... теж цинши грошовые, дякла житние и овсяные, хрены девотчие выбирати мает и волно будет ему так, яко мы сами от них брали... *1589 Batakiai.*

62. Зоставили... есмо... имен'е нашое властъное... зо всими людми оселыми и данными, с челед'ю неволною... Волен естъ тым всим имен'емъ, людми, кгрунтами и поддаными редити, судити, справовати, винных а непослушных всякою казнею карати водлугъ выступу бы тежъ и горломъ их, так теж хрены девочие на себе брати мает... *1589 (1590) Ketūnai Telšių v.*

---

[1] прислушати. [2] два дни. [3] тяглое.

63. Заставил есми... чотыри данники мои, в одномъ дому своемъ седячие, властные отчизные непохожие именичка моего Кгоришовского... на име Матея Янаитя и сына его Уръбана Матеевича, Яся Юхновича Бернатаитевъ а Михала Юркгаитя преикура... которые тые данники мои дають дани на кождыи годъ дани тры копы и двадцать грошеи литовских, а на толоку лете кождыи з них повинен ходить по три дни... Которыи тые чотыри данники мои оселые со въсими повинностями и з хрены девотчими маеть и воленъ будеть... держати и въживати, и ку тому волно будеть... за держаня своего тых данниковъ моих судити, рядити и винами водле выступку и провинен'я их карати, а где бы се то показало, же бы которы с тых людеи моих в таковую вину попалъ, за што бы годен был на горле каранъ быти, тогды и на горло их волно будет... сказывати... *1590 Garyšiai Viduklės v.*

64. Заставил есми... подданого моего властного... на име Петра Павилоитя Авкгутаитя, домом седячого...у волости крожскои в поли, прозываемом здавна Сувортувы, на пол службы тяглои оселого... так, яко ся тая пол службы... со всею... повинностью своею, зъ службою тяглою... здавна и тепер маеть, зъ присудом, зъ хрены девотчими и со всим на все... *1590 Suvartuva Kražių v.*

65. Заставил есми... чотыри села мои з людми оселыми и з волоки пустыми державы моее ботоцкое... которые тые чотыри села мои з людми, в них оселыми,... з цынши пенежными, з хрены девотчими, зъ службами и со всими повинностями их мает и волен будет... держати и вживати, выбираючи цыншъ дорочныи з тых людеи моих, в тых чотырох селах моих мешкаючихъ оселых... водле инвентару моего... *1590 Batakiai.*

66. Заставили... есмо... службу людеи нашых властных тяглую оселую имен'я нашого властного Воикговского... у волости ужъвентскои лежачого, на имя Адама Минтрикаитя з жоною его и з сыном его Лавриномъ, з жоною его и з иншыми детми их властными, з маетностями, с повинностями... Мает тот Адам Минтрикаитис з детми своими повинен будет дани грошовои в кожды год о Светом Михале готовыми грошми панеи... пол копы грошеи литовских, по бочце овса одноi, лну пятдесят, курицу одну, гус одну, яец десет давати, а на роботу до имен'я Линковского ее милости (у волости корклянскои) мает ходити у лете вес тыден в кождои недели с пошылнею[1] окромя суботы а недели, то ест один с клячою, а други тры дни в лете в кождои недели з волами и с чым роскажет, а зиме по одному с клячою повинни будут служити, так тежъ в подводы и где их пошлют ехати повинни будут... Тую службу людеи нашых... в моцы своеи маючы волна ест она редити, судити, справовати, винных а непослушных всякою[2] казнею карати водлуг выступу, бы теж и горлом их сказывати, так теж хрены девотчые на себе брати мает... *1590 Vaiguva Užvenčio v.*

67. Подданых нашых тяглых отчичов властных старожитных, ку именеицу нашому Покрожонтскому,... у волости крожскои лежачого, прыслухаючых, домом и з землею их лежачых... у волости бержанскои в Кгердчякголе мешкаючых, на имя Яна, Стася а Матея Микутоитев, службу людеи, и ку тому там ж[е] у волости бержанскои в Кгердчякголе землю велдомскую пустовскую, урочыщомъ называемую Щепутишкю... заставили... есмо... з дан'ю грошовою, житною, овсяною, льняною и медовою, с хрены девотчыми и з службою их всякою тяглою, яко сут повинни здавна нам служити, то ест в лете на кождыи тыден почавшы от Семое суботы аж до Всих Светых понеделок, второк, середу, четвергъ, пятницу и суботу по два на роботу ходити мают з волми, с клячою и с чым роскажут, а в зиме на кождыи тыден с клячою, зъ санми и з сокирою, и в подводы их посылати мают, — и з со всими повинностями их и з со всими пожытками, с тои службы людеи нашых... прыходячыми... *1590 (1591) Gerdžiogala Beržėnų v.*

---

[1] *Koreguojant pataisyta iš:* пошынею. [2] всякого.

68. Зоставили есмо... двух данников, подъданых нашых в Пошолътуню ... прыслухаючых ку именъю моему ... лежачому ... над рекою Шолътуною, прозываемому Лобовкъшты ... которые тые данъники наши даютъ дани на кожъды год копъ чотыры грошеи трыдъцат по Всих Светых, месеца ноября осмого дня тую данъ в сем же году... тые данъники маютъ дать... Которые тые два данъники нашы оселые со всими тыми повиностями их, (с) х р е н ы девочыми мает и волен будетъ панъ... держати... *1591 Pašaltonys Viduklės v.*

69. Заставным о[быча]емъ... именья Лидовянъ отчызного моего... маеть на себе держати и ужывати... с подданыхъ цыншы, дани грошовые, медовые, льняные, д я к л а жытные, овсяные, капщизны, серебщызны, х р е н ы, пересуды, вины и иншые доходы, якие кольвекъ в том именью суть и вынаидены або названы быти могут, на себе брати, бояръ, мещанъ и всихъ подданых того именья судити, радити, выступных карати, ку вшеляким повинностям ихъ собе оборочати... *1592 Lydavėnai.*

70. Заставили... есмо... трох данников нашых, прыслухаючых ку именью моему... лежачому[1]... у волости видуклевскои над рекою Шолътуною, прозываемому Лобовкшты, которое тое именъе мое держу... в суме пенезеи поданое... и с тыми данниками, называемыми Кваркъшле, мешкаючыми над рекою Шолътуною... з данью пенежною, которое они повинни суть давати на кождыи год полъ семы копы грошеи литовских, а на роботу лете повинни ходит зъ своими волами, с клячами, с косами, и щымъ оным росказано будет, шестнадцат днеи, зиме теж в подводы до Королевца и инде, где потреба, к тому зъ с х р е н ы девотчыми, з серебчызнами и со всими их повинностями и подачками, з их службами, пошлинами и з ыншыми всякими пожытками и належностями, з них прыходячыми... *1592 (1593) Pašaltonys Viduklės v.*

71. Маючы в моцы, в держан'ю и в ужыван'ю своем... подданых моих властъных отчыстых службу цалую... которые тые подданые мои службою тяглую повинны, а домами своими седячые... у волости бержанскои в полю, называемом здавна Кгердчякгола, в Понендъре... такъ, яко ся тая служба людеи моих... с повинностъю своею, (с) службою тяглою... здавна и тепер маетъ, (с) службою з давъною, з данями[2] грошовыми, з д я к л ы жытными и овъсовыми, здавъна и теперъ давати повынъными, с присудомъ, зъ х р е н ы девотчыми и со въсим на въсе... заставила есми... *1593 Gerdžiogala Beržėnų v.*

72. Заставил есми... села мои Натены и Забелы... з людми, в тых селах моих на волоках домами оселыми[3]... Волно будет ему... с тых людеи моих, домами на волоках седячих... цынши грошовые, д я к л а житные, яринные, лъняные и всякие повинности и х р е н ы девотчие з них выбирати так, яко и за небожчика его милости пана отца моего з нихъ выбирано... *1593 Gintališkė. — 1595 tas pat.*

73. Маючы [в мо]цы, в держанью и в уживанью своемъ отъ немалого часу подданы[хъ] моих властъных отъчичов на име Станъка а Микутя Яцаитевъ а [Нар]ка Лубоитя данников, домами седячыхъ у воло[сти] крожъскои в Подубисю... з данью грошовою, службою, здавъна и тепер полънити повинъными, зъ присудомъ, зъ х р е н ы девотчыми и з со вси[м] на все... заставилъ есми... А естъли бы блиские и кровные мои або хто колвекъ иншы въ тые подданые седлары в Подубисю... уступовал... маю... своим властным накладом очищати и оборонити... *1593 Padubysys Kražių v.*

74. Заставили... есмо... село нашое властное... [назы]ваемое Ковеиданы... з дан'ю [...]... с пересудами, [з винами, с к р е н ы] девотчыми и зо всякими пожитки и доходы... Держечи тое село нашое... мает волност мети пожитков собе прибавляти, яко он сам налепеи розумети будет и похочет, дани грошовые и иншие доходы водлуг инвентару, к р е н ы девотчые, вины на виноватых того села подданых наших и всякие пожитки, яко з людеи и волок оселых, и пустых, и застенковъ на себе брати; мает и волно будет...

---

[1] лежачои. [2] дянами. [3] оселые.

подданых наших того села, ему от нас заставленых, судити бы теж и на горло, пересуды брати, винних карати водлуг выступов их водлугъ права посполитого... *1593 Kaveidėnai (?) Viduklės v.*

75. Заставили есмо... село нашо одно имен'я... называемого Высокодворского, то ест село Жиздры, прозываемое Шавлеле... в нем людми тяглыми отчичами того имен'я оселых волок пол шосты, а на дани принятых волок чотиры... зо всими людми, в том селе на волоках оселыми... з службами, роботами, сторожою, подводами, с цыншами, з дяклы, з данми грошовыми, медовыми, жытными, овсяными и лняными, з серебъчизнами, с податками, с хренами девочыми, с пересудами, з винами и зо всякими повинностями и з доходы, з них належачыми... Маеть он... людеи подданых того села ку роботам, службам и в сторожу до двора своего Ляковского и где хотечы, так жо в подводы и до вшеляких повинностеи их собе оборочати и с них цынъшы, дякла вшелякие, дани грошовые, медовые, житные, овсяные, лняные, серебчизны, хрены, пересуды, вины и иншые доходы на себе брати, судити, справовати, з винных справедливост чынити, выступных водлуг выступъку карати... *1594 (1595) Šiauleliai Raseinių v. — 1596 tas pat.*

76. Заставил(и)... есмо село нашое властъное, прозываемое Шовкяны... лежачое у волости крожскои над рекою Юрою, прыналежачое до имен'я нашого Товрокговского, лежачого... у волости крожскои... зъ хрены девочыми, зъ пчолами, с пожытки вшелякими, ку тому селу здавна и тепер належачыми... Мает и волен будет его милость... спокоине держати, з них пожытки всякие выбирати и повинность вшелякую казати полнити так, яко его милост... сам з уважен'я своего с тыми... поддаными нашыми, од нас собе заведеными, застановит... *1594 (1595) Šaukėnai Kražių v.*

77. Заставили... есмо три службы людеи нашыхъ оселыхъ имен'я нашого Воикговского... у волости ужвентъскои лежачого... которые тые три службы людеи нашых... домами своими мешкают з давных часов на кгрунте нашом... у волости ужвентскои лежачом в Килоиняхъ... Мает спокоине ее милость... держати и ими володати, розказовати, редити, судити, винных карати, бы теж и на горло водлуг права сказывати кром ведомости нашое и всякие пожытки с тых трох служоб людеи... на себе брати, дани грошовые, дякелные и лъняные водлуг воли и уподобан'я своего на них уставляти, привлащыти, такъ теж на службу кождого з них з волами и с клячами до роботы дворное имен'я ее милости Линковского, а не где индеи, выганяти, так теж и у подводы тые три службы людеи нашых ее милости волно будет посылати до Ковна, до Королевца в кождом году, яко ее милостъ сама похочет, водлуг уподобан'я своего выганяти и примушати их мает и моц мети будет. А мы сами... в тые три службы людеи... в самые, в маетности их, в кгрунты их, здавна им належные, и в хрены девочые и во всякие пожитки и в повинности тыхъ людеи нашых, якие колвекъ быти могут... не маем... уступовати... *1595 Kiloniai Užvenčio v.*

78. Заставил... есми... три села мои въластьные... со въсими людми, в тых селах на кгрунътехъ оселыми... зо въсими повинностьями их, з данми грошовыми, с капщизнами с корчом, с хрены девотчыми, з серебщызнами, з винами, с присудом и со въсими доходы и повинностьями и пожитками, з них належачыми... *1595 Aukštuoliai ir kt. Tendžiogalos v. (Plg. IA Nr. 88).*

79. Маючы... подданые свои властъные отчычы... до именеица нашого... зовемого Покгрыжово, здавна прислухаючые, на име Андрея а Юр'я Мартиновичов Довскурдевъ в Кгудах, старых служобъ полторы, а Каспера Стасевича в Покгрыжове на моркгованои целои волоце мешкаючого,... заставили... есмо... А повинность с тыхъ верху меневых подданых, ее милости заведеных, тымъ способомъ мает быти оддавана, то естъ: Анъдреи Довскурдисъ дани две копе грошеи, овса бочку дворную, льну доброго два десятки, лете на роботу щымъ росказано будетъ до имен'я ее милости Лялевского чотырнадъцатъ днеи зарабляти о своимъ хлебе и в подводы ездити, где росказано будетъ, кожъдого году по два разы; другы Юреи Довъскурдъ винен давати дани по копе грошеи, овса полъ бочки, льну десятокъ, лете на роботу щымъ

росказано будет дни осмъ о своемъ хлебе, в подводы єздити ровно з Анъдреемъ; а третии Каспер Стасаитис винен давати дани две копе грошеи, овса бочку, льну два десятки, на роботу и в подводы так много и ровно, яко Андреи Довскурдисъ, — и над то што бы се колвекъ могло прибивати и примножыти и вытегнути, то ее милости волно будет, — з их жонами, з детми, з с х р е н ы девочыми и зо всими а всяко речоными добры и пожытками, якие се колвекъ вымыслити могуть, беручы и спокоине ужываючы ее милост... и тых самых подданых судити, редити, справовати, винных и собе непослушных казнею и винами всякими казати карати, а винных бы теж и горлом сказывати тратити, ова згола яко своихъ властныхъ отчычовъ володати, справовати и ужывати... спокоине держати маетъ... *1595 Pagryžuvys Kražių v.*

80. Заставил... есми тры подданые мои властные отчызные тяглые... имен'я моего Милжовянского... в полю называемом в Бокъшенах лежачых и домами их мешъкаючых... с повинностями их, з д я к л ы жытными, пенежными, з дан'ю грошовою, с х р е н ы девотчыми и со всими пожытки, з них приходячыми.. *1596 Bokšėnai Viduklės v.*

81. Заставил... есми... село мое властное... именья моего Рыкиевъского... называемое Бачуны... з людми тяглыми и данными, властными отчычами непохожыми, такъ теж и з людми прихожыми, на службах и на волоках оселыми... и зо всякими повинностями, зъ службами тяглыми, з данми грошовыми, медовыми, д я к л ы жытными, овсяными и лняными, зъ с х р е н ы девотчыми, зъ серебщызнами, з винами, с присудом и со всими доходы и пожытками, з них належачыми... *1596 Bačiūnai netoli Šiaulių.*

82. Заставили и завели есмо... подданого нашого властьного отчизного на име Станислава Щепутаитя Луботокаитя и пры нем з одного и в одномъ местьцу на кгрунте нашомъ отъчизномъ земленом седячых двух подданыхъ нашых людеи прихожих на име Матея Григор'евича а Езофа Венцлановича, лежачых и седячых домами своими в земли Жомоитскои у волости кгондынъское, нашые властьные отъчизные... и со всякими повинностями, з данми грошовыми, овсяными и лъняными, с х р е н ы девотъчими, з винами, с присудомъ и со всими доходы, пожитками, з них належачыми... *1597 Gondinga.*

83. Заставил... есми... село мое властное... дедичное имен'я моего Кетунского... лежачого над озером Плинкшами, волок людми оселых шесть... и зо всими повинностями, зъ службами тяглыми, з данми грошовыми, медовыми, з д я к л ы овсяными и лняными, зъ х р е н ы девочными, з серепъщызнами, з винами, с правом, с прысудом и со всякими пожытками, доходы, з них належачыми... яко се тое село Блинде... само в собе и в пожытках своих мает... *1597 (1598) Blindė netoli Sedos.*

84. Заставил... есми... служъбу людеи моих, подданого моего властного отчызного... имен'я моего Окменского, лежачую... у волости бержанскои в Кгердзякголе... и со всею повинност'ю его, то ест повинен на год платити чотыры копы грошеи литовских, жыта бочку, овса бочку, гусь одну, куров двое, льну сто, — з х р е н ы девотчыми, з серебщызнами, з винами, с правом, с прысудом... *1597 (1598) Gerdžiogala Beržėnų v.*

85. Заставили... есмо... дворецъ нашъ властъны... с паробъками, поддаными того дворца нашого Пикелишъского, то ест на имя: Григор'я Петровича з жоною и з детми ихъ, паробокъ, служба; Андрея Яновича з жоною и з детми их, паробокъ, служба; Воитеха Яновича а Юркгутя Янушевича з жонами, з детми их, паробокъ, служба, а подъданого нашого того дворца Пикелишъского Михала Юхновича з жоною, з детми их, служба, — такъ мужецского, яко жоноцского стану людеи... и з со всякими кгрунты землеными тых подданых звышъ описаныхъ... Которогожъ того дворца нашого Пикелишъского тые паробъки и подъданые нашые... мають служыти тымъ обычаемъ и с таковою повинностею, яко здавъна служывали, то естъ дани грошовое мают и повинни будут давати с кожъдого дому в кожъды годъ по Светомъ Михале в трохъ неделяхъ по сороку грошеи литовъских, по бочце овъса однои, по двое куровъ, яецъ по двадцати, по гуси однои, по петидесят льну, а на роботу такъ в зиме, яко и лете, тые подъданые нашые в

кожъдом тыдъню повинни по чотыры дни до именъя его милости Дубянского, а не где инде, ходити мають во второкъ, у середу, у четвергъ и у пятницу, а в подводы волно их будет его милости посылати, где его милости потреба будет, вед жо тымъ подданым нашым для всяких их потребъ домовыхъ в кождом тыдню, такъ в зиме, яко и лете, тры дни волъные имъ оставуемъ: соботу, неделю и понеделокъ, — а болшъ того тые подданые нашые никоторых податковъ его милости... давати и платити не повинъни будутъ. И волно будет его милости... маючы тые подданые нашые у себе, ими редити, судити, службъ всякихъ вышеи помененыхъ ужывати, винныхъ а непослушъныхъ карати и кождого за выступокъ его и на горле ихъ подлугъ права посполитого карати, и всихъ повинъностеи з хрены девъчыми, з них приходячыми, ужывати... *1598 Pikeliai Užvenčio v.*

86. Заставил... есмы... именъе мое властъное... щелед'ю неволною дворною и з их подвор'ями и повиностями, з бояриномъ путъним, з людми тяглими и данними, властними отчичами непохожими, так тежъ и з людми прихожими, на службахъ и на волокахъ оселими... и со всякими повиностями, службамы тяглимы, з данми грошовымы, медовими, з дякли житними, овсянымы и лняними, с хрены девочними, серебщизнами, з вынамы, с присудом и со всими доходы и пожитками, з нихъ належачымы... *1598 Graužai Kražių v.*

87. Заставил... есми... два дворцы именишка мои отчистые... прозываемые одно Шыло а другое Кгерджакгола... зъ челед'ю неволною дворною... и подданымы, до тогож дворца именишка Шыла приналежачымы и прислухаючими тяглыми... службу зуполную, домами мешкаючих в Подукстю..., другую службу... мешкаючых в Сувортувах..., и з подданымы, до тогож дворца Кгерджакголского приналежачыми... с повинностью и з службою их всякою тяглою, здавна и тепер полнити повинною, и якую колъвекъ повинность мне полнити были повинни отдавати и служити, з дан'ю грошовою, лъняною, овсяною и иною, и иною всякою повинностью их, то ест летнего дня з волми и з клячою повинни на роботу по два, а зиме с клячою по одному, с толоками повинными, зъ хрены девотчымы... *1599 Šilas ir Gerdžiogala Beržėnų v.*

88. Заставилъ есми... две части именъя моего отъчыстого... с челедъю дворъною, з людъми тяглими и данными и с повинъностыми ихъ, з дан'ю грошовою, медовою, дякольною, с хрены девотчыми, зо всимъ, якожъ колвекъ названымы пожытъками... *1600 (1603) Šilas Beržėnų v.*

89. Заставили... есмо... тры службы подданых своих, людми оселых, властных отчыстых, до имен'я нашого, лежачого... у волости телшовскои, прозываемого Дзюкгиняны, здавна прыналежачых, домами мешкаючых... у волости вешъвянскои, прозываемых Бревики... зо всякою повинностю робочою и данею грошовою и всякими пожытками, здавна с тых подданыхъ прыходячыми и належачыми... Волен будет он... тую заставу нашую держати, уживати, яко цынше пенезные, збожа дякелные, крены девочые и иншые всякие пожытки, з них прыходячые, на себе брати, ужывати, ку службамъ их прымушати, в подводы посылати, редити, володати, пожытки прывлащати, справедливостъ чынити, судити, винных водлуг выступку и уподобан'я своего и на горле карати, вины за выступъки их брати, што ему... в томъ волъно будетъ... Естъли бы се што над повинъностъ выбрало, доходити не маемъ под виною нижеи описаною... *1601 Brevikiai Viešvėnų v.*

90. Заставили... есмо... чотыри службы людеи данъниковъ своих властных... прыналежачых до именъя нашого отчыстого... называемого здавъна и тепер Лепоите, — которые тые чотыри службы людеи порозну не на одным местъцу машъкают, на которых тых чотырох службах людеи семъ данниковъ и подымя и осмая пустовъщызна естъ... а завели есмо тых подданых... с пожытъками всякими, з данъю грошовою, с хрены девотъчыми и со въсим на все... *1601 Lepaičiai Rietavo v.*

91. Заставил... есми... службу людеи своих властных данъниковъ... прыналежачых до именя моего отчыстого... названого Лепоите, названую

тую службу здавъна Дуплишъкю, на которои тои службе людеи два подымя мешъкают,... з данъю грошовою, с хрены девотъчыми, с пожытъками всякими и со въсим на въсе такъ, яко се тая служба людеи Дуплишъкя сама въ собе... здавъна перед тым мело и тепер маеть... Повинност тои службы: мают платити цынъшу готовыми пенезми на рокъ кожъды копъ тры грошеи литовъских и послушенъство ему, яко пану своему, полнити мают... *1601 Lepaičiai Rietavo v.*

92. Маючы у волномъ шаѳунъку своемъ... имениче мое властное, правом слушным вечъным... набытое... у волости крожскои урочыщом в Кевнарах Кгруздевых лежачое, называемое Андреевъщызну... зъ с челед'ю дворною невольною и с подданымы тягълыми, до того именича належачыми, отчычами властными, мешкаючыми домами одинъ в Даираинях Бернатъ Яновичъ Жуприкаитис, трет службы, други подданыи мешкаючы домом в Якшышках Банюл Томашаитисъ, полъ службы,... у волости крожскои лежачые,... заставилъ... есми все огулом тое именичо Андреевцызну зъ с челед'ю дворною и со всими подданымы моими... зо всякою повинностью так, якомъ я сам держалъ и ужывалъ... А повинность тых верху мененых подданыхъ и челеди дворнои... заставленых тым способом маеть быти отдавана, то естъ Бернатъ Яновичъ на роботу з волами, с клячою, почавшы от Великодня до спрятненья с поля збожа по два чоловека третее недели ходити маеть, а по спрятненью збожъя ужо по одному чоловеку полнити маеть, и до того повинень на кожды год одного году жыта бочку, а другого году овса бочъку пры тои службе давати, и до того тот же Бернатъ з другое земли Микаитишки, которую на дани мает, повинен на кожды год дани давати копу грошеи литовских, жыта бочку, овса бочку и подвода разъ одинъ, где роскажеть; други подданы на име Банюл Томашаитис повинен на кожъды год кождое недели почавшы от Великодня до спрятненья с поля збожа по два чоловеки з волами и з клячою на роботу ходити маеть, а по спрятненью збожа по одному чоловеку, и в подводу раз один; челеди дворное неволное на име Юркгуть Якубович з жоною Доротою Ропановною, з детми его — дочок тры Дорота, Ганнухна, Ягънешъка Юркгутевныи, подвор'е; Якубъ Янович з жоною Масюлею и з сынми з двема Матеемъ а Андреемъ, подвор'е, — з ыхъ жонами, з детми, з съ хрены девочыми и зо всими а всяко речоными добры и пожытками, якие се кольвекъ вы(мы)слити могуть, беручы и спокоине ужываючы, и тых самых подданых и челед дворную судити, редити, справовати, водлугъ воли и уподобан'я своего, винных и собе непослушъных казнею и вынами всякими карати, а винных подлугъ выступъку и горломъ сказывати и тратити, ова згола яко своихъ властъныхъ отчычов володати, справовати и ужывати... спокоине держати маеть... *1602 Kiaunoriai Kražių v.*

93. Заставил есми... половицу имен'я моего отчызного властного... зъ челед'ю дворною неволною, з ых пашенками и подвор'ями, з людми тяглыми и данными, з ых службами, роботами и всякими потяглями и повинностями, з данми всякими грошовыми, з дяклом жытным и инного збож'я, с присудом, съ хрены девочъными, з бояры... *1605 (1606) Pakražantys Kražių v.*

94. Зоставилъ есми... три службы людеи моих оселыхъ именъя моего Кгавренъского и Кгаврелъского... у волости телъшевское на розныхъ местцахъ домами мешъкаючых, на име: Томаша Нарушаитя третею частъ службы повинен дани на кожъдыи год платити копъ две и грошеи дватцатъ чотыри литовских, овса пулъ бочъки, кур одинъ, яецъ десетъ, лну жменеи петъдесятъ, на роботу лете тыденъ щимъ роскажетъ; Балътутя Наруиша третею частъ службы, повиненъ дани копъ две и грошеи дватцатъ чотыри, овса пулъ бочки, лну жменеи петъдесятъ, кур одинъ, яецъ десетъ, на роботу тыденъ лете; Еръмалаитя з швакгромъ его пол службы, дани повинни копъ тры грошеи тритцатъ, овса полъ бочъки[1], лну жменеи петъдесятъ, кур один, яецъ десетъ, на роботу две недели лете; Ясутя Тремеикя полъ службы, дани

[1] почъки.

повинен копъ чотыри грошеи осмънадъцатъ, овса пулъ бочки, лну жменеи петъдесятъ, куръ одинъ, яецъ десетъ, на роботу тыденъ лете; Юр'яна Лупика третею частъ служъбы, повиненъ дани копъ две грошеи трицатъ, овса пул бочки, лну жменеи петъдесятъ, кур одинъ, яецъ десетъ, на роботу тыденъ лете; Якутя Рача третею частъ служъбы, дани повиненъ копъ две грошеи дватцатъ чотыри, овса пулъ бочки, лну жменеи петъдесятъ, кур одинъ, яецъ десетъ, на роботу тыден лете; Мартина Вилка третею част службы, повинен дани копъ тры, овса пулъ бочки, лну жменеи петъдесятъ кур одинъ, яецъ десетъ, на роботу тыденъ, яко роскажуть; Юрка Виняъкаитя, третею част служъбы, дани повиненъ копъ тры, овса пулъ бочки, лну жменеи петъдесят, кур одинъ, яецъ десетъ, на роботу тыденъ; Стася Жебрука третею частъ служъбы, дани повинен копъ тры, овса пул бочки, лну жменеи петъдесятъ, куръ одинъ, яецъ десетъ, на роботу тыденъ, — вси тые подданые повинни, щим его милость роскажетъ, и зо всякою иншою их повинност'ю... Маетъ его милость... тых подданых моих... спокоине держати, ужывати, всякие пожытки з них приходячые на себе брати и болшъ собе прибавляти, их самых судити, редити, винных винною, кграбежом карати, пересуды и иншые доходы брати, справедливост кождому потребуючомъ чынити, винного и на горло сказовати и карати, хрены девочые брати, поборы и податки всякие, на соиме валъном и на соимиках поветовых уоаяеные, отъ них отъбираючы до скарбу господарского и речы посполитои отдавати, дан грошовую от тых подданых, вышеи имены менованыхъ, дякелъную, ляную и иншые пожытъки маетъ его милост на себе брати, волно водлугъ воли и уподобан'я своего пожытков собе прибавляти... *1605 (1606) Gaurė ir Gaureliai Telšių v.*

95. Заставил есми... именъе мое отчызъное... лежачое... у волости бержанъскои, называемое Бержанъы Васкишки.. зъ челедъю дворною неволною, з ых пашенками и подвор'ями, з людми тягълыми и данными, з их службами, роботами и всякими потяглями и повинъностями, з данными всякими грошовыми, з дяклом жытънымъ и инного збожъя, с присудом, с хрены девочными, з бояры... *1606 Beržėnai.*

96. Заставили... есмо именье нашое властное... в котором том именю нашом Ловкъстянъском будованя дворного и гуменного от давных часовъ ничого нет, одно колко подданых, людеи вольных похожых данъников на том кгрунъте лавкъстянъском мешкают; а меновите тые подданые данъники, которые там мешкают: напервеи одинъ подданы Мик Стукгаитисъ, тот Микъ держыт под собою кгрунъту волок две, с кождои волоки платити повиненъ на кождъы годъ цынъшу по копъ две грошеи литовскихъ; други подданы данник Петръ Рупеико, тот кгрунъту держыт волоки пол, цынъшу повиненъ дати копу грошеи; трети подданы Павелъ Юцаитис, тот держыт кгрунъту волоки полъ, цынъшу платити повиненъ копу одну, а четверты подданы Ян Петрошаитис, тот такъ же держыт кгрунту волоки полъ, цынъшу дати повиненъ копу одну грошеи литовъскихъ. А естли бы тые подданые... болшъ кгрунъту прыняли, тогъды болшеи цынъшу водле воли его, пана Преикинта, платити повинъни будуть; такъ тежъ естли бы за держаня пана Преикинта што подданых на том кгрунъте ловкъстянском новых осеело, и тые повинъни будут цынъшу пану Преикинту платити такъ, яко онъ сам... похочеть. А заставили есмо тое въсе именье нашое... с тыми звыш менованымы поддаными... с пожытками, с цынъшами, з доходы всякими, с хрены девотчыми, з деревом бортъным и зо пъчолами, в тых подданых будучыми... *1607 Laukstėnai Pajūrio v.*

97. Маючы я в спокоином держанъю и ужываню своем селс Витакголу и село Клюки, до того тежъ и воитовъство орышъкянъское... у волости коршовъскои лежачые, мне от его кор. милости... за выслуги мое до жывота моего и в суме пенезей у двух тисечах копах грошеи литовских з ласки его кор. милости... даное и дарованое зо всим... яко се... сами въ собе з давъныхъ часовъ мають,... заставил... есми... село мое властное, в том же воитовъстве орышъкянъском лежачое, называемое Орышъкяны... с цынъ-

шами грошовыми и льняными, с пожытки ихъ вшелякими, с хрены девотчыми, з винами, с пересудами... *1607 (1608) Ariškėnai Karšuvos v.*

98. Заставили... есмо подданых нашых властъных, люде(и) волных, мешкаючых на кгрунте нашом, лежачом... у волости поюрскои, названом Пенов'я, где перед тым войларок мои... оичисты был, на том войларку оселых и иншых, на особливых местцах мешкаючых, а меновите, што которые подданые на дворнои пашны мешкают и сами на том войларку нашом при иншых хоромінах дворных побудовалисе: один Станислав Мотеяитис, други Станислав Буб; а трети Станиславъ Песлаитисъ, а четверты подданы, до тогож войларку Пеновского належачы, на име Станислав Ковелис, — которые тые чотиры подданые повинни будут на кожды год дани давати... меновите, которые на дворнои пашни мешкают, тые повинни платити кожды по коп тры и грошеи двадцат литовъских, а тот Ковелис коп две грошеи литовских повинен платити; и до того на другом местцу... з одного... заставили есмо подданых дву, особливе мешкаючых на кгрунте, лежачом... у волости поюрскои, названом Поколните, куплй моеи..., одного называемого Якуба Бука а другого Петра Кгулбаитя, тые обадва коп две грошеи литовских цыншу на рок дати мают, а на третим местцу... емуж... заставили есмо подданого нашого, мешкаючого на кгрунте нашом... оичыстом, лежачом... у волости поюрскои, названом в Лалитчах, на име Яна Гринаитя и з суседом его, в одном дому мешкаючым, которые што рок цыншу давати мают копъ две грошеи литовских, — которых тых верху менованых подданых данников нашых заставили есмо... с пожытками их вшелякими, з винами, с пер(е)судами, с хрены девотчыми и зо всим на все... *1616 Pajūrio v.*

99. Заставили есъмо... поданыхъ нашых властныхъ отчыстых, отчычовъ... вечънымъ правомъ прыналежачыхъ... домами своими лежачых... у волости дирвянскои, прозываемых здавна Рудовсе в Швентупях над речкою Швентупемъ... зо всякою повинност'ю их, яко робочою, грошовою и дякелъною, которые тые вси подданые нашые помененые Рудовсе в Швентупяхъ мают и повинъни будут... летом, кгды им собе росказут, кожъды з нихъ по две недели о своимъ хлебе робити и служыти, ку тому дани грошовои вси з них осмъ копъ грошеи литовъскихъ платити, а особна подданы наш... чоловекъ волни похожы, тамъ же в поданъстве нашомъ в Рудовъсяхъ в Швенътупях домомъ мешкаючы, на име Янъ Кижыкис повиненъ будетъ... з одного з другыми поддаными копу одну грошеи литовъскихъ, на част мою... прыходячую, платити, посед паномъ своимъ держачымъ, яко сполны подданы, делати и илкге давати водлугъ давъного звыклого застановенъя своего з ними, а заставили есъмо тыхъ всихъ подданых нашых... яко отчычов, так и волного... з вшелакими з них прыходами, з данею грошовою и дякелъною, зъ крены девочовыми, зо всимъ на все... И вжо волно будет и ест им... тыхъ подданыхъ нашыхъ... володати, редити, имы справовати, дан грошовую з нихъ выберати, на роботу собе водлугъ звыклости их росказовати, крены девочые брати, ихъ самыхъ судити, пересуды от них брати, выступъных и горломъ карати... и теж где бы уеалено было побор яки або податокъ, повинъни будут пан... з них выбравшы пенези водлугъ уеалы соимовои до мне... отдати, а я сам водлугъ давных квитовъ до пана поборцы отдати повиненъ буду... *1617 (1618) Šventupiai Rūdausiai D. Dirvėnų v.*

100. Заставил... есми... подданых моихъ властныхъ отчыстых служъбу одну людеи оселых, на полъслужъбахъ седячыхъ... в повете крожскомъ лежачыхъ, на кгрунъте моимъ властнымъ домами в полю Кгердзякголскомъ мешъкаючыхъ, на имя одного Кгрыкгутя Амоля, а другого Ясюла Урбаноитя стальмаха... с которои службы цалои повинны будуть даны на кожъды рок... давати готовыми пенезми по копе грошеи литовскую, по ботъце жыта, по ботъце овса, то естъ обадва жыта бочъку, овъса бочъку, льну сто, куров двое, гусъ одну обадва, а на роботу один однои недели, а други другою неделю, щымъ им роскажеть, почавшы отъ вторко(во)го дня ажъ до суботи, а зособна летомъ на толоку обадва по тыдню одному две недели, в подводу раз до Кролевца... Мает тую службу людеи... держати, всякие пожытки, з них прыходячые,... на себе брати, яко чынше, збоже, так тежъ хрены

дзевочые; поборы, серебщызны водлугъ ухвалы соимовои и соимиковои с тыхъ дву подданых, служъбы цалое, отбираючи, до поборцы поветового в Жомоити отдавати... А где бымъ я..., перепомневшы сего листу моего добровольного заставного, перенагабане и перешкоду пану... делалъ, в подданые вступовал, одыимовалъ, на роботу их выганял, чынъшъ, хрены девочые або серебщызны на них выбирал а сес мои лист нарушылъ... повинен буду... место вины заруки сорокъ копъ грошеи литовскихъ заплатити... *1618 Gerdžiogala Kražių v.*

101. Заставили... есмо... именье... отчыстое... в повете крозском лежачое, з давных часов названое Кгонипрово... з челед'ю дворною неволною... с подданными тяглыми и данниками... А то ест меновите челед, подданые того имен'я и повинност их, место инвентару тут в сем листе меновите списавшы: Мисюкъ, тот у дворе с прысевком на пашни дворнои, которы мает собе в кожды тыден два дни робить и сам се одеват, мает клячу одну, а волы дворные; жонка в дворцу Запута, тои з двору и страва и одежа; под двором Шымутъ, тот чотыры дни на тыден у дворе зъ жоною зимою и летом маеть робити; в Нотераичях Воичюл Миколаевич, Якубел з братом Янутем, Стас Яникаитис, тые повинни на кожды тыдень по чотыры дни самого вторые на роботу до двора з волми або с клячою ходити, Воичюл и Якубел мают свои волы, а Стасюс дворными волми; въ Купстах Воичюл Кгукгалаитис, повинен ходит зимою на роботу до двора с клячою другую неделю, од недели до недели перепущаючы тыден, а летом почавшы от Светого Юр'я аж до Светого Мартина на кожды тыден по одному, то естъ тыдень с клячою, а други тыдень пешо; Томашова Наркаитева летом от Светого Юр'я до Светого Михала другого тыдня с клячою. А подданые данники: Воитех прыхожы волны на кгрунте, называемомъ Шудишках, платит на рокъ чыншу сто грошеи литовъских, а на толоки до двора з доброи воли на дворномъ хлебе, в подводы за мил чотыры альбо за две; Ленартъ стодолникъ с карчмы и зъ кгрунту платит сто грошеи литовских, тот хотяж давност земъскую не одну заседел, однак же на толоку з доброи воли на дворномъ хлебе повинен ходити; Михал Павилаитис Копачаитис, тот на кгрунте седит, што од Крыштофа Амбросовича, и хотяж естъ оичычъ, однакъ же за небощыка пана оица моего... на тяглую роботу не повинен был ходит, одно чыншу грошеи осмъдесят мает платит, на толоки з ласки, в подводы ездити раз або два; в Пошавшу Павел зъ сыном Мартиномъ, тот платит копу одну и петнадцать грошеи литовских, а летом щым роскажуть на роботу о своим хлебе недел две; други сын того Павла Балтромеи там же на томъ кгрунте в Пошавшу, платит на рокъ цыншу копу одну и петдесят грошеи литовских и пят грошеи, робота такаяж, а в подводы до Тылжы або до Клоипеды в рокъ один раз... Маеть пан... тое именье Кгонипрово зо всимъ на все, яко се тут в томъ листе описало, в моцы, во владности, в ужыван'ю своемъ мети, челед'ю, поддаными, яко своими, редити, справовати и, яко своими властными, росказовати, до робот и послугъ своих прымушати, винныхъ непослушъныхъ судити винами всякими, водлугъ выступъку ихъ а уподобанъя своего, бы на горле карати, дани пенезьные, збож'е дякелное, хрены девотчые, всякие пожытки, яко с пашъни дворное, такъ отъ подданыхъ и челеди всякого стану прыходячые, якие тепер суть и якие бы панъ Воитех за держанъя своего вынаити, заробити або вымыслити моглъ, на себе брати и оныхъ водлугъ налепъшого уподобан'я своего ужывати... *1618 (1619) Ganipruva Kražių v.*

102. Заставилъ есми... поданых моих властъных оичыстыхъ, мне з ровъного делу вечыстого... от именя Натянъского до именя Колътынянского достальых, волокъ десетъ людми оселыхъ... у волости крожъскои на кгрунтех домами мешкаючых в полю Кгердзякголе, называемыхъ Кгердзякголъцы, то естъ меновите — село Кгердзякгола: Павелъ Балтромеевич, волоки пол, данник, платитъ дани с полъ волоки две копе грошеи трыдцат и за подводу, а в толоку летомъ тыдон одинъ, кур одинъ; другого Павъла Петроитя лавъника, волоку цалую, с которое повиненъ платитъ даны на кожды рокъ пят копъ грошеи и с подводою, а на тлоку летом две недели; Петра Ковала, полъ во-

локи, даны платитъ мает две копе грошеи, а за подводу полъ копы грошеи, в толоку летом тыден; Чепутя Коваля, полъ волоки, даны повиненъ платит две копе грошеи, а за подводу полъ копы грошеи, на толоку летомъ тыденъ; Каспера Матеевича Дулъбаитя, полъ волоки, даны повинен платит две копе грошеи и трыдцат грошеи за подводу, на толоку летом тыденъ; Стасюля Каралъзен(т)я[1], полъ волоки, дани две копе грошеи и трыдцат грошеи за подводу, а летом на толоку тыденъ, а ижемъ того Стасюля Каралъзен(т)я[1] сина его Мартина вынялъ ес(м)и собе в тивунъство до двора моего Колътинянъского Яновъдова, тогди то симъ листомъ моимъ то варую, гди бы перед выкупном помененых заставъных подданых моихъ перед двема летама оитец его Мартина Стасюлъ Каралъжентисъ умерлъ, тогди я того Мартина Стасаитя до оичызны его вернути ему казати маю, абы домъ оица его пустками не был; — а тяглыхъ подданых с повинъностю ихъ меновите: Анъдрея Петраитя, пулъ волоки, повиненъ дани платитъ пулъ копы грошеи, жыта полъ бочъки, овса полъ бочки, лну горстеи петъдесят, кур один, полъ гусы, а на роботу, гды черга на него прыдет, почавъшы отъ вторку ажъ до суботи, робит мают, такъ же и вси именъми нижеи описаные, яко тотъ первшы, такуюжъ повинъностъ чынити кожъды с полъ волоки своеи маетъ; Анъдрея Щеѳановича полъ волоки; Воитеха Мартиноитя, полъ волоки, синъ его одинъ Михалъ; Балътромея Андреяитя, полъ волоки, (с) сином Михалом; Янутя Станиславоитя, пол вол(ок)и; Петрутя Матеяитя Дулъбаитя, пулъ волоки, (с) синами двема Миколаемъ а Михаломъ; Балътромея Дулъбаитя, полъ волоки, (с) сином Вацлавом; Яна[2] Шудоитя, пол волоки, (с) синами двема малыми; Матеевую кухаровую, полъ волоки, и (с) синами двема Станиславом а Валентином; — в Полипю Кгрыця Якубоитя, полъ волоки; Грыца Адамовича, полъ волоки; Яна Сталъмаховича, полъ волоки; а пустое полъ волоки, с которое вси звышъ менованые подданые або и один, гди бы прынялъ, маютъ платити на кожъды рокъ дани две копе грошеи а за подводу трыдцат грошеи литовъских, — вси тые подданые звышъ менованые... (со) всякими с повинностями и пожытками, од ных прыходячыми, звышъ менованымі пенезми готовыми, д з я к е л ъ н ы м и, збожом, жытом, овсом, лнами, куры, гусы, з роботами их[3], с к р е н и девочыми, со всими згола их прыналежностями... *1619 Gerdžiogala Kražių v.*

103. Заставили есмо... и увежали в полъ службы цалое, в поданого нашого тяглого, домомъ на кгрунте нашом... лежачомъ... у волости крожскои в полю Кгердзякголъском, на име Кгрыкгутя Щепутаитя Книтутя... А меновите повинности чынит маетъ с тое полъ службы цалое на кожъды тыденъ на роботу з сохою, з волъмы, с клячою, с косою, зъ сокирою и щымъ панъ... роскажетъ, о своим хлебе и до которое колъвекъ роботы на кожъды тыденъ такожъ отъ понеделъкового дня ажъ до суботы службу тяглую чынити повинен будетъ, к тому дани полъ копы грошеи литовъскихъ, а за п о с я д другую полъ копы грошеи литовскихъ, гус одъну, куровъ двое, лну трыдцат горстеи, велны рун десетъ, которую волъну жона того подданого спрястъ повинъна будетъ, а вола одного з двора своего пан... черезъ жыму на выхован'е до него мает дати, — и онъ тую повинност здавна чынит... Которую тую полъ службу... панъ... держати, ужывати маетъ... со всею повинностъю его, им росказовати, на роботу выганяти, прымушати, судити, редыти, винного водлугъ права и на горле карати и на роботу за непослушенствомъ, кгды бы водлугъ повинности своеи звыш описаное которого часу не выполънил, грабити, водлугъ воли и уподобанъя своего ажъ до окупъна ему самому, жоною и детми его розказовати, х р е н ы девочые на себе брати, а кгды и серепъчызна водлугъ ухвалы соимовои або соимыковои ухвалено будетъ, онъ же сам пан... отъбираючы до поборчы отдавати повинен будетъ... *1619 Gerdžiogala Kražių v.*

104. Заставил есми (*B*: Заставили... есъмо) село мое (*B*: наше) властное, правом купным вечыстым набытое... лежачое .. у волости жоранскои,

---

[1] *Surašytame skyrium inventoriuje jis pavadintas:* Каралъженътисъ.
[2] Яном. [3] их *du kartu.*

называемое Контовте... в которомъ естъ волокъ людъми оселых сполна семъ, с которых волокъ оселых с кождои дани подъдание повинни на кожды рокъ по чотыры копы грошеи литовскихъ (*B*: платиты), а пустых волокъ (*B*: лесных волок) трынадцат, с подъдаными и пожытками, от них приходячыми всякими, от мала до веля... (Мает) его милост... спокоине держати и ужывати, всякие пожытки с того села и (*B* и *nėra*) от подъданых прыходячые на себе брати и яко хотечы и розумеючы прыбавълати и болшъ пожытковъ вынаидовати, подданыхъ судити, редити, справедъливостъ кождому потребуючому чинити, винных винами, везенемъ за выступъ водлуг (*B*: выступок подлугъ) права и горломъ карати, хрены девочние (*B*: хрени девочне) брати, (*B*: а) серебчызны, поборы, податки от них (*B*: подданых належачые отъдавати до скарбу...) выбираючы до скарбу господарского и речы посполитои отдавати... *1619 Kantautai Žarėnų v. — B. 1628 (1629) ten pat.*

105. Заставили есмо... подданыхъ нашыхъ властныхъ отчыстыхъ ведомых... имен'я нашого властного... у волости коршовскои лежачого, названого Ловково... купленых... у волости коршовскои лежачых в полю Виркишъках мешкаючыхъ... на име Андрея, Воитеха а Петра Яновичов Виркаитев... которые тые подданые нашы... повини будут службу тяглую отправовать и служыт, яко власные отчычы... на кожды первшыи тыден цалы по одному роботнику зъ чым роскажет, з волми або с клячою, с косою, (с) сокирою, а на други тыден по тры дни служыти мають по одному роботнику так же з волми або с клячою, с косою и (с) сокирою о свым хлебе... Мают и моцни будут тыми поддаными до вшеляких послуг так, яко вышеи поменило, росказывати... винных тежъ справовати и на горле карати, судити, редити, хрены девочные брати... *1624 Laukuva Karšuvos v.*

106. Заставили... есмо шест служобъ людеи данъников нашых властных .. домами оселых именъя нашого Воикговъского... у волости ужвентскои лежачого... А меновите подданые тых шести служобъ данъниковъ держачые властные отчычы нашые... Кождыи данъникъ с кождое службы дани мают давати в кождыи год перед Всими Светыми по копе грошеи литовских, на роботу летнего часу сена косити або грабити с кождое службы по одному роботнику кождыи з них по две недели, а до жнива по другие две недели, по бочце овса, по двое гусеи, по четвергу куровъ, по двадцати яец, по сту лну, у подводы до Кролевъца, до Тылжы або до Ковъна с кождое службы кождыи з них одинъ раз зиме, щым им роскажет, ехати, а то все, яко роботу робити, такъ и в подводы ехати о своеи страве, — тежъ хрены девочъные пенежные куничъные зъ серебъчызнами и всякими подачками, ова зъгола зо всим на все... *1599 Vaiguva Užvenčio v.*

107. Заставили... есмо... тры службы людеи нашыхъ, домами седячыхъ оселыхъ людеи нашыхъ власныхъ... именя нашого власного Воикговъского... у волости ужвентскои лежачого... которые тые подъданые нашые (Пикелаити) мають служыти... тымъ обычаемъ и с таковою повинъностью, то естъ ты тры службы людеи нашыхъ мають дани давати... завжды в кожъдыи годъ о Всихъ Светыхъ с кождого дому своего и с кождое службы готовыми пенезми по полъ копы грошеи литовъскихъ дани давати повиньни будуть, по солянъце овса, по петидесятъ лну, по однои курыцы, по одъноі гуси, по десети яецъ, а на роботу тые тры служъбы людеи нашыхъ вышеи помененыхъ летънего дня повиньни будуть ходити до именя пана.. до Побутъколдня, лежачого... у волости ужвентъскои с кождое службы на кожъдыи тыден о своемъ хлебе робити повиньни будуть почавши завжды от Преводъноі недели ажъ до Всихъ Светыхъ с кождое службы по два роботъники, один роботъникъ з сохою воловъ, а другии роботъникъ с клячою своею, (с) серъпомъ, с косою и щымъ роскажут в кожъдыи тыдень по чотыры дни повиньни будуть тые подданые нашые вышеи помененые на роботу ходити, то естъ во въторокъ, у середу, в четвергъ и у пятъницу, а одъ Всихъ Светыхъ ажъ до Преводъноі недели зиме тые подъданые нашые вышеи помененые на роботу ходити повиньни будуть пану... до именья его до Побутъколня або и до Шукол в кождыи тыдень тры дни с кожъдое службы по два роботъники, одинъ роботъникъ с клячою, а другии з секирою безъ клячы и щымъ им роскажуть,

то естъ у середу, у четвергъ, у пятницу в кожъдыи тыдень зиме по тры дни тые подъданые нашые на роботу з домовъ своихъ... повиньни будуть ходить и службу отправовати, а субота, неделя, понеделокъ летнего дня, тымъ подданымъ для роботы ихъ домовое тые тры дни вольные имъ заставуемъ, такъ тежъ зиме чотыры дни тымъ подъданымъ вольные имъ заступуемъ — суботу, неделю, понеделокъ и овъторокъ, а в подъводы тые подъданые нашые вышеи помененые такъ зиме, яко и летънего дня с кождое службы одною клячою повиньни будуть ехати, где ихъ пошлють, одинъ разъ о своеи страве. И вольно будеть... маючы тые подъданые у себе в моцы своеи, ими редити, судити, службъ всякихъ вышеи помененыхъ и описаныхъ з нихъ ужывати, винныхъ а непослушъныхъ карати и кождого за выступокъ его и на горле ихъ водълугъ права посполитого карати и всихъ повинъности вышеи описаныхъ з нихъ ужывати мають, з хренами и с куницами девочими и со въсимъ тымъ, яко се вышеи описало и поменило... *1594 (1595) Vaiguva Užvenčio v.*

108. Заставили есмо... службу людеи нашых властных оселых... имен'я нашого Воикговского... у волости ужвенскои лежачого... которые тые поданые нашые мают служыти... тым обычаем и с тою повинност'ю, то ест наперед мают дани грошовои давати завжды у трох неделях по Светомъ Михале сорок грошеи литовских, бочку овса одну, двое куров, гусь одну, лну петдесят, яец двадцат, а большъ того ничого, а службу тяглую на роботу такъ зиме, яко и лете тые подданые нашые звыш помененые мают и повинни будут на кожды тыден з службы по чотыры дни по два роботники... до имен'я их (панов) Дубянского служыти и на роботу им ходити, а нигде инде, то ест во второк, у середу, у четвергъ и у пятницу з волами один роботник, а другии роботник з клячою, з с косою, з секирою, з серпомъ и зъ чым имъ роскажут и на кожды год тым обычаемъ в кождои недели такъ мают и повинни будут служыти... яко се вышеи поменило, а в подводы, где кольвекъ их пошлют и росказут, летом и зимою повинни будут ехати о своеи клячы и на своеи страве тые подданые один раз подводу отправити повинни будут, а тую всю повинност отробившы и выполънившы, большеи... ниякое повинности полнити и выконывати не повинни будут, вед же тым подданым нашым помененым тры дни в кожды тыден для роботы их властное домовое в кожды год тым листомъ нашым вольные зоставуем — суботу кождую, неделю кождую и кожды понеделок, так зиме, яко и лете, тым подданым нашым вольные им тры дни заховуемъ, и в тые тры дни тые подданые нашые помененые... не повинни будут ниякое роботы полънити и выконывати ани в подводы... ехати. И вольно будет... тые подданые нашые, у себе их маючы, ими редити, судити, службъ всяких вышеи помененых и тым записом нашым меновите описаных с них ужывати и кождого за выступок его и на горло подлуг права посполитого дати его скарати, и во всих повинностеи с тых подданых нашых помененых... и з хренами, с куницами девочыми и вдовими ужывати мают и повинни будут... *1597 (1598) Vaiguva Užvenčio v.*

Literatūra: Н. Горбачевскій. Словарь древняго актоваго языка... 1874, p. 60. — AVK 14, 1888, p. 702. — ODVA 10, 1913, sk. 356. — K. Jablonskis. XVI amžiaus belaisviai kaimynai Lietuvoje. (Praeitis 1, 1930, p. 191; atsp. p. 28). — J. Baldauskas. Pirktinės vestuvės...

Plg.:

109. Записую цуркам моимъ Барбаре, Зузанне, Галшце а Еве подданого моего власного отчыча на име Валутя Янушоитя з жоною, з детми его мужъского рожаю, которого зят мои Балтромеи Ятовт, пропомъневъшы вперод боязнь божую и встыд людски, оного перемовившы, от мене з кгрунту моего Пашкиского ночными способы до себе до Кгоижова спровадил, которы тот Валутис з жоною, з детми своими, мешкаючы вжо на кгрунте Ятовътовом в Кгоижове, мает имъ служыти не яко челедин дворны, але яко тяглы чоловек, то естъ на кожъды тыден сам один на дворном хлебе, с чым ему росказано будетъ, до поистья в стан светы малжонски менованых цурек моих

таким способом: скоро бы которая цурка моя з воли божое в стан светы малжонски пошла, тогды собе от помененого Ятовъта челядника одного мужъского рожаю взяти мает, до поистья молодшое замужъ не укрывжаючы в том поделе своемъ цурки моеи наменшои Евы, бынамнеи з ведомостю и пры бытности пановъ швакгров моих милых пана Мартина, пана Петра а пана Адама Увоинев и сына моего Яна Рекошы поделитисе маютъ; а цурки меновaного Валутя Янушоитя на воли зоставати мают вечне, толко отходечы замужъ, где бы се колвекъ имъ з воли божое прытраѳило, водлугъ давъного звычаю, яко иншые цурки подданых моих за продковъ моих и мне самому не болшъ, толко по пол копы грошеи давали, такожъ тежъ помененые цурки подданого моего цуркам моим Гальсце а Еве по пол копы грошеи дати мают кром жадного затрудненья; а где бы мужъского рожаю помененым цуркам моим, хотя и однои которои, не стало, тогды помененые цурки подданого моего от помененого Ятовта за старанем панов швакгровъ моих и сына моего, а звлаща по жывоте подданого моего Валутя Янушоитя, з маткою их менованым цуркам моим одыскани быти мают и им служыти до поистья своего замужъ тым же цуркам моим Галсце а Еве... *1619 Poškaičiai Viduklės v.*

110. Od kunicy tez dziewka zamąz idąc ma dać zł. dwa na dwor, podciwuniemu gr. dwanascie, a człowiek obcy złoty ieden dworowi, podciwuniemu gr. sześc litt... *1643 Tverų v. nuostatai, AM. — 1689 m. įrašant juos į valsčiaus inventorių tas pat, UB. — 1737 m. įrašant juos į valsčiaus inventorių jau supainiota ir pakeista:* Od ktorey też dziewka zamąż idąc ma dac zł. dwa nad dwa, podciwuniemu gr. litt. 12, a człowiek obcy zł. ieden dworowi, podstarosciemu y xiędzu gr. 6 litt. *UB.*

111. Inwentarz folwarku Dyktoryskiego... dany... prawem zastawnym... Cisz poddani moi wszyscy dyktoryscy kunicę, to iest gdy chłop ktory w cudzą włosc corkę swoią będzie zamąz wydawał, powinien jch msci dac puł kopy, vrzędnikowi groszy pięc, a gdy do swoiey włosci wydaie *(toliau tekste, matyti, trūksta),* za występek maią jch msci brac chłopski wyny należące... *1678 Diktariškis Viduklės v.*

112. Заставили есмо... службу людеи нашых властных... домом седячых в земли Жомоитскои над рекою Швентупем... з дан'ю грошовою, лняною и з дяклы, которые тые подданые нашые мают... дани давати на кожды год по две копе грошеи литовских и на роботу до нее, щым колвек она... до себе албо до кого иншого чужого дому роскажет, чотыры недели через вес год поити и в подводы раз на рок, где она роскажет, о своих конех ехати и возити мают... Которую то службу людеи... мает держати и ужывати и вси пожытки з них приходячые на себе брати и на роботу до себе тые чотыры недели водле воли и уподобан'я своего до себе албо до кого колвекъ инного дому она захочет и роскажет выганяти и на подводы их высылати, волна будучы их судити, редити, винных и горлом выдати, так же вины, пересуды на них брати и от девокъ замуж выдаючы куницу выбрати[1] так, яко воля ее будет... *1597 Netoli Gerdžiogalos Beržėnų ar Kražių v.*

113. Roku 1751 miesiąca februaryi 5 dnia. Za przybyciem moim do maiętnosci naszey Dewoyniszek odebrawszy od i. m. pana Theodora Antoniego Horodeckiego summę pieniędzy w monecie srebrney talarowey, tynfowey y szostakowey z włosci naszey dewoyniskiey czynszowych, za licencyą y affectacyą naszą wybranych, ogułem kładąc tynfow siedemset trzydziescia y ieden, w tę summę pomienioną includuiąc y wianowne pieniędze, iako to od Stefana Ioachymuycia, slosarza pranelskiego, za corkę do wsi Drowmian za Matheusza Sznapscia wydaną, y od Adama Kałwaycia ze wsi Żurkiow za dziewkę Ewę do wsi Łeypuszek zamąz wydaną, — od obudwuch po 5 talarow bitych alias tynfow trzydziestu y iednym y

[1] выдати.

dwoch szostakow; w tąż od dziewki na imie Anny, corki Piotra Kozłowskiego, ktura się ziawiła we wsi Kanczunach w trakcie janiskim, kturey coreczka Marcyanna czwartego roku hoduie się w Sutkunach u Kirny, tynfow dwadziesci y cztyry in vim w i a n a dworowi pokłonu danego, — te wszytkie pieniędze w summę wyż mianowaną wrachowawszy y inkludowawszy z odebranych pieniędzy wyzmianowanych tynfow 731 quituię y dla lepszey pamięci do tego kwitu ręką mą własną podpisuię się. Dat. w Dewoyniszkach roku, miesiąca y dnia ut supra. A ten czynsz iest wybierany za rok 1750 podług quitow ludziom włosci dewoyniskiey od i. m. pª Horodeckiego dawanych ma się rozumieć. *Parašas:* Elzbieta Puzynina, kasztelanowa mscisławska. *1751 Davainiškis Upytės p. CA.*

114. Даемъ з ласки нашое господаръское на въpадъ нашъ:... к у н и ц а за девъкою и въдовою, кгды до другое волости замужъ идеть, грошеи 12... *1557 Valakų įst. 31 str. LMPb sk. 572. — Žr. SGV 2 p. 191.*

115. K u n i c poniewaz nie iestt zwyczay brac krom dyskrecyi od cudzych, tym barziey od swoich z włosci, by turbacyi nie mieli y targu, warunek kladzie się. *1760 Pervalkas Gardino p. (Instrukcija), CA.*

116. O k u n i c a c h. Dziwka idąca w cudzą włość nie wprzod zamąz oddana byc powinna, az do skarbu kilka talarow zapłaconą będzie, za swoiego zas włoscianina gdy poydzie, po dwoie gęsi brać będzie należało. *1769 Pervalkas Gardino p. (Instrukcija), CA.*

117. Do tey powinnosci dodaie się jeszcze ustanowienie, ażeby opowiadali dworowi, dokąd wydaią swe dziewki zamąż, y lubo nie jest bronno, tam iść jednak nie powinni, gdzie naszym trudnią żenić się albo k u n i c y wymagaią niegodziwey; żadna jednak iść nie ma do Łubiańki y Sylwestrowszczyzny pod j. pª Bienkuńskiego, a to dla czynienia zawsze naszym trudności. *1778 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM.*

118. Dodaie się ieszcze pod winą dziesiąciu talarow ustanowienie, ażeby nieraz rzeczeni włościanie opowiedali dworowi dla potrzebney ze wszech miar wiadomości, dokąd wydaią swe corki y inne dziewki zamąż, a chociaż nie jest bronno, tam jednak iść nie powinne, gdzie wspomnionym poddanym trudnią brać albo k u n i c z n e niegodziwe przeciwko wszelkim prawom wymagaią; do Łubianki y Sylwestrowszczyzny j. m. pª Bienkuńskiego trukczaszego nie dozwalać żadney puyscia zamąż, owszem pod karą zakazać z przyczyny, iż z powodu nieprzyiaznych sentymentow nie zwykł czynić na rekwizycyą przyzwoitey dobremu a przynaymniey grzecznemu somsiadowi nawzaiem łatwosci. *1780 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM. — 1784 ten pat. — 1792 ten pat.*

119. K u n i c od zamąż poyscia dziewek w swoią włość żadnych dawać nie mają procz dobrowolney za kwitek do prezbitera ekonomowi akkomodacyi, od idących zaś w cudzą włość, ile wytargować można, brać należy. *1778 Staroselė Gud. CA.*

Plg. kunica *III*[3].

Kitų aktų apie kunicą Guduose ir Ukrainoje žr.: Kievas, 1494 LMZp sk. 546; 1507 AZR 2 p. 35; 1529 AZR 2 p. 209. — Vysokas Dorohičino p., 1503 ALRG p. 103; 1510 AZR 2 p. 73. — Vitebskas, 1503 IJM 2 p. 231. — Smolenskas, 1505 AZR 1 p. 362. — Mozyrius, 1509 ALRG p. 145; 1552 ArJZR 7/1 p. 623. — Korajevas Polocko vaiv., 1539 BA 2 p. 285. — Svisločius, 1540 AZR 2 p. 368. — Ovručas, 1544 ArJZR 8/5 p. 104-106. — Supraslis, 1545 ASb 9 p. 47. — Braclavas, 1552 ArJZR 7/2 p. 22. — Čerkasai, 1552 ArJZR 7/1 p. 84. — Černobylius, 1552 ArJZR 7/1 p. 589. — Kanevas, 1552 ArJZR 7/1 p. 96. — Kremencas, 1552 ArJZR 7/2 p. 29; 1563 ten pat p. 72. — Osteras, 1552 ArJZR 7/1 p. 595. — Vinnica, 1552 ArJZR 7/1 p. 603. —

Žitomiras, 1552 ArJZR 7/1 p. 146. — Bobruiskas, 1560 SGM p. 344; 1639 AVK 25 p. 155, 324. — Mohilevas, 1561 BADG p. 25; 1594 ASb 1 p. 190. — Horbovica, XVI a. DZOK p. 106. — Rohačevas, 1752 AVK 35 p. 6. — Mosaris Polocko vaiv., 1762 IJM 27 p. 420. — Rusinovas Vitebsko vaiv., 1764 IJM 19 p. 169. — Ula Polocko vaiv., 1764 IJM 22 p. 442. — Veleškavičiai Vitebsko vaiv., 1769 PIE 1 p. 50. — Saviničai Vitebsko vaiv., 1771 AVK 35 p. 193. — Ramšinas Vitebsko vaiv., 1772 AVK 35 p. 202. — Kokotovas Mstislavlio vaiv., 1774 AVK 35 p. 250. — Ledcas Vitebsko p., 1775 AVK 35 p. 276. — Lososina Vitebsko p., 1777 AVK 35 p. 305, 306. — Šulcovas Vitebsko p., 1783 AVK 35 p. 436. — Dombrova Mstislavlio vaiv., 1788 AVK 35 p. 518. — Oršos p., 1796 IJM 30 p. 357.

Куницы поемные: *Turičanai Volodimero p., 1598 ArJZR 6/1 p. 265. — Horuchovas Lucko p., 1601 ArJZR 6/1 p. 284. — Berdičevas Kievo vaiv., 1611 ArJZR 6/1 p. 373.*

Куницы и сорочки поемные: *Chrenovas Volodimero p. 1588 ArJZR 6/1 p. 191.*

Носатка: *Kievas, 1494 LMZp sk. 546. — Bobruiskas, 1639 AVK 25 p. 155, 324.*

Носатка свадебная: *Menskas, 1509 LMS sk. 603.*

Ручник: *Kievas, 1494 LMZp sk. 546.*

Apie draudimą tekėti be pono leidimo į svetimą valsčių žr.: Mostautonys Trakų p., 1790 AVK 38 p. 239. — Ihumenas, 1793 AVK 38 p. 181.

14. DARŽYNA — daržinė.

Urząd... ma obrać mieysce, gdzieby woda z niego nie wyciekała, potym ku południowi wrota z płotem nie prawie wysokim od wschodu słońca iuż postawić i dobrze obwarować chlew albo darżynę nie wysoko przykrytą od wiatru, chocia dwie scienie uczyniwszy, ziemią między sciany nabić i tak postawić, w koncu tego o pułnocy drugi, także od zachodu trzeci, a w posrzodku wolne mieysce, żeby bydło z onych chlewow dobrowolnie samo wchodziło, a w posrzodku słomę i insze rzeczy słać, aby bydło przedeptało... *1562 (1770) Karšuva, AVK 25, p. 92.*

15. DEGESY — degėsiai.

Есмо продал... три нивы... одну местцом под вороты и осле прутча... а третюю в декгесах... *1565 Deltuva Ukmergės p. CA.*

16. DEGIM — degimas.

1. Borowizny nikczemney z degimami włok cztyry... *1569 (1779) Pątausalė Telšių v. AVK 24 p. 328, 331.*

2. Awgusztyn Wenckiewycz w polu Jermeliszkach w degimach kosi sianozęc, płaci groszy osm... *1619 Šiaulėnai.*

3. Morgi sianozętne w degimach nazwane Numotynies... Marek Szeputaytys za ogrod na ulicy y w degimach, co nowo obiął morg sianozętny, gro. 5... Iurgis Iurkinaytys morgow 22, ogrodek y sianozęc w degimach — gro. 37... Obrąb nazwany Peteraycie... Stanisławayciowie trzymaią... ciz morgow 20 w degimach... *1668 Grūšlaukė Salantų dv. CA.*

4. Symon Ła(y)waytys ogrod... tenze w degimach Łapidarża morg. 3/15... Krzysztof Ławkaytys oromych y sianozętnych z degimami morgow 26/15... Obrąb nazwany Ziemeles... Ian Gidraytys za wszytek grunt z degimami płaci... (gr.) 50... *1668 Juodupėnai Salantų dv. CA.*

5. Iakub Wizdgawdys... tenze w degimach morgow 20... Piotr Szemet... tenze po Iordanie slosarzu w degimach sianozętna włoka... Morgi sianozętne tegoż sioła po degimach... Ierzy Dawkszaytys w degimach nowo przerobiony sianozętny morg 1... *1668 Daukšiai Salantų dv. CA.*

6. Osobno Ierzy Kumpikaytys w degimach za morgi płaci gro. 12... Morgi sianozętne po degimach... Ambrozy Kniustowicz w degimach mor. 3... *1668 Pesčiai Salantų dv. CA.*

7. Szemetowa wdowa sianozętną w degimach ma włokę... Marcin Ruyka sianozętną w degimach ma włokę... Ian Szakalis... tenze do przerobienia nowey pomiary morg. 5 w degimach... *etc. 1668 Šakaliai Salantų dv. CA.*

8. Drew na opał z degimow z kazdey włoki osiadłey wozow cztery... przywozic maią, takze na poprawe dworu... z tych degimow wozic maią; wolno także y ludziom całey włosci z tychże degimow sobie na poprawę rąbac. *1691 Palanga, Prv.*

9. Sianozęći w Rasznowie w degimach sznurami wymierzone... *1700 Kauno Freida, CA.*

Žr. 69².

Degimski.

10. Tenze (Ian Iakutaycys ławnik) w pelkach degimskich morgow kilka przerobionych, wolnych bez cynszu za listem iego msci... *1668 Juodeikiai Salantų dv. CA.*

17. DEKSNIA — degsnis.

1. Poddanym wolna pasza na deksniach... gdzie są przyliegle w pusczą na deksnie wygony na błota, tam bydło wolnie pasaiąc, nic za to dawać do Płotel nie będą powinny... *1595 Platelių v. IA sk. 392²², 393⁵, 394¹², 395²²*. — Заставил... есми... чотыры села... и з волностью пастveня быдла в прилеглыхъ пущах на декснях... *1595 apie tą pat.*

2. Другая штука також моркгов 13 досталосе Якубовичом там же подле через дексню... *1599 (1600) Džiuginėnai Telšių v.*

3. Спустили есмо две нивы кгрунту оромого и до того пят сеножати, лежачие... у волости видуклевскои в окрузе немокштенском, приналежачые до именичка нашого сполного Кгорышы над речкою Иновкгем:... другая сеножать, прозываемо Стовпас, з однои стороны от реки Упины... а другим боком прилегла до дексъны... третея сеножат по другои стороне реки Упины, прозываемо Кгавдъвоишишке... боком одным прылегла до реки Упины, а другим до дексъны... *1600 (1601) Garyšiai Viduklės v.*

4. Дарую... кгрунт земленыи... со всим на все, з кгрунты оремыми и неоремыми, зъ сеножатми, з декснями и з ыншыми з мышниками, зъ гаи... *1601 Gaižuva Vilkijos v.*

5. Одна сеножат лежачая над речкою Ишлиною в декъснях, боком одным прилеглая до кгрунътовъ земленых сеножатных стены моркговъ тогожъ места Росенъского... *1604 (1605) Raseiniai.*

6. Наехавшы... на кгрунт выкгон его... выпустъ паствиска и зъ декъснями и зъ дырванами, зарослями... пограбили волы... *1648 Nemakščiai Viduklės v.*

7. Zascianek, miedzy dworną pasznią y gruntami sioła Vźbrodomia będący, z deksniami, na ktorym poddany... mieszka. *1660 Gardai Telšių v. CA.*

Podeksnia.

8. Дырван, названы Шевдинис, однымъ концом до подекснъ. а другим концомъ дороги... *1629 Šaukotas Tendžiogalos v.*

18. DIAKLO — *dėkla || duoklė.

A. 1. Я... прилучил севбы вязынское на сорокъ дякол того поля, што от Колочина, где сеножат придрана, а чого недостанет того поля сорока дякол, ино мнѣ Юр'ю прилучити другого поля подле того, как бы ся тая севба сполнила сорок дякол... *1473 (1553) Viazynė, Ilja, Selišče Gud. Prt 2 p. 418.*

2. Мартинъку подключему 2 дякле ржи у Богумила... Татарину Тимирчи... 5 дяколъ ржи въ городничого виленъского въ Миколая.. Ивашъку Кравъцу 10 дяколъ ржи у городничого виленъского у Миколая... Жыду троцкому Ольшеику Есиповичу 5 дяколъ ржы съ Троковъ... Савъце кушнеру... 4 дякла ржи въ Троцехъ... Абрагиму толмачу... 5 дяколъ ржи въ Стрета... Конюху Коледе 6 дяколъ ржи въ Стрета... Жиду троцкому Садъку Даниловичу 5 дяколъ ржи въ городничого троцкого у Стрета... Подъконюшому Петру... 4 дякла ржи въ Ковне, а 10 бочокъ ржи у Еишишъкахъ въ Ганусовича... Котюзе 2 дякле ржи въ городничого ковенъского Васька... Скатертному Левонъцу 2 дякле ржи въ Радуни... Кухаремъ Остроуху а Пашъку а Ѳедку по две дякле ржи въ Меречи... Остроуху... 2 дякла ржи въ Лиде... Волъку 3 дякла ржи въ пана Миколая Радивиловича... Сущу а Люли, писаремъ, по два дякла ржы у Городне у Грыняшъка Ходъковича... Служебнымъ Павлу а Ждану по дяклу ржи у Городне... Конюшъку Станьцу... 4 дякла ржи въ городничого го(ро)денъского въ Гринашъка Ходъковича... Лаврену... 8 дяколъ ржи въ городничого городенъского въ Гринашка... Еську Яцковичу 12 дяколъ ржи въ Городъне въ Гринашъка... Кухару Павлу дякло ржи въ Зенька... Глебу Суриновичу... 10 дяколъ ржи въ городъничого новъгородъского въ Зенька Дяколкого[1]... Татарину Амавлуковичу 5 дяколъ ржи въ Новогородце въ Зенька Евълашъковича... Подъконюшому Ваську 10 дяколъ ржи въ Бельску... Мытъникомъ берестеискимъ Отачику а Олкане 8 дяколъ ржи въ Берестьи, а 10 колодъ ржи въ Луцъку въ ключника... *etc. 1486—1489, LMZp sk. 228. 229, 235, 236, 237, 241, 263, 268, 273, 274, 275, 277, 280, 281, 283, 284, 294, 304—307, 309, 310, 316, 320–323.*

3. Съ того жъ двора Волчина взялъ панъ Литаворъ двадцать дяколъ жита и отослалъ до своего двора... *1516 Volčinas Beresto p. LMS sk. 875.*

4. То люди тяглыи Волковыискии Лепуницкого десятка... Съ тыхъ пяти службъ идуть 3 дякла, а въ дяклѣ по чотыры бочки жыта а по чотыры бочки овса... — А то люди тяглыи жъ Иванова десятка... Того Иванова десятка трыдцать службъ и 3 службы и съ текунцы и съ прыставомъ, а дяколъ съ нихъ идеть 30 безъ дякла... — А то люди тяглыи десятника Лысковского... Въ томъ десятку 7 службъ, а зъ нихъ идуть 3 дякла... — То санники... дякла не дають... — А то бортники... дякла не дають... — А то соленики .. дякла не дають... — А то ковали... дякла не дають... — А то уголники... дякла не дають... — А рыболове... дякла не дають .. — Сторожы Рудницкии и Волковыиского повѣту, службы тяглое не служать, декла дають... Тыхъ службъ сторожовъ 18... а дяколъ дають 18, а по четыры бочки жыта въ дяклѣ, по четыры овса... — А то клепачы... дякло дають... а службы тяглое не служать... — А то бобровники, службы тяглое не служать, дякло дають... Тыхъ бобровниковъ 7, а дяклазъ нихъ 3. А всихъ дяколъ приходить семдесять дяколъ безъ дякла... *A 1510 Rytų Vilkaviškis, LOD p. VII-IX.*

Literatūra: K. Jablonskis. Archyvinės smulkmenos, 3 (Prt. 2 p. 420, 421).

---

[1] *Tur būt vietoje* Дяколного.

5. Campum pro aratura... ad quadraginta mensuras seminis dictas alias d z y a c l a... *1437 (XVI a. pr.) Polonka Naugardo p. KDKV p. 171*[3].

B. 1. Omnes possesiones, districtus, villas cum earum incolis et alia omnia ad laudem Dei pro ipsis ecclesiis, tam kathedrali Vilnensi, quam omnibus parrochialibus et conventualibus donata et inscripta in presenti et in futuro libertamus, eximimus... ab omnibus nostris... avene, siliginis et feni dacionibus que d a k l a nuncupantur... *1387 (1460) Vilniaus vysk. KDKV p. 14*[21].

2. Omnes et singuli cmetones et subdicti dictorum principum et boiarorum terrarum nostrarum ab omni dacione et solucione mensurarum, que d z i a k l a nuncupatur, quas ab ante nobis et predecessoribus nostris dare consueverant et astricti fuerunt, sint omnino soluti liberi et ab eisdem exempti. *1434 (XVIII a.) Žemės privilegija, CEXV 3 p. 530.*

3. Omnes et singuli kmethones et subditi principum, baronum, nobilium, boyarorum et civium ipsarum terrarum magni ducatus Litthuanie ab omni dacione et solucione collecte sive exaccionis srzepczisne dicte, atque mensurarum, que d y a k l a nuncupantur... soluti sint liberi omnino et exempti... *1447 Žemės privilegija, CEXV 3 p. 11. — Tas pat vėlesniuose patvirtinimuose: Aleksandro 1492, ZPL p. 60, ir t. t. — Rus. vertimas:* и тежъ мѣръ, которыи же д я к л а реченыи суть... *(XVI a. pr.), AZR 1 p. 76. — Kitas rus. vertimas (transkr.):* i też mer, kotoryje słуwut d i a k ł a... *(XVI a.), ZPL p. 33. — Lotyn. vertimas iš antrojo rusiško vertimo:* et mensurarum, quae dicuntur d z a k l a... *(XVI a.), ZPL p. 33.*

4. Homines quinque villanos... cum successoribus ipsorum et terris, d a k l i s z tam siliginis, quam avene, ceterisque contribucionibus, quas pro castro nostro in Troky dabant... donauimus... *1473 Darsūniškis, ORO 5 p. 3.*

5. Били намъ чоломъ Невоиновичы... и поведили намъ, штожъ... некоторыи десятники прыискивали ихъ перед нами, ижъ бы они д я к л а давали за дяди нашого, за великого князя Витовъта... И мы сами пытали пана Радивила и пана Михаила Монтовтовича, и они светъчыли, штожъ... д я к о л ъ не даивали ни дедове ихъ, ни отъцы ихъ за дяди нашого, за великого князя Витовъта, и за великого князя Жикгимонта. И мы... врадили есмо такъ, штожъ имъ ненадобе д я к о л ъ давати, ани иншых которыхъ служобъ з селяны; служыти имъ по тому, какъ которыи шляхтичы служать.. *1473 (1536) Aišiškės Trakų vaiv. ALRG p. 18.*

6. Тивуну перелаискому.. Жаловали намъ Кгинцевичи... штожъ ты пограбилъ ихъ за д я к л а, и къ намъ еси о томъ писалъ, ижъ бы предкове ихъ и они сами здавна д я к л а намъ даивали, и они тыми разы били намъ чоломъ з братьею своею и з дядковичы, з Невоиновичы... штожъ перво сего.. нѣкоторыи десятники такежъ почали были прииискивати ихъ въ д я к л а... и... король... знашолъ ихъ въ томъ правыхъ... И мы... оставили есмо ихъ при шляхте... про тожъ, штобы еси въ тыхъ д я к л а х ъ далъ имъ покои конечно... *1496 Perloja Trakų vaiv. LMZp sk. 647, 648. (Plg. 5).*

7. Жаловали .. люди... радуньское волости на пана Стрета, городничого троцкого,... рекучи: панъ Стретъ, присылаючи дѣцкие свои, грабить насъ за д я к л а, а мы передъ тымъ здавна за первыхъ воеводъ... д я к о л ъ есьмо не даивали... И положили передо мною... листъ судовыи... ино въ томъ листу... стоитъ, штожъ князь великии Витовтъ еще дѣду ихъ д а н ь отпустилъ, а никоторого дѣла съ тяглыми людьми посполу имъ не тягнути... *1491 Rodūnė Trakų vaiv. AJZR 1 p. 16.*

8. Били намъ челомъ тые люди троцкие... штожъ дед[1] их... служил великому князю Витовту... и княз деи великии Витовтъ за его служъбу вызволилъ... со всих служеб и потяглеи и д а ч о к... А потомъ деи панъ Стретъ, городничыи троцкии, почал был къ ним посылати децких своих д я к о л на

---

[1] деи.

них правити .. иже о то деи межы ных смотрел воевода троцкии... штошъ тые Яновичы здавна дякол не давали... И мы их в томъ оправили .. нехаи они служат намъ доспехом и конемъ, а потяглеи и дачок не надобе им никоторых знати подлугъ того, какъ великии князь Витовтъ вызволил деда их... *1496 Rodūnė Trakų vaiv. ALRG p. 66. (Plg. 7).*

9. Били намъ чоломъ бояре жыжморские... штожъ городничыи троцкии править на нихъ дяколъ, тежь велять имъ сено косити... а они деи передъ тымъ издавна дякла не даивали и сѣна не кошывали... Перво сего о томъ ихъ смотрелъ съ приставомъ жыжморскимъ... воевода троцкии... и опытывалъ тамошнихъ бояръ... и тыи бояре передъ нимъ тогды посвѣтъчили, штожъ они здавна дякла не давали и сѣна не кошывали... Не надобе имъ дякла давати и сѣна косити... *1495 Žiežmariai Trakų vaiv. LMZp sk. 574.*

10. Просилъ въ насъ дву братениковъ... у потузи Любецкихъ людеи, а повѣдалъ намъ, штожъ зъ нихъ одна служба и дякло одно... И мы ему тые два братеники дали... у отчину... *1495 (XVIII a.) Naugardo p· ALM 1 p. 62.*

11. Билъ намъ чоломъ городничии городенскии... и вказывалъ передъ нами листъ, што мѣнялъ землями пашными съ... Тивуновичи... а они деи намъ съ тыхъ земль и теперъ службу служатъ сполна и дякла даютъ... Такежъ вказывалъ передъ нами листъ, штожъ купилъ землю въ... Медвѣдевичовъ, дядковщину ихъ,... а дядко деи ихъ маетъ иншую землю... съ чого намъ службу служитъ и дякло даетъ... Ино коли намъ съ тыхъ людеи, съ кимъ онъ мѣнялъ землями, служба и дякло идетъ сполна, а што покупилъ... землицы... и мы ему то призволили мѣняти и купити... *1495 (XVIII a.) Gardinas, ALM 1 p. 88.*

12. Жаловали намъ бояре радунские... на намѣстника радунскаго... штожъ имъ велѣлъ сѣно косити и дякла давати... и они повѣдали ся, иже изъ роду суть бояре, сѣна не косивали и дяколъ не давали... И мы... въ томъ есмо оправили... не надобе имъ сѣна косити и дяколъ давати... *1496 (XVIII a.) Rodūnė Trakų vaiv. ALM 1 p. 98.*

13. Жижморцы... повѣдили передъ нами, ижъ... Евгиндъ... дядко... дѣтеи въ себе не мѣлъ и взялъ былъ ихъ малыхъ собе за сыны мѣстъ... и затымъ тотъ дядко ихъ... вмеръ, *и они послѣ дядка своего* съ тое земли службу намъ служили и дякло давали... Ино коли... они... съ тое земли службу намъ служатъ и дякла даютъ... и тую землю Евгиндову имъ присудили, нехаи они тую землю держатъ, а намъ съ того службу служатъ и дякло даютъ... *1496 (XVIII a.) Žiežmariai Trakų vaiv. ALM 1 p. 101.*

14. Жаловалъ намъ бояринъ еишишскии... и зъ братомъ своимъ... на пристава еишишского, штожъ имъ велѣлъ дякла давати, а они повѣдили ся, иже зъ роду шляхта бояре суть, дяколъ не давали, то деи купилъ отецъ нашъ... и отъ великого князя Витовта ажъ и до сихъ часовъ дякла съ тое земли не давано. Ино коли будетъ съ тое земли передъ[1] того дякла не давано, и тыми разы... не надобе имъ съ тое земли дякла давати... *1496 (XVIII a.) Aišiškės Trakų vaiv. ALM 1 p. 114.*

15. Жаловали намъ люди бояръ еишишскихъ... на нихъ, господаревъ своихъ, ижъ бы они были люди тяглые и дякла давали посполу зъ волостию къ Трокомъ, и хотѣли того на нихъ довести книгами первыхъ городничихъ троцкихъ, што на нихъ дякла биривали. И мы казали городничому троцкому... посмотрѣти въ старыхъ книгахъ, давали ль будутъ отцы ихъ або они сами дякла посполу зъ волостию, чи не давали. И городничии отцовъ ихъ (и) ихъ самыхъ въ книгахъ не нашолъ... И мы... (тых бояр) правыхъ нашли... а дякло имъ не надобе давати... *1496 (XVIII a.) Aišiškės Trakų vaiv. ALM 1 p. 118.*

16. Я Станко Волоховичъ, мещянин виленскии... продал есми дворец свои отчизныи и дѣдизныи на рѣцѣ на Ваце на имя Онтокалню писару

[1] *Išspausdinta*: перезъ.

господара великого князя... пану Ѳеодору Янушевичю... и с тыми землями, што я теж к тому дворцу прикупил... и с тою службою, што есми и с того дворца служывал до Троков и д а ч к и дотул давал... *1498 Antakalnis Trakų p. ORO 5 p. 4.*

Apie tą pat: Билъ намъ чоломъ писаръ нашъ... Ѳедко Янушковичъ и повѣдилъ передъ нами, штожъ купилъ дворецъ ѳолварокъ... на имя Онтоколню у мѣщанина виленского у Станка Волоховича... тежъ повѣдилъ намъ, штожъ съ того дворца со Онтоколни... службы намъ до Трокъ служиваны и д я к л а даваны, и билъ намъ чоломъ, абыхмо то дозволили ему въ него купити... и ты службы и д я к л а абыхмо ему отпустили. Ино мы для его службы... тыи службы и д я к л а есмо ему отпустили съ того дворца Онтоколни... не недобе ему намъ служобъ до Трокъ служити и д я к о л ъ намъ давати... *1499 (XVIII a.) ten pat, ALM 2 p. 8.*

17. Даруемъ (маршалка нашого дворного) пущею нашею, котораяжъ лежитъ на нѣмецкои границы на рѣцѣ Сюсяи .. Такежъ у тои пущи.. люди наши седятъ оникштенского повѣта Ракишского дворца и люди пенянского повѣта Чадеского дворца, которыижъ служили къ дворцу нашому Ракишкамъ и къ Чадесомъ и дань даивали грошовою и медовую и д я к л а... Тую пушу нашу... даемъ... и с тыми нашими людьми... и зъ данию грошовою и медовою, и зъ д я к л ы, и со всими платы... *1499 (XVIII a.) Rokiškis, Penionys Vilniaus vaiv. ALM 2 p. 37.*

18. Што... просил еси в нас в лидском повете людеи... а поведал еси перед нами, штож с тых Сонковичъ идет д я к л о одно овсяное, а житного д я к л а не дают, а дают за то белки; а Тимоѳеи з братом своим... дают д я к л а бочку жита а бочку овса; а с тых людеи службы две идут. Ино мы тобе тые люди дали со всими их землями и со всими подачками... *1497 Lyda Vilniaus vaiv. ALRG p. 83.*

Žr. 8[6], 18[213 214 216 229], 22[2], 82[2].

---

19. Потвержаемъ (куплю имен'я)... и зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, и зъ ихъ д я к л ы оржеными и овсяными... *1522 Žodiškis Daugų p. Trakų vaiv. LMS sk. 1127.*

20. Дворцы... и .. тридцат и три служоб людеи... и з данми медовыми и грошовыми и куничными, и з д я к л ы оржаными и овсяными... потверждаем... *1522 Gaižuva, Panevėžiukas Vilkijos v. CA.*

21. Д я к л а жытныи и овсяныи зъ людеи нашихъ тамошнихъ... маетъ онъ на насъ выбирати водлѣ стародавного обычая... *1530 Žemaičiai, AZR 2 p. 184.*

22. Дворецъ... потвержаемъ... и зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, и зъ д я к л ы ржаными и овсяными... *1525 Spingla Krėvės p. AZR 2 p. 131.*

23. Дворець, куплю его, ... потвержаемъ... и зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, и зъ д я к л ы оржаными и овъсяными... *1522 Lutčičai Markavo p. Vilniaus vaiv. LMS sk. 1105.*

24 Тые два села.. потвержаемъ... зъ... д я к л ы ржаными и овсяными... *1505 (XVIII a.) Polonka R. Vilkaviškio p. ALM 2 p. 158.*

25. Маеть тотъ дворъ нашъ держати... и зъ д я к л ы оржаными и овсяными... *1518 Kamencas Trakų vaiv. LOD p. XXVII.*

26. Дали есмо... село... и з данми грошовыми и медовыми и куничными, и з д я к л ы ржяными и овсяными и со всими поплатки и податми и пожитки... *1516 Ochonovas Naugardo p. ASg 3 p. 130.*

27. Потвержаем (куплю именя)... и з данми грошовыми и медовыми, и з д я к л ы иржаными и овсяными... *1522 Teplėnai Mensko p. ASg 3 p. 227.*

28. Donamus... arces... cum... dacijs grossorum, mardurum, siliginiset avene, alias z d z i a k l i... *1519 Pinskas ir kt. ORO 3 p. 50.*

29. Маеть онъ тотъ замокъ нашъ Кобринь держати... и зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, и з д я к л ы оржаными и овсяными... *1519 Kobrinas, ASg 3 p. 189.*

30. Bona... donamus... una cum daciis mellis, grossorum, mardurum, siliginis et avenae, alias z d z y a k l y... *1516 Dobčikaliai ir kt. Bielsko p. ASg 3 p. 142.*

31. Селища... потвержаемъ... и зъ данми грошовыми и медовыми и куничными, и з д я к л ы ржаными и овсяными... *1518 (1595) Tichomlis Kremenco p. ASg 3 p. 174.*

32. Даровал есми... всим Степанем... з дворы... со всею волостью... и з данми грошовыми и медовыми, бобровыми и куничными, и з д я к л ы ржаными и овсяными... *1522 Stepanis Lucko p. ASg 3 p. 237.*

33. Мают они тыи именья... держати... и з данми грошовыми и медовыми и з бобровыми и куничными, и з д я к л ы оржаными и овсяными.. *1525 Zaledcas, Tiahočinas Volodimero p. ASg 3 p. 277.*

34. Imienie... i sieliszcza... potwierdzamy... i z daninami pieniężnemi i miodowemi i bobrowemi i kunicznemi, i z d z i a k ł y rzanemi i owsianemi... *(Versta iš rus.) 1518 (XVIII a.) Lucko ir Braclavo p. ASg 3 p. 182.*

35. Село Лобчо дали есмо... и зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, и зъ д я к л ы оржаными и овсяными... *1525 Propoisko v. Vilniaus vaiv. AZR 2 p. 167.*

36. Двор нашь... дали до дву животов... и з данми медовыми и грошовыми и бобровыми и куничными, и з д я к л ы ржаными и овсяными... *1522 Smalnėnai Oršos p. ASg 3 p. 242.*

37. (Заставил имен'е)... з д я к л о м ъ жытнымъ и з овсянымъ... *1636 (1642) Horbunovas Oršos p. IJM 23 p. 503.*

38. (Arendowałem maiętność)... z danią pieniężną, miodową, z d z i a k ł a m i żytnemi, owsianemi... *1622 (1623) Ozerecas Polocko vaiv. IJM 23 p. 497. —*

Žr. 13[22 31 61 69 71]*, 82*[15 16]*, 109 ir kt.*

39. Продали есмо... имѣнье... зъ данью медовою, съ платы грошовыми, зъ д я к л а м и овсяными и сѣнными... *1537 (1559) Pirkovičai Zditovo v. Slanimo p. RP p. 94. — Apie tą pat:* Оное имѣнье... куплю его, потвержаемъ... зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, зъ д я к л ы ржаными и овсяными... *1538 (1559) ten pat, RP p. 95.*

40. Продал есми дворец... с подачками грошовы(ми) и медовыми, зъ д я к л ы житными и овсяными и сенными... *1542 Paberžė Maišiagalos v. ORO 4 p. 8.*

41. Мает.. тыи два села... с платы пенежными и дан'ю медовою, д я к л ы житными, овсяными, сен'еными[1]... держати... *1565 (1575) Viduklė.*

42. Даемъ вси платы голые пенежные, цынши и тежъ д я к л а житные, овсяные и сѣнные... с подданыхъ нашихъ... *1567 Grustės v. ASb 3 p. 25.*

43. Имен'е... с цыншами грошовыми, з дан'ю медовою, з д я к л ы жытными, овсяными и сенъными... записуемъ... *1583 Promežis Kauno p.*

44. Заставую имен'е... с цынщы грошовыми, з д я к л ы жытными, овсяными и сенными... *1584 Kruonis Kauno p.*

45. Продали есмо... имен'е... с цыншами, дан'ю медовою и грошовою, з д я к л ы житными, овсяными и сенными... *1584 (1585) Gelgaudiškis Veliuonos v.*

46. Заставилъ есми... пять селъ... з... цынъшами, податками,... с платы пенежъными, з д я к л ы жытными, овъсянъными и сенъными... з бортями в лесех и в пущах тых селъ, с пщолами, медами, з данью медовою... *1596 Pesčiai ir kt. Gintališkės v.*

---

[1] *Galima skaityti ir:* сеенными.

47. Имен'е... подали есмо... зъ цыншы грошовыми, з дяклы жытными, овсяными и сенъными... *1597 Panemunė Veliuonos v.*

48. Продал есми... именъе .. с цыншы грошовыми, з дяклы жытными, овсяными, сенными... *1597 Šaukotas Tendžiogalos v.* — *Žr. 82*[14], *122*[21].

49. Поступил есми (имен'е)... з дан'ю медовою, грошовою, дяклы всяными, жытъными, сенными и ленными... *1590 Derbutai Ariogalos v. ir Galnė Josvainių v.*

50. Заставилъ есми... именье... с цынъшы грошовыми, з дяклы жытъными, овсяными, льняными и сенными, з данъю медовою... *1596 Biliūnai Raseinių v.*

51. Именье... дарую... з дан'ю грошовою и медовою, з дяклы ръжаными, овсяными и ленъными... *1584 Geišiai Raseinių v.*

52. Две службы людеи... з дан'ю грошовою, медовою, з дяклы жытными, овсяными и лняными... заставили есмо... *1584 Galvydiškė Kražių v.*

53. Именье... з данями грошовыми, медовыми, з дяклы жытными, овсяными, льняными... держишъ... *1584 Pinauja Pajūrio v.*

54. Дарую... суму пенезеи... на имен'ю... з дан'ю грошовою и медовою, з дяклы ръжаными, овсяными и ленными... *1593 Legečiai Tendžiogalos v.*

55. Дарую... двор... зъ цыншами грошовыми, медовыми, дяклы жытными, овъсяными, льняными... *1597 Upytė.*

56. Моцонъ будет .. двух службъ в селе Лоитях... спокоине... держати и ужывати, цынъшы грошовые, дякла збожовые и лъняные на себе брати... *1602 (1603) Laičiai Svaronių lauke Deltuvos dv. Ukmergės p.*

57. Село... з цыншом грошовым и медовымъ и з дяклы жытными, овсяными, льнаными... поступили есмо... *1611 Pakapė Kražių v.*

58. Заставили .. есмо .. села нашые... с цыншами пенежными, дяклы збожовыми, лняными... *1611 Verpena Kražių v.*

Žr. 13[5 16 17 18 20 21 24 27 28 29 30 34 35 38 39 41 43 46 48 49 52 72 81 83 86].

59. (Продал имен'е)... з даню медовою и грошовою, з дяклом ъ жытнымъ и ярынным ъ а з даванемъ з нихъ доли... *1631 (1634) Osipavas Vitebsko vaiv. IJM 24 p. 494.*

Дякло жытное и ечъменное *žr. 13*[25].

60. Положилъ... листъ... Александра короля... штожъ его милость далъ ему дворъ свои Полоную со всими людьми, служебными и тяглыми, и конюхи, пшеничники и садовники... и зъ дяклы пшеничными и ржаными и овсяными, и съ сеномъ подякольнымъ... *1507 Polonaja Naugardo p. LMS sk. 573. (Plg. LOD p. 130, 320).*

61. Имен'е продал есми... з... подачками, цынъшы грошовыми, медовыми, зъ дяклы жытными всякого збожъя... *1591 Kelmė Kražių v.*

Дякло жытное и инного збож'я *žr. 13*[93 95].

62. Дарую... имен'е... з дан'ю пенежною и вшелякого[1] збож'я дзяклом... *1593 (1594) Paviešmenys Upytės p.*

63. Записую имен'е... з данми грошовыми, медовыми, и з дяклы всякими... *1577 (1582) Kartena.*

64. Продали... есмо... имен'е... з дан'ю грошовою и медовою, з дякли всякими... *1591 Dirvėnai M. Dirvėnų v.*

65. Продал (два села)... з дан'ю чыншу пенежною и медовою, з дяклы всякими, якие бы одно колвек в тых двух селах вымишлены и вынаидены быт моглы.. *1593 Alkupis, Šventai Šauduvos v.*

---

[1] вшелякою.

66. Именье... з данью грошовою и медовою, з дяклы ръжаными, овсяными, медовыми и иншыми... заставила... *1587 Upytė, AVK 26 p. 257.*

67. Заставил есми (пят сел)... с платы пенежъными, з дяклы збожовыми, лняными и медовыми... *1597 Gintališkė Žem.*

68. Заставил есми... подданых... зо всими дяклы грошовыми, медовыми, жытными и овсяными... *1595 Lioliai Viduklės v.*

69. Dwor... przedałem... z czinszami pieniaznemi, z dziakły zbożowemi, miodowemi, lnianemi i kunicznemi... *1601 (1602) Gintališkė Žem.*

Дякла овсяныи и куничныи *žr. 122*[2].

70. Podali... siołko.. z dziakłami czynszowemy, lnemnymi... *1634 Paežeriai Zigmantiškiai Upytės p.*

Дяклы жытные, пенежные *žr. 13*[80].

Plg.:

71. Дали есмо тые люди... и зъ даньми грошовыми и медовыми и куничными, житными и овсяными... *1502 (XVIII a.) Birštonas Trakų vaiv. ALM 2 p. 99.*

72. Дворъ... и села... потвержаем... и з данми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными и з житными и овсяными... *1516 Tureiskas Volodimero p. ASg 3 p. 135.*

73. Село... дали... и з данми грошовыми и медовыми, бобровыми и куничными и житными... *1518 Peretrutovičiai Mozyriaus p. ORO 4 p. 4*

74. Дали... двор... и з людми... и з их платы, и з данми медовыми, грошовыми, куничными, чиншовыми, овсяными... *1520 (1569) Torhovecas Lucko p. ArJZR 8/4 p. 135.*

75. Къ тому ся тежъ упоминалъ ему о дани грошовый и медовыи, бобровыи и куничныи и житныи... *1522 Vija, Nesvyžius, Dusmenos ir kt. LMS sk. 1091.* —

---

76. Жыта наши данныи и овсы, то есть дякла, державцы наши абы суполно до городничого отдавали... Што при дяклахъ суть данныи куры а яица, то зоставуемъ на кухни наши... *1529 Dvarų nuost. AZR 2 p. 196.*

77. Три села... зъ цыншами, з дяклы данными... подали... *1595 Aukštuoliai ir kt. Tendžiogalos v.*

78. Заставил есми подданых моих... с цыншами грошовыми, медовыми, зъбожнеми, лнами и з ыншыми дяклы... *1613 Naujadvaris Upytės p.*

79. Просилъ въ насъ пяти служобъ зъ людьми... и повѣдилъ передъ нами, ижъ ихъ всихъ есть подымья осмь, а даивали намъ три дякла... Мы ему тыи пять служобъ зъ людьми... и зъ дяклы... дали... *1502 (XVIII a.) Rohotna Belicos v. Trakų vaiv. ALM 2 p. 97.*

80. Били намъ чоломъ тыи ловцы наши... и поведили передъ нами, штожъ деи они земли подъ собою мало мають, а дякла намъ дають бочку жита солянку, а другую бочку солянку овса, а на пригонъ и на толоку ходять... и били намъ чоломъ, абыхмо ихъ отъ тыхъ дяколъ и отъ тыхъ служобъ тяглыхъ вызволили, а велели быхмо имъ одною службою ловецкою служити... И мы имъ в томъ ласку и жаловане нашо вчинили: тые дякла имъ есмо отпустили.. *1508 Vosyliškis Trakų vaiv. ALRG p. 133, 134.*

81. Люди наши... вказывали перед нами листъ твои... штож ты дал им землю пустовскую... на особную службу и дякло... Нехаи они тую землю... держать, а намъ с нее службу особную служат и дякло дают по тому, как перед тым з тое земли служба и дякло шло... *1511 Gardino p. ALRG p. 149.*

82. Чинили на васъ... доводъ, ижъ вы не бояре, але слуги путныи негневицкии, дякла даете и сено косите и на толоки ходите... *1514 Nehnevičai Naugardo p. LMS sk. 91.*

83. Пограбиломъ въ него кобылу зъ возомъ за дякло панское... а до дому есми его по колькось кроть посылалъ, абы дякло отдалъ и доходъ панскии, и онъ ся хоронилъ, а пограбити нечого было. И тотъ Петюсъ рекъ: я деи бояринъ, дякла не даивалъ.. *1517 Rodūnė Trakų vaiv. LMS sk. 510.*

84. Жаловали нам бояре... на... намесника ковенского... о томъ, штожъ он намъ кривъду чынит и новины уводит — кажет нам дякла сыпати... и служъбу тяглую поспол з мужыки простыми служыти... *1538 (1620) Kauno p.*

85. Онъ зъ тое третеи части земли повиноватъ будетъ службу третюю неделю служити и дякла третюю долю платити, а Стась Петрашковичъ зъ потужникомъ своимъ двѣ недели маютъ служити чергою и двѣ доли дякла платити... *1539 Gardinas, AVK 17 p. 30.*

86. Съ тое земли одна служба была, лечь ее сорочники на две службе и на два дякла розделили... *1540 Gardinas, AVK 17 p. 113.*

87. Бортников добрых до бору моего дворного мает пяти осадити, с которых бортников жадного плату не брати, ани дякла овсяного, окромъ житного... Дякло житное и овсяное конечно абы иначе на было чинено, толко абы скоро по Светои Покрови все было выбрано с подданыхъ... *A. 1567 (1571) Polonka R. Vilkaviškio p. ASg 7 p. 120.*

88. Dziakła w iesieni po zebraniu zboża z pola zsypać y oddać powinni miarą dawnieyszą lub kommissyiną... *1785 Pinčicai Slanimo p. AVK 35 p. 467.*

89. Дякла житныи и овсяныи и тыми дяклы пашни наши... засевати.. *1522 Gardinas, SVK p. 150.*

90. Пашни засѣяно дякломъ жита пятьдесятъ бочокъ... *1579 (1580) Svetičovas Beresto p. AVK 14 p. 194.*

91. Powinnosc tey włosci:... zyta beczkę iedną we cztyry korce krakowskie, to powinni posiać y zabronować kazdy z nich na paszni dworney... Pasznia według zwyczaiu zasiana dziakłem od poddanych... *1611 Gliebava Upytės p.*

92. Люди приставенства лепунского: пристав... дякла: жита бочку, овса бочку, воз сена, куря, еец 10... Люди волости кгекгужинскои: пристав... подачки: жита бочка, овса бочка, воз сена, куря, еец 10... *1542 Gegužinė Trakų vaiv. IA sk. 15[7], 16[12]. Žr. 82[12].*

93. Люди тяглые того двора:... 7(-ая) слузба, дым 1... подачки даеть: поседи 10 грошеи, жита 2 бочки, овса бочъку, льну зесъ, семени льняного сито, орехов сито... 22(-ая) служба, дымы 2... дякла дают: поседи грошеи 10, жита 2 бочки, овса бочку, льну вес, насен'я льняного сито, орехов сито.. (*žr. ten pat dar 8-ą ir 57-ą*)... Сума тых людеи тяглых служобъ 60, дымов 112... поседи дають 8 копъ, грошеи 30, нижли оны тые поседы один год дают, а други не дают; куницы дают 4 копы [и 18 грошеи]; осадных пенезеи семъ копъ, грошеи 38; дякла дають: жыта 73 бочъки, овса 22 бочъки, льну 46 весовъ, насенья льняного 46 сит, ореховъ 46 сить, — нижли тых подачокъ на кожды год за убоством и голодомъ сполъна не выдавали... *etc. 1555 (1596) Tytuvėnai Žem. AVK 14 p. 13—17. (Patikrinta).*

94. Люди тяглые... сяленцы:... 9(-ая) служба, дым 1... дякла дает: жита 2 бочки, овса 4 бочъки, сена 4 возы, за конопли 2 грошы и два пенези... Сума тых людеи тяглых сяленских служ(об) 14, дымо[въ 18]... дякла дають: жыта 11 солянокъ, овса 20 бочокъ, сена 20 возовъ и пол 5 воза, за конопли 11 грошеи и два пенези,—нижли подачокъ тых за убоством их на кожды год сполна не выдают, а звлаща тых лет погодных прошлых и в поветрее по три годы дякла ничого не давали... *etc. 1555 (1596) Šalčininkai Vilniaus vaiv. AVK 14 p. 9. (Patikrinta).*

95. В том селе людеи прыгонных... служобъ пять,... дякла пану воеводе дають зъ службы по три четьвертки овса,... намеснику черсвятъскому за дяклом зъ службы по куницы... К томуж двору... людеи путныхъ...

дымов осмнадцат,... дякла воеводе дають з шеснадцати дымов овса по пять четвертокъ, з одного дыму полтрети четвертки, а з другого дыму полторы четвертки... *1552 Čersviata Polocko vaiv. LPR p. 64, 67.*

96. Повинность того села... зъ волоки кождое тяглое... дякла: жита бочка одна, овса бочокъ две, сена возъ одинъ... *etc. 1580 Zietela Slanimo p. AVK 14 p. 208.*

97. Z włok sadzibnych dziaklo y ynsze powinnosczy... to iesth: ...po becce zyta albo po groszy trzydziestu, po becce owsa jedney albo po groszy dwunastu, po wozie siana albo po groszy dwunastu, za lięn po groszy dwunastu, z włoki gęs iednę, kurow dwoie, jaiec dwadziesczia... *1587 (1591) Pavartyčiai Upytės p.*

98. Dziakła s tychze osiadłych włok kozdy z nich po beczce zyta, a drugiey beczce owsa oddawac, do szpichlerza wielonskiego zawiesc y do vrzędnika tamecznego oddac powinni będą. Piszczego z kazdey włoki tak od czynszow, iako y od dziakła, według dawnego zwyczaiu y vstawy rewizorskiey dawac maią... *1636 (1676) Baisogala Veliuonos v.*

99. Ciz dziagła ogułem z włok cztyrech powini sypowac z osiadłych włok zyta beczek cztyry, ięczmienia beczek cztyry, owsa beczek cztyry kozdy rok beczką dworną zdawna zwyczayną powierpianską... *1637 Paverpenys Kražių v.*

100. Dziakła z puł służby kożdy corok trzy dziesiątki lnu, dziesięc iaiec, kapłunow dwa.. *1653 (1668) Kongeliškiai Ukmergės p. — 1668 tas pat.*

101. Poddanych... z dziakłem zwykłym, to iest z puł włoki czwierc zyta, czwierc owsa, lnu po trzy funty y po puł kopy pieniędzmi na kozdy rok oddawac powinni... postąpilismy... *1660 (1670) Semeniškiai Biguškiai Ukmergės p.*

102. Powinnosc tych poddanych... dziakła s puł włoki: owsa trzecinik, gęs iedna, kurow dwoie, iaiec dwadziescia, orzechow po czaszy, gruszek po puł trzecinika... *1668 (1670) Korenis, Prichodas Pinsko p.*

103. Dziakła żytnego z włoki purow dwa, owsa także purow dwa, lnu funtow cztyry... *1684 (1685) Avižiai Ukmergės p. CA.*

104. Powinnosc tych poddanych:... dziakła kozdy chłop, ktory ma włokę y pułtorzy, tylko po puł beczki zyta miary wilenskiey dawać maią.. *1689 (1690) Šilai Kauno p.*

105. Powinnosc tych poddanych... dziakła z każdego dymu: gęś jedna, kurów dwie, jaiec dwadzieścia, prosię jedno, masła kwartę, oleiu kwartę, siana woz, sciehno od wieprza, żyta na zasiew solankę osobno z kolędą y włoczebnym dawać[1] powinni... *1690 (1696) Liubavičiai Naugardo p. AVK 13 p. 378.*

106. Powinien... dziakła czwierc kupiskiey miary, ktora czyni na vcianską miarę puł beczki... *1716 Narušiškis Ukmergės p. CA.*

107. Tychze ludzi była powinność dawnieysza z puł włoki dawac dziakła: zyta czwierci dwie, owsa czwierci dwie, lnu po 4 dziesiątki. Tychze ludzi iest powinność dawac przy dziakle: orzechow garcy dwa, jagod garcy dwa y borowikow kop dwie, iaiek włoczebnego po dziesiątku... *1747 Kraštai Ukmergės p. CA.*

108. Z włoki osiadłey maią dawac dziakła, to iest zyta miary wilenskiey beczkę iedną, owsa beczkę iedną, gęs iedną, kur dwoie, iaiec dwadziescia.. *1751 Jezernica Slanimo p. CA.*

109. Dziakła z włoki kazdey gęs lub szostakow cztyry, kur dwoję lub szostakow dwa, drew osi z włok dwoch iedna, za kture po tynffow cztyrnascie płacić tenebunt.. *1767 Kartena Žem. AM.*

---

[1] *Išspausdinta*: bywać.

110. Tychze wsiow ludzie corocznie do dworu daią dziakła: żyta purow dwa, owsa pur ieden; pieniędzami talar bity... *1773 Blaudžiūnai prie Kriukų Šiaulių v. AM.*

111. Z czwierci gruntu sadzibnego czasu siewby zytniey kazdy gospodarz puł czwierci zyta beczki wilenki dziakła dać ma... *1782 Zaboriškis Punsko parap. Trakų vaiv. CA.*

112. Co do tego czasu po betce owsu dziakła dawano, tedy za te beczkę owsu po kopie groszy litewskich płacić maią... *1638 Ramygala Upytės p. KA.*

113. Iesliby jch msc chcieli od poddanych pieniędzmi za dziakło wziąc, to przy woli jch mci będzie ostawało, to iest za owsu solankę złotych dwa, za gęs groszy piętnascie, za len groszy osmnascie, za jayca groszy trzy, za kura groszy cztyry... *1666 Sudmantai, Mišūnai Raseinių v.*

114. Kazdy gospodarz ciągły, mający w siedzibie puł włoki lub trzecinę gruntu... dziakła: żyta puł beczki, owsa puł beczki y gęsi dwie — dawać powinni byli, lecz że dawnym przyięciem poddanych w zwyczay weszło pieniędzmi za dziakło wypłacać, przeto taxa zboża dawniey ustanowiona y w dalszy czas do utrzymania zostawuie się: żyta puł beczki złotych dwanascie, owsa puł beczki złotych ośm, gęsi dwie złotych dwa... *1787 Bokštai Ašmenos p. CA. —*

Žr. 13[9 53 75 112], 56[2], 82[3 5 6 11] ir kit.

Diakolny.

115. Beczka dziakielna aby była rowna po wszytkich dworzech naszych, ktora by miała cztere korce krakowskie.. *1547 Dvarų nuost. LMPb sk. 614.*

116. От кождого лавника ечмен'ю по бочце дякелнои... *1596 (1597) Kupiškis Ukmergės p.*

117. W gumnie beczka do mierzanie zboza dziakielna, beczka wiłienska, pulbeczkow dwa — ieden wiłienski, drugi dziakielny, czwierc i pur tamze ryski.. A beczka dziakiełna wienksza nad becz[ką] wił[ie]nską pul corcem, tą beczką zyto, owies od poddanych według dawnego zwyczaiu odbieraią... *1629 Dusetos Ukmergės p. CA.*

118. Beczka iedna w pięć korcy dziakielna, druga we cztery korcy... *1653 Horodnica Gardino p. PKGE 2 p. 22.*

119. Z włoki służebney (żyto)... beczką dziakielną w garcy siedmdziesiąt dziewięć oddawać maią, mianowicie beczka wierzchowatę nietrzęsioną, a owies dwa razy deptanę wierzchowatę... *1663 Šventežeris Trakų p.*

120. Beczka iedna, ktora ma w sobie beczka dziakielna solanek dwie miec.. *1678 Diktariškis Viduklės v.*

121. Naczynie... gumienne: pułbeczek dziakielny dobry... *1790 Armoniškis Ašmenos p. AVK 38 p. 52.*

122 Żyta... zasiano na paszni plebańskiey beczek dwadzieścia dziakielnej miary... *1622 Kelmė Kražių v. GKK p. 148.*

123. Owsa beczka miary dziakielney... *1634 Varekonys Upytės p. CA.*

124. Dziakło nie inszą miarą, jako tąż beczką dziakielną, którąsmy (w) Wirzowianach zostawili, pod strych (starosta) brać powinien, a na dworne zboże miara trochę mnieysza — druga beczka wymierzona przez nas pod cechem herbu iegomośćia, jednak owies dworny dziakielną miarą ma być mierzony i wydawany... *1637 (1807) Varniai, VAK.*

125. Подданы черезъ чотиры лета не платил:... жыта з пул влоки дзякелнои меры за чотыры лета бочокъ две, то коштует золотих трыд-

цат; овса дзякелъного за чотиры лета великои меры по пул бочъки — бочокъ две, што коштует золотих дванадцат... *1665 Kaniūkai Panemunės dv. Veliuonos v.*

126. Powinnosc tych poddanych: z kozdey włoki... zyta beczka iedna dziakielną miarą... *1668 Ašmena, CA.*

127. Pur dziakielny, zwyczaiem dawnym praktykowany... ażeby onym dziakło wybierane było... *1781 Obeliai Ukmergės p. PIE 1 p. 206.*

128. Пустили... именья... и з данъми грошовыми, медовыми и дяколными... *1555 (1598) Bokštai, Jelna, Železnica, Vepriai, Šiaulėnai ir kt. CA.*

129. Продали есмо... два села с п(л)аты пенежными и з данми медовыми и дяколными... *1568 (1575) Ketinai Beržėnų v.*

130. Часть мою... имен'я... з данми пенежзными и медовыми и дяколными... маетъ... на себе держати... *1569 (1575) Pašušvys Žem.*

131. Мает... дворец... в моц.. свою взяти... беручы... с подданых дани грошовые, медовые, дяколные... *1582 Gegužinė Kauno p.*

132. Тые вси тры имен'я Пошушвы, Лял[и], Хвалоини.. з данми грошовыми, медовыми и дяколными... мает... держати... А к тому имен'е мое Сяды... с платы грошовыми, медовыми и дяконными... держати записую... *1587 (1588) Žem. (Žr. MR p. 106, 107).*

133. Поступиломъ... две части именеи двух моихъ...(з) дан'ю грошовую и дяколною. *1588 Šaukotas Tendžiogalos v. ir Padubysys Ugionys Ariogalos v.*

134. Даровал... дворец... з данми пенежными и дяколными... *1589 (1590) Liaučiškė Užvenčio v.*

135. Две волоки земли моее велдомское и с тым человеком моимъ оселым (данником)... мает... держати... дань грошовую и дьяколную... брати.. *1590 Sausdravieniai Žarėnų v.*

136. Маютъ тое имен'е.. держати... даны грошовые, медовые и дякелные... на себе беручи... *1590 (1591) Panemunė Veliuonos v.*

137. Продали есмо тое именъе.. с чыншами [гро]шовыми и з данями медовыми и з дяколными в[ся]кого збож'я... *1591 Žarėnai Beržėnų v.*

138. Заставили... службу одну оселую... з дан'ю понезною и дяколною... *1591 Viduklės v.*

139. Завели... подданых своих... з дан'ю грошовою и дяколною... *1591 (1592) Pašakarniai Raseinių v.*

140. Волен будеть... тую шест волокъ... держати, уживати, дани грошовые, дяколные, лняные на себе брати... *1591 (1592) Žaiginys Beržėnų v.*

141. Имен'е мое... з данми грошовыми, медовыми и дяколными .. дарую... *1593 Kolainiai Karklėnų v.*

142. Половицу имен'я.. з данми грошовыми, медовыми и дяколными... дарую... *1593 Pašušvys Tendžiogalos v.*

143. Даю волъностъ... куды хотечы за инъшого пана... выити, заплативъшы вси податъки до скаръбу моего належачые, такъ данъ грошовую, яко и дяколъную... *1594 (1595) Dainiai Viduklės v.*

144. Дани грошовые, медовые, лъняные, дякельные... вси подданые... выполняти маютъ... *1595 Videikiai Žarėnų v. IA sk. 388*[10].

145. Продали есмо... подданые властные... з дан'ю грошовою, медовою и дзякелною... *1595 Traulėnai Žem.*

146. Продалъ есми... чотыры волоки кгрунъту людми оселых... и зъ... данею грошовою и дякелною... *1600 Mataičiai Patumšų v.*

147. Заставилъ... есми всю частъ мою именеи своихъ... з.. данею грошовою, дяколною... *1600 (1601) Ringuvėnai, Šilalė Beržėnų v.*

148. Мает... данъ грошовую, медовую и дякелъную от нихъ (подъданыхъ моих) брати... *1601 Graužai Kražių v.*

149. Заставил есми подданые мои... з дан'ю грошовою, медовою и дяклювою.. *1601 Lalyčiai Pajūrio v.*

150. Заставили.. есмо... село свое... зъ дан'ю пенезною и цыншовою, такъ же дякелъною... *1602 Apušinai (Krupasodai) Viešvėnų v.*

151. Poddane Kangayłaycie y Dacyany zastawilismy... z danią groszową, miodową, dziakelną y Inianą... *1605 Pajūrio v.*

152. Заставил люди... з дан'ю цыншовою и дякелною...*1607 Upainiai Kražių v.*

153. Zastawiłem... maiętnosc moię.. z daniami groszowymi y z dziakielnymi... *1619 Kaltinėnai Karšuvos v.*

154. Продали... есмо... имен'е... з дан'ю грошовою, дзякелною, льняною, медовою... *1629 Žaiginys Raseinių v.*

155. Dwor.. z... daniami pieniężnymi, miodowemi y dziakielnemi... *1635 (1637) Lučesa Vitebsko vaiv. IJM 25 p. 335.*

156. (Zastawiłem maiętność)... z... czynszami, dochodami, z danią miodową y dziakelną... *1644 Šachlica Oršos p. IJM 23 p. 511.*

157. Z poł włoki osiadłey dań dziakielną, to iest zyta miary komissyiney w strych mierzoney czwierć iedną, owsa..., siana..., gensi poł, kure iedną y jay sztuk dziesięc, — przy wypłaceniu czynszu oddawać maią.. *1808 Dubingai Vilniaus p. CA.*

Žr. 13[40 45 50 54 56 57 60 77 88 94 99]*, 52*[3]*, 122*[27 28].

158. Заставую.. подданых... зъ даню грошовою и дякельною... Маеть... пан.. платы пенежные и дякельные.. на себе брати.. *1596 Graužiai Vilkijos v.*

159. Włok trzy... z poddanemi dwiema.... (z) płacą czynszową, dziakielną... *1668 (1670) Vyžuonos Ukmergės p.*

160. Daniny dziakielne w czasie iesiennym... in natura oddać lub pieniędzmi opłacić powinni będą... *1785 Kliševičiai Slanimo p. AVK 35 p. 474.*

161. Заставили есмо... подъданые свои... с цынши грошовыми и з дякелными... *1592 Skrebinai Vilkijos v.*

162. Заставил... есми... чотыры села... (с) цыншами грошовыми, дяколными и медовыми.. *1595 Platelių v.*

163. Заставил... есми... две селе... з цыншами грошовыми, дзякелными, лняными... Волен... будет.. дани грошовые, дякла збожовые, лняные... брати... *1601 (1602) Šaukėnai Beržėnų v.*

164. Заставившы... третюю част сел... с подданными... з дан'ю грошовою, медовою и дзякелною... подал.. Откупившы... подданого... з тиншом грошовым, медовым и дякелным... позволилъ держати... *1603 Stakminiai M. Dirvėnų v.*

165. Мает... того подданого... держати... цынш дякелны, грошовы... на себе брати... *1605 Gilvyčiai Beržėnų v.*

166. Держечы тые селъка нашые маетъ... цынше грошовые, дзякелные и медовые... на себе брати... *1606 Sujainiai, Pašaltonys Viduklės v.*

167. Подданые... цынш грошовы и дзякелны отдавати винни будут... *1620 Noreikonys Vaškonių dv. Ukmergės p.*

168. Заставил есми... подданих... с цыншами пенежними и дякель- *1623 (1625) Noraičiai Viduklės v.*

169. Maiętnosc... z... podatkami pieniężnemi y dziakielnym ...podaię... *1667 (1670) Alunta Ukmergės p.*

170. Ciągli z włoki siedzibney po złłch czterdziescie, z przyiemney po złłch trzydziescie dwa, inkluduiąc w to wszystkie rodzaie podatków, iako to: handlowego, dziakielnego, groszowego etc. — opłacać maią... *1792 Tauragnai Breslaujos p. AVK 38 p. 157.*

171. Записали есмо... подданыхъ мѣщанъ... и съ повинностью дяколною, пѣняжною и медовою .. *1520 Turovas, AZR 2 p. 128.*

172. Дворец мои... (с) повинностями грошовыми, медовыми, дьяколными, льняными и з иншыми... записую... *1584 Užventis.*

173. Заставил... есми... третюю част волварков моих .. (с) повинностями дякелными, грошовыми и медовыми... *1588 Laukuva Kelpšaičių lauke Šauduvos v., Severėnai Jaunodavos l. Karšuvos v., Pajūris Pinaujos l. Pajūrio v.*

174. Maiętnosc naszą... zastawilismy... s poddanemi ciahłymi niewolnymi... s powinnoscią wszelką y z robotą, od tych poddanych przynależącą, y z dziekielną.. Powinnosc tych poddanych:... także w iesieni w kozdy rok (s) służby zyta solankę dawac dziakła... *1655 Padubysys Raseinių v.*

175. Postąpilismy imienicze... s powinnoscią wszelaką czynszową, roboczą, dziakelną y podwodną... *1673 Drūtaviškė Viduklės v.*

176. Maiętność .. z poddanemi... z powinnoscią onych czynszową y dziakielną... przedalismy... *1675 Plonėnai Upytės p.*

177. Zastawiłem... dobra moie... ze wszytką czynszową, dziakielną, akże roboczą powinnoscią... *1688 (1692) Laukuva Šauduvos ir Pajūrio v. Žr. 13[57].*

178. Чынил... личбу городничыи виленьскии... з доходов городницких и теж корчомъных и дяколных... *1530 Vilnius, SbM p. 328.*

179. Доходов цыншовых, пенежъных ани дяколных... упоминати... не маютъ... *1592 Milžavėnai Viduklės v.*

180. Заставили... есмо село нашое... з доходы и пожитки грошовыми, медовыми, жытными, овсяными, дякелными... *1601 (1602) Sujėnai Viduklės v.*

181. Записую малъжонце своеи... и вену ю ее... на людяхъ тяглыхъ велъдомыхъ и данныхъ и челеди неволнои... Маетъ на томъ именъю .. седети з людми тяглыми, данными, с челед'ю неволъною, с пожитки пенежними и дякелъными... *1573 (1575) Lioliai Viduklės v.*

182. Тивуньство... Ужвенъты зъ двором, з местечкомъ, зо всею пашнею дворною и волостю, зъ цыншами грошовыми, дяклы жытными и зо всими повиностями и пожытки, перво сего до скарбу нашого прыходячыми, пры писару нашом пану Матею Воине без чынен'я личбы до скарбу нашого зоставили есмо... до жывота его... Маеть... панъ Матеи Воина... всякие податки и пожытки, такъ грошовые, дякелные, жытные, овсяные, сенъные и иншые... на себе брати... *1592 (1609) Užventis, CA.*

183. Част собе належачую (именеи) держати и ужывати, пожытъки въсякие с тое части своее грошовые, медовые и дяколные на себе брати... маеть... *1592 Beržėnų v.*

184. Дарую... дворец... зо всякими пожытками, с тых данников купных и прихожыхъ... приходячыми — подачковыми, данными, грошовыми, дяколными, медовыми... *1593 Pagumerčiai Tendžiogalos v. (Žr. MR p. 114).*

185. Маег... держат (имен'я)... пожытки... пенежные, дякелные, медовые, овсяные и всякого збож'я... и иные всякие (брати)... *1595 Ganipruva Žem., Deltuva Ukmergės p. ir kt.*

186. Моцонъ будет... всякие пожытки грошовые, дзякелные и збожовые на себе выберати... *1602 Šaukėnai Žem.*

Žr. 13[102].

187. Дачки дають з службы бочку жита, овса бочку... Сумою бочокъ жита дванадцать дяколного... *1545 Miadelas Vilniaus vaiv. DMA p. 81.*

188. Дякелное жито кождого року мает урядникъ на севбу оборочати и тым сѣяти... *A. 1567 (1571) Polonka R. Vilkaviškio p. ASg 7 p. 120.*

189. W polu żyta zasianego beczek osm dziakielnego, a beczek cztyry dwornego... Dziakła z puł włoki... po puł beczki zyta miary dobrey, takze y owsu puł beczki... *1701 Pamusė Vilniaus p. CA.*

190. Ynszey zadney powinnosci nie powinni, jako zboża dziakielnego dawac, tak tesz y na robotę chodzic... *1599 Zelepugai Žarėnų dv. IA sk. 519*[21].

191. Заставила... есми подданые мои... с платы грошовыми, з дан'ю, (з) збож'ем дякелным овсяным... *1605 Ringuvėnai Beržėnų v.*

192. Заставили... есмо имене нашое... с платы грошовыми, з даню медовою, (з) збожом дякелным жытным и овсяным... *1605 Tauragė Kražių v.*

193. Powinność tego sioła:... maią dawać kożdy rok miodu dannego miednic dwadziescia, zboża dziakielnego: żyta z włoki po krakowce, owsa z włoki po pułtory krakowki... *1614 (1672) Bobras Oršos p. IJM 28 p. 172.*

194. Jerzy Skierbaytis ma puł włoki, czynszu powinien płacic kop pułtorey, owsa dziakielnego puł beczki dworney, kurow dwoie... *1676 Palukne Raseinių v.*

195. Zboza dziakielnego s kozdego pułwłoczka osiadłego po puł beczki miary targowey zyta y owsu... *1680 (1682) Šiauleliai Mūr. Šiaulėnų dv. Viduklės v.*

196. Żyta dwornego z dziakielnym beczek 41$^{1}/_{2}$... *1731 Vidžiai Breslaujos p. ORO 2 p. 66.*

197. До Вилни мають провадити овсы и сена дяколъные, а жита дяколъные и стацеиные яловицы и бараны до Копъца слати... *etc. 1565, LMPb sk. 815.*

198. В том селе Поисунахъ уси подданые зостали винни сена дякольного возовъ семъ, а за лен цыншовыи грошеи двадцать один... *1596 Lapės Kauno p.*

199. Żyta dziakolnego b. 50, owsa dziakolnego b. 5, siana dziakolnego woz 50, gęsi dziakolnych 34... *1594 Smalnėnai Oršos p. AVK 14 p. 473.*

200. Zboze w humnie, w szpichlerzach zabrane, mianowicie: zyta dwornego gotowego w ziarnie purow trzysta cztyrdziescie cztyry, dziakielnego zyta purow dwadziescia po złotych trzy według ceny tegoroczney, zyta na rok tysiąc szescset pięćdziesiąt osmy purow dziewięćdziesiątt trzy, kozdy pur po złotych piąciu według takroczney ceny; owsa dwornego purow sto trzydziescie, dziakielnego purow siedmdziesiąt, niedobranego na włosci purow sto osmnascie, kazdy pur po złotych dwa y groszy piętnascie; ięczmienia dwornego trzydziescie y ieden, kazdy pur po złotych trzy; pszenici purow szesc po złotych pięc; gryki niemłoconey wozow cztyrdziescie szesc, z kazdego wozu umłocono po purze iednym, kazdy pur po złotych trzy; grochu niemłoconego przepłotow szesc, z kozdego przepłotu umłocywano purow trzy, kazdy pur po złotych pięc; lnu dwornego wyrobionego pundeli dziesięc, lnu dziakielnego pundeli dwadziescia trzy, a niedobranego pundelow siedmdziesiątt y ieden; konopi dziakielnych pundeli szesc, a niedobranych pundeli cztyrdziescie y ieden, kozdy pundel po złotych dwa y groszy piętnastu; siemienia lnianego niemłoconego purow mogło bydz cztyry, kozdy pur po złotych trzy; chmie-

u takrocznego y tegorocznego pundeli piętnascie po złotych cztyry... *1658 (1669) Panemunys Ukmergės p.*

201. Czyni gęsi dziakielnych n⁰ 9½, kurow dziakielnych czyni n⁰ 18, iaiec dziakielnych czyni n⁰ 140... *1721 Subačius Ukmergės p. CA.*

202. Summaryusz zboza dziakielnego z Powiaż: zyta dziakielnego beczek 3 y ½, owsa dziakielnego beczek 7, gęsi dziakielnych 7, kurow dziakielnych 14... *1740 Ašmena, CA.*

203. Summaryusz generalney intraty... za daninę: owsa dziakielnego beczek 29⅝ a fl. 20, siana stacyinego kit 1024 a gr. 10, gęsi dziakielnych sztuk 31½ a fl. 1 gr. 10, kur dziakielnych d⁰ 115½ a gr. 15, jay dziakielnych d⁰ 1155 a gr. 1... *1790 Armoniškis Ašmenos p. AVK 38 p. 76.*

204. Dziakła z włoki siedzibney gęś iedną kapłunow dwa, jai dwadzieścia y konopi garści dwie... Wyciąg wszelkiey intraty ze wsi:... za dziesięć gęsi dziakielnych, każdy po groszy piętnaście, złotych dziesięć;... za konopie dziakielne garści dwadzieście, każda po groszy dwa, złoty ieden groszy dziesięć... *1792 (1795) Dzergeliai R. Vilkaviškio p. AVK 38 p. 175.*

205. Zyta dziakielnego purow 24, rachuiąc pur po puł talera bitego, czyni (tal.) 12. Owsa dziakielnego purow 24, rachuiąc pur po ¼, (czyni tal.) 6. Lnu dziakielnego wagi ryskiey pundeli 4 funt. 16, rachuiąc pundel po taleru 1, czyni talerow 4¾... *1727 Beičiai Ukmergės p. CA.*

206. Lnu dziakielnego z tey wioski nalezy wybrac dziesiątkow n⁰ 4; grzybow borowikow dziakielnych pięknych wiankow wielkich n⁰ 4; jałowcu doyrzałego garcy n⁰ 4... *1720 Subačius Ukmergės p. CA.*

207. О выбране меду пресного дякелного... *1590 Svaroniai Ukmergės p. ODVA 2 p. 95 Nr. 154.*

208. Drew dziakielnych z każdey włoki ciągłej po stosie jednym... *1708 Biržai, YB p. 76.*

209. Płacic maią corok... z każdey włoki osiadłey y przyiemney po złłotych szesnascie, w ktury czynsz wchodzi y drobiazg dziakielny, mianowicie, gdy z włoki osiadłey płacili złł. pułtrzynasta, geś iedną, kur dwoie, grzybow kopę y iay sztuk dwadziescie na ten czas wydawali, teraz zas z włoki płacąc po złł. 16... Drew dziakielnych po wozow cztyry... *1735 Chranovas Naugardo vaiv. CA.*

210. Drwa, tak dziakielne, jako i za pańszczyznę zwożone do dworu, mają być dobremi wozami odbierane... *1771 Zietela Slanimo p. PIE 1 p. 109.*

211. Spisne, co biorą na dzierzawce nasze... przy siepach dziakielnych... aby było brano z łaską... *1547 Dvarų nuost. LMPb sk. 613.*

212. Każdy gospodarz drogę iedną dziakielną prócz wszelkiey powinnosci z dziakłem lub zbożem krescencyinym odbyć powinien... *1790 Armoniškis Ašmenos p. AVK 38 p. 79.*

213. Прохал в нас... дву землиць пустовских... и ты сам перед нами поведал, штож тыи земли невелики сут дяколныи, а давно вже лежать пусты... *1494 Darsūniškis Trakų vaiv. CA ir LMZp sk. 526.*

214. Люди нашы Переломчане... вказали передъ нами листъ твои, штожъ ты имъ далъ землю пустовскую дяколную... бортское волости на особную службу... И мы имъ тую землю дали на особную службу: нехаи они тую землю держать и намъ съ того службу служать и дякло дають по тому, какъ и первеи того с тое земли служба наша шла и дякло даивано... *1494 Barčių v. Trakų vaiv. LMZp sk. 550.*

215. Просилъ въ насъ двухъ земль пустовскихъ... а повѣдилъ передъ нами, штожъ тыи земли ловецкии дяколныи суть... И мы ему тыи

земли... дали... а маетъ онъ намъ съ тыхъ земль службу земскую панцерную заступовати, а дякла ему зъ тыхъ земль не надобе давати... *1501 (XVIII a.) Vosyliškis Trakų vaiv. ALM 2 p. 81.*

216. Дворецъ Годутишки дали... тежъ къ тому дворцу придали есмо... людеи нашихъ дяколныхъ тридцать чоловѣковъ..., што около дворца сѣдятъ, со всимъ съ тымъ, што тыи люди дяколъ и податеи намъ даивали... *1500 (XVIII a.) Adutiškis Memižiaus v. Vilniaus p. ALM 2 p. 58.*

217. Просили въ насъ людеи... осми служебъ... Ино штобы еси обыскалъ людеи нашихъ тяглыхъ а дяколныхъ осмь служобъ сполна... *1502 (XVIII a.) Markava Vilniaus vaiv. ALM 2 p. 98.*

218. Просили въ насъ осми служобъ... людеи нашихъ тяглыхъ дяколныхъ... и повѣдили передъ нами, ижъ всихъ тыхъ подымия двадцать... И мы тую осмъ служобъ зъ людьми... и зъ дяклы... дали... *1502 (XVIII a.) Naugardo p. ALM 2 p. 98.*

219. Просили въ насъ осми служобъ зъ людьми... Ино штобы еси... обыскалъ людеи нашихъ тяглыхъ дяколныхъ осмъ служобъ сполна... *1502 (XVIII a.) Rohomna Belicos p. Trakų vaiv. ALM 2 p. 98.*

220. Дали есмо... дворъ нашъ... и зъ людми, слугами путными и данники, то естъ зъ бортники, и съ куничными и дяколными, и зъ даньми грошовыми и медовыми, куничными и житными... *1502 Struna Vilniaus p. AJZR 1 p. 29.*

221. Выслужил есми в господаря... Александра великого князя... десят чоловеков дяколных тяглых конокормцов на имя Терняны... *1507 Antakalnis Trakų p. ORO 5 p. 8.*

222. Просилъ у насъ пять служебъ людеи нашихъ тяглыхъ дяколныхъ... Мают... тые люди... держати... и зъ дяклы ржаными и овсяными... *1517 Cyrinsko v. Naugardo p. AZR 2 p. 123, 124.*

223. Людеи кеиданскихъ, которыи тяглую службу служать и дякла дають житныи, овсяныи до Кеиданъ, 60 и 6 человѣковъ,... дяколъ съ нихъ приходитъ семдесятъ бочокъ и 4 бочки жита, овса таяжъ сума... Коминцовъ, которыи около двора седятъ, 16, тыи дяколъ не дають, только службу тяглую служать... Людеи всихъ сумою тяглыхъ дяколныхъ и съ коиминци 80 и два чоловѣки... *1522 Kėdainiai, ASb 7 p. 12, 13.*

224. Дяколныи человекъ николи земли на вечность продати не можетъ... *1541 Gardinas, AVK 17 p. 353.*

225. Князь Павелъ, алектъ виленскии... далъ ему (подданому господарскому стрѣльцу) съ братомъ сѣножать... на особную службу, которую передъ тымъ... держали люди пуньские... Станиславъ Нарковичъ, занемонскии приставъ дяколськии... *1536 (1682) Pūnia Trakų vaiv. AVK 13 p. 24. — Žr. 13*[89 101].

Diakolnik.

226. Они рекли:... дядко нашь вмеръ, и мы ее (дядиную) выслали вонъ для того, штожь она была боярка, а дядко нашь дякольникъ; и мы, не хотячи земли господарьское дякольное подъ бояре вернути, и выслали есмо еѣ изъ своего дому вонъ. Ино ся и намъ тое видело, штожь то они гораздо вчинили — земли господарьское дякольное бояромъ не поддали... *1510, LMS sk. 30, 31.*

227. Жаловали намъ люди жижморские осмъ служобъ... на пана Ѳедора Сапегу о томъ: выпросилъ деи насъ за тяглыхъ людеи, а мы бояре... И панъ Ѳедоръ... положилъ листъ увяжчыи того служебника нашого Козака и списокъ егожъ, въ которомъ пишеть, ижъ приставове жижморские ему поведали, штожъ они службою тяглою служать и дякло дають: шесть ихъ изъ службы по полтори бочки жита, а по полтори бочки овса... а два ихъ... толко дають по пол бочки жита, а по пол бочки овса, а трет воза сена, бо съсыповали суполное дякло с тыми людми, которые отданы Дуброве... А

въ книгахъ пана воеводиныхъ тежъ стоять дяколники... *etc. 1529 Žiežmariai Trakų vaiv. ALRG p. 214, 215.*

Plg.:

228. Люди того двора:... Подданыи дзяклы Хедоръ Черевшонокъ, дымъ... Павелъ Евпаковъ зяклыи, дымъ... *1599 (1752) Kareivičiai Oršos p. AVK 14 p. 641.*

Podiakolny.

229. Съ... имѣнья своего... записалъ есми на вѣчность на соборную церковъ... с плату нашого, съ подяколныхъ пѣнезеи, двѣ копѣ грошеи... *1499 (1653) Zietela Trakų vaiv. ASb 6 p. 3.*

230. Сѣнныи пѣнези подяколныи... зо всихъ дворовъ городенскихъ, то есмо выняли къ нашимъ же рукамъ... *1514 Gardinas, AZR 2 p. 114.*

231. За сѣна дяколныи подданыи наши кождого году будуть повинни пѣнязьми платити, то есть за возъ сѣна по три грошы, а тыи пѣнязи мають быти до скарбу нашого отдаваны; а пѣнязи подяколныи, пентиничьныи и дровныи — то маетъ на врядъ замковыи по старому городничому отдавано быти... *1529 Dvarų nuost. AZR 2 p. 196.*

232. Зъ Вертибѣсова приставнистваъ съ тяглыхъ людеи, съ которыхъ служба сполная идеть, жита дяколного 20 бочокъ, овса 11 бочокъ, сѣна 18 возовъ... Сумою у лоздунскои волости людеи пятдесятъ чоловѣковъ и 2 человѣки, а съ нихъ платовъ и подачокъ идеть:... подяколного жита 82 бочки, овса подяколного 46 бочокъ,... сѣна подяколного 40 возовъ... Съ путныхъ и съ тяглыхъ людеи... подяколного жита 111 бочокъ, овса 76 бочокъ, сѣна 70 возовъ безъ трехъ возовъ... *1520 Geranainys, Lazūnaĩ Vilniaus vaiv. ASb 7 p. 16, 17.*

233. Дворъ нашъ Волковыиско съ пенезми корчомными и зъ дяклы оржаными и овсяными, и зъ сѣномъ подякольнымъ и колодиною... ему есмо дали въ держанье до живота его... А городничии городеньскии въ тые дякла, и въ свои доходы подякольные, и въ колодину... не мають ни во што вступати... *1518 R. Vilkaviškis, LOD p. XXIX, XXX.*

234. Тежь вызволилъ его милость (корол Александр) тое место нашо пречоное зъ дачокъ и податеи неслушныхъ, которые ново |и|[1] передъ тымъ отъ врадниковъ на тое место положоны были; якожь в томъ[2] привилею менованы суть: напервеи вызволилъ его милость тое то нашо место отъ дяколъ и отъ сена подекольного[3] и отъ пенезеи тыхъ, которые за дяклом врадникомъ даиваны в каждыи годъ... *1507 (1607) Veliuona, ORO 3 p. 106 ir SGV 1 p. 157.— Taip pat: 1507 R. Vilkaviškis, AZR 2 p. 10.*

235 Вызволяемъ тое то место нашое пречоное з дачокъ и податеи неслушныхъ, отъ дяколъ и отъ сена поддяколного и отъ пенезеи тыхъ, которые зъ дяклом врадникомъ нашимъ давали на кождыи годъ... *1521 Vainius Beresto p. ALRG p. 182.*

236. Мають они двѣ части того двора... держати... и зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, и зъ службами тыхъ людеи, и зъ дяклы, и зъ сѣномъ подякольнымъ... *1508 (1559) Polonka R. Vilkaviškio p. RP p. 208.*

237. Люди... Парунковци бобровники и Еикгирданци... потвержаем... и з дяклы и сѣном подяколным... *1511 Aukštadvario v. Trakų p. ORO p. 9.*

238. Дали есмо... людеи наших... з данми грошовыми и медовыми, и з дяклы иржаными и овсяными, и з сеном подяколным... *1516 Rudamina, Memižius Vilniaus p. ASg 3 p. 146.*

---

[1] *SGV ir AZR* и *nėra.* [2] *AZR*: его милости. [3] *SGV ir AZR*: подяколного.

239. Заставили есмо ему двор нашъ... Скидел... и з данми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, и с корчомными пѣнязми, и з дяклы оржаными и овсяными, и съ сѣном подяколным... *1516 Skidelis Gardino p. MkS p. 44.*

240. Заставили есмо ему два дворы нашихъ... Лепунь а Волкиники... и зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, и съ пенязми корчомными, и зъ дяклы ржаными и овсяными, и зъ сѣномъ подяколнымъ, и съ колодиною... *1516 Leipūnai ir Valkininkas Trakų p. LOD p. XXV.*

241. Люди въ селѣ... зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, зъ дяклы ржаными, овсяными и зъ сѣномъ подяколнымъ... потвержаемъ... *1522 (1554) Holecas Horodeco p. RP p. 354.*

242. Двор... дали есмо... и зъ дяклами и зъ сеном подяколнымъ... *1523 (1598) Krošinas Naugardo p. AVK 31 p. 2, 231. — Žr. 18[60], 82[15 16], 109.*

Literatūra: LOD p. 316 - 321 ir kit. — Ѳ. Леонтовичъ. Крестьянскій дворъ въ Литовско-русскомъ государствѣ, 1897, p. 311 - 316 (ir ЖМНП 1897 Nr. 5 p. 34 - 39). — DZGCh p. 228 - 235. — H. Łowmiański. Studja nad początkami społeczeństwa i państwa litewskiego. I, 1931, p. 154 - 155, ir II, 1932, p. 366 - 368. — A. J. Veryha - Darevskis. Lietuvos mokesčiai XV - XVI amž. 1929, p. 17 - 19. — Z. Ivinskis. Geschichte des Bauernstandes in Litauen, 1933, p. 80 ir kit. — SVK p. 145, 150, 157, 160. — Pr. Skardžius. Etimologinės mažmenos (APh 5 p. 165 - 166). —

19. DIGIM — dygimas.

1. Мяса свинего: полты два, скилонди пят, кумпев шест, кгрудизны тры, сала пудев шест свинего, дикгимов тры. *1596 Pakruojis Šiaulių v. IA sk. 408[37].*

20. DYRSA — dirsė.

1. Овса з дырсою бочки две... *1596 Pakruojis Šiaulių v. IA sk. 408[33].*

2. Ma one (zboże) dwornik znowu póty przewiewać, póki odbierające ziarno i przyłączając do czystego zboża miara naznaczona pośladu nie znajdzie się, chybaby kostrzewy lub dyrsy, kąkolu... tak wiele znajdowało się, z pomiędzy którego aby ziarna oddzielić nie można było... *A. 1777 Gardinas, PIE 1 p. 152.*

3. Żyto... w części zaś iest przy błotach y nizinach, osuszenia rowami potrzebuiące, a ztąd się rodzi dyrsa y mietlica... *1798 Vandžiogala Kauno p. AVK 38 p. 457. —*

Dyrsovaty.

4. Zyta dyrsowatego pułtora przepłota... Zyta w puni dersowatego y miotliastego kop piętnascie... *1600 Kraukėnai Upytės p. IA sk. 551[55 58].*

5. Żyta dyrsowatego solanek pietnascie po złotych cztyry... *1666 Pamūšis Upytės p.*

6. W zasieku sypanego... zyta dyrsowanego solanek 3... *1715 Kantaučiai Medingėnų v.*

7. Namierzono zyta dyrsowatego (pury) 10 (aktayni) $1^1/_2$; namierzono czystego zyta (pury) 4... *etc. 1724 Šateikiai, CA.*

8. Zyta wcale dyrsowatego solnych beczek 10... *1726 Lomiai Karšuvos v.*

9. Żyta w snopie w gumnie... dyrsowatego kop dwadziescie pięć... *1747 (1796) Pūnia Kauno p. AVK 38 p. 20.*

10. Żyta dyrsowatego solanka 1 zło. 2 gr. 26. *1749 Lepaičiai Rietavo v. CA. —*

21. DYRVAN — dirvonas.

1. Штом был винен... за выправу сестре своеи... дал есми имъ землю пашни своеи дворное отчизную на имя Пелутишки... съ сады яблонными, з мышники, з болоты, съ сеножатми, зъ зарослями и зъ дирваны... *1543 Darsūniškis, CA.*

2. На шостомъ местцу пруты два дырвану подлого... *1553 (1785) Raseinių v. AVK 24 p. 142.*

3. Променяли нивы свои:... шости дирван недалеко от того селища моего, што были выгоны... кустов'емь заросло;... дванадцаты дирван над Куидупем... *1557 (1575) Raseinių v.*

4. Дарую... именичко... зъ селищами, з навозы, з мишниками голыми и зарослыми, з дерваны.. *1569 Nevėžnykai Upytės p.*

5. Дирвану тут же при том болоте заростогожъ хворостомъ, которого может бытъ вытеребывъши яко бы на полъ бочъки жита сеенъя, которы прозываютъ Валинес... *1571 (1575) Kiaunoriai Kražių v.*

6. На пятомъ месцу дирванец мишником оброслыи;... одинацати дирванец на сеножат пущоны... *1571 (1575) Paklaniai Raseinių v.*

7. В середине тых сеножатеи дирванов подлых моркгов 8... *1582 Samiliškių v. IA sk. 229⁶.*

8. Продал есми... половицу всих кгрунтов... с протерепки, з дирванмы залеглыми, з лесами зарощоными... *1584 (1585) Pakapurnis Raseinių v.*

9. Продали есмо... частъ земъли своеи... с погноищами, з дирваны залеглыми, сеножатми, з выгоны... *1585 Geišiai Raseinių v.*

10. Виделомъ отлогъ подраныи, сеенья яко бы на полъ бочки жита, и тры межи около того дырвану... подраные... *1585 Pamūšis Upytės p. AVK 26 p. 100.*

11. На одномъ местцу дирванъ свежо поорано... *1585 Šventupė Upytės p. AVK 26 p. 139.*

12. Дырвановъ кгрунъту земъленого непооряного на пять бочокъ жыта сеенья занято... *1586 Minionys Upytės p. AVK 26 p. 332.*

13. Продали есмо... пустовщызну... з дырваны голыми и кустовьемъ зарослыми... *1587 Grūžiai Upytės p. AVK 26 p. 269.*

14. Дирван ново пооранын и гноемъ навезеныи... *1589 Ariogala.*

15. Тои же нивы кгрунту голого несеенного, дырваномъ, моргъ один... *1603 Deltuva Ukmergės p.*

16. З нивы хворостомъ зарощонои, з дырвану, под сосником на пол бочки гречыхы сеен'я выбити... На том местъцу под сосником хворосту, дырвану неороного... *1609 Kražių v.*

17. Dyrwanow zarosłych w Dirbimach cztyry, piąty Wilkudyrwas... *1624 Gelvonys Pavitynė Vilniaus p.*

18. Именичe... продали есмо... з дырванми протереблеными и непротереблеными... *1629 Rosčiai Veliuonos v.*

19. Ymienicze... nazwane Moyszagolskie... w polu Moyszagolskim w Wociancach liezące... przedalichmy... z ogrodami... derwanami, nawozami nowymi y starymi, z mysznikami zarosłymi, z liasami, gaiami, borami, sianozęciami błotnemi y dzięcielnemi... z gony bobrowymi... *1631 Maišiogalėlė Votėnai Kauno p.*

20. Дирванъ неораны, хворостомъ зарослы, и нива з дырваномъ клитовата... *1634 Šėta Ukmergės p.*

21. Продали... есмо именичо... з дирванами отлогом лежачыми... *1635 Taujėnai Ukmergės p.*

22. Niwki dwie nad rzeką Durupiem dyrwanem leżącego (gruntu) morgi dwa... *1637 Mažulaičiai Kražių v.*

23. Gdym ziechałł w Smukianach, kędy znac przedtym wioska była, naymnieyszey chrominki niemasz, grunty d y r w a n a m i odłogiem leżą, a drugie lasem zarosłe, zdawna puste... *1676 Smukėnai Viduklės v.*

24. Grunty... nazwane Nad Szwędrynem — d y r w a n i k o w lasem zarosłych dziesięc... przedalismy... *1677 (1679) Kebaičiai Raseinių v.*

25. Trzynasty d y r w a n Antkiebekle chrostem zarosły, dwuma razy trzebiony y orany... *1682 Pavandenės v.*

26. Trzy włoki gruntu oromego, lesnego y sianozętnego odłogiem d y r w a n a m i leżącego... *1685 Paluknys arba Lekuva Raseinių v.*

27. Folwarek dworny bez zadnego zasiewku, pola d y r w a n a m i y chrostami pozarastały... *1717 Gegiedžiai Upytės p.*

28. Tenze za d y r w a n u zagonow dwa (płaci tynfow) 2... *1723 (1724) Šakarniai Upytės p. CA.*

29. Cała wies ogułem za puste d y r w a n y, nim się nie trafi na osiadłosc kto, płacic ma po (zł.) 25... *1725 Labardžiai Rietavo v. CA.*

30. Na dwor Szymanski wyrabia się gruntu z d y r w a n a m i nieoromemi włok 7 przez wszytkie trzy pola... *1753 Šimonys Upytės p.*

31. Chłopi przychoze choć by chcieli osiadać, to weyrzawszy, że iuż przysie(w)kow niemasz, tylko d i r w a n y odłogi leżą, nie chcą osiadać... *1719 Komliai Vitebsko vaiv. IJM 26 p. 226.* —

Žr. 1[1], 17[6], 61[3 4], 70, 71[2], 72, 75.

D y r v a n o v y.

32. Łąki d y r w a n o w e nad rzeką Muszą y w zaroslach nader są szczupłe y nieurastające, ani włoscianom, ani dworowi do potrzeby nie dostarcza się siana... *1798 Šimonys Upytės p. KTA.*

22. DOILIDA — dailyda, dailida, dailidė.

1. Пану Сенку Кгедикголдовичу 2 чоловеки, д о и л и д ы Жвилтовичи. *A. 1450, LMŽp sk. 84.*

2. Били намъ чоломъ д о и л и д о в е троцкие, на имя Немоико, Кгечыс а Татаринъ... и просили насъ, абыхмо имъ дозволили... дѣлницу брата ихъ держати на особную службу. И мы имъ тую дѣлницу брата ихъ дали на особную службу: нехаи они тую землю держать и съ того намъ службу служать и д я к л о дають по тому, какъ и братъ ихъ съ тое земли службу намъ служывалъ и д я к л о давалъ. *1494 Trakai, LMZp sk. 553.*

3. Которыи будуть ремесники въ месте мешкати, пекары, месники, пивовары, д о и л и д ы и иныи ремесники, тыи вси маютъ повинъни быти Маитьборъского права... *1500 Polockas, LMZp sk. 816.*

4. Просилъ насъ, ижь быхмо ему дали люди... подле двора его Озерници у Биковичь, на имя: Василевыхъ детеи д а и л и д о в ы х ъ (*B*: д о и л и д о в ы х ъ)... *1521 Slanimo p. LMS sk. 1542.—1522, ten pat sk. 1543.*

5. О головщины и навезки ремесныхъ людеи. Золотару,... кухару, д о и л и д е (*Lot. vert.*: architecto), гаѳтару, ковалю, столяру... мает тым всим головщина быти яко путному слузе дванадцат рублевъ грошеи. Хотя бы тяглыи неволныи былъ (с тых) ремеслниковъ, тогды ему тая головщина, а навезки рубль грошеи... *1529 I statutas XI. 1. (2). SLS p. 88, ir ZPL p. 353.*

6. Головщизна ремеснымъ людемъ... Д о и л и д ѣ (*Lot. vert.*: architecto; *lenk. vert.*: ciesli), ковалю, столяру, псарцу, возницы, мулеру, шевцу, гончару, тымъ всимъ головщизны по двадцати копъ грошеи, а навезки три рубли грошеи, а жонамъ ихъ совито. По томужъ и иншыхъ ремесникомъ, которыхъ тутъ не написано, маеть быти плачоно, яко д о и л и д ѣ, и жонамъ ихъ совито. *1566 II statutas XII. 3. St 1566 p. 167, ir AKP 7 p. 218.*

7. О головщинахъ ремесныхъ людеи. Золотару... столмаху, доилиде, ковалю, столяру... тым всим головщины по тридцати копъ грошеи, а навезки по три рубли грошеи, а жонамъ ихъ совито, по томуж и иншымъ ремесникомъ, которихъ тутъ не написано, маеть быти плачоно, яко и тымъ вышеи меноваиомъ, а жонамъ ихъ совито. *1588 III statutas XII. 5.*

8. Я человекъ молодыи, робливалъ есми при старыхъ доилидах, а того не ведаю, хто будеть наимовалъ (робити ѳунъдаментъ подъ свирѣномъ)... *1535 Polockas BA 2 p. 262.*

9. Штожъ его милость (воевода) з доилидою витебъскимъ Ѳедькомъ и з братомъ его Кояриямъ Хорошковичы умовилъ, ижъ мають вежу у воротъ Витебъныхъ большую вробити за семънадцать копъ грошеи узъкихъ за господаръские пенези. А мают тую вежу круглую в шест стенъ робити ажъ до веръху, а от ѳунъдаменту тую шесть стенъ в две стене мають вести алижъ до другого помосту, а от того помосту в другихъ два помосты мають в одну стену робити и покрити. А деревомъ тую вежу мають робити господаръскимъ А дерево мають з берега до местца возити и, зрубивши, мають сами тую вежу поставити и покрыти. А тес мы имъ дати маемъ на покритье. *A. 1539 Vitebskas?, BA 2 p. 282, 283.*

10. Подданыи пани Скиндеровои зъ Острины на имя Аристъ Ониковичъ Сытковича доилидъ оповѣдилъ передо мною, ижъ девка въ него невольная на имя Варка втекла... *1539 Astrina Gardino p. AVK 17 p. 9.*

11. Жаловалъ мнѣ чоловекъ господарьскии на имя Мацута Богдевичъ доилидъ на шурина своего Белаша Петрелевича доилида тымъ обычаемъ: посѣялъ есми своимъ насѣньемъ на его поли жита чотыри бочки наполы и своими есми волы то запахалъ, то пакъ онъ мнѣ теперь, водле умовы нашое, половицы того жита мнѣ дати не хочетъ... и выдалъ свѣтки на имя... Янка Римковича доилида.. *1539 Gardinas, AVK 17 p. 12.*

12. Жаловалъ передо мною Белашъ Петровичъ доилидъ на зятя своего Мацуту тымъ обычаемъ: штожъ я нанялъ поле у Павла Едковича на две бочки за осмъ грошеи и жито есми посѣялъ, а теперь тотъ зять мои на тои полянце хочетъ жито зо мною наполы жати... *1539 Gardinas, AVK 17 p. 24.*

13. Присылала до мене мещанка городенская Богдановая Овдотья Красная, жалуючи, штожъ деи послала есми доилидовъ, нанявши, до гаю своего влостного выпустити дерева на избу до дворца своего, ино деи подданыи господарьскии... трехъ доилидовъ моихъ зъ гаю выбили и обрали, по топору въ нихъ отняли и дерева на будованье брати не дали... *1540 Gardinas, AVK 17 p. 216.*

14. Онъ выдалъ светковъ на початку бою:... Мартина, доилиду жорославского... *1540 Gardinas, AVK 17 p. 234.*

15. Мещанка городенская Яновая Маська... выдала на то сведки, предъ кимъ въ него тотъ колнеръ купила: Януша Михаиловича, а Нарка доилида, Пирута... И они вси три увъ одно слово сознанье чинили: ижъ деи кгды есмо пришли до Масъки въ домъ, бо деи есмо въ тотъ часъ въ нее на страве мешкали, а такъ же деи, пъючи намъ пиво въ нее, ино деи тотъ истыи Петръ, пришедши до нее въ домъ, почалъ еи тотъ колнеръ... продавати... *1541 Gardinas, AVK 17 p. 312.*

16. Я Микалаи Матеишевич а сын мои Шимка, а Ян, а Лаврин, а Ондреи, вызнаваем сами на себе сим нашим листом... променяли есмо отчизны своее ниву... А при том были люди тому добре зведоми Миколаи Моисеевич а Ян Довтартавич, бояре дорсунишскии, а Петръ Кунцевич, даилида господарьскии дорсунишскии... *1542 Darsūniškis Trakų vaiv. CA.*

17. Жаловали мещане на пана Нарбута о доилидовъ, ижъ ихъ чотырохъ наимують на роботу замковую на кождыи годъ за дванадцать копъ грошеи, еще имъ дають железа и вси потребы и гвоздья на побиванье домовъ... Отказъ на то чынячы панъ Нарбутъ поведилъ, же господарского доилиду одного маеть за пенези, которыи белымъ топоромъ робить, а они

дають людеи, што потреба; нижли ижъ на кожъдую неделю тые люди переменяють, которые прывчытся теселскои роботе не могуть, и для того они за пенези теслеи наимовали... *1551 Mozyrius, ArJZR 8|5 p. 60.*

18. Доилиды. До(и)лида место все и волости обедве винни състародавна на роботу замковую и парковую наимовати, будь робота есть, або нѣтъ, дають на годъ ему по полтрети копы грошеи, або чымъ ся умовятъ... *1552 Mozyrius, ArJZR 7|1 p. 616.*

19. Евхута... выдалъ светкомъ доилида рожанскаго Матея... *1560 Slanimo p. AVK 18 p. 6.*

20. Дворъ... на предъместью Пинскомъ... промежъ домовъ Яцка доилида и Лемеша Малышчича... *1561 Pinskas, HPP p. 126.*

21. Dla cieśli zamkowego ostawione mieysce nieprzyięte (włoki) 2... *Apie tą pat:* Na doylida zamkowego, mistrza dobrego, aby blisko zamku mieszkał, ostawiono (włoki) 2... *1561 (1792) Gardinas, PKGE 2 p. 107, 109.*

22. Абы вы, мещане тамошнихъ местечокъ нашихъ, выбравши межи собою зъ девети чоловековъ десятого, межи которыми жебы были пивовары, пекари, доилиды и коваи, до воиска нашого при враде своемъ выправили и послали, осмотревшы ихъ зъ сполного вашого плату всими потребами, которие до ремесла ихъ належать, и возы имъ живностью добре наспижовавши, яко бы целую полрока выховатися могли... *1565 Šiaulių v. LSm p. 148.*

23. Мещане тогож монастыря меньского:... Тимошко даилидъ... Корол доилидъ... *1579 Menskas, SGM p. 35.*

24. Ставшы очевисто учстивыи Степанъ Опонасовичь доилид, самъ от себе и от иншых товарышов своих доилидов жаловал на славутного Антона Озаровича, мещанина и купца могилевского, о томъ, иж он нас нанял робит церкви светого Миколы, нижли колис ми з ним умову чынили, тогды над то[1], што было дерева его, мелисми сами от себе копу дерева спустит, якож есмо тую копу спустили и вывезли водлуг умовы, нижли тепер он нас тою роботою задержал ку шкоде нашои, же намъ дерева достатку не даеть ку будованью... *1579 Mohilevas, AVK 39 p. 352.*

25. Ставшы очевисто на року присеги Стеѳан Оѳанасовичь доилид, которую мел был учынит против славутного Антона Озаровича... нижли, уступившы присеги, межы собою погодилисе.. а межы собою такое застановене учынили, иж доилиди, то есть Стеѳан Опонасовичь, Ивашко Гришкович, Иван Ивановичь, Кузма Осташькович, Карпъ Нестеровичь, Амелянъ Пилиповичь а Лавор Окулинич, вси одностаине сознали, ижь мають сорок брусов дерева доброго выпустит на добудованье церкви Миколское, а пан Антон маеть им дат над умову копу грошеи; якож кгды тое брусе будет спущоно, у пня зготовано, тогды пан Антон своими конми от пня до воды звозит повиненъ; также теж кгды вжо у берега будет тут в месте, также пан Антон своими конми до церкви привезти маеть; а где бы того дерева остало што добудовавшы церкви, тое волно будет доилидомъ тым на себе продат, нижли где бы не достало, тогды повинен будет пан Антон им дат дерева на добудоване церкви, за свои грошы купившы; а вжо доилидове мают и повинни будуть тую церков, яко зверху кровлю своимъ дором покрит, дуги поробит, и поисродку церкви двереи иле потреба ушаки вставлят и окна з окѣнницами поробит, крылоса и притвор в поисродку и около, што одно приналежыт до церкви, то все от ма(ла) и до веля справит и уделат мают... *1579 Mohilevas, AVK 39 p. 355-356.*

26. Учстивыи Ермола Миколаевичь, мещанин могилевскии, жаловал на учстивого Давыда Черница, мещанина и рыболова места Могилевского, о томъ, иж купилъ был есми дом от Якова Манковича, мещанина быховского, которыи домъ почал есми был будоват и немало будованья на тое наложыл, болшъ коп десети, а иж бым поки добудовалъ того дому, тогды

[1] *Išsp.:* нат до.

в тот час в дому томъ нихто от мене не мешкалъ, одно на кождыи день с теслями приходилъ; то пакъ по одостью моемъ и теслев от роботы з оного дому, забравъшысе з многими помочниками своими тот Давыд кгвалтовне пришодшы в оныи домъ, моцю кгвалтомъ в держанье и посесию свою взял; якож доилидове звыкли были, отходечы от роботы з оного дому, где робили, остовлят речы свои, то, што належыт до робеня, яко секиры, пилы и иншых речеи не мало, которых было на пят коп грошеи литовскихъ... *1579 Mohilevas, AVK 39 p. 419.*

27. Stanko doilid, wolna (włoka) 1... *1581 (1595) Pagaužtvinys Tytuvėnų dv. AVK 14 p. 253.*

28. Данницы кгаврелские: Петраш доилида — грошеи сорокъ тот же от корчмы грошеи трыдцатъ... *1589 (1590) Gaureliai Telšių v. IA sk. 291*[23]. — *Tas pat*: Люди кгаврелские тяглые:... Петрасъ теля... *1596 ten pat sk. 414*[5].

29. Чынилъ справедливость тобе... с подданого своего на имя Якуба Строзделя доилиды... *1590 Pragulbė Telšių v.*

30. Реестръ подан'я подданых... которые повтекали. Наипервеи Павел Богданович доилида... Бакутис Богданович доилида... *1594 Baptinas Vilkijos v. IA sk. 366*[56], *367*[2].

31. Юрии Трибовичъ зъ Якубомъ Кобузню доилиду, волока одна, у нихъ волъ одинъ, конеи не маютъ... *1594 Vindžiūnai Medininkų dv. Vilniaus p. AVK 14 p. 478.*

32. Матеи Юркгаитис доилида волока одна... *1597 Blindė netoli Sedos.*

33. Жаловал... о том, иж... прыехавшы в дом подданого... лежачы... в поли Будрышском... того Лукаша доилиду збил... на том бою его на присягу брал, домагаючися по присязе его, яко доилиде, навезки подлугъ статуту трох рубли грошеи... Мы суд тои присязе его, Лукаша доилиды, и на том, яко правдиве доилидою ест, рок есмо зложили трети ден... *1599 Padubysys Žem.*

34. Я Шым Яноитис Жедчонас доилида а я Кгендрута Матеевна Рудасовна, жона звыш мененого Шыма Яноитя Жедчона, люди волные похожые, чыним явно... приняли есмо пляц в месте Лидовянском... с которого того дому, с пляцу и с пол волоки маю я Шым Яноитис и я Кгендрута Матеевна цыншъ платити, яко и иншые мещане... платят, одно с листом ани в подводы нигде ездити не повинни будем, ани теж на пошлину, яко иншые мещане ходят, ходити я Шым ани жона моя до жывотов нашых, однакъ же за тую пошлину, за ношенье листов и ездчене в подводы маю и повинен буду я Шым Яноитис у дворе его милости пана подкоморого Лидовянъском, што бы се траѳило, будован'е поправоват и то на хлебе его милости пана подкоморого, окром где бы се траѳило што нового будовати або якую старую хоромину знову переставляти, тогды вжо мает мене Шыма его милость пан подкоморы, яко и иншого чужого доилиду, наимовати, змавляти и платити... *1600 Lidavėnai Žem.*

35. Валюлис доилида на застенъку Биржынянскомъ з жоною, з детми, с того застенъку платитъ дани тры копы грошеи литовъскихъ... *1601 Biržinėnų v.*

36. Въ Старынкахъ село:... Данило доилидъ, дымъ одынъ... *1601 (1614) Starinkai Polocko vaiv. ASb 1 p. 223.*

37. Жаловал... в крывде... подданых своих... Матея Садунеля доилиды... *1624 Kurkliai Ukmergės p.*

38. Walienty doylida na ciesielstwo włok $^1/_2$ wolno... *1629 Dusetos Ukmergės p. CA.*

39. Wioski z gruntami puste: Doylidy, w którey przedtym było osady dymow kilkanaście, mają w sobie włok 5... Powinność tych 3 wiosek przedtym była ta: z włoki osiadłey płacili czynszu kop 3, owsa beczkę 1, gęś 1, kurow 2, jajec 10, siana woz, latem odprawić powinni byli roboty

dni sześć; straży, podwod nie odprawowali dla tego, że wszyscy w tych wioskach mieszkaiący byli do jakiey trzeba było roboty — lub do mostu zamkowego poprawowania, lub do budynku jakiego — powinni byli co miesiąc tydzień z włoki z siekierą roboty odprawić. *1670 Trakų ekonomija, ASb 2 p. 181.*

40. Начын'е чешелское зелазные доилиды пана... на име Матея Яновича, што у него положоные были, то ест: пилки две, склуты два, секир тры, геблевъ дванадцат, свидровъ пят, биндаки тры... *1595 Rėžgaliai Kražių v.*

41. О две копе грошеи третего подданого забитого Миколая доилиды заробленыхъ и о склют, ижъ пан Стравпъ твердил, же ему он доилида не заробил, его забито, одно склютъ по немъ зосталъ, которы звернути пан Стравпъ понялсе, ино мы тот склют пану Вондякгольскому прысужаем, а о двух копъ пана Стравпя волного чыним... *1609 Varputėnai Beržėnų v. —*

Žr. 6[31], 69[18].

Doilidski.

42. При томъ деи бою згинуло ми... топоръ доилидскии... *1541 Gardinas, AVK 17 p. 352.*

43. Мартину Юр'евичу Путру доилиде... взял... секиру доилидскую за дванадцат грошеи купленую... *etc. 1574 (1593) Plembarkas Ariogalos v.*

44. Цена речамъ... За топор великии склютъ и иншыи топор доилидъскии, беднарскии, стелмаскии, такъ же за пилы, свердла, долота, гебли, спусты и иншые начынья, доилидъскому, столярскому и стельмаскому... ремесълу начын'я належачые, мають быти сужоны и плачоны водлугъ доводу и уваженья слушного врядового. *1588 III statutas XIII. 11.*

45. Siekir prostych 3, doilidska siekiera iedna... *1604 (1606) Girkantai Žem.*

46. Заробил (вежу) поспол с ыншыми вежами людми браславскими и доилидами наемными... Дерево мает спустити староста доилидскии рекою Двиною... *1552 Polocko vaiv. LPR p. 7, 8.*

47. Ставши очивисто Степанъ Наковална... и иные мещане и доилиды места Могилевского, чинили сознанъе восполокъ зъ иншою братею своею, тежъ мещаны и доилидами места Могилевского, и до ведомости урядовои доносечы, ижъ деи такъ у великомъ згромаженью, иле межи нами, доилидами, не можетъ быти кромъ особливого порадку, межи нами зостановленого, про то деи мы вси одностаине и одными голосы зезволившысе, чынечы межи собою порадокъ и постановленъе для розмноженя ремесла нашого доилидского, ку болшои оздобе, учстивости и доброи славе и помноженья всее речы посполитое, для вшелякого порядку, задержанъе и послушеньства, жебы тежъ у згоде и учстивости пристоине мешкали, такъ яко бы намнеишому зъ насъ въ робеню того ремесла доилидского зъ уближеньемъ не было, кгдыжъ у кождомъ зобранью, звлаща въ которомъ много се людеи замыкають, окромъ головы и справцы порадокъ быти не можеть, такъ яко бы тежъ межи нами во вшелякои богобоиности помноженя брали, — и просили насъ вси, абы то постановенье ихъ черезъ писмо урядовое утвержено и умоцнено было на вечные часы, якожъ съ посродку себе обравшы брата своего Харка Нестеровича подали на староство доилидское, на которого вси одностаине зезволившы и староство ему черезъ урядъ у моцъ, владность и зверхность въ томъ староствe поручыли и тымъ старостомъ радить и справовать маетъ такъ, яко бы то было съ пожиткомъ всее братьи нашое и с поѳалою у людеи обчых, которыи тотъ помененыи староста маетъ рокъ справовати;... которому тому старосте нашому помененому даемъ такую моцъ, абы безъ ведомости его жаденъ мистръ и товарышъ не мелъ ити на роботу на сторону, але за ведомостью старосты ити маеть, я хто бы ся того смелъ важить а на сторону безъ ведомости ста-

ростиное мелъ ити, тогды кождыи таковыи, пересветчоныи, вины маетъ заплатить на его милость пана воита могилевского и на врадъ местскии двнадцать грошеи, а другую дванадцать грошеи до скрынки братское доилидское; а кожныи мистръ доилидъ не маеть учня, албо пахолика, будь тубылца, або приходня, на тое ремесло приимовать безъ ведомости старостиное... *1590 Mohilevas, IJM 7 p. 482-483.*

48 Sioło Kirdeykowskie... Urban Ławrynowicz z Michałem synem, na ciesielstwą... wolna (włoka).. Z... summy włok przy tym sielę Kirdeykowskim ma być odięta włoka doylicka... Woytowstwa romanowskiego (summa):... cisli na ciesielstwą dano wolno włokę 1... *1554 (1773) Linkmenų v. IA sk. 96[41], 97[47], 106[15].*

49. Просил у насъ... дву служоб доилидских... а третее службы тяглое... *A. 1517, SVK p. 160.*

50. Доилидъ: Пацукъ Милевичъ доилида, дымъ, служба, воловъ соха, клячъ 2, земли в него оремое на 17 бочокъ, сеножати на 8 возъ, службою доилидскою с топоромъ день в день служать, на толоку не ходить и подачокъ не даеть. *1549 Radaškavičiai Gud. DMA p. 109.*

51. Szanko, dolyd zamkowy, wolnev od czynsz, z iednego przyal (ogrod) 1... Zanko dolyd, na sluszbie zamkowey dolydsky, przyal od czynszu wolna wlok 1... *etc. 1555 Pinskas, PKPKK p. 35, 36, 40, 51, 71.*

52. Zanko Iwanowycz, dolyd zamkowey szyola Bumbayewicz, przyal na sluszbye dolydsky polya morg. 15, a dambrowey godney na polye ku przerobyenyu morgow 15, czyny z yednego wloka 1 grunthu srzednyego... *Apie tą pat*: Na czyahley sluszbye dolydskyey wloka 1 grunthu srzednyego... *etc. 1555 Kleckas PKPKK p. 399, 404, 434, 435.*

53. Mysko, Jaczko Szyemyonowyczey, Marczyn Lyewonowycz tham, gdzie sziedza, z yednego przyely na czyahley sluszbye dolydsky zamkowey wespol y s polyem y dambrowa... wlok 2.. Wayszyel, Chwyedzko Szawyenyczey, przyely na czyahley dolydsky sluszbye zamkowey wloka 1 grunthu srzednyego... Wayszyel, Chwyedzyecz Szanyewyczey... przyely na sluzbye dolydsky od czynszu wolnych, szocha obegnanych, wlok 2... Na czyahley sluzbye oszadzonych y theze przyethych wlok 5... wolnych od czynszu na sluzbye dolydsky zamkowey wlok 2... *etc. 1555 Blotnikai Klecko p. PKPKK p. 408, 409, 431.*

54. Sioło po doylidach Doylitka... Z włok 12 służbę doylidzką do dworu y zamku Grodzienskiego winni służyć, z których iest przyiętych włok 9, a nieprzyiętych włok 3... *1561 (1792) Gardino p. PKGE 2 p. 114, 115.*

55. Пол волоки на доилидскои службе, с которои пол волоки пенезеи, жита, овса и сена не платят.. *1570 Kruonis, IA sk. 175[20].*

56. Микиты Жарноклевовича волока на службѣ доилидскои... *1596 Valia Lasasnos dv. Slanimo p. AVK 14 p. 538. —*

Doilidstvo.

57. К тому жъ двору один чоловек, на име Мартинъ, плотъник; служба его — дерево рекою спускаеть и доилидство служыть... *1552 Polocko vaiv. LPR p. 86.*

58. Sioło Doylidy.. Mik Nareykowicz przysiężny (z) synmi dwóma na doylistwą wolna(włoka)... Sioło Posilskie... Janel na doylidztwo Jurgielewicz, Jucho, przyieli in anno 1554, wolna (włoka)... Woytowstwa ciahłego summa:... cieslom na ciesielstwo dano włok 2... *etc. 1554 (1773) Nemenčinės v. IA sk. 39[10 30], 42[37], 44[11].*

59. Петръ доилида, вольныхъ 2 (волоки) на доилидстве... За листы его княж мил. дьяконъ, доилида, пивоваръ, ключникъ дворныи держатъ 6 (волок).. *1580 Chodevičiai Zietelos dv. AVK 14 p. 223, 225.*

60. Михалъ тесля, домъ волъны на доилидство... *1592 (1597) Kurtuvėnai IA sk. 332[61].*

Literatūra: LOD p. 332. — Ѳ. Леонтовичъ. Сельскіе ремесленники въ Литовско-русскомъ государствѣ, 1898, p. 15—19, 63—64 (Варшавскія Университетскія извѣстія, II ir III). — Ѳ. Леонтовичъ. Бояре и служилые люди въ Литовско-русскомъ государствѣ (Журналъ Министерства Юстиціи, 1907 Nr. 6, p. 210). —

23. DORŽ — daržas.

1. При том дворе обора; будованъе в тои оборе — стаине для быдла тры а доржъ въколо огорожоныи. *1596 Eirimaičiai Upytės p. IA sk. 431*[34].

Plg.:

2. Пры том дворе дворец, в нем:... Хлевы на быдло в пят стенъ наукос уробленые з огородом перед тыми хлевами. Хлевики для овец, свинеи и иного дробъного добытку два... *1604 (1606) Upytė.*

24. DOVBA — dauba.

1. Нивъку мою тепер лесом зарослую, за гумном брата моего Якуба при довъбе лежачую, на бочку солянку жита сеен'я, которая довъба выходит до сеножати звышъ мененои Кадари... *1590 Brastė.ai Šauduvos v.*

2. Другое поле, лежачое за дорогою, которая идеть з Ворнь до Крож, над довбами, где Воитеха Яновича домъ стоить... *1600 Labunava Karklėnų v.*

3. Взялем отменою кгрунтами добрыми, лежачыми на луце реки Немна и луце реки Дубисы .. шестъ нивокъ... и сеножатъку Тумбендре в шлоитах и в довбах... *1602 prie Panemunės Vilkijos v.*

4. Част мою именеица моего Хвестенского пашни домовои з кгрунты обапол речки Ежни лежачыми и застенку, к нему належного, над тоюж речкою Ежнею лежачого и над довбою Сука, называемого Кгалиндины... *1602 Paižnys Karšuvos v.*

5. Нива Ужъдавъбале хворостом заросла, концомъ до довбы, другимъ концомъ ку горе о межу нивы... На другои стороне довбы нива двух бочок сеен'я... *1616 Jaunodava Karšuvos v.*

6. Z gruntow moych dworney paszni wymuiąc niwę nad dowbą, nazywaiomą Czeponiszkie siedlisko... *1617 Laukuva Mastaičiai Pajūrio v.*

7. W ktorey tey stronie z naroznego kopca, z dawby, z ruczaiu pod gay samy zasypano prostą trzybą kopcow pięc... *1624 (1625) Radiškė Kražių v.*

8. Первшая нивка лежыт... почавшы от дороги недалеко довбы, которая дорошка идет до сеножати Сругкишок.. *1629 Mileikiškis Viešvėnų v.*

9. Нива названа По Калъну на сеене жита бочок ошми и з давбою... Нива над давъбою... конъцами до сеножати Шимъкишок и Падрагъпявнюв... *1641 Gandriškė Lapaičiai Kiluva Pašilė Karšuvos v.*

10. Grunty... ograniczone, pierszą graniczą od gruntow Barbiskich prosto przez kałwe, gdzie są dwa kopce... a od tegoz kopcu granica idzie tą miedzą nad dowbą az do brozy, w ktorey znak krzyz iest, a od tey brzozy prosto ydzie przez koniec piawnia do miedzy,... od tey leszczyny ydzie do brzozy nad miedzą, od tey brzozy nad piawniem ydzie prosto do dwuch kamieni wielkich... az do pierwszego kopca, gdzie granica poczeła, od miedzy nad lenmarką... *1644 Pleikiškis Karšuvos v.*

11. Jedne (grunty) nazwane Borowiznę nad dawbą podle starego stawiska... trzecią niwę nazwaną Szyłas w koncu piowniow miedzy gruntami roznych sąsiadow, sianozęc takze za wielką miedzą nazwaną Pamoliny Piawnia Gałas... w dzierzenie postąpili... *1654 Rėzgaliai Kražių v.*

25. DOVBOR, DUBOR — daubaras, duburas.

1. Ymienicze... przezywaiome Liesaicie w Wieszetanach z dowbory podle rzeki Wenty... *1603 Telšių v.*

2. Trzecią łąkę... drugim koncem... do duborow y sianożęci... *1643 (1644) Jotainiai Upytės p.*

26. DRABULIA — drobulė.

1. Pokładano licem koszule, nawłoczkę do pierzyny, drobule... Wykradli z kleci gunki trzy białe łotewskie, lnu czesanego sto, koszul męzkich nieszytych pięc, rękawic par iedynascie pstrych, trzewiki iedne, drobule, namiotkę y obrus... *1672 Skuodo v.*

2. Namiotek płocianych czterech, przesciaradło y drabula... *1685 Dubiniai D. Dirvėnų v.*

3. Drabuli pakulnianych 4... *1774 Luokė, KA.*

27. DUBULIA — duobulė.

1. Первшая нива... концомъ однымъ до гостинца, которы гостинец идетъ (с) Шунулавка до костела видуклевского, другимъ концомъ ку дубули... *1601 Viduklės v.*

28. DVIKARTIA — dvikartė.

1. Деругы великие двикарти две, было деи в них полотна пакулного толстого по дванадцати локотъ... *1603 Paštuva Vilkijos v.*

2. Наволочки, которые двикарцями зовуть, двѣ — сталы копы грошеи... *1630 Nevėžnykai Upytės p. ASb 3 p. 98.*

3. Перынъ великих две — кошътовали копъ тры, везъкглововъ два, которые коштовали копъ две, двое двикартовъ — кошътовали копъ пулъторы... *1638 Pašušvys Josvainių v.*

29. GANIKLA — ganykla.

1. Sioło Zabicie... Tamże w gonikłach sziedzy sadzybą Maciusz Zabitis, pod ktorem morgow wymierzanych cztery, s ktorych płacy groszy dwadziescia cztery... Sioło Rekiecie... Mikołay Kukelis a Woyciech Karpaytis... tenże od sadziby w gonikłach groszy szesć;... Sepas (Miłaytis) od sadziby w gonikłach groszy trzy;... Griguć Petraytis... tenże od sadziby w gonikłach groszy dziesięc;... Sepas Budraytis a Grixa Budraytis... tenże od sadziby w gonikłach groszy szesć... Sioło Kołupiany.. Przy tym siele gonikły, w ktorych gonikłach Woiciechowi Narwidaiciu ławnikowi wymierzono morgow trzy, s ktorych płacvć powinien po groszy pientnastu... *1593 (1597) Platelių v. AVK 14 p. 459, 462.*

2. Sioło Zutołty... Ganikła włok 12/14/0. (*521*[46])... Sioło Sieliany... Ganikła tego sioła, ktorego włok 9/26/12; s tych placzą poddany tego sioła, ktorzy vzywaią, płaczą kop 2/44. (*523*[37])... Sioło Swiry... Ganikła tego sioła włok 9/19, ktore wsistko sioło vziwaią y placzą kop 2 (gr.) 4. (*525*[31])... Sioło Burbaiczie... Ganikła włok 6/27/10, tego sioło vziwa y placzą z nich kop 1. (*526*[15])... Sioło Puskary... Przy tim sielie zaszczianek naziwiączy Ganikły, placzy wsistko sioło z niego gr. 11/1. (*526*[53])... *1599 Kartena, IA sk. 521-526.*

3. Sioło Minaicie... S płaczow s ty włokę płacą po gr. 30 i z ganikłami, na ktore wydzieliono włokę 1 y morgow 13... *1600 Aunuvėnai Beržėnų v. IA sk. 535*[54].

4. Zastawiłem... sioła moie trzy... y s pustymi w tych siołach morgami liesnymi y sianożęcmi, z gonikłami, do tego sioła zdawna y teraz przynaliezącemi... *1601 Grustės v.*

30. GEGNIA — gegnė.

1. V pana Swiderskiego baliek sązniey cztyry, giegniow wielkich szesć, gontow yodlowych kop cztyry; v Iachim Wamka giegniow kop dwie a lath kop trzy... *1583 (1584) Kaunas.*

2. З вежы дах трутившы кгекгъне и кгребесты позруцали и зрутившы две кгекгъне секирами порубали... *1644 Varnalaukis Viduklės v.*

31. GIMPOR — *gimparas, gemparas.

1. Пряжы пачеснои кгимпоров тры... *1599 Žiurnėnai Kražių v.*

2. Пряжы готовое на коберец тры кгемпари вжо ѳормованое, а сем неѳормованых... Пряжы полотно(и) клубков пят а шест кгемпаров... *1599 Gaižuva Vilkijos v.*

3. Пражи до коберцовъ кгимпоровъ чотыри: два ѳарбы чырвоное, третии жолтое, четверты чоръное ѳарбы — кгимпоры... *1600 Lioliai Viduklės v.*

4. Na samodział welnianych gimparow dwanascie, kosztowali złotych dwanascie... *1660 Ukrinai Telšių v.*

5. Przędzy w kimborach lnianych fun. kom. dziewiętnasci... *1804 Paragaudys Pajūrio v.*

32. GIRELA — girelė.

1. Продал... есми... мышник свои... называемы Трибунишки...(и) .. голшовнику называемого Кгирелес... яко се тот мышник (и) кгиреле само в собе мают... Мает тот мышник и тую кгирелу... держати... и с тое кгирелы вшелякое дерево вырубати... А где бых я... хотел бых се уступовати в тот мышник и в тую кгирелу... тогды... вины... маю дати... *1589 Panoteriai Kauno p.*

2. Над речкою Дурбинею одна штука через кгирали подле пана Янового кгрунту, конъцом одным до речки Дурбина... досталосе Петровичом... *1599 (1600) Džiuginėnai Telšių v.*

3. Przedalismy... pustowszczyznę służby liudzi w sielie Sarasciach... i girelę w tymze poliu Sarasciach... nazwaną Sarascie... nic by namnieyszey częstki... s tey pustowszczyzny, gruntow, liasow, sianozęci, myszników i s tey gireły... nie wjmuiąc... *1632 Saroščiai Ukmergės p.*

33. GREBEST — grebėstas.

1. Stodoła po litewsku rąbiona z drzewa wzapior, ma dwoie wrota, trzecią częsc przykryta słomą, w niey niemasz nic zasiekow, ani powiązania grebestem nimasz nic... *1581 (1595) Tytuvėnai, AVK 14 p. 248.*

2. Видел есми... ток, осети опадли, а половица конца тои осети дощатка собрана, а другая ледво з гребестами без плоту... *1603 Garyšiai Viduklės v.*

3. В лесе их зарощономъ дерева годного на кол'е шест копъ, на гребесты копъ тры... кгвалтовъне порубавшы... *1610 Vadaktai Veliuonos v.*

4. В томъ же дворцу... пекарню дерева олъхового, з осмидесятъ бервен зрубъленую, с полапом, в которои было дощок шестдесятъ, з лавками трома, з оконницами трома, з балъками деветма, так с тыми, на которых полап лежалъ, яко и с тыми, на которых дрова сушат, печ у тои же пекарни вес обухами на тот же час побили и потолкли и з кгрунту вывернули, с кроквами, з гребестами — могло быт возов на чотыры, с прыкрытем соломеннымъ — могло быт копъ две кулов соломы, тумултом кгвалтом розобравшы на штуки порубали, пощепали... В томъ же дворцу одрыну с хворосту з осми возов плетеную, в которои было сох осм дубовых, и з балками

петма, на которых кроквы лежали, в тои же одрыне кроквы осмъ, кгребестов возов осмъ, колъя копъ две с прыкрытем соломенным — могло бытъ соломы кулев копъ чотыры, ворота до тои одрыны, — то все кгвалтовне розобравшы посекли и на шматы розобрали... (*1619*) *A. 1650 Šilai Ukmergės p.*

Žr. 30[2]*, 74*[4].

34. GRYŠTA — grįžtė.

1. Vstawa tych poddanych albo powinnosc z włoki:.. lnu dziesiątkow 6... *1671 Dusetos Ukmergės p., CA.* — Powinnosc tych poddanych:... gryszt lnu szesc... *1687 ten pat.*

2. Po dwie gryscie lnu otrzepanego tylko dać mają... *1708 Biržai Upytės p. YB p. 76.*

3. Podług osobliwego kwitu pod tąz datą ru 1706 wydał siana wozow 33, woz rachuiąc według ceny szwedzkiey, na kozdy woz kładąc po gryszтow 30, po tynfow 10, fa(cit) tyn. 330... *1715 Šakarniai Upytės p. CA.*

4. Wsie ciahłe... Ciż wloscianie przy czynszu powinni dawać kożdy po kurow dwoie, lnu po grynszty dwie y po iaiec 10... Wsie dannikow... Przy czynszach wszyscy dannicy powinni z chaty po gęsi iedney, po dvoie kurow, po dwie grynszty lnu y po iaiec dziesięc... *etc. 1761 Dirvėnai, AM.*

5. In vim daniny przy czynszu po dwoie kurow, po dwie gryszty lnu y po 10 jaiec, lub za tę daninę piniędzmi, dawac powinni... *1767 Dirvėnai, AM.*

6. Lnu gryszta iedna... *1777 Kaunas, KTA.*

Grzyštovy.

7. Ciż włoscianie oprócz czynszu daninę roczną obowiązani są oddawać do dworu lnu z włoki pundel ieden, a z puł włoki puł pundela... Włoscianie... są wezwyczaieni oddawać wszelką płatę pieniężną w latach na len urodzaynych lnem suchym, czystym, wagą dobrą podług ceny, iaka w ktorym roku bywa, oprocz lnu grzysztowego, w powinnosci włościan czadoskich opisaney... *1796 Čedasai Ukmergės p. AVK 38 p. 306, 309.*

35. GROVŽ — graužas, grauža.

1. Другим концом от выгонов сполных недалеко плоту в кудрахъ подле кгровжов... *1592 Ugionys Ariogalos v.*

36. GUMB — gumbas.

1. Границу кгрунтов своих показалъ... от речки Поуси границою подле сеножати лоижунъское у дорожку, которая идеть у пущу мимо пень дубовыи кгумбъ до рову Тилтеля[1] и тымъ ровом в речку Шукету (*1585*: Шукяту)... *1583 (1593) Vilkijos v. (Ž. Panemunė). — 1585 (1593) tas pat.*

37. INTOK — intakas.

1. Даруем... дом наш властны... того всего седлища на пят бочокъ сеен'я жита... прозываемо Ворноловки Пашешуви, над рекою Шешувою, тое седлищо лежит концом одным до гостинца и дороги, которая дорога идет зъ местечка Немокштенского до места Тилженского княжаты пруского, а другим концом и боком прилегло до выгону нашого прозываемо(го) Веи, а другим боком до интоку и ручаю от реки Шешувы.. *1601 Varnalaukis Viduklės v.*

---

[1] *Gal būt*: тилтеля.

38. ISNAVIA — įsnauja.

1. Mięsa:... кумпи cztiry, скiłондзy cztirzy,... ysnawia... *1586 (1599) Šilėnai Beržėnų v. IA sk. 274*[49].

2 Мяса:... кумпев два, исновы чорные две... *1596 Pužai Viduklės v. IA sk. 419*[43].

3. Клеты дрвы отбивъшы взял... иснавы белых дванадцат, кумпев дванадцат... *1603 Pajūrio v.*

39. IŠOVHI — išaugos.

1. Одмяна... лунъка тих поданих оддана над рекою Окмяною... концомъ до ишовгов... *1641 Gandriškė Lapaičiai Kiluva Pašilė Karšuvos v.*

40. IŽDAG — iždaga.

1. Отдал ниву свою властную, которая прилехла ку нивам моим, одным концом ку иждокгу, а другим ку прудищу... *1554 Strėvininkai Trakų p. CA.*

2. Режыки и пляцы урочыщом меновите то ест: напервеи через Скварбля и через селищо Воиткового седеима, други режык через шулиню и ставищо Воиткового; пляцы два, которые идут через ликня, один од стены и ставу Луноитев, а други подле Павла, дядка моего, пляцу, третии режык через иждакга, четверты через лидымус и ликна от стены села Видупев... *1600 Gedikėnai Tverų v.*

41. JAVKTY — jauktai.

1. Явкъты двои, купленые по тры гроша литовские... *1586 Papivesiai Upytės p. AVK 26 p. 442.*

2. Евъкты трое... *1586 Paistrė Upytės p. AVK 26 p. 376.*

3. Железо оромое зъ ярмомъ и зевктами ременными... *1582 Šilėnai Kauno p.*

4. Явкъты купленые за два гроша литовских... *1599 Rosčiai Veliuonos v.*

5. Явта купленыи за гроши тры литовских... *1600 M. Dirvėnų v.*

6. Явкты двои ременныи по чотыры грошы литовских купленые... *1603 Paštuva Vilkijos v.*

7. Явкты двое ременные, купленые по чотыры грошеи... *1605 Kražiai.*

8. В томъ дворе своем... не нашол... жокгры четъверы оремые, евъкъта четъверы... *1615 Palėvenis Ukmergės p.*

9. Два волы... в ярме спрежоные оромые... кгвалтовне пограбил з лемешом, за которого дал чотырнадцат грошеи литовских, взял з явкъта-ми коноплаными... *1627 Jotainiai Upytės p.*

10. Явкъты ременые — грошеи дванадцат лит... *1633 Beržėnų v.*

11. Пограбили есте: соху волов,... соху з нарогами за шестнадцат грошеи купъленую, поесы названые явкты, што сохы прывазуют, за осмъ грошеи купъленые;... соху волов,... соху з нарогами за грошьми семнадцат, пасы або явкъты за грошы шест;... соху волов,... соху и нароги за грошеи шестнадцат, явкты и конопные за грошъ один;... соху волов,... соху з нарогами за гроши петнадцат, явкъты конопъные за грошъ[1] один... *1634 Kurkliai Ukmergės p.*

12. Явкъты ременные двое до запрежен'я волов, которые стоялы золотого полского... *1648 Rosčiai Veliuonos v.*

---

[1] гршошъ.

42. JENDOVA — indauja.

1. Ендова великая одна, а другая малая яндовка... *1590 Gatovas Mensko p. AVK 14 p. 357.*

2. Ендова медяна... *1597 Gaižuva Vilkijos v.*

3. Начын'е деревеное:... ковшы деревеные два, ендов'и до натачан'я две... *1604 (1606) Upytė.*

4. Украдено... ендовку масковскую, нижли... ендовку московскую мне отдалъ... Созналъ, иж взялъ тую ендовку... з медом занес... *1579 Mohilevas, AVK 39 p. 203—204.*

5. Miedz:... jendowka jedna... *1587 (1600) Apytalaukis Kauno p. IA sk. 285*[25].

6. Jendowka miedziana, co pod beczki wstawiaią, wielka iedna... *1644 Bojėnai Vilkijos v.*

7. Iendowka zesciana... *1775 Toliūnai Upytės p. CA.*

8. Яндова меденая... *1596 Rosčiai Veliuonos v. IA sk. 404*[14].

9. Яндова великая, въ неи сребра гривенъ деветь... *1596 Pinskas, AJZR 1 p. 265.*

10. Miedź:... jandow sporych dwie z nosami — złotych dwadziescia pięc... *1666 (1668) Ugionys Ariogalos v.*

11. Янъдовки меденыхъ две — одна невеликая... *1593 Tumiščovičai Vitebsko vaiv. IJM 20 p. 357.*

12. Hindowia s podstewkami dwie... *1629 (1644) Žem.*

13. Jndowy drzewiane dwie... *1631 Sutkiškiai Viduklės v.*

14. Yndowia miedziana... *1668 Radžiūnai Ukmergės p.*

15. Украдене инъдавы медничои, вартои золотых десети... Украдене розных речеи, межы иннеми и инъдовы медзянои... *1676 Žem.*

16. Indowa miedzianna... *1689 Linkuvėlė Žem. CA.*

17. Naczynie ruchome:... indowka drewniana do piwa toczenia iedna... *1709 Gardai Telšių v. CA.*

18. Naczynie gospodarskie:.. jndowka gliniana... *1755 Davainiškis Upytės p. CA.*

19. Jndoweczka mała... *1679 (1680) Antakalnis Vilniaus p.*

20. Яндуловъ чотыры... *1582 Karsakavičiai Mensko p. AVK 36 p. 58.*

21. Sprzenta albo statki domowe:... janduła 1, kowszow czerwonych (...). *1582 (1748) Breslauja, KA.*

22. Jandula miedziana stara dziurawa... *1633 Liauda Veliuonos v.*

23. Miedz:... jęduła jedna wielka, druga mała... *1665 Gelgaudiškis Veliuonos v.*

24. Miedz:... ianduła spora... *1683 Mohilevas, IJM 10 p. 371.*

25. Miedzi:... iandałki dwie... *1639 Mohilevas, IJM 9 p. 359.*

26. Naczynie do dyspensy należące:... jandołka miedziana 1... *1773 Pinsko p. AVK 35 p. 228.* —

43. JEVJA — jauja.

1. Евъи тежъ, где бы врадъ розумялъ непотребные, маеть з гумна нашого выкинути, кгды жъ на быдло и на стадо солома отъ збожъя не з евъи молочоного пожыточнеишая естъ; а гъде бы евъи мети потреба, тамъ оподаль стодолъ и стиртъ у гумънехъ нашыхъ и подданыхъ для небезпечъности отъ огня маютъ быти вделаны... *1557 Valakų nuost. LMPb sk. 556.*

2. W gvmnie dwornym:... iowia s przymnęm, w niey pyec y drzwi proste... *1561 Jurbarkas, IA sk. 566*[39].

3. Około ogniow w iawiach co cztery niedziele ma oględować, i gdzieby zle było, przykazać naprawić, aby szkoda ztąd wszytkim się nie stała... *1562 (1770) Karšuvos v. AVK 25 p. 92.*

4. Гумно: ев'я... *1562 Vilkija, IA sk. 152*[33].

5. Продали есмо... землицу... пустую зъ хороминами; то естъ хоромин: вежыца, клет, лазня, ев'я... *1573 (1575) Pašiaušis Kražių v.*

6. W gumnie... iewi dwie... Dworzec Kocinskiego:... w gumnie iewia... *1574 Kelmė, IA sk. 212*[21 49].

7. У гумне: одрина с хворосту плетена, тамъ же недалеко яв'я... *1574 (1584) Pakražantys Kražių v.*

8. Вежыца малая, што збоже кладут; евля с током... *1582 Gėluva Ariogalos v.*

9. Заставили есмо... землю Милкинтишкю, куплю мою... з будован'емъ моим хором домовых на тои земли... побудованым, то ест светлицою (с) сенми, клет с подклетом, клет при земли, гридню, вежу, стаиню, истопку; у гумне ев'ю, озероду переплотов шестнадцат... *1585 Kražių v.*

10. Поступил... отчызну свою... з будован'емъ моимъ вшелякимъ хороминъ, то ест з вежою, с клет'ю на подклете а зъ гриднею, зъ ев'ею, озеродлом... *1585 Ultiškis Dirvėnų v.*

11. W gumnie iewy dwie... *1586 (1599) Šilėnai Beržėnų v. IA sk. 273*[39].

12. В гумне: евъя одъна двух сажонъ дерева едълового с током, соломою критая... *1589 Balceriškiai Ariogalos v.*

13. В гумне: яв'я... *1589 Vaidatoniai Kražių v.*

14. Будован'е всякое старое дворное и гуменное, то ест будован'я меновите: клети две старыми драницами критые, вежа с примном одна, гридня; в гумне ев'я одна, озеродов переплотов дванадцат... *1591 Pogiai Karklėnų v.*

15. В томъ дому хоромины то естъ:... яв'я осеть, што стояла полъ копы грошеи... *1591 Pilsūdžiai Karšuvos v.*

16. В гумне:... ев'я с током... *1591 (1592) Viduklė, IA sk. 309*[48].

17. Gumno przy tym dworze ogrodzone chrostem, w nim iawia iedna na młocenie zboża, druga iawia do suszenia słodu mała... *1591 (1781) Kelmė Kražių v. AVK 14 p. 379.*

18. Въшодшы до гумъна запалилъ деи з надвор'я токъ, от которого того запаленья тот токъ увес з осет'ю згорел, а въ осети было для сушен'я наставенои гречыхы чотыры копы снопов, и там збожа намало зложоного было, то ест жыта сорокъ копъ снопами, шацовицы бочка; а тая яв'я з бервенеи рубленая, въ которои тои ев'и згорел жеребец перволетныи домарослыи стаднии и капълуновъ тридцать, — то въсе на тот час от того запален'я в тои осети згорело... *1592 Karūnava Veliuonos v.*

19. Мне... досталосе отъ брати моих... домъ великии стары и з прымънем, жытъник соломою криты, свиренекъ драницами криты, евъя, одрина зъ хворосту плетена, пивница; а на частъ брати моеи... достало светлица, сенъ, гридня, где тепер мешъкаютъ, повалушъ, клетка, где жонъка Запута мешъкает, вежица паробоцкая и зрубокъ паробочы... *1592 Milžavėnai Viduklės v.*

20. Гумно дворъное въколо огорожоно, въ нимъ: евня, соломою накрыта... *1593 Kvėdarna Pajūrio v. IA sk. 339*[1].

21. (В) гумне: евъя с токомъ старая... *1593 Butkiškė Ariogalos v. IA sk. 345*[28].

22. В гумне явги две... *1593 Jaunodava Karšuvos v. IA sk. 349*[7].

23. Хоромины... подданого (на пол службы): клети две малые, вежа, гридня, лазня, е в' я, одрина, озеродла переплотов сем... *1594 Labūnava Karklėnų v.*

24. Gumno y budowanie w nim: j a w g i dwie do szuszenia zboża, stodoła do młocenia z zasiekami, w ktorey wrota dwoie... *1594 (1772) Lidavėnai, AVK 14 p. 480.*

25. Зоставила.. в кгумне: е в' ю, одрину, озеродла переплотовъ двадцат... *(1575) 1595 Mačiūnai Viešvėnų v.*

26. В гумне:... я в' я з дерева елового, соломою крита... *1595 Skatūniškis Viduklės v. IA sk. 373*[45].

27. В гумне: я в' я, соломою крита... *1595 Garyšiai Viduklės v. IA sk. 373*[52].

28. Въ гумне е в ъ я зрублена нова без току... *1595 Pašakarnis Raseinių v. IA sk. 383*[4].

29. Я в ъ я одъна старая... *1595 Milžavėnai Viduklės v. IA sk. 385*[19].

30. Гумъно огорожоное: е в я[1] с токемъ... *1597 Karūnava Veliuonos v. IA sk. 451*[13].

31. W gumnie:... j e w i a, co w niey zboze mlocą, z przysienkiem... *1599 Šilėnai Beržėnų v. IA sk. 528*[27].

32. В гумне я в' я с током, с хворосту уплетеным... *1599 Žaiginys Žem.*

33. В гумне:... я в' я одна... *1599 Pakražantys Kražių v.*

34. Поступили именичо... з будован'емъ... а будован'я дворного: избу чорную старую, вежу с п р ы м н о м старую, клети две старые, издопку чорную невеликую; в гумне: токъ старыи, я в' я аболи осеца старая... *1600 Beržiai Veliuonos v.*

35. Е в ъ я для молотен'я збож'я з бервенеи невеликая, а ток с хворосту плетены, соломою критая... *1600 Lioliai Viduklės v.*

36. Gumno:... i o w i a z bierwienia y tok... *1600 Aunuvėnai Beržėnų v. IA sk. 531*[44].

37. Gumno:... i o w i a y s tokiem chroscianym... *1600 Dubiniai Beržėnų v. IA sk. 538*[3].

38. Меновите хоромины: изба одна (с) сенною, клет с подклетомъ, грыдня, лазня, вежа, е в' я, — которые тые хоромины уси велми старые... *1602 Padubysys Raseinių v.*

39. Зоставили есмо... кгрунт наш... с хоромінами домовыми и гуменными, вси оулом, то ест хоромин: вежа с п р ы м н о м, клет, грыдня, я в' я, одрыня, озеродов колко преплотов... *1602 Džiuginėnai Telšių v.*

40. Имениче... з будован'емъ домовым и гуменным, то ест меновите: светлица с п р ы м н о м соломою крита,... вежа с п р ы м н о м соломою крита, другая вежыца, где быдло ховают,... я в' я... *1602 Jurgelaičiai M. Dirvėnų v.*

41. Хоромины:... е в г и две... *1603 Stakminiai M. Dirvėnų v.*

42. W gumnie i e w i a słomą kryta... *1603 Karklėnai Bukantai Karklėnų v.*

43. В гумне е в' я одна непокрита... *1603 Karklėnai Bukantai Karklėnų v.* — В гумне я в ъ я... *1605 ten pat.*

44. Хоромин: вежа одна великая с п р ы м н о м, я в' я, лазня, изба... *1606 Pilsūdžiai Karšuvos v.*

45. Будован'е хором: светлица с коморою драницами критые, другая светлица з сенми так же драницами крыта, клети две на подклетах, с в и р е н,

[1] съвя.

жытник драницами криты, грыдня, я в' я, соломою критые, вежы две с прымнами, одрыня, осет, озеродла переплотовъ десетъ... *1606 Žalpiai Viduklės v.*

46. Gumno chrostem ogrodzone, podle niego iownia wielka nowa, drzwi proste (z) zaszczepką, przed nią klepisko wielkie do młocenia zboza, chrostem oplecione, słomą kryte, drzwi albo wrota składane... *1618 Šaukotas Tendžiogalos v.*

47. Tok, gdie zbozem młocą, słomą kryty, do ktorego wrota na biegunach, w nym iawy przeciwko sobie dlia suszenia zboza dwie, do nych drzwi na bieguniech... *1619 Šiaulėnai Viduklės v.*

48. Jawia wysoka z drzewa s tokiem do młocenia, słomą kryta... *1622 Kelmė Kražių v. GKK p. 147.*

49. Будован'я хоромин то естъ: грыдня с коморою противною, вежа с прымномъ, коморки тры, на особливым местцу, клет одна с прыклетомъ и пры тои ку нее коморка, ев' я с токомъ, озеродла переплотов шестъ... *1624 Džiuginėnai Telšių v.*

50. Будованя всякого домового и гуменного, а то естъ меновите: светлицу, вежу, клетъ и явъю з озеродломъ... *1625 Viduklės v.*

51. W gumnie budowania: skunia iedna z bierwion słomą krita, w niey siano, wrota do niey troie s tarcic robione,... jawy dwie zmuckie do młocenie zboza słomą kryte,... w iawy złozonych bierwion starych dziewiętnascie... *1626 Jusiškiai Karklėnų v.*

52. W drugim gummnie mnieyszym:... iawia s tokiem do młocenia... *1635 Pašatrijys Patumšų v.*

53. Jawgia opadła, przy iawgy dwoie drzwy łubiane mianował bylich y kosztowałe po dziesięciu groszy litewskich... *1637 Beržiai Pavandenės v.*

54. Jawia stara do suszenia y młocenia zboza z tokiem, naprzeciwo słodownia... *1640 Gaurė Telšių v.*

55. Jawgia albo oszieczz... *1646 Rubežaičiai Viešvėnų v. CA.*

56. Budowanie:... jawia z tokiem s chrostu grodzonym... *1647 Paluknė Raseinių v.*

57. Челядника его... з ю в' и гуменнои выволокшы обухами его збили и зранили есте, и до того челедницу их... которая была схорониласе высоко на ев' и, и там ею высоко налязшы, скинувшы ею... окрутне а немилосердне... збили есте... *1648 Viekšniai Patumšų v.*

58. Budowanie... mianowicie: izba biała (s) sienią, wieza do bydła, kliec jedna, piekarnia z sienią, iawia, ozierodła przepłotow dziesięć, raszytynow dwanascie v tych przepłotow... *1651 Pašilė Karšuvos v.*

59. Zostawuiemy... ziemicę... Rudikie puste krom poddanych, tylko na tey ziemicę z budowaniem zostawionym pustym chłopskim opadłym, mianowicie: z yzbą (s) sienią y naprzeciw piekarnia pod iednym dachem, w tey izbie okien trzy szklannych; z kleciami dwiema, dranicami krytemi; z wiezami dwiema; łaznią po koniec wiezy iedney; w gumnie z iawiami dwiema pod iednym dachem, odryną chrosciana, przepłotow dziesięc... *1652 Rudikiai Ringuvėnų dv. D. Dirvėnų v.*

60. W gumnie osiec litewska stara opadłła, do vzywania niezgodna, pod tymze dachem jawia zmuydzka, naprzeciw odryna wielka z dachem starym, ozierodła przeplotow dziesięć... *1660 Baginiai Žarėnų v.*

61. Co sie tchnie gumna mego, to iest jawia y jezerodło, braci moim rodzonym leguię... *1660 Bukantai Telšių v.*

62. Gumno, gdzie odrynek abo stodołek słomą krytych dwie, trzecia, kędy zboze suszą y młocą, iawia słomą kryta... *1667 Spraudaičiai Pajūrio v.*

63. Budowania mego własnego... j a w i a — kop trzy... *1668 Šiurainiai Rietavo v.*

64. Budynku tylko zostało izba stara y i a w i a stara niedzielona... *1672 Stročlaukiai Rietavo v.*

65. Gumno:... i e w i a do młocenia takze stara, — te wszytkie słomą kryte... *1676 Vainutas Pajūrio v. KA.*

66. W gumnie:... j a w i a napoły z Stephanem młocić... *1677 Tutiškiai Raseinių v.*

67. I a w g i ą... napoły dzielic się maią... *1685 Gelžyčiai Medininkai Medingėnų v.*

68. Gumno na zbozę, i a w i a do suszenia zboza... *1702 Margiškiai Pajūrio v.*

69. У гумъне вежицы тры, р е я одна, е в'я одна... *1601 Gilvyčiai Beržėnų v.*

70. Na... gruncie chrominy domowe... są:... w gumnie ośiecz... — to ymienicze... z budowaniem domowym y gumiennym:... z y a w i ą... podaliśmi... A co sie tknie inszych chromin, procz tych, iako śie wyszey pomieniło,... r e g i ę... zostawuiem sobie... *1624 (1625) Pupžubiai Tverų v.*

71. W pierwszym jmieniczu nazwanym Burnie... w gumnie r e i a, druga osiec j a w i a do młocenia zboza ze wszytkim... W drugim folwarku... nazywaiomym Węckiszki... w gumnie r e i a do młocenia zboza nakryta ze wszytkim iedna... *1650 Viešvėnų v.*

72. R e i e albo osieci dwie przeciwko sobie słomą kryte, j a w i a nową słomą kryta... *1662 Gilvyčiai Beržėnų v.*

73. Odryny dwie z płotu grodzone, y te nowo przeprawione, iedna na siano, druga na słomę. Item r e g i a do młocenia zboża wszytka z bierwion robiona. I a w g i a takze z bierwion do młocenia y do słodu kurzenia... *1676 Tryškiai Žem. KA.*

74. W gumnie j o w i a albo r y i a nowa, tok przed nią z drzewa budowany... *1642 (1644) Panemunys Upytės p.*

75. У дворѣ хоромъ: свѣтлочка малая и напротивко ее с в и р е н ъ, гридня съ п р и м н о м ъ[1] а лазня зъ гумномъ и зъ е в ъ е ю... *1546 Šukštuliai Vilniaus p. ROVPB p. 91.*

76. Gumno:... stodoła z drzewa robiona, a przy niey j o w i a... *1554 (1773) Nemenčinė, IA sk. 77[46].*

77. Gumno:... niedaleko stodoły j o w i a, a w niey może stawic żyta kop 2, a naprzeciwko j o w i j sienka mała... *1554 (1773) Linkmenės, IA sk. 126[37].*

78. У гумне: стодола одна, где молотят; е в ъ и две... *1570 Kruonis, IA sk. 178[6].*

79. Gumno, w niem odrina... j o w i a a ozioroda... *1571 Škadenis Parudaminos dv. Vilniaus p. AVK 14 p. 160.*

80 В гумне достали ми ся две е в' и, где збож'е сушеть, сенъ межы тымиж е в' я м и, в которои молотет... У... дворцу Довкгялиском е' в и две и з сенми межи тымиж е в' я м и будучими... *1575 (1578) Liesonys Upytės p. Plg. 51[6].*

81. Gridnia s p r z y m n e m, w sieni komora; s w i r n y dwa — yeden na wyszkach s podklietem, a drvgi osobno przy ziemi; gvmno z i a w i ą... *1582 (1584) Mažiūnai Kauno p. — Apie tą pat:* Светлица с коморою без верху; грыдня с п р ы м н о м;... клети две; гумно опалое... *1570 (1584) ten pat.*

---

[1] *Išspausdinta:* прамномъ.

82. Гумно: е в ъ я и посад рубленыи... *1583 Peštuvėnai Kauno p. IA sk. 234[9]. — Tas pat: AVK 14 p. 273.*

83. (Имене) Зерече... Гумно дворное:... е в и две з бервен'я соснового по чотырох сажон с токомъ, соломою критые, подано у двадцати и у чотырохъ копах грошеи... Двор имен'е Поистренское... Гумъно дворное:... е в' и две з бервен'я соснового по чотыры сажни... *1585 Paistrė Upytės p. IA sk. 242[20], 245[57].*

84. Гумъно рубленое зъ е в' е ю... *1588 Milkuva Kauno p. IA sk. 288[40].*

85. В гумне е' в я деревенная стара... *1595 Taujėnai Ukmergės p. IA sk. 367[39].*

86. V gvmna przy i o w i zamek zawiesisty... *1597 Deltuva Ukmergės p. IA sk. 446[43].*

87. Gumno z i o w ią wielkie... *1597 Kraštai Ukmergės p. IA sk. 455[12].*

88. Gumienne budowanie:... gumno dlia młocenia zboza, w koncu tego gumna i a w i a rąbiona, y w gumnie strony zamiotem rąbione z obu stron, tok przesz wszytko gumno, w tym gumnie wrota dwoie... *1598 Ilgiai Ukmergės p. IA sk. 494[11].*

89. Gumno dworne: stodoła, gdzie zboze młocą, przy niey j o w i a... *1598 Zalubiškiai Ukmergės p. IA sk. 501[52].*

90. Gumno płotem chroscianem ogrodzone: gumno na mloczenie slomą krite, tamze j a w i a nowa 1; punia zrobiona na zboze słomą krita, wrota proste z desk, wrzeciądz y klotka w niey; druga punia nowa iescze nie stawiona; jeziorodow t o r p o w 10... *1598 Breslauja, KA.*

91. В гумне е в' я велми згнила и вжо без углов — шацовалом грошеи дванадцать... Сохи три перед я в' е ю — шацуючы по грошу за соху, чынит грошы тры Вереги две перед я в' е ю — шацуючы по два гроша за вереги чынит грошеи чотыры. Ворота дворные ободраные, толко вереги две, за то шацовалом грошеи дванадцат... *1603 Gelvonys Vilniaus p.*

92. Е в ъ я с токомъ — коштовала пулъторы копы грошеи литовских... *1603 (1616) Sabonys Upytės p.*

93 Pod dworcem j a w i i dwie zgniłych y zepsowanych... *1611 Kratošinas Upytės p.*

94. W gumnie i a w i a s tokiem... *1614 Grūžiai Upytės p.*

95. W gumnie... tok do młocenia z y o w ią yeden... *1620 Kapliai Ukmergės p.*

96. W gumnie po prawey stronie tok, gdzie młocą zboze, z i o w ią niewielki, i o w i a iedna... *1623 (1624) Jotainiai Upytės p.*

97. Gumno: naprzod w nim tok z i a w ią słomą kryty... *1636 Šilaikiai Ukmergės p.*

98. Gumno do mlocenia z i o w ią... *1636 Ažvinčiai Linkmenų v. Vilniaus p.*

99. W gumnie j a w i a s tokiem dla młocenia zboża, znowu drugi tok do składania zboza y dla młodzby, v ktorego hak zelazny do zamykania [...] s klotką zelazną... *1647 Biruliškiai Trakų p. CA.*

100. Gumno rąbione stare, opadłe, słomą kryte, bez wrot; w końcu onego i a w i a bez drzwi... *1676 Mikštūniškiai Breslaujos p.*

101. Въ е в ню того жита не кладено было... *1540 Gardinas, AVK 17 p. 224.*

102. Е и в ъ двѣ для сушенья жита — одна въ гумнѣ подлѣ воротъ ново вроблена отъ гаю, а другая за гумномъ неподалеку... *1571 Volna Gud. ASb 4 p. 240.*

103. Гумно того двора Соколовского: гуменъ зъ берьвеня рубленыхъ двѣ,... е в ь я рубленая, покрыта соломою... *1593 (1776) Sokolovas Slanimo p. AVK 14 p. 456.*

104. Gumno tego dworu, budowanie:... stodoła dla młocenia y złożenia zboża zrebowa ze wrotami, słomą nakryta; przeciwko niepodaleku i o w i a, słomą nakryta... *1594 (1763) Starinkai Mensko p. AVK 14 p. 505.*

105. Gumno:... po lewey stronie wszedszy i o w i a słomą nakryta, zaś podle stodoła dla młocenia y dla złożenia zboża... *1594 (1763) Deksnėnai Mensko p. AVK 14 p. 506.*

106 Гумно великое у петнадцать стѣнъ, другое меньшое, обѣ гумнѣ досыть добры;... е в ь я; с в е р е н ъ (*B*: евъя; свиренъ великии добрыи зъ кганкомъ.. *1597 Kosovas Slanimo p. AVK 14 p. 608. Tur būt iš kito rašto: ASb 1 p. 207 (B).*

107. Gumno:... j e w n i a dla suszenia zboża... *1639 Brožėnai Bobruisko v. AVK 25 p. 174.*

108. Gumno, w niem... j e w n i a dla suszenia zboża, przy ktorey y tok dla młocenia, słomą kryte... *1639 Miškovas Bobruisko v. AVK 25 p. 240.*

109. Gumno... w niem... j e w n i a dla suszenia zboża nowa, ieszcze nie dobudowana... *1639 Parickas Bobruisko v. AVK 25 p. 274.*

110. Gumno do zboza, tok do składania iako y młocenia, stron trzynascie, wrot w tym gumnie troie — iedne zelazem obie stronice przebiiane, v bokowych wrot zaszczepka zelazna, osobliwie i e w i a dla suszenia zboża... *1644 Kustinas Naugardo p.*

111. Na srzodku gumniska tokownie dwie do młocenia zboż, całe dranicami w łotoki zosobna pokryte; w jedney j o w n i e dwie, do których drzwiczki na biegunie, piecow z cegiel y kamienni dwie... *1771 Rindinas Vitebsko vaiv. IJM 29 p. 274.*

112. Na srzodku gumniska tokownia duża, w s z u ł y sosnowe parkanem zarzucona, do niey wrota duże na biegunie z descek, w końcu fórtka duża na zawiasach z zasufką; od tey fórtki dwa zasieki na otryny, parkanem w s z u ł y zarzucone, tok gliną dobrze wybity, przy końcu j o w n i a czterosążniowa, w którey piec z cegieł z glina zmurowany, z kapturem na wierzch wyprowadzonym, okienko naprzeciw z zasuwką drewnianą, drzwi do niey na zawiasach; wedle tey j o w n i po bokach zasieki przygrodzone na zsypanie plew; cała ta tokownia w łotoki dranicami pokryta, wierzchiem słomą... *1775 Letcas Vitebsko p. AVK 35 p. 270.*

113. Tokownia słomą kryta, do którey w końcu od folwarku wrota poiedynkowe na biegunie z zaszczepką y proboiami, drugie wrota poprzeczne dwoiste na biegunach, item drzwi poprzeczne małe na biegunie; w tey tokowni przy końcu j o w n i a, do którey drzwi na biegunie, w niey piec z cegieł robiony... *1777 Lososina Vitebsko p. AVK 35 p. 300.*

114. Zabudowanie gumienne:... tok y i o w n i a do zsypania y młócenia, w którey drzwi na zawiasach... *1778 Voronovas Vitebsko p. AVK 35 p. 328.*

115. Gumno, wrót do niego czworo na biegunach, iedne z tych z proboiami dwoma; do tego gumna j o w n i a przystawiona z drzewa okrągłego, drzwi na biegunie, piec z cegły, kryta dranicami... *1793 (1797) Agripinas Ihumeno p. AVK 38 p. 176.*

116 Tokownia z j o w n i ą, wrota podwoyne mające na biegunach y drzwiczki mały na ogrod rownie na biegunach... *1796 (1797) Oskresenskas Oršos p. IJM 30 p. 352.* —

Žr. 49 1—7 15—28, *51* 7 9 10 12 13 18 19 21 23 24 27 32 35 36, *52*12, *74* 10 16 24 34 38 47, *88* 32 84, *89* 5 10, *116* 8 13 14 16 25.

Plg.:

117. Gumno, w nim... o s i e c i 2 litewskie; s w i r o n e k na plewy... *1652 (1671) Malachovščizna Polocko vaiv. IJM 26 p. 505. Žr. 43[60], 51[38].*

118. Von J a w y g e n, Badstuben oder P y r t e n... grosser Schade durch die J a w y g e n, P i r t e n, Flachsz vnd Hanffstuben.. *1604 Instrvction Der Kauffschultzen Vnd Willkühr des Ampts Insterburg... (iš MLLG 1, 1883 p. 36, arba AMS 17, 1880 p. 204).*

119. Friderich der Dritte Churfürst etc. L. G. Demnach Wir... an unsere Preusz. Regierung rescribiret, dasz die J a u g e n in unsern Preuszischen Aembtern bey Vermeidung gewisser Straffe abgeschaffet werden oder die Auffbauung derselben ausserhalb den Dörffern geschehen sollen; Zumahlen in den Litthauschen Dorffschafften der meiste Brandschaden durch die so genandte schädliche J a u g e n zu entstehen pfleget; Alsz befehlen Wir dir... *etc. 1700 Wegen Abschaffung der Jaugen in den Dörffern (iš CCP 3 p. 337).* —

J e v e i n y.

120. Виделъ есми... гумно все згорело, и где к л ю н я зъ е в ь е ю стояла, одно пичь на томъ месцу е в е и н а я, которая отъ огну спадалася, а где с т и р т ы стояли, на томъ месцу только попелъ одинъ; а на шостомъ месцу особливе у концу тоежъ к л у н и ку воротамъ гуменнымъ месце попеломъ згорелое, где с т и р т а стояла; подле тоежъ печи е в е и н о е на спаленьи тои к л у н и кость чолове(чес)кая згорелая вся... И обводилъ... шляхъ конскии, которыи до к л ю н и и до гумна приехавши, огнемъ запалено... *etc. 1558 Gardino p. AVK 21 p. 276.*

44. KARTAĆ — kartoti.

1. W Raduciszkach iutro k a r t a c, iezeli twardo — troic, a choc o srzedzie, o czwartku zasiac... *1719 Subačius Ukmergės p. CA.*

45. KER — keras.

1. Голову твою зомтну и подъ к е р ъ положу... *1586 Upytės p. AVK 26 p. 373.*

2. Нива названая Унт Упеля подле к е р а и срубювъ... Третяя (сеножатъ) названа Авиденос подле с к е р а... *1634 Šėta Ukmergės p.*

46. KETVIRTAINIA — ketvirtaine.

1. Повинность тыхъ селъ:... стации зъ волоки стародавное осѣлое — жита по к е т в и р т а и н и а по другои к е т в и р т а и н ы овса мѣры торговое плотельское, а съ трохъ волокъ пшеницы к е т в и р т а и н я, ечменю к е т в и р т а и н я... *1585 (1597) Plateliai, AVK 14 p. 312.*

2. Stacie. s każdey włoki starey, okrom ławnikow, to iest: żyta po k i e t w i t u y n i, a owsa po k i e t w i r t a y n i[1], a pszenice, jęczmienia ze trzech włok k i e t w i r t a y n... Stacie... powinni dawać według dawnego zwyczaiu, tho iest s każdei włoki starei po k i e t w i e r t a i n i żyta, po k i e t w i e r t a i n i owsa, a psenice jęcmienia ze trzech włok po k i e t w i e r t a i n i... *1593 (1597) Plateliai, AVK 14 p. 460, 462.*

3. Пограбил ечменю к е т в и р т а и н ю, купленую за двадцать и пят грошеи литовских... *1595 Kolainiai Patumšų v.*

Plg.:

4. Stacyi s kazdei wloki starey... zyta czwierc, owsa czwierc, a ze trzech wlok pszenicy czwierc, takze ięczmienia czwierc miary plotelskiey... *1585 (1597) Stirbaičiai Platelių v. IA sk. 250[28].*

---

[1] *Klaidingai išspausdinta*: kietwirtuyni.

47. KIESCIE — kestės.

1. Kiescie do noszenia piwa, przepiete łancuchami dwoma, po bokach z antabami... *A. 1700 Salantai, CA.*

2. Pieszo przychodzący ma z sobą miec siekierę, a kobiety k[ie]scie do noszenia słomy lub siana... *1778 Ketūnai Telšių p. CA.*

48. KIETVIRĆ — ketvirtis.

1. Oddałem... zboza: ieczmienia beczkę z kietwircie m, owsza beczkę z kietwircie m, grochu kietwirc, iarki beczkę, owyzmiezow beczek cztyry, bobu puł kietwircia, pszenicy kietwirc, zyta wozow trzy niemłoconego... Zboza: ieczmienia solankę y kietwirc, pszenicy kietwirc, grochu kietwirc, zyta solanki dwie... *1689 (1690) Mekiai Mingeliai Beržėnų v.*

49. KLAIM — klaimas, klojimas.

1. Дарую... хоромы... то ест: вежу с примнем, гридню с крамом и з коморою, клеци чотыры — одну с подклетом, а тры ниские прес подклетеи, издобку, я в'ю с клаимом, лазню, одрыны две в кгумне з бервеня зрубленые, озрода... *1579 (1582) Pavardukšnis Veliuonos v.*

2. В гумъне [я] въя трохъ сажонъ дерева соснового и с кло[и]момъ... *1593 Kejėnai Ariogalos v.*

3. В гумне ев'я с клоимом... *1596 Survilaičiai Ariogalos v.*

4. Будован'е гуменное то ест: ев'я, при ев'и клоим с током, што збож'е молотят, тот клоим з дерева будованы... *1600 Rusteikonys Veliuonos v.*

5. Будован'е меновите:... ев'я с клоимом... *1611 Urnežaičiai Veliuonos v.*

6. Jowja połtrzecia sąznia s kłoymem s chrostu grodzonym, w ktorym toku sązni sześć... *1613 Panevėžiukas prie Kėdainių.*

7. W gumnie jawia s kłoymem... *1633 Kolainiai Karklėnų v.*

8. Осец с клаимом... *1568 (1575) Pašilė Ariogalos v.*

9. Осец с клоимомъ з дерева рубаного... *1593 Butkiškė Ariogalos v.*

10. Осец с клаимемъ, вбок того клаима коморка деревеная для плевъ... *1596 Rosčiai Veliuonos v. IA sk. 405[6].*

11. Справа... (о) подданых... властъных отчычов... лежачых... в полю прозываемом Меткемис над речкою Сондровою, на име Яна а Ясюля Бернатовичов... з будован'емъ хоромин домовых и гуменных... Яна:... вежа одна дерева розного, клеч одна дерева розного, гридня с примном дерева едлиного, лазня одна дерева розного олхового и березового, осец с клоимом дерева розного олхового и осиного, — вси хоромины соломою критые; озеродла переплотов десет с подпорами, в каждым переплоте жардеи по тринадцати; а Ясюлювая Луца Микгутовна, маетности Ясюловъ... будован'я хоромин: вежа одна дерева едлиного, грыдна одна дерева едлиного, клечъ одна дерева едлиного, лазня одна дерева олхового, осец одна с клаимом дерева олхового, — вси хоромины соломою критые; озеродла переплотов десет с подпорами, а жардеи в кождом переплоте по тринадцати... *1607 Medkiemis Paluknio dv. Raseinių v.*

12. Въ гумъне осет с клоимом дерева едлиного... *1609 Paskystvalkis Veliuonos v.*

13. Зоставили и завели есмо... волоку кгрунту нашого властного... до того теж и клоим до молоченъя збожа, в котором клоиме позваляемъ на кожды тыден по два дни збоже свое кром перешъкоды от нас молотити... *1623 (1624) Giršinai Raseinių v.*

14. Будован'я домового: клет с клоимом, плоты около того дому.. *1626 Kretkampis Vilkijos v.*

15. Jowia s kłaymem... *1583 (1596) Penionys Ukmergės p. AVK 32 p. 480.*

16. Гумно, в немъ клоимъ зъ евею... *1596 Pelyša Ukmergės p. AVK 32 p. 186.*

17. В гумъне явя с клоимомъ старая... *1596 Užuraistis Ukmergės p. AVK 32 p. 206.*

18. Явъю... с клаимом лихую ошацовали есмо за копу грошеи литовских... *1596 Vaiguva Darsūniškio v. CA.*

19. Гумно руское, клаим долги, где збожъе ховают;... я в' я одна, где збож'е сушат... *1598 Šilai Ukmergės p. IA sk. 491*[37].

20. Gumno dworne, do niego wrota wiezne, gątami pobite: jawia do suszenia zboza y kłoym do młocenia, drugi kłoym wielki do chowania zboża w kopach, do niego wrota dwoie, v iednych wrot we drzwiach wręciądz (s) skoblem, w koncu tegosz kłoyma komory dwie, — to wszystko słomą kryto... *1603 Dusetos Ukmergės p. CA.*

21. Гумно — в гумне клоим велики, до него двои ворота зепсованые (с) скоблями и з верцюндзами, зверъху соломою крыто, прыкрыте все погнило, везде течет; я в' я; свирен драницами крыты, в нимъ засеки для ован'я збожа, у него дверы на завесах (с) скоблемъ... *1603 Nendrija Ukmergės p.*

22. Собе варую в будованью дворнымъ и гуменъном... я в' я с клаимом... *1603 (1605) Rajūnai Pamūšio lauke Upytės p.*

23. Gumno tego dwora: kłoym z iawią, w nim tok, ten kłoym słomą nakryty... *1605 Švobiškis Ukmergės p.*

24. Po lewey ręce od goscinca wielkiego w dwor wiachawszy gumno, w nim odryna wielka iedna, druga cos mnieysza, na tymze gumnie iawia, przed nią kłoim, około gumna od goscinca idąc przepłoty, w nich ozierodł dwadziescia... *1628 (1629) Linagirys Upytės p.*

25. Na część małzonki mey budowania: klec s komorą, odrynka, podle kieci iewia s kloymem y z odryną, przepłotow połowica... *1634 Papivesiai Upytės p.*

26 Gumno:... w koncu tey odryni jawia stara y poł kłoyma starego; przy niey ydąc od jawgi starey ozerodło po prawey rence, a po lewey rence zamiot od stawu; w koncu tego zamiotu iawia sie poczyna, polewie naprzod staynia dla koni ze dwiema łodziomo, ktore są miasto złobow; we srzedzinie iawia; ku wrotom tak, wchodząc do toku z obu stron dla zrebiont staynie z wrotami, złobami, z drabinami; wszedszy w tok jawia — po lewey rence komin dla złozenia ognia, po prawey rence z gumna wychodząc wrota... *1643 Kraukėnai Upytės p. CA.*

27. Gumno: kłoim z iawią ze wszytkim dobry, odryn dwie... *1658 (1667) Sirutiškis Ukmergės p.*

28. Kłoim ieden, drzwi do niego dwoiste; jawia iedna z piecem prostym... *1662 (1667) Alotas Ukmergės p.*

29. В гумне: одрыны тры з дерева рубъленые, осецъ с клоимом, ожерода переплотовъ двадцат... *1583 (1613) Grūžiai Upytės p.*

30. Осеть с клоимом... *1584 Paabelys Kauno p.*

31. Осець с клоимомъ... *1585 Paystrė Upytės p. AVK 26 p. 91.*

32. Осеть тошча с клаимомъ рубленая, за грошеи петьдесятъ... *1585 Panemunys Upytės p. AVK 26 p. 162.*

33. Kłoim s chrostu plieciony, słomą pokriwany... *1585 Pašvitinys Upytės p. IA sk. 254*[48].

34. В гумне взяли подъ клоимомъ жыта на торгъ вести зъготованого десеть бочокъ... *1586 Pauslajis Upytės p. AVK 26 p. 458.*

35. В гумне в томъ же дворцы клаимъ и осець зъгнила за копу одну грошеи сорокъ... *1586 Rajūnai Upytės p. AVK 26 p. 462.*

36. Осец в кгумне и с клоимомъ и со всимъ нарядомъ... *1594 Užužartis Upytės p.*

37. Осет с клоимом... *1595 Pauslajis Upytės p. IA sk. 381*[28].

38. Осет и клаимъ; у (о)сети дверы на бегунах, у клаима ворота такожъ на бегунах зъ защепъками железными и з замком, — з дерева елового рубленые... *1597 Balninkai Ukmergės p. IA sk. 448*[39].

39. W gumnie kłaimo z ząsiecią... *1597 Palėvenis Ukmergės p.*

40. W gumnie osiec, drzwi w niey proste; kłaim wielki, wrota dwoie, z zasczepkami oboie, a iedne z zamkiem prostym; przykomorki trzy, w iedney komorce drzwi proste z zasczepkami, — słomą pokryta... *1597 Svirnai Ukmergės p. IA sk. 465*[61].

41. Осець вся дзюрава, клоим пры неи — одна сторона з дерева згорелого, а другая сторона с хворосту горожона...*1598 Svirnai Ukmergės p.*

42. Kłajm — połowica z drzewa rąbiona, a druga połowica s chrostu plecione, słomą kryte... *1598 (1614) Laumėnai Ukmergės p. IA sk. 507*[1].

43. Budowania w (gumnie): naypierwiej kłajm stary z drewa robiony, w tym kłajmie komor przerąbiwanych cztyry, przy nim zamek na wrzeciądzach... *1598 (1614) Skačiūnai Ukmergės p. IA sk. 504*[33].

44. У гумне будован'я: осецъ с клоимом, одрын две зъ бервенья рубленых, вежы две для быдла... *1604 (1605) Barklainiai Upytės p.*

45. До тое части... будован'е дворное:... в гумне — з одного две одрыны з дерева рубленого, осет с клоимом, озерод половица... *1614 (1615) Krekenavėlė Kareiviškiai Upytės p.*

46. Gumno: kłaim drewiany z osiecią, odryn dwie s chrostu plecionych... *1615 Linkuva Upytės p.*

47. Маю собе с того селища зъ Собанкев, где мешкал, клет свою властную, названую Нов'икишкя, клаим новы зо всим... звести... *1615 Sabonys Upytės p.*

48. Хромины:... изба белая о чотырох сажънах с коморою, (с) сенъю, в сенях кухна, сени, такъ же комора, пекарня напротивко тое ижъбы о трох сазнях, комора стара особъно о трох сазнях... осетъ с клаимомъ з дерева... *1615 Rajūnai Upytės p.*

49. Гумъно новое дворное: ворота великие, одрына великая з берв'ен'я будованая, одрын хворостяныхъ новых две, клаимъ з бервены будованы, озередловъ переплотовъ жерздями килканадцат... *1616 Upytė.*

50. Осетъ с клаимомъ дерева розъного, которое обое коштовало тры копы грошеи литовъскихъ... *1616 Vaidatonys Upytės p.*

51. Gumno: kłoim do młocenia z drzewa z osiecią ze wszytkim, iaka nalezy, dobry, wrota tarcicnę (s) skoblami, (z) zaszczepką... *1620 Aknysta Ukmergės p.*

52. Gumno: osiec s kłoimem... *1623 (1624) Pasienis (Pagronyčius) Upytės p.*

53. В гумне осетъ с клаимом хворостяным... *1624 Dabužiai Ukmergės p.*

54. Гумно... осет с клаимом дерева едлового трох стен по тры сажни, а осет трох сажен, в котором клаиме соломы ярыны (*B*: ярынъное) овсяное, ечменное и пшеничное возов до трыдцати, а плев вшелякихъ было болшъ трохсот бочок... огнем спалил дощатку, а до того и кублы дубовые великие два, купленые по пол копы гр ше(и), у клаиме згорели... *1624 Traupis Ukmergės p. ODVA 9 sk. 404-405. (Patikrinta). Du tekstu.*

55. Подданого моего Мика Балчуна, побудовавшы будован'е домовое, оселост'ю в том селку Тришках або Янковичах осадилом был... (будован'я) меновите: пекарня одна с присенком, двери, лавы и оконнице в неи сут, по конец тои пекарни стаенка зъ с хворосту плетеная, спижаренка для варыва, клет одна, осет и с клаимом, одрина с хворосту плетеная, ожеродов переплотов два... *1626 (1627) Pašeriaukščiai Upytės p.*

56. Меновите хоромия:... осет с клаимом... *1628 (1629) Užuvermenys Pavermenio lauke Upytės p.*

57. Осец с клоимом дерева розного зрубленая, коштовала чотыры копы грошеи литовских... *1631 Pauslajys Suradgalis Upytės p.*

58. W domu... chromin: yzba biała (s) sienią, s piekarnią naprzeciw; klec; kłaim z osiecią; odryna — jedna połowica z bierwion, a druga s chrostu; — ktore chrominy słomą pokryte... *1632 Mimainiai Ukmergės p.*

59. Wszytkie chrominy, swirny, jako tez gumno, czcze stały, okrom tylko w kłaimie zyta niemłoconego snopow cztvrdziesci było... Osiec s kłaymem wniwecz zgnoiony bez pokrycia... *1633 Skudutiškis Ukmergės p.*

60. Zyta niemłoconego strona jedna w kłaymie po prawey ręce... *1633 Šilai Ukmergės p.*

61. W gumnie kłoim, to jest tok, z osiecią, stary, opadły y pogniły... *1633 Latavėnai Ukmergės p.*

62. W gumnie... osiec s kłaimem do młocenia, dach słomą kryty, odarty od wiatru... *1633 Gelvonys Vilniaus p.*

63. Budowanie, com... przybudował... yzba biała nowa y s piecem, z oknami szklanemi, piekarnia, łaznia, kłaim... *1634 Panevėžys.*

64. Гумно, то ест меновите: ток велики дерева соснового провыборного роблены сторонами вколо, которого току вдлуж было сажонь чотырнадцат, так теж клаим други з осет'ю, которого вдлуж было сажонь трынадцат, будованя на выбор доброго,—то все спалили... *1635 Ševelai Ukmergės p.*

65. Budowanie... dworu Dusiackiego (*1671*: Podusiackiego):... Gumno: kłaim z osiecią dla suszenia y młocenia zboza... Budowanie folwarku Waskowczyzny:... Gumno: kłaim z osiecią dla młocenia zboza (*1671*: tok do młocenia z osiecią)... *1635 Dusetos Ukmergės p. CA. — 1647 tas pat. — 1671 tas pat. — Apie tą pat:* Budowanie maiętnosci Podusacia:... Gumno z tokiem, z stronami, z osiecią, słomą kryte... Folwarek Waskowszczyzna:... Gumno z gumniskiem, do niego wrota, samę gumno z tokiem, z stronami, z osiecią, kryte słomą... *1687 ten pat.*

66. Gumno: osiec stara s kłaimem starym... *1636 Mituva Ukmergės p.*

67 Osiec s kłaimem iako samo w sobie zbudowany stoi... *1636 Puodžiai Upytės p.*

68. Gruntu tego, nazwanego Mozeykiszki... ze wszytkiemi naleznosciami do tych dwu części, do tego y z domem, to iest: piekarnią z sienią, klewek z osiecią y s kłoimem, — ... podał... *1637 Ukmergės p.*

69. Осечъ ш клоимом... *1639 Rajūnai Pamūšis Upytės p.*

70. Tok, kłoim z osiecią słomą kryty, (s) stronami bocznemi, wrota do niego na biegunach z dranic robione, nadpsowane... *1646 Pajaurai Ukmergės p. CA.*

71. Gumno: kłaim z osiecią do młocenia zboza... *1647 (1648) Grūžiai Upytės p.*

72. Tok abo kłoim z osiecią, przy ktorym y przepłoty postawionę.. *1652 (1694) Ramygala Upytės p. KA.*

73. Gumno: kloim chrosciany, strony weysrzodku drewniane, osiec do tego kłoima niezbyt dobra, wrota z desek ploche... *1662 Antakalnis Norvaišiškis Gelvonys Vilniaus p.*

Žr. 88[78].

50. KLEV — klevas.

1. Тая нива подъ клевомъ естъ властная Матеевая... *1545 (1666) Raseinių v. ODVA 1 p. V.*

51. KLUNIA — kluonas.

1. Въ клуни гречихи сторона, а другая сторона овса почата молотити... *A. 1503 Birštonas Trakų vaiv. LOD p. IV.*

2. Humno: klunia mołotylnia wielykaja nowaja y k niey na lewoy storonie osiec z powiecioiu wełykoju, hde bydło stoit, y szto protiw wełykoje kluni stoit... *(Transkribuota). 1535 (1784) Trakai, AVK 31 p. 541, 542.*

3. Гумно, будованье: клуня великая, вже не новая; осеть, где жыто сушать; стаини две; свиренъ великии... *1553 Daugėliškis Vilniaus vaiv. DMA p. 121.*

4. Klunia albo stodoła z drzewa rąbiona, słomą nakryta, w niey wrota dwoiste z probojami y z zaszczepkami... *1554 (1773) Linkmenės, IA sk. 126[34].*

5. Клоня, где збож'е молотять... *1563 Panevėžiukas Vilkijos v. IA sk. 153[46].*

6. В гумне клуня великая, где молотет, и з д(в)ема коморами, где збоже зсыпуют... *1575 (1578) Liesonys Upytės p.*

7. Гумно: клуня зъ евьею... *1583 Černėnai Kauno p. AVK 24 p. 135.*

8. У гумне клуня рубленая, пры неи осеть, в клуни нету ничого... *1583 Vaiguva Darsūniškio v.*

9. W tym gumnie klunia z jowią, do kluni u wroth zasczepka... *1584 Varluva Kauno p. AVK 14 p. 277.*

10. Гумно:... клуня рубленая, пры неи евъя... *1587 (1603) Papūnis Kauno p. IA sk. 287[8].*

11. Гумно съ клоньмы... *1589 (1590) Biržai Upytės p. AVK 14 p. 348.*

12. Будован'я хоромъ домовых:... вежа, ев'я, лазня драницами крита, одрыны три, клуня... *1592 Rusteikonys Veliuonos v.*

13. Na (pustowsczyznie) chromin: gridnia s primnem, iownia s kłunią... *1597 Kraštai Ukmergės p. IA sk. 456[16].*

14. У гумне клуня... *1597 Juodupis Vilniaus p. CA.*

15. Жыта немолочоного в клуни копъ чотыры, овса копъ сорок и полпеты... *1620 Dūkštas Vilniaus p.*

16. Жаловалъ намъ Миколаи на Воитеха: разобралъ гумно нашо суместное, где было и матце нашои... а намъ давали две копе грошеи за тую пуню. И Воитехъ мовилъ передъ нами: взялъ есми клуню, а вжо згнила была. И мы, водлугъ вызнанья его, сказали на немъ Миколаю зъ маткою ихъ две части за гумно, осмъдесять грошеи... *1516 Mstislavlis?, LMS sk. 367.*

17. У клунѣ жита 3 копы, гречки на поду 5 коп... *1523 Leščas Pinsko p. CA.*

18. Въ хоромехъ домовыхъ и въ гумне делу ровного дати не хочетъ... Правда деи есть, ижъ ему уво всемъ гумне — и въ евъи и въ клюни — есть третяя часть... *1541 Gardino p. AVK 17 p. 376.*

19. Гумно:... клуня рубленая, а противъ евъя... *1549 Radaškavičiai, DMA p. 93.*

20. Гумно: клуня рубленая, где жыто молотят... *1549 Kastiuškavas Radaškavičių dv. DMA p. 108.*

21. Гумно каменецкое: наипервеи клуня, где жито молотять, евъя... *1549 Kamencas Radaškavičių dv. DMA p. 110.*

22. У гумне клуня... *1555 Slanimo p. AVK 22 p. 3.*

23. Будованья... свиренъ высокии, клуня и зъ евьею... *1556 Gardino p. AVK 17 p. 406.*

24. У гумне клуння из евьею... *1557 Gardino p. AVK 21 p. 210.*

25. Клуня рубленая... *1557 Gardino p. AVK 21 p. 263.*

26. Виделъ есми... клуню рубленую (рубленою)... спалено... *1560 Gardino p. AVK 17 p. 418.*

27. Гумно: клуня ненакрита, ничемная; евъя добра... *1560 Orša, DMA p. 125.*

28. У клуни на стороне жита копъ з десять... *1562 Poreckas Pinsko p. HPP p. 139.*

29. Гумно при томъ же дворе: клуня, где молотять, рубленая другая клуня рубленая; третея одрина рубленая... *1563 Starinkai Mensko p. DMA p. 138.*

30. У томъ гумне клуня, подле тое клуни другая клуня рубленая... *1563 Vidohoščas Mensko p. DMA p. 136.*

31. Гумно:... клуня добрая з двиими воротами замчистими... *1566 Kijevcas Beresto p. DMA p. 334.*

32. Гумно: клуни двѣ и зъ замками; евья;... Дворецъ Зубовскии... Гумно: клуня 1, а другая обалилася.. Жита такърочного немолочоного у клуни копъ 8... у клуни ячменю копъ 8, овса у стиртѣ копъ 45, а у клуни овса копъ 35... *1569 Rosa R. Vilkaviškio p. ASb 4 p. 231, 233.*

Apie tą pat: Въ гумнѣ: клуни 2 порожнихъ и зъ защепками и съ пробоями, замокъ 1 дворныи; евъя и зъ сѣнцами;... Дворъ Зубовскии... Гумно: клуня, евья, а у клуни и въ гумнѣ збожа ниякого нѣтъ... *1571, ASb 1 p. 146, 148.*

33. Гумно, въ немъ клуня хворостомъ плетенная... *1576 (1799) Celesnica Beresto vaiv. AVK 14 p. 186.*

34. В шпихлеру гуменномъ жита... бочокъ пятьсотъ, овса... бочокъ триста, пшеницы... бочокъ петьдесятъ, гороху бѣлого бочокъ тридцать; в тои же деи клуни палубъ, зготованыхъ на воину, пятьдесятъ.. *1577 Verchovičai Beresto p. AVK 3 p. 289.*

35. Будованья у гумне ѳольваръку дворного: клуня одна, в неи ворота двои, увъ одныхъ защепъки есть и замокъ, тамъ же подле воротъ у концы тое клуни коморъка замчистая, у дверахъ защепъка, іовья одна... Ѳольваръкъ Розвазскии... При томъ ѳольварку гумно; будованье въ немъ: клуни две, іовья одна... Ѳольварокъ Куръпешъскии... Гумно, въ немъ будованье: клуня одна, ювья одна... *1580 Zietela, AVK 14 p. 202, 203.*

36. У гумне клуня зъ замкомъ, зъ двоими вороты, замчиста, рубленая; евня... Дворецъ Путковскии... То есть гумно: у гумне клуня, у концы клуни евня старая... *1581 Rusata Gardino p. AVK 14 p. 228, 230.*

37. У гумни клуня, у клуни корыто порожное... Гумно, клуня, а у гумни проса копъ осмъ... *1590 Volodimero p. ArJZR 6/1 p. 204, 206.*

38. Будованье въ томъ гумнѣ: напервеи клуня для молодбы великая съ присторонками, ворота у неи двое, осеть литовская низкая съ присѣнкомъ... жита в клуни... зложоного копъ деветьдесятъ чотыри, (пш)еницы въ стыртѣ копъ тридцать пять, въ клуни въ сторонѣ копъ чотырнадцать... *1595 Deksnėnai Mensko p. AVK 14 p. 512.*

39. Будованья дворного:... клуня одна... *1595 Mročkai Beresto p. AVK 14 p. 518.*

40. Въ гумнѣ клунь старыхъ двѣ... *1597 Savickovas Slanimo p. AVK 14 p. 617 ir ASb 1 p. 212.*

41. Водлѣ того двора гумно: клюня для збожья, ссеть одна... *1599 Prūdas Mensko p. AVK 14 p. 633.*

42. На поли гумно подданых монастырскихъ... клуню и в том гумне у два стоги пшеницу у стоги с(к)ладеную все накрешъ огнемъ попалили. Тамъ же неподалеку тогожъ гумна и клуни... жита ихъ два стоги... огнемъ попалили... *1611 Leščas Pinsko p. APM p. 16.*

43 Гумно, въ томъ гумне клуня, в онои клуни жита млочоного третинниковъ 2... *1620 Leščas Pinsko p. APM p. 21.*

44. Клуня на томъ же городыщу дворная, лѣсеная, безъ верха... *1626 Horodokas Lucko p. ArJZR 6/1 p. 464.*

45. Минаючи клуню и кгумно... збилъ... *1629 Beresto p. AVK 3 p. 31.*

46. Спратъ мои домовыи и збоже вшелякое въ клуняхъ двохъ и въ колешняхъ сѣно пробоями забити и запечатовати розсказалъ... *1631 Černavičiai Beresto p. AVK 3 p. 37.*

47. Kłunia krzyżowa ze czworgiem wroty, u iednych skobel żelazny, a drugie sie zewnątrz zamykaią... *1631 Bohurinas Lucko p. ArJZR 6/1 p. 482.*

48. Наехавши моцно кгвалтомъ... все будованье... подданыхъ... забрали, а иншое порубали у вънивечъ обернули, а меновите:... у Васка деи Княжичевича: пекарню великую зъ сеньми и зъ свирномъ дерева доброго круглого, клуню и хлевовъ два, сенниковъ два, стаиню, колешню, всю горожу коло двора и огородовъ будучую... *etc. 1645 Černejevičiai Pinsko p. AVK 28 p. 206.*

49 W folwarku... kłunia dla młocenia zboża... *1668 (1670) Prochodas Pinsko p.*

Žr. 43[120].

Plg.:

50. W gumnie... gumno litewskie, ktore mienił pan Iakub sam budowawszy, naliazszy na tym mieyscu zgorzałe... *1606 (1608) Girkantai Platelių v.*

51. Додал есми... ниву за гумномъ его, называемую Ушъклуне... *1593 Račiaičiai Ariogalos v.*

52. Powinni... dwie sienozęci dworne:... drugą za gumnem starym, Vzukłonis nazwaną, wszyscy ziednego pokosic y w styrty skłasc... *1597 (1616) Rimgailonys Samiliškių v. IA sk. 481*[40].

53. На четвертом местцу Клонаветес лука, кгде перед тымъ стодола... была... *1646 M. Gaižuva Vilkijos v.*

52. KOIMINEC — kaimynas.

1. *1561 m. Bajoras atleidžia savo žmogų su vaikais laisvėn, į kaimynus, su duota jam žeme prie Apytalaukio Kauno p. — Iš įrašo 1584 m. spalių mėn. 17 d. Žemaičių žemės teismo sprendime*

Я Петрашко Мицкевичъ, бояринъ господарски повету ковенского, и з жоною моею Катриною и з детьми моими вызнаваю самъ на себе тымъ моимъ листомъ, штож я Петрашко Мицкевичъ, видечи тяжкую немоц на себе, штож мелъ чоловека своего Щепана вольного, и тепер хочу и его дети на вольности выпускати, то естъ на коиминцы, и с тою землею, штомъ я им придал Щепановичом. Тогды маютъ тые дети Щепановичи, то естъ Юркгисъ а Амъброжеи, и з детьми своими маютъ вольны быти, якъ и их отец был вольны, то естъ коиминъцомъ, нехаи и дети тые коиминъцами будуть и потомъкове их. И маютъ мне тые дети служити аж до моеи смерти, а по моеи смерти не маютъ дети мои межу собу делити тых детеи. А ко-

торы бы был имъ добры, тогды волны оны за того поити. А коли мое дети поедуть на воину, тогды маеть дванадцать грошеи дати. А при томъ были люди добрые Балтромеи Андрушевичъ, Павел Венъскунасъ, Станиславъ Станевичъ, зять Стася, бояре господарьские ковенъского повету. И для лепъшои твердости и справедливости я Петрашъко Мицкевичъ печать свою приложилъ. Писанъ в Опитолоках месеца (....) 33 дня року 1561

2. *1595 m. sausio mėn. 1 d Žemininkas užrašo savo žentui ir dukterei dalį Milvydų dv. Pernaruvoje Vilkijos v. su kaimyniške žeme. — Iš 1595 m. sausio mėn. 28 d. įrašo Žemaičių žemes teismo k ygose.*

Я Грегори Петровичъ Мелвидовичъ, земянин господарски земли Жомоитское волости вилкииское . . . . . .
. . . . . || . . . . .
даю, дарую и сим листом добровольным записом моим утвержаючи имъ, зъят'ю моему пану Станиславу Монкгоиловичу и малжонце его, дочце моеи Полонии, детем и потомкомъ их записую по животе моем, так же и по животе малжонки моеи теперешнеи Кгендруты Петрашковны четвертую част всего имен'я двора моего властного отчизного, никому ничим не пенного ани заведеного, лежачого в земли Жомоитскои у волости вилкиискои в околицы Пернаровскои, прозываемого здавна Мелвиди, з будован'емъ четвертое части хором дворных, пляцу, на которомъ будован'е дворное и гуменное стоит, так же четвертую част пашни дворное и кгрунтов всяких земленых отчизных, купных и закупных и в одменах от ревизоров его королевское милости отданых, оремых и неоремых, сеножатеи, лесов, гаев, пущы, рек, речищъ, зарослеи и земли коиминскои, там же в Пернарове на особномъ местцу лежачое недалеко Мелвидов, и к тому четвертую част челеди дворнои и всих речеи рухомых, што колвекъ по животе моем в том имен'ю дворе моем звыш мененом зостанет . . . . . .
. . . . . || . . . . .
Писан в Кголнях году от нарожен'я Сына Божого тисеча пятсот деветдесят пятого месеца генвара первого дня. . . . . .
. . . . . .

3. *1595 m. sausio mėn. 10 d. Žemininkai įkeičia Šaukotą Tendžiogalos valsč. su žmonėmis, leisdami tarp ko kita imti naudą iš kaimynų. — Iš 1595 m. sausio mėn. 17 d. įrašo Žemaičių žemės teismo knygose.*

Я Станислав Миколаевичъ Станкевичъ Билевича, подкоморевич и земенинъ господарски земъли Жомоитское, а я Катерина Миколаевна Волъсковна, властъная малъжонка вперед речоного пана Станислава Станкевича Билевича, обадва за одного чоловека розуменые и почытаные, чынимъ явно и вызнаваем то сами на себе тым нашым листом и доброволным описом . . . . . || . . . . будучы сами пилъно потребными пенезеи, с тымъ и што есмо перъвеи сего за певнымъ записом[1], которы при зуполънои моцы заховуемъ, вже винъни были всего сумою порахованых и готовыми рукодаными грошъми отъличоных а до рукъ моих Станислава Станкевича и моих Катерины Вольсковны одданых певную суму пенезеи две тисечи копъ шестъсотъ копъ и осмьдесятъ копъ грошеи литовъских руками своими взявшы у велъможнои панеи Марковои Внучковои, маршалковои господарскои, тивуновои ретовскои, у ее милости панеи Зоѳии Шымоновны Пошушъвенъскои тое имен'е веръху мененое, в земъли Жомоитскои у волости тонъдякголъскои лежачое, названое Шовкоты, зо всимъ будован'ем хоромъ дворъных и гуменъных, што колъвекъ тепер естъ, с пашнею дворною, з огородами и з них пожытки всякими, з кгрунты оремими и неоремыми, з волоками оселыми и пусто лежачыми, особливе (з) землями старых служоб пустовъщизнами, застенъками, моркгами и волоками лесными и сеножатъными а зъ их пожытъки всякими, з озеры, з реки, з речками, з лесы, з гаими, з мишниками, з сеножатми всякими мурожъными || и болотными, с паробками, з людми тяглыми и данники, отъчызными и матерыстыми и на

---

[1] *Čia, matyti, kalbama apie 1593 m. spalių mėn. raštą, kuriuo buvo įkeista 35 (40) valakų Daužnagiuose ir Levikainiuose.*

господару королю его милости выслужоными, до того имен'я Шовъкотского прилучоными, а меновите з двема селми, называемыми одно Давжнокги а другое Левикаине, а в них волокъ оселых сорокъ и деветъ, ова згола зо всимъ на всем, яко се тое имен'е Шовъкотъское з давных часовъ само в собе, в границах, в межах и во всих обыходех своих цело маючых намъ достало и тепер маеть и ест, ничого на себе не зоставуючы ани выимуючи, такъ, ижъ помененое непомененому, а непомененое помененому ничого шкодити не маеть и мочы не будеть, в тои то веръху менеои суме пенезеи в двух тисечах коп в шестисот и в осмидесятъ копах грошеи литовских теперъ заразомъ мы сами заведшы перед возным сего дня, нижеи на дате сего листу нашого написаного, з моцы своее выпустившы, в моц, во владность, в спокоиное деръжанъе, непорушное ужыванъе ее милости панеи Зоѳии Шымоновне Пошушвенъскои подали и поступили есмо. А меновите, што есмо тепер ее милости панеи Зоѳии Шымоновне подали, то естъ будован'я дворного:... А над тое болшъ у том дворе ничого не было, што бы се ее милости панеи маршалъковои подати мело, толко жыта на пашъны дворнои засееного бочокъ солянокъ петъдесят семъ и озера тры. При томъ именью паробковъ неволъных подвореи пять, на име тые паробки. першы Янелис резникъ з жоною и з детъми его, двугии Мартинъ Бурнелъ з жоною и з детъми его, трети Валюлис тивунъ з жоною и з детъми, четверти Мартинъ Скудасъ з жоною и з детъми его, пяты Лукашъ Каирелъ з жоною и з детми его. Подданые тяглые до того именья Шовкотъского приналежачые то естъ: Анъдреи, преикуръ Миколаевои, з Мателем Норкаитемъ, служъба одна; Стасъ Буткаитис, полъ службы; Матеи Шукисъ || и з другимъ Матеемъ Судиковичомъ, служба одна; тотъ же Матеи Судикович з другои земъли, полъ службы; Янелъ Мацкаитис зъ Станиславом Юръевичом, служъба одна; Юреи Буткаитис полъ службы, — и особливе земъля пустовская, которую земенинъ господаръски земъли Жомоитскои панъ Миколаи Матеевичъ деръжалъ. Подданые до тогожъ именья Шовъкотского приналежачые, которые на волоках в селах седять, а то естъ в селе называемом Левикоине волокъ оселых с пустими двадцать и чотыри, а в другомъ селе названом в Давъжнокгях такожъ волок оселых с пустыми двадцать и пять, — а имена тых подданых в тых селах мешкаючыхъ некоторых сутъ в першомъ записе нашомъ описаны, а которых в тамтом записе написаных нетъ, тые сутъ меновите в селе Левикоинях: Якубъ Бридаитис з жоною и з детъми, волока одна; Миколаи Кубилис а Янъ Павлюкаитис з жонами и з детъми, волока одна; Лукашъ Давъкъшаитис зъ Якубемъ Ромашкоитем з жонами и з детъми, волока одна; Станисъ лавникъ а Ендрулис ужъкур з жонами, з детми, волока одна; Валюс Анъдриюнаитисъ а Юркгелъ Юадаитис з жонами и з детми, волока одна; Адамъ Юркгаитис а Себестыянъ Станаитис з жонами и з детъми, волока одна; Станюлисъ а Ваичюл Шымкаице з жонами и з детъми, волока одна; Томашъ а Юр'и Павилаице з жонами и з детъми, волока одна; Стас Юадаитис а Енъдреюсъ Петрошкаитисъ з жонами и з детъми, волока одна; Якубъ Яцкович с Павлом Татаровичомъ з жонами, з детми, волока одна; Янъ Клишевичъ с Петромъ Ловъцевичомъ з жонами и з детъми, волока одна; Станиславъ Кгрицоитисъ з жоною и з детъми, волока одна; Станисъ Юшкевичъ з Валюлемъ Богдановичом з жонами и з детъми, волока одна: Якубъ Ромашкоитис зъ Амъброжеемъ Довъкъшаитем з жонами и з детми, волока одна. Котори тотъ дворъ и именъе веръху менеое Шовъкоты зо всимъ про всим на все водлугъ перъвшого и теперешнего поступъленя нашого маеть и волъна будеть ее милость пани маршалковая пани || Зоѳия Шымоновна Пошушвенъская в моцы своеи мети, всякие якие колъвекъ пожытъки вынаидены и вымислены быти могуть, на себе брати, деръжати, подданых судити, редити, справедливость з них чынити и водлугъ воли, уподобанъя своего а выступъку их буд то винънами, якими сама похочеть, казнею абы тежъ и горълом карати и всякие усяко вымисльные пожытъки с того самого всего именья Шовкотъского, с паробковъ, с коиминъцовъ и зо всих подданых, яко даны грошовые, дя-

колные, медовые и спадковые[2] на себе беручы и яко хотечи володаючы ужывати до часу и року певного, то естъ дня, которы день приидеть и писатисе будеть в году дасть Богъ пришломъ тисеча пятьсотъ деветъдесятъ девятом месеца марца семого дня . . . . . || . . . Писанъ в Шовъкотах году от нароженья Сына Божого тисеча пятсотъ деветдесятъ пятого месеца генъвара десятого дня . . . . . — *Plg. 1595. X. 16 d. Šaukoto inventorių, IA sk. 395 — 400 Nr. 90.*

4. *1597 m. sausio mėn. 9 d. Vilkijos laikytojas skundžiasi, kad Jono Gradausko lovininkas atėmęs daiktų iš jo valdinio, važiavusio iš Kaimynų sodžiaus.*

Году от нарожен'я Сына Божого тисеча пять(сот) деветьдесят семого месеца генвара девятого дня. Присылал жалуючы и оповедаючы его милость княз Александер Полубенски, державъца вилкискии, черезъ служебника своего Григор'я Севериновича о том, ижъ деи в году теперешънем тисеча пятьсот деветьдесять семомъ месеца генвара шостого дня едучи деи з Вилкии подданому его короля милости волости вилкиское зъ села Коиминского на име Миколаю Мартюнусу на доброволнои дорозе, которая идеть з Вилкии до Подовкгова, || лавникъ пана Яна Кградовского села Жвырблюв Лукашъ Звирблюсъ у того подданого верху менованого пограбил . . . . . .

5. *1597 m. gegužės mėn. 22 d. Žemininko mainų rašto ištrauka, kuriuo, tarp ko kita, duoda kai kuriuos sklypus kaimyniškės Pečiuliškės žemės Gaižuvoje Vilkijos v. — Iš 1597 m. birželio mėn. 4 d. įrašo Žemaičių žemės teismo knygose.*

Я Каспер Адамович Рустеиковичъ, земенин господарски земъли Жомоитьскои, чыню явъно и вызначаю сам на себе сим моимъ листом доброволным записом всим || посполито и кожъдому зособна, кому бы належало того дела ведати або чтучы его слышати, нинешнего и напотомъ будущого веку людемъ о томъ, ижъ я маючы некоторые споры и заистья зъ земениномъ господарскимъ земъли Жомоитское паном Яном Юр'евичомъ Юшковичом о кгрунъты именъя моего, лежачого в земли Жомоитскои в окрузе вилъкиском, прозываемого Кгоижова, а меновите о ниву свою, врочыщом з одного боку ку ниве Юр'я Ручъковича, а з другого боку ку самому плоту селища земъли его, пана Яна Юр'евича Юшковича, коиминскои, прылегълую одным концомъ ку дорозе, которая з Кгоижова до Середникъ местечка идеть, а другимъ конъцомъ в ручаи прылегълую, и о тоть же самы ручаи, в концу тое нивы лежачы, отьцу моему небожъчыку пану Адаму Рустеиковичу, писару земъскому жомоитскому от негожъ, пана Яна Юр'евича, недалеко дому его Кгоижовского за рубль грошеи проданую . . . . . || . . . . Нижли я Каспер Рустеиковичъ, бачечы, ижъ всякие розницы и споры кгрунътовнеи и водлуг прыстоиности хрестиянъкои з лепшым блогославенъством божымъ через еднан'е и померкованъе прыятелское межы людми бывають успокоеные, анижли через право посполитое сконченые, для чого з выналезку зацныхъ людеи ихъ милости пановъ прыятелеи нашых зобополных такую угоду и постановенье прыятелское с ним, паном Яном Юр'евичом Юшковичом, прынял есми . . . . . || . . . . взявшы оть него, пана Яна Юр'евича Юшъковича, некоторые кгрунъты собе споручъные, меновите врочыщами в листе его, мне отъ него даномъ, описаные, тогды есми отьменою ему, пану Яну Юр'евичу Юшковичу, своими кгрунътами отьчыстыми именъя Кгоижовъского отьдалъ: . . . . || . . . . на третимъ и на четьвертомъ местьцу селищо старое земъли моее коиминское, прозываемое Печулишъки, такъ же зъ сеножа(т)кою невеличкою, в конъцу тое нивы лежачою, яко загорожоно перед тымъ бывало тое седлиско; на пятом местьцу нивъку кгрунъту Печулизского над самым ручаикомъ, Молисъ прозываемую; на шостомъ местьцу нивъку тогожъ кгрунту

---

[2] *1594. X. 10 d. Jarašiaus Bilevičiaus rašte, kuriuo jis įkeičia Šaukotą savo broliui Stanislovui ir jo žmonai, pasakyta:* поддаными редити, судити, пересуды и спадки брати...

Печулишокъ над ручаемъ Новъдупъемъ межы селищами старыми Валентына Мартиновича Блажеевича а Станислава Ганусовича || на кгрунъте небожъчыка Миколая Ѳедоровича Крыловича лежачого; на семомъ и на осмомъ местьцу две сеножати мои такожъ кгрунъту Печулишского на ручаю Новъдупь, половицу свою, которая на мене оть Ручъковичовъ и оть Ѳронъца Миколаевича Крыловича з ровъного делу прыходить . . . . . || . . . . . Писанъ в Кгоижове году оть нароженъя Сына Божого тисеча пятьсоть деветьдесять семого месеца мая двадцать второго дня...

6. Панъ Янъ Яновичъ Кградовъскии подалъ реестръ... именъя и двора Корановъского, лежачого в земли Жомоитъскои над рекою Невяжою, заставленого его милости пану Доброгосту Пристановскому за сто копъ и за трыдцатъ копъ грошеи литовъских... Коиминъцы того двора: Матеи Дуда, пулъ волоки; Полялисъ Гринюнасъ, четверта частъ волоки; Печюлисъ Ѳилипелисъ, четверта часть волоки; Анъдреи Новикъ, четверъта частъ волоки; Юркгелисъ Дуда, четверта частъ волоки; Балътромеи Бутъвилъ, четверта частъ волоки; Петръ Скилюсъ, четверта част волоки; Мачюлисъ Кюбисъ, четверта частъ волоки. Огородъникъ одинъ Якубелисъ. Повинъностъ: кажъдыи с четверътои части волоки служытъ по тры, а летомъ по два дни. *1597 Karūnava Veliuonos v. IA sk. 452*[9].

7. *1608 m. rugpiūčio mėn. 2 d. Dalybų rašto ištrauka dėl Karūnavos Veliuonos v., kuriuo dalinasi tarp ko kita kaimynus. — Iš 1608 m. spalių mėn. 6 d. įrašo Žemaičių žemės teismo knygose.*

Ja Piotr Janowicz Gradowski a ia Halszka Baltromieiewna z Dowmonta Siesicka, małzonka przerzeczonego pana Piotra Gradowskiego, ziemianie jego k. m. sci ziemie Zmoyckiey y powiatu kowienskiego, czynimy iawnie y wyznawami sami na sie tym naszym listem wieczystym dzielczym zapisem . . . || . . . takesmi się pogodzili, iz to imienie Koranowskie, w ziemi Zmoyckiey nad rzęką Niewiazą lezące, zwysz pisane, iako z grunty oromymi, s poddanemi ciahłymi y s kayminсami, s czeliadzią dworną jego m. pan Przystanowski według dawnego rozebrania dzierzec y vzywac ma, on sam, małzonka, dzieci jego msci, tak, iako się grunty tego imienia Koranowskiego, włoki poddanych y kayminсow w międzach, w pozytkach, w obychodziech z dawnych czasow miały y teraz maią, ni w czym nieporuszenie, to iest dzierząc w tym imieniu Koranowskim części, mianowicie pana Jędrzeia, Iana, Krzysztofa Gradowskich trzy części y czwartey części dwie części od zwysz rzeczonego pana Iana Gradowskiego w części Froncewiczowskiey, iako gruntow wszeliakich y inszych skolicznosci tego imienia Koranowskiego, s pozytkami wszelkimi, jakoz tych poddanych, ktorzy się na[1] część jego msci panu Przystanowskiemu dostali, na regestrze osobliwym spisawszy s podpisem ręki mey y pod pieczęcią mą y strony ludzi dobrych ia Gradowski daię . . . . . || . . . . Pisan w Jaswoyniach roku od narodzenia Syna Bozego tysiąc szescsetnego osmego miesiąca augusta wtorego dnia...

8. *1608 m. rugpiūčio mėn. 2 d. Ištrauka iš Karūnavos dalybų inventoriaus, kurioje surašyta Kaimynų sodžiaus dalis. — Iš 1608 m. spalių mėn. 6 d. įrašo Žemaičių žemės teismo knygose.*

Regestr spisania poddanych, ktore są mnie Dobrogostowi Przystanowskiemu przy rownym dziele imienia mego Koranowskiego s panem Gradowskim y panią Gradowską y tez według dawnego dzierzania mego dostalo w siele Grawzach y w siołku Kayminсach.

Naprzod w siele Grawzach . . . . . .
. . . . . || . . . . . .

W siele Kayminсach.

Jan Pawlonis z synmi dwiema, pol włoki.
Enulis Tomaszewicz z bratem, pol włoki.
Maciulis Kebas z synem Grygem, pol włoki.

---

[1] *Pakartota.*

Mikolay Butwiłajtis, pol włoki.
Iurek Puodzicinas z synmi dwiema Tamulem pol włoki.
Banis Strebaykis z synem, pol włoki.
Andrzeiowa wdowa wyszła ze dwoygiem dzieci przecz.
Paweł Hryniewicz, pol włoki.
Walius Sieraytis z synmi dwiema, pol włoki.

Ogrodnik Iakub Pakalniszek, pasierb jego Piotr precz vciekł, drugi pasierb w Kownie, pol włoki, a Ławryn, pasierb Pakalniszkow trzeci, doma iest, — ci są wszyscy Macziulewiczy, niewolna czeliadz.

A tak, iako poddane, tak kaymincy, czeliadz, dostali sie iego msci panu Przystanowskiemu, a ktory się rozeszli na rozne mieysca y po naymiech, a tu sie mianowicie nie opisało, tych, gdzie się onich iego m. pan Przystanowski dowie, wolno, iako swoich własnych, odyskiwac.

Y na to ia Piotr Gradowski a ia Halszka Siesicka dalismi ten regestr inwentarz pod naszymi pieczeciami y s podpisem reki moiey Piotra Gradowskiego y tez pod pieczęcmi y s podpisy rąk ludzi zacnych, od nas vstnie vproszonych ziemianin kro. jego msci pana Marcina Zaleskiego, pana Hrehora Markowicza, ienerala woznego, a pana Bałtromieia Kilczewskiego. Pisan w Jaswoynach roku od narodzenia Syna Bozego tysiąc szescset osmego miesiąca augusta wtorego dnia...

Plg.:

8a. *1604 m. lapkričio mėn. 1 d. Karūnavos dvaro įkeičiamasis raštas, kuriame sužymėti ir kai kurie kaimynai. — Iš 1605 m. sausio mėn. 19 d. įrašo Žemaičių žemės teismo knygose.*

Я Доброкгост Прыстановски, земенин господарски земли Жомоитскои, ознаимуючы всим вобец кождого стану людем, кому бы того ведати належало, вызнаваю сам на себе тым моим листом добровольным записом, иж для пилных потреб своих властных позычыл есми и взял готовых рукоданых пенезеи осмъсотъ копъ грошеи литовских у земенина господарского земли Жомоитскои у его милости пана Адама Яновича Сирутя, в которои в тои суме пенезеи в осмисотъ копах грошеи литовских заставил и завел есми имен'е свое властное, правом слушъным набытое, никому ничым не пенное ани в жадном долгу никому не заведеное, лежачое в земли Жомоитскои у волости веленскои над рекою Невяжою, здавна называемое Кораново — двор з будован'ем, с хоромінами, с пляцом домовым и гуменным, з огороды овощовыми и хмелевыми, с пашнею дворною, з жытом засееным, то ест: жыта засееного бочок шестдесят и пят меры торговое кеиданское, жыта зсыпаного бочок сорокъ меры також кеиданъское, овъса бочокъ сто тоежъ меры, ечмен'я бочок осмъ тоеж || меры, гороху бочокъ тры, гречыхы бочокъ две тоежъ мененое меры, — зъ кгрунъты земъленымі голыми, то ест пашъню всю ку засеванъю, зъ лесы, зъ гаи, зъ мышниками и зъ сеножатми и зъ кгрунъты земъленымі купъными и закупъными, до того именъя до двора Кораново прыбавъленымі, с перевозом на реце Невяжы, з людми тяглыми и данными и з их повинностю; то ест огородниковъ девет з жонами и з детми их, зо въсею маетност'ю их, некотрые через мене осажоные, а меновите паробки: Валис Жебраитисъ зъ жоною, зъ детми Павел Кгринюнасъ, Банис Стребеикисъ, Юръи Кгрикгаитисъ, Михал Бутви-; лаитисъ, Матеи Кебел, Анюлис Томошунъ, Янъ Баяжелтис, Якуб Пакалнишъкисъ, тые вси зъ жонами и зъ детми, от мене осажоные, — а до того подданые в селе Кгравжахъ на име . . . . . || . . . . Писанъ въ Коранове году от нароженъя Сына Божого тисеча шестъсотъ четъвертого месеца ноября перъвого дня . . . . . .

9. *1608 m. rugpiūčio mėn. 2 d. Dalybų rašto ištrauka dėl Karūnavos Veliuonos v., kuriuo dalinasi tarp ko kita kaimynais ir jų sodžium. — Iš 1608 m. spalių mėn. 6 d. įrašo Žemaičių žemės teismo knygose.*

Ja Dobrogost Przystanowsky, ziemianin krola jego mci ziemie Zmoyckiey, zeznawam i iawno czynię tym moim listem dobrowolnym wieczystym dzielczym zapisem, ysz co ja Dobrogost Przystanowsky wprzod tego dwu części ymienia Koranowskiego, w ziemi Zmoyckiey leżącego

nad rzeką Niewiazą, od pana Jana, pana Andrzeia Janowiczow Gradowskich, a potym zas części pana Jana Froncewicza Gradowskiego od niegoz pana Yana Yanowicza Gradowskiego znowu dostawszy i wiecznym prawem sobie pvszczone maiąć, będący tego wszitkiego nabycia swego w spokoynym dzierzeniu y vzywaniu, a bacząć sobie być z uszczerbkiem w tych częściach sobie puszczonych, iako w ymieniv Koranowskim, w poddanych osiadłych we wsi Grawzach, tak y w kayminca ch, a osobliwie w poddanych Rudziach, w powiecie kowienskiem liezących, i w ich grunciech od pana Piotra Janowicza Gradowskiego y małzonki jego paniey Halszki Bałtromieiewny z Dowmonta Siesickiey, || vczęsnikow tego imienia Koranowskiego, pozwałem ich o rowny dział przed sąd ziemsky zmoycky na roki trzykrolskie, ktore w roku przeszłym tysiąć szesćset szostym sądzone byli, i tam za dobrowolnym pozwoleniem obieiuch stron skazan iest dział rowny w tym imieniu Koranowskim... po ktorem skazie ja Dobrogost Przystanowsky według porządku prawa z woznym od urzędu przydanym dlia wydział i skutecznego do tego imienia Koranowskiego wyiezdzał y po wyiachaniu na ten dział y rozmierzeniu paszni dworney i porachowaniu poddanych we wsi Grawzanskiey y w drugiey wsi Kayminca ch, ysz sie rownosć wszędy okazała, przy dawnym rozebraniu y vzywaniu zostalismy. . . . . || . . . . Ja Dobrogost Przystanowsky... chcący ivsz wieczysty pokoy w dziele rownym w tym imieniv Koranowskim we wszystkich częściach, ode mnie || nabytych mieć, s pomienionym jego mcią panem Piotrem Gradowskim i małzonką jego mci panią Halszką z Dowmonta Siesicką, takes my sie pogodzili i pomiarkowali wiecznemi czasy, ysz to jmienie Koranowskie, w ziemi Zmoyckiey liezące, zwysz pisane, iako z grvnty oromymi, s poddanymi ciahłymi, we wsi Grawzenskiey y w drvgiey Kayminca ch y ze wszytkimi paddanymi w Rvdziach mieszkaiącymi, w powiecie kowienskim liezącymi, y z ich grątami, czeladzią dworną, według dawnego rozebrania y do teraznieyszego czasv vzywania pan Piotr Gradowsky, małzonka jego mci, potomkowie ich mosci dzierzeć j vzywać maią wiecznemi czasy, tak, iako sie grvnty tego imienia Koranowskiego i włoki poddanych growzanskich y kayminco w i w Rudziach w miedzach, w pozytkach, w obychodziech y pvstowszczyznach z dawnych czasow miały i teraz maią . . . . || . . . . Pisan w laswoyniach roku od narodzenia Syna Bozego tysiąć szesćsetnego osmego miesiąca awgusta wtorego dnia...

10. *1608 m. rugpiūčio mėn. 2 d. Ištrauka iš Karūnavos dalybų inventoriaus, kurioje surašyta Kaimynų sodžiaus dalis. — Iš 1608 m. spalių mėn. 6 d. įrašo Žemaičių žemės teismo knygose.*

Jnwentarz abo reiestr spisania poddanych we wsi Growzenskiey i we wsi Kayminca ch, tak tesz i w Rudziach, mnie Piotrv Gradowskiemv y mnie Halszce z Dowmonta Siesickiey z rownego wieczystego działu do tego imienia Koranowskiego y części naszych należących dostało od jego mci pana Dobrogosta Przystanowskiego, ktore to imienie Koranowskie dostawszy jego mosć pan Przystanowsky od panow braci moich rodzonych ieszcze rownym wieczystym działem miedzy nami bracią rodzoną nie skonczono było, teraz tedy w tym roku tysiąć szescsetnym osmym vczyniwszy ze mną Piotrem Ianowiczem Gradowskim y ze mną Halszką z Dowmonta Siesicką rowny wieczysty dział, || poddane te. ktore na części nasze s tego rownego wieczystego działu dostały, mianowicie kozdego samego y (z) dziećmi mianowicie | spisawszi|[1], ja Dobrogost Przystanowsky ten ynwentarz s podpisem ręki mey własney i pod pieczęcią mą, tak tesz woznego y dwu szlachcicow s podpisy i pieczęcmi ich panv Piotrowi Gradowskiemv y małzonce jego mci dałem w roku wyszey pisanym miesiąca awgusta dnia wtorego.

Naprzod we wsi Grawzach. . . . . .

. . . . . .

[1] *Čia vietoje ištrinto žodžio įrašyta vėliau:* mianowicie spisawszi.

W Kaymincach. Wienckus Antułaytys z zoną, z dziecmi—synem Grigiem Wienckowiczem i s corką Barbarą. Maciey Pvykis z synami trzema — Czapem, Piotrem i Vrbanem i Ivriem. Piotr Antułaytis z zoną, z dziećmi — syny dwa, corki dwie Aluła i Paliuła, syny Mikutys i Baniulis. Vrban Antułaytis z zoną, synem Ławrinem i s corką Alułą.

W Rudziach . . . . . .

. . . . . .

11. *1625 m. sausio mėn. 15 d. Išrašas iš žemininko testamento, kuriuo palieka savo žmonai ir sūnums Geišių dvarelį prie Raseinių su dvaro nelaisvąja šeimyna ir kaimynais. — Iš 1625 m. sausio mėn. 22 d. įrašo Žemaičių žemės teismo knygose.*

Я Миколаи Яновичъ Кгеишъ, земенинъ господарски земъли Жомоитскои, ... || . . . . . даю, дарую и тымъ листомъ моимъ остаточнымъ тестаменътовымъ доброволне записую тои помененои малжонце моеи панеи Ганъне Рачевичовъне и детемъ моим з нею спложонимъ Абраму а Самуелю Миколаевичом Кгеишомъ именичо мое властное, лежачое в земъли Жомоитскои у волости росенъскои подле самого места Росенъского, называемого здавъна Кгеишы, в полю Кгеишовскомъ, з будованъемъ дворнымъ и гуменъным, зъ селищомъ домовым... зъ челед'ю дворною неволною, до того именича прыслухаючыми и здавна належачыми, Шеѳаномъ Каспровичом и з жоною его Ядзюлею, зъ сынами Адамом а Матеем и дочъкою Крыстиною, с коиминками Павълом Клишаитемъ з жоною, з детми и с Клусаитем зодного, и зо всею маетност'ю ихъ, повинъностями и послугами и зо всякими прыходами . . . . . || . . . . . Писан в Кгеишах году тисеча шестсотъ двадцать пятого месеца генъвара петнадцатого дня.

Koiminiškia.

12. *1595 m. liepos mėn. 7 d. Žemininkas dovanoja trečiąją dalį savo dvarelių Raseinių v. ir trečiąją dalį kaimyniškės žemės su esančiais joje trobesiais. — Iš 1595 m. spalių mėn. 30 d. įrašo Žemaičių žemės teismo knygose.*

Я Воитех Воитехович Стецкевича Вожкгир, земенин господарьскии земли Жомоитскои, чыню явно и вызнаваю сам на себе тым моим листом доброволным вечистым записом... даю, дарую и сим листом моим доброволным записом обел вечно и на веки непорушно им, верху речоным Яну а Матысу Миколаевичом (Вожкгиром), брат'и моеи стрыечнои, тепер зараз за живота моего в моц и в держан'е векуистое подавши записую всю третюю част двух именеицъ, лежачых в земли Жомоитскои у волости росенскои, одного врочищом Колнуиского а другого Вожкгири, и с третее части третюю част там же (в) Вожкгирах земли коиминишкои, по небощику Воитеху Вожкгиру, отцу моем рожоном, на мене правом прирожоным спалую и отъ || брат'и моее рожоное Балтромея а Яронима Воитеховичов приходячую, з суду земского жомоитского мне декретом з ровного вечного делу ствержоную и через возного и двухъ шляхтичов за листом отправчым на третюю част мою выделеную, поданую и поступленую, то ест на первшои всеи части моеи именеица Колнуиского половица пляцу селища идучи з Росеинъ по правои руце с половицою улицы, з огородом овощовым, з садом и с половицою сажовки, на котором пляцу части моеи будован'я хором домовых: вежа, клет с подклетом старая и к тому половица гумна, идучи с того дому (в) вороты по левои руце, зъ ев'ею и с током, озерода полтора переплота, — а в другои части именеица Вожкгири так же третюю част селища, пляцу садибного на нижшую на концу подле выгонов вожкгировских, а будован'я хором домовых: гридня с трема стенами, клетка новая, одрына на сено, озероду переплоты тры, — а на земли коиминишкои, где тепер данник сполныи седит, (в) Вожкгирах будован'я хором домовых: клетка и з вежою в гумне на сено, озероду переплоты тры, — то все огулом в тых обеюх именеицах Колнуиском и (в) Вожкгирах по третюю част мою, и з част'ю земли коиминишкои, и з част'ю теж тоеж земли коиминиш-

к и, которую небощику отцу моему Воитеху пан Балтромеи а Еразмус Саковичи в пети копах грошеи заставили, волно теж им будет на част мою третюю от них рубль грошеи приняти або вечне закупити . . . . . Писан в Поклонях году тисеча пятсот деветдесят пятого месеца июля семого дня.

13. *1597 m. spalių mėn. 13 d. Žemininkas skiria savo vaikams savo dvarelį, tik kaimyniškę žemę Balčkalnę Raseinių v. pasilieka sau. — Iš 1597 m. spalių mėn. 17 d. įrašo Žemaičių žemės teismo knygose.*

Я Станислав Григор'евич Яновича, земенин господарьскии земли Жомоитскои, чыню явно и вызнаваю самъ на себе сим моим листомъ добровольным записом... иж я верху мененыи Станислав Григор'евич з милости божои дождавъшисе старости лет моих и угодовавши дети мои, сынов Яна, Станислава а Миколая Станиславовичов а дочокъ Ганну, Ядвигу а Зузанну Станиславовнъ, чинечи межи ними вечъныи покои . . . || . . . тым теперешным листом моим добровольным записом кождому з них меновите по животе моемъ оставляю и записую. Напервеи звыш мененому сыну моему молодшому Миколаю Станиславовичу и малжонце его а невестце своеи Макгдалене Воитеховне, детемъ, потомъкомъ и щаткомъ их даю, дарую и на вечност записую межи двема брат'и его а сынми моими на трэтюю част его ему все именеицо мое, то ест дом мои властныи отчизныи, лежачи в земъли Жомоитскои у волости росенскои в полю Поклонском, называемы Поклони, з будован'емъ хором домовых и гуменных... толко кром земли к о и м и н и ш к о и, в тои же волости росенскои за речкою Кгинторем лежачою, называемои Балчъкалня, и з иншими нивами и сеножатми, к тои земли здавна приналежачими, на розных местцах лежачыми, а меновите з сеножатею за рекою Шолтоною в Дурупях, называемую Пабиржы, которая тая земля вжо подал от того дому моего лежыт, — тую всю землю на себе для потреб своих, кому хотечи продат и отписат, волную на вечност оставую, толко естли бых я тое земли Балчъкалня со всими кгрунты, до нее належачыми, никому ниякимъ правомъ за живота моего не описалъ и не спустил, тогды по животе моемъ тая земля со всим тым на тогож сына моего Миколая и жону его Макгдалену и на дети их до тогож || именеица дому Поклонского, яко первеи была, на вечност спасти и приити мает. А иншые вси кгрунты земленые, яко отчизные, купъные и закупные, в е л д о м с к и е, якимъ же колвек обычаем набытые... томуж сыну моему Миколаю и жоне его Макгдалене . . . || . . . Писан в дому моем Поклонском году тисеча пятсот деветдесят семого месеца октября тринадцатого дня...

14. *1601 m. lapkričio mėn. 23 d. Žemininkai parduoda Sutkaičių dv. Padubysyje Raseinių v. su kaimyniške žeme. — Iš 1602 m. sausio mėn. 9 d. įrašo Žemaičių žemės teismo knygose.*

Я Щасна Шымъкевичовна Томашовая Станиславовича, я Миколаи а я Юри Томашевичы Сутъкевича, сынове помененое Щаснои Шымкевичовны, земянка и земяне господарские земли Жомоитскои, чынимъ явно и вызнаваемъ сами на себе сим нашым листом добровольным вечыстымъ продажнымъ записом, кому бы о томъ ведати належало, нинешънего и напотом будучого веку людям, штож мы, особы верху именми речоные, маючи именичо свое властное, никому ничым не пенное, ани в жадном долгу не заведеное, але во всемъ свободное, лежачое въ земъли Жомоитскои у волости росенскои, названое Сутъкевичы в Подубисю, а маючы на тот час пилную а великую потребу свою пенезеи, тое помененое именичо нашое Сутъкевичы зо всим на все, з будован'ем всяких хором домовых и гуменных, з селищы старыми и новыми, з кгрунъты всякими землеными оромыми и неоромыми, з сеножатми, з лесы, з гаи, з мышъниками, такъ теж з кгрунъты прикупъными, заставными и яким колвекъ обычаем набытыми, отчыстыми и розными назвыски назваными, на розных местцах лежачыми, то ест: нивы, называемые А п и д е м е на чотыры || бочки збожа сеен'я, ... а особливе нивы и сеножати прикупъные, заставные и набытые от розных людеи нивы и сеножати, названые Бортъкишки Бурбишъки К а и м и н и ш к и Микулишъки, — тое помененое именичо нашое . . . . . продали

есмо и на вечност спустили земенину господарскому земли Жомоитскои его милости пану Адаму Касперовичу Блинструбу, малжонъце, детемъ и потомком его за готовую и до рук нашых нам сполна отданую и отличоную суму пенезеи, за сто коп грошеи монеты и личбы Великого Князства Литовского . . . . . || . . . . Писан в Росеиняхъ году тисеча шесот первого месеца ноября двадцат третего дня . . . . .

15. *1602 m. sausio mėn. 19 d. Žemininkė parduoda tarp ko kita kelias kaimyniškes žemes Pakautuose Raseinių v. — Iš 1602 m. sausio mėn. 22 d. įrašo Žemaičių žemės teismo knygose.*

Я Дорота Станиславовна Руковича Станиславовая Петровича, земянка господарская земли Жомоитское волости росенское, чыню явно и вызнаваю сим моим листом добровольным записом продажным вечыстым, кому бы о том належало ведати, такъ тепер, яко и напотомъ будучого веку людям: маючы я волност водлуг прав писаных, от королеи полских и великих князеи литовских наданых и утвержоных, абы вси обыватели водлуг того порядку права именьями и маетностями своими шаѳовали и на пожытки свои оборочали, а так я Дорота Станиславовъна, маючы в моцы, владности и в спокоином ужыван'ю моем кгрунты мои земленые оромые зъ сеножатные и лесные (на) урочыщу, называемом Поковты, недалеко речъки Солиты, лежачые в земли Жомоитскои у волости росенскои, досталые мне правом слушным вечыстым, записаным от земенина господарского земли Жомоитское пана Адама Станиславовича Руковича, брата моего рожоного, и держечы тые кгрунты в Поковтах я Дорота в спокоином ужыванью моем ажъ до сего часу ани записавшы, ани заведъшы вперед никому тых кгрунтов в Поковтах нижеи мененых нияким правомъ так вечъным, ани в суме пенежънои, лежачых тепер межы кгрунтами земян господарских земли Жомоитское пана Миколая Вадарацкого а Адама Станиславовича, брата моего, то ест меновите: на одномъ местцу седлиско старое, называемое К а и м и н и ш к и, на чотыры бочки солянки жыта сеен'я, концом одным прылегла до гостинца, которы идет от реки Дубисы до места Росенского, а другим концомъ до кгрунтовъ пана Миколая Вадарацкого; на другомъ местцу нивъка, называемая Можеикишкя на пол бочки жыта сеенья, концами прылегла до кгрунту Адама Руковича, брата моего; на третем местцу нива, называемая К а и м и н и ш ъ к я, на две бочъки жыта сеенья, прылегла до кгрунту и нивы пана Вадарацкого, пры тои же ниве сеножати на три возы сена кошен'я; на четвертомъ местцу нива, называемая К а и м и н и ш к я, на бочъку жыта сеенья, також межы кгрунтами пана Вадарацкого, под тоюжъ нивою сеножать, на которои се косить сена тры возы; на пятом || местцу нива, також называемая К а и м и н и ш к я, на жыта бочку сеен'я, под тоюж нивою сеножат, на которои се косит сена два возы, лежачые межы кгрунтами пана Вадарацкого, а з другое стороны кгрунты Адама, брата моего; на шостом местцу нива, называемая Володкишка, на жыта бочъку сеен'я межы кгрунтами пана Вадарацкого; на семом местцу сеножат, называемая Д ы р в а н ъ, на тры возы сена кошен'я, прылегла одным концом до нивы моее, а з других боков межы кгрунтовъ пана Вадарацкого прылегла, — которые тые кгрунты, нивы, сеножати звышъ мененые в Поковтах. . . . . .
. . . . . .
земенину господарскому земли Жомоитское пану Воитеху Яновичу Богдановича тые кгрунты в Поковтах за певную рукоданую суму пенезеи мне отданую, за петънадцат копъ грошеи личъбы и монеты Великого Князства Литовского, личечы в копу по шестидесят грошеи литовских, продала есми тые кгрунты . . . . . .
. . . . . || . . . . . .
Писанъ в Росеиняхъ году от нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ второго месеца геньвара деветънадцатого дня . . . . . .

16. *1603 m. gegužės mėn. 31 d. Antstolio pareiškimas ir kvitas apie žemininko įvesdinimą į pirktą Paklanių dvarelį ir prie jo į kaimyniškę žemę Kalnujuose Raseinių v.*

Году от нарожен'я Сына Божого тисеча шестсот третего месеца мая

трыдцат первого дня. Ставшы очевисто возны земли Жомоитское Станислав Скирвоино сознал до книг земских при квите своем тыми словы: Я Станислав Скирвоино, возны земли Жомоитскои, сознаваю тым моим квитом, иж году теперешнего тисеча шестсотъ третего месеца мая трыдцат первого дня земенин господарски земли Жомоитскои Григор'и Лаврынович передо мною возным и стороною шляхтичами двема, земянми господарскими земли Жомоитскои, паном Матысом Александровичом а паном Миколаем Станиславовичом, подал в моц, в держан'е и у векуистое ужыван'е завел водлугъ листу своего вечыстого продажного именичо свое, лежачое в земли Жомоитскои у волости росенскои, называемое Поклони, зъ землею коиминишскою в Колнуях Ганусовщызную, яко то шыреи на том листе его продажном описано ест, земянину господарскому земли Жомоитское пану Балтромею Воитеховичу и малжонце, детям и их потомком, вырекшыся с того всего вечне. Подлугъ которого доброволного поступлен'я того кгрунту пан Балтромеи Воитехович и з малжонкою своею тую землицу за неборонен'емъ ничыимъ в моц, в держан'е свое вечное взявшы, мене возному и стороне осветчыл. Котороеж тое сознан'е возного ест до книг земских записано.

17. *1640 m. balandžio mėn. 10 d. Žemininkai parduoda pusę savo Sokaičių dvarelio Jagučionyse Ariogalos v. su kaimyniške žeme. — Iš 1640 m. spalių mėn. 8 d. įrašo Žemaičių žemės teismo knygose.*

Ja Jakub Bałtromeiewicz Sakowicz, ja Walenty Jakubowicz Sakowicz a ia Krystyna Macieiewna Walentynowa Sakowiczowa, ziemianie krola jego msci ziemie Zmuckiey, czynim iawno y wyznawamy sami na siebie tym naszym dobrowolnym wieczystym przedaznym listem opisem, przypuszczaiąc ku wiadomosci kozdemu, komu by o tym wiedziec należało, teraznieyszego y napotym będącego wieku liudziom, iz my osoby zwysz mianowane, będąc wielce a gwałtownie potrzebnemi summy pieniędzy a nie maiąc ich skąt dostac, przedalismy y na wiecznosc miec spuscili nieodzownym prawem połowicę jmienicza naszego oyczystego y wszeliakich przykupley, do tego jmienicza przynależące, nikomu ni w czym nie penne ani w zadnym długu przed tym nie zawiedzione, ale we wszytkim wolne y swobodne, leżące w ziemi Zmuckiey we włosci eyragolskiey, nazwane Sakowicze w Jaguczanach, z budowaniem domowym y gumiennym, siedliskami starymi || j nowymi, z grunty wszeliakimi oromemi y nieoromemi, z dyrwany, z wygony, (s) sianozęcmi, z lasy, (z) zarosle, s pognoiami starymi i nowymi, z ogrodami jarzynnymi y chmelewymi y z grunty nazwanemi Kayminiszki, owo zgoła ogułem nic nie wymuiąc ani wyłączaiąc by namnieyszey części tego imienicza połowicę Sakowicze y kayminiszki, uroczyszczami y nazwyskami roznemi nazwanemi z dawnych czasow... a przedalismy ziemianinowi krola iego msci ziemi Zmuckiey panu Janowi Pawłowiczowi Szczasnowiczowi, małzonce iego y potomstwu onego za pewną rękądayną odliczoną sumę y do rąk naszych oddaną, za kop sto y cztyrdziescie kop monety y liczby Wielkiego Xięstwa Litewskiego . . . . . ||
. . . . Pisan w Sakowiczach roku tysiąnc szeset cztyrdziestego miesiąca aprilia dziesiątego dnia . . .

Kiti dokumentai apie kaimynus yra nurodyti arba paskelbti Praeities I tome, būtent: **18** *(B). 1514 Nemenčinė, Bezdonys Vilniaus p. LMS sk. 117—120.* — **19**. *1515/1530 Upninkai Vilniaus vaiv. Prt 1 p. 213.* — **20** *(Da). 1517 Kėdainiai, ASb 8 p. 124.* — **21** *(A). 1522 Kėdainiai, ASb 7 p. 13 ir ASb 1 p. 33.* —**22** *(G). 1523 Kėdainiai, Prt 1 p. 204.* — **23** *(Db). 1538 Kėdainiai, ASb 8 p. 128.* — **24** *(Ć). 1539 Strėvininkai Trakų p. Prt 1 p. 204—205.* — **25** *(H). 1540 Gardinas, AVK 17 p. 100—101.* — **26** *(C). Gegužinė, Musninkai Trakų p. IA sk. 13[10], 17[33 43], 21[50], 22[1].* — **27** *(E). 1542 Gardinas, AVK 17 p. 391.* — **28** *(Ė). 1544 Vilkija, Prt 1 p. 205—206.* — **29** *(J). 1559 Vilkija, AVK 24 p. 208.* — **30** *(F). 1562 Deltuva Ukmergės p. Prt. 1 p. 207—208.* — **31** *(Y). 1582 Žeimiai Kauno p. AVK 14 p. 266.* — **32** *(Ia). 1596 Skuminai, Ukmergės p. AVK 32 p. 293—295.* — **33** *(Ib). 1596 Skuminai Ukmergės p.*

AVK 32 p. 279-280. — *Plg.:* **34.** *1643 Kėdainiai, ASb 8 p. 299.* — **35.** *1727 Kėdainiai, ASb 8 p. 285.*

Literatūra: K. Jablonskis. XVI amžiaus belaisviai kaimynai Lietuvoje (Prt. 1 p. 166—213 ir atsp.), kur nurodyta (p. 198-199, atsp. p. 35-36) kita literatūra apie kaimynus. Be to: Ѳ. И. Леонтовичъ. Сельскіе промышленники въ Литовско-русскомъ государствѣ (Варшавскія Университетскія Извѣстія, 1897, 4) p. 11-12.

53. KOLNOVIRŠY — *kalnaviršiai.

1. Заставил есми... режу одну земъли и заросли в колновиршахъ почавъши от границы Ракглишокъ ажъ до границы поперечное... *1605 Paštuva Vilkijos v.*

54. KOLVA — kalva.

1. Лес зарощоны, называемы урочыщом Тетсудис калва, при гостинцу дороги великои едучы с Крож от панов Наборовских до Ворнъ... и выморкговано тое калвы Тетсудис моркгов дванадцат... и ку тому... сеножат мою властную, там же недалеко тое колвы Тетсудис прылеглую... *etc. 1602 Karklėnai.*

2. Лесу хворостом зарослого и калвов, называемого Ант Алсесъ Летена Ужпявналес, в нем моркгов чотыры... На одном местцу Кгоявсъ Палаиксъ и с пявнем под селищом Павловым моркгов сем... а до того в Карупях пявнев и две колвы в том местцу моркгов чотыры... *1605 Jaunoduva Karšuvos v.*

3. Сеножатку Мончышку над Ошвиею под калвою их Данилоитев, в тои сеножатце прутов осмъ... На пятом месцу калву, называемую Кгуздзя Скардис до самое реки Ошвыи, в неи моркгов тры прутов десет... *1605 Jaunoduva Karšuvos v.*

4. На первшом местцу нива заросла калва, прозываема Антшалте... На шостом местцу... нива прозываема Жвирзде... и при тои ниве межы пелками нашыми калва заросла, которои может быт на две бочки сеен'я, прозываема Пожвирзде. На семом местцу нива с калвою, прозываема Перкунишка... На дванадцатом местцу межы пелками нива калва заросльъ, которои может быт болшъ ниж на две бочки сеен'я, прозываема Сансмавкис калва, и сеножатка вколо тои калвы, прозываема Пасасмавкис.. На чотырнадцатом местцу... калва гора немалая, лесом заростая, прозываема Молис Калнас.. *1605 (1606) Akmenė Melaičiai Kražių v.*

5. Завел был... на другом местцу так же половицу свою яко сеножаток, так пявня и хворостом зарослого кгрунту... и до того ещо так же половицу свою сеножати и колвы хворостом зарослое, называемое Кулия... *1608 Jaunoduva Karšuvos v.*

6. Продал... сеножатку, названую Над Болотами Великими Окмянскими, (подле сеножатки) названои Нендрыи, и з лесом, што колвечка у середок лежыт, и с тым, што в болотехъ сут... которого того кгрунту братерского також и на мене ровно на том местцу прыходит, названого Колва, оброщоная тепер лесом, тут недалеко зодного с сеножатки вышеи мененои Над Нендрами тая колва... лежыт и почынаетсе... и от тои межы просто до колвечки середнои и ручаику за нею текучого... *1613 (1616) Akmenė Beržėnų v.*

7. Tamze przy tychze Małgadyszkach kołwa (s) sianozęcmi, s piawniem do poł ruczaiu nazwanego Kiezgałvpis morgow cztyry prętow poł siodma; tamze pod tymiz Małgadyszkami sianozętka nazwana Pelkali s piawniem y s kołwą morgow trzy prętow połtora, — ktorych tych lasow, sianozęci y kałwow granica pewna y dawna ydzie kopcami zasypana: naprzod od sianozętki Pelkali y kolwi przy niey będącey od kopca narozniego, ktory iest zasypany wkoło łozyny w ruczaiu, ktory dzieli od sianozęci pelkow Szemetyszkich y idzie prosto przez

sianozęc do kopca zasypanego w koncu k o ł w y Małgadyskiey, przy tey sianozętce Pełkali będącey, y od tego kopca ydzie granica samą miedzą tey k o ł w y włok az do droszki, ktora przychodzi po drugiey stronie tey k o ł w y od Pełkali do sianozętki Małgadyszkiey, w koncu lasow Małgadyskich będącey,... od tegoz kopca naroznego s poł ruczaiu Kiezgałvpia po sloncu powraca sie granica nimo samę iedlinkę w p i a w n i u będącą po koniec k o ł w y Szwentrogiszkiey, tamze kopiec na osinkach zasypany, od tegoz kopca drugi kopiec niepodalekoz pod miedzą tey k o ł w y Szwentrogiskiey zasypany, od tegoz kopca idzie granica miedzy k o ł w y y sianozęci Szwentrogiskiey ruczaiem, kałuzami[1] do drogi, ktora droga ydzie pod k o ł w ą tych lasow Małgadyskich... Od tegoz kopca ydzie granica prosto przez k o l w ę kałuzami do drugiey drogi Retowskiey.. Ydzie granica... od drugiey strony sianozętki Pelkali y k o l w y od p i a(w)n i o w y sianozęci Szwentrogiskich... Pierwszy kopiec... tamze przy koncu k o ł w y Szemetyszkiey zasypany, od tego kopca ydzie granica wzgurę bregiem k o ł w y tamze w koncu k o l w y y sianozęci pod liasy zasypany... Kopiec czwarty zasypany na rogu k o ł w y, tamze na drugim rogu teyze k o ł w y przy teyze drosce kopiec zasypany... Tamze po drugiey stronie tego ruczaiu pod miedzą y k o ł w ą siodmy kopiec zasypany... *1624 (1625) Radiškė Kražių v.*

8. Takze wszytkie k a l w y, zarosli będące, namnieysze(y) częsci nie wyłączaiąc... *1629 Burniai Kražių v.*

Žr. 24[10].

55. KOPA — kuopa.

1. Poslal nass xyądz Woyczyech Monywydowycz na k o p v kv rekom patrzycz prawa myedzy swoymy ludzmy Doxyczany y z Nyesdzyłowczy z xyądza Maczeyowymy archidiaconowymy ludzmy s Parfenyewycz o szyemy o bortney, o szyenozączyach... *(Vertimas iš rus.). 1460 (XVI a. pr.) Dokšičos Vilniaus vaiv. KDKV p. 266*[39].

2. *1513 m. birželio mėn. 23 d. maršalko Jono Mikalojevičiaus Radvilo laiškas Kauno laikytojui, maršalkui Vaitiekui Jonavičiui, kuriame nupasakoja buvusią prie Panevėžiuko Vilkijos v. apie 1495—1505 m. kuopą dėl ežerų. — Orig. be antspaudo, CA.*

Велемож'ному пану господину моємy пану Воитѣху Яновичу, маршал'ку гос'подаря короля єго милос'ти, дер'жав'ци ковен'скому. О здоров'и твоєи мило:'ти, господина моєго, рад бых каж'дного часу слышал. Слышачи здоров'є твоєи милос'ти истого Бога милого хвалю и сердеч'но ся тому радую. Такеж, господине, как держал єсми Вил'кею за слав'ное памяти Алексан'дра короля его милос'ти, и тогды жаловал мнѣ боярин гос'подарьскии Янушко Сов'кгинович на Михаила Пацевича о д'ва озера в Поневяжи, иж он тыи озера в него от'нимаєт без'прав'не, и тот Янушко тогды бил мнѣ чоломъ, абых там к тым озером выєхал и с тым Михаилом их в том досмот'рел и справед'ливость тому вчинил. Ино я вод'ле обычая права зем'ского положил им рок чотыри недѣли той к о п е. И тот Михаило, не дожидаючи того року, приєхав'ши, упросил мене, абых того року далеи от'ложил. И я єму того року далеи помъкнул, а он ся под'дал, єстьли бых деи на тотъ рок другии перед твоєю милос'тью с ним ку праву [не стал]л, готов єсми в том винен. А тот Янушко на тот рок ку праву ся зготовал, и я т[еж на тот] рок к тым озером выєхал и того Михаила обослал, абы он перѣдо м'ною к праву стал. И он передо мною сам ку праву не стал а и свѣт'ков своих не поставил, как ся сам под'дал. А Янушко небож'чикъ на тот рок стал и свѣт'ки свои поставил. И я єго свѣтков опытывал, и они свѣт'чили передо м'ною, иж то озера Янушковы. И тыє свѣт'ки вси и свѣтоц'ство их казал єсми у книги записати. И оставил єсми того Янушка при тых озерехъ под'лугъ єго свет'ков свѣтоц'ства под тою мерою, коли тот Михаило на тот рок положены передо

[1] *Parašyta:* kałazuzami.

м'ною к праву не стал, тогды маєт тыи шкоды платити[1] Янушку, што он на к о п е утратил; єстлиж бы хотел тых озер искати, тогды первеи шкоды Янушку заплатив'ши, нехай правом тых озер под ним поискиваєт. Ино тыми часы жаловала мнѣ Янушковая, штож он без права в тыє ся озера уступаєт. И твоя милос'ть рачи тои боярини гос'подарьскои Янушковои справед'ливость вчинити вод'ле права земъского, абы єи в том крив'ды не было. Писан у Вил'ни июн 23 день. — Ян Миколаєвич чолом вдарил.

Atvirkščiajame šone antrašas: Велемож'ному пану гос'подину моєму, пану Воитѣху Яновичу, маршал'ку гос'подаря короля єго милос'ти, держав'ци ковен'скому.

3. Podczaszemu naszemu, staroście grodzieńskiemu panu Jerzemu Mikołaiewiczu Radziwiłowiczu... Żałowali przed nami na twoię miłość wóyt miasta Grodzieńskiego y burmistrze y rayce y wszyscy mieszczanie... iż kiedy twoia miłość albo urzędnicy twoie wyieżdzaią na k o p y sądzić mieszczanina z boiarynem albo włócznym człekiem, y kiedy mieszczanin będzie praw, to twoia miłość sam y urzędnicy twoi za to na nich przesądy biorą, a oni zaś zdawna przodkom twoim y urzędnikom ich przesądów nigdy nie dawali... Kiedy twoia miłość albo urzędnik twóy na k o p y wyiedzie mieszczanina sądzić y będzie li mieszczanin praw, aby twoia miłość y urzędnicy twoi nie kazał za to na nich przesąd brać, tak, iako y przedtym bywało... *(Vertimas iš rus.). 1516 (XVIII a.) Gardinas, AVK 7 p. 68, 69.* —

Plg.:

4. Пересекли есмо стену трибомъ простымъ до сосны, которая стоит на горе, прозываемои врочыщомъ К у о п у к а л н а с, недалеко гостинца по правои руце едучы зъ Шылова до Лидовян, а усыпали есмо на тои стене копъцовъ посередныхъ чотыры, а под тою сосною на горе К у о п у к а л н а с усыпали есмо два копъца... *1597 sienos nustatymas tarp Lydavėnų ir Tytuvėnų.*

5. Co nie był w g r o m a d z i e we dworze, zapłaciłem złoty ieden groszy piętnascie... *1665 Kražiai (miestelėnas).*

Iš daugybės paskelbtų dokumentų apie kuopą, be nurodytųjų, seniausieji, 1510—1516 m., yra: LMS sk. 22-23, 699, 108-9, 140, 145, 853-4, 233, 414. Svarbiausieji vėlesniųjų dokumentų rinkiniai yra: AVK 18 ir AKPS. Daugelis kitų spausdintų dokumentų yra nurodyta Čerkaskio monografijoje, bet duoti tenai paskelbtų dokumentų nurodymai yra labai nepilni, juose ne tik trūksta kai kurių net svarbesniųjų Gudų krašto kuopos dokumentų, pav. 1579 m. St. Batoro rašto: Ks. J. Kurczewski, Kościół Zamkowy czyli Katedra Wileńska, 2, 1910 p. 57—60, — bet ypač trūksta paminėjimų tikrosios Lietuvos dokumentų, kurių maža dalelė tėra paskelbta, pav.: ORO 5 p. 23; AVK 24 p. 92, 105-6, 434, 466; AVK 26 p. 437; AVK 30 p. 344-5; PKGE 2 p. 228, ir kit. Kadangi dokumentų ištraukų nepakanka gauti supratimui apie senovės kuopą, o spausdinti ištisai kad ir tiktai neskelbti tikrosios Lietuvos dokumentai, kurių nemaža yra, šiame leidinyje negalima dėl vietos stokos, čia pasitenkinta pačiais seniausiais kuopos dokumentais. Lietuvos kuopos dokumentai teks paskelbti kitur.

Kai kurie bandymai — pav. St. Ciszewski. Prace Etnologiczne, I, 1925, p. 53-55, — taip interpretuoti Rusų Tiesos (Russkaja Pravda) tekstą, tarytum joje minima kuopa (kopa), reikia laikyti visiškai neįtikinami.

L i t e r a t ū r a: I. Черкаський. Громадський (копний) суд на Україні-Русі XVI-XVIII в. в. (Праці Комісії для виучування історії західньо-руського та вкраїнського права, вип. 4, 5, у Київі, 1928), kur p. 4—33, 670—677 duota kitos literatūros apžvalga, bet nepilna. — Fr. Rawita-Gawroński. Sądy kupne vel kopne udowe na Polesiu (Studya i Szkice Historyczne, 2, 1900, p. 175-190). —

---

[1] плапатити.

56. KOVŠ — kaušas.

1. Дани медовои дают 26 ковшов, в котором ковши 2 безмены... *1542 Spinglėnai Gud. IA sk. 27*[5].

2. Włoka jedna i jedno wtórych... — miodu kowszow pułtora, to jest garncy dwa kwarta jedna i puł... Dziakło dać powinni podług wyższego opisania, to jest: owsa po beczce, miodu po kowszu, gęsi po jedney, kurow po dwa, jaja po dziesięciu... *1637 (1807) Dreniai Varnių v. VAK.*

3. Повинность подданыхъ того села:... по кумпю одному або за кумпъ по гроши два,.. крупъ по ковшику, сѣмени конопляного по ковшику... *1588 (1681) Lunincas Naugardo p. AVK 13 p. 339.*

4. Великую школу однесли въ одбираню жита и овса корцемъ змышленымъ незвычаинымъ презъ летъ две и одъ кождое бочки по ковшовъ десети, а въ тои бочце чотыри корцы... *1646 Liulencas Naugardo p. AVK 28 p. 327.*

5. Te... zboze wybrał jego msc pan skarbnik stargu kowszami... *1685 Viekšniai Žem.*

6. Mełcie bez kowsza y czerhi we młynie Bołocianskim dla... tenutorów ubespiecza sie... *1788 (1789) Kamionka Rohačevo p. AVK 35 p. 513.*

7. Ковшь великии деревенныи... *1520 Geranainys, ASb 7 p. 15.*

8. Статков:... ковшы тры... *1561 (1582) Dirvėnai, IA sk. 560*[37].

9. Ковшъ древяныи один пивны... *1562 Vilkija, IA sk. 152*[49].

10. Kawssy 2 do piwa... *1563 Rokiškis, IA sk. 678*[31].

11. Ковшы черленые деревеные до пичя два... *1596 Rosčiai Veliuonos v. IA sk. 404*[6].

12. Ковшы деревеные два.. *1604 (1606) Upytė.*

13. Naczynię domowe drzewiane y gliniane:... kowsz y lejka do piwa,... pundel so soli mierzenia... *1623 (1624) Pasienis (Pagronyčius) Upytės p.*

14. Moskiewski kowsz y s połonikiem drzewiany do mąki sypania.. *1636 Traupis Ukmergės p.*

15. Specificatio naczynia rożnego:... kowszow cztyry... *1731 Šašuoliai Vilniaus p. ORO 2 p. 135.*

16. Naczynie browarne:... kowszow dwa — jeden stary... *1753 Dirvėnai, AM.*

17. Naczynie gospodarskie:... kowsz drewniany stary,... szuflow dwa y kowszow dwa... *1774 Keragališkiai Trakų p. CA.*

18. Naczynie drewniane:... kowsz duży do zboża... *1778 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM.*

19. Mis 3 drzewianych, kosy 2 zmudzkie, kupione po 6 gr. lit.. kowszy 2 czerwone... *1590 Giliogiris Rietavo v.*

20. Ковшъ деревеныи великии один малеваны, в которы се ляло пива ведро... *1596 Černėnai Kauno p.*

21. Kowszykow drzewianych czyrwonych trzy... *1603 (1605) Upytės p.*

22. Kowszow do picia farbowanych dwa, do zboża sypania cztyry... *1631 Sutkiškiai Viduklės v.*

23 Kowszow maliowanych drzewianych trzy... *1631 Pabiržė Upytės p.*

24. Kowsz malowany, kupiony za złotych trzy litewskich... *1644 Mantvydai Veliuonos v.*

25. Два ковши жестеныи... *1523 Leščas Pinsko p. CA.*

26. Шамаку чотыры копы грошеи за ковшъ серебреныи... *1486, LMZp sk. 199.*

27. Ковшъ серебреныи выносныи великии гладкии. Шесть ковшовъ серебреныхъ зъ венцы позолочиваными... Ковшичокъ серебреныи... *1516 Gud. LMS sk. 872, 874.*

28. Ковшовъ серебныхъ выигралъ есми... не мало.... *1535 Polockas, BA 2 p. 260.*

29. (Srebro):... kowszyk gorzalczany skoicy osm... *1587 (1600) Apytalaukis Kauno p. IA sk. 285[14].*

30. W teyże skrzyni kowsz srebrny z literami moskiewskiemi.. *1639 Mohilevas, IJM 9 p. 356.*

31. Kowszyk srebrny rysowany... *1660 Šiaulėnai Viduklės v .*

32. Kowszyk srebrny kwartę w sie biorący... *1665 Vilnius.*

33. Złoto y srebro:... kowszyk z bregami złocistemi pod datą roku tysiąc piencset dziewiądziesiątego,... kowszyk mały do gorzałki... *1665 Gelgaudiškis Veliuonos v.*

34. Kowszow sporych srebra trzynastey proby dwa składane, wysmienitey roboty, kosztuiące złotych sto... *1682 Šateikiai Žem.*

35. Kowszykow cztyry srebrnych samobiałych — kosztuią złotych sto trzydziescie... *1689 Žem. —*

Žr. 42[3 21].

Kovšovnik.

36. Ковшовники: Наумъ Григоревичь, домъ 1, в поли пашню маеть, повиноватости онъ никоторое не чинить, одно на кождыи годъ на врадъ ковшовъ деревяныхъ черленыхъ 30 давати виненъ. *1560 Orša, DMA p. 129.*

Kovšar', kovšarstvo.

37. Ковшарь, служба одна вольная на ковшарство, ковшовъ маеть давать тузиновъ два... *1593 Litovski Konec Smoljėnų dv. Oršos p. ASb 4 p. 298.*

57. KRAIT' — kraitis.

1. Łubianych krayczow 4... *1598 Breslauja, KA.*

58. KRATAT' — kratyti.

1. Которые пчолы улювъ тры панъ мои увезъ у домъ мои, свои властные, до которыхъ пчолъ с пустоши Ясишки у цалости суть и стоятъ на местцу, и нихто ихъ не краталъ... *1586 Pauslajys Upytės p. AVK 26 p. 389.*

Plg.:

2. Знашолъ деи есми езъ потрасенъ и верши побраны... *1565 Gardino p. AVK 17 p. 443.*

59. KRESC' — krestis.

1. Krescie dwa; kresc z nakrywką do syrow chowania iedna... *1804 Paragaudys Pajūrio v.*

60. KROSIA — krasė.

1. Кроси две великие, где люди беседного чесу седают, купленые за осмъ грошеи литовских.. *1584 Paakmenė Karšuvos v.*

2. Крося одъна... *1606 Mastvilai Raseinių v.*

61. KUDRA — kūdra.

1. Узводил ме... на ниву над прудищом под яблонею, видел деи есми ...на тои[1] же ниве подле кудры межа содрана и овсом посеено... *1559 Beržėnų v. KTA.*

2. Zostawili tę ziemie naszą... y kudre ciekącą y nieciekącą.. *1580 (1694) Ramygala Upytės p. KA.*

3. Нивы... концами до дороги, которая идет з дому брати моеи.. дырванами мимо кудри до местечъка Колътенанъского... *1590 Bražtėnai Šauduvos v.*

4. Дырван, прозываемы Вабала Скинимас, того дирвану досталася половица панеи Макгдалене отъ кудровъ пана Володковича... *1592 Ugionys Ariogalos v.*

5. В Бержы за рекою Некотею... сеножат лежачую, прозываемую Кесуте, зъ хворостом, с пявном, прозываемым Куркуля, и с кудрами на пят возов сена кошен'я... поступил.. *1599 Beržiai Pavandenės v. — Apie tą pat kitame rašte:* Сеножат, прозываемую Кесуте, и с пявнюм Куркуля, с кудрами... *1599.*

6. Мне Яну третея част от кудры... Над кудрою Петру сеножат и з мышником... Сеножат с мышником... достало над кудрою а в концу гумен моих... *1600 Lekuva Paluknis Raseinių v.*

7. Кудра под гаем при ниве Ликген... *1600 Ugionys Ariogalos v.*

8. До кудры, до старого местца, где лажня старая стоит... *1624 Kolainiai Patumšų v.*

9. В середыне тои нивы кудра... *1628 (1629) Jotainiai Upytės p.*

10. Dostało śie mnie... na piątym mieyscu nazwaną niwę Parswyrnis y s kudrą pretow dwadzieśćia y dwa...*A. 1630 Kolainiai Patumšų v.*

11. Las ten... granicząc... od pierwszego począwszy kopca v kudrach niedaleko Bałdupia przez wszytek las... Srodek czyniąc kopca na tychze kudrach obok pierwszego kopca... *etc. 1665 (1689) Ganipruva Žem.*

Žr. 35[1], 92.

Kuderka.

12. Prowadzili... przez blotko prosto do kuderki w polu będące(y) y do kopca, w tey kuderce będącego... Gdzie ja podkomorzy do tey kuderky[2] w polu będącey iechawszy... I ia komornik w tey kuderce kopiec niemały z kamienia osypany widziałem... *1641 (1747) Nočia Lydos p.*

13. Z chłopskich rez pustych a na dworną pasznią rachuiąc ze dwuch rezek y s kuderkami dwiema nazwane vroczyszczem Ant Pelkies dostało się mnie... morg ieden... *1651 (1652) Padubysys Žem.*

62. KULIA LIPT — kūlių liptas, lieptas.

1. Конецъ други того кгрунту граничыт стена, которая се так почынаеть: напервеи од рову, которыи ровъ лежить пеперюч стены тых же волок села Кончаитюв бочное, удолъжъ рову идеть до куля липта, от того куля липта идет стена через пявънъ и уходить концом у ров... *1598 Dragainiai Pavandenės v.*

Plg.:

2. Продал... есми... кгрунтов моих властныхъ... окром пол резы, называемого урочищом Перликгесас над мосткомъ каменнымъ... *1601 Račaičiai Žarėnų v.*

---

[1] том. [2] kuderwy.

63. KUL'ŠA — kulšė.

1. Видѣлъ есми... коня серого дрикганта у кульшу правую зъ луку прострелено... коня белого находника также у кульшу прострѣлено... *1556 Gardino p. AVK 17 p. 412.*

2. На самомъ Микете... на кульши правои синетина... *1558 Gardino p. AVK 21 p. 287.*

3. Виделъ дей есми на кульши правои рану битую синюю, на кульши левои вышеи колена рана битая синяя киевая... *1574 Slanimas, AVK 18 p. 16.*

4. Na prawym boku nad kulszą rana sztichowa... *(Versta iš rus. kalbos). 1580 Berestas, AVK 19 p. 247.*

5. Зъ другое ручницы... подданого шыпянского... посередине нижеи кижа въ мякишъ, въ кульшу кривую, въ задокъ пострелилъ... *1594 Šipėnai Mensko p. AVK 18 p. 124, 126.*

64. KUMP — kumpis.

1. У свирнѣ десеть полтевъ, салъ трынадцать, а кунпеи одинадцать... *A. 1503 Birštonas, LOD p. IV.*

2. Другии свиренъ на столпьюжъ, въ немъ жита молочоного..., кумпеи 23... *1556 Rusata Gardino p. AVK 14 p. 21.*

3. За кунъпь грошеи литовъскихъ три... *1565, LMPb sk. 788.*

4. В том свирне.. скилондевъ пять, кумпевъ десеть... *1569 Plonėnai Upytės p. IA sk. 171[49].*

5. Въ другомъ сверне мяса полтеи двадцать два, салъ десеть, кунпии сорокъ три,... скилондеи шесть... *1571 Volna Gud. ASb 4 p. 239.*

6. W swirnie mięsa: połciow cztyrnascie, kumpiow dwadziescia... *1574 Kelmė Kražių v. IA sk. 211[4].*

7. У подклете речеи стравныхъ: мяса полтеи деветь, кумпеи осьмь... *1581 Rusata Gardino p. AVK 14 p. 228.*

8. Мяса полти пять, сало одно, кумпеи осмъ... *1582 Karsakavičiai. Mensko p. AVK 36 p. 58.*

9. Мяса вепрового полоть одинъ, салъ две, кумпи два... *1586 Upytė, AVK 26 p. 371.*

10. Слонины полъти чотыры и полъ, ку(м)певъ одинадцать, саделъ тры, скилонди шесть...*1586 Kupiškis Ukmergės p. AVK 26 p. 454.*

11. В свирне... скилонъдеи дванадцать,... кумпев двадцатъ... *1588 Padubysys Raseinių v.*

12. У свирне:... скилонды осмънадцат, кожды скилонъдъ коштовалъ по грошеи шести литовскихъ,... кумпев пят, кожды кумпъ по грошеи два литовскихъ... *1589 Užventis.*

13. Мяса свининого:... скилондев шест, а малых чотыры, садла бохоны два, кумпевъ осмъ... *1589 (1590) Luoba Telšių v. IA sk. 291[2].*

14. Скилондеи десеть, поребья шестнадцать, компеи тридцать два... *1590 Cholstovas Oršos p. ASb 1 p. 183.*

15. Мяса свинного полет один, скилондъ один, кумпюв чотыры... *1591 Padubysys Žem. IA sk. 302[8].*

16. Rzeczy strawne:... żołądek napchany sadła, kumpiow cztyry... *1594 (1763) Starinkai Mensko p. AVK 14 p. 505.*

17. Мяса въ свирне полтя половица, кумъпи два, скилюнъдя половица... *1595 Pašakarnis Raseinių v. IA sk. 383[8].*

18. Мяса: полецъ початы один, кумпъ один, садла брух початы одинъ, скилондь почати один... *1595 Panemunė Veliuonos v. IA. sk. 384[27].*

19. Mięso: mięsa starego polci dwa, sadło, kumpi, tho iest podroby od iednego wieprza... *1597 Svirnai Ukmergės p. IA sk. 466*[16].

20. Часу воины тыеж подданые повинни... полуб справит и жывностью вшелякою наполнит — хлеба сухого,... масла, кумпев и иншых потребъ, воине належачых... *1600 Raguškiai Viešintos Ukmergės p. IA sk. 544*[25].

21. Салъ вепровыхъ два, кумпеи вепровыхъ шесть... *1605 Žirovičai Slanimo p. AVK 28 p. 57.*

22. Салъ чотыры, кунъпеи десеть... *1605 Rusakovas Slanimo p. AVK 28 p. 79.*

23. W spizarni... kumpi dwadziescia dwa... *1614 Grūžiai Upytės p.*

24. Kąpi dwanascie, skiłondziow osm.. *1615 Linkuva Upytės p.*

25. Со всего села взял... кумпев двадцат... *1624 Jononikiai Kurklių lauke Ukmergės p.*

26. В свирне... кумпи осмъ, коштовали по тры грошеи литовъских... *1627 Kurkliai Ukmergės p.*

27. Въ томъ селѣ... взяли способомъ жолнерскимъ стации:... кунпи шесть вепровыхъ... *1629 Svironys Vilniaus p. AVK 8 p. 112.*

28. Взяли с клети... кумпев два — стояли по чотыры грошеи литовских... *1634 Niurkonys Upytės p.*

29. Stacia (wojsku) vstawą nizey opisaną wybierana ma byc, to iest... z włok czterech kumpi dwa... *1661 (1662) Žem.*

30. Mięsa swinego w spizarni:... kump piętnascie,... okorkow dwanascie... *1665 Gelgaudiškis Veliuonos v.*

31. Mięsiwo:... kompiow szesc, kosztuiących złotych dwa... *1676 Pakražantys Kražių v.*

32. Mięsiwa:... kąpiow trzy, skilondziow szesc... *1680 Užumedžiai arba Didvejai Viduklės v.*

33. Komp ieden — groszy siedm... *1685 Viekšniai Žem.*

34. Dał... kump ieden — groszy dwanaście... *etc. 1728 Prieraslis Gardino p. AVK 7 p. 443.*

35. Powinność chłopów:... w swięta Bożego Narodzenia daią kumpia wieprzowe albo za nie szostak ieden... *1758 Vaka Trakų p. AVK 35 p. 73.*

36. Miensiwo, krupy, nayduiące się w spiżarni:... kunpiow dwa... *1766 Bielčas Rečicos p. AVK 35 p. 146.*

37. Sadeł pięć, kumpiow par dziesięć... *1769 Latyholičai Polocko vaiv. IJM 29 p. 199.*

38 Mięsiwo:... kumpiow par 18½... *1778 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM. —*

Žr. 19, 38, 56[3]*, 173.*

Kumpet'.

39. На пана самого дают... по кумпети мяса... *1542 Spinglėnai Gud. IA sk. 27*[11].

40. У свирне одомъкнувши взялъ... кунпятъ петнадцать, скилондеи десять... *1566 Radvilavas Slanimo p. AVK 22 p. 217.*

41. У дворе Серебрискомъ... у третеи клети мяса старого полтеи тридцать, салъ двадцать, кунпятъ две копе... У другомъ дворцы Заозерью.. у другои клети мяса полтеи петнадцать, салъ десять, кунпятъ сорокъ, скилондеи десять... *1566 Slanimo p. AVK 22 p. 237, 238.*

42. В другои клети мяса вепрового показалъ полти чотыры, кумпетъ шесть... *1582 Vepriata Mensko p. AVK 36 p. 19 (plg. p. 21).*

43. Салъ два, кумъпетъ осмъ... *1594 Molodečna Mensko p. AVK 31 p. 188.*

65. KUNIGISTA — kunigysta.

1. Kunigisty alias pryhonu z włoki ciahłey zimą, wiosną, latem do sianokosu y So Iana z puł włoki po trzy dni kozdego tygodnia z czym dwor zakaże do zdięcia z pola y ogrodow, po dwa dni kazdego tygodnia z puł włoki znow az do sianokosu. Na kunigistę alias panszczyznę powinni wychodzic rano od wschodu słonca, a robic do zachodu, a kto by na kunigistę nie wyszedł, tedy od osoby winy złłotych dwa, a kto by pozno — złłoty ieden zapłacić, y na trzecim dniu zimą lub latem do So Iana, a po Sm Ianie na czwartym dniu zasłużyć powinni przy zapłaceniu winy założoney. *1743 Vaiguva Kauno p. CA.*

66. KUPST — kupstas.

1. Kupsty, ktore są w końcu gumna, ... iako kopce są naznaczone, przy mnie iednym ostawać maią. *1637 Girdiškė Raseinių v.*

67. KVETMEŽ — kvietmiežiai.

1. На колесе было збож'я, которое на продаж вез, то ест ечменю пол бочки, къветмежу полъ бочки, ярицы полъ бочки... *1596 Želviai Užvenčio v.*

Plg.:

2. Słodu ięczmiennego z pszenicą solanek cztyry, rachuiąc po złotych dziesięciu... *1667 Pamūšis Upytės p.*

3. Słodu ięczmiennego z przenicą beczek wilenskich trzy po złotych szesnastu beczka... *1674 Gardai Telšių v.*

68. LAŽA — laža, lažas.

1. Bartnicy maią bydz wolni od podwod, strazy, łazy y posyłkow z listami... *1691 Palanga, Prv.*

2. Powinnosc tey wsi Polybgyrow: od S. Ierzego aż do S. Michała z kazdego domu ieden robotnik z parą koni o swoim chlebie na kazdy tydzien po dwa dni na panczyznę idzie, a od S. Michała do S. Ierzego co tydzien po dniu iednym idzie; krescencyą plebanską z łazy powinni wymłocic... *1743 Palanga, KTA.*

3. Wolność ławnikóm ta bendzie dana: od łozy, straży, okładów potocznych, hyberny y siana... *1756 Palanga, AVK 35 p. 54.*

4. Anna Szwekowska wdowa, od strazy, łazy do r. 1696 wolna (*9*)... Czynsz zas zapłaciwszy od strazy, łazy wolni, piece tylko we dworze według potrzeby naprawiac maią (*13*)... Jan Kweynowicz od czynszu do r. 1696, a od strazy, łazy do r. 1697 wolny (*15*)... Od innych powinnosci, iako to od strazy, łazy wolni (*47*)... *(1694) 1697 Kartenos v. AM (Kartenos invent. p. 9—47).*

5. Kaczaycie, Bobrunia, Petrykaycie, Łowmele y zascianki, ktore się od pryhonu uwalniaią, ponieważ za to do skarbu drosszy czynsz płacą, na straz, łazą y w podwodę (*1712:* podwody) chyba za mil dwie albo trzy, y to w pilney (*1712:* nagłey) potrzebie dwor onych, woyt (*1712:* dwor, woyt) ani ławnicy pędzic (*1712:* rządzic) nie maią, do innych powinnosci należą. *(1694) 1697 Kartenos v. AM (Kartenos inv. p. 76).* — *Tas pat (1700) 1712, CA.*

6. Tenze od strazy, łazy, podwod wolen względem lesnictwa, tylko goły czynsz powinien płacic... *1699 Kartenos v. AM (Kartenos invent. p. 33).* — *Ten pat yra prierašu:* Matiasz Drongił, ponieważ go Pan Bog nawiedził chorobą obłozną, z zona przy małych dziatkach, tedy, poki z dzieci ktore podroscie albo poki do zdrowia przyda, wolen od łazy, do sprzątania iednak siana dwa dni, a dwa dni do zniwa ma dopomoc (*23*)... Po nim Dawid Gielzynis na osiadłosc od roku 1700, czynszu w tym roku

połowę, wolen od łazy do roku 1701 (*24*)... Vmarł, wdowa od strazy y łazy do zamaz poyscia y do doyscia lat dzieci wolna (*27*)... *(1700), ten pat p. 24—27.*

7. Pryhonu alias łazy w tydzien z kazdey włoki dwa dni zasłuzyc powinni będą... Dwor zas zadną miarą więcey nad dwa dni z włoki ną łazę pędzic nie ma... Ten zas, ktory z strazy wychodzi, nie ma byc na łazę nazaiutrz ani w tym tygodniu pędzony, alę tę samą łazą w przyszłym tygodniu odsłuzy... *(1700) 1712 Kartenos v. CA.*

8. Czynsz, ktory się w inwentarzu wyraża, ten bez żadney disqvizycij ma być płacony z tego respectu, że ieszcze dosc folgi włoscianom daie się, kiedy wiąwszy straży y łaży, sypek, okładow, tak starym zwyczaiem y inwentarzem powinnych, to iest podwodne, lenne... ieszcze zupełny czynsz według dawnych inwentarzow nie wkłada do wypłacenia... Kozacy włosci retowskiey... od straży, łaży, sypek y innych powinności są wolni... Mieszczanie retowscy y wewirzanscy przy swoich ustawach iako są wolni od straży, łaży y wszelkiey dworney usługi... Labardzie z zasciankami przy swoich ustawach y wolnościach dawnych zostawać powinni, straży, łaży, sypek dawać nie mają... *1725 Rietavas, CA.*

9. Pryhonu regularnego, ile że dwor Rettowski krescencyi znaczney nie usiewa, nie naznaczam, przeto iednak gruntta, in circuitu dworu Rettowskiego będące, — nie pociągaiąc woznieństwa Ziemianskiego, miasta Rettowa y wsi Łazarow zwaney, które za przywilejami dawnemi od regnanttow polskich y za listami od dawnych possessorow tegoż ciwóństwa od pryhonu są wolnemi, — całą włością iesienią y wiosną, jaka będzie dyspozycya ode dworu, zarobić, usieć, doyrzałe zebrać, zwieść y wymłocić... Miasta Rettow, Wewirżany, wozięstwo Ziemiańskie y kozacy, we wsi Łazarach mieszkający, za dawnemi przywilejami y dawnych tegoż ciwónstwa possessorow listami od łaży, straży, pryhonu są wolnemi, przeto w czasie rezydencyi panskiey z miast opisanych stroże do pałacu, kuchni y koni na paszy dawać... Łaży pilny dozor j. p. namiestnikowi zaleca się, aby w czasie przyzwoitym y zwyczaynym poddani wychodzili, z tym pomiarkowaniem: z chaty siemienistey na tydzien dwa dni, z mizerney dość y dzien ieden, z pogranicza do znacznych robot ściągać ludzi, a nie do partykularnych... Łaża przy częstych z woytami porachunkach ma być na tablicy wyrażona, woytt w kóżdym woytowstwie swoim w pędzeniu ludzi na łaże wiernie bez krzywdy y folgi każdego zachować się ma... Bankietow wszelkich poddanstwa, jako to dziadow, wesel, chrzcin, kumowstwa, przez co się chaty ruynuią, zakazywać, oraz na łaże y jako kolwiek potrzebę dworną ta ich uczta nie powinna bydz przeszkodą, owszem rozpędzać gromady y karać tenebitur j. p. namiestnik... Filip Giedmintt... tenże za łażę, strażę (złł.) 20... Kazimierz Macykas... tenże za łaże, straże (złł.) 15... Całe woytowstwo (Skrablowskie) za łaże, strażę (złł.) 60... Całe woytowstwo (Łabardziowskie) za łażę, strazę (złł. poll.) 100... *1767 Rietavas, CA.*

10. Wies Vzbrodomie: ... Ian Warnelis (czynszu zł.) 7, tenze za łazę (zł.) 4... *etc. 1728 Gardai Telšių p. CA.*

11. Wies Małagie: Ian Typszczius z cwierci bez łazy (zł. pruskich) 6... Wies Poieziory: Iozef Girdzis z posiadłoscią y łazą płaci (zł. pr.) 30... *etc. 1755 Liepaičiai Pajūrio v. CA.*

12. Ławniętwo Miszućkie... Czynszu złł. pruskich 761/25. Łazy złło. pruskich 173... *1767 Mišučių v. AM.*

13. Jozeff Burwis osobiscie przed xięgami dworu Płotelskiego zeznawał, ze chatę swoią w Grygayciach oprocz zyta zasianego przedał Kazimierzowi Szurewiczowi za talarow bitych dwadziescia, do tego jescze po zasianym zyta purze na polu z całey części wydzielić deklarował, słomy kopę, oraz wszystkie opłaty y łaze do S. Jerzego wypełnił wedle umowy,

odtąd zas Kazimierz Szurewicz pełnić powinnosci będzie y dworowi należący czynsz opłaci... *1789 Grigaičiai Platelių v. CA (Skaudaičių dvaro 1788—1793 m. knyga, p. 15).*

14. Jerzy Ruczkowski przedał dom swoy Franciszkowi Zelwiowi z Rekieć za t. b-ch 9, dico dziewięć, jdą. za zyta połowę t. bitt. trzy, za dom t. bitt. sześć. Ruczkowski na strozę, ł a z ę i wszelkie podatki do dnia S^{o} Jerzego, to jest 23. kwietnia zastępować, a po Swiętym Jerzym Franciszek Zelwis wszelkie opłaty, sypki, daniny y r y n k ł o w e będzie obowiązanym. Ruczkowski do czynszu przyrzekł dopłacic talar bity jeden. Gnoy do S^{o} Jerzego dla Franciszka Żelwia y bydło ma do tegoz terminu w tym domie chować oraz podroze wypadające odbyć. Dworny expens wsze(l)ki y procent po połowie zapłacic umowili. Takową przedaz do protokułow przyimując, jako swojemu, procentu tynfow sześć zapłacić ma. Datt. w Skawdayciach 1793. d. 24. febr. — L. Ciechanski rachm(istrz). — Mężowie: Michał Stankiewicz ×××. Symeon Burba ławnik ××× Wiktoryn Abrutys ×××. *1793 Platelių v. CA (Toje pat knygoje p. 74).*

Toje knygoje yra daug panašių dokumentų, kuriuose minimas lažas.

15. Robota tych chłopow: wiecznik na tydzien trzy dni, a zonka dzien czwarty z czym każą poczowszy od S. Gerzego az do S. Marcina, v n t r y n n i k ieden dzien z czym kazą powinni isc; nowicy przez ten ieden rok maią w tygodniu — ieden dawny ma trzy dni, zonka czwarty dzien isc s czym każą, drugi nowik w tym roku ma isc dwa dni, zonka trzeci, s czym każą; na inne ł a z a maią isc społem chłop trzy dni, zonka dwa dni s czym każą na robotę... *1680 Pamusė prie Musninkų Vilniaus p. CA.*

L a z o v y.

16. Wies Wiezaycie. Dawid Rudis z czwierci osiadłey złło. 8, ogułem za grunta swoie płaci na rok czynszu z ł a z o w e m i pieniędzmi (złote) 26 (grosze) 12 (pruskie)... Roch Rudgalwis płaci czynszu z ł a z o w y m 28/4½... Dawid Sawrowicz lesniczy od ł a z y wolny, czynszu płaci 15... Piotr Gaylus płaci czynszu y ł a z y 36... Wies Girniki. Maciey Gaylys ławnik płaci czynszu 23/3. Jan Stankiewicz lesniczy płaci czynszu y ł a z y 11. Kazimierz Juszko płaci czynszu z ł a z o w y m 11/18... *etc. 1751 Vėžaičiai Žem.*

L o z y n i k.

17. Poddani abo ł o z y n i c y w Greżach; Marcin Szudnagżentis z żoną Barbarą y s corką, Jonis Szwieć... *1631 (1632) Griežė Telšių v.*

18. Inwentarz spisany podania... maiętnosci... s poddanimy danymi, ciagłymi... Ł o z n i c y oyczycowie w Uzbrodomiu. Jurkus Braszkaitis z zoną, dziecmi y maiętnoscią, oyczyc, puł włoki osiadley, iedney niedziele na robotę dni pienc, a drugiey niedziele wolney dzien ieden... Ciz ł o z n i c y... od podwod y od poborow kozdego roku s ko(z)dego domu powinni po trzi s w o r y welny prząsc albo na to mieyscie przędzy lnaney dwa s w o r y... Osobliwie ci danicy y ł o z n i c y powinni kazdy z domu po dziesięciu iaiec dawac... *1636 Gardai (Kalvarija) Telšių p. CA.*

19. Ktorzy roboty idą po dwa dni na tydzien, i to kiedy słonce zachodzi wcale, powinni isc, a skoro słonce uschodzi, maią odchodzic; ciz sami ł a z y n i c y powinni do młodzby chodzic na tydzien po dwie nocy az poki wymłocą... *1700 Gudiškiai prie Žemalėnų Telšių v.*

Plg.:

20. Ogrodniczki y ł o z n i c z k i, takoż jezniczki do mycia y strzyżenia owiec, do plecia y zbierania z ogrodów, kiedy tego potrzeba, przychodzić maią... *1758 Vištytis Kauno p. AVK 35 p. 79.*

69. LEIT' — *laitis.

1. Просилъ въ насъ дворца съ четырми чоловеки леити, што держалъ Стецко, ключникъ троцкии, близко Троковъ... И мы ему тотъ дворецъ Стецковскии съ чотырми чоловеки леити... дали... *1492 Trakai, LMZp sk. 126.*

2. Жаловали намъ леитеве жыжморские, на имя Ловрус съ своими товариши Крыванчане, на бояръ жыжморскихъ... штожъ они поле ихъ влосное и сеножать въ нихъ отняли... и тыи леитеве доводъ на нихъ вчинили... И сами (бояре) ся къ тому передъ нами признали, што поле и сеножать тыхъ леитевъ естъ... И мы... тое поле и сеножать тымъ леитемъ Крыванцомъ есмо присудили... *1495 Žiežmariai, LMZp sk. 628.*

3. Жаловали намъ леитеве жыжморскии.. на бояр... рекомо, бы они забрали за себе леитевъ нашыхъ жыжморскихъ, ихъ же потужниковъ... И леитеве на ихъ свѣтки ся не слали...*1495 Žiežmariai, LMZp sk. 629.*

4. Жаловали... бояре жижморскии... на леитовъ жижморскихъ... штожъ они, пришедши гвалтомь, въ людеи ихъ пчолы подрали. А они отбывали ихъ тымъ обычаемъ, штожъ казалъ имъ ключникъ троцкии... тые пчолы въ нихъ драти... И господаръ е. м. присудилъ ихъ людемъ на тыхъ леитехъ за тые пчолы платити... Ино леитеве къ двоимъ ся пчоламъ не знали, ижъ бы ихъ съ кореня выдрали... *1496 (XVIII a.) Žiežmariai, ALM 1 p. 99.*

5. Ему люди наши у повѣтѣ троцкомъ леити двѣ селе Кудеминцовъ и Монцанцовъ... даровали есмо... якъ намъ тые люди приреченые ку чиншомъ и роботамъ были привлащены... *(Versta iš lotynų kalbos). 1498 Rodūnė, ALM 1 p. 161.*

6. Просилъ въ насъ дву чоловѣковъ... на имя Римуса а Мартина Гинелевичовъ, и повѣдилъ передъ нами, штожъ тыи люди наши леитеве суть... *1498 (XVIII a.) Rodūnė, ALM 1 p. 161.*

7. Повѣдилъ намъ, штожъ тые люди, которые тые слѣды держали, леитеве были конокормы... тежъ што есмо дали ему два чоловѣки и зъ землями... Рымуса а Мартина Гинелевичовъ, и тыежъ люди конокормы и леитеве жъ суть... *1501 (XVIII a.) Rodūnė, ALM 2 p. 73.*

8. Дали ему дворъ нашъ въ слонимскомъ повѣтѣ на имя Лососинуюи съ куничники, и зъ леити, и съ конокормцы... *1504 Lasasina Slanimo p. AZR 1 p. 365.*

9. Даемъ ему... леитя Стася Немаиевича.. *(Versta iš lotynų kalbos?). 1506 (XVIII a.) Leipūnai, ALM 2 p. 178.*

10. Жаловалъ намъ чоловекъ господарьскии еишишское волости на имя Пацусъ Седевичъ... тымъ обычаемъ: Я чоловекъ господарьскии звечныи лѣити, а землю маю отчизну свою и теперь у Еишишкахъ... И тыи свѣтки свѣтчили передъ нами, ижь то чоловекъ господарьскии, лѣити звѣчныи, нашь потужникъ... *1514 Aišiškės, LMS sk. 154-155.*

11. Заставили есмо ему тотъ же дворъ нашъ троцкого повѣту Довкги... и съ конюхи, и зъ леити, и съ конокормцы...*1516 Daugai, LOD p. XXII.*

12. Заставили есмо ему дворъ нашъ виленского повѣта Оникшты... и (с) конюхи, и зъ леити того двора... *1516 Anykščiai, LOD p. XXIV.*

13. Заставили есмо ему два дворы нашихъ троцкого повѣту Лепунь а Волкиники... и (с) конюхи, и зъ леити, и зъ доилиды... *1516 Leipūnai, Valkininkas, LOD p. XXV.*

14. (Заставили есмо двор) и съ конюхи, и зъ леити и со всими ихъ службами... *1516 Žoludkas Trakų p. LOD p. 328.*

15. (Заставили есмо двор) и съ конюхи, и конокормцы, и зъ леити, и зъ ловцы... *1518 Birštonas, LOD p. 671.*

16. Заставили есмо ему дворъ нашъ троцкого повета Меречъ... и с конюхи, и с конокормцы, и леицы, и зловцы...*1518 Merkinė, ALRG p. 163.*

17. Маеть онъ... тотъ дворъ нашъ Ошмену держати... и съ конюхи, и зъ леити, и зъ конокормцы... *1520 Ašmena, LOD p. XXXIII ir SbM p. 92.*

18. Тотъ дворъ нашъ Стоклишки... даемъ ему отъ насъ в заставе... и с конюхи, и с конокормъцы, и съ псарцы, и ловцы, и з леити, и доилидыˡ... *1520 Stakliškės Trakų p. RKM p. XVII.*

19. Абы твоя милость рачилъ казати... обрати десять человѣковъ тяглыхъ, а не конокормцовъ, а не леитевъ... *1522 Rodūnė, AZR 2 p. 147.*

20. Повѣдалъ намъ, штожъ тыи люди и земли пустовскии суть тяглыи, не леити ани конокормцы... *1523 Trakų p. LOD p. 329.*

21. Миканцы леити: Стецъ Петровичъ, ничого не маеть; Михно Пацевичъ, волъ, служба;... *1534 Leipūnai Trakų p. DMA p. 72.*

22. Просил в нас... дву чоловекь леитов... *1519(?), SVK p. 153.*

Plg.:

23. Item medietatem Mstyzzy, Dodylowicze, Domaszkowicze, Cossylowicze, Hostytilowicze cum lentey et cum eorum omnibus proventibus... *1407 Gud. AtV 1 p. 257.*

Leitski.

24. Просилъ въ насъ земли пустовское... на имя Тоткимовщины, а поведалъ намъ, штожъ тая земля леитская, а давно лежыть пуста... *1494 Vilniaus p. LMZp sk. 559.*

25. Просилъ въ насъ трехъ земль пустовскихъ леитискихъ... подле своего двора Троцкого... *1496 (XVIII a.) Trakai, ALM 1 p. 115.*

26. Ловчии нашъ... какъ отъ насъ Жолудокъ держалъ, далъ ему землю пустовскую леитскую... на имя Можеиковщину... *1514 Žoludkas Trakų p. LOD p. 602.*

Plg.: Laičių, Laicių, Leičių, Laičiukų, Laitelių, Laiciškių, Laitiškio, Leičiškių km., dv., vs. *LAV p. 15, 127, 161, 179, 194, 247, 261, 321, 399, 407, 414, 513.*

Literatūra: LOD p. 328-330, 857.— Ѳ. И. Леонтовичъ. Сельскіе промышленники въ Литовско-русскомъ государствѣ (Варшавскія Университетскія Извѣстія, 1897, 7) p. 61-65. — ALM 2 rod. p. XII. —

70. LIDIM — lydymas.

1. В лесе... свои проробки и лидимы по левои стороне тое дороги от тогож мостку ку Нарбутовичом, того всего имъ поступили... *1561 (1617) netoli Palabės Upytės p.*

2. W lipcu i w czerwcu, w tych dwu miesiącach, gdy ludzie iarzyny zasieią, tedy zebrawszy ludzie wszytkiego woytowstwa swego w każdey wsi, gdzie na przyszły rok ma być iarzyna, w tym polu małe drzewo ma posiec lydymem, a wielgie gałęzie obciąć i okrążyć, okrom drzewa owocowego—iabłoni, dębow, a to aby tak leżało przez całe lato i zimę, a na wiosnę popaliwszy zorać... *1562 (1770) Karšuvos v. AVK 25 p. 91.*

3. В пасеце в лидиме... *1565 Linkuva Upytės p. IA sk. 162[24].*

4. Побилъ тые свини, и побившы деи там жэ на лидиме одну свиню спекшы зъели... *1584 Darsūniškis Kauno p.*

5. На томъ местъцу дрова знать давно рубаные и лидимо потеребленое... *1585 Gelažiai Upytės p. AVK 26 p. 63.*

6. Ехалъ до лесу, где лидимо теребятъ... *1585 Jotainiai Upytės p. AVK 26 p. 161.*

---

[1] *Išspausdinta:* доимеды.

7. Концов десет... засыпали есмо... почавшы от стены граничное бояр господарских Пренов кгрунту их, прозываемого Видры,... аж до гостинца, которы гостинец идет от села... Поежеры до села... Покгрибы, почавшы от лидимов их же, панов Ждановичов... *1590 Karšuvos v.*

8. Кгрунт... прозываемы урочищом Еибутишкес Слаитасъ, на лидым потеребены, деревом зарозли... *1593 Raseinių v.*

9. Быдла вашого трое... на испашы занято на ниве и на лидиме, прозываемых Пурви... Ехал... на тую ниву и на пасеку, прозываемые Пурви, и там на том лидиме ожедал... *1595 Pilsūdas Karšuvos v.*

10. Ходечы быдлу его на въластном кгрунте его над лидимом, то пак деи паробок земенина... на томъ кгрунъте лидиме пограбил кгвалтовъне коня... *1595 Švėkšna Pajūrio v.*

11. Тот островок.. от часу давнего лидимом посек и збоже деи всякое ку пожытку своему на том островку засевал... *1596 Smulkis Ukmergės p. AVK 32 p. 95.*

12. Sianozęc nazwaną Po Girdakalnu podlie lidymy Y'goia nad ruczaiem z zarosliami y s piawniamy... podali... *1599 Beržiai Pavandenės v.*

13. На пятом полю над рекою Вентою на лидиме нажато жыто копъ две... *1601 Šilėnai D. Dirvėnų v.*

14. Подле леску Бурбинъского по правои стороне дорожки другое, которая идеть ку городищу, заросль Воиниловская по лидымо Валентого Коркоза... *1608 netoli Kruonio Kauno p. CA.*

15. Сеножат... из лидимами Якутиски межы лесом дворным... *1619 Beržiai Pavandenės v.*

16. Jęczmienia na lidymach y na pognoiu posianego beczek pułtory... Pszenicy na lidymie dworney y Woyczukowey czwierci pułtory... *1630 (1631) Kuosanos Ukmergės p.*

17. Lasu... ktory szmat (z) zakazania mego y naznaczenia wolno ich msciam panem arędarzom naszym... na lidymy zpuscic, na swoy pozytek obrocic... Przerabiac wkoło dworu wolno będzie na miescach podniosłych, to iest lidymy spusczac, dyrwany szarpac y sianozęci przerabiac... *1643 (1644) Pajuliai Upytės p.*

18. Dom... z grunty wszelakiemi... lasy, lasankami, lidemamy, pasiekami, przetrzebkami... *1645 (1646) Stankaičiai Viešvėnų v.*

19. Ma pan... to... imienicze... w mocy swoiey spokoynie... dzierzec,... sianozęci kosic, lidymy trzebic... *1652 Beržiai Panakatys Pavandenės v.*

20. Daruię... maiętność moią... Legatyszki Winwongiany wszytką ogulnie... z lasy, gaiami, zarosłami, z wygonami, lidymami, zascziankami... *1652 (1655) Legotiškė Viduklės v.*

21. Grunty... nazwane Berzy, vroczyszczem nazwaną sianozęc Dideses Szłapioia... takoz jnsze gruntu tegoz jmienicza Berzy, vroczyszczem nazwane Nad Rudiią po gore Kałnay, liasem zaroszczone sianozęci z lidimą... zawiodł... *1654 Beržiai Pavandenės v.*

22. Pewne grunty do paszniey y na sianozęci y rozrobki zgodne... y z przydanemi... sianozęciami y łąkami, sadami, lasami y gaiami y do lidymy zgodnemi przysiekami, przydawszy iezioro Małe Poszekcie pod gaiem krom wszelkiego wstępu do łowienia, nikomu nie wyimuiąc, a do Większego Poszekscia pod tymze folwarkiem z brodniem y podwłokiem, buczami y tryhubicami y wszelkim obmysłem krom niewodu z wolnym ryb łowieniem, a w zwysz mianowanym Małym Poszeksciu y niewodem y wszelkim sposobem całe y wolne łowienie ryb... postąpilismy... *1660 (1670) Biguškiai Ukmergės p.*

23. Maiętnosc moią... arędowałem... z gaiami, lasami, zaroslami y na lidymi wyrobienia zgodnemi... *1666 Pavalkšniai Ukmergės p.*

24. Maiętnosc naszą... (z) rozrobkami, lidymami, z miasteczkiem ... arędowalismy... *1667 Kurkliai Ukmergės p.*

25. Matyasz Stanisławaytys w lidymach oromego gruntu—gro.12... *1668 Grūšlaukė Salantų dv. CA.*

26. Wolno... w tym ymieniczu... mieszkac, władac,... grunty pachac, orac, dyrwany drzec, lidymy trzebic, lasy siec... *1674 (1676) Palaukuvys (Paršo Paežerys) Pajūrio v.*

27. Maią y mocni są jako swoią własnoscią szafowac, grunty zazywac, orac, lasy, gaie ciąc, rozdawac, łąki kosic, przerabiac lidymy, poddanemi osadzac... *1675 Severėnai Jaunoduva Karšuvos v.*

28. Imienicze... zastawilismy .. z gruntami wszelakiemi oromemi y nieoromemi, dyrwanami, niwami,... z przetrzebkami, lidimami, liasami,... pastewnikami, pelkami, bagnami... *1680 Ganipruva Kražių v.*

29. Koncem od granicy i. msci pana Karwowskiego mimo pogorzelisko y sianozęci ich msciow prosto do dembu suchego, od tego dembu do dembow surowych do sianozęci, a potym za sianozęcią nazwaną Rudzias za lidymami prosto do rzeki lury... *1680 (1682) Poviliškė Paklotnagiškė Pajūrio v.*

30. Maią władac y vzywac, grunty pachac, sianozęci kosic, lidimy trzebic... *1686 Pajūrio v.*

Žr. 2^{12}, 40^{2}.

71. LIKNA — liekna, lieknas.

1. Woyciech Dowkont w degimach Dawkszowskich morg. 2/20; tenze w liknach morgow 6... *1668 Žemytė Salantų dv. CA.*

2. Zawiodłem zastawnym prawem (imienicze).. z dyrwanami, wypustami y pastewnikami,... lasami, borami, pelkami, liknami nad ruczaiem Gayweniem y po obustron rzeki Puki idącemi grunty y po obupuł ałka Vzelkies będącemi, z grunty... *1681 (1691) Pukiai Telšių v.*

3. Ten grunt miedzy leknem Weką y miedzy puszczą naszą leżący... Teraz przy pomierze gruntow naszych nie moglismy dlia mokrosci do blota wnisc, ktore lezy od miedzy gruntow paszyskich y od gruntow lurgiszek, y tego gruntu błotnego w leknach nad Weką dwie częsci mnie... *1685 Gilvyčiai Beržėnų v.*

Žr. 40^{2}.

Palekn.

4. Шест моркгов... продал есми... которы кгрунть шест морковъ лежыт в одном обрубе при кгрунте з однои стороны его самого, Григор'я Амброжеевича, а з другои стороны великого палекна, конъцом одным до кгрунту земян господарскихъ... прозываемых Милаите... *1601 Užupis Telšių v.*

72. LINMORKA — linmarka.

1. Продал есми дванадцат нив своих... нивы... так се прозывают: первая селищо высокое и другое на линморками, в одном кгрунте лежат... *1571 (1575) Gaižuva Vilkijos v.*

2 Половица дирвану над линмарками полсема прута... *1597 Gaižuva Vilkijos v.*

Žr. 24^{10}.

73. LIPT — liptas, lieptas.

1. За сеножати, на сторону нашую прынятые и отделеные, отдали есмо им... там же Шлапеи и Упис под липтом, в нихъ моркги два прутов десет... *1605 Jaunoduva Karšuvos v.*

Žr. 62.

74. LIPTY — liptai, lieptai.

1. Wieza oyczysta wielka znowu przestawiona, wymoszczona, z liptami y z numagołem z bierwion y z barłogami dlia swini, wkoło obrobiona z bierwio(n)... Wiezyca ma[ła sta]ra bez pomostu, słomą krita, co bydło w niey stawa, numagoł mały... Yzdebka stara czeliadnia z barłogiem dla swini, słomą krita... *1606 (1608) Girkantai Platelių v.*

2. Na ktorym gruncie chrominy domowe byli y teraz są: wieza z numogałem, z liptami... A co sie tknie inszych chromin procz tych, iako sie wvszey pomieniło... wiezę z liptami... zostawuiem sobie... *1624 (1625) Pupžubiai Tverų v.*

3. Wieza z bierwion z liptami y z numogałem, słomą nakrite, v wiezy drwi byli, u numogała wrota... *1630 Beržai Jonelaičiai Pavandenės v.*

4. Нашодшы умыслъне моцно кгвалтом... на пустовчызну... в которои тои пустовчызне липта тры стены з бервен будованою липта тристенок, соломою критыи, которы стал копы грошей литовских, в концу тоеж вежы одринку з плоту пригорожоною... розобравшы, до дому своего... звезли... Якожъ и возны... при квите своем сознал... тыми словы:... Pan Liachowicz pokazowal numogal na pustowcziznie s plotu grodzony, wszitek rozebraną y popalone, znac slomę na tim mieyscu popalone; w teyze wiezy niemasz sciany przymna zwieziono, y krokwie y griebiasti przecz zwiezione, ktore to... rozebranie numogola s plotu grodzonego y sciany liptow... mianowal gwaltownie sobie stale od pana... *1635 Barž džiai Patumšų v. AM.*

5. Вежу з липътами, з нумокголом с хросту уплетеным старым, з тристенком з бервенъ, стары опалы... *1637 (1638) Beržai Gėdviliškė Pavandenės v.*

6. Вывезли... вежу з липътами, з нумокголом, которые сталы дванадцати копъ грошеи литовъских... *1641 Apuolė Telšių v.*

7. Wieza z lyptamy y około szcianamy, z numogołem y po koniec numogoła odrynka... *1646 Rubežaičiai Viešvėnų v. CA. — Apie tą pat:* Budowania: wieza z lyptamy... a numogał przy wiezy... *1653 ten pat.*

8. Budowanie domowe y gumienne to iest: izba biała z oknami dwiema, stołem, z ławami, sienią, komorą przeciwko iedna; swirny dwa na podkletach pod jednym dachem; wieza z liptami, z numogałem z bierwion; obory dwie z bierwion; osieć z tokiem z bierwion; odryna wielka z bierwion; przepłotow ozierodla dwanascie... *1646 (1647) Mantri maičiai Žem.*

9. Budowania: wieża iedna z liptami y z nomogołą, kleci dwie niskie, łaznia y z wiezeczką w koncu łazni,—w ktorym domie mieszkaią poddani dwoy wolni ludzie... *1647 Gauriliai Telšių v.*

10. Zapisuię budynku oyczystego swego mianowicie: wiezę z liptami, z numagałem, ze wszytkim, iako stoi; do tego y iawia około (s) scianami... *1652 Rudupiai Viešvėnų v.*

11. Trzecią częsc imienicza... przy tym budowanie domowe, mianowicie wiezę starą z liptami y numgałem, klec nad wrotami y piekarnią ... podali... *1654 Mitkaičiai Telšių v.*

12. Częsc... jmienicza Vzlieknie Waytkaycie w Stulpinach ze wszytkiemi przynaleznosciami... a mianowicie budowania domowego: yzbę białą z oknami trzema nowemi szklanemi y z ławami; piekarnią; wiezę z liptami y z numogałem, ze wszytkim, drzwi dwoie; klec bez podkleta ze drzwiami y zasiekami; osiec z bierwion scianami wkoło; przepłotow siedm ozierzodła... podali... *1654 Stulpinai Telšių v.*

13. Wiezy dwie z liptami y z numagały z bierwion, przez nas przybudowanemi... zabrawszy... *1657 (1660) Dubiniai D. Dirvėnų v.*

14. Wiezę z liptami y z numogałem, ze wszytkim tak, iako ia sam mieszkałem... zapisuię... *1660 Bukantai Telšių v.*

15. Wieża z liptami, z numagałem, drzwi u wieży s proboiami, skobel, w samey wiezy łancuch zelazny do zawieszenia kotłow... *1665 Jaušaičiai Medingėnų v.*

16. Budowania domowe y gumienne to iest... izba biała stara y sien, wieza jedna stara z liptami i z numogałem, piekarnie jedna, jauia jedna, odryna jedna... *1667 Rubežaičiai Viešvėnų v.*

17. Засадившысе на забите з рознои стрелбы его, Нарутовича, в том... ѳолварку у вежы, скоро пан Нарутовичъ вехал в тот свои ѳолваркъ, тогды выпадаючы з вежы почали есте до него и его приятелеи з рознои стрелбы стреляти... до тои вежы згрумадившысе, стреляючы з вежы, тую вежу и другую обок будучую з липътами, з номокгалем и сеном зложоным запалили есте и до щатку спалили, шкоды учынили тим спаленем на сто золотых и болшъ... — *Priešingos šalies versija:* Кгды... пан Дымовичъ... в нуме при огню огреваючисе был... тогды... пан Захариаш Нарутовичъ... наехавшы кгвалтовне на тотъ дом... стрелбою бывъшы и огня до нумы давшы, в которои нуме пан Дымович бил... кгвалтовне обълегшы туюжъ нуму, там огнем дах сломены с тилу и с проду умыслъ запалилъ, с которого огъня и з дыму тяжъкого запаленои нумы пан Дымовичъ... заледво од спаленя добывшысе через двери темние утечко в лес... ушъли... За тим... кгвалтовным... наездом... огнем спалили... две нумы або вежгии, которые пан Дымовичъ великим коштомъ, працу и накладом своимъ выставившы собе збудовалъ, меновите одна нума коштовала сорок копъ грошеи, друга купълена за дванадцатъ копъ грошеи, — ободве те нумы... до щату спалили... *1671 (1672) Vinkšnupis Dūmiškis Pagervis Telšių v.*

18. Częsc... imienicza Olksnian Zmaliszki... to iest danikow dwoch ludzi wolnych na imie Adama Kiaurakia, drugiego Woyciecha Kaszdalia, w iednych chatach mieszkaiących, z budinkiem takowym: z wiezą z liptami y z numogalą, z płotu pliecioną opadlą, komorka przy teyze wiezy stara, (s) swirenkiem słomą starą pokrytym, y z odrynką s płota pliecioną, laznią s przysionkiem; drugie postki, gdzie przetym Sliedus, podany nasz, mieszkał, z budinkiem takowym: z numą bez lipt s plota pliecioną numogałą, z swirenkiem, z laznią, a po koniec lazni odrinka z bierwion, z piekarnią y z staienką z dachami opadlemi... zastawilismy... *1674 (1677) Alksnėnai Gondingos v.*

19. Imienicze moie... do tego budowania na tym gruncie będącą numę z liptami, z numogałem, izbę starą bez okien y bez pieca, szwiren, piekarnią starą... zastawiłem... *1674 (1677) Meškiai Martynaičiai Jurgelaičiai M. Dirvėnų v.*

20. Budynki... mianowicie:... wieze abo numę z liptami, z numgałą, z komorkami, co jedno moze być pod tym dachem... *1676 Jazdaičiai Negarba Palangos v.*

21. Opisuię sie... pobudowac... wiezę z liptami, z numogołem, izbę (s) sienką, s komorką, klec, piekarnią na tym gruncie zastawnym... *1676 (1677) Mižaičiai Burbiškiai D. Dirvėnų v.*

22. Wieza z liptami y dokoła s komorkami, po koniec wieży numagoła s płotu pleciona... *1677 Gelžyčiai Medininkai Medingėnų v.*

23. Wiezę z numogałem, z liptami y z przysciankami w złotych piętnascie... oszacowano... *1677 Giniočiai Telšių v.*

24. Budowania domowego y gumiennego... to iest: yzba biała z komorą przeciwną, wieża z leptami y z numogałą, staynia s piekarnią, klec, łaznia, iawia s tokiem... *1679 Vilkaičiai Telšių v.*

25. Praedium należące do Retowa:... za tą izbą swirenek stary z gankiem; ex opposito numa denowo przestawiona z liptami, z numogałem, ut vulgo dicitur, takze staięka przy koncu noviter zbu-

dowana przy tey wiezy, obora dla bydła versus orientem, po koniec tey chlewka... *1705 Rietavas, KA.*

26. Вежа з липътами стара, соломою покрита... *1591 Šarnelė Viešvėnų v.*

27. Вежа одна з липтами, соломою покрита... *1600 Rubežaičiai Viešvėnų v. IA sk. 532*[5].

28. Кгвалтовне взял и пограбил... з липътов вежовых клачы две... хомуты... скриню чорную великую... Видел есми... превару в липтях вежовых передтятую впол... *1603 Riškas Pajūrio v.*

29. Записую... вежу з лепътами и лазнею[1]... *1611 Duseikiai Telšių v.*

30. Записую будован'е мое властное:... вежу одну з липътами... *1623 (1624) Augustaičiai D. Dirvėnų v.*

31. Записую... вежу новую и зъ липътами,... вежу великую старую... *1625 Norvydai Telšių v.*

32. Другои стороницы (позву), положонои в дому подданого, названом Пошыле Кгедеике в Трышоках, перед вежою в липтах... *1637 Pašilė Karšuvos v.*

33. Podał w jntromissyą jmienicze swoie... z budowaniem domowym, mianowicie: izbą białą bez komory, (z) swirnem iednym, z wiezą z liptami, s piekarnią, w gumnie osiec, odruna s płotu grodzona, ozierodła przepłotow dziesięc... *1644 Medininkai Kaulakiai Medingėnų v.*

34. To iest budowania (poddanych) mianowicie: Woyciecha Zelepuga wieza z liptami stara, poprawy potrzebna, kliec stara, łaznia, jawia, a Jozepha Zolepuga takze budowania: wieza z liptami stara, poprawy potrzebna, kliec jedna, łaznia, obora, gumno nowe... *1661 (1662) Šiuraičiai Rietavo v.*

35. Leguię... małzonce moiey to iest chromin:.., swiren s chłodnikiem, wiezę z liptami... Synom moim... klec iednę, numę całę... *1667 Papinaujys Kardeliškiai Pajūrio v.*

36. Numa słomą kryta — w iednym końcu oborka, w drugim sień albo lipta; podle tey numy obora abo staynia, w tyle numy gumno... *1667 Spraudaičiai Pajūrio v.*

37. Wieza z liptami... *1672 (1682) Keturnagiškiai Telšių v.*

38. Mianowicie budowania domowego: naprzod izba iedna z sienią, do niey okna trzy stare potłuczone, po koniec sieni komorka, do nich drzwi, to iest w izbie — ław dwie; numa z liptami stare, do nich drzwi dwoie; staienka dla bydła stara opadła; iawia iedna, dokoła niey płotami ogrodzona; iezierodła przepłotow trzy starych... *1674 (1675) Stročaičiai Rietavo v.*

39. Osobliwie zostawuię jzbędę s komorą y sieniem, numę y lipty nowo budowane... *1675 (1676) Jaušaičiai Medingėnų v.*

40. Za okazaniem Michała Norgiała wydziałem dom iego pogorzały we wsi Wydowciach: piekarnia z komorą, do ney drzwi troie, sien dostatnia, do ney drzwi iedne; wieza dostatnia, do ney drzwi czworo, w koncu komora, do ney drzwi iedne, druga komora w liptach, do ney drzwi iedne; swirny trzy; łaznia, do ney komora pod iednym dachem; piekarnia dla mliwa z sienią y staienka, drzwi troie; odryna siana pełna iuz była nakładzona, — za ktore chromyny lekko rachuiąc kop sto... *1677 Vidaučiai Beržėnų v.*

41. Yzba z sienem, kliec, numa bez liptow... *1677 Sutkaičiai Telšių v.*

---

[1] лазкею

42. Numa dla bydła z liptami, przy koncu tey numy odryna dla siana z płotu y chrostu, dach słomiany... *1677 Telšių kleb. KA.*

43. To iest budynku tego chromin: izdebka iedna z sienią bez okien zadnych, słomą pokryta; wieza iedna z liptami, slomą kryta... *1680 Ganipruva Kražių v.*

44. Budynkow domowych z pomiarkowania dostało się: wieza wielka od wrot z liptami, łaznia ze wszytkim, kleci połowica, piekarni połowica... *1684 Taučiai Telšių v.*

45. W tym folwarku budynki dane od fundatorki: izba z trzema oknami szklanemi, stołek mierny, piec prosty restaurowany niedawno, drzwi proste, przeciwney zrąb ieden y komorę bokową restaurował..., numę z liptami y z komorami pobocznemi, swirenek z przygankiem, wozownia y swirenek drugi, osieć y odrynka z płotow przybudowane nowo... *1697 Ivantiškis Kaltinėnų altarijos, KA.*

46 Przez ogrod versus ortum numa z liptami, tamże bydło y konie stoią... — budynki słomą kryte y iuż stare wszytkie... *1697 Šilalės kleb. Karšuvos v. KA.*

47. Za przegrodą izdebka czeladna, kuchnia, numa, łaznia, piekarnia, przy niey chlewy dwa, za sadem ku zachodowi gumno, iawia, odrynka y odryna... Lipta przy numie przestawione... *1697 Kvėdarnos kleb. Pajūrio v. KA.* — Antiquiora aedificia talia sunt: przysionek przy numie przestawiony... *1705 tas pat.*

48. Do gumna idąc obora z liptami y ze drzwiami prostemi... *1660 Baginiai Žarėnų v.*

49. Przy... wrotach obora z odryną na siano y (z) zasciankami z obuch stron, do niey przystawione lipty, we wszytkiey oborze drzwi troie... *1677 Padubysys Raseinių v.*

Žr. 88[67].

75. LIUN — liūnas.

1. Продала есми... половицу всее земли моее отчизное... и зъ сеножатми мурожными, и з луками над Светою рекою, и зъ люны, и зъ гаи, лесы, мышники... *1552 Deltuva Ukmergės p. CA.*

2. Заставили есмо половицу земли своее... зъ сеножатми, з болоты, з речищи, з люны Светое реки и со всими пожитки тое землицы... *1553 Deltuva Ukmergės p. CA.*

3. Заставили есмо... дворец свои власны... и со всими уходи рыбными до реки и ло люнов... *1557 Deltuva Ukmergės p. CA.*

4. Продал... дворец... мои... называемы Нарбутовски, в полю Свирновском... з берегом реки Светое, з люнами, з гоны бобровыми... *1585 (1598) Svirnai Ukmergės p.*

5. (Продали) ниву нашу отчызную кгрунту нашого Жавороновского... конъцами з обудвух концов упираючую до люнов над рекою Светою, лежачыи у поли Свирновском,... другую ниву на врочыщу у Солах, там же у Свирънахъ над люном Думъблемъ... пры реце Светои... *1596 Svirnai Ukmergės p. AVK 32 p. 262 (plg. p. 259).*

6. Продали есмо... част земли нашое, лежачое... у Якшышках... з уступом до Светое реки по обапол берегов тое реки Светое, так же и зъ уступом до люновъ и зъ самыми люнами, лежачыми за Светою рекою... *1598 Svirnai Ukmergės p.*

7. Именичо нашое... лежачое в поли Дявилтовском... называемое Дявилтовское... з луками над рекою Светою... з гоны бобровыми, з люнами, (з) затоками речными... продали .. есмо... *1598 Deltuva Ukmergės p.*

8. Имене мое... з луками, нед рекои Светои лежачыми, [з] лунами, затоками речными и з ловен'емъ рыб, [з го]ны бобровыми... продал... есми... *1603 Deltuva Ukmergės p.*

9. Imienicze swoie... w poliu Swirnowskim leżące, nazwanę Wysoki Dwor... z ustępami wszeliakimi do rzeki j jezior y zatokow, l u n o w rzecznych... podałem... *1618 Aukštadvaris Ukmergės p.*

10. Половицу именъя Свирновъского... завелъ... зъ гоны бобровыми, з реками, з л ю н а м и и со въсими належностями, пожытками, до того имен'я Свирновского Воиткушъского здавна и тепер належачыми... *1620 Svirnai Vaitkuškis Ukmergės p.*

11. Puścił intromissią połowicę imienicza... z lasankami, z l u n a m i... w polu Świrnowskim leżącego... *1620 Svirnai Ukmergės p.*

12. Кгъды се прыточыла з реестру ку сужен'ю справа... за позвы... менечы о выбит'е (с) спокоиного держаня з л ю н у, над Светою рекою... лежачого, и о скажен'е язу в том л ю н е вынесеными... пан Копеть поведилъ, иж... нехаи се у дедичов пытаеть, где того л ю н у положен'е ест, в котором они уступъ свои мети хочуть, бо тых л ю н о в ест колконадцать з суседы околичными над Светою рекою, и в моим кгрунте, до которых нихто вступу не мает, пять, так ми их подано... *etc. 1620 Pelyša Ukmergės p.*

13. Imienie... z rzekami y rzeczkami, z l u n a m i nad rzeką Swiętą y z iazami... w spokoine vżywanie podałem... *1620 Pelyša Ukmergės p.*

14. Подданые названые Довнеики Трокнюнцы... мешкаючые и домами седячые в поли Довнеикях Трокнюнцах над рекою Светою две службы людеи... и уступы в л ю н ы и реки Светои... записую... *1623 Dauneikiai Ukmergės p.*

15. Дарую... четвертую част... именъя... Антоярского... зъ уступы речными и озерными, з л у н а м и, затоками, з язами, з мостом на рече Яре упрывилевинным... *1630 Antajaurė Ukmergės p.*

16. Imienicze Woytkuskie Swirny, w polu Swirnach... leżące... zawiodłem... z gony bobrowemi, z rzekami, z ł u n i a m i... *1637 Svirnai Ukmergės p.*

17. Az do zywota... zapisuie dwor samy s pasznią do niego przynależącą... z ieziorami... rzekami, z rzeczkami, zatokami i l i u n a m i i z bobrowymi gonami j wolnym w nich ryb łowieniem... *1655 Kavarskas Ukmergės p.*

18. Maietnosc naszą... nazwaną Dowgince w polu Dowginskim, s pognoiami, d y r w a n a m i, sianozeciami muroznemi y błotnemi, z łasami, zarosliami, mysznikami, z rzekami, rzeczkami, sadzawkami y wstępem do rzeki Swietey y do l u n u... *1663 (1670) Daugінčiai Ukmergės p.*

19. Zastawilismy folwark imienie nasze nazwane Swirny Dowgierdowszczyzna Wodorackowszczyzna, w polu Swirnowskim nad ruczaiem Sikią ...leżące... (z) wstępem do Swiętey rzeki y do l u n o w nad Swiętą rzęką będących, z zatokami, z wolnem w nich łowieniem ryb... *1666 (1667) Svirnai Ukmergės p.*

20. Zawiedlismy zastawnym prawem folwark nasz nazwany Czywiliski w polu Czywiliskim vroczyszczem nad samą Swiętą rzeką... leżący... (z) rzekami, rzeczkami, l i u n a m i, zatokami... *1666 (1670) Čiviliai Ukmergės p.*

21. Poddanych w siele Meszkach Antokoliu... leżących... tak tez z l u n a m i, zatokami y z wolnym wstępem do brzegow z obustron Swiętey rzeki do łowienia ryb... przedalichmy... *1667 Antakalnis Vilniaus p.*

22. Imien cze... nazwane Pieniany Piesliszki, w polu Pienianskim... leżące... przedali... (z) sianozęciami muroznemi y błotnemi, mianowicie y wstępem do rzeki Swiętey, takze y do rzeczki Sąsianny, takze y wstępami do l u n o w nad Swiętą rzęką leżącemi, w ktorych tych l u n a c h y sobie wolne łowienie na swą potrzebę wyimuiemy... *1667 Penionys Ukmergės p.*

23. Imienie nazwane Swirny nad progami, w polu Swirnowskim... leżące... z wstępem do Swiętey rzeki y do l u n o w, nad tą Swiętą rzeką będących, z wolnym w nich łowieniem ryb... przedalismy... *1668 (1669) Svirnai Ukmergės p.*

24. Ymienicze Swirny w polu Swirnowskim... na(d) Swiętą rzeką y nad ruczaiem Ruwiesem leżące... ze wstępem brzegami do Swiętey rzeki, z l u n a m i, z wolnym łowieniem ryb, tak na brzegach bobrow, wyder, lisow, wilkow, roznego zwierza... *1668 (1670) Svirnai Ukmergės p.*

25. Maiętnosc... nazwaną Powiryncie w polu Powirynskim... leżącą... z rzekami, jeziorami, l u n a m i roznemi, zatokami... na osobę jego m. wlewam... *1668 (1670) Pavirinčiai Ukmergės p.*

26. Jmienie nazwane Dowginie Kotkowaszczyzna w polu Pienianskim... niedaleko rzeki Szunikszty... przedalismy... ze hrosniakami zarosłymi y niezarosłymi, d y r w a n a m i... z łąkami nad rzeką Swiętą y z obustron rzeczki Szunikszty y Pieni będącemi y s wstępem do rzeki y do l u n o w y rzeczki Szanikszty y do wszytkich rzek pomienionych y rzeczek, z wolnym ryb, bobrow łowieniem y iazow zabiianiem, grobel sypaniem... *1669 (1670) Penionys Ukmergės p.*

27. Zascianek... z lasami, chrostami, zaroslami y l u n a m i[1], od ktorych wstęp do Swiętey rzeki... *1745 (1796) Šaukuva Ukmergės p. AVK 38 p. 10.*

28. Sianożęć Zarzeczna miedzy l u n a m i, kiedy rośnie, kosi się w(ozow) 50... *1761 Šventarečius Ukmergės p. AVK 35 p. 99.*

76. LONKELIA — lankelė.

1. Кгрунту дворного... на первшом местцу нивы названои Довъбу Тарпас а сеножати названои Микълеяи з л о н к е л е ю над рекою Ежерупею... *1585 Naisaičiai Karšuvos v.*

2. Досталисе тры части тых сеножатей: наипервеи сеножат одна названа В Д о р ж а х, другая л а н к е л я называема В Д у б у р а х над речкою Пробовдою... *1602 Paklaniai Raseinių v.*

77. LUGNO — lūgnas, liūgnas.

1. Ktora sianożęć łonka nazwana Apszakis... leżąca nad rzeką Wentą... w pewnym ograniczeniu: z iedney strony ruczay przezwany Kiewlgelde albo odnoga rzeki Węty... ktory ruczay wpada do ł u g n o w, ktore ł y g n y dokoła tę sianożęć graniczą od gruntow Syrewiczowskich maiętności Kiecinskiey, ktore ł u g n y wpadaią do tey samey rzeki Węty ...mnie... wiecznością dostała... ktorey tey sianożęci łonki y ruczaiu Kiewlgeldzie z ł u g n a m i dokoła idącemi... dzierzącym był y zazywał, iazy, w i e n c i e r z y stawiał, ryby łowił... tę samą sianożęć łąnkę nazwaną Apszakis... z ruczaiem Kiewlgeldziem, ł u g n a m i... a samę rzekę Wętę do brzegu gruntow panow Bacewiczow... przedalismy... Wolno iemu będzie... iako na samey rzece Węncie, na ruczaiu Kiewlgeldziem y na ł u g n a c h aż do drugiego brzegu wyzey pomienionych gruntow iazy, w i e n c i e r z e stawiać, ryby łowić... *1677 Bacaičiai Beržėnų v.*

78. MALTUVIA — maltuvė.

1. Wiechawszy w dwor po lewey ręce dom, w tym domu izba niemała, w niey okien szklanych pięc, s tey izby komnata, s komnaty komorka potrzebna, przed tą izbą sien, w sieniach piwnica y ognisko do warzenia, s tey sieni wbok naprzeciwko drwiam z dworu wchodnym yzdebka biała, w niey okien dwie, wedle tey yzdebki w sieniach komorka potrzebna, przegroda tey sieni balasami, w tey przegrodzie drwi kraciane, druga sien, z nadworza wchodząc drwi do sieni, naprzeciw sieniom wbok komora, s tey sieni piekarnia, s piekarni m a ł t u w i a... *1628 (1629) Linagirys Upytės p.*

---

[1] *Išspausdinta:* lanami.

Plg.:

2. Podlie wrot młotnia y z sienką stara pogniła... *1633 Latuvė nai Ukmergės p.*

79. MEDIN — medynas.

1. Тая сеножат на дорозе до Нечуновичов идучи за медины-сумеж сеножат'ю Бортковичов... *1546 Darsūniškis, CA.*

2. От того копца идет граница з... паном судею ручаиком Качупе, лем через медыны до ручая Кгаисрупя... — *Kitame dokumente:* Граница моя... идетъ ручаемъ Качупелемъ от стены тои... до Кгаисрупя черезъ медины... *1614 (1616) Valučiai prie Dotnuvos Veliuonos v.*

80. MEDSEDZIE — medsėdžiai.

1. Miasto Płotele... Mietsiedzie tegoż miasta. Michał Rodziewicz (tynf.) 16 (szost.) 1... W tychze mietsiedziach (*1745*: mietsiedach) obremb pusty Niewodniższki do naięcia ogulnie z rezami (tynf.) 8 (szost.) 1...

Wies Kołupiany... Mietsiedzie kołupianscy. Iozef Gagieło obrem(bem), polem y sianozęciami (tynf.) 40 (szost.) 1... Facit tynfow z mietsiedami 501..

Wies Nestreny... Mietsiedzie nestrantscy. Stanisław Strukis obrembem (tynf.) 12 (szost.) 1... Facit z mietsiedami tyn. 432 szo. 1...

Wieś Kławzgały... Mietsiedzie kławzgalscy. Pustosz Dauzyniszki, uzywaią Piotr Zobak y Dawid Naucis (tynf.) 18 (szost.) 1... *1743 Platelių v. Telšių p. CA. — 1745 tas pat.*

2. Jozeff Sartys z medsed Kławgałow obecnie stanowszy przed xięgami dworu Skawdayskiego podawał do zapisania uczynioną zamianę domowstwa swoiego w medsedach Kławgałow z Antonim Lawdanskim, włoscianinem gruszławskim w Zelimach, na dom jego z dodatkiem dziewięciu talarow bitych; zyto zasianę na siedzibie w medsiedziach przez Siartia zebranę[1] będzie. Czynsz y wszelkie powinnosci dworowi Antoni Lawdanski opłacać z tey siedziby obowiązał się; nawzajem Sartys przy obięciu domowstwa po Antonim Lawdanskim w Zolimach dworowi Gruszławskiemu[2] gdzie nalezy opłacać będzie, podatki y powinnosci wypelni. Takową jch tranzakcyą, uczynioną przy Zwinklewiczu, przy Symuciu, do xiąg przyiołem. *1788 Klausgalviai Platelių v. CA (Skaudaičių dvaro 1788—1793 m. knyga, p. 3).*

3. Przed urzędem dworu Płotelskiego Jozeff Uzut z Nastran czyli z Kułupianskich medsedz gospodarz, stawaiąc obecnie z swiadkami zeznawał i do zapisania podał, ze chatę swoią z połową zyta zasianego przedał Michałowi Szyłgałowi za talar bitych pięc... *1792 Kulupėnai Platelių v. CA (Skaudaičių dvaro 1788—1793 m. knyga, p. 49).*

Toje knygoje, p. 5 ir 14, yra dar du aktu apie medsėdžius.

81. MEDVALAKI — medvalakiai.

1. W medwłokiach drew roznych na opałł włok siedm bez treyny... *1677 Vidaučiai Beržėnų v.*

2. Folwark Wilumiszki z medwałakami (włok) 13... Medwałaki Wirsztynickie... *1781 Palanga, Prv.*

Plg.:

3. Włoki połtory pustych lesnych, nazwanych Medżwałakiow... *1620 Pamulšiai Upytės p.*

---

[1] *Po to išbraukta:* y czynsz. [2] Gruszszławskiemu.

82. MEZLEVA — mezliava.

1. Нѣхто Вежкгаило, да Урко, да Воиштовтъ, да Миколаи, да Кореико и иные радуньцы доводили на Круповичъ про мезлеву... ино Бастунове не довели на нихъ... *1447—1453 Rodūnės v. AJZR 1 p. 15. — Apie tą pat:* Пытали есмо з листу Казимера короля его милости, што бы то были за люди: „да Урко[1], да Вештовтъ, да Миколаи, да Кореико", — которые в Круповичовъ о мезлевахъ притягивали... *etc. 1560 (1797), AVK 24 p. 222.*

2. Жаловали нам тые перелаичане... штож... деи приставъ перелаиский новину жъ им уводит, правит на них мезлевщины и спижи, и сено кажешъ им возити къ Троком; а они деи перед тымъ тою службою не служивали и мезлевого не даивали и сена не воживали, нижли деи служать намъ службою путною и въ заставу ходят и дякло дають... Нехаи они службу намъ служат путную и въ заставу ходять и дякло дают подлугъ давного обычая, какъ перед тымъ службу служивали и дякло даивали... *1496 Perloja, ALRG p. 70.*

3. Тыи люди дякла и мезлеву дают и на роботу на кождыи ден к двору господарьскому ходят... *1508 Darsūniškis, CA.*

4. Жаловали намъ люди господарьскии коиминци тивунства виленского... на пана Бутрима Немировича, тивуна виленского, тымъ обычаемъ: панъ тивунъ казалъ въ насъ пограбити вола а яловицу за мѣзлеву вѣликоденную, которую жь мѣзлеву люди волостныи завжды на господаря его милость до Вильна вѣликоденную и о Божьемъ Нароженьи, подлѣ ихъ давного обычая, дають, и намъ такжо вѣлить давати; а мы николи за первыхъ тивуновъ ажь до сихъ часовъ тое мѣзлевы посполъ зъ волост'ю не даивали, нежли коли господарь его милость будеть въ Неменчине, тогды даемъ на приездъ его милости зъ дыму по куряти а по дѣсяти яець... И панъ Бутримъ мовилъ передъ нами: за первыхъ тивуновъ завжды тыи коиминци даивали посполъ зъ волост'ю мѣзлеву вѣликоденную и о Божьемъ Нароженьи до Вильна, а теперь они тое мѣзлевы дати не хочуть; и я за то казалъ пограбити ихъ. И тыи коиминци мовили: николи есмо тое мѣзлевы не даивали... Приставъ и люди свѣтчили передъ нами тымъ обычаемъ: того есмо николи от предковъ своихъ не слыхали, ани сами на тыхъ коиминцохъ мѣзлевы вѣликоденное и о Божьемъ Нароженьи не бирали, нежли здавна на приездъ господарьскии въ Неменчине дають по куряти а по дѣсяти яець з дыму... И мы.. нашли есмо тыхъ коиминцовъ правыхъ, и тое мѣзлевы посполъ зъ волост'ю не казали есмо имъ до Вильна великоденное и о Божемъ Нароженьи давати, только на приездъ господарьскии до Неменчины мають давати зъ дыму по куряти а по десяти яець... *1514 Nemenčinė, LMS sk. 118, 119.*

5. Жаловали передъ нами люди господарьскии еишишчане... на дѣсятника еишишского Товтя Монвиловича тымъ обычаемъ: вернеть насъ посполъ зъ волостью у службу... а мы зъ вековъ, за предковъ нашихъ, подводъ не даивали... нежли дякло даемъ, сено у Троцохъ косимъ и иншии службы служимъ по тому, какъ и перво сего предки наши служивали. И дѣсятникъ мовилъ передъ нами: я ихъ ни въ которую службу не приискиваю... нежли господарь его милость ново положилъ на насъ мѣзлеву, ино волость ихъ къ собѣ приискиваеть въ мезлеву. И мы, тому порозумевши, ижь господарь его милость ново положилъ по всеи земли вѣликого князьства мѣзлеву людемъ своимъ давати, вѣлели есмо имъ посполъ зъ волостью мѣзлеву и дякло на господаря его милость давати, и службу служити по старому... *1514 Aišiškės, LMS sk. 158.*

6. Жаловалъ намъ чоловекь господарьскии радуньскии, на имя Петюсъ Бетковичь на д[ьяка] (державцы радунского)... И тотъ Пятюсъ рекъ: я деи бояринъ, дякла не даивалъ. И д'якъ рекъ: естли деи ты будеть дякла не даивалъ и мезлевы и сена не кошивалъ, шлюся до книгъ пана воеводы троцкого и до пристава... *1517 Rodūnė, LMS sk. 511.*

---

[1] *Išspausdinta*: до кого.

7. Которыи люди слуги путныи, што на волости зъ Доинавы конемъ служать... сумою тыхъ слугъ путныхъ 15, а съ тыхъ слугъ... на дворъ идеть ...мезлевы 9 грошеи... Сумою у лоздунскои волости людеи петдесятъ чоловѣковъ и 2 человѣки, а съ нихъ платовъ и подачокъ идеть:... грошеи готовыхъ мезлевскихъ петдесятъ, а 10 впустѣ гроши;... на панскии приѣздъ, коли панъ до Кереноенъ приѣдеть, яловица, по куряти а по десяти яецъ зъ дыму... Съ путныхъ и съ тяглыхъ людеи мезлевныхъ грошеи полторы копы грошеи... *1520 Geranainys, Lazūnai Vilniaus vaiv. ASb 7 p. 16, 17.*

8. (Жаловали)... штожъ деи приставъ сомилишскии... з волостью сомилишскою приискивали перед воеводою виленскимъ... ижъ бы они посполу з ними мезлеву и сено жеребячое даивали, а они деи николи мезлевы и сена жеребячого не давали... *etc. 1522 Samiliškės, DZGCh p. 120.*

9. Пан Станислав Станиславович Яновича, староста жомоитски. Жаловал нам боярин великого князя... штож наместник небожчика пана отца нашого видуклевски Гринко почал был его вернути у роитиницкую службу коня водит, сена косит и мезлевы давати. Ино он указывал перед нами лист пана Яна Кезкгаилов, старосты жомоитского, гдеж в том листе стоит выписано, штож почалися были велдомыи отнимался у деда его, у Пришмонта, ино пан Ян Кезкгал тыи велдомыи ему присудил... Пытали есмо приставов и бояр, людеи добрых, естли бы он перед тым роитиницкую службу служивал. Ино оны поведили перед нами, штож ни отец его ани он сам роитеницкое служъбы не служывали ани сена косили, а и мезлев не давали, а то деи его недавно увернено. И мы... и тепер не казали есмо ему службы роитеницкое служыти, коня водити, сена косити и мезлев давати... *1527 (1596) Viduklės v.*

10. Тежъ мезлевы, которыи на насъ съ подданыхъ нашихъ на кождыи годъ приходятъ, то бы державцы наши пѣнязьми отбирали, то есть за яловицу тридцать грошеи, за вепра двадцать грошеи, за барана чотыри грошы, за куре а за десеть яецъ одинъ грошъ, а тыи пѣнязи маютъ быти отдаваны до скарбу нашого... Иншии вси платы наши пѣняжныи, чыншевыи, поборныи, куничныи, мытныи, отъ жытъ и отъ мезлевъ прибавленыи... маютъ державцы наши выбирати... *1529 Dvarų nuost. AZR 2 p. 196, 198.*

11. Co osadne (*DZ*: osadnego) po włosciach y dworzech naszych na poddane nasze przez k(rola) i. m. starego albo tez przez pisarze dworow naszych iest vstawiono, tego nie wybaczywszy w niektorych dworzech naszych, yz płaty starodawne, miezławe[1], dziakła na tychze poddanych były niemałe, yz rowno kładli po kopie y więcey na iednego, yako y na drugiego, a na stare płaty baczenia zadnego nie maiąc... aby y w tem osadnem było dobrze teraz obaczono y poprawiono... Miezławy[2] wszytkie pieniędzmi brac po wszytkich dworzech wedle vstawy k(rola) i. m. starego ... *1547 Dvarų nuost. LMPb sk. 610, 614, ir DZOK p. 92, 94.*

12. Пристав ламанскии... служба;... дякла — жита бочку, овса бочку, 2 возы сена, меду меру, курыцу, десят еец дает; мезлевы — грош на вепря а грош на яловицу... *etc. 1542 Gegužinė Trakų vaiv. IA sk. 14[1], be to 13[15], 14[45], 15[8], 16[13].*

13. Учинил личбу... з доходов крожских... положил, же выбрал... мезлявого пят коп и сорок грошеи, за гуси трыдцат чотыры гроши, за куры, яица трыдцат чотыры гроши... *1557 Kražių v. SGM p. 15.*

14. Мы тую волостку Рогово... потвержаемъ... и зъ данию грошовою и медовою, и зъ дяклы ржаными и овсяными и съ сѣнными, и со всими платы и доходы, и зъ мезлевою... *1501 (XVIII a.) Raguva Ukmergės p. ALM 2 p. 90.*

15. Дворъ нашъ Молодечно дали есмо... и зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, и зъ дяклы ржаными и овсяными,

---

[1] *LM:* miczławe; *DZ:* mieclawe. [2] *LM:* miczławy; *DZ:* miezlawy.

и съ сѣномъ подяколнымъ, и зъ мезлевщиною... *1511 Molodečna Vilniaus vaiv. AZR 2 p. 86.*

16 Заставили... двори наши... Озера а Кринки... и зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными,... и зъ дяклы оржаными и овсяными, и зъ сѣномъ подяколнымъ, и съ колодиною,... и съ корчомными пенязьми, ...и зъ мезлевами, и съ спижою, и съ стацыею, и со всими иными платы и доходы... ничого намъ не выимуючи; нижли, коли мы сами господаръ будемъ у Кринкахъ або въ Озерѣхъ, тогды панъ Юреи маеть насъ съ тыхъ дворовъ нашихъ стацеею и подводами поднимати по тому, какъ и передъ тымъ бывало... *1518 Ežerai, Krinkai Gardino p. LOD p. XXVIII.*

17. Заставили есмо... два дворы нашихъ... Лепунь а Волкиники... И коли приѣдемъ до тыхъ дворовъ нашихъ, тогды маеть онъ насъ стациями поднимати и мезлевою, бо есмо тую мезлеву дали ку его рукамъ для того, коли мѣшкаемъ въ тыхъ дворѣхъ нашихъ для лововъ, абы онъ насъ тою мезлевою поднималъ... *1516 Leipūnai, Valkininkas Trakų vaiv. LOD p. XXV.*

18. Заставили есмо ему двор нашь... Василишки... А мезлева вся сполна — яловицы и вепри и иныи рѣчи — мает с того двора нам давана быти в кождыи год подлуг давного обычая... *1516 Vosyliškis Trakų vaiv. MkS p. 43.*

19. Заставили есмо ему двор наш Еишишки и Варане... И мезлева вся сполна — яловица и вепри и иныи рѣчи — мает с того двора нам давана быти в кождыи год по тому, как и перед тым бывало; и теж, коли мы сами господарь в том дворе нашом будем, тогды он мает с того двора стацеи нам давати по давному... *1516 Aišiškės, Varėna Trakų vaiv. MkS p. 42.*

20. Заставили есмо... дворъ нашъ... Довкги... А мезлева сполна — яловицы и вепры и иныи речи — маеть съ тоеи волости намъ давана быти кождыи годъ подлугъ давного обычая; а коли приѣдемъ до Довковъ, онъ маеть насъ поднимати стацыями подлѣ давности... *1516 Daugai Trakų vaiv. LOD p. XXII.*

Žr. 109[5 6].

Plg.:

21. Заставили есмо ему дворъ нашъ... Оникшты... А спижу великоденную и колядную — яловици и бораны и иншии речи — маютъ съ того двора на насъ даваны быти въ кождыи годъ по давному; какъ приѣдемъ до Оникштъ, онъ маеть насъ стацеями поднимати и подводы подъ насъ... давати подлугъ давного обычая... *1516 Anykščiai Vilniaus vaiv. LOD p. XXIV.*

Literatūra: LOD p. 316-317, 474, 476-477. — DZGCh p. 113-122. — ALM 2 rod. p. XIV. — Ѳ. Леонтовичъ. Крестьянскій дворъ въ Литовско-русскомъ государствѣ, 1897, p. 316-320 (ir ЖМНП 1897 Nr. 5 p. 39-43). — A. J. Veryha-Darevskis. Lietuvos mokesčiai XV-XVI amž. 1929, p. 17-21. — H. Łowmiański. Studja nad początkami społeczeństwa i państwa litewskiego, I, 1931, p. 159-160. — Dr. Z. Ivinskis. Geschichte des Bauernstandes in Litauen, 1933, p. 80-81, 140. — VLR p. 56-57. — SVK p. 145, 154. —

---

83. MIANKA — menkė.

1. За рыбу полъ 5 гроша, за мянки 12 пенезеи... *1539 Vilnius? ASb 7 p. 24.*

84. MITUK — mitukas.

1. Siodło moie vsarskie s potrzebami y z mitukiem... *1670 Ukmergės p.*

85. MOLKASA — *molkasė, molkasis.

1. Променяли... нивами своими властными... лежачыми... в полю Жолпенъскомъ, прозываемаю моя нива Молкасис на бочъку жыта сеенъя, конъцомъ однымъ тая нива до ставу его Щеѳанового, а другимъ конъцомъ до тыхъ молкасевъ, и тые молкасы в тои же ниве суть... *1579 (1619) Žalpiai Viduklės v.*

2. Gruntu oromego y sianożętnego... vroczyszczem nazwany ten grunt nad rzeczką Inkstylem y nad mołkasami... *1648 Leitkapiai Viduklės v.*

86. MORGINIA — marginė.

1. Morgini nowey, za groszy cztyrdziesci kupioney... *1606 Raseiniai.*

87. MOVKNA — maukna.

1. Паробъкомъ... везучи имъ с тое пущы его доброволною дорогою на покриванье хором домовых мовкни шест возовъ... кгвалтовъне взяли и пограбили деи конеи его шестеро з возами, наложоными мовкн... *1590 Karšuvos v.*

2. Жаловала... иж деи... навежаючы... лесничому ее пущу панеи своеи и там деи в тои пущы знашолъ паробков двух земенина... мовкни лупечы в пущы панеи своеи... Они отповедили, же нам пан наш росказал ту тие мовкни лупити и бервена рубати. А за тым тот лесничи ее милости взявшы тые кони его и с тими мовкнами до двору ее милости... отпровадил... Я... возны... сознавам..., иж... видел есми... в пущы... едлин великих порубаных, при земли лежачих, на прете[с]и годных осмъ, а на бервен'я годных 19, со всых тых едлин мовкни злупеные и проч звезеное с пущы... *etc. 1599 Šilelis Pajūrio v.*

3. W gumnie odrzina wielka, słomą krita bez mowknow... Odryna z bierwion zbudowa[na], mowknami y slomą krita... *1590 Gilvyčiai Viduklės v. IA sk. 296[34], 297[31].*

4. Истопка дерева елового, накрита мавкнами... *1595 Skatūniškiai Viduklės v. IA sk. 373[44]* .

5. Клетка з дерева едлового, накрита мовкнами... *1595 Garyšiai Viduklės v. IA sk. 373[50].*

6. Свирен мовкнами критыи... *1595 Pašakarnis Raseinių v. IA sk. 383[2].*

7. Свиренъ невелики молкнами криты... *1597 Panikiai Veliuonos v. IA sk. 470[4].*

8. Видел есми... в клетки малои... дах з однои стороны знаты окром тры драницы над мовкнами на том даху зостало... *1603 Garyšiai Viduklės v.*

9. Syrnyczka mowknami kryta na slupiech... *1619 Jokūbiškiai prie Šiaulėnų Viduklės v.*

10. Klec nowa zrąbu drzewa osynnego y brzo(zo)wego, mowknami staremi nakrita... *1630 Beržiai Jonelaičiai Pavandenės v.*

11. Klieci dwie niewielkych, iedna trochę lepsza, a druga zgniła y węgła u ney ugnyłe opadły, mawkny kryte... *1630 Leitkapiai Viduklės v.*

12. Klec (z) zasiekami maknami kryta.. *1636 Gardai Telšių p. CA.*

13. Browar... maukną kryty, drzwi proste bez zawiasow z proboiami... *1677 Alsėdžiai, KA.*

Žr. 88[25].

88. NOM — namas.

1. Dla mierzwy aby bydło poczęli koniecznie chować nie w n a m a c h, ale obory czynić i dobrze obwarować po podlasku... *1562 (1770) Karšuva, AVK 25 p. 92.*

2. Dworzecz, w nim: hrydnia z ssienią, naprzeciwko swietelka do mlieczna; kliec stara z zasczepką; syrnik z zasczepką; n u m; chliewow dwa ... *1591 Lidavėnai, KA. — Tas pat, tik vietoje* n u m *parašyta* wieża. *1594 (1772), AVK 14 p. 480.*

3. З двора идучы до гумна вежа н о м ъ для быдла соломою криты, и по конецъ тое вежы одрина з хворосту уроблена, под одным дахом... *1597 Biliūnai Raseinių v. IA sk. 452*[48].

4. N o m do skladania zboza z bierwion budowany, słomą nakrzyty... *1599 Žarėnai, IA sk. 517*[13].

5. N o m nowy dlia bydła, drugi stary zły... *1600 Aunuvėnai Beržėnų v. IA sk. 531*[46].

6. N o m dlia bydła... *1600 Dubiniai Beržėnų v. IA sk. 538*[1].

7. Н о м, до того н о м у дверы (з) завесами, с пробоями... *1600 Rusteikonys Veliuonos v.*

8. Wieza, po litewską n a m s, drzewa iedłowego na trzy sciany, kozda sciana po trzy sazny, a wpoprzeg po cztyry, słomą kryte... *1619 Jokūbiškiai prie Šiaulėnų Viduklės v.*

9. [N u m a] wielka do chowania bydła, słomą po prusku kryta, obok tey n u m y wrota wielkie wiezne... *1631 Šiluva Raseinių v.*

10. N o m, chlewek dła swiny, po koniec n o m u odrynka... *1637 Misiūnai Veliuonos v.*

11. N a m, to iest wieża dlia bydła ze wszytkim... *1639 Sokmedžiai Višutaičiai Tendžiogalos v. AM.*

12. Наехавшы... моцно кгвалтом на именичо... на котором том... именичу он... вежу, алъбо н у м ъ, за пят копъ грошеи литовских куплены, все дерево до того н у м у прыналежачое на том кгрунъте своем... зложылъ был, хотечы се на тои купли своеи домом побудовати, нижъли он... тое все дерево, до н у м у, албо вежы, належачое, своволне и кгвалтовъне побрал и пограбилъ... *1639 Rezgaliai Kražių v. VAK.*

13. N u m dla bydła chowania... słomą dekowany — kop cztyry... *1650 Kretkampis Vilkijos v.*

14. Chrominę ze wsi Berzanskiey porozprzedałł, mianowicie: n u m ę nowę, klec, łaznią, odrynki dwie ze wszytkim... *1654 Seda, KA.*

15. N u m dla bydła postawił bez zadney pomocy... *(1655) 1673 Pigainiai Ariogalos v.*

16. Kleć iedna zostaie w ogrodzie, a drugą kleć, odrynę, n u m y zarna i. m. pan... zabrałł do domu swego... *1674 Sadkūnai Pavirčiuvė Šiaulių v.*

17—33. Iš 1675—1677 m. Žemaičių vyskupijos klebonijų vizitacijos, KA.

17. N u m a albo raczey wieza zmuydzka dla chowania bydła stara, słomą kryta; piekarnia wpuł stara u wrot drugich, idąc do rzeki Bobrunki; przysionek do tey piekarni bokiem na ziemi lezy... *1675 Plungė.*

18. Staynia stara na kilka koni; n u m a na tymze podworzu stara, w niey komorka dla drobiazgow niektorych przybudowana z kłamką y z kłotką; przy teyze n u m i e odrynka dla bydła zbudowana; za n u m ą piekarenka niewielka z piecem dla wygody gospodarskiey wybudowana, przy niey przysionek niewielki, tamze trzy zarna dla mielenia zostaią... *1675 Žarėnai.*

19. Numę takze nową meo sumptu (pobudowałem)... *1676 Kvėdarna Pajūrio v.*

20. Za wrotami idąc z plebany do gumna wieży dwie albo numy dla bydła — iedna dobra nowa z dachem słomą krytym, druga stara opadła bez dachu; przy tych numach piekarnia opadła... *1676 Tverai.*

21. Numa słomą kryta; na tymze podworzu staynia słomą kryta; ... obora dla bydła słomą kryta... *1676 Žvingiai.*

22. Numa abo wieza z chlewkiem nowa, słomą nakryta... *1676 Vainutas Pajūrio v.*

23. Obora niewielka dla bydła;... na tymże podworzu numa dla bydła; gumno za numą słomą kryte, płotem ogrodzone stare... *1676 Laukuva.*

24. W plebanij dwie numy słomą kryte... *1676 Laižuva.*

25. Drugie podworże przegrodzone, na ktorym podworzu piekarnia stara z numą dla bydła, za numą chlewek, po koniec tego browar płotem grodzony, małkną kryty... *1676 Akmenė.*

26. Folwarek:... swirny dwa, numy dwie... *1676 Šipiliai (Užmūšis).*

27. Numa dla bydła nienakryta y drzwi niemasz.. *1676 Tirkšliai.*

28. Obora dla bydła nowa słomą kryta z numą pospołu, chlewek dla swiń przybudowany słomą kryty... *1676 Smilgiai.*

29. Numa iedna dla bydła stara, w nim łancuch do kuchni, przy niey budyneczek dla ptastwa domowego, w koncu oney chlew; od teyże numy po lewey ręce idąc staienka... *1677 Užventis.*

30. W folwarku... od wrot wlewo numa na bydło stara, iuż opadła, z drugiey strony numka mała nowa bez dachu y bez drzwi, wlewo dwa chlewki przegrodzone stare... *1677 Kražiai.*

31. Numa dla bydła... *1677 Mosėdis.*

32. Budynek folwarkowy:... Numa alias wieża iedna do miasteczka, czeladzi po koniec budynek, druga numa dla bydła. W gumnie reia zwyczayna do młocenia zboża, tok z bierwion, osiec albo iowia także do młocenia zboża, tok z płotu... *1677 Alsėdžiai.*

33. Numa dla chowania bydła, pokryta słomą, w niey drzwi dobre, do teyże przybudowana staynia z nowego drzewa, słomą nową kryta, deskami wymoszczona... *1677 Šiaulėnai Viduklės v. KA ir UB.*

34. Swirenek trzeci stary, także opadaiący, dranicami kryty; podle tegoż numka dla bydła słomą kryta; wieża także dla bydła wielka słomą kryta, nader stara... *1676 Bonakiškis Tryškių altarijos, KA.*

35. Numa dla bydła slomą kryta... *1676 Gilionys Smilgių klebonijos, KA.*

36. Folwarek:... swirenek ieden dopiero postawiony, słomą kryty; numa dla bydła stara... *1676 Taupriai Saločių klebonijos, KA.*

37. Chlewy dwa dla swin. Pod tymże dachem chlew na lato dla bydła. Numa z sienią, ze drzwiami na biegunach drzewianych... *1676 Eibariškiai Radviliškio klebonijos, KA.*

38. Visitatio hospitalis:... numka stara dla bydełka, przy niey staienka, w koncu oney odrynka... *1677 Užventis, KA.*

39. W folwarku wrota wiezne, po lewey stronie numy dwie, daley izba biała z sienią, komora dla jarzyn przez sien, swirzen ieden, piekarnia z sienią, po koniec staienka, w drugim koncu także staienka nowa ... *1677 Bagušiškiai prie Šiluvos, KA.*

40. Od wrot wlewo numa na bydło stara, iuż opadła, z drugiey strony numka mała nowa bez dachu y bez drzwi, wlewo dwa chlewki przegrodzone stare... *1677 Linkuva Kražių v. KA.*

41. Co z budowania domowego z rownego działu dostała się n u m a naymłotszemu synowi moiemu... poki on powroci... aby synowie moi... nie wazyli się tey n u m y rozbierac... *1677 Rietavo v.*

42. Obora z n u m a m i na bydło, do ktorey drzwi na biegunach... *1678 Diktariškis Viduklės v.*

43. Corkom moim zostawuię jzbę białą od zachodu słonca, n u m ę, s w i r e n mnieyszy od goscynca... *1679 Būgeniai Telšių v.*

44. Панъ Владиславъ Скурвид... кгвалтовъне с помочъниками своими и щеледю своею... у ночы на домъ пана Вилавда и пани малжонъки его, названи Кгаилотишки Порынгове,... наехали, врота вытявшы, на подворе з окрыкомъ впадшы жалуючого пана Вилавда забитъ[1] усилуючы шукали.. В томъ разе пани... Вилавдова... з н у м а своего... упрашала, абы кгвалътовного наезъду не чынили. Теди его мл. пан Владислав Скурвидъ и пан Михал Кгиржод добывъшы шабелъ своих... дверы у коморки, пры н у м е будучои, грошы десетъ полских кошътуючые, посекли, у н у м и вгълы, крокве порубали, а потымъ в н у м у вшодшы солому на кгною в тои н у м е стрелаючы запалили... *1682 Paringuva Beržėnų v.*

45. S w i r n y dwa, n u m m a dlia bydła, staynia... *1688 (1691) M. Šilėnai Beržėnų v.*

46. Niwy dwie w iednym mieyscu będącą za n u m ą moią pod jabłonią... do tego ogrody dwa pod n u m ą, gdzie dąb, y za izbą połowicę gumniska.. daruię... *1689 Sauslaukis Pajūrio v.*

47. Malzące mey rum — yzbę piekarnią z sienią y s komorami, klec w ogrodzie nowa nad sadzawką y ogrod z chmielem, gdze klec stoj, n u m, odrjna, osiec y z tokiem wolne do młocęnia .. wiecznie zapisuię... *1689 (1691) Praščiūnai Žem.*

48. Co bodynku mego oyczystego, to iest n u m ę, z Lelayc zwiozł y sprowadził... oyczym moy do domu swego do okolicy Lisayczow, za ktorą n u m ę mnie oddał mały n u m e k zgniły, tylko na opał godny, y odrynkę płotami ogrodzoną bez berwion, także opadłą... *1692 Lelaičiai Butrimai Telšių v.*

49. Od wrot po prawey stronie n u m a seu wieza; izba stołowa... *1697 Kaltinėnų kleb. KA.*

50. Izba czeladna ze trzyma oknami, z stołem y piecem, z ławami, nowo budowana roku 1693, kryta słomą, drzwi na biegunach zelaznych, z komorą bokową, w sieniach kuchnia, dwoie drzwi do niey. W tyle wieza seu n u m a. Naprzeciw s w i r e n ek... *1697 Pajūrio kleb. KA.*

51. Psiarnia, ta z n u m k ą w ogrodzeniu... Gumno:... n u m k a dla zrzebcow czasu zimy, dwie poboczne powieci warowne, w koncu oborka... *1700 Plungė.*

52. N u m a na bydło stara, staynia na konie takze stara y druga mnieysza staienka na bydło, chlewki dwa przy n u m a c h pogniłe, wszytkie ze drzwiami na biegunach drewnianych... *1701 Dikstaliai Telšių p.*

53. Odrynki dwie pod iednym dachem stare. W końcu odryny n u m a dobra... *1703 Plokščių kleb. KA.*

54—60. Iš 1705 m. Žemaičių vyskupijos klebonijų vizitacijos, KA.

54. W koncu rumeczku tego s w i r e n dranicami nakryty z przygankiem, drzwi onego na zawiasach żelaznych, w p r z y s w i r n i e trzyscianek, wbok onego odzielna staynia pusta bez dachu, daley chlewki dla zywioł, tandem n u m a dobra, od tey nad drogą dworną idąc kliec do iarzyny, a ku wrotom izby dwie przeciwne przez sionek, miedzy ktoremi staięka trzysciankowa, ten rumek łubem kryty (*Prirašyta*: corrige — korą jodłową)... *1705 Batakiai.*

---

[1] забититъ.

55. Izby... Ex opposito numka słomą kryta.. *1705 Tverų altarija.*

56. Przychodząc od kościoła przez fortkę swiren z przyswirnem kryty tarćicami, restawrowany... Za wrotami numa dla bydła... *1705 Tverų klebonija.*

57. Na mieyscu numy obora nowa, ieszcze niedokryta... *1705 Vainutas.*

58. Stabulum et in extremo ejus cellasuaria de lignis recentissime erectum, stramine contectum. Aedes pro pecoribus dictae numa de parietibus parata, ab extremo de sepibus adiecta, stramine tectae... *1705 Laukuva.*

59. Daley postępuiąc numa z bierwien dobra; piekarnia mała, w niey zarna dwoie, stępa... *1705 Gargždai.*

60. Numa dobra nowa... Insze budynki stare, iako to swirenek, izdebka dla czeladzi, piekarnia stara, chlewek przy numie... *1705 Šilalė.*

61. Z izby idąc po prawey ręce numa takze słomą kryta; od numy idąc swironek;... numa druga, maiąca w sobie izdebkę w iednym koncu z piecem bez okien, z drugiego konca staięka; wracaiąc się ku dawney numie dwie odryny, obrocone na oborę, — to wszytko słomo kryte... *(1710) 1712 Mišučiai Gondingos p. CA.*

62—64. Iš 1715 m. Žemaičių vyskupijos klebonijų vizitacijos.

62. Gumno stare opadłe, odryna z chrostu pleciona stara, numa stara opadła, — tych wszytkich budynkow dachy słomianne stare... *1715 Tirkšliai.*

63. Numa stara, druga numa noviter restawrowana, z bokow komorki 3; dla koni staynia stara, druga teraz się buduie... — te budynki kryte słomą... *1715 Luokė.*

64. Komorka dla owiec chowania w zimie; numa nowa; druga stara dla bydła; gumno do młocenia zboża... *1715 Alsėdžiai.*

65. Za postawienie izby y numy dałem (tynfow) 34... *1718 Pliukšiai Telšių v. CA.*

66. Numa stara, gdzie bydło zapędza sie... *1735 Seda, KA.*

67. *1735—1772 m. Ištraukos iš Mažųjų Baltininkų inventorių, KA.*

Idąc z rumu tego po słoncu wprawą numa z przysionkiem zamczysta z drzwiami, odryna do składania siana... W liptach szafa na zawiasach żelaznych z zaszczepką y proboiami zelaznemi... Drew rąbanych przy numie, wrotach y innych budynkach wozow kilkadziesiąt... W numie kubłow 3... *1735.*

Numa stara z scianami pogniłemi y z dachem opadaiącym pustuiąca, w liptach szafa stara, drzwi na zawiasach roboty prostey. Od tey numy idąc izba stara... Od izby idąc odryna z chrostu y z dachem wcale opadaiącym. Od ktorey odryny idąc numa stara wcale opadła. Od tey numy idąc numa druga dobra, drzwi na biegunach stare. Od tey numy idąc chlewki dwa... *1739. III.*

Numa stara z (s)cianami pogniłemi y z dachem opadaiącym, pustuiąca, w liptach szafa stara, drzwi na zawiasach roboty prostey. Od tey numy idąc izba stara... Od izby postępuią(c) ku zachodowi odryna s chrostu stara z dachem starym wcale opadaiącym. Naprzeciw odryny numa dobra, drzwi na biegunach stare, dach stary. Od tey numy idąc chlewki dwa... *1739. XI.*

Obok tego budynku numa z liptami stara z dachem starym. Nie daleko od tey numy rum mieszkalny... W koncu tego rumu odryna s płotu szczepanego wystawiona z dachem dobrym. Idąc daley po lewey ręce numa nowa barzo dobra z liptami, na ktorey dach słomiany nowy. Wbok tey numy komorka nowa do karmienia wieprzow... *1744.*

Opodal od budynkov do drugich chat idąc mediat izba tego roku budowana... (*Pirmojo namo nebėra*)... W koncu tego rumu odryna z płotu szczepanego tak rok[1] de nowo reparowana z pokryciem nowym. Idąc daley po lewey ręce n u m a z l i p t a m i nienowa, ale dobra, na niey dach słomiany nienowy, ale opatrzony dobrze. Wbok tey n u m y wracając się ku wrotom komorka w koncu s w i r n a przybudowana dla karmienia wieprzow... *1752.*

Idąc z rumu à destris odryna z płotu grodzona po prostu nakrita dobra. Daley descendendo n u m a z l i p t a m i, l i p t y wymoszczone dla koni stania, dach nowy nad l i p t a m i, sama n u m a stara y dach barzo zły... *1762.*

Wyszedszy z sieni na dziedziniec wprawą idąc s t a y n i a wpół przegrodzona, w pierwszey połowie iasli z iedney i drugiey strony na stawienie koni, w drugiey połowie zamyka się, wszytka stara y opadła, słomą pokryta... *1772. (Tai yra buvęs namas; vėlesniuose 1775—1804 m. inventoriuose namas nebeminimas).*

68. Staienka, drzwi na biegunach, ad latus n u m a na bydło z dachem reparowanym, po koncu s w i r o n e k, przy boku podsuwka na wozy, przy wrotach wieżdnych n u m a alias obora, drzwi na biegunach... *1738 D. Baltininkai netoli Varnių, KA.*

69. N u m a alias obora na bydło z dachem dobrym, reparacyi potrzebna, drzwi na biegunie; przy stronie swiniarnik, drzwi na biegunie. Ex opposito ta n u m a dawnego budowania z trzyśćionkiem, potrzebna reparacyi à fundamento, z dachem opatrzonym, drzwi na biegunie. Przy wrotach wyiezdnych do Worń po koncu tey n u m y trzyśćionek noviter reparowany dla wygody koni z dachem dobrym... *1739 Galindėnai netoli Varnių, KA.*

70. Wioska Kierbedziow, w tey wiosce mienio byc kopiec narozni judranski w n u m i e chłopa nazwanego Łemy... *1747 Judrėnai Pajūrio (Vainuto) v.*

71. Dom, budynkow cztyry: izba (z) sieniami, s w i r e n nowy, n u m a, osiec z odryną, z płotami dobrze opatrzonemi... *1769 Petrošaičiai Žem. AM.*

72. Ustanawia się y to, iż ieżeliby słobodnicy... po wyisciu tey słobody domowstwa nie mieli należycie zabudowanego y innych gospodarskich budynkow, jako to gumien, odryn, n a m o w, gospodarskich budynkow wszystkich, oraz s w i r n o w y tam daley... tedy takowych hultaiow na dwor skonfiskować... Który by się nocną porą z ogniem w domu swoim włoczył, niebespieczno się z nim obchodził, piece nie miał opatrzone, łuczyny na piecach suszył lub w gołe sciany, a nie do swiecznika żelaznego wtykał, albo czeluści u piecow y stolowanie z sadzy nie oczyszczał, lub w n u m a c h, takowy... przykładnie ma być ukarany... *1784 Rietavas, AVK 25 p. 542, 544.*

73. Obora alias n u m a na bydło stara podparta y dach stary słomiany, drzwi duże z desek cięnkich na biegunach... *1785 (1787) Repšiai Telšių p. AVK 35 p. 461.*

74. W koncu budynku mieszkalnego nieopodal zabudowanie stare, ktore wedle mieysca tamecznego zowią n u m ą, tam nad ogniskiem desek piłowanych sztuk sześć... *1789 Mončiai, arba Juodupėnai, Palangos v. CA.*

75. Apolonia Łatakowa ze wsi Nastran stanąwszy we dworze obecnie przyznała, iż połowę domowstwa przedała Maciejowi Jankowskiemu, to jest: żyta zasianego w polu do zebrania połowę, gruntu wszelakiego y sianożęci połowę, takze z zabudowania — odrynkę przy wielkiey odrynie, drugą odrynkę osobną, przy końcu n u m y oborkę, s w i r o n k o przy oborach całe, w s w i r n i e dużym jedno s w i r o n k o y dwie komory,

[1] rot.

w n u m i e gotować razem, jzba przeciwna z komorą y sienią, w gumnie wspolnie robic y reperować, piekarnia wspolnie reperować y chleb piec, tylko budynek sobie warując wpuł Łatakowa, płata wszelaka y posługa wspolna dworowi y podatek, — za talarow bitych piędziesiąt, n⁰ t. b. 50, idq. za żyto t. bitt. 30, za domu $^1/_2$ t. bitt. 20. Ktorą dobrowolną przedaż, przy mężach Rochu Budrewiczu, Stanisławie, Romanie, Klemensu Matuzi, Macieju Mikniu, Tomaszu Mikniu umowioną, do xiąg przyjąłem. — Procentu 5tego od Macieja Jankowskiego t. bity jeden, n⁰ 1. *1793 Nastrėnai Platelių v. CA (Skaudaičių dvaro 1788—1793 m. knyga, p. 71—72).*

76. Мы васъ позабияемъ всихъ братеи, еще и теломъ спалю, у лазни альбо у н о м е зачынивъшы... *1586 Kuršaičiai Upytės p. AVK 26 p. 304.*

77. Што се тычет хоромин на пустовщызне Мешкинишках, тогды я... част свою маю с тое пустовщызны взяти: клет одну, пекаренку малую, пол н о м у и озерода, а иное все будован'е пры паней... мает зостати... *1604 (1605) Pašeriaukščiai Upytės p.*

78. В селе в Холевах Петрыка у ш к у р а огнем спалили... будован'я домового: грыдни две великие, одна противку другое, межы ними сени, з дерева рубленые: н о м ы вежы две новые з дерева рубленые; трети н о м вежа с п р ы м н о м, где окген складали и господарство домовое отправовали, з бервен рубленые; клети тры з дерева з бервен'я рубленые; лазня с п р ы м н о м з дерева рубленые; осет с к л о и м о м з дерева рубленые; одрына з дерева рублена... *1612 Grūžiai Upytės p.*

79. Шедшы до другого подданого его... в том же селе Пошвитыню в дом Юр'я Чуты, до н о м у дверы бервеном выбили, там же в том н о м е взяли жребца шерстю шъпаковатого, которы коштовал чотыры копы грошеи литовских... *1626 Pašvitinys Upytės p.*

80. Наехавшы моцно кгвалтовъне... на тое село... Нюркяны... где тые убогие подданые от так великого страху яко могли некоторые з домовъ поутекали, там же в тых домах грынки до клетеи, до н о м о в поотбиявшы, дрви перощепавшы, речеи немало, хустъ и быдла кгвалтовъне выбрали и выграбили, меновите:... Венцълаву Чепоню взяли кгвалтовне выграбили з н о м у волов оромых чотыры розною шерстю — два волы стали по коп шести грошеи литовских, а другие два стали по коп чотыры литовских; особливе томуж два волики домароелые третего году — стали по коп тры литовъских; коров доиных пят також розною шерстю домароелые, которые стояли по коп чотыры литовских, а две коровы яловые — стали по коп тры литовских; конеи двое — одна кляча шерстю тисава, куплена за коп пят литовских, жеребец гнеды лонщак, куплены за грошеи семдесят литовских... Кгасю Матулюню взяли и пограбили з н о м у волув дву оромых розною шерстю — один вол стоял коп шести литовских, а други стоял коп чотырох литовских; корову домароелую — стала коп чотырох литовских; клачу шпаковатую, купленую за копъ шест литовских; жеребъца, купленого за коп две литовских. Воицю Янкуну взяли и пограбили з н о м у волу рыжого домароелого, за которого давано коп полтрети литовъскихъ; котелок, куплены за копъ две литовских... *1634 Niurkonys Upytės p.*

81. N u m na bydło... *1676 Gegiedžiai Upytės p. — Tas pat:* N u m na bydło stary... *1717 ten pat.*

82. Н о м ъ для быдла стенъ шести старыи дерева олъхового и осинъного... *1597 Papilys Ukmergės p.*

83. Н о м, то ест вежу, теж новы с прикрит'емъ — тое все маем збудовати и поставити... *1589 Strebeikiai Kauno p.*

Žr. $74^{17\text{-}20\ 25\ 35\ 36\ 38\ 39\ 41\ 42\ 45\text{-}47}$, $89^{12\ 19}$.

P r y n o m o k.

84. Меновите будован'е:... вежа зъ бервенъя збудованая для быдла, ...обора з беръвен'я збудованая, по конъцы с п р ы н о м ъ к о м ъ для свинеи зъбудованымъ,... е в ъ я с током... *1602 (1603) Mimainiai Ukmergės p.*

85. Numa dobra nakryta niedziurawa, w numie drzwi wielkie dobre na biegunach z proboiami; przynumka z drzwiami dobremi y z proboiami, w niey złob wielki; trzyscianek po koniec numy z drzwiami dobry nakryty; przy numie komory dwie dobre nakryte... *1722 Girkantai Platelių (?) v. CA.*

Plg.:

86. Хлев, а яко там зовут веже, рубленыи для быдла *(kiek vėliau prirašyta po to:* с прыимомъ)... *1598 Pavandenė, AM.*

87. Obory dla bydła na dwuch mieyscach stare, iedna ad meridiem, tam iesc na źimie gotuią, a druga ad occidentem... *1676 Viekšnių klebonijos paliv. Žem. KA.*

88. Нашодшы... ноцъным розъбоиным обычаем на дом мужа ее (*X. 1*)... и скочывшы небощыка Воитеха Станиславовича вежу, в которои она и с тым небощыком мужом своим успокоившысе, яко люди спокоиные, спали в том дому своем... того мужа ее... забили... *1607 Šeraičiai Žem.*

89. В году прошълом тисеча шестсот первого о преводнои не[де]ли у середу *(V. 2)* небощыкъ Петръ Адамович... до дому ворочаючыся, до тебе... ступил... затым ты прынявъшы его... в дом свои, кгды у тебе у огня вежы седелъ... посылалъ еси небощыка, абы з вежы твоеи свине выгнал, а ты самъ в тот час... у огня седечы рушницу в него ст[релил] еси... *1608 Telšių v.*

90. Nie mogąc z czego y na czym sobie pobudowac wieży, tedy uprosiłem v ziemian... aby mnie oni... z łaski swey postawilli wieze przy moim siedlisku... zeby mie w tey swoiey wieży y na swoim gruncie mieszkac pozwolilli... *etc. 1659 (1676) Tarvydai Žarėnų v.*

91. Chrominę iednę, to iest wieżyce ze wszytkim, w ktorey nieboszczyk mianowany brat moy mieszkał... *1673 Vankėnplačiai Pavandenės v.*

92. Wieza słomą pokrita, a w sieni przed wieżą yzdebka z okienkami dwiema szkliannemi... *1616 (1617) Kaltinėnai Jaunoduva Karšuvos v.* —

89. NUMAGAL — namagalis.

1. Вежу с прымномъ из намакгаломъ, которая коштовала осмь копъ грошеи... *1584 Padubysys Raseinių v.*

2. Вежа с примномъ и з намокгаломъ, соломою крита, за пят копъ грошеи литовских збудована... *1589 Pavarduvys Telšių v.*

3. Вежа с примном и з намокголом... *1592 Šarnelė Viešvėnų v.*

4. Вежа великая с примном и одрина немалая до быдла стоян'я... теж нумакгол за вежою великою з дощок... *1600 Pašiaušė Kražių v.*

5. Меновите хоромин домовых: светлица з сенем, клет на подклетях, вежа с прымном и з намаголом, грыдня, лазне, (в) гумне я в'я, одрыня, озеродла переплотов дванадцат... *1602 Rimgailiai Telšių v.*

6. Budowanie: wieza s prinem, drwi (z) zasczepkami, po koniec tey wiezy odrina abo numogał s chrostu pleciony dlia złozenia siano, słomą kryty; swietlica y (s) sienmi... *1603 Karklėnai Bukantai Karklėnų v.*

7. Хоромины домовые то ест: светлица с примном, напротив комоpы,... вежа с примном з дожчок и з нумокгалом, зъ хворосту плетеным... *1603 Karklėnai Bukantai Karklėnų v.* — Будован'я: светлица з сенми, с коморою,... вежа с примномъ, з нумокголом... *1605 ten pat.*

8. Половицу именья нашого Кгорыше з будован'ем домовым, на новым седлиску побудованым... то ест меновите: вежу с примном из нумоглом, гридню, клет, избу з сенми и з окнами, где мы сами мешкали... *1616 Garyšiai Viduklės v.*

9. Заставили... землю мою... купленую... над рекою Крожонътою, называемую Кгровже, моркговъ двадцатъ и два кгрунту оромого и з будованъемъ, на томъ кгрунъте побудованым, а то естъ меновите: вежу с прим-

номъ и з нумокголомъ, клет без подклет'ы, соломою критою, гридню и з одринъкою в конъцу грыдны, одрыну с хоросту уплетеную, а в кгумъне осетъ с токгом, соломою криты, озеродла переплотовъ шестъ... *1617 Kražių v.*

10. *1619 m. Ūkininkų ir jų trobesių sąrašai, šalių pristatyti Žemaičių žemės teismui sprendžiant Šalpėnų ir Lembo dv. Pajūrio v. ir Laukuvos dv. Šauduvos v. dalybų bylą. — Iš įrašo 1619 m. birželio mėn. 8 d. Žemaičių žemės teismo sprendimo išraše.*

a. Na pamięc, co Malcher Drukten a Stanislaw Gotowc na częsc swoię podanych pobrali liudzi ciaglych. Naprod to, co Malcher wziął: Pawła Sliuzaycia z zną iego, z synami trzema y z corką iego, Woyciecha Sliuzaycia, Sczepucia Mieyzaycia z zoną iego y z corkami dwiema. Budowania domowego y gumienniego tych poddanych, co Malcher wziął: Pawła a Woyczecha Szliuzayciow — wiezy dwie s prymnami y z numogałami nowe, kliecz nowa, pirtika nowa, łaznia nowa, ozierodło nowe, domy, ogrody wszytkie płoty iedlowimy ogrodzone, ozierodlo cale; budowania Sczepucia Mieyzaycia — wieza iedna, kliecy dwa, łaznia, jawia y z bratem iego spolna. A tho, co na częsc swoię Gotowc wziął poddanych liudzię ciaglich: Yanucia Sliuzaycia z zoną iego y sinem, syna Yanucia Sliuzaycia Michala z zoną y s corką onego. Budowania tychze poddanych, co Gotowc na częsc swoię wziął, to iest: budowania Janucia Sliuzaycia — wiezę z prymnem y z numogalem nową, kliecz nowa, pirtyka nowa, gridnią nową, łaznią nową, osiec ze wszytkim nową, odrynią nową, ozierodła cale, domy, ogrody ploty iedłowimi ogrodzony; budowania Baltrusza Meyzaycia — wieza iedna, kliecz iedna, łaznia, jawja z bratem iego Sczepuciem napol.

b. Regestr spisania poddanych ciagłych ymion trzech Szolpiany, Łembo a Ławkowo za dzierzania pana Yuria Macieiewycza Druktenia, będąc opiekuniem na dwuch częsci — swey (y) brata swego mlodszego, lat nie maiącego, pana Jana. Naypierwsze ymienie Szolpiany, a mianowicie choromin tych poddanych szolpianskych — wiezy dwie, kleci dwie s podkletami dranicami krita, piwnyca iedna dranicami kryta, gridnia iedna, łaznia iedna, odrzyny dwie z bierwieniey stawione na bierwion po szesciu sążny, w gumne osiecie iedna, ozierodła przeplotow pietnascie; a trzeczego poddanego tegoz ymienia Szolpianskiego, ktory wolnym był y mieszkał na tey częsczy szolpianskiey, mianowicie choromin — wieza iedna s przymnem y z numogałem, kliec iedna s podkletą, a druga kliec niska, te obiedwie klieci dranicami krite, gridnia y łaznia, w gumne odrzynia z bierwieniey wielka iedna, osiec iedna, ozierodła przeplotow dwanascie, — ktorze to ymienie Szołpianskie pan Jan Drukten wszytko zabrawszy y sam mieszka w nych. Drugie ymienie Łembie — byli dwa domy y mieszkali ciagli liudzie Mikutys Petraytys z zoną y s synem Baltruszem Mikutayciem y zoną y z dziecmi dwoygiem, tegoz Mikutia y sina iego chrominy mianowicie — wieza, kliec s podkletą dranicamy kritę, kliec niska, łaznia a gridnia, osiec, ozierodła przeplotow dwanascie; Paweł Janaytis z zoną Zophią Pawłową Łembie y z corkami cztyrma na ymia Marynu, Vlianą, Magdaleną y Anuchną, a domy tych pomienionych wyszey liudzi lembowskich — wieza s prymnem y z numogałem, klec iedna, gridnia iedna, łaznia iedna, w gumnie osiec iedna, ozierodla przeplotow piętnascie, — tę cząstką dzierząc lembowską pan Yerzy spustosził brata swego mlodszego y swoię częsc. A w trzecim ymieniu Łowkowskim dzierząc y maiąc to po swoiey woly dwor Łowkowski y poddanych ciaglych, do tego ymienia przysluchaiących poddanych łowkowskych, to iest mianowicie: Czepucia a Sabucia Rudayciow z zonamy y z dziecmi ych, Czepucia dzieci — syni dwa, trzecia curka, Ssabucia syn ieden, a trzeciego brata ych nieboszczyka Kaspora zona Magreta Kasperowa y z corkami dwiema — iedna na ymie Dorota y Anuchna Kasporownj lanuciowny, — pan Stanislaw Drukten sam ieden wygnal y spustoszył; to iest chromin tych poddanych łowkowskich — wiezy dwie, kleci trzy — iedna s podkletem dranicami krita, gridnia iedna, łaznia iedna, odrzyni dwie, w gumne osiec, ozierodła przeplotow piętnascie.

11. Wieza domowa z przymnem y z namogołem z bierwion budowana, słomą krytę... *1626 Jusiškiai Karklėnų v.*

12. Numa do chowania bydła wielka s przymnę y z numagałem, słomą kryte;... poddanego Bałtrucia Kuraycia budowania: piekarny dwie, kleci trzy, numi z przymnami y z numagałamy dwa, kuznia... *1631 Pašakarniai Raseinių v.*

13. Вежа с коморкою, с примном, нумакгалом... *1649 Spaudžiai Paakiai Beržėnų v.*

14. Досталосе... в хороминах... вежа и з нумагалом, пекарня... *1609 Kolainiai Karklėnų v.*

15. На Якубишках (где мешкал велъдом Якубь Якаитис) будован'я домового вежа одна з намокгалем, пекарня одна и клет стара одна, а гуменного будован'я на тых Якубишках озеродла переплотов осмъ и осет одна; а на Балцышъках (где мешкал велъдом Балтромеи Якаитис) будованя домового вежа одна и з намакгалем, клет одна, пекарня одна... *1628 (1629) Batakiai Pavartis Karšuvos v.*

16. Сеножат... за домом и нумакгалом... *1638 Vankiai Butviliškiai Pavandenės v.*

17. Reiestr budynku: wieza j komorka przy nim z numogałem, słomą pokryta stara... *1650 Žem. (El. Sakavičiaus dv.).*

18. Reiestrz spisania szkod... mieszczanom żwyngowskim... przez pożar... stałe... Marcinowi Ławrynowiczowi: yzba biała s komorzą przeciwną, (s) sienią, z oknami...; klec s podkletem...; wieża s przymniem s kotłami, kublami, barylami piwnemi[1] złotych sto; odrynie sianem nałozona... — Adama Szyma: yzba wielka, druga yzba naprzecyw z oknami szklanymi...; wieza s przym(n)em, naczyniem wszeliakim złotych trzydziescie; klec s podkletem; grydnia; staynia; obory...; odrynia z bierwion... — Jerzy Bałtragaytis: yzba z sienią, stołami, z ławami złotych trzydziesci; wieza z numogałem złotych dwadziescia; kliecz...; odryna... — Kazymierz Trakowicz: yzba (s) sienią...; wieza z numogałem, s kubłami, korytami piwnemi, beczkami, zarnami, z roznymi rzeczoma złotych piedziesiąt polskich; kliecz s podkletem...; odryna...; obora... *1653 Žvingiai Pajūrio v.*

19. Budowanie domowe do domu zabrał na ogien: klec wartą złotych pięciu, izbę białą z komorą wartą złotych piętnastu, numę z nomogołem warte złotych piętnastu... *1663 (1682) Lioliai Fleriįoniškė Žem.*

20. Ukradli koni dwoie... z stayni z numgała — iednego koniu szerscią siwego, a drugą klaczą cisawą... *1672 Skuodo v.*

21. Obiedwie niwy... (z) budowaniem domowym; wiezę jedną z numogałem, s posciankami, z dachem słomą nakrytym, iako ieno teraz stoi wieza[2], z gnoykiem, w tey wiezy będącym, przedałem... *1672 (1677) Mantvydai Telšių v.*

22. Piekarnia, przy tey piekarni wieżka z numogałem barzo stara... *1679 Povylaičiai M. Dirvėnų v.*

23. Trzecią częsc jmienicza... z trzecią szęscią budowania, to iest z jzbą... przy tym wiezę z numogołem y piekarnię... *1685 Pakievis Beržėnų v. Žr. 74[1-25].*

Plg.:

24. Продал есми... ниву... названую Ужнумакголе, на которои ниве сеетсе три бочки жита, а тая нива лежит концом одным подле покгорка могилного... боком от огорода за вежою... *1604 (1605) Jomantai Tverų v.*

---

[1] piwnewmi. [2] wzieza.

90. OBGRĄŽ — apgrąžas.

1. Zasianego zyta sznurek przez polko y drugi na obgrązach, daley nie było nic... *1666 Satkauskai Šiaulių v.*

91. OLK — alkas.

1. Продал есми свою ниву... а тая моя нива лежит на олки подле доро(г)и великои, котораяж дорога идет до Вилкомир'[я]... *1538 Ramygala· Upytės p. KA.*

2. Ja Sthanysslaw Vythowthovicz, miessczanyn romygolssky... predalem nyve svoyą... kthora nyva ł[e]szy (w) elkach nad prvdelem... konczem prythknyela kv nyvie kxyendza My[ko]laya Giedvsskovycza, altharyssthy romygolsskiego... *1559 Ramygala, KA.*

3. Под тоюж нивою сеножат покошону видел есми яко бы на пят воз сена кошен'я, а другую сеножат видел деи есми под олком покошону яко бы на осмъ воз сена кошен'я... *1559 Beržėnų v. KTA.*

4. Тры нивы мои купленые... врочищом одна над прудом моимъ, другая под олком, гаемъ березовым, а третея над речкою Скиртинем... *1573 (1575) Viduklės v.*

5. Pod alkiem ku pelkom morgow 5... *1601 Karklėnai, AM.*

6. В пятом полю, названомъ Паалки, на част их досталося половица того поля под самым алком од луки названое Юркгя Ланка и з сеножаткою, пры концу того поля лежачою, концом одным от стены Ковшов, другим концом до луки, названои Кгеижис Пявнис, боком одным до горы луки Юркгеля Ланка, з горы намнеи вниз с того поля не сходечы, а другим боком до трибу, через тое поле тепер учыненого, и через самы алкас пересечоное... *1602 Gimbutai (Gembučiai) Karšuvos v.*

Žr. 71².

Plg.:

7. Граница почынается от дуба, на которомъ дубе крижъ естъ учиненъ, которы дубъ стоит на ниве, прозываемои Алкас, ку речце Ринкги, а от того дуба усыпали копецъ в лесе, прозываемом Алка пявнис... Ку тому додали есмо имъ... ниву на бочку сеен'я подле селища Амъброса Алкъседя... А где бы хто... в тую ниву вышеи мененую Алкседы вступовати мели... маемъ... закладу... заплатити... *1593 Pavandenės v.*

8. Будучы деи ему... в полю Рощах... на местцу, называемом Олках, над речкою Явкгилою, и тамъ деи привез был до того местца Олки, кгде се люди добрые сходят, яко дня светого у неделю пива полбочокъ, купившы за девет грошеи литовских для себе и для приятелеи своих, и скоро почынаючы ему тое пиво с того полбочка з людми добрыми пити, то пак деи земенинъ... тот полбечок пива... з возу его покграбил... *1596 Jaugiliai Veliuonos v. Prt 2 p. 413.*

9. Третюю ниву, прозываемую Алъкасъ, над могилами... концомъ до гостинца великого Вилкиского, а другимъ концомъ до реки Лонки Ринкгава... *1606 Gaižuva Teikšiai Vilkijos v. —*

92. OLKSNITA — alksnytė.

1. Продал есми... пятую ниву за олкснитою, концом одным прылеглую ку кудре, а другим концом до сеножати Эикгирдовичов... *1584 Arvistavas Kauno p.*

93. ONTRINIK — antrininkas.

1. Заведли заставою... службу людеи на име Стася Кгуиблина и з антрником пол службы, а другого Воитеха Пацевича так же з анътрником пол службы... в полю Срубях... лежачых... *1620 Sriubiai Ukmergės p.*

2. Подданых з жонами, з детми их и со всякою повинностю и з роботою, то ест с кождое службы на кождыи тыден летом почавшы од Светого Юр'я до Усих Светых по два роботъники з волми и с клячою щым кажуть на кожды тыден по пети дни, зимою засе от Усих Светых через усю зиму до Светого Юр'я с кождое службы по одному щым кажуть, а у н т р ы н и к вжо не повинен ходить... записую... *1624 Ažuaviliai Imbrado dv. Ukmergės p.*

3. Zastawiłem... poddane moie własne... s powinnosciami tych poddanych, to iest powinni wszyscy trzey zimie na kozdym tydniu po trzy dni, lecie samowtor kozdy, to iest z a n t r y n i k a m i, także na kozdy tydzien po trzy dni s czym im rozkazą y co rozkazą robic... *1627 (1629) Žeimeliai Upytės p.*

4. Заставили есмо... пол службы людеи, подданого нашого отчыстого ... с таковою повинностю с тое полслужбы: на роботу мает ходити своим хлебом одного тыдня пят дни, а а н т р ы н и к два дни, а други тыден собе, а а н т р ы н и к почавшы от Светого Юр'я аж до Всих Светых роботу мает выполнивати... *1629 Lelaukiai Upytės p.*

5. Кгвалътовне Ю'ря Якубовича Кравца (с) сыномъ его Давидом Юр'евичом а н т р ы н и к о м ъ, полъ служъбы, зо въсею повинъностю своволне, кгвалтовне с тое заставы... выбил и вынялъ, якожъ и тепер тобе... до двора твоего Помуского... на роботу ходят и вшелякую повинностъ чынят, а другую полъ служъбы Миколая Илию и сына его а н т р ы н и к а Стася Илиевича... через все лето тобе... служыли и робили... *1631 Pamūšė Ukmergės p.*

6. Zastawilismy poddanego naszego Mikcia Budykia Krawca, domem mieszkaiącego... w polu Wideykach w Ioniszkach... s powinnoscią y służbą iego, ktorą powinność ma ten poddany odprawować y służyć... na kozdym tygodniu po trzy dni, to iest latem począwszy od Swiętego Ierzego swięnta rzymskiego aż do Wszytkich Swiętych samowtorz u n t r y n i k i e m z wołmi, z klaczą y sz czym iedno roskazano będzie, a od Wszech Swiętych zimie az do Swiętego Jerzego ieden s klaczą robotę odprawować powinien będzie... *1631 Ukmergės p.*

7. Zawodzymy zastawą maiętnosc naszą... y s podanymi do tey maiętnosci naszey należącemi, w siołłku Taprach mieszkaiącemi... Ci wszyscy powini będą kozdy z nich na robotę chodzic s konmi po trzy dni y sz czym ym rozkazu ysc, a a n t r y n i k o w i e takze po trzy dni maią chodzyc pieszą począwszy od Swiętego Jerzego az do Wszytkich Swietych na swoim chlebie... *1631 (1634) Topriai Upytės p.*

8. Puł służby ludzy moiey własney... do jmienicza mego Pousliey-skiego... przysłuchaiącą, domem siedzącą w poliu Stebeykiach... zastawiłęm ... Ktorą połsluzby liudzi moiey... wolno będzie jako chcący rządzic, na robotę do jmienicza swego domu Pausliayskiego... jako zdawna jch powinnosc iest, pędzic począwszy od Swiętego Jerzego do Wszytkych Swiętych na kozdy drugi tydzien iednego robotnika, a drugiego a n t r j n i k a przj nim na trzy dni, a od Wszytkich Swiętych do Swiętego Jerzego swiata rzymskiego podług nowego kalendarza iednego robotnika na kozdy drugi tydzien z wołamy, s kliaczami o jch chliebie ma wyganiac na robotę, a drugi tydzien wolny tey pulsluzbie ma byc... *1633 Stebeikiai Upytės p.*

9. Zastawili... służbę ludzi osiadłą poddanych naszych... Powinnosć tych poddanych na robotę do dworu, jako im roskazano będzie, samym z o n t r y n i k a m i, z wołmi, s klaczami, s kolasami, sierzpami, siekirami chodzic... *1634 Žižniai Ukmergės p.*

10. Zastawiłem... służbę ludzi poddanych moich... na połsłużbach mieszkaiących... s powinnoscią taką, że ci poddani maią y powinni będą... służyc... na kozdy tydzien po piąciu dni po iednemu, to iest z iednego pułsłużbka pięc dni, a z drugiego pułsłużbka także pięc dni na drugim tygodniu, a nadto zosobna za a n t r y n i k a trzy niedziele lecię do żęcia zyta, jarzyn y do koszenia siana chodzic.. robotę s konmi, wołami y o

swym chlebie s czym roskazano będzie odprawować powinni będą... *1634 (1635) Šėta Ukmergės p.*

11. Zastawilismy... poddane nasze oyczyste służbę ludzi... leżących... w polu Leiekiemiu w Butromowiczach, przynależących do jmienia naszego oyczystego Linkowca... A powinnosc tych poddanych tey służby, od nas jego m. zastawney, to iest:... maią służyc y na robotę chodzic... kozdy tydzien z wolmi abo s konmi, klaczmi, s czym ieno roskaze, na kozdy tydzien, antrynicy s klaczami... *1634 (1636) Butrimonys Upytės p.*

12. Poł służby ludzi... s powinnoscią ich latem począwszy od Swiętego Jerzego swięta rzymskiego według nowego kalędarza maią służyc służbę naprzemiane, to iest na iednym tygodniu po pięciu dni samowtor, to iest z untrinikiem, z wołmi y z klaczą y s czym latem roskazano będzie, a na drugim tygodniu sobie robic maią, az do Wszytkich Swiętych swięta rzymskiego według nowego kalędarza, a zimie do Wszech Swiętych az do Swi(ęt)ego Jerzego według pomienienia wyzszego sam jeden takze naprzemiane tydzien przepuszczaiąc z klaczą y s czym roskazą po pięciu dni służyc powinien będzie... *1636 Penionys Ukmergės p.*

13. Zastawilismy... poddanego swego ciahłego, do ymienia naszego Zoyginskiego należącego... w sielie Nawkaymiu na włoce gruntu mieszkaiącego... y s powinnoscią ich... iako nam samym zwykli pełnic... powinni będą chodzic y robic na kozdy tydzien do ymienicza iego Połuknienskiego z wołmy abo klaczą, sz czym roskaze, ieden po cztery dni, a drugi awtrinik po trzy dni pieszą począwszy od Swiętego Ierzego az do Wszech Swiętych, a chłop od Wszytkich Swiętych az do Swiętego Ierzego iednego tygodnia[1] cztery dni, a drugiego tygodnia trzy dni, a ynsze tygodnia przez lato po cztery dni o swym chliebie... *1637 Naukaimis Raseinių v.*

14. Zastawiłem... poddanego mego oyczystego, od imienia mego Zemigolskiego... odłączywszy... poł służby... z domem ych, leżącym w Tarasach... w polu Zemigolskiey... y ze wszytką powinnoscią ych zdawna zwykłą... A powinnosc tego poddanego mego... maią służyc y na robotę... chodzic na kozdy tydzien po trzy dni z klaczą albo wołmi, z czym jego msc roskaze, w podwody na rok dwa razy do Srzednika, antrynik od Swiętego Jerzego swięta rzymskiego az do Wszytkich Swiętych swięta takze rzymskiego tegoz poddanego mego i. mci zastawionego na kozdy tydzien ma isc s klaczą po dwa dni... *1637 Tarosai Ariogalos v.*

15. Zastawilismy... poddanych naszych ciachłych... na połwłoczkach s powinnoscią takową... powinni będą chodzic y robic to iest na kozdy tydzień z wołmy albo s kliaczą, sz czym rozkaże na robote o swym chlebie po dni cztyry, a drugi antrinik piechotą po trzy dni począwszy od Swiętego Jerzego aż do Wszytkych Swiętych, a po Wszytkych Swiętych aż do Swiętego Jerzego iednego tygodnia cztyry dni, a drugiego trzy dni... *1637 Vasiūnai Raseinių v.*

16. Powinnosc tych poddanych: powinni wszyscy robic po trzi dni zimie y lecie s czym kazą, a untrinyk ma na robotę chodzic począwszy od Swiętego Jerzego az do Symona Judy według nowego kalędarza... *1642 (1644) Panemunys Upytės p.*

17. Powinnosci poddanych sioła Komodrzanskiego: pierwszy Marek Pikell z treyna trzy dni chodzi na robotę...; dziesiąty Adam Griniun z cwierci dwa dni chodzy na robotę... od antrynika wolen... Ci wszyscy poddani... antrinikow powinni posyłac, a mianowicie: ze wsi Komodrzanskiey w iednym tygodniu dwa dni s koniem, a w drugim tygodniu dwa dni pieszą, z ynszych siołł (Gniawz y Boiarel) kozdego tygodnia po dwa dni pieszą począwszy od Swiętego Ierzego az do Wszytkich Swiętych; na gwałt do orania na zyto y na iarżynę, do wozenia gnoiu z włoki po dwa robotniki trzy dni, do siana koszenia z włoki po dwa robotniki trzy

[1] tego dnia.

dni, do siana grabienia, do zęcia zyta y iarzyny po trzy robotniki z włoki trzy dni... *1642 (1644) Pamūšis Upytės p.*

18. Począwszy od Swietego Ierzego przez lato sam ten poddany iednego tydnia cztyry dni z wołmi, a untrenik trzy dni s klaczą abo sz czym roskazano będzie, a drugi tydzien sobie ma chodzic az do Wszytkich Swientych[1]... *1644 (1645) Svirnai Ukmergės p.*

19. [Robo]tę powinni pełnić na kozdy tydzień od roku do roku po trzy [dni] sz czym na robotę kazą, a ontronicy począwszy od Swiętego I[erze]go asz do Wszytkich Swiętych swięta rzymskiego takze po trzy dni... *1646 Pajaurai Ukmergės p. CA.*

20. Powinnosc takowa: na kozdy tydzien z antrynikiem po cztyry dni z wołmi, s kliaczą abo s czym rozkazą... Powinnosc takowa: na kozdy tydzien po trzy dni takze z wołmi, z kliaczą abo s czym rozkazą... a maią chodzic przez liato z antrynikami od Swietego Ierzego az do Wszytkich Swiętych, a przez zimę po iednemu... *1647 Barklainiai Upytės p.*

21. Powinnosc tych poddanych: na robotę chodzic kozdy z nich w kozdy tydzien po dwa dni, a antrynicy od Swiętego Ierzego az do Wszytkich Swiętych powinni chodzic... *1647 (1648) Grūžiai Upytės p.*

22. Powinnosc poddanych tego sioła:... z osiadłych włok nic nie płacą, bo z kożdey włoki na kożdy tydzien zimie y lecie po cztery dni z czym każą na robote chodzic maią tym kształtem — dwoch robotnikow vstawnie zimie s koniem, a latem z czym roskażą na robotę posyłac, a drudzy dway takoż na cztery dni, to iest antrynikowie latem poczowszy od Swiątek Zielonych według nowego kaledarza aż do S. Michała o swym chlebie pieszo chodzic powinni... *1652 Graužai Raudondvario dv. Vilkijos v. CA.*

23. Powinnosc tych poddanych: na kozdy tydzien po trzy dni s koniem, antrynik pieszą takze po trzy dni zimą y latem... *1653 Pamūšis Upytės p.*

24. Ci wszyscy poddani na pułwłoczkach gruntu siedzą, po koniu y po sosze wołow kożdy z nich maią. Powinność tych poddanych począwszy od Swiętego Ierzego aż do Wszytkich Swiętych z untrynikiem dobrym od poniedziałkowego pułrania aż do sobotnego wieczora tydzien dworowi, drugi sobie robic maią z konmi, z wołmi, a od Wszytkich Swiętych do Swiętego Ierzego po iednemu z pułwłoczka tydzien dworowi, drugi sobie z czym rozkazano będzie bez untrynika... *1653 (1668) Kongeliškiai Ukmergės p.*

25. Poddani dziedziczni ciachli... Naprzod Waycis Wizgayło... ten włada gruntu włoki trzec, na robotę powinien na tydzien po trzy dni sz czym każą, antrynik od Swiętego Ierzego do Wszytkich Swiętych... *etc. 1656 (1658) Lioliai Žem.*

26. Powinnosc tych poddanych do roboty s puł włoki na kazdy tydzien po trzy dni z wołami y s koniem w lecie y w zimie z untronikiem... *1658 Bernotiškis Ukmergės p. CA.*

27. Powinnosc tych wszytkich poddanych tym porządkiem: iednego tygodnia iedynascie, a drugiego takze iedynascie od wtorka az do suboty latem y zimą, antyrnik od Swiętego Ierzego az do Wszytkich Swietych, z czym kazą... *1661 (1665) Aviliai Ukmergės p.*

28. Powinnosc tych... poddanych, co nie na cynszu: na kazdy tydzien począwszy o(d) dnia Swietego Jerzego do Wszytkich Swietych s puł włoki kozdey na robotę chodzic s czym kazą samowtor po trzy dni, a od Wszytkich Swietych do Swietego Jerzego s puł włoki po trzy dni jeden, antrinik jeden dzien s czym kazą, y do młocenia o kurach maią

[1] Wsientych.

chodzic w tez dni począwszy od poniedziałku az do srzody, a antrinik dzien jeden osobliwie do mlocenia... *1662 (1666) Narmainiai Ukmergės p.*

29. Niewiasty wedle zwyczaiu maią chodzic do plewidła ogrodow y do przędziwa, ktore ma się zaczonc z dymu na kozdy rok od Wszytkich Swiętych swięta rzymskiego wedle nowego kalendarza az do Wielkiey Nocy, a na kazdy tydzien z podymia maią sprząsc lnu po talce alboli po łokciu, a poki sprządą, tedy antrynik nie ma chodzic na zadną robotę do dworu Hołockiego, takze poki podwoda będzie się odprawowała, tez antrynik do zwrocenia podwody nazad do domu nie ma chodzic na zadną robotę do dworu... *1662 (1667) Alotas Ukmergės p.*

30. Od... maiętnosci (Dziewiałtowa Dąbszczyzny) poł służby ludzi... zastawiłem... ktora poł służby ludzi taką ma powinnosc odprawowac: przez ieden tydzien pięc dni od poniedziałku rano zaczowszy asz do zachodu słonca w piątek z czym każą, z wołmi albo z koniem, a drugi tydzien ma doma sobie robic, od Swiętego Ierzego do Wszystkich Swiętych z antronikiem, to iest z wołmi y z koniem, a po Wszystkich Swiętych według dawnego zwyczaiu miasto antronika do przendziwa albo do iakiey kolwiek dworney roboty ma do dworu posyłac;... gwałtow rocznych dwa do kozdey roboty, to iest dwa dni do orania, dwa dni do koszenia, dwa dni do grabienia siana, dwa dni do zprzątnienia zboża z antronikiem ma odprawic... *1663 (1669) Deltuva Ukmergės p.*

31. Od... maiętnosci (Dziewiałtowa Dombszczyzny) poł służby ludzi ... zastawiłem... ktora poł służby ludzi taką maią powinnosc odprawowac: przez ieden tydzien pięc dni, a drugiego tygodnia ieden dzien z czym kazą, z wołmi y koniem, od Swiętego Ierzego do Wszystkich Swiętych z antronikiem z wołmi y koniem, a po Wszystkich Swiętych według dawnego zwyczaiu miasto antronika do przendziwa lubo do iakiey dworney roboty według powinnosci swoiey ma isc;... gwałtow rocznych dwa do kozdey roboty, to iest dwa dni do orania, dwa dni do koszenia, dwa dni do grabienia siana, dwa dni do sprzętania zboza z antronikiem ma wychodzic... *1663 (1669) Deltuva Ukmergės p.*

32. Powinnosc tych poddanych... takowa: z kozdey całey włoki czynszu gotowymi pieniędzmi płacą po kopie litewskiey, roboty co tydzien po iednemu trzy dni wypełnic powinni, a vtrynik, to iest białogłowa, dwa dni poczowszy od Swietego Jerzego az do Swietego Michała swięta rzymskiego chodzic z czym kazą do jakiey roboty, a od Swietego Michała az do Swietego Jerzego co tydzien po dwa dni chodzic po iednemu będą powinni do iakiey y s czym kazą roboty bez vntryniku, to iest białych głow, ktore juz w czas ten pomieniony chodzic nie należą, to iest od Swietego Michała az do Swietego Ierzego... *1664 (1665) Pavirčiuviai Upytės p.*

33. Tych pomienionych poddan(ych) powinosc iest z kazdego puł-włoczka podług gruntu onych maiącego w kazdym tygodniu dni pięc robotę z unternikiem odprawowac połowe włosci, drugiego tygodnia drugie połowa takze z unternikiem; oprocz roboty kazdego tygodnia dzien gwałtu z powinosci, drugiego dnia zas na chleb dworny wolno będzie pędzic onych; vnternik od Swiętego Ierzego do Wszytkich Swiętych ieno chodzic... *1664 (1669) Kraštai Stuburiniai Ukmergės p.*

34. Powinnosć... taka:... ma na robotę chodzic na kazdy tydzien trzy dni sz czym kazą... antrynik tych poddanych takosz po trzy dni począwszy od Swietego Jerzego az do Wszytkich Swiętych swięta rzymskiego... *1664 (1670) Grūžiai Upytės p.*

35. Sioło Troniszany: Janel Chunikaytis, włoki puł, na robotę ma chodzic na tydzień kozdy s koniem po trzy dni do roku, antrynik ma chodzic co tydzien po trzy dni latem, a zimow dwa dni, czynszu ma płacic kope iedną, zyta solankę, owsa solankę, lnu poł pundela albo poł kopy pieniendzmi, tenzę gwałtu do zyta zencia ieden dzień samotrzeć, do orania dien iedeń, do gnoiu wozenia dzień iedeń, straż s teyzę roboty ma

byc odprawowana... Sioło Kurniany:... Braziulis lonkunas, włoki treyna, na robotę ma chodzic po dwa dni co tydzień, antrynik pieszą dwa dni na tydzień w lecię, a w zimię na tydzień dzień iedeń, czynszu ma płacic groszy czterdziesci litewskich, zyta połtora pura, owsa po(ł)tora pura, gwałty ma pełnic nizey opisanę... Samuel Pupaytis, włoki czwierć, na robotę ma chodzic co tydzień dwa dni s koniem, a drugiego tydnia dzien ieden, antrynik w lecie na tydzień dwa dni, a drugiego tydnia dzień iedeń, a w zimię na tydzień dzień iedeń, czynszu płacić ma groszy trzydziesci litewskich, żyta pur ieden, owsa pur ieden, gwałty ma pełnic nizey opisany... Ci poddani wszyscy... powinni będą gwałta z włoki pełnic to iest: na oranię iarzyny z dymu po iednemu dzień iedeń oprocz pomienioney roboty, takze do orania na zyto takze gwałt ma byc odprawiony ieden dzień, s tym do gnoiu wozenia gwałt ieden, do zencia zyta y iarzyny z włoki po szesciu na dzien ieden, do koszenia siana gwałty dwa z dymu ... Straz koleyną z roboty we dnie y w nocy antrynicy (s) swey roboty do bydła paszenia maią chodzic... *1666 Paplonė Upytės p.*

36. Ymięnie... nazwane Szyły... y s poddanym do tego jmienia... przyłączonym, w polu Wodaklach we wsi Łowkogoliu... mieszkaiącym, na ymię Macieiem Januszyszem kowalem... y powinnoscią, ktorą powinien będzie pełnic, to iest tydzien sobie, a drugi cały tydzien dworowi przez zimę sam ieden z wołem, a od Swiętego Jerzego do Wszytkich Swiąt samowtor z antrynikiem z wołmi lub zs czym roskaze, tak latem, iako y zymą na robotę chodzic ma, — ... zastawilismy... *1667 Vadokliai Ukmergės p.*

37. Zastawilismy poddanego naszego... na pułwłoczku gruntu siedzącego... A ma robotę pełnic od Swiętego Ierzego z antranikiem z wołamy, s klaczą y sz czym kazą az do Wszytkich Swiętych, a od Wszytkich Swiętych az do Swiętego Ierzego sam ieden s koniem — tydzien ieden dworowi poczowszy od niedzieli az do suboty, a drugi tydzien sobie ma robic... *1667 Deltuva Ukmergės p.*

38. Powinnosc tych poddanych: poczowszy od Swiętego Jerzego az do Wszystkich Swiętych samowtor z untrynikiem s klaczą, z wołmi y z czym kazą y iako ktory z nich moze na robotę przez tydzien cały do dworu powinien chodzic, a drugi tydzien w doma sobie ma robic; od Wszytkich Swiętych az do Swiętego Jerzego iuz bez untrynika sam ieden tylko sz czym kazą dworowi służbę ma przez tydzien cały pełnic, a drugi tydzien w domu zostawac y sobie robic ma... *1668 Rudžupiai Kurėnų dv. Ukmergės p.*

39. Poddanych dwuch — iednego we wsi nazwaney Taluncach na jmie Jana Talunca, drugiego we wsi nazwaney Łoyciach na jmie Adama Darzynika... (z) dziakłami y robotami, powinnosciami jch... zastawili... Ci poddani... takową jego mosci... sami, gdzie od jego mosci roskazano będzie, powinnosc robotę wszelką pełnic maią, mianowicie: poczowszy od Swiętego Jerzego przez liato az do Swiętego Marcina swięta rzymskiego samowtor kozdy z nich z antronikiem z wołmi, z konmi na kozdym tygodniu po trzy dni jego mosci... robic, a drugie takze trzy dni sobie ci poddani maią robic, a od Swiętego Marcina az do Swiętego Jerzego przez zimę samo iedni bez ontrynika takze po trzy dni kozdego tygodnia ci poddani jego mosci... z czym od jego mosci roskazano będzie y do maiętnosci jego mosci nazwaney Musnik (w) woiewodstwie wilenskim nad rzeką Muszą leżącey, albo gdzie kolwiek jndziey roskazanie onym zaydzie, na robotę chodzic powinni będą... *1668 (1670) Pamūšė Ukmergės p.*

40. Poddanych naszych dwoch... domami mieszkaiących w Łowkogolach nad rzeką Niewiazą pod Trowpiami... s powinnoscią ych, to iest na robotę względem odległosci ze na robotę chodzic nie mogą, czynszu gotowego obay złotych trzydziesci, to iest po złotych piętnastu, maią na Wszytkie Swięte oddawac na kazdy rok, gwaltu do zniwa jarzyny za ro-

skazaniem od ich msciow, iako do siana, tak do zyta zencia po trzy dni samowtorę z u n t r y n i k i e m maią odrobic na kazdy rok niedziel trzy z czym roskazaną będzie, z wołami albo s klaczą... *1668 (1670) Traupis Ukmergės p.*

41. Chłopa mego własnego dziedzicznego... do maiętnosci mey Pomusza... należącego... w siele Izedorach(?)... leżącego... zawiodłem... (s) służbą y robotą, podwodami y wszelką powinnoscią, iako zdawna za antecessorow moich y za mego dzierzenia powinnosc pełnił, to iest od S⁰ Ierzego az do Wszytkich Swiętych sam służbinik s poscieli z wołmi, a v n t r y n i k od p u ł r a n i a, a ta się robota tak ma znaczyc — począwszy zrania służbinik od poniedziałku cały tydzien az do soboty, takze y u n t r y n i k od poniedziałku od p u ł r a n i a cały tydzien az do soboty, a drugi tydzien sobie ma w domu robic, a od Wszytkich Swiętych az do Swiętego Ierzego ieden z czym kazą ma y powinien jsc... *1669 Pamūšė Ukmergės p.*

42. Sluzbę ludzi w polu Szyłach... leżących... z ych powinnoscią... do maiętnosci moiey Rudzian... zawiodlem... z wszelko powinnoscią ich, iako zdawna za antecesorow moich y za mego dzierzenia powinosć pelnili, to iest od Swiętego Ierzego az do Wszystkich Swiętych sam służbinik z poscieli z wołmi, a u n t r y n i k z koniem, a ta się robota tak ma znaczyć — począwszy zrania od poniedziałku cały tydzień s poł służby az do suboty, a drugi tydzień sobie maią robić, od Wszystkich Swiętych az do Swiętego Jerzego ieden z czym kazą powinien iść.. *1669 Šilai Ukmergės p.*

43. Vstawa tych poddanych albo powinność z włoki:... na robotę powinni chodzic co tydzien dni cztery, poczowszy od S. Ierzego az do Wszytkich Swiętych z v n t r y n i k i e m dwa dni, a przez zimę po iednemu cztery dni... *1670 Dusetos Ukmergės p. CA.*

Na robote maią chodzic co tydzien dni cztery, a v n t r i n i k dwa dni od Swiętego Ierzego az do Wszytkich Swiętych, a przez zime po iednemu... *1671 ten pat.*

Powinnosc tych poddanych: poczowszy od Swiętego Ierzego do Wszytkich Swiętych z czym kazą do dworu robotnik do dworu, przy nim v n t r y n i k dwa dni, młocba z ich dni, a w zimie od Wszytkich Swiętych do Swiętego Ierzego robotnik trzydniowy poiedynkowy... *1687 ten pat.*

Powinnosc tych poddanych: poczowszy od Swiętego Ierzego az do Wszytkich Swiętych robotnik trzy dni, a u t r y n(i) k dwa dni co tydzien z czym kazą do dwora, od Wszytkich Swiętych do Swiętego Ierzego po iednemu bez u t r y n i k a co tydzien trzy dni... *1703 ten pat.*

Powinnosc... ci zas, co na ciahłym siedzą czynszu, powinni wychodzic na robote od S⁰ Ierzego az do Wszytkich Swiętych na kozdy tydzień po trzy dni po iednemu, a przy nim u n t e r n i k przez dwa dni, albo sam ieden przez tydzien pięc dni wychodzic powinień; u n t e r n i k a iesli by ktory dla niedostatku czeladzi dawac nie mogł, tedy za u n t e r n i k a przy czynszu za cały rok kozdy taki płacic powinień złotych osm; a od Wszytkich Swiętych przez zimę bez u n t e r n i k a isc maią... *1729 ten pat.*

Powinność włościanow ciahłych:... na robotę zas poczowszy od S⁰ Ierzego do Wszytkich SS. przez lato kozdego tygodnia wychodzą z czym dwor każe po trzy dni po iednemu, a przy tym u n t r i n i k co tydzien po dwa dni, lub też pięc dni na tydzien sam wyniść powinien, ktory by zas dla niedostatku czeladzi u n t r i n i k a miec nie mogł, tedy za cały rok ustąpionego u n t r i n i k a przy czynszu zapłacic powinien zll-ch osm... od Wszytkich SS. do S⁰ Ierzego na robotę po trzy dni bez u n t r i n i k a z czym dwor każe wychodzą... *1747 ten pat.*

44. Powinnosc... s cwierci włoki osiadłey na kozdy tydzien z u n t r y n i k i e m s konmi, z wołami y s czym kazą po trzy dni... *1672 Paversmė (Krinčinas) Upytės p.*

45. Powinnosc tych poddanych taka:... czynszu z kazdey włoki po tynfow dwadziescia na S. Marcin oddawac powinni, wzglendem zas umnieyszonego czynsu z włoki roboty z koniem y z wołami na kazdy tydzien po trzy dni z antrynikiem robic powinni... *1676 Pelaniškiai Upytės p.*

46. (Poddani) zastawni od pani Styrnelowey chodzą na robotę (s) swoimi wołami tydzien dworowi, a drugi sobie, robią latem do zencia zboza z antriynikiem niedziel trzy s koniem iednym... *1676 Pakražantys Kražių v.*

47. Powinnosć tych poddanych, kturą maią pełnic, to iest: z puł włoki osiadłey począwszy od Swiętego Ierzego az do Wszytkich Swiętych robotnik z onternikiem z koniem łub wołmi na tydzien po trzy dni maią chodzic, a unternik pieszszy co tydzien takze trzy dni ma na robotę chodzic, a od Wszytkich Swiętych do Swiętego Ierzego sam ieden robotnik z koniem albo z czym kazą takze trzy dni co tydzien... A na robotę ci poddani grąsztelscy według swoich zwyczaiow litewskich maią chodzic latem rowno ze wschodem słonca na robotę przysc, pułranie y południe odpocząć sobie y koniom zwyczaynie, a schodzic z roboty rowno (z) zachodem słońca, a gdy zaś czas młocenia zboza nastąpi, powinni ci poddani z puł włoki co tydzien trzy dni ieden tylko do młocenia, a anternik przy tymze młocarzu do Wszytkich Swiętych naznaczony ma rowwno ze wschodem słońca, iako się wyszey pomieniło, do roboty nastąpic, a od Wszytkich Swiętych do Swiętego Ierzego ieden tylko robotnik ma takim ze sposobem zostawac... *1678 (1681) Grąžteliai Upytės p.*

48. Robocizna tych poddanych taka: Stanisław (wiecznik) ten trzy dni ma w tydzień robic..., nowik tylko dwa dni w tydzien..., Stanisław tylko ieden dzień untrynika powinien dać abo z kobyłą abo piechoto y to tylko od S. Ierzego aż do S. Marcina, a nowik bez untrynika tego tylko roku, a na przyszły rok po trzy dni takze iak Stanisław y z untrynikiem ieden dzien powinien będzie robic... *1679 Pamusė prie Musninkų Vilniaus p. CA.*

1680 ten pat, žr. 68[15].

Powinnosc tych poddanych wyzey pomienionych od Swiętego Ierzego aż do Swiętego Marcina kozdego tygodnia trzy dni sam ieden z koniem lub z wołami, a czwartego dnia samowtor z untrynikiem y z koniem abo s czym kazo gwałtu służbe odprawowac będą, a iesli by na ktorym tygodniu przypadło swięto, tedy tego tygodnia dwa dni sam z bydłem roboczym, a trzeciego dnia z untrynikiem s czym trzeba odsłuzyc powinni będo... A po S. Marcinie z puł włoki osadney sam z koniem dwa dni, a trzeci dzien z antrynikiem kazdego tygodnia, nic dni nie wymuiąc, robote pełnic maią; osobliwie gwałtow dwanascie... odprawic powini będą... *1701 ten pat.*

49. Powinnosc tey wsi to iest: robotę latem y zymą po trzy dni — latem z wolmi do orania, vntornik s koniem trzy dni, zimie vntornik do przędziwa na trzy dni kozda po dwie talki... *A. 1680 Panemunys Ukmergės p. CA.*

Z tey wsi przez cały rok co tydzien kozdy ź nich konno po trzy dni robotę pełnią, drugi z kazdego domu powinien byc z sochą wołow na trzy dni latem, excepto Walula y woyta, ktorzy antrinika latem y zimą nie daią, ani przędą, ani na straz chodzą... Walul Kasperanis... czynszu, ze antrinik nie chodzi, g. 12/15... *1681 ten pat.*

50. Powinnosć tych poddanych na kozdy tydzien z untrynikiem po trzy dni z bydłem y z czym kazą... *1681 Kazokai Pašeriaukščių lauke Upytės p.*

51. Zastawnym prawem puscilismy... poddanego naszego wieczystego... do maiętnosci Pomusza pod Szwabiszkami... przysłuchaiącego, w siołku Pomazupiu domem mieszkaiącego... s powinnoscią iego takową... rob(o)tnik o swoim chlebie co tydzien po trzy dni s koniem albo z wołmi,

antrynik pieszo od Swiętego Jerzego az do Wszytkich Swiętych co tydzien takąz po trzy dni, podwod na kozdy rok do Rygi dwie, a iesli by nie doszedł w podwody, po kopie za kazdą furę powinien zapłacic, przysc wełny abo pakuł funtow dwanascie... *1681 Pamažupiai Upytės p.*

52. A że z ontrynikami na robotę nie chodzą, tedy powinni za to żonki sztuk przędziwa dwie sprząsc... *1684 (1685) Avižiai Ukmergės p. CA.*

53. Powinnosc tych poddanych: roboty od S⁰ Ierzego do Wszytkich Swiętych na kozdy tydzien samowtor z ontrynikiem z wołmi y z koniem trzy dni na robotę do dworu isc maią... *1685 Mantrimiškiai Ukmergės p. CA.*

54. Powinnosc tych poddanych: kozdy z nich z domu od Swiętego Ierzego do Wszytkich Swiętych na iednym tygodniu samowtor z ontrynikiem z wołmi y s koniem cztyry dni, a w drugim tygodniu kozdy z domu po trzy dni samowtor z wołmi y s koniem dwa dni, a trzeci dzien ieden z wołmi albo s koniem.. *1689 (1690) Šilai Kauno p.*

55. Poddanego naszego dziedzicznego... zastawili... z robotą taką, ktorą ma pełnic od Swiętego Jerzego swięta rzymskiego... ma chodzic samowtor z ontrinikiem z wełmi y s koniem abo s czym kazą az do Wszytkich Swiętych, w zimie sam jeden s koniem y o kurach do młocenia zboża do Swiętego Jerzego... *1689 (1690) Maišiogalėlė Kauno p.*

56. Ci wszyscy poddani wieczyścy iako latem, tak y w zimie pełnią robotę samowtor z antrynikiem z wołmi, konmi na kozdy tydzien z czym kazą po trzy dni... *1700 (1705) Aukštadvaris Raseinių v.*

57. Powinnosc robocza tych poddanych: iako włocznicy, puławłocznicy, tak y czwiertnicy powinni isc na robotę z wołmi albo z koniem w tydzien po trzy dni bez vntrynika o pułraniu... *1706 Kraštai Ukmergės p. CA.*

Robotę ci wszyscy poddani na tydzień po trzy dni maią pełnic, przychodząc o pułraniu, sam ieden bez untrynika z czym kazą, z wołami czy z koniem.. *1729 ten pat.*

Powinność ludzi kroszczanskich: ciahli ludzie na tydzien z wołami lub z konmi po trzy dni bez untrinika wychodzą... *1747 ir 1749 ten pat.*

58. Powinnosc tych poddanych: maią isc na robotę dworną kożdego roku od Swiętego Ierzego do Swiętego Marcina samowtor z vntrynikiem z czym każą... *1712 Pajaurai Ukmergės p. CA.*

59. Powinnosc zas ciahli ludzie podług dawnych inwętarzow zwyczaiow taką z tych wsi nizey wyrazonych, to iest ze wsi Lasan, Woyszniun, Mackian, Iodyszek, Burzyłow, Szarkiow, pełnic maią z kozdey chaty od Swiętego Ierzego do Wszystkich Swiętych w iednym tygodniu robotnik samowtor z oboygiem bydła dni pięc pełnic ma, a w drugim tygodniu w subotę ieden robotnik dzien ieden, a od Wszystkich Swiętych do Swiętego Ierzego robotnik tymze zwyczaiem, a untrynik tylko dni trzy, ktorego do przędzy lub inney roboty wolno zazyc... Wies Gayzucie y Kabele — z tych dwuch wiosek z kazdey chaty od Swiętego Ierzego do Wszystkich Swiętych robotnik samowtor z oboygiem bydła po trzy dni pełnic maią, a od Wszystkich Swiętych do Swiętego Ierzego ieden robotnik bez utrinika dni trzy w kozdym tygodniu... *1738 Švobiškis Ukmergės p. CA.*

60. Powinność tych wsi, nadanych do plebaniey wiłkomierskiey, na pułowe złuzbe odprawowac, to iest u siebie w domu tydzien z puł włoki, drugi tydzien we dworze słuzyc od S. Ierzego do Wszytkich Swiętych z untrynikiem z dwoygiem bydła, to iest z koniem y wołami y z naczyniem, iakim kazą... *1740 Ukmergė, KA.*

61. Wies Kiemele: Wasil Jachimowicz, syn Jan, bez wołow y bez konia, roboty dni trzy w tygodniu jednym z antrynikiem... Od Swiętego Jerzego do Wszytkich Swiętych kazdy z nich samowtor z antronikiem na robotę do dworu rowno wschodem słońca z czym dwor każe

powinni przychodzić, z roboty zas podług dawnych zwyczaiow po zachodzie słońca schodzić mają; od Wszytkich Swiętych do Swiętego Ierzego jeden męszczyzna bez antrynika z koniem lub pieszą z młodzbą o kurach powinność odprawowac dworowi ma... *etc. 1740 (a. 1790) Kiemelis Vilniaus p. CA.*

Poddani ciągli tak zimą, iako tez latem, z czym tyle dwor rozkaze swoim bydlęciem y o własnym chlebie tudziesz wszelkim narzędziu gospodarskim, mianowicie męszczyzna trzy dni na tydzien panszczyzny odbyc powinien, a kobieta, jak tu zowią unternik, tylko przez lato, to iest od Swiętego Jerzego do Wszystkich Swiętych takoz co tydzien trzy dni o swoim chlebie y z czym rozkaz zaydzie od dworu zasłuzyc maią, a od Wszystkich Swiętych przez zimę do Swiętego Jerzego takoz co tydzien po troie okurkow do młocenia obowiązani przychodzic... *etc. 1767 ten pat, AM. Žr. 93*[81].

62. Powinność poddanstwa:... primo, od Swiętego Jerzego podług nowego kalendarza do Wszystkich Swiętych podług tegoż kalendarza z każdego domu po trzy dni każdy z unternikiem ieden z wołami, a unternik z koniem, albo obadwa z czym dwor rozkaże, lub też z każdey chaty ieden tydzień dworowi, a drugi sobie, zaczynaiąc o wschodzie słońca, a koncząc o zachodzie; secundo, panszczyznę odbywać powinni trzech od Wszystkich zaś Swiętych do Swiętego Jerzego sama iedna osoba bez unternika także po trzy dni, lub tydzień ieden dworowi, a drugi sobie z koniem... *1745 (1796) Šalkuva ir Šaukuva Ukmergės p. AVK 38 p. 16.*

63. Każdy co tydzien panszczyzny dworowi odsłużyć powinien męszczyzna z wołami trzy dni, untrynik także z koniem dni trzy latem, a przez zimę untrynik do przędziwa ma co tydzień odbyć trzy dni... *1749 Jakštai Ukmergės p. CA.*

64 Powinność chłopska: primo, od Świętego Jerzego do Wszystkich Świętych chłop z unternikiem y ze dwoygiem bydła w tygodniu pięć dni dworowi powinien odsłużyć nie wychodząc z dworu, zacząwszy w poniedziałek rano, w piątek wieczor kończyć ma, drugi tydzień wolny onemu, tylo w swoim tygodniu dzień ieden ma służyć gwałtu z unternikiem y ze dwoygiem bydła także od Świętego Jerzego aż do Świętego Michała;... quarto, od Wszytkich Swiętych do Swiętego Jerzego unternik ustaie, ieno chłop z iednym koniem powinien panszczyznę zasłużyć, tak też gwałty ustaią... *1753 Maišiogala Vilniaus p. AVK 35 p. 20.*

65. Wieś Rypeyki:... Sergiey Kaściuk... gruntu ma włokę iedną, z tey dworowi pańszczyznę w koźdym tydniu po trzy dni pełni robotnik, unternik zaś po dwa dni... Piotr Szkirpan... gruntu trzyma puł włoki, z którey pańszczyznę pełni dwa dni, unternik trzeci...*etc. 1755 Ripeikiai Upytės p. AVK 35 p. 34 (ir p. 35, 36).*

66 Powinnosc tych chłopow ciagłych: panszczyźny z każdey puł-włoki siedzibney sam chłop w tydzień po trzy dni z czym dwor każe zimą y latem odrobić powinien, przy tym od Wszystkich Swiętych do Swiętego Jerzego wiosennego oprocz dzienney roboty trzy ranki o kurach do młodzby podług dawnych zwyczaiow przychodzić każdy powinien, untrynnik zas, to iest kobieta, od Swiętego Ierzego do Wszystkich Swiętych dwa dni z czym dwor kaze służyć powinna... *1758 (1761) Šaukotas Tendžiogalos v.*

67. Każdy ciągły poczowszy od S⁰ Ierzego do S⁰ Marcina po trzy dni z unternikiem y z oboygiem bydła co tydzień powinien zasłużyc, przychodząc przed wschodem, a odchodząc po zachodzie słonca. Ciż ciągli od S⁰ Marcina bez unternika co tydzień po trzy dni powinni zasłużyć, tak służąc aż do S⁰ Ierzego... *1760 Bartkuškis arba Musninkai Vilniaus p. CA.*

Każdy ciągły poczowszy od Swiętego Ierzego aż do Swiętego Marcina po trzy dni z untrennikiem y bydła oboygiem według dworney

potrzeby zasłużyć obligowany, o wschodzie słońca na robotę staiąc, a schodząc z niey o zachodzie. Oraz ciż ciągli od S. Marcina aż do S. Jerzego bez u n t e r n i k a co tydzien po trzy dni y kurow troie do młocenia y przędzy na noc przychodząc do dworu maią odsługiwać... *1776 ten pat.*

68. Powinność:... na robotę co tydzień, poczowszy od Swiętego Jerzego do Świętego Marcina każdy gospodarz samowtor, to iest z u n t r y n i k i e m, dni trzy z czym dwor każe, to iest z końmi y bydłem, przychodząc o wschodzie słońca, a zchodząc o zachodzie, iść powinien, a ieśliby który gospodarz nie miał u n t r y n i k a, takowy za całe lato zapłacić powinien złotych dziesięć, to iednak animadvertendo, ażeby bogatsi od tey nie opłacali się powinności w szczegulności, tylo ieżeliby który dla niedorosłych dzieci lub nie był siemienisty, albo czeladzi dostać nie mógł, sprawiedliwie taki tym się sposobem ab instituto hoc uwolnić może; a od S. Marcina do S. Jerzego tylo sam ieden bez u n t r y n i k a dni trzy o kurach do młoćby przyszedłszy, o zachodzie słońca alias o zmierchu dnia zchodząc, odbywać maią... *1761 Šventarečius Ukmergės p. AVK 35 p. 106, 107.*

69. Powinność teyze wsi w robociznie wszytkim iednostaynie od S. Ierzego az do Wszytkich SS. robotnik co tydzien z koniem trzy dni, a a n t r i n i k pieszy takze trzy dni, ma się rozumiec cały tydzien robotnik z chaty do iakiey roboty dwor każe, od Wszytkich SS. az do S. Ierzego tylo robotnik po trzy dni, a pieszy nie idzie... *1764 Grigoniai prie Kriukų Upytės p. AM.*

70. Powinność tygodniowa od Świętego Jerzego z u n t r y n i k i e m aż do Świętego Marcina z czym dwór każe, od Świętego Marcyna aż do Świętego Jerzego do młócenia o kurach, we dnie robocizna z koniem do czego dwór każe... *1778 Pamūšė Ukmergės p. AVK 35 p. 339.*

71. Kazdy gospodarz od S⁰ Jerzego do Wszytkich Swiętych w kazdym tygodniu po trzy dni z u n t r o n n i k i e m panszczyzny do dworu Poławenskiego ż czym dwor nakaże odbyć powinien, od Wszytkich zas Swiętych do S⁰ Jerzego tylko po trzy dni bez u n t r o n n i k a zasłużyć ma... *A. 1780 Palėvenis Upytės p. AM.*

72. Stanisław Sadzis... pańszczyzne odbywa lato y zimo po dni trzy z iednym bydłem, to iest z koniem lub z wołami, w lecie od S. Jerzego aż do Wszystkich Świętych za u n t r y n i k a iść powinien czwarty dzień, żoną zaś odbyć powinien kurów troie... *1782 (1795) Rukla Kauno p. AVK 35 p. 419.*

73. Powinność odbywać maią takim sposobem: w lecie w każdym tygodniu po dni trzy z u n t e r n i k i e m. zimo dni takoż trzy na tydzień bez u n t e r n i k a... *etc. 1790 Poginė Kauno p. ir kit. AVK 38 p. 102 (ir p. 97—101).*

74. Panszczyznę odbywać maią w takim sposobie: w lecie w iednym tygodniu dni sześć, w drugim dni dwa z u n t e r n i k i e m, czynszowi zaś z czym dwor nakaże przez lato tygodni cztery odbywać robocizny powinni... *etc. 1790 Stebeikiai ir Pajuostė Upytės p. AVK 38 p. 113 (ir p. 105—112).*

75. Opisanie powinności włościan czadoskich: primo, ciągli poddani robocizny tygodniowey pełnić powinni od S. Jerzego do S. Marcina z włoki trzy dni z u n t r y n i k i e m, z pułwłoki trzy dni bez u n t r y n i k a, a od Sw. Marcina do S. Jerzego wszyscy ogułem, iak z włoki, tak y z pułwłoki, po trzy dni z czym dwor każe iść powinni... Cała włość maiętnosci Kołpaciszek we wszystkich wioskach mieszkaiący, oprocz czynszowego Piotra Kołpaka, według dawnych zwyczaiow y tuteyszego kraiu używania, to iest aby każdy poddany z swoiey chaty po dni trzy co tydzień sam ieden bez u n t r y n i k a zimą y latem z konmi lub wołami, z czym dwor zadysponuie, od wschodu słonca aż do zachodu odbywać punktualnie powinien... *1796 Čedasai Ukmergės p. AVK 38 p. 305, 308. —*

Žr. 106.

76. Utornicy powinni na lato, gdy tego potrzeba będzie, pieszo na dworską potrzebę o panskim chlebie tak z pół włoki, tak z czwierci, jako też z trzeciny choćby też co tydzien na robotę powinni aż do Swiętego Marcina podług nowego kalendarza posłuszeństwo swoje odprawić... *1692 (1693) Feimanai Latv. IJM 31 p. 401.*

Untrynica.

77. Powinność tych poddanych wszytkich na robotę co tydzien po trzy dni począwszy od Swiętego Ierzego aż do Wszytkich Swiętych samowtor z vntrynikiem z wołmi y koniem, a od Wszytkich Swiętych aż do Swiętego Ierzego po iednemu z koniem, vntrynica po dwa dni na kozdy tydzien... *1671 Dūdai Breslaujos p.*

78. Podwornicy: Jan Wabłaytis powinien odprawic straz męszczyzną od suboty do suboty, antrniczki od poniedziałku az do piątku, zadney jnszey powinosci nie czyniąc, a drugiego tygodnia Jan Pławza takowąz straz powinien odprawic porządkiem swym, jako Jan Wabłaytis... *1676 Palukně Raseinių v.*

79. Robota z włoki roboczey[1] taka ma byc: tydzien ieden sobie, a tydzien drugi dworowi za czym karzo y do czego jakiey roboty, to iest poczowszy od S⁰ Ierzego przez lato z untrenikiem do Wszystkich Swiętych, przez zime bez untrynika, to iest gdy przydo w niedziele na noc, tedy az w subotę wieczor do domow swoich powracac powini... A rze untreniczki przez zime do dworu nie chodzą, tedy za to przędze dworną, tak len, jako y wełne, paczesze y pakuły według proporcij włok wago daną poprząśc na swoich dniach, wytkawszy tą wagę oddac maią... *etc. 1705 Šakarniai Upytės p. CA.*

Robota z włoki roboczey osiadłey po cztyry dni w kozdy tydzien, a z puł włoki po dwa dni do czego kazą przez cały rok odprawowane bydz ma, a unternik tylko latem zaczowszy od S⁰ Ierzego az do Wszytkich SS., a ze unternicy przez zime nie idą na robote do dworu, tedy za to maią sprząść z kozdey włoki roboczey lnu dwornego czesanego po funtow 3... Pakule y wełna iesliby ze dworu na mieysce lnu zimię, iako się wyzey wyraziło, do przędzenia była dana, tedy przędze gdy sprzędą, tąz wagą wytkawszy oddac do dworu powinni, a przędzy lnianey iuz tkać nie maią... *1721 ten pat. Plg. 103*[3].

80. Każdy z tych poddannych... z tey pułwłoki takową pańszczyznę pełnić maią: męszczyzna w tydzień po trzy dni, untryniczki w każdym tygodniu takoż po trzy dni... *1775 (1776) Leliūnai Ukmergės p. AVK 35 p. 267.*

Unternicki.

81. Wawrzyniec Adomaytis... wieczysty... panszczyzna: dni tygodniowe męskie 3, dni tygodniowe unternickie 3... ciahły... *etc. 1767 Kiemelis Vilniaus p. AM Žr. 93*[61].

82. Opisanie powinności włościan — co do boiarów w Ławkszdancach: 1-mo, każdy w czasie roboczym letnim, albo kiedy się dworowi podobać będzie, z uprzężą poiedynkową z włoki swey gruntu dwoygiem z chaty, to iest męzczyzna z utrynikiem... po siedm niedziel, to iest dni czterdzieście dwa, odsłużyć powinien do roku, a że grunta nie są rowne, ale stosownie do możności wyrobku trzymane, zatem, wiele kto służy dworowi, w tym mieyscu specyfice składa się... Męzczyzni, utrynniki, dnie i włoki: Tomasz Jukszta woyt, dni męskich czterdzieście dwa, dni utrynickich czterdzieście dwa, trzyma włokę iedną; Kazimierz Januszys, dni męskich czterdzieście dwa, dni utrynickich czterdzieście dwa, trzyma włokę iedną... *etc. 1793 (1794) Krikštėnai Upytės p. AVK 38 p. 184—186.*

[1] wroboczey.

Unternictvo.

83. Maciey Tumiłoyć (zł. pol.) 20|28; tenze za unternictwo (zł. pol.) 16... *etc. 1769 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM.*

Apie tą pat: Maciey Tomiłoyc (zł. pol.) 20|28; tenże za dni żonczyne (zł. pol.) 16... *1771 ten pat.*

94. OPIKULY — apikulos.

1. Przykazuiem, aby wszyscy starostowie... zupełną omłotę z gumien y z zyta naszego czynili y wymłaczali, a opikuł[1] zadnych, z staradawna zwykłych, aby nie zastawiali... *1547 Vilniaus ir Trakų p. dvarų nuost., LMPb sk. 603.*

2. Opikuł zytnych niemłoconego mianował kop dwadziescia... *1633 Deltuva Ukmergės p.*

3. Zyta w słomie obkulow siedm iauwy[2]...*1635 Gilvyčiai Beržėnų v.*

4. Y grykę takze mamy wymłociwszy podzielic, y opikuły, co iest niemłoconego zyta, tedy wymłociwszy podzielic się mamy... *1650 Gaižuva Vilkijos v.*

Plg.:

5. У Вильни... въ гумне околоту жытного 20 копъ... Въ Неменчыне... в гумне околоту жытного стырта... Во Швинтанехъ... въ гумне околоту жытного 80 копъ, околоту овсяного 40 копъ... *A. 1523 Vilnius ir kit. ALRG p. 188.* —

95. OPLEKI — aplekiai.

1. Збожа сонкулу тры бочки, оплеков бочку... *Apie tą pat kitame dok.:* Сонкулу пухового збожа (тры бочки), оплековъ бочка... *1597 Daustoriai Beržėnų v.*

96. ORYBA — aryba.

1. *1629 m. birželio mėn. 16 d. Upytės žemės teismo sprendimas dėl atlyginimo už arybas.*

На рокох etc. кгды тая справа за прыволан'емъ возного з реестру судити прыпала, постановившысе очевисто сторона жалобливая земянъка господарская повету упитского пани Оршуля Мартиновна Ѳронцъкевичовна Стеѳанова Магнуска в тои справе своеи нижеи менено реч мовити умоцованому прыятелю своему очевисто злетила пану Александру Кгродковскому, а от стороны позванои, земенина господарского повету упитского пана Павла Пенкговского, за злецен'емъ очевистым, а от малжонки его панеи Барбары Яновны за моц'ю листовною собе на зыскъ и страту даною умоцованы их пан Александер Телок до права отозвал. За тым умоцованы || стороны жалобливои, доведшы слушъне подан'я позву водле бегу правного, жаловал з него, иж он, пан Пенкговски, и з малжонкою своею взявшы у панеи Магнускои два волы на орыбы через два годы, обецал на кожды год давати по две бочки жыта, которого жыта, то ест бочокъ чотырох, водле постановен'я и звиклости еи оддати не хочет, о чом шыреи в том позве описано ест. По прочытан'ю того позву умоцованы стороны жалобливои поведил: „Милостиви панове, зрозумет ваша милост рачыли с позву жалобу стороны моеи, иж пан Павел Пенкговски взявшы у стороны моеи два волы на орыбы через два годы обецал и змовил дати на две лете чотиры бочки жыта, которое в году прошлом тисеча шестсот двадцат семом и двадцат осмом куповано по тры копы грошеи, а тепер за частокротным упоминан'емъ того жыта чотырох бочокъ оддати не хочет, якож сторона моя о тое неотдан'е жыта оповедан'е на них до кних однесла",—чого доводечы покладал выпис кгродски упитски

---

[1] *Metrikos nuoraše, iš kurio paskelbta:* spikuł. [2] *Parašyta* iawy *ir iš viršaus pirašyta* u.

под датою году тисеча шестсот двадцат девятого месеца ѳевраля двадцат семого дня,—„а пры таковом оповедан'ю сторона моя есчо сама на том, яко волмы через два годы орал и жыта бочок чотыры о р ы б о в дати обецал, прысегнути готова, аболи теж сам пан Пенкговски нехаи на том прысягнет, яко волми еи не орал, жыта чотырох бочок о р ы б о в не обецал", на отвод пусчал. На тое умоцованы стороны позванои поведил, иж сторона моя не запираетсе того, же пани Макгнуска волы два дала стороне моеи не на о р ы б ы, але для перехован'я, а о р ы б а х чотирох бочок жыта дати не обецал и з ею не становил, а поневаж пани Макгнуска сама на том до прысели се берет, нехаи прысягнет. На тое умоцованы стороны жалобливои поведил: „Поневаж сама сторона позваная, не беручысе до одводу, стороне моеи на довод пущает, аболи[1] сторона моя з наказу вашых милостеи готова естъ прысегнути, а по прысезе прошу вашых милостеи, абы есте ваша милост за тые чотыры бочки жыта, яко на он час по три копы грошеи куповано, дванадцат коп грошеи на пану Пенкговском и малжонце его сказати и прысудити рачыли". За тым обедве стороне пустили на узнан'е нашое врадовое. А так мы врад в тои справе панеи Оршули Мартиновни Ѳронцъкевичовны Стеѳановои Макгнусковои с паном Павлом Пенкговским и з малжонкою его за позвы ее о неотдан'е чотирох бочок жыта за два годы от двух волов о р ы б о в ъ обецаных, которое жыто менила на он час куповано по три копы грошеи, а сторона позваная, не прызнаваючысе до взят'я волов на о р ы б ы и постановен'я дати || чотирох бочок жита, не беручысе до отводу стороне своеи жалобливои на прысегу пустила, ино мы суд водле доброволного взят'я за прысегу стороны жалобливои и пущен'я стороны позванои прысегу на том, яко через два годы волми еи орано, и на том, яко жыта чотиры бочки за о р ы б ы дати обецал, прысегу наказуем, которои ден трети складаем, а по прысезе за тые чотиры бочки жыта, за кождую бочку по тры копы грошеи — дванадцат копъ грошеи литовских на пану Павлу Пенкговскомъ и малжонце его сказуем и прысужаем. А кгды ден трети прысезе в сем году теперешънем тисеча шестсот двадцат девятом месеца июня осмънадцатого дня прыпал, сторона жалобливая водле декрету нашого здес перед нами прысегу выконала. Ино на отправу тых дванадцати коп грошеи через возного и сторону шляхту до маетности пана Пенкговского и малжонки его, лежачои в повете упитском в поли Ромикголском, где позвы покладаные были, заложывшы на спротивного заруку так великую, яко сама реч осужона выносит, одсылаем. Которояж тая справа ест до книг записана.

2. Osobliwie comem miał bydła mego rozdanego w rozne ludzie, to iest wołł ieden u Abrama Ambrozeiewicza Pryszmonta na o r y b y dany, drugi wołł u bratanka mego Piotra Dawidowicza Stungura, ten wołł dany jemu do czasu bez o r y b o w, trzeci wołł w Smulkiach u Baltromieia Padzia na o r y b y dany, od ktorego wołłu obiecano o r y b o w zyta solianke, krowa we wsi w Jukainiach u Janela Stanułaicia do troych cieląt dana, druga krowa w domu, — y to wszytko temuz synowi memu Stanisławowi Stungurowi miec wiecznie zapisuię y z o r y b a m i, ma sobie odyskac... *1644 Penkainiai Viduklės v.*

3. W Boianach u Macieia kowala wołł na o r y b y dany, za o r y b ę obiecałł iezmienia solankę, drugą solankę zyta, — ktore te wyszmianowane pieniądze y te rzeczy wszytkie tym osobom pozyczone małzonka moia pani Zuzanna Bałtromieiewna ma odyskac y odyskawszy ma na swoy pozytek obrocic... *1644 Kampai Vilkijos v.*

4. V pana Stanisława Budreckiego... wołł na o r y b y dany, ktory wart kop siedmiu... *1648 Pašilė Karšuvos v.*

5. Małząkowi memu miłemu panu Pawłowi Milewskiemu.. zapisuie .. wołow czarno pstrych trzy, ktore u pewnych osob na o r y b y rozdane są — jeden v pana Stanisława Statykiewicza, drugi v pana Matyiasza Statykiewicza, trzeci v pana Dawida Moygia; cielice czerwoną dwuletnią, ktora

[1] аполи.

panu Sadowskiemu napuł dana iest, do tego krowe czarną, owiec starych dwoie napuł panu Matyiaszowi Statykiewiczowi dane... Pani Stanisławowey Kozłowskiey ciotce mey... byczka roczniaczka czerwonego, owce, ktora u niey iest napuł dana... daruie... *1653 (1655) Ukmergė.*

6. Хлопъ... прыобецавшы за дедичного подданого быт вечнымъ, вступил на домъ и оженилсе з подданкою дедичъку... а по томъ... волу дворного на орыбех мел тры лата, за которые орыбы прыходыло од року по соланце жыта, што коштует по золотых десетю... *1665 Kaniūkai Panemunės dv. Veliuonos v.*

7. Пры том менечы, ижъ онъ панъ Пашъкевич пры завартю контракъту о аренду того именя упевнивъшы жалуючого подъданымъ аренъдовнымъ, которые бы волов и конеи не мели, самъ он панъ Пашъкевичъ своих конеи и волов немаючым подданымъ додават без жадное за то от нихъ нагороды, а потым мимо таковое упевнене свое, тымъ подданымъ не маючы своего поля заробитъ, коне и волы от нихъ поодберавъшы, зъбожем и пенезми незъвычаине за орыбы от тыхъ подданыхъ отбиралъ... *1667 Pamūšė Ukmergės p.*

8. Ruchomosc swoią, to iest mianowicie woły dwa—iednego szerscią płowego, a drugiego wołu szerscią cisawego, a trzeciego wołu szerscią takze płowego, ktore woły dwa są dane na oryby poddanemu ich m. oycow iesuitow poszawskich do maiętnosci y folwarku nazwanego Vzumedzie należący, w powiecie widuklewskim w ziemi Zmuydzkiey, na imie Kazimierzowi Woyciułayciowi, we wsi nazwaney Tarwoyniach mieszkaiącego, przy tych wołach y koza v tego paddanego zostaie... ktore te woły y pinędzy... y woły na orybę dane poddanemu ich m. oycow iezuitow poszawskich Kazimierzowi Woyciułayciowi... nikomu inszemu z bliskich krewnych moich nie leguię, tylko siestrze moiey... *1673 Pacaičiai Žem.*

9. Ruchomosc, ktora iedno kolwiek moia zostaie, to iest... tak tez bydło rogate y nierogate — koni dwoie, klacz iedna v pana Stefana Barcewicza zostaię napoł dana, wołow oromych dwa y trzeci na oryby wdany, krowa iedna... leguię... zięciowi memu... A jeszcze ktora zostaie krowa moie wdana napoły Janowi Butkiowi Narwoyszowi, tedy tę krowę ... (corce mey) dowotce daruię... *1674 Ecedvilaičiai? Žem.*

10. Wołu cisawego, co v pana Jerzego Rosochackiego na orybę dany zostaie (tego) roku... zostawuię y leguię zgłędem dawnych zasług oney, co nam wiernie lat kilkanascie służyla, dziewce Kasuty... *1674 Žem.*

11. (Syn)moy) będąc w takieyze chorobie przy mnie ieszcze rodzicu darował siestrze swey pannie Zofy... wołu iednego na oryby danego y drugiey siestrze swey pannie Ewie takze... wołu na oryby danego, — ieden woł iest dany panu Skarzynskiemu na oryby, a drugi dany do wsi Grawzykow iego msci pana Iana Gruzewskiego, chorązego zmuydzkiego,— maią sobie woły te dwa odyskawszy y oryby spolnie, iako same woły, tak y oryby spolne... *1674 Pakievis Žem.*

12. Na... pochowanie ciała mego zostawuię y leguię wołow parę jego m. xiędzu Janowi Rumszewiczowy, plebanowi niemok(sz)czanskiemu,— jednego za pogrzebienie y ceremonie koscielne, ktory v pana Andrzeia Kuszleika zostaię na oryby dany, a drugiego wołu na mszy swiete trzydziescie, ktory woł na orybe dany podanemu pana Dawida Kuszleyka mianowicie v Jerzego Pelnosa, — ma byc oddan plebanowi niemokszczanskiemu naznaczam po przeoraniu w iesieni, a drugiego wołu v tegoz podanego pana Kuszleyka takze na orybe danego w iesieni po przeoraniu ma byc oddan... *1682 Pikaičiai Viduklės v.*

13. Tenze pan Klemens po smierci nieboszczyka Berogia wziół wołu, kosztuiącego tynfow 30; tegoz wołu orybow, rachuiąc na kozdy rok po tynf. 3, czyny (tynfow) 12... *A. 1712 Legai Ukmergės p. CA.*

14. Remanentt na włościanach... wołow na orybę... *1797 Sudvajai Kauno p. KTA.*

97. ORUD — aruodas.

1. Жыта пухового орудо через весь свирен полно... *1583 Varluva Kauno p.*

2. W temże swirnie tylko orudy na zboże, kadki dwie, a więcey nic niemasz... *1599 Vasiškiai Mensko p. AVK 14 p. 629.*

3. Збоже на полю засееное и в засеки, в оруды сыпаное... *1629 Beržėnų v.*

4. Iedna (klec) od wielkich wrot ydąc po lewey ręce s przyklętem bez orudow... *1637 Panemunė Vilkijos v.*

5. (Młyn)... wszedszy na gurę skrzynia do zsypania miarek, w tey skrzyni orudzikow dwa... *1645 (1752) Musninkai Vilniaus p. CA.*

6. Zboze w polu y w orudach... *1758 Panevėžys, KA.*

7. Świrny dwa do sypania różnego zboża — ieden na zboże jarzynne z podłogą dylową z siedmiu orudami dużymi, z przyświronkiem, ... świren drugi duży do sypania żyta z gankiem nad drzwiami, przez cały świron podłoga z ciosanego drzewa, orudów dwa pobocznych... Świronek... na podworzu gospodarski... bez orodów... *1761 Šventarečius Ukmergės p. AVK 35 p. 96, 109.*

8. W lewym (kącie swirna) orudow od drzwi wsciąsz pięć... w prawym zas kącie wpoprzek wrząd orudow małych trzy... *1772 M. Baltininkai prie Varnių, KA.*

9. Szpichrze dwa pod iednym dachem... orudów do zsypowania zboża znayduie się sześć... Gumno jarzynne... stolowanie y orudy z bierwiôn czesanych, których to orudów do zsypowania zboża dziewięć znayduie się... Świren stary... w nim orudy y pomost z bierwiónek czesanych... Tamże drugi świronek... dwa orudy z bierwionek czesanych, a podłogę z gliny wybitą maiący... *1784 Svetlėnai Ašmenos p. AVK 35 p. 444—446.*

10. Swironek dranicami kryty z orudami, z drzwiami na zawiasach, z zaszczepką y probojami... *1787 Bokštai Ašmenos p. CA.*

11. Szpichrz z drzewa okrągłego... z gankiem o siedmiu orudach ...Szpichlerzyk zaraz przy szpichrzu o dwoch piątrach na krztalt lamusu z drzewa okrągłego stary, sciany iego z większey części potruchlałe, galeryia iedna z frontu, a druga z boku prawego o ośmiu orudach starych y pogniłych, stolowanie w nich tarczyczne, pomost częścią z tarczyc, a częścią z bierwion oczesanych, popsuty y dziurawy, w galeryi poboczney niema poręcza, utrzymuiącego orudy, drzwi tarczyczne na zawiasach y krukach z zaszczepką y proboikami na zamek wiszący do szpichlerza dolnego, gdzie stolowanie z bierwionek, podłoga takoż, zasiekow pięc... *1790 Armoniškis Ašmenos p. AVK 38 p. 47.*

12. Szpichlerz drugi o iednym piętrze... wszedłszy do onego posadzka z dylow, orudow z takichże dylow ośm... *1790 Tribiliai Rikantų par. Vilniaus p. AVK 38 p. 93.*

13. Swironek mały z horudami... Swironek z dolnym y górnym depozytem z horudami... *1802 Zaliesė Ašmenos p. CA.*

98. OŠMAINIA — ašmainė.

1. Na częsc moią... włoka cała... czwierc y oszmaynia Biiaycia... *1659 (1662) Pažeimeniai netoli Alvito Trakų vaiv.*

99. OŠVINIK — ašvininkas.

1. *1540 m. birželio mėn. 15 d. Žigmantas Senasis patvirtina ašvininkui Mikei Bagdonavičiui dvi tuščias žemes. — Iš Lietuvos Metrikos Maskvoje, užr. kn. 24 l. 53 (87). — Ištrauka yra paskelbta DZGCh p. 222.*

Подданому волости лепунскоє на две землицы на плате и служъбе ошвиницкои.

Жыкгимонт бож'ю милостью. Билъ намъ чоломъ тот ошвиникъ нашъ волости лепуньское на имя Мике Богъдановичъ и вказывалъ перед нами листъ державъцы волкиницкого и лепуньского пана Анъдрея Мацковича, в котором описуеть, иж онъ отъчызну свою спустил братьи своеи, не маючы чымъ з ними делитися, и просил в него двух землиц ошвиницкихъ на имя Нюпришки а Миколаишъки, которыежъ землицы здавна впусте лежали, а службы з них отъ давных часов никоторое не бывало, нижли толко, хто их пахивал, тотъ на нас по куницы даивалъ по дванадцати грошеи, и онъ то обачывшы, естли бы тые земълицы мели пусты лежати, намъ бы господару с того пожытку никоторого не было, и тые обе землицы Нюпрышки а Миколаишки ув одну спустившы, дал тому Мике на одну службу, бо служобъ з них особных не могло быти, и казал ему с тых земълиц службу ошвиницкую зупольна служыти и в кождыи годъ по копе грошеи до скарбу нашого давати и инъшыє всякие подачъки по тому, якъ и инъшые ошвиники служат и подачъки дають, нижли до году, поки бы собе хлеба запахал и домокъ вробилъ, дал ему воли почон отъ Светого Петра аж до тогож свята, которое маеть быти в ынъдикъте четьвертомънадцат. И бил намъ чоломъ, абыхмо ему на то дали нашъ листъ. Ино кгдыжъ то будуть земълицы пустовские, а деръжавца нашъ зрозумевъшы, иж з нихъ пожытку намъ не было, а особных служобъ не можеть быти, || и далъ ему тые земълицы деръжать на службу и подачъки нашы. Мы на то даемъ ему нашъ листъ, нехаи онъ тые земълицы Нупришки а Миколаишки деръжыть, а намъ с того службу ошвиницкую служыть и по копе грошеи в кождыи год до скарбу нашого даеть и иншые подачъки сполняеть водлугъ листу пана Анъдрея Мацкевича, державъцы нашого. Писан у Вилни под леты божого нароженя 1540 месеца июн 15 денъ, инъдиктъ 13.

Plg.:

2. Ставил... подданых... волости волкиницкое... з села ж Освиников Стася Марковича... *1591 Ašvininkai Valkininko v. AVK 30 p. 103.*

3. Бокомъ пры границы села волкиницкого Ошъвиниковъ... *1592 ten pat p. 125.*

4. Границою стеною, лежачою въ концы волокъ села его королевское милости волости волкиницкое Ошвиников названого до Манинканцов... *1592 ten pat p. 127.*

5. Ставил есми светков, подъданых его королевское милости волости волкиницкое села Ошвиников семъ, на име Яна Станиславовича, Стася Михъновича, Миколая Миковича... По сеножатку в долине, подле самое границы концовое села Ошвиников лежачое... *1592 ten pat p. 128.*

Literatūra: Ašvininkai (Lietuviškoji Enciklopedija, 1, sk. 1378).

100. OTMOT' — *atmatas.

1. Пашу я землю пустовъскую на имя Мацъкишъкю на отъмоти... *1514 (1596) Viduklės v.*

2. Тежъ отъмати[1], которые бирали деръжавъцы и тивуны съ пустыхъ земъль, того вжо тивуны не мають на себе брати, то привлащаемъ на насъ, абы тымъ рыхълеи тые земъли людьми были осажены... *1529 Žemaičiai, LMPb sk. 69.*

3. *1544(?) m. vasario mėn. 10 d. Vilkijos pav. bajoras įkeičia du lauku, nuo katrų vieno jam turi būti duodamas ketvirtosios pėdos atmatas. — Orig. priv.*

Я Юш'ко Стан'кевич, боярин вил'кеиского повѣту, и з жоною и з сын'ми моими, и з Ясом а з Юръкгем, вызнаваем сами на себе

[1] *Kituose nuorašuose*: отмати, отмоти. *AZR 2 p. 200.*

сим нашим лис'томъ вызнаным каж'дому доб'рому, штож задали ес'мо две нивы своих от'чизных Якубу Сташевичу, боярину вил'кеискому, за сорок грошеи литов'ское манѣты, личачи по десяти пенезеи у грош. И мает Якуб Сташевич и з жоною и з сын'ми своими тыи две нивы наши похати и орати до тых мест, поки я Юш'ко и з сын'ми своими вер'ху писаными тыи пенези его вер'ху писаныи от'дадим. Од'на нива лежит над Невяжою на горе на Порав'и сеножати у конец ударила; с тое нивы от'мот мает быти четвер'тыи сноп, яко збож'я, так жита. А другая нива лежит под'ле Гринев'щины, под'ле нашое сеножати дол'гое, а с тое нивыи зъ кож'дого збож'я мает быти по грошу выпус'ку с тых пенезеи с тое нивы дотул, поки я пенези от'дам. А ес'тлибых я Юш'ко и з сын'ми некако мел тыи нивы от'нимати без пенезеи, пенезеи не от'дав'ши, тог'ды маем то совито платити, грош грошом навезати, а вины маем на гос'подарьскии двор руб'ль грошеи заплатити. А паруч'ник на тыи нивы Бол'тромеи Лав'риновичъ, боярин вил'кеискии. А при том были люди Олек'сан'дра Юр'евич, Мац прис'тав кров'жен'скии, Януш'ко Вокгович под'вор'ник. Я Юш'ко и з сын'ми своими для леп'шое твер'дост(и) просили ес'мо о печат Олек'сан'дра Юр'евича вер'ху писаного, он печат свою приложил к сем(у) моему лис'ту. Писан под лет бож'ого нарож'еня 1544 месеца ѳев'рал 10 ден, ин'дикт 3. — *Vienas antspaudas.*

4. Заставилъ есми... две волоки пустыхъ имен'я моего Ворпутянъского... А ты две волоки пустые, яко кгрунту оремого и неоремого, сеножати, лесы, гаги (*B*: гаи), заросли березеные и всякие мишники (*B*: мышники) волъно будеть орати, пахати, сено косити и дерево, на што одно сами похотят, сечи, такъ и кгрунту (*B*: кгрунты) на дан и на отмотъ орати давати, сеножати и лесъ, кому похотятъ, наимоватъ и давать по доброи воли шаѳовать, яко сами похотять... *1590 Varputėnai Beržėnų v. — Be to yra kitas (B) panašus tos pat vietos ir tos pat dienos aktas, tik*: полъ трети волоки пустых... А тую пол трети волоки пустых...—*kiti skirtumai nurodyti tekste.*

5. Malchierz Szemieth... ciwun dyrwiansky, oznaymuie tym moim kwitem, iż służebnik moi Stanisław Pokowicz s ciwunstwa mego Mnieyszych Dyrwian... czynił liczbę wybirania dochodow cynszowych za rok cały tysiąc pięcsęth dięwiecdziesiątego, iako s cinszow, tak też stacyy i s pieniędzy odwozowych, z otmoczy, ze zboża dwornego i cоż kolwiek iedno wybierzał przez ten rok... *1591 Dirvėnai. — 1592 ir 1594 tas pat.*

Literatūra: VLR p. 52. — LOD p. 489, 690, 819.

Plg.:

6. Волен... кому инщому нивы с третего снопа дати пахати... *1598 Skabeikiai Ukmergės p.*

7. Regestr zasiewow w polach dwornych na trzeci snop. Michał Zaleski siał żyta pur 1 — trzeci snop brac. Tenze lnu siał pura $^1/_2$ — zgodzić się... Marcin Rusak siał zyta szmatow 3 — czwarty snop... *1720 Subačius Ukmergės p. CA.*

8. Powinność woytowstwa Sałdogoły: czynsz dają, jak jest w linij wyrazono; od pustych gruntow idq. włok 23 szesciny prętow 13 trzeci snop dają tym sposobem — jak czas do zięcia zboża, woyt y kopnik Władysław Słabszczynski odbierają kopy, y karby powinni miec zatrzymane, wiele takowego zboża będzie, potym obligowany jest i. msć pan ekonom probę uczynić z kopy każdey rożnego zboża y, wiele ta kopa da, zredukowawszy kopy, wiele ich może być, odbierać ziarnem ad proportionem tey kopy probowey... *1775 Saldogala Upytės p. CA.*

9. Włoki osiadłe, kopne, prz(yje)mne... *etc. 1697 Kartenos v. AM (Kartenos inv. p. 27).*

10. Jerzy Pudzidaytis — $^1/_4$ (włoki), druga $^1/_4$ Piotr Talmontaytis za kope... *etc. A. 1700 Kartenos v. AM.* —

101. OVIŽKVIEC' — avižkviečiai.

1. Pszenicy beczka iedna y siewalnia... Owsa beczek dwadziescia y dwie... A w i ż k w i e c i o w beczka iedna na słod... *1636 Traupis Ukmergės p.*

2. Jeczmieniu beczek cztyry, kture na targu przedawano po kop dwie; pszenicy beczek cztyry, kture na targu przedawano po kop trzy; o w i s z k w i e c i u beczek szesc, kture na targu przedawano po kope gr... *1637 Mikailiškiai Ukmergės p.*

3. Jęczmienia kop osm, a kosą koszonego przepłot, a w e z k w i e c i o w niemłoconego zostało przepłotow trzy, owsu niemłoconego przepłotow zostało cztyry, pszenicy letniey beczka...*1650 Pašakiai Veliuonos v.*

Plg.:

4. W s w i r n a c h:... pszenice beczek dziewiętnascie y puł,... owsianey pszenice beczek trzy, owsa beczek dwadziescia osm... *1624 Zasinyčiai Ukmergės p.*

5. Пшеницы съ овсомъ мѣшаное два токи... *1629 Panemunys Upytės p. ASb 3 p. 98.*

6. Mianował... vrzendnik... owsa namłoconego miary wilenskiey beczek szescnascie, pszenicy y napoł z owsem mianował wilenskiey miary beczek cztyrnascie,... pszenicy mianował beczek dwie... *1633 Deltuva Ukmergės p.*

7. Пшеницы наполь з овсом бочок две по пол трети копы грошеи... *1636 Laukagaliai Ukmergės p.*

102. OVIŽMEŽ — avižmiežiai.

1. В клетях збожъе зъсыпаное:... о в и ж м е ж у бочок одынадцатъ... *1604 (1606) Upytė.*

2. О в и ж м е ж у бочок петнадцать... *1611 Lygumai Upytės p.*

3. О в ы з м е ж у бочок чотыры... *1614 Pagojai Upytės p.*

4. W drugiey odrynie a w y z m i e z a kop czternascie, a owsa kop szesc... W kleci... ieczmienia beczek pietnascie,... owsa beczek czterdziesci, a w i z m i e z u beczek cztyry, b e r ł a beczek dwanascie... *1615 Linkuva Upytės p.*

5. О в и ж ъ м е ж у бочокъ две на солод меры виленъскои... О в и ж ъ м е ж у (засееного) бочъки полъторы меры виленъскои... *1618 Biržai Upytės p.*

6. Poddany nasz... będąc zastawny... ma powinnosc takową czynic y onemu roskazuiemy, aby mianowicie na kazdy tydzien w roku po dwa dni na robotę chodzic — w zimie sam ieden, a latem samowtor, czynszu na rok pul kopy groszy litewskich, a w i z m i e z u po dwie beczki, lnu po piendziesiąt, gęs iedna y kura iednego... *1624 Pašeriaukščiai Upytės p.*

7. A w y z m i e z i u beczek trzy... *1635 Pabiržė Upytės p.*

8. Wziołem... słodu beczkę wilnowkę o w i ż m i e ż u w pewney sumie we złł. dziewięciu... *1670 (1694) Ramygala Upytės p. KA.*

9. W poliu zyta zasianego p u r o w dwadziescia pięc, owsu p u r o w cztyrdziescia pięc, o w y s z m i e z i o w p u r o w szesc, jeczmieniu p u r o w szesc, grochu p u r o w trzy, bobu p u r, gryki p u r o w dwa, lnu s i e k o w cztyry... *1685 Milvydai Žem.*

10. A w i s m i e z a na słody kop 14... *1719 Subačius Ukmergės p. CA.*

11. A w i s m i e z a, iako sam ciwun mowił, ma byc pewnie p u r o w 11. Słodu gotowego zz a w i s m i e z a pułtora p u r a, pszennego p u r cały... *1720 Subačius Ukmergės p. CA.*

12. Vzynek dwornego żyta y jerzyny roku 1720:... A w i z m i e ż a kop 8|30... *1720 Subačius Ukmergės p. CA.*

Ovižmežovy.

13. В том жытнику... овижмежового солоду бочок пять... *1569 Plonėnai Upytės p. IA sk. 171*[40].

Plg.:

14. Jęczmienią napoł z owszem na słod godny wilniowek dwie... *1604 Milašūnai Ukmergės p. CA.*

15. Słodu gotowego wpuł jeczmien z owsem... *1661 Žem.*

103. PAKULY — pakulos.

1. Pakule dawać powinni podług wpisu na każdą wieś w sumarjuszu... *1708 Biržai Upytės p. YB p. 78.*

2. Powinnosc tych poddanych:... na swoich dniach lnu dwornego kazdy ma sprząsc po talek dziesięc, paczesi abo pakuli po funtow osm... *1712 Pajaurai Ukmergės p. CA.*

3. Ze unternicy przez zimę nie idą na robotę do dworu, tedy za to maią sprząsc z kozdey włoki roboczey lnu dwornego czesanego po funtow trzy, albo pakula lub wełny pundelow pięc na całą włosc... *1718 Šakarniai Upytės p. CA. Plg. 93*[79].

4. Posyła do Rygi... na strugach... y szkutach... kormnickiey y mołodeckiey przykładki pakula bunt. 4... *etc. 1721 Vitebskas IJM 26 p. 412, 413.*

5. Pukułow wor... *A. 1725 Telšių p. CA.*

6. Pukula przędzonego motki dwa, lnu czesanego dziesiątkow czterdziesci pięc, pakule od tegoz lnu... *1729 Plokščiai, CA.*

7. W zimie z każdey chaty wełny lub pakula pod wagą dziesiątka funtów ze dworu danego wyprząść y pod takową wagą tę przędze do dworu oddawać powinni... *1758 (1771) Vištytis Kauno p. AVK 35 p. 79.*

8. Z czwierci każdey ze dworu daney pienki bądz wełny funtow pięć y pakuł funtow dziesięć wyprzędzaią... (Boiarze) wełny y pakuł tyle wyprzędzają, ile służbe ciahłe... *etc. 1765 Dinabarkas Latv. IJM 31 p. 51, 52.*

9. Powinnośći poddanych... prząść każde chaty mają po pół pundela pakuł lub wełny... *1766 Sninginiškiai Upytės p. AM.*

10. Lnu także dwornego funtów pięć alboli też pakuł funtów dziesięć lub wełny funtów dziesięć każdey chacie oprócz robocizny sprzędzioną bydź ma... *1768 (1769) Pamūšis Upytės p. AVK 35 p. 164.*

11. Ordynacya... dziewkom po 2 runa wełny, po pundelu pakuł, po 10 fun. lnu... *1774 Vasaknos Ukmergės p. CA.*

12. Przędziwa danego ze dworu pakul lub wełny po funtów pięć wyprząść, a iesliby ze dworu nie było dane, tedy maią, z swoich pakul wyprządszy, dać po funtów dwa przędzy... *1777 (1778) Purviai M. Dirvėnų v. AVK 35 p. 312.*

13. Kazda gospodyni zimą wełny czy pakuł dwornych po funtow piętnascie, lnu czystego funtow sześć sprząść powinna... *A. 1780 Palėvenis Upytės p. AM.*

14. Pakuły także wytarte, wytrzepane i wyczesane, tak na karbach, jako i w dyaryuszu zanotowane być powinne... *1781 Obeliai Ukmergės p. PIE 1 p. 204.*

15. Pakuł funt. 30... *1785 Šilėnai Dirvėnų v. AM.*

16. Talek lnianych dwie, lnu skarbowego dwie y pakula po funtow dwa wyprządz każdy gospodarz na swoich dniach powinien... *1790 (1793) Peštuvėnai Kauno p. AVK 38 p. 91.*

17. Ludzie Gomalscy paczesi albo pakuli maią prząść po funtow dziewięć, ta przenda ceni się w ogule talar bity ieden... *1795 Kalnėnai Karšuvos v. AVK 38 p. 235.*

18. Wyszczekaynie zaś po dziesięć funtow pakuł takoż cięko wyprząść, a to wszystko z materyału skarbowego... *1797 Simanėliškiai Alvito par. AVK 38 p. 315.*

19. Na każdego gospodarza czyli na dom paczesi, pakuł lub konopi wagi maią być rozdane nie więcey iak funtow 15, a lnu na ciękie przędziwo na każdego funtow osim, co włoscianie do S-o Jerzego wyprząść są obowiązani... *1798 Rakantai Vilniaus p. AVK 38 p. 391.*

20. Pakuł lnianych funtow sto dwadzieście... *1802 Zaliesė Ašmenos p. CA.*

21. Zimą z kazdey chaty (s) skarbowych pakuł lub wełny dworney po funtow trzy lub po trzy talki z lnu skarbowego wyprząść maią... *1802 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM.*

22. O swoich dniach wyprząść powinni ze lnu dwornego... abo pakuł fun. 10, czyli też paczesi fun. 6, lub kużelu fun. 4... *1819 Dusetos Ukmergės p. CA.* —

Žr. 93[51].

Pakul'ny, pakulinny, pakulniany.

23. Postaw płothna pakulnego niebielyony poczęty;... obrusow pakulnych postaw niebielyony; płothna pakulnego szmath poczęthy... *1582 Žeimiai Kauno p. AVK 14 p. 263.*

24. Меховъ пят пряжы пакулно(и), по пети локот ушытие... *1590 Pašilė Veliuonos v.*

25. Чешно(и) пряжы сем клубъков, пакулно(и) пряжы чотыры клубъки... *1599 Gaižuva Vilkijos v.*

26. На колесах двоих жита было бочок чотыры в мехахъ, в кождом меху по бочце, мехи самые по пети локти полотна ушытые пакулные... *1600 M. Dirvėnų v.*

27. Вшодшы до клети его... пограбил... полотна тонкого домовои роботы сорок локот, пакулинного полотна сорок локот... *1598 Dautartai Raseinių v.*

28. Przędze wydaną ze dworu, tak pakulnianną, iako i wełnianną, w czasie i porze należytey wyprząść powinni są... *1774 Vasaknos Ukmergės p. CA.*

29. Przędzy pakulnianey funt. 7... *1778 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM.*

30. Tzczyny pakulnianey trynitney łok. kom. litt. trydziesci osm y pół. Pakulnianey tzczyny na spodnicy w paskach łokci dwanascie y pół. Takieyże tzczyny pakulnianey w paskach drugiego gatunku łokci ośm... *1804 Paragaudys Pajūrio v.*

31. Tczyny pakulnianey na rękawy czeladne łokci 20... Tczyny pakuln(ianey) czterynitney... *1817 Paragaudys Pajūrio v.*

32. Przescieradło pakulniana iedna... *1815 D. Baltininkai Žem. Žr. 26*[3].

Pakulnica, pakulnina, pakulnik.

33. Пакулъницы тры локти, пражы пакулноu на десеть локот, лянои пражы десет локтеи... *1618 Suradgalis Pauslajo lauke Upytės p.*

34. Pakuł funtow 65... Pakulnicy łokci 120... *1775 Toliūnai Upytės p. CA.*

35. Płotna paczesnicy łokci trzydziescie sześć, płotna pakulnicy łokci trzysta czterdziescie pięc y pół, worowego trzynitnego płotna łokci pięć, przędzy pakulnianey klębow dziesięć funtow dziewiętnascie... U Jerzego Bieniaszia nayduie się pakulnicy w tkaniu cztery sciany z niezupełną odetką... *A. 1780 Palėvenis Upytės p. AM.*

36. Za wytkanie p a k u l n i c y... *1785 Ramainiai Kauno p. CA.*

37. Kłąbków p o k u l n i c y funtów dwadzieście dwa... *1793 (1794) Krikštėnai Vilniaus p. AVK 38 p. 188.*

38. Po sześć funtow p a k u l n i c y i po sześć funtow wełny wyprząść dworowi powinni... *1797 Petrošiūnai prie Kauno, KTA.*

39. Krośna ordynaryine z całym narzędziem do tkania p a k u l n i c y iedne. Berdow do tkania teyże p a k u l n i c y — iedne od pasmow dziesięciu, a drugie dziesięć y puł. Niczalnić dobrych do teyże p a k u l n i c y par dwie... *1799 Šimonys Upytės p. KTA.*

40. Koszul p a k u l n y c h męskich obnoszonych 4... P a k u l n i c y łokci 246... P a k u l n i c y na wory łokci 39... Przędzy p a k u l n e y (funtow małey litewskiey wagi) 62... *1803 Dubėnai ar Dubiniai Žem. AM.*

41. Przendza jaka się tylo moze znaleść, czy to lniana, paczesna, p a k u l n a lub wełniana, tę na swoich dniach maią wyprzęsc, biorąc pod wagą ze dworu y pod toz oddaiąc, to iest paczesniny, p a k u l n i n y lub wełny po funtow pienc, taliek zas tylko trzy... *1755 Davainiškis Upytės p. CA.*

42. Trąba p a k u l n i k u od łok(ci) $36^1/_2$... *1768 Vasaknos Ukmergės p. CA.*

104. PANAKTINIS — panaktinis.

1. Straz tygodniowa wkoło obchodzic ma kromia roboty, takze co tydzien powinno bydź trzech na strazy, p a n a k t i n i s co noc byc musi wkolo... *1681 Panemunys Ukmergės p. CA.*

105. PAVALGIA — pavalgė.

1. Druga piekarnia p a w a l g i a bez pieca po końcu izby białey, drzwi do niey zepsowane, z desk robione na biegunach, słomą kryta ta p a w a l g i a... *1646 Pajaurai Ukmergės p. CA.*

2. Czeladz moia dworna Dorota z corką Katarzyną — te służyc maią, a syn pomienioney Doroty Bałtromiey ma zostac w Poławeniu y dac mu budowanie — p o w a l g i e nową, klec nową postawic y budyneczek należący, opatrzywszy go potrzebami do gospodarstwa, ozenic go... *1654 Palėvenis Ukmergės p.*

Plg.:

3. То ест будован'е дворное... издобка до хованя варива, соломою тэж крита... *1592 Šlėnuva Kauno p.*

106. PAVARYMAS — pavarymas.

1. Każdy ciągły poddany odbywa panszczżynę z u n t a r n i k i e m tygodniową, a w swoim tygodniu tak ciągły, iako i czynszowy, zarówno odbywaią p a w a r y m a s[1] z czym dwor każe. Gwałtow trzy... *1795 Aluntis Ukmergės p. AVK 38 p. 231.*

107. PELKA — pelkė.

1. В тои отмене... грунту никчемного, п е л к и не мало есть... *1553 (1760) Medingėnai, AVK 24 p. 149.*

2. В тои одмене данои грунту преподлого, п е л к и не мало есть... *1554 (1775) Žarėnų v. AVK 24 p. 175 (plg. p. 180).*

3. Сеножать... подле п е л ь к и королевскои... *1555 (1798) Aukštinkalniai Medingėnų v. AVK 24 p. 192.*

4. Земълю нашую в Омоляхъ розделили есмо вполы: впередъ одъ лесы п е л к и Мишышки заросли на полудню того делу граница се по-

[1] *Išspausdinta:* puwarymas.

чынаетъ з пелъки бояръ господаръскихъ... *etc. 1558 (1685) Amaliai Beržėnų v. AVK 24 p. 195, 196.*

5. Кгрунт... с пелками... продал... *1571 (1575) Didžiai Beržėnų v.*

6. A 4 włokam dlia pelk nikczemnych iest przydano *(182[34])*... Naddawki są przydane tym włokam, w ktorych są pelki albo rowy wielkie *(184[5])*... dla pelki prętow 25 *(184[7])*... dlia pelki y niwki, zaiętey dla pruda, prętow 10 *(184[9])*... dla pelki morg. 2/3 *(184[13])*... dlia pelk prętow 10 *(184[14])*... dlia pelk morg 1/9 *(184[15])*... dla pelk morgi 2/1 *(184[17])*... dla pelk morg 1/24 *(184[18])*... Przydano włokam dwum... borowizny dla pelk niepozytecznych *(191[4])*... Naddawki tym włokam, w ktorych pelki nikczemne są *(199[22])*... dla pelk mor. 2 *(199[23])*... *etc. 1571 (1616) Tauragė Kražių v. IA sk. 182, 184, 191, 199.*

7. Заставил есми... ниву свою... над пелкею, прозываемое Кгалмина... *1588 (1591) Viešvėnų v.*

8. Первшую ниву Молине Уж Рамонишкес над пелками... четвертую ниву, называемую Ушъпялкис и з мышником в конъцу нивы зарослымъ ...ку тому выгоны вси над пелъками передъ вороты... *1592 (1593) Taliatiškiai Josvainių v.*

9. Вси кгрунты, которые сут за пелкею... продал... *1593 Upainiai Kražių v.*

10. Досталосе в обрубе кгрунътовъ оромых, сеножатеи, лесовъ, пелкев.. *Ir kitame dokumente:* Конъчаться тые стены до стародавнои границы до пельки, названои Дарвину пельки... Лесом заростая волока одна, названая Алка Калнас, и с пелкою... Сеножати с пелъкою подле стависка... *1593 Daugeliškiai Kražių v.*

11. О выбит'е кгвалтовное... з сеножати в пелках и з другои межи пелками... *1597 Pakražantys Kražių v.*

12. Кгрунты свои.. прозываемые Жондышки, над пелъкею Тырели... *1597 Karšuvos v.*

13. Имениче мое... з дырваны, с пущами, з гаями, з дубровами, зс пелками, багнами, болотами... *1600 Rubežaičiai Viešvėnų v.*

14. Мышник Анткамшыш границами своими подле гостинца, которы гостинец идетъ з Росеинъ до Оиракголы, боком одным прылеглы до мышнику Некрашевичов, а другим боком до пелъки тых же Некрашевичовъ... *1600 Nekrošiai Raseinių v.*

15. Продали есмо... ниву... прозываемую урочыщом Покалну Кулию над пелъкею подле урочыща Кгравъжю Кгала над ставом... *1600 Drabukščiai Pavandenės v.*

16. От березы межа, которая идетъ черезъ посродокъ пелки ажъ до дуба назначоного, которы дуб стоитъ недалеко стены Лилеикенъскои, надъ тоюж пелъкею з другои стороны... *1600 Kusiai Paįūrio v.*

17. Дал... з режы своеи, которая идет ку пелце... *1603 Apuolė Telšių v.*

18. За гурою Пеленю Кална над пелкями две нивы... *1605 Jaunoduva Karšuvos v.*

19. Под тым селищом Палапъкалнем пелка великая, хворостом заросла, на выгоны и выпусты, кгды там подданы седел, обернена была, а заборонившы может сено косити и дрва сечы... *1605 (1606) Akmenė Melaičiai Kražių v.*

20. Недалеко воротъ тых Мацаитев заставаетъ и есть тогож кгрунту Вешанъского пелка на име Озераитис... *1611 Viešainiai Vizgirdiškiai Viduklės v.*

21. Нива хворостомъ заросла на бочку сеен'я концом до могил, а другимъ концом до пелки и з шматком пелки... *1616 Jaunoduva Karšuvos v.*

22. Што пры боку остаточъного шмата от пелки есть сеножати, тую сполне обадва косити маемо... Одно сеножатъ у багъне от озера сполне косити маемо... *1619 Daugintiškiai Tendžiogalos v.*

23. (Rezy) liezą koncami iednemi do pelky Arga, drugimi do gury Szawka Kalna... Przy tym sielie bagno nazwane Wargo Pelkie... W tey Arga Pelkie wymierzonych morgow trzydziesci trzy...*1619 Kunigiškiai prie Šiaulėnų Viduklės v.*

24. Dostało sie w iednym położeniu... z błotami, pelkami, z bagniskami... włok szesc... Idzie granica... gdzie na tey starey granicy az do pelki nazwaney Klibiu Pelka kopcow zasypanych pięc, a od tey pelki ydzie granica miedzą samą nad pelką tą samą do droszki Retowskiey... *1624 (1625) Radiškė Kražių v.*

25. Na drugim mieyscu trzy rzezyky przez pelkę wielką... *1629 Obšrujai Beržėnų v.*

26. Граница назат идет ку полноцы ровом великим, а с того рову аж до пелки заростои сосною, а от тое пелки обрачаетсе ку всходу слонца... *1629 Paižnys Karšuvos v.*

27. Drugim (koncem) do pelki Genesia nazwanij Po Sądmonta Kielmu nad prudyszczem... *1633 Plateliai.*

28. Другую сеножат над тым же Швентупемъ... бокомъ однымъ до ручаю, другим бокомъ до пелки, покулъ косити може... *1637 Pašventupis Kražių v.*

29. Niwę... koncami: iednym od sciany gruntow sioła Auksztoliow az do pelki Towtwidiszki... *1637 Meiliškis Tendžiogalos v.*

30. Osobno nad rzeką Debruytą pelkow, sianożęci, liasow wllok 6... *1647 Dirvėnai, KA.*

31. Imienicze... s pelkami Staby pod Petrykayciami... przedalisma... *1652 Pakievis Šetkiškis Beržėnų v.*

32. Dwie chustki... pani moia... zakopała w pelce nazwaney Pakwiscie... Tę stopę konską przy inszych czarach w teyze pelce zakopaną byc twierdziła... Zaprowadziwszy do przepasci iedney, w teyze pelce będącey, stanęła... *etc. 1655 Luoba Telšių v.*

33. Ograniczenie... takie było... obok z gruntami krolewskimi polukscianskiemi az ku kopcowi krolewskiemu, za młynem y rzeką Niekoczą pod gorą leżącemu, stamtąd zas do drugiego kopca na bagnach y pelkach niegdy byłego... *1675 Skrondėnai Pavandenės v.*

34. Imienicza... część... przedałem... z wygonami, wypustami, z bagnami, pełkami... *1675 (1677) Viduklės v.*

35. Temuż siołu pod Szawlą u gurach wymierzoną rezow dwanascie ... leżą koncami iednemi do pelki Ażga, drugiemi do gury Szawla Kalna y do włok siola Kudyncow... *1677 Kunigiškiai Viduklės v.*

36. Imienicze... w powiecie telszewskim leżącego, nazwanego Syraicie, w polu Dziuginanach w okolicy Syraiciow... przadalismy... z dyrwany, wypustami,... błotami, pełkami... *1677 (1678) Siraičiai Telšių v.*

37. Imienicze nasze... z wygonami, wypustami, gaiami, zoroslami, borami, borowiznami, bagnami, pelkami, ługami, rzekami...*1683 (1685) Pikužiai Padubysys Kražių v.*

38. Grunty swoje... z dyrwanami, z wygonami,... z błotami, z pelkami... przedałem... *1690 Stanaičiai Beržėnų v.*

39. Drugi kopczyk we srzodku nad pełkałą, trzeci nad goscincem...: *1692 Sartelis netoli Baublių Pajūrio v.*

Žr. 16[10], 54[4 7], 70[28], 71[2], 91[5], 111[1], 112[4 11 22].

Popelk.

40. Подал и поступил есми меновным обычаемъ... две нивъки в по-

пелъкяхъ — на однои моркгъ, а на другои пол моръкга.. *1597 Pažobris Raseinių v.*

41. Подали... третюю сеножат, названую Еидимтишки, над рекою Ровдем с попелкем, до тои же сеножати прылеглым...*1599 Vinkiai Beržėnų (?) v.*

42. Сеножати сена на два возы кошен'я а на тры возы сена кошен'я у Пожыкгъмеди в попелкях... *1600 Geišiai Raseinių v.*

43. Сеножатка Папявналес Пакалвеи в концу Кгоявсъ Палаика и седлища Павлового, в одмене давного часу за папелки от мене... отданои... *1605 Jaunoduva Karšuvos v.*

44. Конец режы кгрунту оремого... подле стени самои села Тарвидъ боком прилегли, а концом почавшы од попелки сеножати Тенжы аж до яблонки клюца конец... *1605 (1606) Trainiai Palangos v.*

45. Меновите граница.. почынается дорожкою, которая дорожка идет од старого седлиска пана Бучового до попелкю в через велики гостинец, идучы с Келмъ мимо дом пана Миколая Сютила ку Ужвентем и ку именю нашому Воикговскому, над которым гостинцом великим при тои дорозце до попелков удучои ест усыпаныи копец новы нарожны велики... *etc. 1606 Vaiguva Užvenčio v.*

108. PENKTAINIA — penktainė.

1. Dostalo sie na część moie... włok siedm osiadłych, s ktorych to włok wyłączywszy ya poddanych moich w tym siele domami siedzących na ymie Yaniulia Powiłonia Łobe (s) synami onego trzema — Yonelem, Matułem, Krysciem Łobaiciami, ktory siedzi na dwuch treinach y na piątey części włoki; Mika Powiłonia (s) synami iego trzema — Szymem, Piotrem y lanelem Mikiewiczami, siedzi na treinie, na dwu panktainiach włoki; Jonela Mikołaiuna (s) synami onego trzema — Walulem, Yakubem, Piotrem Yanelowiczami, siedzi na pułłwłoczku y na szestaini; Pikcia Powiłonia (s) synem Piotrem Pikciewiczem, siedzi na penktaini... przedałem... *1633 (1634) Javidonys Upytės p.*

109. PENTINIKI — *pentininkai.

1. Заставили есмо... дворъ... Довкги... и зъ даньми грошовыми и медовыми, и съ корчомными пенязми, и зъ дяклы съ оржаными и овсяными, и зъ сѣномъ подякольнымъ, и съ пентиники, и съ колодиною... *1516 Daugai Trakų p. LOD p. XXII.*

2. Заставили есмо... дворъ... Оникшты... и зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, и съ корчомными пенязьми, и зъ дяклы ржеными и овсяными, и съ сѣномъ подякольнымъ, и съ пентиники, и съ колодиною... *1516 Anykščiai Vilniaus p. LOD p. XXIV.*

3. Заставили есмо... двор наш Еишишки и Варане... и з данми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, и с корчомными пенязми, и з дяклы оржаными и овсяными, и с сѣном подяколным, и с пентиники, и с колодиною... *1516 Aišiškės ir Varėna Trakų p. MkS p. 41.*

4. Заставили есмо... двор... Василишки... и з данми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, и с корчомными пѣнязми, и з дяклы оржаными и овсяными, и съ сѣном подяколным, и с пентиники, и с колодиною... *1516 Vosyliškis Trakų p. MkS p. 43.*

5. Заставили есмо... дворъ... Меречъ... и зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, и зъ дяклы оржаными и овсяными, и зъ сеномъ подяколнымъ, с пентиныки, и с колодиною, и зъ мезлевою, и с корчомными пенязми и со всими иными поплатки и податьми... А мезлева вся волости мерецкое маеть на насъ же быти подле давного обычая; а коли мы сами господарь будемъ в Меречы, и онъ маеть насъ стацеями и подводами поднимати по тому, какъ и передъ тымъ бывало... *1518 Merkinė Trakų p. ALRG p. 163.*

6. Дворъ нашъ Стоклишки... даемъ... в заставе... и з данми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничъными, и с корчомными пенезьми, и з дяклы оржаными и овъсяными, и съ сеномъ подяколнымъ, и с колодиною, и с пентиники, и з мезлевою... А што передъ тымъ стацеи с того двора нашого Стоклишского на насъ даивано по пятидесятъ бочокъ жита а по пятидесятъ бочокъ овса и по пятидесятъ возъ сена, тая стацея маеть намъ давана быти... *1520 Stakliškės Trakų p. RKM p. XVII.*

7. Маеть онъ... дворъ нашъ Ошмену держати... и зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными, и зъ дяклы оржаными и овсяными, и зъ сѣномъ подякольнымъ, и съ колодиною, и съ пентиники, и съ корчомными пенязьми... *1520 Ašmena Vilniaus p. LOD p. XXXIII.*

Pentinicki, pentinično.

8. Маеть онъ тотъ дворъ нашъ держати... и со всими тыми доходы, которыи на насъ прыхоживали и на врадниковъ нашихъ, съ колодиною, и съ пентинницкими пенези и зъ иншими доходы врадниковъ нашихъ... *1521 Perloja Trakų p. LOD p. 150.*

Žr. 18[231].

Plg.:

9. У великомъ князстве везде мостовничое на людехъ беруть отъ секеры по грошу; а про то приказуемъ тобе, ажъ бы еси тежъ мостовничого на нихъ отъ секеры по грошу бралъ по тому, какъ и иные люди посекерщину дають... *1524 Breslauja, ALRG p. 198.*

10. Служебники мостовничого жомоитьского пана Воитеха Кгорчыцкого... приехавшы в домы их... нетъ ведома с которых причынъ просечы посекерного от кожъдого дыму вежы по потроиному полскому, сена бреми, овса по решоту, которых они не повинъни давати... *1593 Medingėnai.*

11. Городничии господаръскии витебъскии... припоминалъ, ижъ за предковъ моихъ, городничых витебъских, и за мене Усвятчане и Озерыщане давали по рублю грошеи посекирѣщины, а теперъ... того платити... мне не хотять... *1530 Vitebskas, BA 2 p. 24.*

Literatūra: VLR p. 52-53.

110. PERGA — pergas.

1. Прышодшы кгвалтовным обычаем на чолнехъ, на промех и на пергах до оное витины розбитое и затонулое... овес, яко у витине будучы, так и на берегу вжо ратованы, кгвалтовне на чолны, поромы и на перги свои насыпаючы, на другую сторону реки Немна... вывозили...; овес собе побрали провадечы через Немен на промех и лод'ях до домов своих... *1589 Kaunas.*

2. Ку домовы своему перевестисе... через реку Немен хотели и до перкги, на кгрунъте места Вилкиискоу у берага стоячои, прыступовали...; идучые до тоежъ реки Немна, хотечы се тоеюжъ перкгою перевести... *1647 Vilkija, APh 4 p. 106 (21).*

3. Naczynia wodnego na Niemnie: pergi dwie... *1665 Gelgaudiškis Veliuonos v.*

111. PERVOR — pervara.

1. Od... imienicza... odłączywszy czwartey części połowicę... z iazami, zatokami, blotami, bagnami, pelkami, z dyrwanami, wypustami y ze wszytkiemi przynaleznosciami y za perworem będącemi... daruiemy... *1685 (1690) Lelaičiai Butrimai Straupiai Telšių v.*

2. Niwę iedną gruntu oromego, sianozętnego y liesnego, ktora się niwa poczyna koncem iednym od stawku y perworu, drugim koncem opiera się do drogi poprzeczney... zastawilismy... *1688 (1691) Lelaičiai Telšių v.*

3. Przedalismy... szmatow osmi gruntu oromego, lesnego y sianozętnego odłączywszy od imienicza naszego... w powiecie telszewskim, nazwanego w Progułbie Łowmie: w pierwszym mieyscu w uroczysczu nazwanego Bersztwu reza koncęm iednym od miedzy pana Stephana[1] Prałgowskiego ydąc przez ruczay Darguzia do p e r w o r u kliocow panow Giniatowiczow, z iedney strony grumtu pana Piotra Vkryna, z drugiey pana Fabiiana Giestowta, szyrokosci pułszosta pręta y krok; tamze po koniec tegoz samego szmata co zostało od pana Stephana Prziałgowskiego kupli szerokosci przez pręty dwa, dłuzyny az do sciany włosci szkudskiey wsi nazwaney Morginikow; na trzecym vroczysczu nazwanego Norwoyszyski smat trzeci począwszy od p e r w o r u wielkiego, drugim koncęm do miedzy panow Ławmeła(y)cow, szyrokosci cztyre pręta y krok iedęn; na czwartym miescu w łąkach ruczaiu Darguzia vroczysczęm nazwane Norwoyszyski od miedzy panow Łukayciow, drugim koncęm do p e r w o r u panow Ławmełaycow, z iedney strony podlie miedzy pana Piotra Vkryna, z[2] drugiey pana Fabiana Giestowta, szyrokosci przez prętow piencz;... na siodmym mieyscu vroczysczęm nazwanym Rumsza Liknas koncęm iednym od p e r w o r u panow Łukaycow, drugim koncęm do sciany sioła Rumszaycow, z iedney strony podle miedzy pana Piotra Butowicza, z drugiey strony pana Stephana Przałgowskiego, szirokosci pultora kroka.. *1691 Pragulbė Laumė Telšių v. Žr. 195.*

Žr. 167[2].

Plg.:

4. Rezę... vroczyszczem nazwaną [G]aniszki przez pole wdłuż ydącą, koncem iednym od wschodu słonca y p r z e w o r u gruntow tychze pp. Towciow... *1675 (1683) Taučiai Telšių v.*

112. PIAVŃ — piaunis.

1. Сеножати за речкою Явкгилою на Пирчевскои дорозе, обапол дороги и до сеножатеи Сиповичов, окром п ь я в н я Станевои,... мають... косити... *1562 Dotnuva Veliuonos v.*

2. Зестенок... пры п я в н ю Станевом нашом их милосты оддали нам... *1614 (1616) Valučiai prie Dotnuvos Veliuonos v.*

3. Застенок Кгярвесъ П я в н и с за певными границами... а другим боком при кгрунтех и сеножат'ях их же самых панов Лопинскихъ и иншых учасников, толко яко п я в н и с заходит... а другим концом до п я в н я Станевого... *1619 Valučiai prie Dotnuvos Veliuonos v.*

4. Продали есмо... (ниву) врочищом Аписедис, которая нива лежит... аж до п е л к и п я в н я... *1573 (1575) Karklėnų v.*

5. З другои стороны таяжъ нива прилегла п я в н и Жограви ти... *1579 (1798) Kražių v. AVK 24 p. 373.*

6. На четвертом местъцу сеножат, прозываемую Савсоя Пева Падекснис[3] со вьсим с хворостомъ, с п я в н е м ъ, которои сеножати кромъ п я в н я на чотырнадъцать возов сена кошен'я... *1598 Pagirždutys Karklėnų v.*

7. Продалъ... есми... вси тые кгрунты... границами давными и певными: наипервеи от кгрунтов Кулевичов, яко ров называемы Будку Давъба и речъка Ловъковша заходит... ажъ до п я в н я великого Воинатовъ и Контовтовичовъ... *1599 Laukuva Kelpšaičiai Šauduvos v.*

8. Заросльъ лесом зарощоная, врочищом называемая Бука П я в н и с ... Тую заросльъ... с другого конца третеи части тогож п я в н я под самими великими березами и могилами[4] подданого Семеновичовои граничыт стена значная старая, поперок того п е в н я заросли знат вжо давно учынена... *etc. 1599 Pužai Viduklės v.*

---

[1] Stehpana. [2] w. [3] Падекенис. [4] могилалами.

9. Подали... другую сеножат, названую Ракгува Певе, с подгуркои кгрунту оромого и с пявнемъ, въ одном местцу лежачых и до тои же сеножати прылеглыми, того всего третюю част на шест возов сена кошен'я... *1599 Vinkiai Beržėnų (?) v.*

10. Поступили есмо... три нивы... то ест от дому нашого збоку межа старая идет мимо пявня и лужи, також концом одным до межи старои на пагорку, а с тои межи концовои через поле и через середину другого пявня з другого боку и конца ново есмо межу брознами переорали через того пявня мимо лужу и ручаи маленки... *1600 Garyšiai Viduklės v.*

11. От того копца граница идеть межою... до Нендру пявня, покул на сеножати зъ с части моеи сено может косити, тымиж сеножатми до пелки... Ку тому продали есмо на вечност також четвертую част заросли пявня, прозываемого Мацышки в тых же границах... *1600 Girvainiai Pajūrio v.*

12. Нив две — одну... прозываемую Папявне, концом одным до тогож пявня сеножатного сполного всее околицы тое Рощевское... *1602 Rosčiai Veliuonos v.*

13. В третим полю, названом Старое Седлиско, досталасе штука им с тое стороны од Вишъню пявня, концом пры части, в одмене за седлиска отданое, а боками обема з обу сторон от кгрунтов частеи мне... в том полю досталым, концом до пявня, яко ест ново заграничоно, кгрунт подлы але гноины; там же пры боку тое штуки досталасе им штука болота и хворосту, названого Вишню Пявнис, концом одным до поля Паанкгис... *1602 Gimbutai (Gembučiai) Karšuvos v.*

14. Через тую дорозку граница идет мымо две яблоне, неподалеко от себе стоячые, по конец пявня... прыходит знову до... великого гостинца, до Ворнъ идучого, и через тот гостинец... переходит и ручаем з нивою, деревом зарощоною и с пявнем з одного, яко межа, з другои стороны гостинца за тою нивою и пявнем заходит близко первшои границы... На третем местцу тогож кгрунту моего Любшышок мышник зарощоны и (с) сеножат'ю а з ручаиком, названы Капу Давба, лежыт... по дорожку и пявнъ шляхтяньки Грышковои и просто через конец того пявня, заимуючы от дорозки того пявня конец просто на другую сторону, которыи се з нею делит, и так вколо и з ручаем идет мымо давбу шляхтича Твор'яна... *1604 (1605) Liubšiškė Karklėnų v. netoli Getautiškių.*

15. Ниву нашую променяли есмо, называемую Папявня над Кудупемъ ... другим концом до пявня и до Кудупя... Другую сеножатку тужъ подле седлиска нашого Покгравжов... другим боком... по пявня... *1606 Rukaičiai Raseinių v.*

16. Нашодшы моцно кгвалтомъ... на сеножат его имен'я Пилсуд, называемую под пявнемъ великимъ под горою подле сеножати своеи Бортъкишки... кгвалтовне еси покосил... По том... наехавшы... на другомъ местцу в другомъ пявъни имен'я его Пилсудъ, называемом Кгеидутишки, которы пявнис досталсе в отмене... на которы пявны наехавшы... кгвалтовне мех ръвал... еси и сеножат под тым пявнемъ подтопътали подданы его ездечы по мех... *1607 Pilsūdas Karšuvos v.*

17. Пры лесу моргъ один и пят прутов, за пявнем моркговъ два прутов дванадцат... *1619 Žalpiai Viduklės v.*

18. Od tego kopca ydzie granica w poł ruczaiu nazwanego Kiezgałvpis y w poł piawniow łozyny, rokiczyny zarosłey, miedzy ktoremi łozynami w sianozętkach w poł ruczaiach są dwa kopcy zasypane, od tychze kopcow ydzie granica takze w poł ruczaiu piawniem przesieczona, tamze w posrzodku trzyby sieczoney kopiec zasypany, od tegoz kopca ydzie granica takze w poł ruczaiu Kiezgałupis do kopca naroznego, w tym ruczaiu w piawniu zasypanego... Od tegoz kopca ydzie granica ku dołowi y piawniow ruczaiem y dzieli ta granica dawna od grątow piawniow y sianozęci Szwentrogiskich, a z drugiey strony od lasow

sianozęci Małgadyskich... Tamze niepodaleko tych lasow Małgadyskich sianozętka s piawniem nazwana Kiezgalvpis morgow trzy pręt ieden... Ydzie granica miedzą ku dołowy[1] przez droszkę od lasow Szemetyszkich do miedzy samey od piawnia Kiezgałvpis będącey, gdzie tam na rogu samym kopiec zasypany, potym ydzie granica tą miedzą samą wysoką po koniec piawnia Kiezgałvpis, gdzie tam pod miedzą przy drosce poki sianozęc Szemetyszka zachodzi kopiec zasypany, od tegoz prosto ydzie granica przez ruczay Kiezgałvpis, poki piawnis chworost zachodzi... Na trzecim mieyscu nad goscincem tymze wyszey mianowanym piawnis y sianozętka nazwane Kapu Weias, w nim wymorgowano morgow trzy prętow dwadziescia pięc, podle tegoz piawnia w koncu niwa Janeliszka z drugą niwką... Granica tego piawnia Kapu Weias y tych dwu niw Janeliszkich poczyna sie z miedzy od grątow Szemetyszkich, gdzie w koncu tey miedzy kopiec pod iarzębiną iest zasypany, s tego kopca ydzie granica prosto trybą przesieczona do sianozętki w tym piawniu Kapu Weias, w ktorey sianozętce kopiec zasypany... *1624 (1625) Radiškė Kražių v. (Du įrašu).*

19. Granica prosta ydzie az do naroznego kopca, pod gaiem Lenkaytyskim na blocie w piauniu usypanego y plotem ogrodzonego, s ktorego piaunia od tego kopca naroznego sciana idzie przez gay moy Lenkaytyski... *1629 Burniai Kražių v.*

20. Iedna (niwka) nazwana Moline z obu stron rzeczki Ryngawy, druga y trzecia koncami do piawniow y sianożęcie... *1629 Draudiliai Vilkijos v.*

21. W spolnym piowniu prętow dwadzieścia... *1631 Kolainiai Patumšų v.*

22. Випуст а вигон... окграничоны... од... конца пявня медзами и обок дороги, идучои с Кроз на Ворни од Ракгаини, названого...; Скрузъкалънис обок остинъца, з Бурбишок до Рукъши идучого, и обокъ пявня, од полъночы (нив)ъка, с того боку Дранъгас лежачая, на сеене ярки бочок чотири, конъцомъ до пелъки Борах; Дрангас пявнис конъцомъ од закоду слонъца од Купърес Калъна, з боков сеножати (в) одномъ обрубе на кошене сена возов шестидесет, концом другим до услотюв и яко пелъка заимует; поперегъ нива з обяду на том Драгас пявню... Нива .. конъцомъ до Грижов обокъ услутюв... *etc. 1641 Gandriškė Lapaičiai Kiluva Pašilė Karšuvos v.*

23 Zawodzili grunty, do imienia Poszyl należące, nazwane Baroniszkie Mackiszkie... dyrwany, liasy, sianozęci, pastwiska s chrosniakami, takze szmat piawna, kałuzę, ktora wedle gruntow Paszkiewiczowych lezy... *1644 Pašilė Rezgaliai Karšuvos v.*

24. Ktore grunty nasze są odlegle od imienicza naszego nazwanego pod Medweygałą Berzach, w powiecie powondenskim... leżącego, lezące w teyze okolicy Berzy... za pewnemi znakami y miedzami lesne, błotne y bagni piawniem Papureinia... bokami — iednym poki sianozęci Papureinis y pod Sudmontakalnie... daley lesne y błotne zarosle s piawniem Swirgiedow... przedalismy... *1672 (1678) Beržiai Pavandenės v.*

25. Na vroczyszczu Dubioie Pelkie we dwuch sztukach wciąż lasami, sianozęciami y piawniem morgow dziewięc, prętow szesc, kopanek pięc... *1678 Padubysys arba Pašiaušė Kražių v.*

Žr. 2[8], 24[10 11], 54[2 5 7],61[5], 62[1], 70[12], 91[7].

113. PIEVUP — pievupis.

1. Imienicze moie... (z) sady owocowemi i chmielowemi, s piewupiem y z wałdomiszkami w pewnych miedzach... daruię... *1677 Mitkaičiai Telšių v.*

---

[1] *A*: miedzy ku domowi.

Apie tą pat: Dobra swoie wszystkie ziemskie... z gruntami w e ł d o m s k i e m i y s p i e w u p i e m w tym ograniczeniu będącemi... daruię... *1679.*

114. PILEKOLN — piliakalnis.

1. Продал есми свою дѣлницу земли на пол бочки... а тая земля лежит подле великое дороги у п и л и к о л н и . . . *XVI a. pradžia, prie Memėžiaus (netoli Vilniaus), CA.*

2. Нивы чотыры на чотырох местцах: перва Алкуся, друга в п и л е к о л н я х, третя Пастулкгии и четверта Пастулкгии... *1597 Gaižuva Vilkijos v.*

3. Dał odmianę za rzeką Szeszuwą przy gruncie pana Sielickiego od gościńca starego mostu nad rzeką Szeszuwą pod p i l e s k a ł n e m... A za rzeką Szeszuwą pod p i ł e s k a ł n e m gruntu chrostem zarosłego morgi cztyry... *etc. 1619 Arglaičiai ir Mosteikiai Viduklės v.*

4. Ниву прозываемую Дудишъкя, конъцомъ первымъ до п и л е к о л н я, другимъ конъцомъ до кгрунту братанковъ моих... Сеножатъ лежачую бокомъ первымъ до реки Лявъды, а другимъ бокомъ також (до кгрунту) тых же верху мененых братанъковъ моихъ, концомъ первымъ до п и л е к о л н я, а другим концомъ до кгрунтов околицы, названои Бемеиневъ... *1629 Skučai Daunoriai Veliuonos v.*

5. Нива за п и л е к а л н о м ъ ку Шатомъ над р е и с т о м ъ... Тамъ же на п и л и к а л ъ ню д и р в а н ы два с к у л я м и воколо могилища... *1634 Šėta Ukmergės p.*

Plg.:

6. Сеножать прозываемая по литовъску Саманина Текъме, боком одным прылегла до горы П и л я к а л н я, другою стороною прылегла до селища... а концами таяжъ сеножать вперла обема до сеножатеи... а тои сеножати вдолжъ сажон две копе безъ пети сажонъ, а впоперекгъ петнадцать сажонъ, а косится сена возовъ девет... *1600 (1601) Gaižuva Vilkijos v.*

7. Cztyry niwy... w powiecie wilenskim w polu Dziewiałtowskim Antokolskim leżące... to jest jedne niwę nazwaną Zuykieszkie Rudakoyszkie pod gurą P i l a k o l n i e m w dolinie... *1635 Antakalnis Deltuva Vilniaus p.*

8. Кгрунтъ ихъ села Бовнаровского... недалеко горы К о и д я п и л я ... Виделъ есми... подле гори К г о и д а п и л я гречихи... пожатое... *1585 Beinarava Upytės p. AVK 26 p. 36.*

9. Наславшы.. служебьника своего... на кгрунт подданого его милости пана воеводы троцкого на име Григор'я Матеевича Будя, лежачыи... в поли, прозываемомъ Яновдовскомъ, на ниву, прозываемую урочыщомъ К г о и д а п и л и с ъ, лежачую межы кгрунтами его княжатскои милости одным концомъ до ручая Равдя, а другимъ концомъ до ниви, прозываемое Апидемис, бокомъ одным до дороги великои, которая идет з места господарского Ретова до места его княжатскои милости Крожского, а другим боком до горы мышниковъ, прозываемых К г а и д а п и л и с ъ, на полтори солянки сееня гречихи... покосившы... звозил... Тот кгрунт К г а и д е п и л и с ъ естъ мои властны, з стародавных часов Северинишки... и я самъ, а не подданы его милости, здавна ужываю... *1596 Jaunoduva Karšuvos v.*

10. Кгрунты земленые заросłые... урочищомъ П а к г а и т ь п и л и с — з однои стороны подле стены волокъ подданныхъ господарьскихъ волости бержанскои села Дыркъшов, з другои стороны подле стены волокъ подданных его милости пана Зенов'евичовых куршанских села Пускудевъ, с третеи стороны подле стены волок лесных его милости пана Станислава Шеметовых имен'я его милости Бержанского, а з четвертои стороны подле кгрунтовъ бояр господарьскихъ Ваитшаитевъ лежачые, именеица нашого Ворпутянского... продали есмо... *1571 (1575) Varputėnai Beržėnų v.*

11. Отъпровадили до двору его.. называемого А в ъ к ъ п и л и... *1603 Veliuonos v.* —

115. PIRKOITA — pirkaitė.

1. Будованя всякого, то естъ... пиркоиты, драницами крытых, вырекъ... *1596 Anykščiai Ukmergės p. AVK 32 p. 453.*

2. Budowania dziatkom... na częsc ych: piekarnia s sienią, s komorą, klec iedna, obora, pirkayta (s) sienią, odryna, ozierod połowicza ... *1634 Papivesiai Upytės p.*

3. Ymienicze nasze... z budowaniem domowym y gumiennym, wymuiąc na siebie chromin klietkę y pirkayte... przedalismy... *1655 Mimainiai Bukonys Ukmergės p.*

116. PIRTIKIA — pirtikė.

1. Меновите хоромъ:... пиртикя, одрына... *1578 Stanaičiai Karklėnų v.*

2. S chrominami, to iest:... piekarnia iedna, pirtyka iedna, swietlicza iedna, laznia... *1581 (1582) Bugeniai Telšių v.*

3. Na częsc pana Michałową swiren nowy i pirtikia... *1586 (1599) Šilėnai Beržėnų v. IA sk. 273*[38].

4. Пиртыкя купленая за копу грошеи литовских... Пиртыкя соломою крита, за копу грошеи литовских збудована;... лазня соломою крита, за пятдесят грошеи литовских збудована... *1589 Pavarduvys Telšių v.*

5. Кгрунт мои... з будован'ем хором домовых: светлицою и коморою, клет одну, пиртика, гридня, вежу, лазню... *1590 Judikaičiai Beržėnų v.*

6. Хоромыны домовые, где тот подданы ее мешкалъ, до дому своего отъвозилъ, меновите:... у пиртики помост верхни, стены передней чотыри бервени, ушаки и двери с пробоими железными; в лазни пола з двух дошок уробленые... *1592 Jaušaičiai Medingėnų v.*

7. Будован'я дворного... пиртика.. *1596 Severėnai Karšuvos v. IA sk. 435*[7].

8. Будованя хороминъ: пиртикя, вежа, ев'я, озереда переплотов пять... *1598 (1600) Eidininkai Medingėnų v.*

9. Отбившы клотку с пиртики выкрал сорок бохнов великих хлеба чы(с)того сытного... *1599 Gondinga.*

10. Пиртике дерева дубового черес даху... *1599 Jaunodava Karšuvos v. — Kitame dok. apie tą pat:* Хором домовых:... пиртика... *1599.*

11. Пирътика до хован'я речеи стравъных, соломою крита... *1600 Lioliai Viduklės v.*

12. Хороминъ домовых будован'я домового:... свиренъ, пиртику, лажню, грыдню... *1600 Lekemėnai Gondingos v.*

13. Продал есъми... пустовъщызну в Жадмонтишъках.. и с хроминами, на томъ кгрунте лежачыми, то естъ з вежою с примъномъ, з гриденкою, с клет'ю нискою и с пиртикою[1], з лазънею, в гумне токъ[2] з явъею, з одриною, с хросту плетеною, озереда переплотовъ петма... *1601 Klaišiai Beržėnų v.*

14. Будованя домового: вежа, пиртика, явъя... *1601 (1602) Eidininkai Medingėnų v.*

15. Пиртике полчетверта сажня, лазню тры сажни, — вси хоромины драницами критые... *1603 Daukintlaukis Kražių v. — Apie tą pat:* Пиртикя полчетверти сажъня... *1604.*

16. Mienowycze budowania chromyn: wieza iedna s prymnem y staynią po koniec wiezy y drugą[3] komor[k]ą, kliec yedna bez podklieta nakryta dranycamy, pyrtykia iedna, laznia iedna, pyrtykia stara

---

[1] питаркою. [2] такъ. [3] drugu.

zlozona na gromadzie pod dachem wiezowym, — s plothy ogrodzonymy wszystek dom y ogrody; (w) gumnie y o w i a yedna, ozerodla przeplotow cztyry, a dwa starze na ziemy liezy... *1604 (1605) Palūšė Telšių v.*

17. Продал... есми... часть мою кгрунтовъ... зъ хороминъками домовыми и гуменными, в Повиксвю стоячыми, меновите: клет'ю, вежою, п и р т ы к о ю, гриднею, у гумне осет'ю и одриною... *1604 (1605) Paižnys Karšuvos v.*

18. С хоромин трох дверы выбрати: одные з вежы, а другие з гридни и третие с п и р т и к и, — и тое отвести казали до двора своего... Видел есми... в тои же вежы с тогож дому дверы вынятые, такъ же и з грыдни выламаные, на третем местцу дверы з ы з д о б к и выламаные... *1606 Penkainiai Viduklės v. — 1607 tas pat.*

19. Юр'и Тамашевич Стомбраитис, учынившыся жолнером и с тими помочниками своими жолнирми, которы се з роти Еленского меновал... наехавшы моцъно кгвалтом на дом его... в п и р т и ц е налезшы пива бочок тры, одну бочку пива выпили, а две бочъки пива роспустившы и бочки взнан обернули... *1618 Kaupiai Medingėnų v.*

20. П и р т и к ю (*B*: п е р т ы к у) новую, за копу грошеи одну купленую... *1618 Pasvaigiai Džiugailiai Telšių v. (Du tekstu).*

21. Меновите хоромин, у которых малжонка моя мает мешкати: избы светлицы две белие напротивко себе с коморою побочною; повалушекъ; жытникъ, где збоже ховают; вежа, где челед мешкает; другая вежа, где сено складаю(т); п е р т и к а; лазня; грыдъня; обори для быдла... *1624 Pekaičiai Pajūrio v.*

22. Inszych chromin:... p i r t y k ę... zostawuiem... *1624 (1625) Pupžubiai Tverų v.*

23. Trzecią część (imienicza) wszytkę y z w e ł d o m i s z k ą, nazwaną Pod Alsia L i k n e m, s chrominami, mianowicie: wieza iedna, p y r t y k a y łazna, iuz stare... zostawą puscili... *1645 Pragulbiai Telšių v.*

24. Изба белая и пекарня;... п и р т и к а до хован'я важива... *1649 Spaudžiai Paakiai Beržėnų v.*

25. Powiedział, jz kupił p i r t y k ę albo łaznią z przysiąkiem za złotych szesc, i a w i ą z tokiem kupił za złotych dziesięc... *1655 Nevarėnai Telšių v.*

26. Nad sadzawką p y r t i k a z sienią, znac piwo rabiano, juz się skrzywiłł ten budynek, drzwi na biegunach, zameczek wnętrzny z proboiem[1] zelaznym, dach dziurawy. Od tey p i r t y k i dom stary... *1673 Dabikinė D. Dirvėnų v.*

27. Budynkow domowych y gumienych — p i r t y k ę, płotow przęsłow piętnascie, ozierzodła przepłotow trzy, — to wszytko on sobie wyprowadziłł... *1689 Šarnelė Noriškis Viešvėnų v.*

28. Co są budynki przybudowane — staynia, wozownia, p i r t y k i a y bierwiona... małzonka moia miła ma sobie pobrac... *1692 Gudiškiai Telšių v.*

29. Вежа великая, п и р т и к а, лазня, гридня... *1594 Pašilė Karšuvos v.*

30. Будован'я домового: светлица в гухлы зрубленая з сенми, клети три — две клети на подклетами, а третея при земли, вжо наполы старые, вежи две — одна вежа с п р и м н о м ъ, а другая без п р и м н а, гридня, лазня, п и р т и к я новые, в гумне я в' ю, одрин'я, озеродла переплотов осмънадцат... *1595 Kikonai Rietavo v.*

Žr. 89[10]. *Plg. 43*[118].

---

[1] broioiem.

Pirtykaicia.

31. Piekarnia z sionką, z pirtykaycią, przysioneczek ieden... — *Apie tą pat kitame dokumente.* Piekarnia s piekarenką albo komorką na warzywo, słomą kryte... *1636 Šilaikiai Ukmergės p.*

117. POBIRŽA — pabiržė.

1. Продали кустов'я нашего побержи на великои дорозе, едучи зъ Ясвон до Ковна, Кампусу на Стулкгуупе, а в другом месте так же кустов'я недалеко от тогож кустов'я Обелина Славедишке, а на обеих тых побержах сеетца на две солянки сеен'я... А если бы хто из близкихъ наших мели у тыи побиржи наши проданыи уступатися... тогды... маем тыи побиржи проданыи очищати... А Якуб Юркгевич пред ся мает тыи побиржи купленыи водле купли своее одтримати... *1566 Vilkijos v. Prv.*

2. Побиржах влоки (*B*: влока) мами сполне наполы ужывати... *1593 Kulautuva Vilkijos v. (Du tekstu).*

3. Дванадцатая нива в побиржах боком и концом одным до нивы нашои... Трынадцатая нива в тых же побиржах... Чотырнадцатая нивъка в тых же побиржах... *1602 Paklaniai Raseinių v.*

4. До того ещо лесу в побиржуса, прозываемого Атавкга, пры лесе тых же... розделившы половыцу свою того лесу Атавкга от ных... меною пустили... *1604 (1605) Pluščiai Kražių v.*

5. Włokę gruntu nazwaną Węckiszki Pikciuniszki... ze wszytkiemi gruntami oromemi y nieoromemi, lesnemi y sianozętnemi, łąkami, pobirzami, błotami, weiami pod wypustami, z wygonami, wypustami y miedzy temi wypustami z placem y siedliskiem karczemnym... przedalismy... *1674 (1676) Betygala Padubysys Ariogalos v.*

Pobiržin.

6. З сеножатми лучными и побиржинами... *1584 (1585) Galniai Josvainių v.*

Pobiržany.

7. З сеножатми мурожными, лучными и побиржаными... *1571 (1575) Gaižuva Vilkijos v.*

118. POGRUNDA — pagranda.

1. Granica tego gruntu: do gruntow podanego czadoskiego Nargieła do ruczaiu Szałtaupia, wtora granica koncoma do rzeki Wizony, trzecia do pogrundy do gruntow czadoskich y do gruntow pana Marzewskiego, czwarta granica bokoma przez rzeke Wołksne do gruntow Piotra Narwoysza... *1659 (1669) Panemunys Ukmergės p.*

2. Нивка... въ покгрындах у волоках села его милости одмен, при стене бочнои од покгрындъ заложонои, и пры стене концовои полча и болота... *1598 Strėvininkai, CA.*

Plg.:

3. Послалъ... до власного лесу застенку, з давъных часовъ зарощоного ... названого на врочыщу Од Таврожы до Вертимовъ на Покгронъды... *1626 Kurkliai Ukmergės p.*

119. POKALN — pakalnė.

1. Sztukę sianozęci dworney począwszy od pokalnia az do czeremchy drzewa od rzeki Ławeny do polia... zawiedli... *1634 Palėvenis Ukmergės p.*

120. POKOPI — pakapės.

1. Две нивки прозываемые Петрашишки концами до могил в покопех... другые две нивки так же в одном местцу, прозываемые врочищом Бернатишки в покопех, одна лежит концом одным до дороги, которая идет от пол бояр Кгоижовских до местечка Оирякголского... Четвертая нивка наполы зъ зятем моим Лаврыном Мартиновичом Семашкевича под могилами, з одное стороны подле дороги, которая дорога идет от бояр господарьских Ядовкговичов до двора пана Словикового... *1590 Gaižuva Vilkijos v.*

2. Нива лежачая в покопяхъ подъле могилъ, сеенъя на неи на чверъть бочъки... Сеножатъ... на третемъ местцу в покопяхъ на трохъ местъцахъ... *1597 Jonydžiai Ukmergės p.*

121. POLOVŽA — palauža.

1. Сеножат луку, концом одным од кгробли, другим концом до половжъ до лесу... *1629 Šaukotas Tendžiogalos v.*

122. POSED — posėdis.

1. Били намъ чоломъ прыставове и вси люди волости нашое упитское... и вказывали передъ нами листъ брата нашого славное памети Александра, короля его милости, до воеводы троцкого пана Петра Яновича писаный (*1492 — 1497*), в которомъ жо описуеть, ижъ за первшыхъ воеводъ пры отцы нашомъ многии новины имъ ся стали, и которыи наместники воеводины на тую волость нашу прыеждчывали, тогды бирали на нихъ, ездячы по посадемъ, с кождое поседи по осмисотъ куръ, по осмисотъ плечъ мяса, по девеносто барановъ, по двесте бочокъ овса, а по шестидесятъ копъ грошеи, а по двадцати подводъ, чого здавна не бывало, — и Александръ, король его милость, убачывшы, ижъ то есть людемъ нашимъ с тяжкостью, установилъ его милость и выписалъ то в листе своемъ, ижъ маеть наместникъ воеводинъ ездити по посадомъ на году тры разы: двакротъ мають на него делати по трыдцати поседеи, а в третее, на весьне, по пятнадцати поседеи; а на кождую поседь мають прыехати к обеду, а ночовавшы и обедавши на заутрые маеть прочъ поехати; а на кождои поседи мають ему дати по барану, а по пятнадцати куровъ, пятнадцать плечъ мяса, а по пуду меду, и тежъ на кождои поседи по тры бочки овса, а по куницы шерстью або за куницу дванадцать грошеи... Мають врадники пановъ воеводъ троцкихъ... водле тое уставы... и водле листу короля его милости Александра къ нимъ ся заховати и по тому оныи поседи съ нихъ брати... *1538 Upytės v. DZOK p. 42.*

2. Што ся тычеть плату съ тое волости впитское на воеводу и на его врядниковъ, которыи на нихъ недавно уставенъ есть отъ пана Григорья, воеводы троцкого (*1510 — 1518*), бо передъ тымъ того николи не бывало, только дань медовая а дякла овсяныи а куничныи и пѣнязи давано, а сто копъ грошеи сѣнныхъ пѣнязеи, а сто копъ посѣдныхъ, а кромъ того больши ничого съ ихъ не было... *1530 Upytės v. ASb 1 p. 42.*

3. Заставил есми... две службе людеи моих отчызныхъ.. врочыщом в поли Ужуболском лежачые... з дан'ю медовою и грошовою, и дяклами, и поседми, и пошлиною, з винами и пересудами, куницами и зо всею повинност'ю... *1570 (1588) Užubaliai Upytės p.*

4. Людеи тяглых... служба, платят поседи грошеи трыдцат... *1589 (1590) Rodai Upytės p. IA sk. 292*[55].

5. В году давно минулом по нарожен'ю Сына Божого тисеча пятсот сорок[1] осмом месеца мая двадцатого дня небощык деи отец их... Миколаи Добкович, бывшы хоружы пенянски, зоставил деи продковы твоему... небощыку Балтромею Воитъкевичу.. три службы людеи своих властных отчызних

[1] *Turėjo būti:* пятдесят.

... службами тяглыми окроме иншых повинностеи, домами мешкаючых и лежачых... в поли Борклонском... которые деи тые л[юди]... зоставленые службы три служыти толко с клячами [— — — на] кождом тидню то ест почавшы от понеделка аж до обеду суботнего робыт, а п[о обеде] в суботу до дому отходити деи мели, а от иншых поддачков а повинностеи, с тых [по]мененых службоъ приналежачых, тых подданых небощык Миколаи Добъкович визволил и в листе своемъ зоставным небощыку продкови твоему ...Балтромею Воитъкевичу... подачков брати не описал ани с такими подачки зоставовал, хиба толко, яко се вышеи поменило, тяглою службою служити м[е]ли от понеделка до суботнего обеду, але сам на себе и на дети свои... всякие подачки и повинности брати волно оставил, — а меновите того деи не зоставлено и до чого деи есте вы ничого не мели, то естъ до чыншов пенежных, д я к я л н и х, жыть, овсов, лнов, гусеи, куров, подвод, серебщызнъ, выправован'я на воину, допомаган'я на веселя и до вин, — то пак деи вы помененых податков ничого не маючы у прислуженю собе тых у верху писаных служоб тых всих податков небощыку отцу их... Миколаю Добковичу, а по жывоте его им самым, властным отчычком тых подданых, службам тром давати заказавшы и заборонившы и вси податки и повинности з них... на себе деи есте привлащыли и привернули и от того немалого и давного часу у верху описаного вси повинности на кождом году на себе вы берети, то ест деи меновите с кождое службы што вы отбыраете: п о с е д и по тридцати грошеи и по чотири грошы от кождое службы на кожди годъ, лну по сту, гусеи по двоигу, куров по двоигу, военных пенезеи зо всих трех служоб за кождым разом на воину едучы пят коп грошеи, в подводи на кожды год до Вилна або до Ковна по два разы, а естли бы в подводи не высылано, тогды деи от того примусили деи есте на год давати по копе грошеи, от толокъ по пол копы грошеи, на веселе допомагаючы медницу меду, яловицу... *1594 Barklainiai Upytės p.*

6. Заставили... есмо... службу людеи подданыхъ нашыхъ властъныхъ, на волоце оселую, от имен'я нашого Ужужортьского... домами и оселост'ю мешкаючых... в полю Леловкях... и зо въшелякою повинъностю их... А повинност тых подданыхъ... на роботу ходити мают... кождого тыдня годин пят дни, а други два дни в кождомъ тыдню уставичъне о своим хлебе з волами, клячами, яко каже и щымъ розскажутъ, п о с е д и мают дати грошеи трыдцат, льну доброго сто, в подводы два разы в рокъ до Вилъна и до Ковна... *1624 Užužartis Upytės p.*

7. Заставили... есмо... службу людеи нашыхъ властную... с повинност'ю таковою, то ест меновите тот подданыи от нас заставълены мает кожъдого тыдня на роботу ходити з волма, с клачою або с чым розкажеть почавъшы от вторку ажъ до суботы, а п о д у и с на кожды тыден два дни ити и на роботу ходити, п о с а д з и готового грошa пол копы грошеи литовъскихъ, льну сто, а до спратнен'я жыта, такъ и яриныи на кгвалт опрочъ службы на тыдзен по троигу ити мають не болшъ, одно три дни до жатя ярины, а другие три дни до жатя жыта... *1625 (1626) Užuvalkiai Vidulaukiai Upytės p.*

Zastawili... poddanych naszych, mieszkaiących domami... w polu Vzuwolkiach Widułowkiach... s powinnoscią tych poddanych tak, iako nam samym pełnili, a mianowicie ci poddani... na robotę maią chodzic po iednemu z wołmi, s klaczą abo s czym roskaze na kożdy tydzien począwszy od wtorka az do soboty, a p o d u i s na kozdy tydzien dwa dni począwszy od Swiętego Jerzego az do swieta Wszytkich Swiętych, p o s a d z i gotowego grosza poł kopy, lnu sto, a do sprzętnienia zyta y jarzyny na gwalt oprocz służby na tydzien po troygu isc maią trzy dni do zyta, a drugą trzy dni do jarzyny, w podwody, gdzie tez rozkazano będzie, powinni iezdzic, yle tego potrzeba będzie... *1632 (1634) ten pat.*

8. Староста жомоитскии. На того Воида а на Меижа з братомъ доводили люди, што бы они тивуну и наместнику п о с е д и делали. Ино перед нами сведчыли бояре... штожъ тотъ Воидюсъ а Миижы и з братомъ

Жукомъ а с Таниушем поседи тивуну[1] (и) наместнику перед тымъ не чынивали. И мы того досмотревъ и нине имъ не казали тивуну и наместнику поседи не чынити, толко имъ князю великому конемъ служыти и тою службою, какъ отцы ихъ служыли, какъ иншыи бояре... *1484 (A. 1542) Žem. DMA p. 537.*

9. Просилъ въ насъ (господаря) землицъ пустовскихъ у вилкиискомъ жо повете, на имя Якубовы, а Меижовы, а Можърыловы, а Нарутевы, а поведалъ намъ, штожъ съ тыхъ землицъ поседи намъ даиваны. Ино мы ему и тые землицы пустовские дали... а што съ тыхъ землицъ поседеи шло, того вжо ему не надобе давати... *1503 Vilkijos v. LMZp sk. 845.*

10. Тые люди отдали... съ посѣдьми и иными поплатки и подачки... *1512 Dirvėnai, AZR 2 p. 109.*

11. Што ся нам были достали два браты а одна служба чоловечок веледоми по смерти отца нашого... которую службу того веледомого з братом своим Можилем тых двух братов розделили есмо тую службу и землю их собе наполы, и мне ся[2] достал в делу от брата моего Можела на име Юшки Петрович; и мы того человека нашого на име Юшкеля Петровича... и з дан'ю грошовою и медовою, и з посядми, и з повиностми[3] из со всими службами и потягли и податки... з дозволен'ем брата моего Можеля продали... *1523 (1596) Pajūrio v.*

12. Видячи таковыи утискъ тыхъ подданыхъ нашихъ... ото всихъ посадеи и платовъ и доходовъ нашихъ въ тыхъ волостехъ ихъ есмо вызволили; не мають они черезъ тое никоторыхъ посадеи ани подачокъ вамъ давати... Первѣе того прихоживало съ посадеи вдвое або и втрое больши небожчику пану старостѣ и врядникомъ его... Приказуемъ вамъ подъ ласкою нашою, ажъ бы есте жадноѣ посѣди (ни брали)... *1527 Žem. AZR 2 p. 182, 183.*

13. Бачечи великое втисненье и обътяжъливость подданыхъ нашихъ отъ старостъ жомоитъскихъ и отъ тивуновъ земъли Жомоитское, которую они обътяжъливость имъ чинили... непомеръными подачъки и въезды своими, чинячи собе на нихъ поседи... Доходы (которые подданые наши) ему (небожъчику пану старосте) и въсимъ тивуномъ и наместънникомъ ихъ даивали и поседи чинили, то людемъ нашимъ все опускаемъ... А за тые вызволеные роботы и поседи, съ которыхъ есьмо ихъ вызъволили, мають намъ тые люди наши и куничъники, кожъдыи з нихъ, на кожъдыи годъ отъ кождое сохи воловое по полукопъю грошеи давати, а отъ конское сохи по половицы того... *1529 Žem. LMPb sk. 66-69.*

Apie tą pat: Перве того... господаръ... новую а лепъшую справу в той земли Жомоитской вделалъ: вси роботы, которыи есте небожчику пану старосте и тивуномъ чинили, и доходы ихъ и поседи и всякие подачки пенежныи, которыи были съ стародавна без воли господаръское з васъ бираны, вамъ господаръ его милость отпустилъ; а за тыи роботы и поседи вызволеныи поднялися есте королю его милости на всякии годъ давати отъ кождое сохи воловое по полу копъ грошеи, а отъ конское сохи по половицы тогож... *1537 Žem. DZOK p. 161.*

14. Панъ староста своихъ намѣстниковъ и тивуновъ, ани посѣдеи, ани жадныхъ податковъ въ тыхъ дворѣхъ и волостѣхъ на маеть мѣти... *1527 Žem. AJZR 1 p. 72.*

15. Панъ староста своихъ наместниковъ и тивуновъ и поседы ани жадныхъ податковъ в тыхъ дворехъ и волостях не маете мети... *1532 Žem. SbM p. 21.*

16. Панъ староста жомоитскии его милость напротивку жалобъ ихъ подалъ тымъ обычаемъ:... кгдымъ приехалъ на старостье Жомоитское... казаломъ имъ поведити, ижъ я по посѣдемъ[4] не хочу ездити, яко пред-

---

[1] *Išsp.*: ти тивуну. [2] мен'я. [3] сонитосми. [4] *Išsp.*: посѣденъ.

кове мои ежчывали, для того, ижъ вамъ з большою шкодою и утратою будеть и большеи бы вамъ вышло, коль бысте мене подыимовали, — где жъ ся имъ то подобало... *1536 Žem. DZOK p. 29.*

17. Били нам чоломъ бояре... и поведили передъ нами, штожъ отецъ нашъ Казимеръ, король его милость, далъ деду ихъ Домашу землю куничную на име Седеикову... а потомъ за пана виленского, старосты жомоицкого пана Станислава Яновича у отца ихъ некоторые врядники хотели з нихъ з тое земли поседы мети, и панъ Станиславъ подавалъ имъ на то до тыхъ врадниковъ свое листы, жебы и тои земли ни в чомъ не рушали... *1528 (1797) Veliuonos v. AVK 24 p. 70.*

18. Земъли пустовские, с которых плат давают:... земля Мица Жакаитя, держит ее Миколаи Нардаити на подачъках, маеть давати посед, куницу и жито... Бояре путные того двора:... 4(-ая) служба, дымы 2... поседи 10 грошеи, куницы 10 грошеи, жита бочъку дають... Бояре шляхта двора Титовянъского, которые люди свои мають. Лавринъ Сташъковичъ... люди его: Амонко Довмонович з суседом... служба, дымы 3, поседи 10 грошеи, жита 2 бочъки, овса бочку, льну весъ, насен'я льняного [си]то, орехов си[то]... Рымко... [Об]ораит[и, служба]... дякла дают: пос[еди 10 грош]еи, жита [2] бочки, овса бочку, льну вес, насен'я льняного сито, орехов сито... *etc. 1555 (1596) Tytuvėnai Žem. AVK 14 p. 17. (Patikrinta). Žr. 18*[93].

19. Имен'е... по животе моем... з бояры, воину земъскую служачыми, зъ их людми, и з бояры путными... и со всими людми, до того двора Кгровженъского прыслухаючыми, якъ данными, так тяглыми, з дан'ю грошовою, медовою, с посед'ю грошовою, лъняною, зъ дяклы жытными и овсяными и з всякими их повинъностями и пожытками... до жывота своего держати и вживати маеть... *1567 (1575) Graužai Kražių v.*

20. Семъ служоб людеи наших отчызных у Кгуденянах и в Дюкгинянах... продали есмо... з службами, повинностями, поседми, дан'ю грошовою, медовою и иншими всякими пожитки, яко колвекъ могуть быти названые и помененые, и с пошлинами... *1571 (1575) Gudenėnai Viešvėnų v. ir Džiuginėnai Telšių v.*

21. Записую... по животе своем именъе мое властьное отчизное... то есть двор... зъ с челед'ю волною и неволною, з бояры конными и путными, з людми данными и тяглыми, с паробками... с посед'ю и с пошлинами и з службою тяглою, дан'ю грошовою и медовою, дяклы жытными, овсяными и сенными и з вшелякими повиноватостями... *1574 (1575) Šilėnai D. Dirvėnų v.*

22. Заставил есми... подданых моих властных... пят волок людми оселыхъ, приналежачых до именъя моего, лежачого... у волости веленъскои, называемого Корановского, седячые тые подданые домами ихъ... у волости вилкиискои в селе моим называемом в Кгравжах... з службами и зо всякими повинностями, от нихъ прыходячыми... Которые тые подданые мои звышъ именми помененые повинни будут на кожды годъ... и на кождои недели по тры дни на роботу ходити с чым панъ... им роскажеть, а цыншу пенезми по две копе грошеи литовъскихъ, овса по тры бочки пушыны, посадного по петнадцати грошеи литовскихъ, за сеножат десет грошеи, по гуси, по двоигу куровъ, льну по два десятки, еецъ по двадцати, а у подводы, где им роскажет, — с кождое волоки такую повинност повинни будут полнити... *1589 (1590) Graužiai Vilkijos v.*

Заставую... подданых моихъ властных (*1596*: отчызных)... которые тые подданые мои... повинни будут на кожды год... и на кождои недели по тры дни на роботу ходити... а чыншу пенезми по две копе грошеи литовских, овса по тры бочки пушыни, поседи ув осени по петнадцати грошеи литовских, за сеножат десет грошеи, по гуси, по двоигу куров, по два десятки лну, еец по двадцати (*1596*: дванадцати), а у подводы, где имъ роскажет, с тых волокъ полнити повинни будут... *1591 ten pat. — 1592 (1593) ten pat. — 1596 ten pat.*

23. Заставуем... подданого нашого властного... пол службы тяглое, належачого до именеица нашого... у волости росенскои над речкою Кевнупем лежачого, называемого Лепежы, которы тот подданы наш домом своим ... у волости росенскои над речкою Шакою в Кгеишах мешкает на землицы нашои, называемои Пакграндишки... зо всякою службою и повинност'ю всякою, от него приходячою... яко есмо и мы сами держали... которы повинен с клячою або з волами, (с) секирою або с косою, (с) серпом два дни з волми, а три дни служити с клячою або с чим ему росказут, и на толоку поити, а кождое осени его, пана Балтромея, на учте на поседи у себе два дни мети або за то пенезми двадцат грошеи ему платити, серебъщизну до скарбу господарского з уѳал соимовых и з соимиков платити... *1590 Geišiai Raseinių* **v.**

24. Земенин господарскии земли Жомоитскои волости коршовское Матеи Миколаевич жаловал и оповедал о том, штож деи году теперешнего... месеца генъвара семого дня уво второкъ по полудню пившы ему Матею посед у подданого своего отчызного на име Петра Ликибера в дому его, лежачом в земли Жомоитскои у волости медикгянское, прозываемого Ликиберы, и там деи от'ездчаючы он Матеи з малжонъкою своею Магъдаленою Юр'евъною от того подданого своего, зостало речеи его немало, и казал вести за собою тые речи до имен'я своего отчызного, лежачого в земли Жомоитъскои у волости коршовское, прозываемыи Жвилиловка, подданому своему на име Балтромею Петровичу... *1592 Medingėnų v. (netoli Varnių).*

25. Заставили... две службе людеи нашых... одну службу названу здавна Кгурокги, а другую в подлесю Клоишы... хотяжъ люди вольные... и с повинностъю всякою, то естъ з даню грошовою, которых с кожъдои служъбы суполънои дають дани по пол трети копы грошеи литовских на кожды год и зъ льняною, зъ службою их тягълою, и зъ посед'ю, так, яко и намъ самымъ полнивали, зъ (в)сякими пожытъки, з них приходячыми, и с повинностъю в подводы хоженя... *1597 Ringuvėnai Beržėnų v.*

26. Пол службы людеи моих (тяглых)... с пожытками, с прыходами, зъ службою, с повинностями, з дан'ю грошовою и дяколною, с посед'ями... мещанину келменскому... заставила... А то ест повинност тое пол службы людеи моих заставленых... на роботу... ходити и служыти на кожды год... там, где они роскажуть и з чым накажуть, яко з волми и с клячами, зъ колесами, з косами, з серпами и зо всим начын'ем до роботы прыналежачым о хлебе своим тыден, а собе тыден други, яко на пол службы людеи належить, и при том дани грошовои перед Всими Светыми... по полторы копы грошеи литовских, овса бочку, по гуси, по куру, льну по сороку повесовъ мает давати... *1599 Prie Kelmės Kražių v.*

27. Заставили... есмо... подданого нашого властного отчыстого... зо всими пожытками, с прыходами, службою, повиньностями всякими, з данью грошовою и дяколною, с посед'ями, зо всим на все; а то ест повинъност его, которую полнити на кождыи год... давати мает пенезми по две копе грошеи литовскихъ, овса бочъку соляньку, лну по сту повесов, куровъ двое, а на робу, яко, коли и щым роскажет, мает через кожды годъ тры недели ходити и водлуг воли и росказан'я робити такъ, яко здавна и теперъ тотъ поданы наш полнивал... *1599 Virmėnai Telšių v.*

28. Зоставил и завел есми... подданых моих властных... домами седячых... врочыщом в полю и в селе Мишунах... и зо всякою повинност'ю и службою, с посед'ями их, которую полнити повинни, то ест дани на кожъдыи год кожъдыи з них зособна о Светом Михале по семидесят грошеи литовских платити, на роботу щым одно колвек пан... роскажетъ, с клячою, с колесою, с косою, секирою и яко воля его будет росказати, кожды з них по тыдъню лете о своим хлебе на роботу ходити повинни сут; такожъ з особы своеи кожъды жомъбев до ораня по тритцати готовых уробленых дати мают; в подводы, коли пан... и где собе роскажет, волно бы надалеи посылати, и иншую всякую повинност въодлуг росказан'я полнити мают... *1601 Biliūnai Raseinių v.*

29. В справе земянки господарскои земли Жомоитское панеи Макгдалены Яновны Юцевича Станиславовои Петровича Кулшевича вдовы умоцованыи ее... просил у пана Юр'я Воидила о учынен'е справедливости с подданого панеи Макгдалены на имя Стася Андреевича Смулскаиты... просил, абы тот подданы со всим панеи Макгдалене, яко ее властныи, выдан. А за тым обвинени[1] подданы, выводечи то вперод, иж не ест отчичом панеи Макгдалены и давност ему ничого шкодити не может, поведил на то: „Знам се до того, жем в именичу панеи Макгдалены поюрскои в Кутымах на дани[2], яко чоловек волны прихожы был", — и показал лист от панеи Макгдалены на волност собе даны под печат'ю самое панеи Макгдалены и под трема печатми шляхтичов значных, в том листе описаных, и с подписы рук их, и дата того листу выгризена щурков, которым тым листом своим пани Макгдалена сама признавает того подданого быт волного похожого чоловека и дала ему волност, кгды похочет, оповедавшысе еи, волно ему проч выисти, так же и давност тым же листом своим варовала, же ему то шкодити не мает, яко о том всем шыреи в том листе ее описано ест. А иж водлуг того листу панеи Макгдалены выходечы з кгрунту ее повинен был еи, панеи своеи, оповедатисе, циншъ заплатити, хоромины оказати и две бочки жыта засеяти, тогды и того доводечы, же з ведомост'ю и позволен'ем еи, панеи своеи, з кгрунту ее вышол, таким способом тот подданы о собе справу давал, иж в том прошлом року поветрем вся челяд и детки его вымерли, а им самым в хоробе будучы зъ жоною, все збож'е быдло потравило, и вжо деи не маючи челяди а не могучы так великое дани платити, хотечы с того кгрунту выисты, сам не могучы и не смеючы до панеи своеи для поветра ехати, кгды сын ее пан Ян Кулшик за послан'ем ее самое там до него приехал до Кутым на завтрее по Всих Светых, оповедал тому сыновы ее, же на кгрунте панеи матки его мешкати не зможе и проч с того кгрунту поити хочет, абы сама пани матка его прибывшы хоромин огледала и циншъ от него взяла або жебы кого воля ее будет послала. И за дан'емъ ведомости такои от него через сына ее пани Макгдалена в колку дни заразом тогож сына своего до него ку огледан'ю хоромин и для отобран'я дани послала, которы тот сын, пан Ян Станиславовичъ Кулшик, будучы посланы от матки своеи, огледавшы хоромин, зъ стороны дани, за тот прошлы год не плачонои, и для жыта засенного двух бочок, взявшы от него паручники на заплачен'е дани и двух бочок жыта пана Жымонта Юцевича, братанка пани Макгдалены, которы ся за ним на он час ручил, тот сын, посланец ее, того подданного доброволне имен'емъ матки своеи по Божом Нарожен'ю на завтрее выпустил. И вжо ему мешкаючи на кгрунте пана Юр'я Воидила, кгды вжо поветре утишилося, повторе пани Макгдалена послала до пана Жыкгимонта Юцевича, паручника его, тогож сына своего пана Яна упоминаючися о дан и о жыта две бочки, якож он дани, за прошлы рок неплачонои, через паручника своего до того посланца сына ее одал две копе грошеи, за п о с е д сорок грошеи, поклону оповедан'я грошеи двадцат и две бочки жыта незасеенного, и то все тот сын ее до неи, панеи Макгдалены, отвез... Пан Юр'и Воидил... волным от обжалованья панеи Макгдалены учынил... *1603 Kutimai Pajūrio v.*

30. Юр'и Мартинович Белевича, староста жомоитски... Поведил перед нами пристав и иншые люд'и господарские волости корклянъское: Януш Спиркгоитисъ... не хочут з нами п о с а д е и и иншых подачок платити, а ест деи простые люди, не шляхта... Они ставшы перед нами поведили: Мы деи з веку есмо бояре шляхта и николи деи есъмо жадных п о с а д е и и подачок не давали. Мы пытали иншых бояр..., они поведили, иж деи то з веку бояре шляхта, а николи деи жадных п о с е д е и и подачокъ не плачивали, леч толко господару его милости службу военную служывали... *1543 (1636) Karklėnų v.*

Apie tą pat: Били нам чолом бояре наши... и покладали перед нами лист старосты жомоитского... в котором описует, иж прыставове и иншые

[1] обвинечис. [2] даним.

люди наши волости корклянское притагивали ихъ к собе посадеи и иншых подачок платити, менечы их быти простыми людми, а не шляхтою, где пан староста иншых бояр опытывал и они поведили, же они не простые люди, але бояре шляхта й жадных они посадеи ани подачокъ не плачивали, леч толко нам господару службу военную служат. А панъ староста их по томуж заховалъ, не казал им посадеи ани жадных подачокъ давати... Не мают они з людми волости нашое корклянское жадных подачок ани посадеи платити... *1545 (1636), AVK 24 p. 110.* (*Patikrinta*).

31. Тых бояр... пры шляхетстве и службе боярскои зоставуем; мают они служити нам службою боярскою по тому, яко и иншые бояре шляхта земли Жомоитское служат, водле давного обычаю, а служоб тяглых некоторых черес то они служити и поседелеи и дачок жадных не мают на нас и врядников наших давати... *1544 (1606) Rietavo v.*

32. Я... староста жомоитскии... Боярын... волости тондякголскоє Ю'ри Довмонтович... поведил перед нами, иж деи пристав и иншыє люди волости тондякголскоє вернули нас в поседи, абыхмо з ними поспол мели поседи от сох своих на пановъ старост и их тивунов платити, а мы деи з давъных часов естъ бояре шляхта и николи єсмо поседелеи, якъ паном старостам, так их тивуном не давали, леч толко господару королю его милости службою земскою служым... гдеж деи небощык пан Юри Белевич, староста жомоитскии, в том нас с тым приставом очевисто смотрел... и не казал з нас поседелеи брати и лист свои... на то нам далъ... Мы... пры том листе... єсмо зоставили: мают они службу земскую господарю его милости служыти... а поседелеи и иншых подачок никоторых не мают нам самым ани тивуном нашым давати... *1546 (1593) Tendžiogalos v.*

33. Покладал други листъ судовы Яна Бертошевича а Григор'я Матеевича, тивунов крожъскихъ и кельменъскихъ от пана Яна Станъкевича Билевича а пана Яна Кмитича, справец земли Жомоитъскои будучых, под датою лета божого нароженя тисеча пятсот сорокъ пятого месеца априля двадцат семого дня, индыкъта четвертого[1], с которого се значыт, ижъ за пове(с)т'ю прыстава кельменского Венцъка Нарушевича яко бы бояринъ господарьски Петрашъ Билаитисъ держати мелъ две пустовъчызны на имя Якубишъку а Нелюбишку, а с тых земль перед тым за первшых пановъ старост вси подачки и поседи даваные были, а так рокъ тому Петрашу зложывшы на тые земли взехавъшы, доводов з обеюх сторон выслухавшы и около того порозумевшы, видечы, иж то(т) Венцъко доводу на то жадного слушного не вчынилъ, а звлаща его светки противъ ему самому посветчыли, а водлуг сознан'я людеи добрых стороны Петрашовои нашли в том того Петраша правого и прысудили ему водлугъ сознанъя людеи добрых тую близкост его Якубишъку а Нелюбишъку, дятковчызну его, мет тые две земли обел вечно... *(1545) 1600 Gaštinai Kražių v.*

Žr. 13 3 40 53 55 99 103, *143*11, *153.*

Plg.:

34. Заставуемъ... подданого своего властного... седячых на волоце кгрунту земленого над рекою Вирвитою... А повинност того подданого нашого.., што повинни давати в кожды год готовыми грошми по тры копы грошеи литовских, по две солянки жыта чыстого а по другие две солянки овса, гусь одна, куров двое, сена воз добры, лну сто, а иншого не повинен давати, такъ теж в подводы яко до Рыги, такъ до Ковна и до Клоипеды посылати не мает, а на иншые меншые посылки до торгу вольно будет послат; а мает тую повинност отдават в ден светого Михала свята рымского ... в дому своем, и пры отдаван'ю повинности мает мети пива доброго бочку пры отдаван'ю цыншу... *1597 (1598) Stakminiai M. Dirvėnų v.*

35. Подданого отчызного, домом мешъкаючого в поли Кгеишах Еитутоитях... правом заставъным пустил есъми и завелъ... зо въсею повинъностю его, то естъ з данею грошовою на кожды год по две копе грошеи

---

[1] *Turėjo būti:* третего.

литовъских и роботою щым роскажетъ через цалыи годъ лятемъ тры недели, такъ тежъ его, пана своего, на кожъды год на учъту повиненъ будет подымовати раз в рок, а кгде бы не хотел подымовати, тогды повиненъ будетъ за то дати пол копы грошеи литовъских... *1618 Geišiai Raseinių v.*

36. Подданые господарские волости окъмянъскои... жаловали... о томъ, ижъ... панъ и державъца тои волости... чынши отбераючы по волости ото вси до вси ездитъ ажъ выберет и бесяди незвичаиные отправует... *1650 Akmenės v.*

37. Поддани господарские... жаловали... на... пана Мартинъкевича, яко на державъцы, такожъ на пана Тегодора Ниженского, яко аренъдара, о том, ижъ... з дзвонками чынъше выбераючы оде вси до вси зо всим двором и зе пси ездит, примушаючы собе вшелакие достатъки даватъ такъ великие збитки што бы[1] конем овса уставичъне стало, псом и хартомъ по гуси цалом або по просе надеваным дает от столу, чынъше выбераючы в тих селах ажъ до наменъшого пенежъка перемешъкивает... *1650 Akmenės v.*

38. Подданые господарские державы... панеи... Динововои... жаловали ... о том, ижъ што небощыкъ... панъ Диновъ... наступившы на тую державу ... по влости ездечы виберает чынъшъ, которого подимоват мушутъ, а в которои вси не будет, с тои вси бочъку жыта, другою ечъменя, гус, куровъ двое, писного при чыншу осмънадцат грошеи выберает, што перет тым тры полске давали... *1650 Paventys Akmenės v.*

Posedny.

39. А што ся дотычеть во въсих тивуньствах нашых бояр посединых, и слугъ путъных, и мещанъ по местомъ, и людеи тягълых всих и куничъных, мы тых бояръ посединых, слугъ путных и мещанъ и всих людеи нашых... то все росказали есьмо... пописати... А про то прыказуемъ вам (державцамъ и тивуномъ), ажъ бы есте... росказали... тых бояр посединых и слугъ путъных и людеи нашых всих... справедливе имъ поведити... *1528 Žem. MkŠ p. 79,80 ir LOD p. XLVI.*

40. Жаловали намъ бояре посединые оиракгольские и вся волость оиракгольская на тивуна оиракгольского пана Юря Володкевича о томъ, штожъ деи онъ почалъ намъ новину уводити и береть деи съ насъ съ кождое сохи по полукопе грошеи... *1529 Ariogalos v. ALRG p. 227.*

41. Прыежджали сезде до насъ бояре господарские... жалобливе се ускаржаючи о то, же слукги нашые, которыхъ мы до земли Жомоитское для выбираня на насъ злотыхъ посединыхъ з бояръ земли Жомоитское тыхъ, которые золотые посединые старостомъ жомоитскимъ давати повинни, посылаемъ на нихъ, яко на боярахъ посединихъ, тыхъ золотыхъ правити и великое уближене имъ противъ вольностямъ и правамъ ихъ чинити, з щого се они вывесть и то оказати хотечи, иже тые николи бояры посединими не былй, одно давна шляхтою, покладали передъ нами листъ... А такъ мы, обачивши то на тыхъ листехъ, же тые бояры... здавна не бояры посединими, але шляхтою суть, тыхъ поседеи давати не повинни... не будуть они и на потомъ будучые потомкове ихъ повинни ужо черезъ то посадеи, приходячихъ на пановъ старостъ жомоитскихъ, давати... *1579 (1798) Telšių v. AVK 24 p. 371-372.*

42. Князь Богданъ Дмитреевичъ а Ѳедко покладали реистръ, ижъ мело осадныхъ пенязеи з людеи ковенскихъ прыити 102 копе и 20 грошеи, а боярскихъ пенязеи 23 копы грошеи; а што на нихъ мело прыити отъ сохи по шести грошеи, того 16 копъ грошеи, а отъ бояръ 3 копы грошеи, а посединыхъ ихъ доходовъ 8 копъ грошеи... *A. 1522 Kaunas, ALRG p. 176.*

P'osednik.

43. Староста жомоитски... Доводил перед нами приставъ господарски повонъденьское волости... на бояр господарскихъ волости повонденьское

[1] шкобы.

Юхна Кгечоитя... яко бы они з давныхъ часов были поседники и с повинности тивуном и наместникомъ поседи деливали и доходи на них даивали. И они перед нами поведили, штожъ з давных часов продкове их... поседеи не делывали ани доходов тивуном и наместником не даивали, одно деи тот первшы староста жомоитски небощик панъ Янъ Миколаевич Радивил... силою их увернули в поседи... А так мы... заставили есмо их при шляхетстве. Вжо через то не мают они поседеи никоторых тивуном и наместником даватъ, одно[1] водлугъ стародавного обычаю господару его милости мают службу земскую служыт... *1543 (1593) Pavandenės v. SGV 2 p. 192 (Patikrinta) ir LPB p. 440.*

Жыкгимонт... Били нам чолом бояре... волости повонденьское Юхно Кгечоитисъ... и покладали перед нами лист староств жомоитского... Ино кгдыжъ панъ староста жомоитъски о том ихъ смотрел и доведался, ижъ они сутъ здавна бояре шляхта, а тых служоб ихъ тяглых перед тым не служывали и поседеи не даивали, и заставилъ их при шляхетстве, мы... при томъ листе... их зоставили... И мают они служыти нам службою боярскою... а служобъ тяглых через то вжо не мають они служыти и поседеи давати... *1544 (1593) ten pat, SGV 2 p. 193.*

Староста жомоитски... Служебникови нашому Юр'ю Григор'евичу, такъ же и всим служебником нашым, которые бы от нас до земли Жомоитскои для вибиран'я поседеи звыклых з бояр жомоитских посланы были... Бояре господарские... волости повонденское Якуб Юхновичъ... показывали перед нами листъ... господара короля его милости Жыкгимонта, даны продком ихъ Юхну Кгечоитису... которым... вызволившы их з даван'я поседеи и инъшых служебъ тяглых, на службе боярскои, яко и иншая шляхта служат, заставит рачыл. А ижъ нам тые... бояре господарские дали того справу, же ты Юри з них посед, чого дать не повинни были, взялъ, про то розсказуемъ тобе конечно то мети хотечы, абыс ты заразом... имъ тое, што ес у них взял на нас за посед, вернул... А вам всим вобец служебником нашым, которы бы напотом от насъ для вибыран'я поседеи до земли Жомоитское посланы были, розсказуем и конечне мети хочемъ, абысте на тых вышеи помененых боярах господарских жаднои поседеи не вытегали и до жадных повинности над звыклост их не притегали конечне... *1578 (1593) ten pat.*

44. Iego mość... kazał patrzać w regestra popisania pana Adama Hannossowicza Beynarowicza, ciwuna poiurskiego y korszewskiego, a Woyciecha Lenartowicza, dworzanina królowey iey mosci, którzy ich mość pilnie popisali w każdey włosci szlachtę y poddanych ich, także tez posiedniki, kuniczniki, nowosiedy y insze... *(1534) 1569 (1779) Telšių v. AVK 24 p. 330.*

Kazał jego mscz regestr otworzycz spisany z roskazania hospodarskiego przez ciwuna poiurskiego y korszewskiego pana Adama Hanusowicza Beynarowicza a Woyciecha Lienartowicza, dworzanina krołowey jey msczi, w ktorym nie telko szliachta ymiony z roskazania hospodarskiego, alie y poddany szliacheczczy z sochami, takze y boiare posziedni y kuniczni są popisani włoszczi telszowskiey... *(1534) 1569 (1596) Telšių v. Žr. 143*[5].

Plg.:

45. Przyiezdżali do nas boiarze iego królewskiey mości... daiąc nam tego sprawę, iż na nich słudzi nasi domagaią się złotych tych, co powinni złotowi boiarze na starostę żmudzkiego dawać wedle dawnego obyczaiu, a oni y przodkowie ich nigdy nie dawali y nie są powinni tych złotych dawać, na co przed nami y list króla iego mości nieboszczyka Augusta pokazywali, w którem król iego mość raczy rozkazać wypisać, że iako przodkowie ich tych złotych nie dawali, tak y oni dawać ich nie maią...

---

[1] *SGV*: ино.

A tak my... zostawuiemy ich przy wolnosciach tak dawnych, iż iako nam samym, tak y potomkom naszym tych złotych nigdy nie maią y nie będą powinni dawać... *1583 (1797) Gintališkės v. AVK 24 p. 486.*

Literatūra: LOD p. 542. — LSm p. 432. — DZGCh p. 96—98, 236. — LPB. —

Plg.:

46. Powinność iest trzecinników... pogostu co rok pieniędzami złotvch dwa y kopieyka iedna płacić... *etc. 1766 Kamencas ir Rušona Latvijoje, AVK 35 p. 151.*

Literatūra apie Latvijos pagastą: Dr. A. Bielenstein. Die Grenzen des lettischen Volksstammes und der lettischen Sprache, 1892, p. 294—298. — A. Švābe. Pagasta vēsture, I, 1926. —

123. POŠOR — pašaras.

Pošorovy.

1. Słomy poszorowey wozow dziesięc..., słomy kulowey kop cztyry... *1790 (1792) Mantegališkiai Trakų p. AVK 38 p. 35.*

124. POVARGIELIA — pavargėlė.

1. Czeladz moią pani małżonce mey... daruie, zapisuie y tą ostatnią wolą moią naznaczam y mianuie na jmie niewolnych Piotra Bawbla tkacza z zoną y z dziecmi iego, a przy nich osobliwie dziewczyny dwie Anuszkę y Alzuszkę, ktore obiedwie we złe, drogie y cięszkie lata, iako vbogie powargiele, względem Pana Boga do dworu wziąwszy, przystoynie przez lat dziesiątek y więcey z młodosci lat ich wychowac kazałem, o ktore za zywota mego az dotąd zaden nie upominał się y vpominac v małzonki mey wiecznie nie może, a przy nich y niewiaste Orszule (s) synem iey Janem Dawidayciem takowymże sposobem, iako y jnnych pomienionych, iey, małżonce mey, daruie, — ktorą tą wszytką czeladz pani małżonce mey miłey wiecznoscią należec y oney vsługowac wiernie y przystoynie maią... *1665 (1666) Akmenė Žem.*

Ja Giendruta Roznowna Danielowa Marcinkiewiczowa, ziemianka jego kro. mci ziemie Zmudzkiey, czynię wiadomo tym moim dobrowolnym wyrzeczonym listem, komu by o tym wiedziec należało, teraz y napotym będącego wieku ludziom, jż co jego msc pan Daniel Marcinkiewicz, małzonek moy miły, zschodząc smiercią s tego swiata testamentem swoim według prawa sprawionym mnie Giendrucie Roznownie, małzonce swey, miedzy inszemi dobrami w testamencie mianowanemi darował y zapisał ostatnią wolą swoią czeladz niewolną, ymionami y przezwiskami w tym testamencie wyrazoną, a miedzy inszą czeladzią na jmie Anuskę Symonownę Szukrewiczownę, kturą we złe, drogie y cięszkie lata przedtym w młodych leciech będącą, jako vbogie pawargiele względem Pana Boga do dworu swego wziąwszy, przystoynie przez lat kilkanascie z młodosci lat wychowac kazał, o ktore za zywota jego mci pana małzonka mego zaden potomek jego mci y nikto inszy az do daty tego listu mego zrzeczonego nizey opisaney nie upominał sie y vpominac nie moze, iako dostatecznie w testamencie zeszłego smiercią s tego swiata jego mci pana małzonka mego miłego... dołozono iest. Przeto ja Marcinkiewiczowa, maiąc za tym testamentem wolnosc nad tą czeladzią wiecznoscią mnie legowaną y ostatnią wolą od jego mci pana małzonka mego zapisaną, tedy doznawszy vsługowania wiernego y przystoynego po tey Annie Symonownie, za prozbą oney, tak tez za instancyią roznych panow przyiacioł tę mianowaną Annę Symonownę Szukrewiczownę od posług moich, pod ktore była za testamentem pomienionym mnie wiecznie podległa, od takowey wieczney do zywota iey vsługi tym listem moim wiecznemi a nieodzow-

nemi czasy vwalniam. Y iuz od daty tego listu mego dobrowolnego zadnego sobie y nikomu inszemu takowego testamentu, iako w testamencie opisano, nie zostawuię, y moc oney daię y pozwalam komu chcąc według nalepszego vpodobania swego vsługowac lubo s przeyrzenia bozego, gdy Pan Bog zdarzy iey przyiaciela dobrego, zamąz isc w stan swięty małzenski bez zadney ode mnie y od inszych obcych osob przeszkody pozwalam y vwalniam wiecznemi y nieodzownemi czasy. I dla lepszey wiadomosci daię oney ten moy list dobrowolny zrzeczony zapis... *1667 ten pat.*

125. POVERSMIA — paversmė.

1. Поступил... властивого кгрунту своего селища на пол четверты бочки солянки сеен'я... над речкою Пенов'ю, а другое селищо на три бочки солянки сеен'я Янишки а Довкгялишки на повершми над гостинцом, котори идет з Лемба до мосту реки Юры... *1566 Pinauja Pajūrio v.*

2. Na trzecim mieyscu sznur nad pawersmem[1] (*B*: pawersiniem)... *1673 (1692) Bartkūnai Veliuonos v. (Du raštu).*

3. Na pierwszym mieyscu sznur od powersmia do puł ruczaia koncem... *1680 (1692) Bartkūnai Veliuonos v.*

126. PREIKOL — preikalas.

1. Клевце два до кос выправеня, купюне за золоты один; преиколы два також до кос належачые, куплюне за золоты... *1649 Pašaltuonys Žem.*

2 Warstat należący do kuzni, mianowicie: preykało, młoty, kłuby, obcięgi małe y miechi... *1676 Pašilė Jonaičiai Telšių v.*

127. PREIKŠ — preikšas.

1. Волок чотыри людми оселых на име: Миколая Адамъковича, Петра Яникоитя, Грыгор'я Петрилоитя, Григор'я Янелоитя а Кгрыкга преикша Ковноитя... *1585 Kartena Gondingos v.*

2. Sioło Rudaycie... Czepan Wagan-preikszis dopiro przyszedł, na puł włoki... *1602 Rudaičiai Šateikių dv. CA.*

3. Adam Jakubaytis s preykszem oyczymem y z bratem Bęndziem — cała włoka... Kasper Filipaytis s preykurem — włoka... *1616 Meldikviršiai arba Girininkai Tauragės dv.*

4. Abram Wozgirdaytis Łazuk-preykszys, w dom wszedłł w roku tysiąc szesćset dwudziestym dziewiątym... żonę poiął w miasteczku niewolną, ktora spłodziła s pierwszym mężem Łazukiem trzy corki... *1631 (1632) Griežė Telšių v.*

5. Jurian Iakub-preykszys z zoną, dziecmi y maiętnoscią oyczyć... *1636 Gardai Telšių p. CA.*

6. Walenty Litwin preykszas, żona Gie(n)druta Litwinei, syn iey s pierwszym mężem Krzysztoph Jonaytis... *1647 Žemelėnai Dirvėnų v. KA.*

7. U poddanego... w siele Sugowdziach u Krzysztopha Dyrgiełaycia Bahuysz-preyksza kilim domowey roboty, warty złotych pięc, pozyczony... *1660 Ukrinai Telšių v.*

8. Dawidowi But-preykszowi (zgrabili) klacz... *1673 Gėdminiškė Karšuvos v.*

9 V Piotra Kusz-prekszia za sianozęci zło. pięc... *1692 Šerkšniai Žem.* —

---

[1] pawersinem.

128. PREIKUR — preikuras.

1. Bucius Wangiele corkę miał, którą p r e y k u r poiął... Czwarty syn Ginthyłow Dawid, ten iednę corkę miał, ktorą p r e y k u r poiął... *1569 (1798) Telšių v. AVK 24 p. 327 (ir 329).*

2. Станиславъ Якубовичъ а Якубъ, п р е и к у р Якубовое, в Кулшанах, служба... *1571 (1575) Seda Telšių v.*

3. Sioło Szaldkaycie:... Jan p r z e y k u r (z) zoną, pasynki 3, s nych 1 (z) zoną... Sioło Kiestaycie:... Jan p r e y k u r (z) zoną, syn 1, doczki 2... Sioło Gieducie:... Stas p r e y k u r (z) zoną, syn 1, doczki 2... Czeladzy niewolney na tę częsc naszą: Jakub p r e y k u r (z) zoną Dorotą, v niego pasynek na ymie Maciek, a doczky Anna a Anulia... *1571 (1616) Tauragė Kražių v. IA sk. 192[35], 196[27], 197[24], 193[49].*

4. Поступили есмо... чотыры службы людеи своих оселых тяглых... порозну домами и землями их мешкаючых... на име: Мартина Матеевича Падуктя з жоною и з детми его, Кгрикгутя Яновича п р е и к у р а з жоною, з детми его, в одномъ дому мешкаючые, службу зуполную;... *1588 (1593) Kurtuvėnai Beržėnų v.*

5. Чепутя п р е и к у р а зъ жоною и з детъми его, службу людеи... Кгрикгутя Кгавчаитя а другого Кгрикгутя п р е и к у р а зъ жонами и з детъми их, службу людеи... продали есмо... *1592 Prienai Viduklės v.*

6. Влоки меске:... Шымъко, Нароитюве п р е к у р, пол влоки меске принял... Над Дубисą одъ Субинишки: Анътони Анъдрошаитис с п р е к у р е мъ Воитехем. *1592 (1597) Kurtuvėnai Beržėnų v. IA sk. 333[45], 335[14].*

7. Имен'е нашое... продали есмо... и з службою людеи тяглых оселых ... прозываемых Трумпаите, то ест: Миколая Трумпаитя зъ жоною его Макгдаленою Ясовною, (с) сыномъ их Петромъ и з жоною его Петра Алжбетою Кгечовною и (с) сыном их Томашом Петровичомъ, так теж и з другим сыном тогож Миколая Трумпаитя а братомъ рожонымъ Петровым Мартином и з сестрою Алжбетою Миколаевичами Трумпаитями и с потомки и щадками их; Грегора Шымоновича п р е и к у р а, чоловека прихожого, з жоною его Кгенъдрутою Мицовною, з детми их властными — зъ сыном Юркгутемъ а дочками Доротою а Ягнешкою Григор'евичами, так теж и с пасынком того Кгрикгутя Шымоновича а з власным сыном первшого мужа тои Кгендрути Мицовны Григор'евои Шымоновича на име Томашом Петровичомъ и с пасербицами того Кгрикгутя Шымоновича п р е и к у р а на име з Макгдаленою а Луцыею Петровнами и з детми и потомки и щадками их; пол службы зуполную; — а другую пол служъбы Щеѳана або Чепутя Станаитя зъ жоною его Ядвигою Петровною и з сынми их Матеем, Яном, Стасем, с Петром, и з дочкою Доротою Щеѳановичами, так теж з другимъ братомъ рожоным того Щеѳана Станаитя на име Станиславомъ або Станкем Станаитем зъ жоною его Милушою Кгетавтовною, зъ сынми и з дочками их на име Амбросом, Михалом, Матеемъ и Алжбетою, с потомки и щадками их... *1593 Šilas Beržėnų v.*

8. Jan Powiłaytis z lawnikiem p r e y k u r e m... *1595 Klausgalviai Platelių v. IA sk. 392[32].*

9. Liudzie cziagli:... Andrzey, p r z e y k u r Mikolaiowey, z Matelęm Norkayczіem, z żonami y z dziecmi... Sioło Dawżnogie:... Jakub, p r e y k u r Ożakowey, z żoną, z dziecmi... *1595 Šaukotas Tendžiogalos v. IA sk. 396[46], 398[10]. Plg. 52[3].*

Jakuba, p r e j k u r a Ozakajciowey, włoka... Stasia Szeduwia z Ławrynem p r e j k u r e m, włoka... *1597 (1598) ten pat, IA sk. 477[52], 478[29].*

10. Якубъ Щепутаитисъ п р е и к у р ъ зъ жоною, пачерицы его Марина и Дорота, волока... *1595 Upyna Dirvėnų v. AVK 14 p. 535.*

11. Подшодшы... под дом подданого его властьного отьчызъного непохожого тягълого, которы ку именъю его Ворпутянскому оть давных часов прислухал и вшелякую повиност чынил, яко властны подданы его, с того

имен'я его... выпровадил... то ест меновите имена тыхъ подданыхъ его выпроважоныхъ и статки при нымъ на тот час побраные: Зоѳия Некрашовна Грицева, тивунова его, и зят'я ее преикура Миколая Петровича, которы у неи дочъку ее понял былъ и в дом до неи уступил, то есть Барбару Грицевну, и две девки ее властные тое Зоѳии Грицовои, одну Марину, а другую Алъжбету, и сына ее Михала Грицевича... *1597 Varputėnai Beržėnų v.*

12. Тот Нарвид был старшы брат за Яна Коркозовича и умераючы зоставилъ дочку Ягнешку, которая Ягнешка коли доросла лет, тот Ян Коркозовичъ прынял на тот дом проикура Янвила, тая Ягнешка с тым Янвилом сплодила дочку Ганну... Умоцованыи стороны обжалованое мовилъ ... ижъ... тот Янъ Коркозович тои Ягнешце жадного прекура Явнила не приимовал... *1597 Vaiguva Darsūniškio v. Kauno p.*

13. Воитех Вишторт... поведил, иж я в том обжалован'ю их ничого не винен, але она, жона моя, маючи в опеце своеи того сына своего (с первшым мужом спложоного), добръ отца его зажываючы, иж тот подданы... ест властны тому сыну ее належны... за непослушенство волно было и ест грабити... Умоцованы стороны поводовое... поведил, иж... онъ Воитех Вишторт, будучи преикуром, а она, матка того детины, не дедичкою, не мели такъ своволне грабити... *1599 Kikainiai Rietavo v.*

14 Стас преикурис з жоною Макгретою и с пасынками отчычами Езоѳом, Балтромеем, з Марком и с пасербицою Ядвигою Яновичами Литвиновича... *1600 Kolainiai Patumšų v. IA sk. 547*[28].

15. V Urbana Pazwełnaycia z Lawrynem preykurem kop siedm... *1601 (1602) Gondingos v.*

16. Завел мне... подданые свои... называемые Рымеики и Кгоштыне... одных в Рымеикях на име Янутя Путрыкаитя преикуря, Янутя Римеикя преикуря... *1605 Graužai Kražių v.*

17. Властъныи отчычы... на име Ядвига Мартиновна Шымеиковна с трема сынами... и з дочкою... и з мужомъ своимъ на име Сымономъ Юркгаитемъ, которого тамъ... в селе Дыбурах жывучы она Ядвига за преикуда на маетност по отцу ее Мартину Рымеикаитю зосталую прынела... *1609 Duburiai Varputėnų dv. Beržėnų v.*

18. Того Воиткевича и инъшых участниковъ в квитах ревизорскихъ преикурами описано, зъ чого се значыт, ижъ они суть прыбышами, а не з лини роду Кгавдыкового... *1632 Telšių v.* —

Žr. 13[68]*, 127*[3].

129. PRIMEN — priemenė.

1. Вежа с примном, светлечка с коморкою с примъном... светлица с коморою с примъном, челядня с примъном... сенни высокие на потклетах, светлица с коморою с примъном... *1558 Apytalaukis Kauno p. IA sk. 134*[32 33]*, 135*[7 21].

2. Видел, где тот подданыи... домом своимъ седал, две клети вывозены, гридню одну, такиж и вежу (с) примном, озныцу, одрину з бервенья рубленую, зрубох новыи того поля вывезеные... *1569 Pauslajys Upytės p.*

3. Записую... хоромины:... вежу великую и з примном... *1570 Veliuonos v. Prv.*

4. Записую... будован'е хором: наипервеи вежу великую с примномъ и со въсими оправами...; светлицу великую з сенми, с коморою... светълечку малую з сенми... *1572 (1575) Judainiai Rietavo v.*

5. Даровал... дом свои... то ест вежу с примномъ, ... гридню с примном и з коморкою... *1572 (1575) Babėnai Veliuonos v.*

6. То естъ будован'я: вежа с примномъ, светлочка и з сенми, клет с подклетом, истопка, гридня, лазня... *1573 (1575) Vidukles v.*

7. Dworzec: od wroth izba wielka z sienmi; w koncu thei izby druga izba s sienią...; wieża wielka s przymnem... *1574 Kelmė, IA sk. 210*[30].

8. Дворецъ, въ немъ пекарня, противъ сѣнь згнила, комора млечна зъ сѣнею и хлѣвъ рубленыи, при немъ вежа съ примномъ... *1583 Aunuvėnai Beržėnų v. AVK 14 p. 267.*

9. Swietlica wielka, naprzeciwko hridnia... wielka, między niemi sien s potrzebą komorą... Drugi dom mnieyszy, swietliczka mała z gridenką naprzecziwko, s sienią... Na część Walientego, ferzego przymien[1] y puł wiezy... *1583 (1596) Penionys Ukmergės p. AVK 32 p. 480.*

10. Вежа с примномъ дерэва розного рубленая, купъленая за две копе а за двадцат грошэи литовъских;... гридня дерева розного рублена, купълена за семъдесят грошеи литовъских; молотва дерева розного рублена, купълена за копу грошеи литовскихъ; издобка розного дерева рублена, купълена за пятдесят грошеи литовских... *1584 Ramygala Upytės p.*

11. Дарую... вежу с примнемъ и с трисенкомъ... *1584 Kušleikiai Veliuonos v.*

12. Светлицу (с) сенми и з коморою,... вежу с примномъ... *1584 Karklėnų v.*

13. Меновите будованья то ест: напервеи дом велики на подклете — светлица з сен'ю, с коморою...; другии дом при земли подле ворот—светлица, з боку тое светлицы комора з сен'ю...; вежы две с примнами з дерева сосънового збудованые... *1584 Pajūris.*

14. То есть будованья:... вежа с прымъномъ... *1585 Paystrė Upytės p. AVK 26 p. 91.*

15. В томъ дому моемъ... выкралъ... с прымъна коня... *1585 Žiliai Upytės p. AVK 26 p. 93.*

16. Жону его... умыстне вызвавши деи ее на розмову с примна редъ вежою... словы неучтивыми соромотилъ... *1585 Užuvermenis Upytės p. AVK 26 p. 170.*

17. Yzba stara, przeciw yzbie sien y komorza, z boku sieni komorka potrzebna... yzba z drzewa iedlinego zbudowana, sien stary z drzewa iedlinego... Wieza z drzewa iedlinego stara s primniem starym iedłowym... Piekarnia stara s primienkom... *1585 Pašvitinys Upytės p. IA sk. 254[34] [37].*

18. Хоромин... половицу, то ест наипервеи пол светлечки с примном, пол вежы с примном... продали есмо.. *1585 Bytautlaukis Karšuvos v.*

19. То ест будован'я хором дворных: напервеи светлица великая по пяти сажон, примен по чотыры сажни, напротивку тое светлицы комора великая по пети сажон, все то дерева едлового, драницами покрито; а другая светлица на другои стороне двора по тры сажни, напротив комора так же по тры сажни, а посродку примен також по три сажни, все дерева соснового, драницами покрито;.. вежа с примном по чотыры сажни дерева едьлового, соломою критая;... вежа дерева едлового, где збож'е кладуть, соломою критая;... *(1576) 1585 Virmiai (Virmėnai) Telšių v. P. Galaunė, Lietuvių liaudies menas p. 38, 39.*

20. Светлица з дерева едлиного рублена, напротивко комора такожъ з дерева едлиного и (с) сенью...; другая светлица зъ сенею дерева едлиного ...; третяя светлица дерева едлиного и (с) сенью дерева едлиногожъ; ... вежа с примномъ дерева едлиного, а в концу вежы стаенка дерева ольхового;... лазня зъ сенками з дерева едлиного рубленая... *1586 (1587) Užužartis Upytės p. AVK 26 p. 277.*

21. Светлица и сень противко гридни зъгнила, шацовано за копъ тры;... вежа мнеиша за копу одну грошеи; вежа с примнемъ за копу одну грошеи сорокъ... *1586 Pamūšis Rajūnų lauke Upytės p. AVK 26 p. 462.*

---

[1] przymiem.

22. Светлица (с) сенью стара...; грыдня кромъ сенеи...; вежа с примномъ ольховая... *1586 (1587) Lančiūnavas Kauno p. AVK 26 p. 279.*

23. Светлица ольхового дерева (с) сенью...; на другомъ местцу две светълицы противко (с) сенью ..; вежа кромъ примна;... лазня зъ сенью... *1586 (1587) Arvistavas Kauno p. AVK 26 p. 279.*

24. Будован'я хоромъ того дворца. .: светлица с коморою зъ сенъми... вежы две с примнами, а третяя вежа в гумне.. гридня великая зъ сенъми, лазня зъ сенъми... *1588 Padubysys Raseinių v.*

25. Виделъ ворота до вежы до примна отъламаные, а в том не на зедлю знаки два тятые... *1589 Peiksva Kauno p.*

26. Заставили... земълицу... вежу с прымном а (в) конъцу тое вежы одрину с хоросту уплетеную, которая вежа стояла полтрети копы грошеи литовских... вси тые хоромыни з берменъя едълового дома рубленые... *1589 Alšėnai Ariogalos v.*

27. Будован'я дворного: светлица, сень, противко другая светлица — тот дом новы...; вежа с примном з бервенья елового зрублена новая, соломою крита, коштовала коп тры грошеи литовъскихъ; другая вежа без примна новая з бервенья елового зрублена, соломою крита, коштовала коп две грошеи литовских .. *1589 Užventis.*

28. Записую... светлицу с коморою и зъ сенми... вежу с примномъ и з привежыцою... *1590 Paliekiai Viduklės v.*

29. Кгриденка малая старая (с) сенкою, соломою критые... Вежа старая без примна... *1591 Padubysys Žem. IA sk. 301*[30].

30. Светлицы две з сеньми под одным дахом... Вежа с прымном... Лазня с примнечком... Гридня с примном, противко две коморки... *1591 Sakiškis Kauno p. IA sk. 305*[2 26].

31. Хороминъ того дворца... то ест: вежа с примъномъ десети сажонъ дерева соснового... *1593 Kejėnai Ariogalos v.*

32. Будованя: светлица и сенъ, комора напротивко...; пекарня, напротивко сенъ, подле сени стаиня, соломою покритые; вежа с примномъ, соломою покритая .. *1593 Jaunoduva Karšuvos v. IA sk. 349*[5].

33. Заставил... отчизну... з будован'емъ:... вежу с примном... *1594 Rosčiai Veliuonos v.*

34. Вежа велика с прымномъ,... подворка то естъ гриденка,... истопка пывная... *1594 Užužartis Upytės p.*

35. Будованья домового: наипервеи вежа с примном... *1595 Pašakarnis Raseinių v. IA sk. 383*[1].

36. Будован'я домового: вежа с примномъ... *1595 Daustoriai Beržėnų v.*

37. Гридня челядная зъ сенми и противко издобка... Вежа с примном... *1596 Eirimaičiai Upytės p. IA sk. 431*[25].

38. Будованъе: светлица, напротив тое светлицы комора и (с)ен; вежа с примном; гридня зъ сенею... *1596 Pakruojis Šiaulių v. IA sk. 407*[41].

39. Лязня (с) сеннею... Пекарьня великая зъ сенъкою... Вежа с примнем... на окгниску зедле два для сежен'я... *1596 Rosčiai Veliuonos v. IA sk. 404*[51].

40. Дом велики... до него сень... с тых сенеи изба столова... с тои избы через сень другая троху менъшая... От того дому вежа великая одна с прымном... в тои вежы ланцужокъ один на огнишку для вешенья котла... Комара для кладенья огородны(х) ярын, напротивко гридня... впосрод тых хоромин сень, — тые хоромины в одном местьцу, соломою покрито... *1596 Pužai Viduklės v. IA sk. 419*[20].

41. Будован'я дворного...: Светлица сажнеи трох, сен напротивку с коморкою побочною. Другая светлица також трема сажни (с) сенми... Вежа

дворна с примнемъ. Другая вежа с примном... *1596 Severėnai Karšuvos v. IA sk. 435*[8].

42. Дом подле воротъ (с) сен'ю и с коморою напретивко... Гридня и (с) сен'ю... Вежа с примномъ... Издопка, кгде ярину ховают, (с) сен'ю... *1597 Lioliai Viduklės v. IA sk. 440*[9].

43. Поступили... вежыцу старую с прымъном непокритым в трыдцати грошеи... истопъку старую в концу с прыгородкомъ в сороку грошеи... *1597 Akmenė Beržėnų v.*

44. Меновите хоромин: светлица (с) сен'ю и с коморою... тая светлица и комора и сенъ соломою критые; клети две на подклетех соломою критые, а другие две без подклетов, третая драницами крита, четверта непокрита; гридня и вежо с прымномъ; лазня; подвор'е — гридня с прымном и клет; у гумне осетъ с током, плотом огорожоно, одрин две берченъя озерода переплотов осминадцатъ... *1597 Pagarduviai Liaudoje Veliuonos v*

45. Вежа с прымном с протесов зрублена, осми сажон, соломою крыта; светлица с прымном з бервен'я... *1597 Rimgailai Telšių v.*

46. То естъ меновите будован'я: светлица (с) сенми и с коморою, драницами покрытая... вежа с примномъ соломою крытая... *1599 Pakražantys Kražių v.*

47. Воткнулом позов... перед вежою прымъна в стену... *1599 Sauslaukis Dirvėnų v.*

48. Позовъ... воткнул есми у стену прымне перед вежою... *1599 Taučiai Telšių v.*

49. Позов... воткнуломъ перед вежою у прымъне над дверъми з надворья у стену... *1599 Karšuvos v.*

50. Позвы... воткнул есми... у подданых... перед вежою у примне в стену... *1599 Severėnai Karšuvos v.*

51. Хороминъ домовых будован'я домового и гуменного: вежу с прымъномъ великую, светлицу зъ сенми... отъняли... *1600 Lekemėnai Gondingos v.*

52. То естъ будован'я: изба с коморою з боку, (с) сенми одна, по конец сенеи стаенка одна...; вежа с прымномъ одна, перед вежою стол дубовыи один... *1601 Gilvyčiai Beržėnų v.*

53. То ест меновите хором домовых...: светлица зъ сен'ю и с коморою, драницами критою... вежы две с прымнами, а в концу вежы одриня... *1602 Jaunoduva Karšuvos v.*

54. Заставили есмо... пол вежы с примъномъ, гридню мнеишую с пристенкомъ... *1602 Ažaičiai Vadaktai Veliuonos v.*

55. Хоромины... то ест меновите: напервеи светлица по полчетверта сажня с примном полчетвертымъ сажнем...; вежа з дерева соснового осми сажонъ с прымном трема сажны; клет одна с прыклетомъ великая ... — вси хоромины драницами критые... *1603 Daukintlaukis Kražių v. — 1605 tas pat.*

56. Месеца июня (*B*: июля) двадцат четвертого дня... наехавшы... на дом его... знашодшы жону его... у клети спячую... и з двоигом детеи ее, а наимитку Занюлю також спячую у вежы... их у вежы зачынили;... у вежы... выбрали котлов чотыры... секиры тры... коси две... и с тоеж вежы с примны (*B*: прымна) выведли коня одного... свирепи две... *1603 Pikaičiai Pajūrio v. — B: 1605 tas pat.*

57. Пры том дворе дворец, в нем: гридня зъ сен'ю, напротивъко светлочка, в неи... печ бела старая. Дом — светличка одна, противко комора, печы в них белые старые... впосерод их сен... Коморка перед вежою мало што потребна, ни на што се не згодит. Вежа с прымном вдолжъ у тры стены .. *1604 (1606) Upytė.*

58. Хоромину одну — прымен (*B*: примен) з бервенеи едловых розрухавшы до двора своего отвести казали... Видел есми... перед вежою... где примно было, знат ест, где звезено примно, яко вдолжъ, так и впоперок сажнеи полчетверты... *1606 Penkainiai Viduklės v. — B: 1607 tas pat.*

59. Будованне домовое и гуменное: вежа с прымном, клет над поклетом, истопка, гумно... *1606 Milaitiškiai Telšių v.*

60. Заставила... имен'е... А меновите будован'е хоромъ домовых и гуменныхъ: наипервеи клети две — одну драницами критую и с прыклетомъ, а другую без приклета, драницами критую; светлицу зъ сен'ю, с коморою противъною, соломою критую; вежы две — одная с примномъ, а другая без примъна, соломою критые; гридню и лазню, соломою критые; озеродла переплотов десеть... *1608 Vaidatoniai Kražių v.*

61. Хоромины домовые: светлица с коморою, сенъ, соломою критые; ... вежы с примъномъ до хованъя быдла и инъшого господарства домового... *1609 Medsėdžiai Beržėnų v.*

62. Будован'я домового: изба белая одна, против сен и пекарня; вежа с примною... *1609 Rosčiai Lipniūnai Veliuonos v.*

63. Budowania dwornego na część moię... dom nowy ze wszytkim iako stoy — izby dwie y z sienią... wieza nowa y s przymnem... *1612 Panevėžys.*

64. Na... połowicy siedliska dostało się chromin tego poddanego Juria Gowena: wieza stara s przymnem, klietka mniejsza, j a w[i a] zs tokiem... *1617 Dotnuva Veliuonos v.*

65. Вежу с примном и пекарню великую — то им наполы держати... *1619 Liauda Petrošiūnai Veliuonos v.*

66. Побудовал вежу с прымном... маючы волю на том седлиску и иншые хоромины будовати... Зналезшы вы самого пана... у вежы у гогня седячых, почали их... с тои вежы вызывати на неякую яко бы розмову... *1644 Varnalaukis Viduklės v.*

67. Yzba biała wielka, przez nię komora boczna... do tego sien, przeciw tey yzby y komorka przez sien boczna stara..., do tego piekarnia s trzysciankiem, laznia s trzysciankiem, s w i r e n mnieyszy, wieza s przemnią... *1650 Gaižuva Draudvilai Vilkijos v.*

Žr. 43[14 34 39 44 45 49]*, 49*[1]*, 74*[4]*, 88*[78 86]*, 89*[1—13 18]*, 116*[13 16 30]*, 129*[117].

68. Светълочку малую без примна и без коморы... мають сынове мои... поделити... Гридня новая с примномъ и з хоромою, примен противъ светълоце моеи малои...; лязня с примъномъ... — тое естъ будован'я властное сына моего... *1571 (1575) Veliuonos v.*

69. Будован'е дворное:... светлица ветхая без примъна... перед дверми заставляно деревомъ сени старое;... лазня с примъномъ... *1574 (1584) Pakražantys Kražių v.*

70. Ѳольварокъ дворный, будованье въ немъ: домъ по правои стороне, у которомъ светлица... противко гридня... межи ними сени; по левои стороне гридня старая съ примномъ...

Ѳольваръкъ Розвазскии, будованье въ немъ:... домъ новыи при земли добрыи, въ немъ светлица немалая, при неи сень, напротивъко комора...; гриденка съ примномъ;... домокъ, въ немъ светлица, напротивко гридъня объ однои сени..., зъ боку кухня старая...

Ѳольварокъ Куръпешъскии, будованье въ немъ:... гриденка съ примномъ, подле истобки тое подъ однимъ дахомъ светлица, напротивъко гридня, въ боку сенеи кухня, коморка...; домокъ малыи, въ немъ светлочки две объ однои сени...; истобъка съ применьцомъ...; лазня съ примномъ... *1580 Zietela, AVK 14 p. 201—203.*

71. Шацуючы будованье дворное положилъ: светлицу старую тошчую высокую, которая надъ подклетомъ стоитъ, передъ нею сень и коморка тошчая противная и светлицы...; другая светличка старая тошчая с прим-

номъ..; гридня тошчая с примномъ...; лазня тошчая лихая зъгнила с примномъ.. *1585 Panemunys Upytės p. AVK 26 p. 162.*

Apie tą pat: Светлочка мала с примъномъ, с покгребомъ..; челядня с примномъ... *1585 ten pat p. 165.*

72. Будованье: гридня съ примномъ... лазня съ примномъ... *1589 Ramoškai Ašmenos p. AVK 14 p. 351.*

73. Лазня старая у прымне... *1591 (1592) Semena Kauno p. IA sk. 308*[21].

74. Гридня на челядь... зъ сѣньми...; лазня съ примномъ... *1592 Armoniškis Mensko p. AVK 14 p. 416.*

75. Budynek stary — swietlica s prymnieiu... Łaznia z prymnoju... *(Transkribuota). 1592 (1740) Ašmena, IA sk. 323*[2 9].

76. Дом стары на по(д)клетах, в нем светлица... другая светлица там же напротивко давнеишого будован'я... и сен межы светлицами, третяя светлица великая зъ сенми згнилая.. Гриденка с примномъ и с кухнею... Челядня с примном... Лазня стара с примном... *1595 Taujėnai Ukmergės p. IA sk. 367*[34 37 38].

Žr. 88[78]*, 129*[30].

77. Домъ на земли: вшодшы в сени по левои стороне светлица... з светлицы напротивку сени взаметь так же великие, яко и светлица, з тыхъ же сенеи напротивку другая светлица... Лазня чорная, передъ лазнею сени, з сенеи светлица... Пекарня з прымномъ, в неи две печы, што хлебъ пекуть.. *1549 Radaškavičiai, DMA p. 92.*

78. Будован'е:... дом велики (с) сен'ю, с противною светлицою...; пекарня с примнем... *1595 Barklainiai Upytės p. IA sk. 382*[12].

79. Хоромины дворные: светлица великая от ворот.. и пол примна; ку тому другая светлочка старая невеликая... с коморочкою и примном;... пекарня с примном... *1603 Stakminiai M. Dirvėnų v.*

80. Будован'я домового: пекарня с прымном двусенъки, напротивко тое грыдни издопъка чорная... *1624 Mimainiai Ukmergės p.*

81. Пустовъщызну... з будован'емъ на тои пустовщызне, то ест: с пекарню с прымномъ и с клет'ю... *1631 Srubiai Ukmergės p.*

Žr. 129[17].

82. Изба съ примномъ, у примне 2 лезиве... пешня, рогатина... *1521 Gud. LMS sk. 1522.*

83. Маємъ им дати... на тои земли истобку с прымномъ по полтретя сажня... *1544 Vilkija, Prt 1 p. 206.*

84. Будованье: Напервеи домъ на подклете старыи — светлица, комора и сени... Другии домъ пры земли — светлочка... напротивку сени. Изба чорная с прымномъ, противъ клетка... *1549 Kamencas Radaškavičių dv. DMA p. 110.*

85. Домъ того подданого их спалилъ, то естъ избу с прымъномъ, с коморою... *1582 Mensko p. AVK 31 p. 47.*

86. Избъ чорныхъ съ прымнами две... *1583 Peštuvėnai Kauno p. IA sk. 233*[14].

87. Издепка невелика съ примномъ, соломою крыта... *1584 Kauno p. AVK 14 p. 281.*

88. Будован'е дворное: светлица великая с прымном... грыдня великая с прымном, издобка чорная с прымном... *1584 Kujėnai Kauno p.*

89. Будованья: светлица с прымномъ и с коморою, з берверя рубленые, дранницами крытые; изба чорная, противъ тое избы издопъка невелика безъ примъна, соломою покрыто;... издопъка чорная с прим-

номъ, где паробокъ мешкалъ, з берценя рубленые... *1586 Ramygala Upytės p. AVK 26 p. 289, 290.*

90. Будованье на том кгруньте было: сверенъ одинъ, у гумне токъ перед осетю рубленыи, будуваня мужыцкого избу с прымном рубленым и клет... Избу мужыцкую з примном и клет повезли и положыли на кгруньте молодечинскомъ... *1595 Veverka Menko p. AVK 31 p. 239, 240.*

91. Избу великую с прымною и с коморкою, вежу великую вечне мети им записую... *1619 Augustaičiai D. Dirvėnų v.*

Žr. 129[70], *139*[39].

92. Gridnia czarna z sienią nową...; dom, to yesth yzba biala z boczną komorą, yzba czarna przeciwko, sien miedzy nimi... Gumno, w nim... gridnia s przymnem nakryta słomą... *1582 Žeimiai Kauno p. AVK 14 p. 259.*

93. То ест будован'е дворное: наперед дом великии, у котором дому светлица одна, у неи окон чотыри шкляных великихъ... збоку комора без окон, напротивку тэи светлицы сень без полапу и з другая светлица с комором без полапу и без окон, недобудовано, перед тымъ домом перед сенми кганек, тот вес дом кгонтами побиты, але ужо стары, опадлы;... гридня, применъ, противко светлочка без окен, з неи по конец коморка, тые уси соломою критые... *1592 Šlėnuva Kauno p.*

94. Гр(ид)ня зъ примномъ, зъ свѣтлицою, и зъ свѣтлицы комора... у того дому у примна, гридни, въ свѣтлицы и въ комори дверы... Домъ великии на подклѣтахъ, подъ нимъ пивница мурованая попсованая, предъ сѣньми того дому... кганокъ... У дворцы гридня, примѣнъ а струбъ напротивко гридни зрубленыи... *1601 Svironys Vilniaus p. AVK 8 p. 490—491.*

95. Parobkowych choromin pustych: gridnia iedna z drwiami słomą kryta y prymno s chrost(u) plecione; kleć stara iedna toscza słomą kryta z drwiami... *1603 Karklėnai Bukantai Karklėnų v.*

96. Дарую... светлицу з сенми, напротив комору, соломою критые...; кгридню с прымном, соломою критую; вежу з бервен'я рубленую, где быдло ховают... *1610 (1611) Šėta Ukmergės p.*

Žr. 43[75 81], *49*[11], *51*[13], *129*[1 5 30 44 68 70 71 72 76 88 106 108 110].

97. Дом велики с примном старыи, напротивко комора... в тым же дому в примне стал дембовыи... а в коморе пецъ простыи...; другыи дом старыи з... сенью... *1591 Šarnelė Viešvėnų v. Plg. 74*[26].

Žr. 43[19].

98. Светлочка с прымномъ малая... *1562 Vilkija, IA sk. 152*[30].

99. Светлица с примномъ, напротивку комора... *1575 Pakražantys Kražių v.*

100. Светлочку... новую и з применком... дарую... *1584 Jagučionys Ariogalos v.*

101. Стоечи ему... у господе своеи звыклои давнои у мещенина росенского... и вжо змеркъшися он... в тои господе своеи положившися перед светлицою... в примне спокоине спал... *1589 Raseiniai .*

102. Меновите будованъя дворного: светълица одъна с примномъ и с коморою по тры сажны дерева едлового соломою критая, домовое роботы; гридъня одъна трох сажонъ дерева едлового соломою крита, купленая за две копе грошеи литовскихъ;... *1589 Balceriškiai Ariogalos v.*

103. Будован'е дому Скотунишского: светлицы две с примнами... Будован'е именича Кгорышовского: светличка без примна... *1595 Viduklės v. IA sk. 373*[39 48].

104. Светлица с примном, комора противко, соломою покритые... У примне збожа... *1600 Rubežaičiai Viešvėnų v. IA sk. 532*[6]. *Plg. 74*[27].

105. Светлица с примном... *1600 Pragulbė Laumelaičiai Telšių v.*

106. Будован'е... то ест: напервеи светлица с прымном згнила, в которои печы, двереи, лав ани болонъ и окониц нет, то шацовал есми в полтрети копы грошеи; грыдню с прымномъ початым розбират, без лавъ и без двереи, шацовал есми в полторы копы грошеи;... зрубъ на светлицу рубленыи згнилы, которого венцов дванадцать, шацовалом в копе грошеи; издопки две напротивъ себе згнилые, межы ними сенцо огнилое, за то шацоваломъ полторы копы грошеи... *1603 Gelvonys Vilniaus p.*

107. Opisuię wieczysto, wymuiąc z budowania moiego dwornego swietlicę nową mnieyszą, gdziem sam mieszkałem, y s przymnem... *1617 Mastaičiai Laukuva Pajūrio v.*

108. То ест будован'я меновите: сетълицы две противъные с прымъномъ, с коморками двема; грыдня (с) сетлечкою противною с прымном... *1624 Užužartis Upytės p.*

Žr. 43[40], *89*[7], *129*[1 18 19 45 55 68 69 71 75 79 88 89].

109. В тых домах было хором домовых: вежы две з бервенеи зрубленые, клети тры, гридня одна, жытарникъ с примном, светлица (с) сенми и с коморою збоку, лазня, осети две под одным побоиском, одрина з бервенья зрублена, озеродлов переплотов дванадцат... *1597 Lisaičiai ir Bugeniai Telšių v.*

110. Дом новы на потклетах... то есть светъклица великая (с) сенми... с тое светлицы сень, с тое сены выход в стороне, с тых сени другая светлица противко тое великое светлицы... Гридня без примна, соломою накрита... Челядня с примномъ, соломою подшита... Осети две с примнами, соломою подшыты... *1569 Plonėnai Upytės p. IA sk. 172*[42 54], *173*[8].

Žr. 43[2].

111. Мы въ тотъ часъ у дому Ортюховомъ были и въ примнѣ есмо седели... *1539 Gardino p. AVK 17 p. 11.*

112. Хоромы остались по смерти отца нашого... далъ отецъ нашъ сыну моему приименъ тыхъ же хоромъ... И Симонъ засе поведилъ, ижъ деи батько нашъ сыну его... никоторого примна не далъ... *etc. 1540 Gardino p. AVK 17 p. 163.*

113. Съ примна взято кожухъ, сермяга, сокиры две... *1563 Volpa Gardino p. AVK 17 p. 440.*

114. Пограбил... у примны котли два великие... *1599 Krutilai Karšuvos v. —*

Plg.:

115. Z budowaniem do tey pustowiny: piekarnią iedną (s) sienią s chrostu... *1669 (1670) Peliša Ukmergės p.*

Prymenny.

116. Копею (листу упоминалного)... перед вежою у стену прыменъную уткнулъ есми... *1597 Grigaičiai Platelių v.*

Zaprimen.

117. Зоставила... будован'я хором домовых: светлицу зъ сенми дерева едлового, вежы две с примнами и з запримнами и третюю малую вежу... *(1575) 1595 Mačiūnai Viešvėnų v.*

130. PRIVORTI — prievartės.

1. Продали есмо... половицу поля своего у привортях водле дому... *1550 (1593) Vilkijos v. (Ž. Panemunė).*

2. В приворътяхъ сеножатъ и з лесомъ прутов пулъдевята... *1592 Ganipruva Kražių v.*

3. Плотъ загорожоныи у прывортах его... под домом его властным... розгородити кгвалтовне... *1597 Galnė Josvainių v.*

4. Вышодшы деи еи... з дому... и стоечы еи... перед тым домом на привортях своих, и обачывшы деи она земянку... ходечы на тых привортях (з) земянми... суседы своими, почала з нею мовити... *1599 Jokainiai(?) Veliuonos v.*

5. Пятая нива называему Клоне... другим концом до прыворчя и до дорошъки, цо идет на поле с прыворчовъ и зъ Довкгялишекъ... *1629 Gaižuva Vilkijos v.*

6. Ниву... концомъ однымъ до выгоновъ привартевъ... *1629 M. Gaižuva Vilkijos v.*

7. Напущаючы быдломъ своимъ на кгрунтъ его властны, овъсомъ засеены и водлугъ звычаю плотом од приварчювъ загорожоны... на врочыщу названом Апидеме По Шулънелю Шаке Блажеишъка... велъми спашли... *1647 Motėnai Veliuonos v.*

8. Siana w odryny złozonego poł odryny, ten koniec odryny, ktory od prywarciow... Odrynia wielka od prywarciow s połowicą siana... *1650 Gaižuva Vilkijos v.*

9. Niwa w tymze polu nazwana Treyniia... koncem iednym do niwy pana Jana Jawgiela, drugim koncem do przyworciow... *1676 Kampai Kandrotonys Vilkijos v.*

10. Byłem vzyty... dla podania w intromissyą imienicza... z karczmą na priworciach stoiącą... *1678 M. Gaižuva Vilkijos v. KdM 189.*

11. Budynek, ktury iest w Kretkompiu w przyworciach postawiony — yzba, sien, piekarnia, odrynka — kto kolwik w tym budynku mieszkac będzie, aby małzonce mey miłey do zywota oney posługą y nalezytosc sobie odbierała... *1692 Kretkampis Vilkijos v.*

Žr. 2[11].

Plg.:

12. Заставил... половицу... кгрунтов моих... и з выпускомъ подле ворот лежачымъ, прозываемым Привартe, на чверть бочки солянки сеен'я... *1593 Labardžiai Karšuvos v.*

13. W przedewrociu nad rzeką Szeszuwą... vczyniona iest granica... *1619 Mosteikiai Viduklės v.*

14. Передворот'е дворное еще недельное ест... *1620 Dabužiai Ukmergės p.*

131. PUR — pūras.

1. Z włoki daią po puru zyta, po dwa pury owsa... *1623 (1624) Pasienis (Pagronyčius) Upytės p.*

2. Zyto zasiane y zboze w kleci zsypane to iest: zyta zasianego purow dziewięcdziesiąt, pszenice ozimney purow pięc, owsa zsypanego w kleci purow szescdziesiąt, jęczmienia purow dwanascie, grochu purow dwa, gryki purow cztyry... *1642 (1643) Pamūšis Upytės p.*

3. Pasznia zytym zasiana purow siedmdziesiąt, owsa w ziarnie purow dwadziescia, jeczmienia purow szesc, grochu purow trzy, mąki razowey purow dwa, gryki pur ieden, siemienia lnanego pur ieden... *1642 (1644) Panemunys Upytės p.*

4. Zyta zymnego zasianego purow sto, takze iarzyny, do zasiania podanego jęczmienia purow pięcdziesiąt, owsa purow sto ryskiey miary... *1645 Zlalarija Gumiltėnai Beržėnų v.*

5. Iabłek swiezych na schowanie w kuble złozonych purow trzy po złotych trzy... Maku suchego garcy trzy dawnieyszego, tegorocznego siekow cztyry, garniec po groszy dwudziestu... *1658 (1669) Panemunys Ukmergės p. Plg. 18*[200].

6. Zasiewek... zostawa tey maiętnosci Hołotskiey: zyta zasianego purow dziewięcdziesiąt y pułczwarta, pszenicy ozimney purow trzy

y p u n d e l i dwa; co na zasiew zostaie na tenze rok przyszły w s w i r n i e: pszenicy jarey p u r o w pułczwarta, jęczmięnia p u r o w dwadziescia, grochu p u r o w osm, gryki p u r o w szesc, owsa p u r o w szescdziesiąt, a dziesiątek siodmy z woli jey msci... dla chłopow, na zasiewek nie maiących, ktore dziesięc jey msc w iesieni powinna odebrac będzie od nich, a chłopek przypłodkiem cieszyc będzie; a p u r kozdego zboza ma byc strychowy, a nie trzęsiony... *1662 (1667) Alotas Ukmergės p.*

7. Zasiew zboza roznego: naprzod zyta p u r o w czterdziescie zasianego, owsa na zasiew p u r o w czterdziescie zostawuię, jęczmienia p u r o w dziesięc, groch(u) p u r o w dwa... *1664 (1670) Grūžiai Upytės p.*

8. Zboza: zyta p u r o w trzydziescie y pięć po złotych pięciu, ję(cz)mienia p u r o w osmidziesiąth po złotych trzy, owsu p u r o w sto trzydziescie, kozdy p u r po złotemu, gryki p u r o w dziesięć po złotemu, pszenicy p u r o w dwa po złotych trzy, jarki p u r o w cztyrry po złotych pułtrzecia, grochu p u r o w pięć po złotych pułpiąta... *1665 Dirvėnai.*

9. Zyta solanek dziesięc... pszenicy p u r ieden, bobu p u r ieden... *1667 Papivesys Ukmergės p.*

10. Z włoki osiadłey sypka: zyta p u r ieden, ięczmieniu p u r ieden, owsa trzy p u r y... *1675 (1676) Gintališkė Telšių v.*

11. Zyta zasianego na paszni dworney Połuknia p u r o w szescdziesiąt y jeden, pszenicy ozimney p u r jeden... *1676 Palukně Raseinių v.*

12. Z włoki podwod dwie do Rygi na rok, na ktorych powinni zawiesć tylko po szesciu p u r o w zyta... Zyta w polu zasianego... p u r o w dwadziescia y siedm ryskiey miary... *1678 (1681) Grąžteliai Upytės p.*

13. Pole dworne we trzech zmianach, w iedney się może wysiać żyta ryskiey miary p u r o w pięcdziesiąt... *1680 Beržėnai.*

14. Zyta zasianego na dwornym polu p u r o w dwadziescia y dwa... *1681 Kazokai Pašeriaukščių lauke Upytės p.*

15. Zyta p u r... zyta puchowego beczka y czystego p u r... zyta p u r y dwa... *1682 Šerkšnėnai Telšių v.*

16. Zyta p u r o w alias korcow dwanascie po złotych piąciu groszy piętnastu, czyni złotych szescdziesiąt szesc.. *etc. 1685 Viekšniai Žem.*

17. Zyta p u r o w dwanascie... *1690 Seda Telšių v.*

18. Sypka ze włosci dworowi... z włoki iedney osiadłey: żyta miary wiekszniańskiey p u r o w 2, jęczmienia z włoki p u r o w 2, owsa takze p u r o w 2... Zasiewku dwornego w polu było tylko zyta p u r o w szesc... *1690 Viekšniai Biržinėnų v.*

19. Owsa p u r y trzy... *1692 Lelaičiai Butrimai Telšių v.*

20. Żyta sianego p u r o w 4... *1715 Tirkšliai Žem.*

21. Ci zas, ktorym iest słoboda napisana, czynszow płacic nie maią, iednak dyszkrecij po p u r z e owsa dac mogą z swoiey dobrey woli... *1720 Subačius Ukmergės p. CA.*

22. leszcze w zasieku 2 p u r y y osm d w a l i k o w ięczmienia. Item ięczmienia z zytem zmieszanego p u r o w 2 y d w a l i k... *A. 1725 Telšių p. CA.*

23. Żyta... zasiano p u r ó w ryskich siedmdziesiąt pięć y puł, pszenicy ozimney p u r ó w ryskich ieden... *1755 Ripeikiai Upytės p. AVK 35 p. 34.*

24. Powinne starostwo... dodać... żyta p u r ó w $235^{2}/_{4}$ derbiańskiey miary... *etc. 1756 Palanga, AVK 35 p. 51.*

25. Krescencya: żyta p u r ó w niemieckich piędziesiąt à f. cztery — złch pollskich dwieście... *etc. 1770 (1795) Alkiškis M. Dirvėnų p. AVK 35 p. 183.*

26. Wysiano pszenicy purów 2, licząc na trzy ziarna, czyni purów 6, odtrąciwszy z tego na zasiew purów 2, zostaie na intratę purów 4... *etc. 1777 (1778) Purviai M. Dirvėnų v. AVK 35 p. 320.*

27. Wszelkie... zboża pod strych purem akuratnym ryskim odmierzone... być zawsze powinne... *1781 Obeliai Ukmergės p. PIE 1 p. 204.*

28. Naczynia w spichrzach:... pur stary ryski 1... *1784 Rietavas, AVK 25 p. 503.*

29. łęczmienia na zasiew zostawionego purów lipawskich trzydzieście... *etc. 1785 Repšiai Telšių p. AVK 35 p. 462.*

30. Nayduie się żyta usianego na zmianie... purow lipawskich $42^{2}/_{4}$... *1796 Upyna Karšuvos p. AVK 38 p. 123.*

31. Wiadomosc o wysiewie:... bulwy (purow ryskich) 10... *1803 Paluknė Raseinių v. KdM 187.* —

32. Unum uncum agri... in fundo Tydisse dicto sementis undecim purorum vel modiorum... *(1415) 1586 Latv. Livländische Güterurkunden, 1908, p. 203.*

33. Шест пуровъ ечменя, дванадцатъ пуровъ жыта, двадцат пуровъ овса, сек одинъ насен'я ляного, пултора пура гороху... *1618 Užubaliai Bauskės p. Latv.*

34. Dawaią... z służby: żyta purow wielkich litewskich dwa, ięczmienia purow wielkich dwa, owsa purow takichże trzy, które, iako są wielkie, po wszystkiey powinności opisane będą... Pury te, któremi poddani dań oddawaią, litewskie są y wielkie, z których trzech zawsze bespiecznie czwarte przybywa miary ryskiey[1]... *etc. 1590 (1781) Rėzytė Latv. IJM 27 p. 119, 120.*

Posiano było żyta purow ryżskich sto czterdzieście sześć... Powinność... z służby iedney: żyta purow[2] lotewskich dwa, które uczynią purow ryżskich trzy... Żyta kop dwadzieście trzy, kładąc umłotu z kopy purów ryżskich trzy, uczyni purow sześćdziesiąt dziewięć... *etc. 1599 (1781) ten pat, IJM 27 p. 137, 140, 141.*

35. Na jałowicę karmną wychodzić powinno owsa purów dwa... Z pięciu purów ziarna ma być sześć purów z młyna... Pur karczemny ma być czwartą częścią większy od puru ryskiego i tak zrobiony, cechowany i do karczmy dawany, żeby w karczmie szynkarze w strych odbierali zboże... *1782 Sarija Polocko vaiv. PIE 1 p. 228, 229.* —

Žr. 4[18 19 42 43 45], *18*[103 110 117 127 205], *20*[7], *68*[13], *93*[35], *100*[7], *102*[9 11], *148*[11 12], *148*[16 19 20 21 23 29], *189*[1].

Pulpurek.

36. Naczynie dworne:... do mierzenia zboza pur ieden, pułpurek drugi, siewalnia iedna, w ktorą czwierc pura sypac sie zboza moze, osobliwie siewalnie do zasiewania zboza dwie... Tego dworu Powierczewskiego zasiewek: zyta na rok przyszły zasiało sie na dwornym polu purow sto trzydziesci, pszenicy ozimney purow dwa, na iarzynny zasiewek zostaię owsa purow sto siedmidziesiątt, pszenicy letney purow trzy, ieczmienia purow czterdziesci, grochu purow szesc, siemienia lnianego purow dwa... *1664 (1665) Pavirčiuviai Upytės p.*

37. Miary do zboża mierzenia: pur sztuka iedna, pułpurek sztuka iedna, trzecina pura słomiana sztuka iedna, osmina beczki wilenki sztuka iedna, dziewiętka pura sztuka iedna, kowsz y szufel czynią sztuk dwie... *etc. 1745 (1796) Šaukuva Ukmergės p. AVK 38 p. 13.*

38. Półpurek do mierzenia zboza... Zboże: żyta purow ryskich 15, mąki żytney purow 4... *etc. 1790 Pakruojis, KA.*

---

[1] *Išspausdinta:* ruskiey. [2] *Išsp.:* pyrow.

132. PUSINIK — pusininkas.

1. Жыта пусиник, за него копа литовская,... овъса пусиников пят, за кожды по грошеи сорок литовских,... крупъ ечъменых половицу пусиника, за н[его] копа грошеи литовская... *1644 Ganipruva, Kelmė Kražių v.*

133. PUSKATYLIS — puskatilis.

1. Y insze naczynia domowe, iak kotły miedziane y cynę, małzonce opisuię, flaszę cinowę, łyszkę srzebną y kocioł puskatylis... to synowi moiemu opisuię... *1617 Laukuva Pajūrio v.*

Plg.:

2. Полкотлов два... *1601 Gilvyčiai Beržėnų v.*

3. Pułkociołek, w ktory się leie dobre wiadro... *1690 Jaušaičiai Medingėnų v.*

134. PUSKETVIRTE — pusketvirtė.

1. В селе в Ловкокголах... у Кгрикгалеля Кгуделаитя за жыта пускетвирте келменскую семдесят грошеи литовских... В селе в Жолпелях у Матея Микутаитя жыта пускетвирта келменска позычона... У подданыхъ лялскихъ еи милости панеи Марковои Внучковои... у Кгрикгучя Кгаутшеля за жыта пускетвирте кельменску сорок грошеи литовских... У подданого Лаврына Реповича у Станя Нирпля две копе грошеи литовскихъ и жыта взялъ году деветдесят девятого пускетвирту келменьскую за копу грошеи литовскихъ... *1600 Rakandžiai Viduklės v.*

135. PUŠYN — pušynas.

1. Именичо мое... Великие Палеки... кгрунтми прилеглые конъцомъ однымъ до гостинца, котори идетъ з местечка Шавлянского едучы зъ Шавлян по правои руце до места господарского Шавелского... бокомъ однымъ до Олкупя, другим боком до пушына межы кгрунтами земянки... так теж и другие кгрунты, которие сутъ едучы з Шавлян по левои руце до места господарского Шавелского, то естъ въ Судах и под олкемъ подле кгрунтов пана Салемона Хрустовского... *1601 D. Palekiai Viduklės v.*

Popušyn.

2. Половицу селиска нового... концом одным до гостинца, которы гостинец идет попушынами з Шат до Ромикголы... Улица идет з дому ее до гостинца, идучого папушынами з Ромикголы до Шат... *1597 (1598) Taujėnai Ukmergės p.*

136. REINA — *raina.

1. Dla samey (dano) reyne iedną... Dla samey inderak ieden... Summa... inderakow 2... *A. 1714 Šakarniai Upytės p. CA.*

2. Summariusz rozney ruchomosci... po wymarłych we włosci tameczney ludziach:... reyny $^1/_2$... *A. 1714 Šakarniai Upytės p. CA.*

NB. Rainele kai kur tebevadinamas tam tikras drabužis.

137. REZGINI — rezginės.

1. Rezgini do noszenia siana... *1779 Lamutėnai Trakų p. Prv.*

138. REŽGALI — rėžgaliai.

1. А на третем местцу в режкгалях от конца купленого режы: первшая штука нам се достало от стены Поштовских и Вирболовичов, подле тое штуки в режкгалях штука им се достало, подле тое штуки в режъкгалях штука нам се достало... подле тое штуки в режкгалях штука шлоитом нам се достало, подле того шлоита от реки Клевиноитя им се достало... *etc. 1593 Kulautuva Vilkijos v.*

139. RYKUNIA — rykūnė.

1. Челед неволная:... Масута Кахничанка рыкун'я з дочкою Катриною... *1542 Perelazai Vilniaus vaiv. IA sk. 17*[42].

2. В замъку невольное челяди: рыкунья Едвига а ее дети... *1552 Kremencas, ArJZR 7/2 p. 29.*

3. Спустили есмо тые имен'я... а з рыкун'ею и з дочками ее так же неволными, а з мужомъ и з сыномъ ее, людми неволными... *1553 (1583) Pavandenys Kauno p.*

4. Челеди неволное:... рыкуниа Доца и з дочъкою... *1561 (1582) Dirvėnai, IA sk. 560*[32].

5. В томъ же дворе челеди невольное семеро: рикунья Марина, а сынъ в нее Евлашъ... *1563 Starinkai Mensko p. DMA p. 139.*

6. Рыкуню дворную на имя Ульку так же збили и зранили, а иншую челяд дворную з двора проч розогнали... В рыкуни дворное Ульки виделъ есми в чолѣ рану розбитую крывавую... *1565 Vorotna Lucko p. AKPS p. 73, 74.*

7. Немало маетности моеи... забралъ, то есть первеи у дворе Серебрискомъ челеди невольноиу... Овдотью рыкунью... *1566 Slanimo p. AVK 22 p. 237.*

8. На име челеди: Дорота рикуния з дочкою Зоѳиею и з зятем Янушом Ботокишском... *1570 (1575) Šilas (Pavėžupis) Beržėnų v.*

9. We dworze czeliadzi:... Anna rykuniya zmoydzinka... *1582 Žeimiai Kauno p. AVK 14 p. 266.*

10. Паробок на имя Кгрикгъ, сын небожчицы Зоѳии, рикунии того имен'я Укгянского... *1584 Ugionys Ariogalos v.*

11. Zonki:... Zape lasiowna bez dziecziey, rykunia... *1585 Biliūnai (Raseiniai) Raseinių v. IA sk. 257*[31].

12. Челед, которая у дворе мешкает: напервеи Якгнешка рикуния... *1587 (1588) Upytė, IA sk. 281*[30].

13. Выпровадил паробка его на име Яса Чика и рикунию его Елюлю Матеевну Скеревну и з сыном ее Мартином и з статком, то ест взяла зъ собою выходечы тая рикуния кошул... *1589 Urnežiai Veliuonos v.*

14. Челед у дворцы мешкаючая: рикуния Ганна... *1589 (1590) Luoba Telšių v. IA sk. 292*[20].

15. У дворцу што мешкают челед: рикуния Марушка зъ жонкою Ганною... *1589 (1590) Rodai Upytės p. IA sk. 293*[13].

16. У дворцы што мешкают челеди: рикуния Зоѳия и жонкою Мариною з сыном Кгрикгутем... *1589 (1590) Betygala Ariogalos v. IA sk. 294*[15].

Челеди дворноu на имя:... Марина рикуния зъ сыном Кгрикгутемъ и з дочъкою Досюлею... *1596 ten pat, IA sk. 415*[21].

17. Челядзъ дворъна: рыкуня Занела з двема девъками: Оршуля, Алъжбета... *1596 Panevėžiukas Vilkijos v. IA sk. 426*[51].

18. Wyprowadziłem s tego ymienia yey m. czeladzi niewołney własney tego ymienia iey m. troie, to iest mianowicie: rykunyą Barbarę Bikszę y corki iey mianowicie Kasiute y Nastasu... *1596 Padubysys Žem.*

19. Czeliadz dworna:... rykunia Halena... *1597 Bajėnai Vilkijos v. IA sk. 444*[36].

20. Czeliadz dworna: rykunia Dania, ma synow dwu—Urbana a Stanisława, corka iedna Małgorata... *1597 Žeimiai Kauno p. IA sk. 446*[2].

21. Прыпозвалъ насъ... о учынен'е справедливости з боярки нашои... и сына ее... о выпроваден'е рыкунии своеи имен'я Пошушъвенского на име Полоныи московъки... *1598 Pašušvys Žem.*

22. Меновите челеди дворнои на име: Зоѳию Яновну рикунию з сынми трема Балтрутем, Мартином а Стасюлем Яновичы... *1601 Biliūnai Raseinių v.*

23. Заставил... есми (имен'е)... зъ землею велдомскою, где подданы Олекшы седели... зъ челед'ю дворною неволною, а меновите зъ Запутою рыкуниею и з хлопъцом, томужъ праву подлеглым... *1602 Kolainiai Patumšų v.*

24. Челед ихъ домовую побившы и помордовавшы, а меновите:... рыкунию их Алжбету Баневну и з дочкою ее Щасъною Воитеховною, повезавшы... Плат'я рикунии его верху менованое: сермяга новая самоделская з девети локот, сукня тогож сукна самоделского з одинадцати локот, кошул жоноцких полотняных две, плахта полотна коленского с пети локот ушытая, кожды локот купленыи по семи грошеи лит., наметка одна домовои роботы с пети локот, ѳартухы два полотна домового по два локтя, узголове пстрое домовое роботы, стояло деи петнадцати грошеи лит., двикартя одна полотна пакулного з дванадцати локот, кожды локот по шести пенезеи, черевики новые купленые за чотыры грошеи лит... *1603 Paštuva Vilkijos v.*

25. Czeliadz dworna ymienia Vpity: Vlliana rykuniia z nuczku Marąszką... *1616 (1617) Upytė.*

26. Доводечы того, иж тот Стас ткачык ест властны челедин дворны ее, пани Вербовскои, сын Ганелы Сторковны, покладал инвентар... под датою року тисеча шестсот десятого... в котором том инвентаре описуеть у дворе Куранским Луцыю рыкуню, сынов ее двух: Стася... *(1610) 1620 Kurėnai Ukmergės p.*

27. Имен'е... дарую... с челед'ю дворною неволною... до того рикуниу Запелу Стасевну... *1626 Palėvenis Upytės p.*

28. Czeliadź dworną, mianowicie Zoszką rykuniią z synem iey Iakubieliem y z doczką iey Barbarą... po zywocie moim do zywota małżonka mego słuzyc maią... *1629 Kapliai Ukmergės p.*

29. Przedałem... y s czeladzą... na ymie... rykunia Magreta, Dorota, Jadziulia, Zoszka farbotnica... *1629 Pupėnai Kražių v.*

30. Czeladz dworna: Zaputhka rykunjia... *1632 Gaurė Telšių v.*

31. Пославшы умыслне по(д) дворъ его... тивуна своего... и инших подданых своих... челед его, пана Павла Мицкевича, дворною неволною на име Анелу Иванову Куртынову, рикунию двора его Ятонского, и дочку ее на име Дороту Ивановъну ткачку... выпровадили .. *1634 Jotainiai Upytės p.*

32. Прыехавшы под двор его... Ятонски, в полю Ятонским... лежачыи... поддану его... которая рыкунею в том дворе Ятонском была и все на своих руках мела, на име Дороту Якубовну Тармасаитю Якубовую Дылкговую, которая потом за другим мужом Якубом ушкуромъ, подданым его милости, была и дети с тыми обема мужами, поддаными его... сплодила, которая подданая рыкуния по смерти мужов своих машкаючы домомъ в Поюстю... на кгрунте его, пана суди, быдло, статок, збоже попустошыла и шкоды на копъ шестъдесятъ и болшъ почынила, потом рыкунею у дворе была, — вечным правом до имен'я Ятонъ належачую, одмовившы, с того двора Ятонского зо всими речми ее вывезли и выпровадили.. Доводечы, же то власна подданая его... до имен'я Ятон правом слушным належачая, покладал... выпис... воистя в держен'е... имен'я и двору Ятон... в которои интромисыи подан'я возного все подданые мяновите имюны и тая поддана Дорота Тармосаитя з сынми своими и з мужомъ Якубом ушъкурем, подданым его милости, которы на домъ до нее вступил, естъ описана... *1634 Jotainiai Upytės p.*

33. Челеди осмеро:... рыкуния на име Дорота Якубовна Тармисовна, так же власнянка... *1636 Vadokliai Ukmergės p.*

34. Czeliadz dworna: Dosiuła r y k u n y a... *1638 Linkuvėlė Upytės p.*

35. Kasiutka, ktora s tych podwornikow v mnie w r y k u n i a c h (*B*: rikuniiach) była w maiętnosci Zoyginskiey, wydałem ią w małzenstwo za wychowanka swego lotysza Atynelia, — tych vwalniam y wyzwaliam... *1644 Žaiginys Žem. (Du nuorašu).*

36. Wymuiąc sobie czeladzi dworney dwadziescia y szescioro pogłowia, zdawna y nowo do dworu... wzientą:... r y k u n i a ze dwiema synami, ktorzy we dworże vrodzili, na imie Žape Runkiełłowna z Zwil, druga r y k u n i a, ktora w Łomakach, Alzbieta.. *1653 Panemunys Ukmergės p.*

37. Czeladz dworna: Mikołay Kołelis, Zelowa r i k u n i a s corką Zophią... *1653 (1655) Kiškeliškiai Siesikų Lukėnų dv. Ukmergės p.*

38. Vetula laboriosa Anna r y k u n i a... *1662 Sarnakai Melniko p. AVK 33 p. 443.*

39. Дворецъ, где р ы к у н ь я мешкаеть: напервеи изба с п р ы м н о м ъ, где р ы к у н ь я мешкаеть, подле тое изба безъ п р ы м н а, нихто не жыветь... Животина: коровъ доиныхъ 3, отъ дву коровъ зборъ въ р ы к у н ь и, а отъ третее коровы зборъ взялъ наместникъ... Паробкомъ месячыны дано 12 копъ... Р ы к у н ь и смолотили 5 копъ, а вымолотили 2 бочки ... Челядь, которая у дворцы мешкаеть и с ключа естъ: р ы к у н ь я, што у дворцы жыветь, на имя Кахна, детеи при неи двое, обадва сыны, большому четьвертыи годъ, а меншому два годы, месячыны на себе по 3 бочки жыта береть, а сынъ ее третии на имя Янчыкъ, 12 годъ ему, которыи у пекарни пани Кгаштолтовои былъ, тотъ теперъ естъ у пана Ратомского; а дочка ее на имя Ганица, которая на сенехъ у пани Кгаштолтовое была, тая естъ у Рокантишкахъ з ыншыми девками пани Кгаштолтовои, вжо челединъ; пастухъ... с ключа естъ... — тые робята и девки уставичне на дворцы и пры р ы к у н ь и жывуть...

Дворецъ Костюшковскии... Животина:... коровъ 2 доиныхъ, зборъ отъ тыхъ коровъ в р ы к у н ь и, 18 сыровъ... Челядь невольныя того дворца: Ѳедко р ы к у н ь и ч ъ, жона в него невольная... тымъ двумъ месячыну дають; Тишко р ы к у н ь и ч ъ, жона в него вольная... месячыну одному дають;... р ы к у н ь я Барбара неволна, мужъ в нее вольныи, детеи не мають, дають имъ жывности на годъ 3 бочки, дано вжо бочку...

Дворъ Каменецкии... Дворецъ, где быдло: корова доиная одна, тое коровы зборъ у р ы к у н ь и... Р ы к у н и н о и дочце месячыны полъ 2 копы дано... *1549 Radaškavičiai, DMA p. 93, 95, 108, 110.*

40. Miesięczyny az do zniwa roku pięcdziesiąt pierwszego na osob osmnascie dano po kop trzy, to czyni kop pięcdziesiąt cztyry; r y k u n y zyta kop szesc za zyta beczek trzy.. *1550 (1646) Balninkai Vilniaus vaiv. IA sk. 555*[26].

Miesięczyny na parobkow szesnastu a na zonki dwie po kop trzy, a r y k u n i e y kop szesc — czyni kop szescdziesiąt... *1552 (1646) ten pat, IA sk. 556*[23].

41. Na r y k u n i e y ciwuny nie więcey, ieno po trzy beczki żyta we cztery korce pozwolić... *1639 Gardinas, PKGE 2 p. 170.*

42. R y k u n y na niedziel 6 dał zyta korzec 1... *1661 Hniezna R. Vilkaviškio p.*

43. Жаловала мне мещанка городенская Барбара на р ы к у н ю панеи Андре(е)вои Сасиновое Зоѳею, штожъ она была у мене у наимехъ и отъ мене прочь пошла безъ ведома моего, зашкодивши ми... *1541 Gardinas, AVK 17 p. 317.*

44. Челядь дворная: Оленица р ы к у н ь я, вольная... *1556 Rusata Gardino p. AVK 14 p. 23.*

45. Дворецъ неподалеку двора: изба чорная въ дворцу и зъ сѣньми. Рикунья зъ мыта служить, при рикуньи жонка невольная на имя Васица, дѣтина Ясюкъ, которыи послугуе въ кухни... *1571 Volna Gud. ASb 4 p. 240.*

46. Рикунья того двора Помушского на име Дорота Захарьяшовна Коисаровна, взявши передъ себе злыи умыслъ свои, маетность небощика отца нашого... все то забравши в небытности нашои до дому отца своего Захарыяша Коисара, до села ее милости кнегини Андреевое Курпъское... именья Криничинского... отвезла и выпровадила... *1585 Pamūšis Upytės p. AVK 26 p. 78.*

47. Czeladz domowa: rykunia zmowiona za gr. 50, do tego boty, trzewiky, welny runa 3... *1598 Breslaujos klebonija, KA.*

48. Челеди малжонъки моеи... дворнои, то естъ челяднику жоны моеи Курыле, которыи ми робил колко лет, мает быт заплачоно тры копы грошеи, а жоне его Дороте рыкунии две копе грошеи... быдло их не мает быт им боронено... *1634 (1635) Mensko p. SGM p. 181.*

49. Rykunia, ktora iest wolna, y chłopiec zstąd abyście w. m. tu odesłali... *1635 Gilvyčiai Žem.*

50. Rykunija we dworcu naie[m]na wolna, a cywon swoy poddany ze wsi... *1647 Biruliškiai Trakų p. CA.*

51. Ja xiąd(z) Jan Walentynowicz Staniewicz Pełła, pleban vzwenski... tym testamentem moim ostateczney woli moiey tak obiasniam... Co komu winno zostaie... zapłacic:... Adamowi Gorayciowi parobkowi kop cztyry groszy trzydziesci litewskich, rykuniy Magdalenie Sudziownie kop trzy groszy sześć litewskich... *1648 Užventis.*

52. Zapisuię... czeladzi moiey dworney białev płcy, mianowicie rykuniy Vliiannie wolney cztyry złote.. *1659 (1660) Šaukotas Tendžiogalos v.*

53. Aby było zapłacono... zonce Cecilly Bogdanowiczonie rykuny za dwie lecie.. *1676 Pakražantys Kražių v.*

54. Позвалъ позвы моими... о бои тивуна и рикуньи своее... *1541 Gardino p. AVK 17 p. 336.*

55. Позвали перед нас, врад кгродскии... о збит'е... самои Змеевскои и рыкуинии их Марушки Яновны... *1620 Pavirintys Ukmergės p.*

56. В ночи послалъ рыкунью свою... с хлопъцомъ своимъ... по пиво з огнемъ до клети... *1586 Pamūšis Upytės p. AVK 26 p. 470.*

57. Wezwani od ziemianina krolia jego mci pana Marćina Macieiewicza, na ten czas vrzędnika jego mći kśiędza biskupa żmućkiego imienia jego mci Gordowskiego, ku słuchaniu dobrowolney powieśći rykuny dwora jego mci kśiędza biskupa żmockiego imienia jego mci Gordowskiego na ymie Zaputy Piotrowny Szławniayczyowny Daubayczia, ktora... za pytaniem... iesliby wiedziała, kto by struł alboli namiot iaki vczynił pani Marcinowey Maczieiewicza, starosciny gordowski... powiedziała ta rykunia: Jam nic nie czyniła, alie była v mnie dworniczka poddanego biskupiego z sioła Ratenian Aneła Stanisławowna Girczewna, dworniczką poczęła mi mowicz: „Rykunio, czemus ty tak chuda, byłaś przedtym cudnieysza". Powiedziałem ia Zaputa: „Bo mię starosta y starośćina biiaią"... *1597 Gardė Viešvėnų v.*

58. Потвердила поволанем, иж рыкуния твоя вперод палити, а потом... таяж рыкуния твоя чаров и трутизны тои злочынцы додавала... *etc. 1629 Kurkliai Ukmergės p.*

59. Долгов моих:... рикунии тутошнои плебанскои вилкииской Ганне две копе грошеи... *1591 (1592) Vilkija.*

60. Жаловал... доводечы справедливости рыкунии своеи двора своего Повслиского... на име Луцыи Яновне о том, иж деи... ходячому

быдлу тои рыкунии на попаре дворном... то пак деи поддани вашь... кгвалтовне пограбил быдла власного тои рыкунии волов двух домарослых... яловицу трылетную... коз две... и козлат... чотыры... *1627 Pauslajys Upytės p.*

61. Dziewki y insze dzieci male, ktore są przy rykuniey dla karmienia bydła pospolitego, maią byc od tey roboty płocien dawania wyięte... Takze tez y sama rykunia nie powinna płotna dawac... *1547 Dvarų nuost. LMPb sk. 607.*

62. О оборе быдла всякого и о рыкуньяхъ. Пры кождомъ ѳольварку нашомъ хочемъ мети дворничъки, то естъ рыкуньи порадъные, которымъ[1] на рокъ за працу ихъ з нашыхъ пенезеи по две копе грошеи маеть быти давано отъ ураду а търы бочъки жыта з гумъна нашого, а четвертая съ третего снопа врадничого на выхованье, для чого пры кождомъ ѳольварку[2] нашомъ мають ховати прынамънеи до двадцати коровъ... А где доиные овъцы и козы быти могуть, маеть съ таковыхъ ревизоръ платъ становити, а врадъ дворничокъ къ тому прымушати маеть, абы и съ того пожытокъ былъ, кгдыжъ то на многихъ месцахъ за добрымъ дозрен'емъ быти можеть; а где бы ку рыкуньи невестъ альбо девокъ была потъреба, то ревизоръ постановити маеть водле великости быдла, которымъ урадъ съ пенезеи нашыхъ наемъ платити маеть... *1557 Valakų įst. LMPb sk. 557.*

63. (Тые девки) поведили... иж кгдыхмо мешъкали у дворе Северынишкомъ пры рыкунии его милости пана столъников[ои] Катерыне, тамъ она нас голодом морыла, одежы не давала, а так наго босо и на голоде быдло паствити нас выганяла... Умоцованы стороны поводовои... на то мовил, иж... што менит, абы тамтая шляхтянка рыкуния быти мела, а сама о то не позывала, тогды рыкуниями бываютъ и не шляхтянки, которая иж не естъ рыкунисю, одно волна шляхтянъка, тамъ въ дворе упросившыся у урадника его милости на час малы з маетност'ю своею перемешъкивала, иж се еи крывда деетъ в ыменъю его милости пана столниковом, отож его милост за нею, яко за служебъницою своею, права попирает... *etc. 1604 Severėnai Karšuvos v.*

64. Набял въвес от тых коров, водлугъ данъя справы рыкунии панъ... побрал... *1596 Eirimaičiai Upytės p. IA sk. 431*[44].

65. Рыкуня пана Песского гусенята пана (Воловича) именья Микелевского, мешкаючи неподалеку, (до) сорокъ гусенятъ гусеи пана своего прибавила, а теперь въ себе держитъ... *1557 Gardino p. AVK 21 p. 238.*

66. Месеца июня третего дня... нашодшы моцно кгвалтом на кгрунт его... быдло на поле женучы с пастухами рикунии ее Дороте Кгрикговне, тую рикунию ее... кием збили... *etc. 1607 Pilsūdas Karšuvos v.*

Месеца июн'я дванадцатого дня... рикунии ее именем Дороте Кгрикговне заганяючы до двора нашого... тую рикунию его перед вороты его... окрутне кием збил... *1607 ten pat.*

67. Дворецъ, где рыкунья мешкаеть, будованье: изба старая никчемная и зъ сеньми, свиренецъ не вельми великии...*1553 Daugėliškis Vilniaus vaiv. DMA p. 121.*

68. Dworzec, gdzie rykunia mieszka: hrydnia z sienią, słomą pokryta; swironek mały, dranicami nakryty, drzwi proste z zaszczepkami... Za dwor(c)em, gdzie rykunia mieszka, sadzawka... *1554 (1773) Nemenčinė Vilniaus vaiv. IA sk. 77*[37]*, 80*[56].

69. Hrydnia, gdzie rykunia mieszka, w niey okien małych prostych pięc z okiennicami zasowistemi, stoł dębowy, ławy 3, żarno, co w nich mielą, stępa, co w niey tłuką, kłoda, co chłopy sadzają. Swironek mały stary, gdzie rykunia swoje rzeczy chowa, dranicami nakryty... *1554 (1773) Linkmenės Vilniaus vaiv. IA sk. 126*[15 19].

---

[1] которои. [2] ѳоолварку.

70. Дворец, где рикуния мешкает: у дворцы гридня с присенкомъ и ку тому клетка, пуня на быдло... *1563 Panevėžiukas Vilkijos v. IA sk. 153*[43].

71. Дворецъ, гдѣ рыкунья мѣшкаеть: изба съ сѣньми, комора, клѣтка, сырница, хлѣвъ на гуси... Дворецъ Зубовскии... Изба зъ сѣньми, гдѣ рыкунья мѣшкаеть... *1569 Rosa R. Vilkaviškio p. ASb 4 p. 231, 233.*

Дворецъ, гдѣ рикуня живеть: изба челядня, сѣни, комора на млечно, а въ неи ничого нѣтъ, клѣтка рикунина, сырница на столпьи... Дворъ Зубовскии... Гридня великая и съ сѣньми, гдѣ тивонъ и рикуня живуть... *1571 ten pat, ASb 1 p. 146, 148.*

72. Евья зъ дерева тесаного, соломою крыта... Дворецъ, гдѣ рыкунья мѣшкаеть: въ томъ дворцу свѣтелка...; съ тое свѣтелки комора... и коморка потребна...; противъ тое свѣтелки сѣни и изба деревена... *1579 Rudava Lydos p. ASb 3 p. 285.*

73. Пекарня великая, где рикуня живетъ, покрытая, лавы въ неи, передъ нею кухня непокрытая, сень передъ гриднею, зъ сенеи грыдненыхъ комора и зрубъ одинъ на кухню... *1581 Rusata Gardino p. AVK 14 p. 228.*

74. Будованье у дворѣ Гатовѣ... То есть дворецъ, въ которомъ рикунья съ челедью мѣшкаетъ: напродъ изба великая зъ сѣньми; изба малая зъ сѣньми, въ которои мѣшкаетъ рикунья; клѣтка невеликая для молочного; сырница зъ дверьми.. Новыи Дворъ... У дворцы будованья: напродъ изба великая челядная зъ сѣньми, въ которои статокъ ховаютъ; истобка малая, гдѣ рикунья мѣшкаетъ, безъ сѣнеи; истобка для молочного невеликая; клѣтка, гдѣ рикунья речи свои ховаетъ; сырница зъ дверьми... *1590 Hatovas Mensko p. AVK 14 p. 356, 362*

75. Гридня, где рикуния мешкает, зъ сен'ю... *1591 (1592) Viduklė, IA sk. 309*[44].

76. Kliec rykuniey, drzwi proste z zasczepkamy y z zamkiem... *1597 Svirnai Ukmergės p. IA sk. 465*[39].

77. V piekarni v rykonii dlia warzenia czeliadzi iesth kocioł srzedni a drugi mnieyszy. Tamze v rykunii płotna tkackiego sztuk dwie... Poddanych, rykunii y inszey czeliadzi dworney przypytał ich vmocowany... *1600 Kraukėnai Upytės p. IA sk. 550*[36 38]*, 552*[1].

78. W (dworcu) piekarnia, gdzie rykunia mieszka... Nabialu yuz zebranego przy rykunij dusiackiej: masła miednic cztyry, syrow węgliastych 22... Osobno w milocinie (wełny) run 7, to rykunij dano... *1629 Dusetos Ukmergės p. CA.*

79. Przy tym dworze folwark dla rykunii vrzędniczey, w tym folwarku: jzdebka biała y piekarnia, obora dla bydła, odryna dla siana, psiarnia, przy niei jzdebka z sienią... *1635 M. Dirvėnai arba Tryškiai.*

80. Folwark albo dworec: dom dla mieszkania rykuniy, to iest izba biała s komorą, a naprzeciwko tey izby piekarnia... *1639 Bobruisko v. AVK 25 p. 174.*

81. Piekarnia dla rykuny y (s) sienią sporą, s komorą, słomą kryta... *1644 Kustinas Naugardo p.*

82. W tymże folwarku swirenek nowy dworcowy dla rikuniy (*B*: rykunii) słomą kryty, drzwi na biegunach s proboiami y klamką do zaszczepiania... *1655 Padubysys Raseinių v. (Du nuorašu).*

83. Folwarek. Dom gospodarstwa: sien, do sieni drzwi na biegunach, z sieni izba biała, gdzie rykuniia mieszka... *1672 Barklainiai Upytės p.*

84. Она шапку поставила до тогожъ Осанчика... а другого свѣтка менила Матеица... а Настюху жонку, рыкунью Мортузину татаринову... *1539 Gardino p. AVK 17 p. 9.*

85 Тыи, которыи ся отъ позвовъ крыють, або до себе не пущають, альбо тежъ тыи въ тыхъ именьяхъ, съ которыхъ ся кривъда деет, не часто бывають, тогды маютъ позвы черезъ вижа и пры шляхте явне ихъ врядникомъ альбо тивуномъ и р и к у н ь е м ъ быти даваны, а естли бы они не хотели ихъ прыимовати, тогды маютъ за осветъченьемъ кладены быти у дворехъ ихъ... *1544, LMPb sk. 129.*

Естли бы ся хто крыл перед позвы, а в дому было бы его не наидено, тогды мает позвы дати тивуну, а не будет ли тивуна, ино р и к у н ь и албо хто колве в том дворе будет... *A. 1544, I statuto VI. 4 papildymas, SLS p. 44.*

86. Гды деи... до двора пана Богуѳала Лососенского приехалъ, хотечи на него права просить, пана Богуѳала самого, такъ и паней его, ани сына ни одного, такь тежъ тивуна, ани р ы к у н ь и въ тотъ часъ у дворе быти не поведели... *1556 Gardino p. AVK 17 p. 403.*

87. Кгды есмо прищли до двора... мы пытали р и к у н и того двора, где бы панъ Иванъ самъ былъ... *1560 Gardino p. AVK 17 p. 421.*

88. Въ небытности возного поветового придано естъ ку огледанью ранъ тоеи дочки еи р ы к у н ь ю двора Квасовского Ганну, которая ранъ дочки еи огледавши, то, што видела, пришедши до книгъ земскихъ сознала... *1565 Gardino p. AVK 17 p. 442.*

89. Возны... сознал мовечи, иж врядника на тот час у дворе не было, хиба р и к у н' я одна была, и просили вижа, нижли деи вижа дати не хотела... *1569 Gimilionys Upytės p.*

90. Ехали до двора пана судьи кгродского... и тамъ деи пана судьи не зоставшы, копию с того листу его королевъское милости... у дворе томъ Борклонскомъ пана судьи зоставилъ, давшы р и к у н и и у руки... *1586 Barklainiai Upytės p. AVK 26 p. 386.*

91. Пыталъ есми, естли бы хто увезаня боронилъ, якожъ р и к у н ь я того двора Марина Яновна поведила, што и первеи у томъ дворе была, ижъ я боронить не бороню, хто будетъ дворъ держать, я тому служыть буду... *1586 Rajūnai Upytės p. AVK 26 p. 462.*

92. Кгды бы хто чиего слугу, боярина, чоловека тяглого або челядника неволного зъ якимъ лицомъ, речьми крадеными, поималъ... ино подавши его с тымъ лицомъ оному пану самому, а в небытности самого пана, ино врядніку, тивуну его або р ы к у н' и (*1614 m. lenk. vert.:* rykuniey), а межи становъ меншыхъ убожъшихъ, где врядника, тивуна не будеть, ино жоне або сыну дорослому, маеть з нимъ справедливости просити, а тотъ панъ або в небытности панъскои врядникъ виненъ будеть ему справедливость неотволочную надалеи до двухъ недель учинити... *1588 III statutas XIV. 1.*

93. Р и к у н' я деи его на име Дорота Григор'евна на тот же час поведила, ижъ деи пан мои Ян Петрашевич того имен'я [бо]ронити и отправы чинити и тежъ увезан'я поступовати не веле[л] и через нас деи боронит и боронити хочет... *1589 Tenėniai Pajūrio v.*

94. Взявшы кгвалтовне ключы от р и к у н и и его на име Алжбеты Матеевны, которую он был в дому своим для дозрен'я зоставил,... тот домъ его... в моцъ... взял... *1589 Pavarduvys Telšių v.*

95. В том дворе не зостали есмо его (князя) самого, ани жоны его, ани врадника, ани тивуна, ено зостали есмо р ы к у н ю одну, которая поведила... же кнегиня, пани моя, третии ден як отехала... а справедливости с тых подъданых своих... чынит не казала и врадника своего... з собою... узела... *1590 Mensko p. AVK 31 p. 64.*

96. Кгдымъ тамъ прыехалъ до того двора Повильни... у томъ дворе врадника ани тивуна не знашолъ, только знашолъ неякую Ѳедору Иванову Матысовую, р ы к у н ь ю, которая у дворе никого быть не поведала, только челядь... а не маючы з кимъ больш розмовить, онои р ы к у н ь и поведилъ

есми, ижъ... прыехалъ есми тутъ отправу чынить... и пыталъ, если увязаня[1] поступуютъ; на што отказала, ижъ я деи не бороню и ни о чомъ не ведаю... *1598 Pavilnė prie Vilniaus, AVK 20 p. 151.*

97. Кгды... водлуг декрету судового по жонку Анънелю Петрутевую до двора пана Миколая Кгруздя Кгеишовского приехали, там на подвор'ю стоячую жонку дворную знашодшы, которая се менила именем Макгретою и рикуниею дворною пана своего, пытали, где бы панове ее на тот час были; она поведила, не ведаю деи, где поехали; а потом просили у тое рикунии, абы помененую жонку Аннелю Петрутевую его милости пану подкоморому на выседен'е трох недел водлуг сказу врядового выдала; она на то поведила, ижъ деи хотяж тая жонъка Ганнеля тут у дворе пана моего в подвор'и мешкает, але росказан'я в том от панов своих отдати ее его милости не маю и ее выдати на тот часъ вам не могу, ведаитесе с паном моим... *1600 Geišiai Raseinių v.*

98. Do tego ymienicza... ziachawszy na dwor nalazłem rykunią na ymie Iagnieszkę... *1619 Ažaičiai Liaudoje Veliuonos v.*

99. Донесена... протестацыя жалобливых на в. милости, ксенже Миколаю Бялозоре, плебане кеидански, о одмовен'е через в. милости самого и через рыкунию в. милости на име Янушовую, у дворе в. милости Боянском... будучую, жоны подданого их милости... на име Ганны Баневои Туткови... которая тая Туткова, ократшы... до плебании кеиданскои... поехала... *1652 Bajėnai Vilkijos v.*

100. Сторона позваная... через очевисто умоцованого своего... поведил... же тая матка ее, Ясинское, тепер жалобливое Алжбеты, Барбара Нарушовъна перед тым будучы служебницою у князя Лаврына Лукашевича, алтаристы плебании тутошнои росенскои их милостеи панов Станкевичов, которая у него рыкунием служыла, тую тепер жалобливую Алжбету Ясинскую, дочку свою, з ним, князем Лаврыном алтарыстою... сплодила;... видымус с книг кгродских жомоитских под датою лета божого нарожен'я тисеча пятсот семдесят первого месеца марца второго дня тут покладает, в котором описует остатнеи воли тестаментом своим княз Лаврин Лукашевич, алтариста росенски их милостеи панов Станкевичов, будучы на смертелнои постели, межы иншыми речами, паметаючы то, иж вшелякая служба кому не заплачона волает перед маестатом Панским, а хотечы, абы по смерти его не нарекали, за службу Барбаре Нарушовне, служебницы своеи, которои обецал был на рок платити по чотыры копы грошеи, за шест лет, не маючы еи чым платити, за еи Барбары зычливост и верные службы отписал на отчызне своеи у волости росенскои двадцат коп грошеи... Далеи в тои справе поступуючы тот же умоцованы... ставил у суду учтивых шляхтичов... которые... вызнали вси однословне, иж то ведаем, же тая Алжбета Ясинская ест спложона с князем алтаристою росенским Лаврыном Лукашевичом з рыкунием его тут в алтарыи росенскои их милостеи панов Станкевичов Барбарою Нарушовною, а пры том были есмо, коли тот княз тую рыкунию свою Барбару в Росеинях еднал и тым тестаментом отписовал тую Алжбету матце ее на выхован'е на отчызне своеи двадцат коп грошеи; с которых пан Котовски, один з них, и то поведил, иж кгдым был и ходил тут до школи росенскои, тогдым господою стал у того князя Лаврына, тогом добре ведом ест, же княз Лаврын з маткою ее, яко з жоною, мешкал... *(A. 1570) 1600 Raseiniai.*

101. Задавает оицу его змерлому... менуючы, яко бы мел небощык пан Балтромеи... з неякои мниманои Алжъбеты, рикуныи ксендза Яна, плебана видуклевского, яко бы белои оловы, мужа немаючои, спложоным... *1635 Viduklės v.*

102. Rykuny mey bywszey Halszki Daniewskiey corkę Dorotę wziołem był do siebie na przeyvczenie y zostawuię małą, aby małzonka moia one nie obracała y corka moia w niewolą... *1652 Paklaniai Raseinių v.*—

[1] *Išsp.:* узязаня.

Žr. 3[a].

Plg.:

103. O dworce albo r y k u n i e j... *etc. 1673 Instruktarz Jana Hermanna z Niborku. PIE 2 p. 26—28.*

104. Asz Ona Jurgaicia, r y k u n i i a pona Albrychta Pousleyska, prysiękiu... an to kaip avis mana własnas penkies ant grunta pona mana ant lawka padvarnikay pona Jona Łosana... pagreba... *1651 Upytės p. J. Gerullis, Senieji lietuvių skaitymai, p. 243, ir kitur.*

105. Dworka. Villica. R i k u n i a. *C. Szyrwid, Dictionarium trium lingvarum, quinta ed. 1713, p. 48.*

106. Guleia io r i k u n e (priarka) uszu wartu... *A. 1590, J. Bretkunas. Biblia (iš TiŽ 7 p. 177 — Pr. Skardžius. Die slavischen Lehnwörter im Altlitauischen).*

107. Ja Ian Iuriewicz Danowski, ziemianin jego k. msci ziemie Zmudzkiey, zeznawam to na siebie tym moim dobrowolnym listem kazdemu dobremu, komu by tego było potrzeba wiedziec albo słyszec... iz ia Ian wierzchu mieniony, będąc nawiedzony smiercią małzonki mey pani Zofy od Pana Boga, a będąc mnie po smierci iey przez czas niemały za wdowym stolcu, y maiąc ia dziedzi s tą małzonką swą nieboszczycą dorostaiącza, niechcąc im vbogiey maiętnosci vscierbić y inszey zony poiąć, aby inszych dzieci nie było, będąc ia wdowcem wziąłem sobie niewiastę wolne pochozą, ktora by miie samego y dobra mego przyzrała y opatryła, a tak będąc iey przy mnie tey zonce Łucy Razmusowey y mieszkaiąc ze mną spłodziła dwuch synow Iuria a Hrehora y dziewkę Alzbietą. Przeto ia waruiąc tego, aby po smierci moiey ta niewiasta y s temi dziećmi wierzchu mienionymi, ze mną spłodzonemi, a iako wolna pierwiey była, aby y po smierci moiey dzieci moie Woyciech, Jan, Adam, Alexander, Dawid y doczki moie w zadną niewolią obracac y do zadney posługi sobie obracac nie maią, iako samę, tak y dzieci iey. Y wolno iey po smierci moiey s temi dzieczmi gdzie chcącz iść y komu chcąc słuzyc. Abys mi vczciwie dobre słuzyła y domostwa mego wiernie przyzrała, przeto ia, nie maiąc iey za posługi iey przez tak czas niemały czym zapłacic y nagrodzic, waruiąc, aby to na summnieniu moim nie było zadnego przekłęstwa, zapisuię to iey y dzieciom iey: chusty moie, iakie kolwiek na ten czas byc mogą, aby tym dzieciom odane było, kliaczę iednę, koz dwoie, owiec dwoie, swinię iednę, zboza wszelakiego dziesięc bęczek, to iest zyta dwie beczki, iarki dwie beczki, ięczmienia dwie bęczki a owsa takze dwie beczki, słoniny połecz, — y to maią oddać synowie moy, ktori przy mnie są, Woyciech a Dawid, gdysz iuz inszy synowie moi Jan, Adam, Alexander ode mnie odzielni są y do tego nie maią nic zadnego wstępu. Na com dał ten moy listh dobro(wo)lny... *1611 Grustė.*

108. Челеди неволной моеи властной шестеро девок на имя:... Ганнуту Доротовну р и к у н я н к у... *1576 (1584) Kurtuvėnai Beržėnų v.*

109. Челедь неволная: паробки за двором на огородехъ на имя: Кгрикгъ р и к у н о и т и с съ жоною Катриною, дочки две — Едзюля, Алжбета, и матка того Кгрикгутя Ганна, одъно подвор'е... *1595 Padubysys Raseinių v.*

110. Czeladz dworna niewolna folwarku: Ianutis r y k u n a y t i s z zoną Ciesiąlą Martinkayciowną wieczysci, obay s podwornikow... *1655 Padubysys Raseinių v.*

L i t e r a t ū r a: Н. Горбачевскій. Словарь древняго актоваго языка... p. 320. — Ѳ. Леонтовичъ. Сельскіе промышленники въ Литовско-русскомъ государствѣ (Варшавскія Университетскія Извѣстія, 1897, 5) p. 47-48. — ODVA 10 sk. 352. — A. Żabko-Potopowicz. Praca najemna i najemnik w rolnictwie w Wielkiem Księstwie Litewskiem, 1929, p. 57-60.

Podrykunianka.

111 W Topilcu cywun, podrykunianka, ławnik y pastuch... *1677 (XVIII a.) Supraslis Gardino p. ASb 9 p. 256.*

112. W tym folwarku na st(r)awie ordinarie bywa ciwun, gospodyni, podrykuni... *1719 Dobrinas Vitebsko vaiv. IJM 27 p. 224.*

113. Dziewka podrykunianka byc powinna, ktorey dopiero poniewaz niemasz, sttrozowki do pomocy gospodyni chodzą koleyną; iesliby zas napotym chowano podrykunianke, dla niey iurgieltu 25 złł. naznacza się... Na gospodynię y podrykunianke całą włoscią kuniczni y pryhonni co rok składac się powinni siedmdziesiątt złł. ruskich... *1756 Veleškavičiai Vitebsko vaiv. CA.*

114. Ordynarya... podrykuniance złych 10 y odzieża... *1760 Pervalkas Gardino p. CA.*

115. Na gospodynię y podryguniankę cała włość co rok złozy złłch 50... *1778 Liubavičiai Oršos p. CA.*

Literatūra: A. Żabko-Potopowicz. Praca... p. 159, 160, 187-191.

140. RYNKLIOVA — rinkliava.

1. Sami włoscianie maią obrać z pomiędzy siebie w każdey treynie po dwuch ludzi, mężow podsciwych y trzezwych, za poborcow, czyli wierników, y podług wydanych sobie tabelli podług sporządzonego teraznieyszego jnwentarza do każdey treyny okłady czyli rynklowe pieniądze od każdego złotego polskiego czynszowego po groszy polskich cztyry, czyli na iedną ratę po dwa biorąc grosze, lub też po więcey, podług wyciągaiącey potrzeby, na expensa poniżey wyrażone ze wszystkich treyn wybrać, z każdey treyny do dworu Gruszławskiego zanieść y tam przy gubernatorze gruszławskim przeliczywszy do skrzynki włościanskiey na to sporządzoney za czterma zamkami złożyć y z nich czasu potrzeby expensować, zapisuiąc do regestru tak perceptę, iako y expens: jn primario, na opłacenie podymnego y czopowego... secundario, vigore conwencyi j. w. państwa do dworu Sałantowskiego... pani Woyniney, staroscineу użwętskiey, tynfof dobrey starey monety... 320 tynfof 2 szostaki; tudzież anuaty funduszowey jch m. xx. altarystom trzem... jch m. xx. kursistom sałantowskim dwum... *1779 (1824) Grūšlaukė Telšių p. KTA.*

2. Leyzer Szenderowicz, maiąc zakupioną chatę w Kławgałach po Narmoncie, przedał za talarow trzy Kazimierzowi Szendrowskiemu, temuz zyto zasianę na gruncie za t. b. siedmnascie, procz tego połowę zyta w roku następnym wziąć z tego gruntu Leyzer warował sobie, ale za to wszystkie powinnosci, rynklowe, zsypki y ordynarye, czynsz tegoroczny zapłacić... Leyzer... obowiązał się... *1788 Klausgalviai Platelių v. CA (Skaudaičių dvaro 1788—1793 m. knyga, p. 11).*

Toje knygoje yra įrašyta dar keliolika panašių dokumentų, kuriuose minimos rinkliavos. Žr. 68[14].

3. *1793—1795 m. Platelių dv. įvairios sąskaitų knygos ir užrašai apie rinkliavas. CA.*

Xiążeczka do zapisywania percepty y expensy treyny Płotelskiey rynklowego na dniu 1 ianuar. 1793 sporządzona.

Rachunek ż j. p. Rymkiewiczem o rynklowę, wybraną na furaż moskiewski z morgu a fl. 1 gr. 10...

Rachunek o wybrany rynklow na fundusz plebanij płotelskiey roku 1793, 10 apr....

1794 w maju okład wybierany na skutek uchwały, ktorego obrachunku początek w xiędze zaczyna sie nastranskiey...

1794 jn jullio był o k ł a d z morga po groszy 15, stało się, że włoscianie sami one wybierali wioskami, sami rozdawali częściami, o czym nie wiadomy obrachunek...

1795 w 8brze był wybierany r y n k l a w za wiadomoscią włoscian na potrzeby opisane w xiązce kassowey po złłotym z mor., morgow jest w t r e y n i e Płotelskiey 1767, byc powinno złłch pol. 1767...

Percepty y expensy t r e y n y Imborskiey y Nastranskiey s k ł a d e k włoscianskich od 1 ian. 1793...

1793 apr. 10 wybierano podług zwyczaju o k ł a d na fundusz plebanij płotelskiey, a wybierano z morgu oromego po gr. 4...

1794 w aprylu na r y n k l o w funduszowy wybierano z morgow z Skawdayciami 2322, wypada złłch 309 gro. 18...

1794 w maju r y n k l o w na uchwały z morgow 2322 po złł. z mor., wypada (złł.) 2322...

1794 in iulio r y n k l o w z morgow 2322 na 5 dymowych z morga po gr. 15, czyni złłch 1161...

1794 w 7brze r y n k l o w na zołnierzy z morgow 2322 po złł. 1 czyni złł. 2322...

1794, r y n k l o w po złł. 2 z dymu na bryczki podał podług regestru w kassie złożonym złł. 472...

1795 w 8brze wybierany r y n k l a w za wiadomoscią włoscian na potrzeby opisane w xiązce kassowey, morgow jest z Skawdayciami 2315 pr. 15, byc powino złłch 2315 gr. 15...

1795. Oddano do kassy pozostające z r y n k l a w u, wybieranego w 1794 w maju pod tytułem Na uchwałę złł. pol. 56 gr. 15...

1795 ian. na r y n k l a w powtornego dyspartymentu jmportował jeszcze Myszkowski t. b-ch 70 po złłch 9, czyni złł. 630.

1795 februar. 11 odał j. p. Rymkiewicz ieszcze z r y n k l a w y wybieraney na kupienie furażu z dyspartym. 2-go w monecie prus. złł. pol. 1201...

Jn junio 1794 odał j. w. pan do kassy restancyą r y n k l a w y części Płotelskiey złł. pol. 1092. NB. Restancya ta pochodzi z r y n k l a w y w xiązce Rymkiewicza zapisaney pod datą roku 1793 w maju na kupienie dwoch furażow.

1795 w 9brze jmportował Rymkiewicz do kassy z r y n k l a w y wybieraney roku 1795 w 8brze złł. pol. 1710 gro. 15.

Importował Myszkowski do kassy z r y n k l a w y wybieraney roku 1795 w 8brze złłch 2226..

Obrachunek r y n k l a w e g o z morga po 5 ditek w t r e y n i e Płotelskiey do kassy wieyskiey procz miasteczko morgow 236, 1794, 31 augusta...

R y n k l a w po 5 ditek z morgu wybrany w roku 1795, 2 9br. skonotowany...

Obrachunek r y n k l a w e g o z poniżey wybranych wiosek na furaz do Kowno z morga po złł. poll. sześć 1795 febr. 6...

Obrachunek wybraney r y n k l a w y w t r e y n i e Płotelskiey z morga po złł. poll. dwa groszi 15 monetą starą dla Moskwy na furaz do Rosien 1794, 20 8br....

Reiest pieniondzy oddanych do dworu z r y n k l o w y wybraney po zł. 6 gr. 15...

Obrachunek rynklawego wsi Kiepuran na furaz z morgu po złł. pol. sześć gr. 6...

Obrachunek rynklowego na furaz do Rosien z morgu po złł. 1 gr. 15 w treynie Płotelskiey 1794, 20 9br.

Roku 1794, 31 augusta. Notatka wybraney rynklawy w treynie Płotelskiey do kassy włoscianskiey z morga po złł. pol. iednym procz miasteczko mor. 236.

Rynklawy po złoty 2 z dymu a po groszi 15 z morga, co była zakazana wybrac, została nie wybraną... *(1794).*

Reperacya młynu kiepuranskiego, gdy się opłaca z rynklowego, przeto należne maystrom za reperacyą z rynklowego t. bch 4 y tyn. 8 arendarzowi kiepuran. wypłacic proszę...

Żydowi Mawszowi zapłacili tl. bity 1 z rynkławy pięciudytkowey...

Sakuicie Reminas w magazynowym rynklowie nadał (tynfow) 6...

4. W protakule będą się zapisiwac ilość pieniędzy wybranych z włoscian na kontu podatku, ziemskich powinnosci, rinklaw rożnych i kwity z kaznaczeystwa i od podraczykow... *A. 1850 Plateliai, Prv.*

Plg.:

5. Dachowką koscioł pokryc całey włosci przykazuiemy... na co wybiorka przez i. m. pana administratora przy woytach, mężach z całey włosci proporcyalna ma bydz postanowiona; do tey wybiorki y miasteczko z niemcami y żydami nalezec powinni... *1691 Palanga, Prv.*

141. ROGUVA — raguva.

1. Продали есьмо ниву нашую властную... на луце Немна под рокгувою... *1552 (1593) Vilkijos v. (Ž. Panemunė).*

142. ROIST — raistas.

1. Мы тую шесть слѣдовъ... потвержаемъ... зъ лѣсы, зъ гаи... и зъ роисты, зъ водами... *1501 (XVIII a.) Rodūnės v. ALM 2 p. 73.*

2. Судьи межи ними не въ которомъ роистрѣ и сеножатехъ, подле Жижмы, права досмотряли... Тое роистро ему есмо присудили: маеть онъ тое роистро держати... И увязанье казалъ тому Мартину в тое роистро дати... *1520 Lydos p. LMS sk. 1486/87.*

3. Czerez dorohu Kiernowskuju aż do wełykoho kamienia, nad roystom Ilhusza leżaczoho, a od pomenenoho kamienia u prawo tuż do druhoho takoż wełykoho kamienia, nad tomże roystom pod horoju leżaczoho... a od pomenenoho roysta y kamienia, iduczy k hore u prawo, stenoju lesu Swiatolipie... *etc. (Transkribuota). 1535 (1784) Trakai, AVK 31 p. 538.*

4. Сеножати на 15 возъ, кустовъя роиста на 5 бочокъ... Кустовъя роиста на 3 бочки... Кустовъя роиста на 7 бочокъ... Кустовъя роиста на 3 бочки... *1549 Radaškavičiai, DMA p. 95, 97, 103.*

5. Тую отмену... боровизны под Тетеревиным роистом на три моркги... и лесу под роистом великим... дал... *1562 (1589) Stakliškės Kauno p.*

6. Poczawszy od Kołzaka ozera seredynoju roysta Mochnyka poszła granica... Na Szamokompi niwa nad ozierom Hołwejom leżyt,

kotoraja z boka pryperaiet do roysta Mochnyka Kolzikowskoho... *(Transkribuota). 1571 (1790) Trakai, AVK 31 p. 290, 292.*

7. Тое все, яко се вышеи поменило, само в собе маеть, и во всих полях... в роистахъ и в лозахъ... *1587 (1588) Baldėjai Kauno p.*

8. Другим концом ку роисту, называемого Лап'ю Олос... *1589 Maišiogalėlė Kauno p.*

9. Отъ того копца и врочища Шаркова черезъ рѣчку Рандаупью мимо роиста мшариные... А отъ Колодезя зась мимо роиства, альбо мшарня, до рѣчки вышеи помененое Рандаупья... *1594 Sudervė Vilniaus p. AVK 8 p. 13.*

10. Болото або роистъ названыи Раистыс Гукгу... *1600 Panoteriai Kauno p. Prt. 1 p. 212.*

11. Именичо... з ловы зверынными, рыбными и пташыми, з роисты и со вшелякими уходы и пожытки... *1603 Šoveniai Ukmergės p.*

12. Сеножат обопол роиста по залесю... Идучи ку роисту Мохнику и ку Шамоконпю... Од Долгого Болота до межи и до копъца середъ роиста будучого, а одъ копца опят межою Высокою аж до середины роиста Мохника... З обудвух сторонъ до середины роиста Мохника... *1607 Trakų p. AVK 30 p. 345.*

13. Привели до другого копъца старого, над болотом роистом, названым Поакменичас, учыненого... Тою высокою межою до роиста другого Порубежа, через конецъ того роиста, зоставуючы роисто мало не все... Над роистомъ, названымъ Келмиемъ... Вели границу от того копъца подле дороги ново усыпаного просто над роистом, названым Новеномъ... От того копъца старого над тымъ роистом Новъенами... До острова межы болоты над роистомъ Кгаюкщомъ... Тымъ островом од того копъца нарожъного над тым роистом, зоставуючы роисто вправе, через шнуровъ десеть в роисто Покгаюкщис... От того копъца тымъ островомъ до великого роиста Кгаявъского у мшарыну, просто стеною через тое роиство и мъшарыну и через высокии остров... *1608 Dusmenys, AVK 30 p. 378—379.*

14. Показал... листъ... под датою року тисеча пятсот шестдесят шостого... которымъ листом продали... шест пол оромых и роисто Сутертишъское... *(1566) 1610 Sabavai Kauno p.*

15. Именичо... во всих а всяких частях... в пущы за роистами Видукгиры, сеножати, лесы.. мает он собе выделит от нас собе трет'юю част... *1620 Dabužiai Ukmergės p.*

16. Заставили... есмо половицу именича... лежачую в полю Локянскомъ в Трычах... багна, роисте, а згола зо всимъ на все... *1630 Lakėnai Ukmergės p.*

17. Na reys tach albo błotach zostaię morg ieden... *1647 Biruliškiai Trakų p. CA.*

18. Впавъшы в заросли и в роиста, шматъ немалы лесу на коля и на плоты зъгодъного высекли... Роиста сутъ сполъные... *1667 Dabužiai Ukmergės p.*

19. Piąty kopiec na rogu od gruntow y lasow Kosinskich y krzyż w sosnie w koncu roysta; od tego kopca idąc podle trzeciey drogi szosty kopiec na rogu od gruntow Kosinskich podle roysta... *etc. 1695 Gudai Pamedininkai Vilniaus p. AVK 31 p. 500.*

20. Nad roystem kopiec czwarty, od tego kopca po nad roystem w gurę... Nad roystem kopiec iedynasty pod brozą... *1761 Šventarečius Ukmergės p. AVK 35 p. 106.*

21. Nad samym roystem przez bor... Przez błoto roysko las ciemny... Przez ruczay ruzne błota, las, rayста poszła sciana... Lasami,

roystami y przez drogę... Wyciąć kawał roystu kryiomym sposobem... Takowy royst częscio niby na sianożęć podebrał... *1790 (1792) Mantegališkiai Trakų p. AVK 38 p. 40—41. — Žr. 112*[5].

Poroist'.

22. Заставили есмо ниву нашу... лежачую в полю в пороистю подле нивы Митковичов, а другим концом ку пороистю... *1569 Ramygala Upytės p. KA.*

143. ROITINIK — raitininkas.

1. Жаловали нам бояре господарские волости коршовское... штож деи их почали были вернути у роитиники тивун бывшы коршовски Стирпеико, а мы деи николи кони не водили... И вказывали перед нами лист пана Яна Кгезкгеловича, старосты жомоитского, и в том листе стоит описано, штож деда их Прекинта почали были вернути приставове сена косити, ино пан Ян опытал бояр околицу, косивал ли он сена здавна, и бояре сознали, иж здавна Преикинт служил великому князю конемъ... И мы... не казали тым бояром конеи водити и роитиниками быти, казали есмо имъ великому князю служит по тому, як и дед их Преикинт служил... *1526 (1590) Karšuvos v. AJZR 1 p. 245 ir ODVA 2 p. 132. (Patikrinta).*

2. Въ подъводу съ тивуны людеи нашихъ и роитиники нигде не мають ездити... *1529 Žem. LMPb sk. 72.*

3. Приказуемъ тобе, ажъ бы еси... до Жомоити ехалъ и тыи вси листы наши, писаныи до приставовъ, и слугъ путныхъ, и роитениковъ, и людеи тяглыхъ волостеи жомоитскихъ зъ собою побралъ... *1537 Žem. DZOK p. 159.*

4. Они поставили чотырохъ сведковъ бояръ шляхту околичныхъ... а пятого роитыника Гедвила Воинароитя... *1537 (1798) Viduklės v. AVK 24 p. 93.*

5. О именьяхъ бояръ путныхъ, которые называють роитиники, посединицы[1].. достаточне се выведовати... бояръ таковыхъ въ реистръ уписывати и до волости привернути на пожитье... *1569 Žem. DZOK p. 116.*

6. Реистръ делчыи имен'я Жимикго[л]ского и Лещовского — людеи велдомых и челеди неволнои, данников и роитиникоуъ... Досталосѣ на часть Павлову Станчевича...:... роитиник[2] Юръкгелис Кгедвидоитис з жоною, з детми и со всею маетностью их... На часть Балтромея Станиславовича достало людеи:... Роитиник Станис Пиктурноитис з братоничи его Матеемъ а Миколаем... На часть Лукаша Заполского досталосе ему людеи:... роитиники Дацѣвичи Гришко, Ян, Матеи, Мартин, со всим на усе, служба... ***Toliau po antspaudu padėtas prierašas, kuriuo atitaisomas tekstas apie Jurgelį Gėdvidaiti:*** Роитиники Кедвидоити на имя Урбан [Рим]ш[о]и-[т]ис [з бра]том Петрелем, Станиславом[ъ] а Янушко Миколаевичи, Лукаш Енкевич з братоничом своим Допкаитем, Гомаш Янович з братоничи своими Воитеховичи, и (з) жонами и з детми и со всею маетностью их, яко се у себе мают, 4 домы. *1562 Leščiai ir Žemygala Ariogalos v. KA.*

Пани Барбара Лукашовна Заполского... жаловали... ижъ тая пани Алжбета и пани Барбара Павловны... держат... челяд дворную неволную, люди тяглые, слуги путные, люди данники... до именеица их сполного принależачого в полю называемомъ Жымикгола и другое именичко... в полю называемом Лецы... неразделные з ними вечистым деломъ, одно до часу ку ужыван'ю розобраные... Попираючи того дочастъного розобран'я в тых имен'ях покладали реестръ делъчы имен'я Жымикголского и Лещовского люди велдомых и челеди неволноі, данников и роитиников... под датою... году тисеча пятсот шестдесят второго... *1592 ten pat.*

---

[1] *Išsp.*: подсеницы. [2] *Pataisyta*: Роитиники Кгедвидоитис з жонами, з детми и со всею маетностью их, яко се у собе мают, 4 домы.

Za daniem sobie wiadomosci boiarzyna swego putnego ymienia Żemigolskiego... w siele Roytinikach mieszkaiącego, na jmie Pawła Ambrosowicza, obwiniłem był poddanego... o zabicie oyca tego Ambrosowicza... *1624 Raitininkai Ariogalos v.*

Plg.: И. Я. Спрогисъ. Географическій словарь древней Жомойтской земли... p. 275. — LAV p. 200 (Girkalnio v.).

7. Што се дотычет купли моеи людеи роитиников, называемых Виляшаити, и двух слуг путных, в Лещах мешкаючых, которые тые роитиники и слуги путные аж и до сего часу спокоине есми держал, тогды тые люди тои малжонце моеи и тым двум дочкам моим заровно служыти мают... *1605 (1606) Žemygala ir Leščiai Ariogalos v.*

8. Боярынъ... просилъ въ насъ пять земль пустыхъ... на имя... Ендросовщины роитиниковы, а Монтовидовы Шендяновича повозниковы, а Мацковщины роитиниковы, а повѣдилъ передъ нами, штожъ деи то земли не данные и не куничные... *1512 Raseinių v. LOD p. 804.*

Plg.:

9. Wies Royciniki... Powinność poddanych mokniunskich y Roycinikow iednakowa: panszczyznę w tydzień po trzy dni robią na tydzień z dymu... *1703 Raitininkai (dabar Merkinės v.). Plg. LAV p. 11.*

Roitinicki.

10. Бортку а Якубу Ромашковичомъ дана земля пустая въ Ешишкахъ на имя Шулповщина къ ихъ отчизнѣ на роитиницкую службу... *A. 1510 Aišiškės, LOD p. 330.*

11. Они перед тымъ были слуги путныи, а не бояре, а завжды перед тымъ з державцы того двора нашого Пенянского здавна ежчывали при возехъ ихъ, и поседи даивали, и службу роитеницкую служывали, где имъ роскажуть... *A. 1540 Penionys, DZGCh p. 236.*

12. Били намъ чоломъ бояре жомоитскии... и вказывали передъ нами листъ пана троцкого, старосты жомоитского пана Станиславовъ Станиславовича Яновича, ино в томъ листе выписуетъ, ижъ врадники ихъ почали были вернути тыхъ бояръ в роитиницкую служъбу, и они вказывали... передъ нимъ листъ деда его милости пана Яна Кезкгаиловъ, въ которомъ жо деи листе стоитъ выписано, ижъ такъ же почали были верънути ихъ на сенокосъ ходити, ино небощикъ панъ Кезкгалъ того ся доведавъшы, ижъ они сена не кошывали, передъ ся не казалъ имъ сена косити, гдежъ и теперешнии староста жомоитъскии... съ тое служъбы раитиницкое вызволилъ... Не маютъ вжо они черезъ то тое роитиницкое служъбы служыти и з листы ездити... *1529 (1636) Žem. AVK 24 p. 84.*

13. Iakvb Piotrowicz, Piotr Maczaycis słuszka, wolna (włoka) 1; Pyotr Maczaycis słuszka, wolna (włoka) 1... W tym siele na słvzbę r o(i)ćinicką zostawiono włok 2 Piotra Maczaycia, s ktorych nie powinięn nic płaćić do skarbv iego kro. mczi... *1561 Viknaičiai Jurbarko v. IA sk. 588*[31].

Žr. 82[9].

Literatūra: Н. Горбачевскій. Словарь древняго актоваго языка... p. 317-318. — LOD p. 330. — VLR p. 52. — Z. Ivinskis. Geschichte des Bauernstandes in Litauen, p. 82. —

144. RUDIN — rūdynas.

1. Гаи зарощоны березовы под горою, подле гостинца над рудиномъ... *1600 Lekavas Raseinių v.*

145. SANKELI — sankeliai.

1. От тамътуль копецъ над дорогою, которая идет до Крож, через санкели... *1619 Žalpiai Viduklės v.*

146. SEDEIMAS — sėdėjimas.

1. Продали... ниву, прозываемую Ясовичов Седеимас... а третею ниву прозываемую врочищом Под Мишкалем недалеко Ясевичов седеима... *1601 (1602) Vaiguva Užvenčio v.*

Žr. 40².

147. SEIT — saitas.

A. 1. W wiosce nazwaney Zory... ciahły wieczysty... seytow pięc dac powinien... *etc. 1759 (1760) Pagryžuvys Viduklės p. KA.*

2. Naczynie gospodarskie:... Seytow 60... *1767 Šilėnai Dirvėnų v. AM.*

3. Po trzy sita kożdy gospodarz do uwiązywania bydła dwornego dać powinien... *1761 Dirvėnai, AM.*

Do uwiązywania bydła od tychze dannikow sita maią być robione y dawane do dworu Dyrwianskiego... *1767 ten pat, AM.*

Dla uwiązywania bydła ciż dannicy wszyscy bez żadney excepcyi... po trzy powrozy... obowiązani oddać... *1775 ten pat, AM.*

Plg.:

4. Dla wszystkich zas specifice wyrazonych iest powinność ludzi oddawania corocznie powrozow do uwiązywania bydła z kazdego domu po pięc lub po sześć w potrzebie dworney... *1778 Ketūnai Telšių p. CA.*

B. 1. Жаловал Садовски на помененую (наимитку его) Луцу о томъ, иж деи она... мене чарами очаровала и тые чары в гридни над печю в гряды, в счелину уложыла... Тая Луца обвинена поведила, иж деи я сама ничого злого не умела ани умею, толко што правда, тая Лукшовна так дала ми якиес соиты на пана моего Садовского и сказала у счелину гряд упхати и так мовит: „Нехаи так душа пана моего, мене не видечы, горыт“, — и в сем году также соиты дала на Стася наимита и там же в гряды в счелину вложыт и першые слова мовыти... *1596 Ukmergė, AVK 32 p. 102.*

Plg.:

2. Ischtirem, iag... weikei wissûsa kiemûsa Tilszies walscziaus... uszkalbeghimu, saitu dawimu, rhetcza beginimu alba sukimu ir kitais daiktais, didis stabu meldims bei Diewa panekinims laikamas esti... *1578 Prūsijos ercikio Jurgio Fridrikio raštas, J. Gerullis, Senieji lietuvių skaitymai, p. 58, ir kitur.*

3. Heilmittel: Seitai i. e. Amulete und anhängende Dinge, so zuerst von einem Seitone sind geheiliget... *A. 1690, M. Prätorius' Deliciae Prussicae, 1871, p. 114.*

148. SIEK — siekas.

1. Powinnosc miasta tego:... na urzędnika s kozdey włoki zyta siek ieden, ięczmienia siek ieden, owsa sieki dwa... *1611 Žeimelis Upytės p.*

2. Семен'я лняного секов два... *1611 Burniškiai Upytės p.*

3. Lnianego nasienia siek — złoty groszy piętnascie... Zyta siek — złoty jeden... Bobu siek — złoty ieden groszy piętnascie... *1661 Aknysta Ukmergės p. CA.*

4. Powinnosc... poddanych... z włoki osiadłey... zyta siekow 5... Zyta dziakielnego siekow 25, czyni beczek $2^1/_2$... *1667 Vederava Ukmergės p. CA.*

5. Naczynie dworne:... siek ieden... *16[illegible]92 Antandrijas (Antanendrijas) Ukmergės p. CA.*

6. Na zasiew konopi sieka $^1/_2$... Pszenicy pułtora sieka... *A. 1714 Šakarniai Upytės p. CA.*

7. Jan Stasianis siał siek żyta — trzeci snop brac... *etc. 1720 Subačius Ukmergės p. CA.*

8. Siek do miary... *1749 Vepriai Ukmergės p. CA.*

9. Siek obręczami drewniannemi obity... *A. 1750 Dusetos Ukmergės p. CA.*

10. Naczynie gospodarskie:... siek łubiany... *1755 Davainiškis Upytės p. CA.*

11. Posiano siemienia konopnego pozyczonego siekow 2, umłocono (pury) 3... *1762 Linkaučiai Upytės p. AM.*

12. Jęczmienia czystego purow dziewięćdziesiątt siedm y siekow dwa.. Pszenicy czystey purow trzy y siekow trzy... Siekow do mierzenia zboza trzy... *A. 1780 Palėvenis Upytės p. AM.*

13. Siek nieokuty... *1789 Vepriai Ukmergės p. CA.*

14. Gdyby kto piwo robił, od sieka czopowego szostak ieden ma onemu contribuere... Sypki żyta siekow trzynaście, ięczmienia siekow trzynaście... Żyta miary szawelskiey beczek sześć siek ieden; ięczmienia teyże miary szawelskiey beczka iedna siek pięć; jarki takoweyże miary beczki dwie sieka iedna; grochu sieki dwie; soli ośmina solną iedna.. Naczynie drewniane:... siek okowany ieden... *1795 Šiauliai, AVK 38 p. 265, 271, 272.*

15. Żyta wysiano w polu dwornym... pudow (?) ośmdziesiąt cztery y siekow trzy... *1795 (1796) Dagiliai Ukmergės p. AVK 38 p. 217.*

16. Wysiew: na poletku dwornym... posianego żyta purow dwiescie trzydziescia trzy siek ieden, pszenicy purow dwadziescia siek ieden, na pustoszy... żyta purow siedmnascie siekow dwa... *etc. 1796 Čedasai Ukmergės p. AVK 38 p. 298.*

17. Naczynie rożne gumienne:... siek miary ryskiey ratuszowey z okuciem nayporządnieyszym... *1799 Šimonys Upytės p. KTA.*

18. Siek czyli miara od gar. 10 ieden... *1832 Kulupėnai Platelių v. CA.* —

19. Ięczmienia puró w ryżskich trzydzieście... Lnu siek ieden. Jarego żyta purow trzy. Konopi siek ieden... *1599 (1781) Rėzytė Latv. IJM 27 p. 137.*

20. 23 pur(y) y $^1/_3$ sieka jęczmienia, rachuiąc pur po $^1/_2$ talara — (zł.) 34 (gr.) $22^1/_2$; 23 pur(y) y $^1/_2$ sieka owsa, rachuiąc pur po orcie bitym — (zł.) 17 (gr.) $17^1/_4$... *etc. 1692 (1693) Feimanas Latv. IJM 31 p. 400.*

21. Powinność tych poddanych: (z puł włoki)... pieniędzy gotowych złotych dwa y groszy piętnascie; żyta pur jeden, jęczmienia pur jeden... Z czwierci... pieniędzy gotowych złoty jeden y groszy pułosma; żyta siek ieden, jęczmienia siek jeden... *etc. 1699 Rušona Latv. IJM 31 p. 411.*

22. Ciahli z każdey czwerci przy czynszu po jednym sieku owsa na administratora dać powinni... *1712 (1785) Rėzytė Latv., IJM 27 p. 165.*

23. Powinność iest trzecinników... każdego zboża po pułtora sieka, to iest żyta, ięczmienia y owsa... przy tym włokę od purów sześciu zytnego sianja na jarzynę y żyto zapachać, zasiać y zprzątnąć powinni będą... *etc. 1766 Kamencas ir Rušona Latv. AVK 35 p. 151.* —

Žr. 102[9], 131[5 33], 161[135].

Sieček.

24. Naczynie gumienne:... sieczek żelazem okowany ieden... *1733 Zalubiškiai Ukmergės p. CA.*

25. Za sieczek nasypany zboza na chleb domowy... *1749 Lepaičiai Rietavo v. CA.*

26. Sieczek... *1775 Toliūnai Upytės p. CA.*

27. Sieczek ieden.. *1783 Palėvenis Upytės p. AM.*

28. Sieczek 1... *1819 Dusetos, CA.* —

29. Pur ryzki y margenhauzki zawiera w sobie garcy dwadzieście sześć, sieczek ma w sobie czwartą część pura... *etc. 1770 Margenhauzas Latv. IJM 29 p. 204.* —

149. SITUVA — sietuva.

1. Сеножатъ... прозываемую урочыщомъ Бедыни надъ рекою Звырздею недалеко ситува Звырзди и Кетъупемъ... подали есмо... *1602 Kolainiai Karklėnų v.*

2. Десятая и одынадцатая нива называема Над речкою Пробовдою над ситувою и над речкою Кгинторем, концом... *1602 Paklaniai Raseinių v.*

Девятая нива Ант Ситува речки Пробовды боком и концом одным до нивы нашои... *1602 ten pat.*

Plg.:

3. Над Рудзю ситува протеребок на тры бочки сеен'я... *1616 Jaunoduva Karšuvos v.*

150. SKIERDŹ — skerdžius.

1. Skierdź... *1783 Alovė Trakų p. A. Žabko-Potopowicz, Praca najemna... p. 190.*

Plg.:

2. Parobki tego ymienia...: pierwszy Jenielis rzeznik z żoną y z dziecmi jego... *1595 Šaukotas Tendžiogalos v. IA sk. 396[39]. Plg. 52[3].*

151. SKILOND' — skilandis.

1. Въ свирнѣ... знашолъ... 3 скилонди... *A. 1506 Nosovas Melniko p. LOD p. VI.*

2. В другои клети знашли... мяса скилондья 1... *1539 Vilkijos v. IA sk. 11[16].*

3. То естъ пустовчызны нашые властные, которые протки нашые имъ за скилонди задали... *1545 (1666) Raseinių v. ODVA 1 p. IV.*

4. Мяса вепрового кумпеи 3, скилондеи 2... *1560 Orša, DMA p. 124.*

5. Мяса полоц, скилонди два... *1561 (1582) Dirvėnai, IA sk. 560[38].*

6. Скилондеи 10... *1569 Zubovščina R. Vilkaviškio p. ASb 4 p. 235.*

7. Рэчеи стравных:... салъ свиних колачы тры, скилонди тры... *1582 Šilėnai Kauno p.*

8. У четвертои клети было:... скилондеи осмь... кумъпевъ чотырынадцат... *1584 Ramygala Upytės p.*

9. В тои колесе было... сыров жмоитских десет, скилондъ один... *1589 Raseiniai.*

10. Мяса свинего:... скилонди пят, кумпев шест... *1596 Pakruojis Šiaulių v. IA sk. 408[35].*

11. Кумпевъ десет, скилондев тры... *1597 Telšių v.*

12 Мяса: скилонди — один велики, а други малы... *1597 Daustoriai Beržėnų v.*

13. Скилонди чотыры пол, кумпев пят... *1599 Kiaunoriai Kražių v.*

14. Мяса:... кумпев петнадцат, скилондев трынадцат, гусеи битых осмь, окорков семь... *1604 (1606) Upytė.*

15. Скилондзъ один, кумъпъ один... *1606 Mastvilai Raseinių v.*

16. Kąpiow dwanascie, skiłondziow trzynascie... *1615 Liesai Upytės p.*

17. Скилондзюв чотыры, кожъды скилоньдзъ сталъ по осми грошеи литовских... *1633 Beržiai Panekatys Pavandenės v.*

18. Скилондзъ один, которы стоял осмъ грошеи литовских... кумпев два, которые стоялы по грошеи шест литовских.. *1648 Rosčiai Veliuonos v.*

19. Skiłondz ieden — stał złotego... *1651 Pernaruva Vilkijos v.*

20. Kiszek skiłondziow dwa — złotych dwa... *1667 Šašaičiai Kretingos (?) v.*

21. Mięsiwa:... kumpiow cztyry wartych po groszy dwadziescia, skiłondziow trzy wartych po złotemu... *1667 (1668) Mastviliškiai Biliūnai Raseinių v.*

22. Кумпюв сем по грошеи петнадцатъ; иншого мяса — схабовъ, окорковъ, келбас, скилондюв, кгловизнъ, подбрушковъ — зо всим золотих десятъ.. *1672 Vinkšnupis Telšių v.*

23. Kumpi szesc po groszy pietnastu — złotych trzy; skilondziow dwa po puł talera — złotych trzy... *1687 (1689) Vinkšnupis Žem.*

24. Za cybulę do szkiłądzi (zł.) 1 (gr.) 8... *1755 Pervalkas Gardino p. CA.*

25. Za cwierc pieprzu do szkiłądzi skarbowych (gr.) 22... *1756 Pervalkas Gardino p. CA.*

26. Skiłądzi par pietnaście... *1769 Čašnikai Oršos p. IJM 29 p. 194. —*

Žr. 19[1], 38[1], 64.

152. SKIRPST — skirpstas.

1. В тых борках порубалъ дерева на будоване годного соснового на три копы, на жерди коп тры[1], на скирпъстъ и на колъя до плоту копъ две и болъшъ порубалъ... В тои справе... о порубане... дерева соснового на будоване годного полторы копы, на жерди годного трох копъ, а на скирпъсти и на коле годного двухъ копъ... *1632 Pavirinčiai Ukmergės p.*

153. SOIKT — saikas.

1. Почали были имъ кривъды делати и новины уводити, и велели имъ на себе поседы и соикты давати... Они отъ давъныхъ часовъ николи поседеи и соктеи не давали, только одно намъ (господарю) конемъ завъжды служивали... *1534 Kelmė, LPB p. 448.*

154. SOMBORY — sambariai.

1. Пиючи ему сполное пиво сомборы в томъ дому его... *1593 Paštuva Vilkijos v. Prt 2 p. 413.*

Literatūra: Prt 2 p. 412-413 (nurodyta senesnioji literatūra). — Šiaulių Metraštis, 4, 1933, p. 95. — Gimtasis Kraštas 1935 Nr. 2 (6) p. 265, 278, 279.

155. SONKUL — *sankūla.

1. Жита невяного пухового сонкулу сорок солянок... *1584 Skirbai Raseinių v. — Kitame dok. apie tą pat:* Жыта невееного пухового сорокъ бочок солянокъ... *1588.*

---

[1] которы.

2. Сонкулу бочок пятнадцат... *(1582) 1585 Gerdžiogala Beržėnų v.*

3. Сунколу жытного зъ гречыхою пят бочок... *1597 Gilvyčiai Beržėnų v. IA sk. 442*[55].

4. Жита невеено санъкулу дванадцат бочок... *1597 Varputėnai Beržėnų v.*

5. Сонкулу пол бочки... *1599 Kiaunoriai Kražių v.*

6. Сонколу шест бочок... *1600 Rubežaičiai Viešvėnų v. IA sk. 532*[14].

7. Сунъколу трыдцат бочокъ... *1600 Bardžiai Karšuvos v.*

8. Жыта пухового сунъкула бочок дванадцат... *1610 (1611) Vinteliškė Žarėnų v.*

Žr. 4[22]*, 95.*

Sankulny.

9. Бочка жыта санкулного... *1595 Daustoriai Beržėnų v.*

156. SONTOK — santakas.

1. Сеножатъ на три возы кошен'я сена, лежачую в тои же волосты видуклевскои над сонтокомъ речки Иновкгис и Упины Лонка межы тыми речками звышъ мененымі, концомъ однымъ вперла в сонтоки тыхъ двухъ речокъ звышъ мененых и до бороду речки Упины, до дороги, которая дорога идет з Боток до Видуклъ... Сеножатъ звышъ менену Упинас Лонка... *1598 Viduklės v.*

2. Граница почавши отъ сунтокъ, гдѣ Косина и Кена рѣки сходятся... Дорожкою знаками граничными презъ сѣножатку невеликую ажъ до самыхъ сунтоковъ, гдѣ Кена и Виленка рѣки сходятся... *etc. 1592 (1785) Kiena Vilniaus p. AVK 14 p. 448, 449.*

3. Sianozęcie używane przez chłopow:... Trusniak w suntokach... *1790 Tribiliai Vilniaus p. AVK 38 p. 96.*

Plg.:

4. Одну ниву, лежачую за речъкою Кгаиструпем и Еисмилкгою, врочыщом прозываемую анттаки двух речок Кгаиструпя и Еисмилкгя, на пол бочки жыта сеенья... *1602 Rosčiai Lipniūnai Veliuonos v.*

157. SPROGA — spraga.

1. С того села (Друлан) Матеи Пашкович жалует, иж в року девтдесят шостом взял у него пан Копет грошеи двадцат за якуюс спрокгу, хотя был плот загорожон... Тот же (Петр Микович) жалует, иж пан Копет за спрокгу в плоте взял на нем грошеи дванадцат... *etc. 1596 (1597) Kupiškis Ukmergės p.*

158. SRUAGA — sruoga.

1. Lnu trzechset, przędziwa sruagow siedm wełny rąn siedmiu y przędzioney trzech sruagow... *1606 Raseiniai.*

159. STIRTA — stirta.

1. У Жомоити пану Кгедикгиду... сеножати на шесть стиртъ... *A.1450 Žem. LMZp sk. 80.*

2. На Колотчинѣ стирта мурожная... у Дем'ятове стирта да стогъ... *1473 (1553) Ilja, Selišče Gud. Prt. 2 p. 419.*

3. 9 стиртъ сена зъ дворовъ Володимирскихъ... *1488 Volodimiras LMZp sk. 508.*

4. Король (Казимир)... подавалъ ему... сеножати на три стирты увъ Оикгуве за милю отъ Велены... *1493 Aiguva Veliuonos v. LMZp sk. 138.*

5. Ставъ собе на Узде на реце къ єє берегу заставилъ и затопилъ сеножатеи людемъ єє на петьдесять стыртъ сена... *1511 Gardino p. LMS sk. 722.*

6. Сена три стирты на влостныхъ панскихъ сеножатехъ взяли... *1514 Verknėnai Vilniaus vaiv. LMS sk. 192.*

7. Помню князя великого Витовъта... (Брушане) сено четыры стыръты ставять... старына... *A. 1530 Brušėnai Gud. BA 2 p. 41.*

8. (Псарцы) повинни... на сеножатех дворныхъ на две стырте сена косить... *1552 Čersviata Polocko vaiv. LPR p. 65.*

9. Siana łącznego styrt 3, a latowego siana styrt 6... *1554 (1773) Linkmenės Vilniaus p. IA sk. 126*[58].

10. Сена з дворныхъ сеножатеи на врадъ нашъ даемъ пятыи возъ, такъ же пятую стирту альбо оборогъ, ровъно кладучы нашъ и врадовыи... *1557 Valakų ist. LMPb sk. 559.*

11. Сѣна зостало еще третелѣтнекго и такрочнего одрина и стирта мала... *1571 Volna Gud. ASb 4 p. 242.*

12. Siana pokoszonego wszystkiego... dwanascie styrth i dwa stogi... *1574 Kelmė Kražių v. IA sk. 126*[58].

13. Сѣна три стырты, а четвертыи стожокъ... *1589 Bolotkovas Beresto p. AVK 6 p. 88.*

14. Siana... w polu styrt trzy po wozow szescdziesiąt... *1662 Vereduva Ariogalos v.*

15. Соломы стырта... *1569 Plonėnai Upytės p. IA sk. 173*[12].

16. Што на Кременъцы подано:... жита полъчетверты стиръты, а у стиръте по двесте копъ ржи... *A. 1480 Kremencas, LMZp sk. 372.*

17. Пану Литавору... стырта ржи у пана Солътана... *1486 Stanimas, LMZp sk. 231.*

18. Яну ловчому стирта ржи з Острины, у Анъдрушка Сирутевича... *1486 Astrina, LMZp sk. 229.*

19. Конюшому пану Михаилу стиръта ржы въ Мельнику... *1486 Melnikas, LMZp sk. 228.*

20. Левъку стирта ржи у Волковыску... *1488 R. Vilkaviškis, LMZp sk. 304.*

21. Тивуну троцкому Михъну стирта ржи на челядь у Стоклишкахъ... *1488 Stakliškės, LMZp sk. 294.*

22. Жиду Зубъцу... стиръта ржи въ Дорсунишкахъ, въ Станька Держъковича... *1488 Darsūniškis, LMZp sk. 305.*

23. Пану Сеньку Олизаровичу стиръта ржи в Ызблянехъ... *1488 Izblėnai, LMZp sk. 310.*

24. Мещанину виленъскому Матѳею стирта ржи у Городне, а другая стиръта ржи у Жолудку... *1489 Gardinas, Žoludkas, LMZp sk. 319.*

25. Степану Аршанину стирта ржи съ Пенянъ... *1489 Penionys, LMZp sk. 319.*

26. Михалу Даниловичу стирта ржи въ Ковне... *1489 Kaunas, LMZp sk. 321.*

27. Жита... стирта сеголѣтняя сто копъ... *1494 Sluckas, AZR 1 p. 137.*

28. Жита чотыры стирты великии, а пятая околоту, а шостое третина змолочена; а овса тры стирты великии;... ячменю стожокъ, а пшеницы стожокъ... *A. 1503 Birštonas, LOD p. IV.*

29. Въ гумнѣ жита стирта одна полсемадесятъ копъ...; а сѣна двадцать стиртъ безъ одное... *A. 1506 Vitebsko p. LOD p. V.*

30. У гумнѣ жита знашолъ 8 стиртъ а 20 стоговъ жита зъ ярицею... А въ Носовѣ дворѣ жита 4 стоги а стирта... *A. 1506 Melnikas, LOD p. VI.*

31. Въ гумнѣ стырта жыта, а въ неи шестьдесятъ копъ... *A. 1510 R. Vilkaviškis, LOD p. VI.*

32. Люди господарьскии... винни были... за стирту жита адиннадцать копъ грошеи... *1516 Bielskas, LMS sk. 291.*

33. Жито, што панъ Литаворъ зъ дворовъ бралъ. Зъ Жировичъ взялъ панъ Литаворъ жита 6 стыртъ, а въ кождои стырте по шестидесятъ копъ... Зъ Волчина взялъ жита панъ Литаворъ три стоги, а въ кожъдомъ стозе было по сороку копъ... Зъ дворца Шешъкиньского взялъ... две стырте жита, по шестидесять копъ... Зъ двора Несвижа взялъ панъ Литаворъ две стырте жита, увъ однои стырте было сто копъ и двадцать копъ, а въ другои стырте сто копъ и десять копъ; ино тогды вымолотили съ одное стырты девяносто бочокъ, а зъ другое стырты осмъдесятъ бочокъ... Съ того жъ двора Несвижа, за старого наместнитства, взялъ панъ Литаворъ... две стырте жита, а въ кожъдои стырте было по девяносто копъ... Другого лета... взялъ зъ Несвижа стырту жита, а въ тои стырте было сто копъ и осмъдесятъ копъ... Взялъ зъ Несвежа стырту жита, а въ тои стырте семъдесять копъ было... *1516, LMS sk. 874—876.*

34. На томъ чоловеку... сужено... стирта жита, а въ тои стирте было жита осмъдесять копъ безъ трехъ копъ... И мы... всказъ вчинили... за стирту жита дванадцать копъ грошеи и пятьдесятъ грошеи... *1521, LMS sk. 1508.*

35. В гумне жита 21 стирта, по тридцати коп в кождои... *1542 Gegužinė Trakų vaiv. IA sk. 11*[38].

36. У гумне: 2 стирты жита — в кождои по 30 коп, ячменю стирта — 25 коп в неи... *1542 Vepriata Gud. IA sk. 25*[29].

37. Aby człowiek... w kazdem dworze... był, ktory by... kopy zboza kazdego, gdy w styrty kładą, karbował... *1547 Dvarų nuost. LMPb sk. 603.*

38. W gumnie żytha z vzęcia roku 1572 dwie styrty, w każdey styrcie po sthu kop. Poł styrty z vzęcia roku 1573, żytha kop 47... *1574 Kelmė Kražių v. IA sk. 210*[33].

39. У двохъ стыртахъ жыта зложоного копъ сто двадцать, ярыцы у стыртѣ зложономъ копъ петдесятъ, пшеницы зложонои у стогъ копъ тридцать, ечменю зложоного у стиртѣ копъ шестьдесятъ, гороху зложоного у стогъ копъ сорокъ... *1593 Budilavas Trakų p. AVK 8 p. 466.*

40. Въ гумнѣ жита зложоного стырты три и остатокъ брокгу, въ которыхъ жита копъ двѣсте тридцать пять... *1603 Kiena Vilniaus p. AVK 8 p. 558.*

41. Жыта старого в брогу копъ трыдцать, в стырте копъ трыдцат... *1616 Upytė.*

42. Zboze młocone y niemłocone, w kleciach wsypane, w styrtach złozone... *1620 (1623) Palėvenis Ukmergės p.*

43. Взяли и вывезли овса стырту... въ которои стыртѣ овса было копъ сто и двадцать... *1638 Danislavavičiai Naugardo p. ASb 6 p. 294. — Žr. 8*[7]*, 43*[1 12 0]*, 51*[32 38 52]*, 94*[5].

Plg.:

44. Нивка, прозываемая у Стиртоветехъ, на бочку... *1589 Ramoškai Ašmenos p. AVK 14 p. 351.*

45. Folwark imienicza swego... z gruntami oromemi, nazywaiące Darzay, to iest ogrodami, z wygonem Deksniami, łączkę nazywaiącą Styrtawete... zawiodł był... *1672 Paluknis Raseinių v. KdM 185.*

46. Sianozęci: iedna nazwana Styrtawiecis... *1695 Gudai Pamedininkai Vilniaus p. AVK 31 p. 501.*

160. STRAIPSN — straipsnis.

1. Domagał sie pan Dawid, iezeby we wszytkich plociech dzial postępował; pan Iakub powiedział, isz dzialu nie bronie, tylko pięćdziesiąt straipsciow sobie wymuię... *1606 (1608) Girkantai Platelių v.*

2. Вколо дому плотом (*B*: плотовъ) дерева едлового щепаного страиптов (*B*: страптовъ) сто... *1618 Pasvaigiai Džiugailiai Telšių v. (Du tekstu).*

3. Плотъ около того седлиска огорожоны з одного конца от веювъ розгородили и коле повырывали, а на сем страпъснюв коле потявшы розгородили, а на двадцат страпъснюв тогож плоту коле повырывавшы плотъ щепаны едловы розгородили... *1644 Varnalaukis Viduklės v.*

4. Наяхавшы своволне кгвалтовне на кгрунт... у повете поюрском, урочыщом названы Валтис Кгире, и на том урочыщу в лидиме около жыта жалуючого загорожоных плотов страипъснюв двадцат и пят... кгвалтовне тие плоты щепаные... до дому своего... одвезли... *1669 Pajūrio v.*

161. SVIREN — svirnas.

1. Dwor stery, kotory stoit na ostrowie Olhierdowskom napretiw zamku Trockoho... k tomu swiren seredni stary, szto na kołodach stoit, y piwnica steraja podle tehoż swirna y klet steraja... W ziemli Aszeryni dwor stery... k temu swiren seredni stery z bierwiena robleny, szto na kołodach stoit, a naprotiw toho domok nowy y kletka newełykaja, hde izba czornaja y seni... *(Transkribuota). 1535 (1784) Trakai, AVK 31 p. 541, 542.*

2. Swiren na słupach niskich, gdzie urzędnik swoię rzeczy chowa, dranicami nakryty; drzwi proste z zaszczepkami. Swiren na słupach niskich, gdzie zboże chowają; drzwi proste z zaszczepkami; ten swiren dranicami nakryty... *1554 (1773) Nemenčinė IA sk. 77*[24].

3. Swiren wielki na słupach związanych, a u niego drzwi proste z zaszczepkami y proboy; a około tego swirna ganek ze trzech stron, a przed gankiem wschod; ten swiren y ganek dranicami pobity... Swiren na słupach niskich, a w nim zasiewkow do sypania siedm, solanka 1, drzwi proste z zaszczepkami; ten swiren dranicami nakryty. Swironek mały na słupach, w nim zasiewkow do sypania zboża dwa, kubeł niewielki, solanka jedna, beczka jedna, drzwi proste z zaszczepkami; ten swiren dranicami pobity... *1554 (1773) Linkmenės, IA sk. 125*[58].

4. Свиренъ на столпьи, в которомъ челядь схованье маетъ. Подле того свирна другии свиренъ на столпью жъ, въ немъ жита... мяса... Подле погребу свиренъ великии на столпъю, дверы на завесахъ, а в томъ свирне тарчеи старосвецкихъ 6, сукно... шлеи... скриня... в которои цынъ былъ... Подле того свирна другии свиренъ на столпьюжъ, дверы на завесехъ; тые два свирны и з замъками; в томъ свирне маку... воску... гороху... *1556 Rusata Gardino p. AVK 21 p. 185, 186.*

5. Клѣть при земли; свиренъ на столпьи; другии свиренъ подлѣ жъ на столпьи... *1569 Zubovščina R. Vilkaviškio p. ASb 4 p. 233.*

6. Свирон один на столпах, дранцами покритыи, з дерева соснового збудованыи. Клет одна на подклете, дранцами покрита, з дерева соснового збудована... *(1572) 1584 Pinatuja Pajūrio v.*

7. Swirnow dwa — ye(de)n na podkliecie z gankiem, do podkliatu drwi na zawiesach z zamkiem wnętrznym, w nim zasiekow trzy, do tego swirna wschod, ganek przed nim, do niego drzwi na zawiesach z zamkyem wnętrznym y z zasczepką, wierz(ch) gontami kryty; drugi

swiren na slupach gontamiż kryty, przed nim ganek zly, drzwi do tego swirna na zawiasach z zasczepką... *1584 Varluva Kauno p. AVK 14 p. 277.*

8. Свирны два тощчие на столпахъ, вжо старые, по копе грошей, в которыхъ только было солоду... ечменю... мяса свинего... котелъ пивныи... Жытникъ зъ замкомъ тощым за копу грошеи Клетечка одна лихая тошча за грошеи дванадцать... *1585 Panemunys Upytės p. AVK 26 p. 162.*

9. Свиренъ на стлупехъ з дерева едлиного рубленые. Клеть на подклету з дерева едлиного рубленая. Житники два з дерева едлиного рубленые... *1586 (1587) Užužartis Upytės p. AVK 26 p. 277.*

10. Свиренъ клѣть на столпохъ, клѣтеи чотыры драницами крытые... *1590 (1765) Kasinė Mensko p. AVK 14 p. 371.*

11. Свиронъ скарбныи на столпью, при немъ дверь на завѣсахъ, замокъ нутреныи, другии простыи, ланцугъ... около него кганокъ, а въ томъ свирнѣ речи рухомые...; подъ тымъ свирномъ пивница... Отъ того свирна идучи свирновъ три посполу на столпью, двери зъ защепками, съ пробоями и зъ замками; у першомъ свирнѣ меду прѣсного... *1592 Mohilna Mensko p. AVK 14 p. 436, 437.*

12. Клет старая с подклетом, драницами крита... в тои клети двери двое (с) скоблями а с пробоими и у подлети так же. Подле тои клети свирнок на слупках. Подле него повалушъ велики при земли з ганечком... Свиренъ малы на слупъках з кганечком, кгонтами покриты, у того свирна двери на завесах, скоблъ и пробои, клотка, кроби две лубеные великие для сипан'я збожа, кубел один... *1596 Rosčiai Veliuonos v. IA sk. 403[35], 404[40].*

13. Свиренокъ на слупехъ малы... *1596 Pelyša Ukmergės p. AVK 32 p. 186.*

14. Свирѣны тры. Першы свиренъ з дерева соснового рублены, дверы до него на бегунахъ зъ замком нутренымъ, намощоны дошчъками сосновыми, и засеки в нимъ з дощок сосновых порубленые. Другии свирен також з дерева соснового на столпех, дверы до него на бегунахъ зъ защепъками железными, дощъками намощоныи. Третии свиренъ з дерева березового и олхового рубленых, глиною набитыи, засеки в нимъ порубленые, дверы до него на бегунах зъ защепками железными и з замкомъ... *1597 Balninkai Ukmergės p. IA sk. 447[49].*

15. Свирны два на слупах... *1598 Šilai Ukmergės p. IA sk. 491[28].*

16. Pospołu swyrny dwa: ieden swiren do sypania zboza słomą kryty, w nim zasiekow dziesięc, drzwi bez zawiesow, tylko zaszczepka z wrecącami y kłodka iedna; druga kliec powałusz do zachowania skarbu, dranicami krita na słupach, około ganki, drwi na zawiesach, zasczepki z wrzeciądzami y kłodka iedna. Od tych swirnow na gurze.. *1598 Ilgiai Ukmergės p. IA sk. 493[24].*

17. Свиренъ местны с кганком на столпахъ, соломою крыты, вже надгнилы, дверы до него простые без завесовъ... *1598 Svirnai Ukmergės p.*

18. Меновите хоромин в томъ именичу: светлица (с) сенъю и с коморою, драницами крита; вежы две великие з бервен зрубленые, по чотыры сажни вдолжъ; свиренъ один на столпах, криты драницами; клети две — одна клет на подклетах, другая клет пры земъли, критие драницами; кгрыдня одна: лазъня с присенъкомъ; озерода преплотовъ трыдцат... *1600 Užumedis Viduklės v.*

19. Swirny na podrębach dwa z zasiekami do sypania zboża; swironek trzeci mały... *1614 (1672) Bobras Oršos p. IJM 28 p. 158.*

20. Swiernow dwa podle siebie na zsypowanie zboża z zasiekami wewnątrz, do obudwu drzwi na zawiasach z wrzeciądzami y skoblami, a obadwa na podrębach... *1639 Bobruiskas, AVK 25 p. 122.*

21. Замокъ Кремянецкии мурованыи. Свирен воротныи верхъ повлоки вроблен... *1552 Kremencas, ArJZR 7/2 p. 23.*

22. Swiren do zboza. Drugi swiren y s piekarnią nad wrotami... *1675 Pabitupys Žem.*

23. Свиренъ на подклете высокии, спижарныи, в немь мяса старого вепрового полтеи 57, засеки рубленые 3, в нихъ крупъ... двер не на завесехъ, защепка, пробои и замокъ добръ. Подъ тымь свирномъ подклетъ, в немь засековъ рубленыхъ три, в тыхъ засекохъ жита веяного... двери на завесехъ, защепка, пробои и замокъ добръ. Подле того свирна другии свиренъ на подклете высокии, в немъ куръ вялыхъ 60... мяса... засеки рубленые 3, кадка липовая порожняя невеликая, двери не на завесехъ, пробои и замокъ добръ. Подъ тымъ свирномь подклетъ, в немь засековъ 3, овса... жита... жорны каменые ручные 1, кади липовые 2, двери не на завесехъ, защепка, пробои и замокъ добръ. Две клети при земли, вечаные, в нихъ ничого нѣтъ. Клеть невеликая при земли, в неи двери на завесехъ, пробои, защепка железная. Подле тоеж клети другая клетка, в неи двери не на зевесехъ, пробои ест... *1560 Orša, DMA p. 124.*

24. Свиренъ старии на подклете с приклеткомъ... *1566 Vainas Beresto p. DMA p. 405.*

25. Свирникъ на подклѣтку маломъ... *1576 (1799) Celesnica Beresto p. AVK 14 p. 186.*

26. Swiren s podkletem nowo zbudowany nienakrity bez drzwi, pod tym swirnem piwnica ze drzwiami przes zawias z skoblem y wrzeciądzem. Swirenek mały z zasiekami ku zsypowaniu zboża, u niego drzwi proste z skoblem y wrzeciądzem, dranicami nakryty... *1578 Birštonas, AVK 25 p. 108, 109.*

27. Свиренъ великии, у которомъ двое схованье: при земли одно, а другое на горе; двери на завесахъ, замъки два; въ томъ свирне кадокъ липовокъ пять... слонины... защепъки и пробои у дверахъ; у подклете подъ тымъ свирномъ жита... замки два. Подле свиренъ другии, двери на завѣсахъ, защепки и съ пробоими... Ѳольварокъ дворныи, будованье въ немъ:... клети две, увъ однои защепки... *1580 Zietela, AVK 14 p. 200, 201.*

28. Swiren wielki s przykomorkiem, pierwsze drwi na zawiesach z zasczepkami, drugie drwi proste, wszitek dranicami kryt, gozdzmi drzewianymi pobiiany. Podlie niegoż swirenek rąbiony s przyklietkiem, drwi oboie proste, zamek stary, deskami kryt po prostu... Gumno:... kliec stara opadła...

Dworec ku temu dworowi należący, nazwyskiem Gyrbowo:... Swiren niezły, u niego drwi proste, zasczepka y wreciądz 1, dranicami starymi pobiiany, ciecze; pod nim podkliet, u nim zasiekow 4, drwi proste, zasczepka y wreciądz; przed swirnem ganeczek nieprzykryty. Podlie niegoż kliec stara rąbiona beze drzwi, dranicami starymi kryta, opadła... *1581 (1595) Tytuvėnai, AVK 14 p. 248, 249.*

29. Powalusz, w ktorym sprzęth szath y ynych rzeczy ruchomych niebozczykowskich, z drwiami na zawiesach, z zamkiem wnętrznym, z skoblyami, z zaszepką, lancuch przewlyeczony przez drwi, ma okno yedne s kratą; przed powaluszem ganek s trzepami, z drwiami na zawiasach, z zamkiem wnętrznym, z skoblyami, z zaszczepkami; pod powałuszem podklyeth, w ktory(m) sprzęth rysztunku y ynnych rzeczy ruchomych niebożczykowskich, ma drwi na zawiasach z skoblyami, z zasczepkami, z zamkiem wnętrznym, pobity gontami... Swirzen s podkletem, u podklyeta drwi na zawiasach z dwiema skoblyami, z zasczepką y z klodką, a osobno krata przybita pasami zelyaznymi; na podklyecie u swirna drwi takież na zawiasach z proboyami dwiema y z skoblyem; przed nim ganek z kratą przybitą pasami zelyaznymi y trzepy. Podle tego swirna mnieyszy swirzen, ma drwi na zawiasach z dwiema skoblyami, z zasczepką; przed nim ganek z drwiami na zawiasach, z dwiema skoblyami, z zasczepką, z

zamkiem, zs trzepami... Klyec przy ziemi, kryta tarcicami, u niey drwi z dwiema skoblyami, z zasczepką... Dworzec:... Klyeci dwie s podklyetami, z drwiami, z skoblyami, z zasczepkami, kryte dranicami... *1582 Žeimiai Kauno p. AVK 14 p. 258—260.*

30. (Двор Зареченъ):... Свиренъ на подклете, драницами покриты, дверы на завесах, тощы, — подано в шести копах грошеи. Подле того свирна клеть сосновая, драницами критая, в неи ничого не было, — подано в трох копах грошеи...

(Двор Поистренски):... Клеть с подклетомъ, драницами критую, тощую ... Клеть пры земли, драницами критая, тощая... Св[ир]нов тры, кганек перед всими тыми свирнами з одного идеть, драницами [кри]тые, так теж и кганек драницами побиты; ув одномъ свирне мяса вепров[ого] полтев пять, а у подклете одномъ грыки... а у другомъ подклете ярицы... Свиренъ и с подклетомъ тощы, з бервен'я соснового... *1585 Paystrė Upytės p. IA sk. 241[20], 245[37 45].*

31. Свирны три на подклѣтѣхъ—одинъ старыи, половица накрыта, двери безъ защепокъ, усходу нѣтъ, бо згнилъ; — за тотъ свиренъ гроши копа одна. Подлѣ того свирна свирны два, подъ ними подклѣты два, новые, зъ дверьми и зъ кганкомъ, зъ усходомъ, клѣти накрытые дошками, у клѣтѣхъ двери на завѣсахъ (з) защепками, у подклѣтѣхъ двери безъ защепокъ; — за тые свирны гроши копъ пять литовскихъ... Пивница новая зъ дверьми на завѣсахъ съ защепками, сама каменемъ зъ глиною мурованая, уходъ до нее деревеныи, тарцицами крытыи; на тои пивницы повалушь новыи, тарцицами новыми крытыи; пивница сажни чотыри и тотъ повалюшь сажни чотыри; у повалюшу двери на завѣсахъ, защепка одна, скобли два; — за то все гроши копъ дванадцать; у свирни на пивницы корыто великое, за то гроши дванадцать. Подле тое пивницы свиренъ старыи, соломою крытыи, въ сажни три, двери на завѣсахъ, защепка одна, у серединѣ засѣковъ для[1] сыпанья збожя деветь, у нихъ ничого нѣтъ; — гроши копъ три. По тои же стороне изба старая... сѣнь старая у три стѣны безъ двереи; подле тое избы клѣтка плохая; курникъ зъ дверми, соломою крытъ; — за то копъ двѣ, гроши двадцать... *1586 Lazninkai Vilniaus p. AVK 8 p. 416, 417.*

32. Свирны два на подъклетех, один ужо стар[ыи], а третии свиренокъ малыи... *1588 Milkuva Kauno p. IA sk. 288[37].*

33. Свирны два: одинъ на подклѣтахъ, а другии безъ подклѣта... *1589 (1590) Biržai Upytės p. AVK 14 p. 348.*

34. Повалушъ над подклетом одным зъ кганком, дверы на завесах, замок внутръныи. Свирен над подклет'ю одном зъ кганком и з замъком внутръным... *1589 (1590) Luoba Telšių v. IA sk. 290[30].*

35. Swirzen wielki nowy s podklietem, dranicami krithy, gozdzmi zeliaznymi podbity, ze wszistkim... Klietka w dworze, co za swirnem nowym, opadła. Wrota dw[or]ne wielkie z swirenkiem na tych wrociech y ze wszystkim... Klietka w dworcu stara, opadła... W gumnie klietka stara... [kliet]ka iedna zła opadla... *1590 Gilvyčiai Viduklės v. IA sk. 295[45], 297[22].*

36 То ест будован'е дворное:... свирен на пивницыи деревенэи, другии свирен с подклетомъ, тые два кгонтами побитые; третии свирен малыи згнилы, клетка на куры, тые обадва соломою критые... *1592 Šlėnuva Kauno p.*

37. Свиренъ зъ кганочкомъ на подклѣтѣ, въ немъ жита... подъ тымъ свирномъ подклѣть, а у подклѣтѣ кадокъ десеть... муки пшеничное солянокъ двѣ. Подлѣ того свирна клѣтка, въ неи гречыхи... Свиренъ новыи зъ кганкомъ, въ немъ столъ одинъ, дверы на завѣсахъ. А отъ того свирна клѣтка старая зъ кганкомъ. Отъ тое клѣтки клѣтка старая...

---

[1] *Išsp.*: два.

Клѣтка зъ кганочкомъ, въ неи ечменю... Отъ тое клѣтки другая клѣтка на подклѣтѣ, а подъ тою клѣткою подклѣтокъ, въ немъ бочокъ пивныхъ десеть ... Клѣтка малая... Клѣточка малая... *1593 Smoljėnai Oršos p. ASb 4 p. 292, 293.*

38. Клѣтка для свинеи згнилая... Свиренъ на подклѣтѣ зъ стовбою новшии, шацунокъ за то положоныи копа одна... Клѣтка соломою крытая... Свиренокъ на подклѣтѣ... *1594 Bielica Mensko p. AVK 14 p. 508.*

39. Свиронъ съ подклѣтомъ...*1595 Mročkai Beresto p. AVK 14 p. 519.*

40. Повалуш; свирен на подклетах... *1596 Pavandenė Karklėnų v. IA sk. 409*[34].

41. Swierni cztery: pierwszy z kraiu zgniły, tylko na drwa sie do pieca zgodzi; wedla tego drugi swiren z podkletem, dranicami pokryty, do swirna na wierzchu drzwi niemasz, na spodzie u podkleta drzwi proste kromia zawias, u ktorych wrzeciądz z skoblem, w tym podklecie zasiek dla chowania zboża, iak dla chowania mąki, beczka dębowa do mierzenia zboża, krobka iedna dla noszenia mąki; trzeci swiren wielki dla chowania, ciesnicami pokryty, pomost drzewiany, gliną polepiony, u tego swirna drzwi proste z wrzeciądzem y skoblem; czwarty swiren dla chowania wielki, do ktorego drzwi z wrzeciądzem y skoblem, przed tym swirnem ganek, w ktorym komorki dwie za drzwiami... *1597 Pružana Kobrino p. AVK 14 p. 583.*

42. Swirnow trzy nowo pokrzytych dranicami, przed tymi swirnami ganki porobione nowe. Napierzwiey swirzen nowy, w niem drzwi przez zawiesow, skobel do zamykania ieden; pod tym swirnem spizarnia, w tey spizarni drzwi przez zawiesow, skobel do zamykania ieden; pod tą spizarnią piwnica drzewiana, w niey drzwi (z) zawiesami zeliaznemi i zamek wnętrzny, a szyia wywiedziona murem. Drugi swirzen, w niem drzwi (z) zawiesami zeliaznemi y skobel do zamykania; trzeci swirzen, w niem drzwi (z) zawiesami zeliaznemi y skobel do zamykania; pod tymi dwiema swirznami podkliety dwa, w nich drzwi przez zawiesow. W swirnach zboza... słoniny... *1598 (1614) Gudiškiai Breslaujos p.*

43. Swiren s podklietem... a drugi podle takisz... *1599 Šilėnai Beržėnų v. IA sk. 527*[53].

44. Клѣтокъ двѣ низкихъ, старыхъ — одна соломою покрыта; а подлѣ нихъ свиренъ на подклѣтѣ, будованье старое; у одное клѣтки и въ того свирня высокого двери на завѣсахъ и зъ защепками желѣзными, — шацовали копъ чотыри грошеи. У томъ свирни знашли збожья молочоного... У дворцы... свиренки малые три, а четвертая клѣтка, тые вси посполу шацовали, ижъ вже погнили и опали, грошеи семьдесятъ... *1601 Svironys Vilniaus p. AVK 8 p. 490, 491.*

45. Kleć stara, drzwi do niey na biegunie, dranicami kryta. Od tey kleci idąc daley druga kleć dla zsypowania zboża, drzwi do niey na biegunie z klamką, ta klec dranicami kryta. Obok tey kleci trzecia kleć, drzwi do niey na biegunie z klamką, dranicami kryta. Czwarta kłeć tamże podle stoiąca, drzwi do niey na biegunie z proboiami, dranicami nakryta. Przy tey kleci obok swiren na piwnicy, pod którym podklet, drzwi do niego na biegunie z proboiami, na tym podkleciu swiren, do tego swirna wschod; wchodząc do ganku drzwiczki kratowe z klamką, drzwi do tego swirna na biegunie z zamkiem wnętrznym y z zaszczepką, ganek wkoło tarcicami opierzony, pokryty dranicami; pod tym podkletem piwnica, do szyie wchodząc krata drzewiana na zawiasach z zaszczepką, do piwnicy samey wchodząc drzwi na biegunach z zaszczepką, piwnica sama dębowego drzewa...

Budowanie folwarku Smolenskiego... Przy oborze zaraz swiren na podklecie z syrnikiem na wierzchu, na który idąc u wschodku drzwi kratowe na zawiasach, około syrnika ganek ze wszech stron tarcicami

opierzony, drzwi do niego na zawiasach y z wrzeciądzem na skoblach, gontami kryty, na wierzchu syrnika gołębnik, w podkletu także drzwi na zawiasach z wrzeciądzem, nad szyią przysionek dranicami kryty... W postrzod gumna swiren z pomostem, drzwi do niego na biegunach z wrzeciądzem, zasiekow w nim pięc dla sypania zboża, dranicami kryty, przy nim drugi swiren mnieyszy z pomostem, drzwi do niego na biegunach z wrzeciądzem... *1633 Časnikai Naugardo p. AVK 33 p. 256—258.*

46. Swiren z gankiem ze dwuch stron, wkoło tarcicami obity, do zboza sypania, po prusku słomą kryty. Drugi swiren nad podkletem do zboza takze sypania... *1650 Burniai Viešvėnų v.*

47. Swiren na podkletach y z gankiem dokołła y z wozownią boczną, drzwi u wierzchniego swirnia na zawiasach zelaznych z zamkiem wnętrznym bez klucza, podklet na spodzie z zasiekami, drzwi na zawiasach zelaznych z zamkiem wnętrznym s kluczem... *1660 Baginiai Žarėnų v.*

48. Пятое будованъе свиренъ: насподе свирны два — один для хованъя лекгумин, дверы до него (з) защепъкою, (с) скоблем; подле того свирна други свирен для хован'я збожа, в немъ толко засеки тощые, дверы до него на одной завесе, замок внутреныи зопсованы; на тых свирънахъ повалуш для хован'я речеи вшеляких рухомых, в нимъ окна ниодного нет, дверы без замка на завесах и без скобля, замок внутрены велики одълуплены; около того свирна кганок вколо, до кганку дверы на завесах без защепки, кгонтами крытыи, вжо кгонты подгнилы; на томъ повалушу на верху колько тартиц одлуплено... *1603 Nendrija Ukmergės p.*

49. Swiren wielki z przygankiem z wierzchnim y dolnym schowaniem, zasiekow w nim osm, drzwi na zawiasach (z) zamkiem wnętrznym z klamką, z proboiami, słomą kryty... *1668 Radžiūnai Ukmergės p.*

50. Swiren wielki, na dole drzwi piecioro na zawiasach y biegunach zelaznych bez zamkow, kłotka iedna wielka; w tymze swirnie na gurze drzwi iedne na zawiasach y biegunach zelaznych, krata zelazna za iednym oknem... *1709 Kurtuvėnai, AM.*

51. Сверновъ въпорадъ въ тымъ дворѣ пять — два зъ кганками, двери всихъ у стежеяхъ и зъ защепками и съ пробоями зъ желѣзными, замковъ чотыри. Въ першомъ, въ крайнемъ сверне хмѣлю дворного бочокъ семъ. Въ другомъ сверне мяса... сыровъ... маку... гороху... крупъ... Въ третемъ сверне жита молочоного... А два сверны порожне... Дворецъ:... клѣти тры въпородъ и зъ зашепками и зъ замками двѣма... *1571 Volna Gud. ASb 4 p. 239, 240.*

52. Kleć s podklethem s proboimy żelaznymi... Swirzen. Podle thego swirna drugi swiren skarbny z gankiem, drzwi dwoie na zawiasach zelaznych z zamkami wnethrznymi... Swirzen nowo zbudowany wielki bez drzwi... Dworzec:... kleci dwie niepzykrytych... *1574 Kelmė, IA sk. 209—210.*

53. Свирен кгонтами критыи, з кганочком замчыстым, з окенками шклянными и спратами до них железными... *1591 (1592) Viduklė, IA sk. 309*[41].

54. Свѣтлочка для мѣшканья рыкуни и для млечного, зъ замкомъ и защепками желѣзными, печь малыи простыи. Свирновъ побитыхъ дранicами три, зъ замками и защепками желязными; передъ однымъ свирномъ ганокъ дранicами обитыи въ гвоздземъ желязнымъ... *1594 (1786) Dubiniai Užvenčio v. AVK 14 p. 500.*

55. Swiren słomą nakryty, ze drzwiami wcale, w tymże swirnie zasiekow cztyry, ganek przed nim stary. Podle tego swirna zaś swiren słomą nakryty, ze drzwiami wcale... *1594 (1763) Starinkai Mensko p. AVK 14 p. 505.*

56. Сверенъ зъ кганкомъ и съ пивницою подъ нимъ... Сверенковъ старыхъ два... *1597 Kosovas Slanimo p. AVK 14 p. 607.*

57. Swiren wielki z gankami nowym, tamze zaraz izdebka biała nad piwnicą, za tą izdebką swiren nowy z gankami wkoło, tamze zaraz wrota wiezne, w boku wrot trzeci swiren na chowanie zboza... *1651 Dūdai Breslaujos p.*

58. Swiren wielki z gankiem dla sypania zboza, do niego drzwi na zawiasach (z) zamkiem wnętrznym, z proboiami y zasczepką, w nim zasieki wkoło. Przy tym swirnie drugi swiren mnieyszy takze dla zsypania zboza, drzwi na biegunach (z) zamkiem, proboiami y zasczepką... *1660 Vepriai Ukmergės p.*

59. Niedaleko kleci y syrnicy swirny dwa bez gankow z zasiekami, z drzwiami na zawiasach zelaznych, (z) zaszczepkami takze zelaznemi i zamkiem iednym wnętrznym; w iednym swirnie korytow pięc — dwa wielkie, a trzy małe. Podle tychze swirnow swiren jeden z gankiem, a na tym ganku komorki dwie y drzwi dwoie proste na zawiasach zalaznych (z) zaszczepką iedną y proboiem iednym; v tegoz samego swirna drzwi na zawiasach (z) zamkiem wnętrznym (z) zaszczepką iedną y proboiem iednym; we srzodku tego swirna kubłow wielkich cztery, a beczka wilenska iedna; w tymze swirnie osobliwie schowanie na gurze, dokąd idąc wschod z drzwiami na zawiasach zelaznych dobry, a (w) wyszey pomienionym schowaniu skrzynia iedna bez wierzchu y bez zamku, połap pod nim wierzchny dobry. Te wszytkie swirny dranicami kryte byli, ale teraz opadłe... Miedzy temi swirnami wrota proste stare iedne... *1664 (1665) Pagiriai Ukmergės p.*

60. Swiren... dobry z pałapem, drzwi z zamkiem wnętrznym z zawiasami żelaznemi y zaszczepkami, zboku komoreczka y ganeczek, sam swiren słomą kryty... *1705 Žvingiai Žem. KA.*

61. Поступили... свиренъ болшыи с прыклеткомъ... *1594 (1613) Grūžiai Upytės p.*

62. Swirny tez niedaleko... powałusza trzy z wnętrznymi zamkami j s przykletami, słomą dekowaniem pokryte... *1632 Pamūšė Ukmergės p.*

63. Kleci trzy z wrzeciądzami y zamkami y zasiekami, słomą pokryte. Podle tych kleci swiren s przykletem starym słomą pokryto, a przyklet nienakryty, drzwi na zawiasach y z wrzeciądzem zamczysty... *1633 Deltuva Ukmergės p.*

64. Swiren jeden większy dranicami kryty, drzwi do niego na zawiasach zelaznych s kłotką, s proboiem y zaszczepką, w ktorym swirnie zasieki, s przykletkiem, ze drzwiami do niego na zawiesach zelaznych s proboiami y zaszczepkami. Powałusz słomą kryty, drzwi do niego na zawiasach zeliaznych (z) zamkiem wnętnym. Swirenek mnieyszy słomą kryty, drzwi do niego na biegunach... *1676 Paluknis Raseinių v.*

65. Po prawey stronie swiren spory, ieszcze dobry, dranicami nakryty. Po lewey zas stronie swirenek iuz stary, pokrywany iodłową korą, pod ktorym y piwnica iuz stara. Trzeci swirenek mały, iuz stary, takze korą iodłową pokryty... *1676 Vainutas Žem. KA.*

66. Na częsc naszą trzecią dostało mianowicie budynku dwornego:... swiren co głiną dekowany... *1662 (1666) Gražionys Upytės p.*

67. Дворецъ Костюшковскии:... свиренъ на подклете, свирны два низкие... Дворъ Каменецкии:... свирны два рубленые з берьенья, пры земли... драницами покрыты; у свирне ечменю... *1549 Radaškavičiai, DMA p. 108, 110.*

68. Свирны два на подклѣтѣхъ, а третии свиренекъ малыи при земли... *1594 (1774) Žitinas Mensko p. AVK 14 p. 494.*

69. Свирны два пры земли старые, соломою покрытые, у двереи обудвух свирнов защепки суть, а замок внутрьны железны у двереи болшого свирна, а у меншого завесистая клодка... *1600 Raguškiai Viešintos Ukmergės p. IA sk. 543*[27].

70. Swirzen słomą kryty niski z zasiekami, drzwi do niego na zawiasach z zaszczepkami żeliaznymi y komorka przy nim także ze drzwiami y z zaszczepkami. Drugi swirzen dranicami kryty y ze wschodem na koncu tego swirna na gurę ze dwoima drzwiami na zawiasach zeliaznych y z zaszczepkami zeliaznymi do wszytkich troich drzwi. Swirzenek prosty nad parskiem dlia chowania zboża z zaszczepkami żeliaznymi... *1631 (1632) Griežė Telšių v.*

71. Swiren niski dranicami kryty, drzwi na zawiasach (z) zamkiem wnętrznym, połap w nim s tarcic... *1660 Veliuonos v.*

72. У третеи клети мяса..., в томъ же свирне схованья урядника моего... *1566 Serebrišča Slanimo p. AVK 22 p. 237.*

73. Клетеи старых тры, у них двери на завесахъ и пробое до нихъ с клотками до замыкан'я; а од тыхъ свирнов ку воротомъ идучы домокъ... *1597 Biliūnai Raseinių v. IA sk. 452[40].*

74. Swirny dwa, słomą krythe: w jedney klieci zasiekow thrzy... w drugiey klieci zasiekow czthyry... *1598 Zalubiškiai Ukmergės p. IA sk. 501[43].*

75. Свиренъ, гдѣ шоръ ховаютъ, подлѣ (тое) клѣти стаиня... Одъ воротъ удучы свиренъ зъ кружкганками... *1601 (1640) Polockas, ASb 1 p. 221.*

76. Swirny dwa pod iednym dachem z zasiekami, w oboie drzwi na zelaznych zawiasach y z zaszczepkami; podle tey kleci gołębnik... *1642 (1643) Pamūšis Upytės p.*

77. Przy wrociech z prawey strony swirenek słomą kryty, od tey klieci izba biała... *1668 Radžiūnai Ukmergės p.*

78. Swirnow abo raczey kleci dwornych dwie słomo kryte — iedna z zasiekami, tarcicami wymoszczona, drzwi do niey na zawiasach proboiami dwiema z zaszczepką, a w drugiey kleci drzwi na biegunach bez zasiekow z zaszczepką y s proboiami... *1668 Kurėnai Ukmergės p.*

79. Swiren jeden ze drzwiami (z) zamkiem wnętrznym na zawiasach zelaznych s klamkami, zasiekow w nim cztyry, z połapem deskowym; druga klecz mała stara, zasiekow w ney pięc, drzwi (z) zamkiem wnętrznym na zawiasach s proboiami zelaznymi, — swirny obadwa słomą kryte... *1703 Gudiškiai Telšių p.*

80. Жытникъ на подклете, в том жытнику гречыхи... — вес то(т) свиренъ соломою покриты. Подле того свирна клеть, которая клеть покрита дранцами, в тои клети муки... Подле тое клети свиренъ, которы покриты дранцами, в том свирне мяса... Подле саду повалушы два з кганками... в першым повалушу то есть: шуба...; в другом повалушу панцеровъ... *1569 Plonėnai Upytės p. IA sk. 171[42].*

81. Swiren powałusz, na spodzie troie schowanie, u wszystkich drzwi na zawiasach z wrzeciądzami y z zamkami zawiesistymi, w iednym kubłow do sypania mąki cztyry, w drugim kubłow dziesięć, w trzecim zasiek na zboże, na wierzchu tego powałusza schowanie troie, drzwi na ganku na zawiasach z wrzeciądzem, z zamkiem zawiesistym, drugie drzwi na zawiasach we srzodku z zaszczepką, ten powałusz dranicami kryty... *1643 (1786) Milčas Ašmenos p. AVK 33 p. 326.*

82. Swiren wielki powałusz dranicami krity z gankiem wkoło, potrzebuiący naprawy, iakoz krokwie dwie złamane y dach się we srzodku uchilił, u tego swirna drzwi dwoie na zawiasach zelaznych, v drzwi samego swirna zamek wnętrzny, skobel s proboiami; w tym swirnie zasiekow pięc, wszytkie czcze. Drugi swiren stary, węgła nadgniłe, s przegrodką, drzwi troie — iedne na zawiasach zelaznych (s) skoblem, s proboiami, a dwoie na biegunach drzewianych; w tym swirnie zasiekow szesc popsowanych czczych... *1665 Jaušaičiai Medingėnų v.*

83. Swiren albo skarbnica z gankiem, w ganku komorka s tarcic, gontami kryty. Drugi swiren powałusz s podkletem, gdzie zboze chowaią, ganek wkoło, słomo kryty... *1665 Gelgaudiškis Veliuonos v.*

84. Swiren — drzwi na zawiasach, zaszczepkow, w tym swirnię połap spodni y wierzchni z dszczek, zasiekow w nim pięc; drugi swiren — drzwi na zawiasach y zaszczepkow, w nim zasiekow trzy; powałusz z gankiem, z balasami tokarskiey roboty, do tego powałusza drzwi na zawiasach y zaszczepkow, — te wszytkie swirna słomą krytę; co do tych swirnow trzech zamki byli wnętrznę, te zamki szwedzi pobrali... *1666 Paplonė Upytės p.*

85. Swironek alias spiżarnia z hankiem przed drzwiami... dach gontowy... *1772 Veližas Vitebsko vaiv. IJM 29 p. 299.*

86. Изба старая, противко ее клѣтченка старая, а въ тылу хлѣвокъ хворостомъ пригороженыи; тая изба съ тоею сѣнью и клѣточкою лядаяко покрыто... Свиронекъ альбо шпихлерикъ старыи, згнилыи, зверху соломою ледаяко покрытыи... *1591 Rusata Gardino p. AVK 14 p. 390.*

87. Do drugiego swierna wchodząc alias do spicherza drzwi do niego s tarcic grubych... *1704 Pervalkas Gardino p. CA.*

88. Spichlerz nowy z trzema komorami w pułtora piątra, dachem słomianym pod łopatą kryty, drzwi czworo poiedynkowych na zawiasach, zamkow wnętrznych trzy z kluczami; w dwuch komorach zasieki na zboże, trzecia bez zasiekow, z ktorey wschody pod dach. Ex posito tego swirna studnia... *1758 (1761) Šaukotas Tendžiogalos v.*

89. Spichrz czyli swiren, ktorego srzodek wiazd do dziedzinca, w obu koncach po iednym swirnie, oba z zasiekami, drzwi do nich dwoie na zawiasach z zamkami wnętrznemi y zaszczepkami, wschody na gurę do salki, u ktorey drzwi na zawiasach z zaszczepką, cały spichrz bez stolowania... *1795 (1796) Degučiai Ukmergės p. AVK 38 p. 218.*

90. Lamus o dwoch piątrach, zawierający na dole dwa swirna o trzech zasiekach, drzwi na zawiasach żelaznych z klamko y probojem, toż samo z trzema zasiekami, drzwi na zawiasach żelaznych z klamką y probojem; na górze wschodek prosto; po prawey stronie spichlerż bez zasiekow, z niego wchod na gurę, u ktorego drzwi na zawiasach żelaznych z klamką y probojem; po lewey stronie spichlerż z trzema zaczętemi przegradzać zasieczkami po dwa wianki, drzwi na zawiasach żelaznych z klamką y probojem, a w obudwuch swirnow na górze osim okien; lamus cały nakryty słomę; ganek u onego na dole y górze deskami moszczony... *1796 (1797) Orkresenje Oršos p. IJM 30 p. 351, 352.*

91. Swirzonki trzy prostey roboty, ieden dranicami kryty, a dwa słomą kryte; sernik albo swierzonek na mleczne... *1719 Dobrinas Vitebsko p. IJM 27 p. 223.*

92. Swierenek mały, gdzie sery chowaią... *1590 Gaižuva Vilkios v. IA sk. 299[2][3].*

93. Obok (staienki) swironek mały na obrok, do ktorego drzwi na zawiasach z zamkiem... *1795 (1796) Dagiliai Ukmergės p. AVK 38 p. 217.*

94. Swiren nowy z gankiem; za tym swironkiem swiren nowy reformowany... Folwark y gumno:... osieci dwie ruskie, miedzy niemi tok; swironkow dwa dla schowania plew y inney rzeczy przynalezące do gumna... *1643 Haina Mensko p.*

95. Puń cztyry dla złożenia siana zbudowanych y swiren dla zsypania potruchy y plew, wrząd zabudowany... *1756 Tradevičiai Polocko vaiv. IJM 29 p. 180.*

96. Dwa swironki na plewa... *1772 Sačevas Vitebsko vaiv. IJM 29 p. 469.*

97. Свирны два, третии свиренъ житныи... *1547 Varnėnai Vilniaus vaiv. DMA p. 86.*

98. У свирне скарбномъ: панцыровъ... седелъ... *1563 Vidohoščas Gud. DMA p. 136.*

99. Свиренъ скарбныи, а в нимъ ничого нетъ. Свиренъ месныи, а в нимъ полти свинихъ... Трети свиренъ житнии, а в немъ гороху... *1563 Starinkai Mensko p. DMA p. 138.*

100. З свирна скарбного... взявши... шкатулу зъ золотыми чырвоными и с портукгалами... отдал... *1590 Ostrožčicai Mensko p. AVK 36 p. 372.*

101. Свиренъ на схованье речеи скарбныхъ, въ того свирна двери съ пробоями и зъ защепками и замокъ. Свиренъ спижарныи, въ того свирна двери, пробои и защепки и замокъ. Свирны два на зсыпанье пашни, въ тыхъ свирнехъ двери, пробои, защепки и замки. Клѣтка невеликая, гдѣ ховаютъ муки, въ тои клѣтцѣ пробои, защепки и замки...

Новыи Дворъ, напродъ будованье дворное:... Свиренъ скарбныи, до него всходъ одинъ, въ того свирна двери простые, въ тыхъ дверахъ пробои два, ланцухъ, защепка, пробои и замковъ два. Свиренъ спижарныи зъ месными речьми, въ того свирна двери простые, пробои, защепка и замокъ... Свирны два для зсыпанья збожя, въ тыхъ свирнахъ двери простые, пробои, защепки и замки два въ тыхъ свирнахъ. Свиренъ подлѣ воротъ, въ которомъ розныхъ речеи спратъ, въ того свирна двери простые, защепки, пробои и замокъ... Двѣ клѣтки на пашню, въ тыхъ клѣткахъ двери простые, пробои, защепки и замки. Отъ тыхъ клѣтокъ поправѣ клѣтка невеликая для схованья мукъ, въ тое клѣтки двери простые, пробои, защепки и замокъ... Свиренъ великии, въ того свирна двери простые, пробои, защепки и замокъ. Межи свирна и кухни клѣточка малая, въ которои ховаютъ речи стаенные, въ тои же клѣтцѣ точило великое... А то есть речи, которые у свирнѣ скарбномъ: напродъ у скрини бѣлои полотна... *1590 Hatovas Mensko p. AVK 14 p. 356, 361, 362.*

102. Повалушъ. Свирен мясны стары и жытник так же стары... *1595 Taujėnai Ukmergės p. IA sk. 367*[36].

103. Клети две, драницами критые, и трети свиронок челядны, малы... *1585 Paystrė Upytės p. IA sk. 242*[39].

104. Избъ две не барзо великихъ, где челед мешъкала; свиренковъ простых два, где челед мешъкала... *1616 Upytė.*

105. У городѣ ни въ свирнахъ, ни въ погребѣ, ни въ подклѣтѣхъ не нашли есмо ничого... *etc. 1499 Smolenskas, LOD p. III.*

106. Мають мѣщане лѣтѣ денную сторожу на свирнѣ стеречи... *1539 Čerkasai Ukr. AZR 2 p. 353.*

107. Liczba swirnow y horodeń: swirnów czotyry... *1552 (1780) Žitomiras, ArJZR 7/1 p. 142.*

108. Piwnicza, drzwi na zawiaszach żelaznych y kratha; na wierzchu szwiernia dobra; przed thą szwiernią szala, w thy szali ław dwie, sthol lipowy pod hebel; szwieren draniczami pobithy, połowa szłomą okritha, szala szłomą poszytha... *1591 Dorohičino p. AVK 14 p. 407.*

109. Swirenek stary dranicami pokryty, do ktorego drzwi proste z wrzeciądzem y skoblem, zasieki dla schowania dwa. Wedle tego swirenka swirenek drugi zrąmbiony, dranicami nowo nakryty, u ktorego drzwi proste z wrzeciądzem y skoblem. Na teyże stronie swiren wielki znowu poprawiony y pomoszczony, dranicami pokryty, do ktorego wchodząc drzwi proste y z kratką, u ktorych wrzeciądze y skoble; w tymże swirenie krobie... kowsz, łopata. Od tego swierna idąc swiernik na wierzchu, a na spodku kurnik, dranicami pokryty, u ktorych drzwi proste, u swiernika we drzwiach wrzeciądz z skoblem. Na teyże stronie kletka z sionkami dranicami nakryta, u kletki y sieni drzwi proste. Od teyże kletki idąc tamże poklet stary, dranicami pokryty, dla mleczna, u ktorego drzwi proste z kratką, w podwoiach skobl żelazny dla zamykania kraty... *1597 Čachečas Kobrino p. AVK 14 p. 589.*

110. Повалушъ старыи на столпахъ, безъ двереи, кгонтами старыми критыи, зъ кганкомъ а зъ всходомъ до того повалуша, ничимъ не покритымъ.

Подлѣ того повалуша свиренокъ тежъ не новыи, двери у него на бѣкгунахъ, соломою старою критыи... Свиренокъ невеликии старыи, соломою критыи, для сыпанья збожа... Свирнаничокъ старыи... *1606 Vaišnoriškis Ašmenos p. ASb 3 p. 68.*

111. Co do porządku w świrnach, najprzód ma dwornik przed sypaniem zboża w świrnach dziury w węgłach, szpary w podłogach pozabijać i gliną pozalepiać, dach, jeżeli jest zepsuty gdzie, poprawić, aby zboża szczury nie toczyły i niskąd nie zaciekało do świrna... Niema dwornik sam jeden do zbożowego świrna chodzić... *etc. A. 1777, PIE 1 p. 152, 155.* —

Žr. 4[42 47], *22*[8], *43*[19 45 75 81 106 117], *49*[21 59], *51*[3 23 48], *64*[1 2 4 5 6 11 12 17 26 40], *74*[8 18 19 25 33 35 40 45], *87*[6 7], *88*[26 34 36 39 43 45 50 54 56 60 61 67 68 71 72 75], *97*[1 2 7—10 13], *101*[4], *116*[3 12], *129*[67 90], *131*[6], *139*[67—69 82], *151*[1].

Prisvirenok.

112. Свиренъ новыи съ присвиренкомъ, драницами покрытыи, въ немъ двери зъ замкомъ привѣсистымъ, защепкою и съ пробоемъ. Два свирны высокие посполу, але подъ однымъ поклѣтъ згнилъ и обалилъсе, а другии свиренъ безъ покрытья... *1585 (1597) Plateliai, AVK 14 p. 298.*

113. Swiren ieden, drzwi na zawiasiach, z przyswirenkiem, ktore dranicami kryte... *1647 Raseiniai.*

114. Swiren z przyswirenkiem, drzwi na zawiasach (z) zamkiem wnetrznym... *1661 Vranauskas Trakų p.*

115. Swiren z przyswirenkiem, ze dwiema drzwiami zamczystemi, słomą kryty .. *1676 Švėkšnos kleb. KA.*

Swiren z przyswirenkiem, ze dwiema drzwiami zamczystemi... *1697 ten pat, KA. — 1705 ten pat, KA.*

116. Swiren duży nowy z zasiekami porządnemi, pod tymże dachem obok komora; na przyswirniu y w tych swirnach okna szklanne 3, dach kryty dranicami... *1700 Sedos kleb.*

117. Swiren wielki po prusku kryty... przyswiren z połapiem tartych desek, wymoszczony tarcicami, opierzony tarcicami dokola... *1722 Girkantai Platelių v. CA.*

118. Swirnow dwa w jednym zrąbione mieyscu pod jednym dachem gontami krytym z dwuma przyswironkami, w ktorych swirnach znayduie się zasiekow jedynascie, z złożeniem na gurze, do ktorey wschody tegoż swirna... *1753 Šilėnai Dirvėnų v. AM.*

119 Posrzod podworza szpichlerz z przyswironkami na dwa piątry, tarcicami przepierzony y kryty, w ktorym pięcioro drzwi na zawiasach... *1753 Dirvėnai, AM.*

120. Swironek na gumnisku z przyswirnem... *1755 Liepaičiai Pajūrio v. CA.*

121. Swiren z zasiekami dobry, słomo kryty, drzwi na zawiasach z zamkiem wewnętrznym y kluczem do niego, z probojem insuper y z klamką... Szpichlerze dwa na zboże wielkie, niedawno zabudowane, pod iednym dachem słomą pod łopatą krytym, do nich drzwi na zawiasach z zamkami wewnętrznemi y kluczami do nich; z iednego szpichlerza wschody na gurę, gdzie bydz może skład wszelki, tarcicami wymoszczona; przy tych szpichlerzach z obudwuch końcow po iednym przyswironku — ieden z zamkiem wnętrznym y kluczem do niego, drugi z klamką y probojem, drzwi do nich na zawiasach; pomiedzy temi przyswironkami a przed drzwiami szpichlerzowemi ganek wymoszczony tarcicami na kształt galeryi. W koncu tego szpichlerza naprzeciw swirna pomienionego, co ieden stoi, staynia... *1767 Šimonys Upytės p.*

122. Swiron stary, dach opadły, do którego z podworza wchodząc przyswironek z drzwiami na zawiasach z klamką y zamkiem, podłoga z desek bez stolowania; z tego przyswirońka naprość idąc do swirna drzwi na zawiasach z klamką, w którym podłoga z desek, zasiekow z iedney strony cztery, z drugiey sześć, na górze miasto stolowania desek kilka, okienko bez szkła... *1785 Dirvėnai.*

123. Świren stary, dach słomiany stary, z przyświronkiem, w którym drzwi do świrna z zamkiem starym y z kluczem, drugie drzwi do świrna na zawiasach żelaznych, bez zamku, z zaszczepką żelazną... *1785 (1787) Repšiai Telšių p. AVK 35 p. 461.*

124. Świren nieduży nowy bez przyświrnia, dach słomiany słany, drzwi na zawiasach żelaznych z zamkiem wnętrznym dużym, z zaszczepką żelazną, zasieków w świrnie pięć, z boku dwa, z końca trzy, z posacką szpuntowaną, stolowanie z desek piłowanych, na gurę z lewey strony schody... *1788 (1795) Šilelis Veliuonos v. AVK 35 p. 521.*

Žr. 88[54 56], 97[7].

Przedsviren.

125. Swiren duzy nowo zbudowany a[0] 16[01], kryty słomą, moszczony tarcicami, na przedswirniu sala spora, stantia na lato, tarcicami moszczona z dwuma oknami sporemi szklanemi; z swirna drzwi y z przedswirnia na biegunach zelaznych z zasz(cz)epkami, iedne z zamkiem wnętrznym... *1697 Pajūrio kleb. KA.*

126. Swiren nowy dranicami kryty, ganeczek przed swirnem ciosanymi deskami opierzony, drzwi iak do ganku, tak do swirna na biegunach, zamek do swirna zelazny wnętrzny, a do przedswirna kłotka... *1703 Gelgaudiškio kleb. KA.*

127. Swironek z przedswironkiem, drzwi na zawiasach; przy końcu komoreczki dwie słomą kryte... *1715 Ylakių kleb.*

128. Swiren dobry nowy z przedswirnem, drzwi 2 jodłowe na zawiasach, jedne do przedswirna, drugie do swirna.. *1715 Tirkšlių kleb.*

129. Świren z drzewa jodłowego z przedświrniem bez zasieków, dużo stary, węgły z zamków wyszłe maiący, drzwi do przedświrnia y do samego świrna z zamków, zawiasów y kruków obdarte; tuż na górę wschody, do których drzwi na biegunach, nad przedświrniem w szczycie drzwiczki na krukach y zawiasach wiszące, posadzka z tarcic y stolowanie takież, we strzedzinie świrna do połowy zebrane, dach słomą kryty, dziurawy. Idąc od tego na północ drugi świren, do którego drzwi na zawiasach y krukach z zamkiem wnętrznym, w którym zasieków różnych trzynaście, posadzka z tarcic bez stolowania... *1796 Upyna Karšuvos p. AVK 38 p. 122.*

Podsvironek.

130. Swirenek z podswirnkiem barzo stary, drzwi s proboiami na biegunach, słomą kryty — we cztyrech złotych... oszacowano... *1677 Giniočiai Telšių v.*

131. Swironek mały z podswironkiem dranicami kryty, opadły... *1690 Viekšniai Biržinėnų v.*

132. Swirnow dwa z drzwiami iedynascie, wszytkiemi z zawiasami, zasczepkami, proboiami zelaznemi, zasiekow w nich do sypania zboza siedem, podswironkow do nich dwa (z) drzwiami na zawiasach, zasczepkach zalaznych, na wierzchu iednego swirna od pokoiow skarbiec... *1700 Plungė.*

Svirnovy.

133. Панъ воевода... росказалъ тымъ всимъ, што на путныхъ земляхъ седять, тот свирень робити... а естли бы того вчинити не хотели, его

милость господаръ... рачилъ казати писати, абы панъ воевода его милости велелъ тыхъ мещанъ и людеи всихъ, хто бы на путных землях седелъ, мощно к тои роботе свирънновои выганяти... *etc. 1533 Polockas, BA 2 p. 199, 200.*

134. Мы... всихъ мещан места Полоцъкого от тое роботы свирънновое и от мощенья мосту перед вороты свирънновыми в замъку и перед замкомъ правыхъ знашли. Мають люди Ситненские с поплечъники своими тотъ свиренъ от ѳунъдаменту и до веръху рубити и перед тымъ свирънномъ мостъ в замъку и перед замъкомъ мостити... *1535 Polockas, BA 2 p. 262.*

135. Naczynie swirnowe:... siek niekuty 1... *1784 Ketūnai Telšių p. CA.*

Svirenny.

136. Свиренъному троцкому Величъку 2 копе грошеи з мыта въ Берести... Свиренъному троцъкому Величъку 2 рубли грошеи з винъ въ Промядеве, а 2 рубли грошеи з винъ въ Ясъвуни... Свиренъному троцкому Величъку возъ соли съ ключа Берестеиского... *1489 Trakai, LMZp sk. 314, 318.*

137. Жаловала намъ Воиташковая свиренная Ѳилицея на Жаравского... *1515 LMS sk. 239.*

Svironščina, svirnovščina.

138. Панъ Михаило жаловалъ и припоминалъ, иж мещанинъ господаръскии полоцъкии... именье его на Свольне кгвалтомъ за свиронъщину грабили... Тежъ жаловалъ панъ Михаило на мещанина полоцъкого... ижъ за него людеи его за свирънновщину граблено... *1533 Polockas, BA 2 p. 126.*

162. SVOR — svaras.

1. Kocioł z obrzeczem sworow osmy... Kocieł sworow szesc... *1586 (1599) Šilėnai Beržėnų v. IA sk. 274[45], 275[15].*

Котел з объручомъ своровъ осми... *1599 ten pat.*

2. Котел пяти своровъ... *1597 Daustoriai Beržėnų v.*

3. Котел, которы важыт 25 своров, за полосмадесят грошеи... *1599 Jaunoduva Karšuvos v. IA sk. 509[1].*

4. Kocioł srzedny, wazy sworow szesc niemieckich... *1652 Rudupiai Viešvėnų v.*

5. Zelaza sworow dwa za groszy dziesięc... *1667 Šaukliai Gintališkės v. Telšių p.*

6. Wosku funtow albo sworow szesc... *1646 (1647) Mantrimaičiai Žem.*

7. Zgrabiono łoiu sworow cztyry — za nie złoty ieden groszy dwadziescia... *1665 Kražiai.*

8. Chmielu sworow dziesięc... *1666 Viekšniai Žem.*

9. Хмелю своров тры — золотых тры... *1669 Kražiai.*

10. Za pułszesnasta sworow chmielu złłotych dziewięć y groszy dwadziescia... *1670 Ariogala.*

11. Chmielu... kupiono za złotych trzynascie, to iest sworow trzynascie... Chmielu kamieni cztyry, kamien po złotych piętnastu, vczyni złotych szesdziesiąt... *1677 Užventis.*

12. Chmielu swor jeden — groszy dwadziescia... *1679 Plateliai.*

13. Chmielu sworow zmudzkich szesc po złotemu iednemu — złotych szesc... Chmielu swor, kupiony za gr. dwadziescia pięć... *etc. 1685 Viekšniai Žem.*

14. Chmielu swor(ow) 12 — zł. 12... Chmielu pułtora swora — zło. 1/15... *etc. 1689 Tryškiai M. Dirvėnų v.*

15. Chmielu sworow dwa — zło. dwa... *1690 Seda Telšių v.*

16. Волъны своровъ тридцатъ тры, кожды свор коштовалъ его по двадцати грошеи литовъских... *1637 Augustaičiai D. Dirvėnų v.*

17. Wełny swory trzy, za tę wełnę gr. osmnaśćie... *1666 Kvietiniai Gargždų v.*

18. Wełny sworow cztyry — za to złotych dwa... Wełny sworow dziesięc — za to złotych pięc... Chmieliu sworow dwa — złotych dwa... Chmieliu swor jeden, zan złoty ieden... *etc. 1667 Kretingos v.*

19. Powinnosc... lnu z włoki woskow 5... *1594 (Mūr.) Šiaulėnai Viduklės v. IA sk. 365*[30].

Powinnośc... z włoki... lnu woskow 5... *1617 ten pat.*

Powinność... z włoki... lnu sworow pięć... Lnu z włoki po sworow 5, z włok $57^1/_2$ — sworow $287^1/_2$, czyni kamieni 7 sworow $7^1/_2$... *1647 ten pat.*

Od tychzę poddanych ciahłych ich msc maią wybrac przy czynszu lnu czesanego z włoki po sworow piąciu lub tesz za swor po złotemu wagą takową podług starych zwyczaiow... *etc. 1700 ten pat.*

20. Lnu s kozdego pułwłoczka osiadłego po trzy swory... *1680 (1682) Šiauleliai Mūr. Šiaulėnų dv.*

21. Powinnosc tego sioła Natyniszek: powinni (z włoki)... lnu sworow pięc... Summa s tego sioła:... lnu czesanego sworow szescdziesiąt dwa y puł... *etc. 1678 Diktariškis Med. Šiaulėnų dv. Viduklės v.*

22. Z włoki... lnu sworow pięc... *1677 Šiaulėnų kleb. KA.*

Z włoki lnu sworow pięć... lnu po pułtrzecia swora z pułwłoki osiadley... *1721 ten pat.*

Dziakło z każdey chaty to iest:... lnu funtow pięć... *1806 ten pat.*

23. Lnu iako zdawna, acz więcey przedtym dawali, teraz tylko po dziesięciu sworow z włoki powinni dawac dobrego... *1635 (1705) Tverų kleb. KA.*

24. Z włoki kozdey osiadłey... lnu dobrego otrzepanego sworow piętnascie... *1643 Tverai, AM.*

Kazdy z osiadłey włoki... lnu dobrze otrzepanego funtow 15... *(1643) 1737 ten pat.*

25. Z włoki ośiadłey... chmielu swor, lnu dobrze wyczesanego cztyry swory... *(1645) 1736 Geldėnai Viešvėnų v. CA.*

26. V Adama Łazdałaycia lnu sworow dwadziescia dwa... *1648 Dausinai Rietavo v.*

27. З влоки... лъну своровъ шест... *1650 Nugariai Beržėnų v.*

28. Powinnosc tych poddanych:... lnu czesanego sworow dziesięc, włoczebnego iaiec dziesięc, przetak orzechow, kolendy grosz, włoczebnego grosz... *etc. 1653 Vailainiai Pašušvio Bartkūniškio dv. Josvainių v. KdM 185.*

29. Żony... kozda z nich po cztery swory lnu zmuvdzkiego dworowi o swoim chlebie sprząść maią... *1662 Gilvyčiai Beržėnų v.*

30. Zastawilismy poddanego naszego... ze wszelaką iego powinnoscią, mianowicie... lnu sworow dwa... *1670 (1677) Aukštadvaris Raseinių v.*

31. Powinnośc... z kożdey włoki... lnu czesanego funtow albo sworow cztery... *1687 Gumbakiai D. Dirvėnų v.*

32. Powinnosc:... lnu dobrego daią s w o r o w osm... *1689 Apušėnai arba Prialguva Viešvėnų v.*

33. Powinność chłopow ciaglych:... lnu po trzy s w o r y, to czyni funtow pułpiąta, dobrze czesanego czystego, do przędziwa zgodnego... Czynszowych powinność:... lnu dobrze wytrzepanego y czystego funtow pięć... *1758 (1761) Šaukotas Tendžiogalos v.*

34. Prząsc rozney przędzy pułłtora s w o r a... *1701 Žemalėnai Telšių v.*

35. Powinność sioła Żamaytelow: corok oddac... lnu s w o r o w trzydziesci szesc... *1656 Žemaitėliai Ukmergės p. CA.*

36. Пограбилъ... масла с в о р о в тридцат... *1595 Viekšniai Biržinėnų v. Žr. 68*[18].

Plg.:

37. Пачосъ дано три в ѣ с ы прасть до жонъ паробоцкихъ... *1571 Volna Gud. ASb 4 p. 239.*

38. Пряжы лняное тонкое чотыры в е с ы, пачосное пряжи в е с о в двanадцат,... лну чосаного трыста повесмъ, конопель сто повесмъ... *1582 Šilėnai Kauno p.*

Žr. 18[83]*, 122*[18].

163. ŠERIBY — šerybos.

1. Зоставил есми... службу зуп[олную]... двух братов... Мает тая служба людеи моих, тые два брат'я, службу служити то ест с клячою, с колесы, с косою, (с) серпом и с топором, а летнего дня мают чотыри недели служити по два на неделю, а дани мают давати бочку жита а другую ечмедю, а ш е р и б мают давати по пети грошеи, тую дан и ш е р и б ы мають навати кождого году... *1557 Kiaunoriai Kražių v. AM.*

Plg. 13[3 103] (wola karmienie, вола выхован'е).

164. ŠERYK — šerikas.

1. Czeliadz dworna: s i e r i k a s (z) zoną, z dziecmi; Stefanek woznica (z) zoną... *1633 Viešintos Ukmergės p.*

2. Ludzie poddani we dworze:... Jan Nikiporas s z e r y k... *1796 Čedasai Ukmergės p. AVK 38 p. 299.*

165. ŠERMENIS — šermenys.

1. A iż się w tych krajach iako to na granicy łotewskiey starodawne jakieś a prawie poganskie superstitie y zabobony miedzy ludzmi prostemi a zwłaszcza pobliża heretyckich zborow mieszkaiącemi ieszcze nie wykorzeniły y nie tylko b u r t n i k o w zażywaią, ale też bankiety iakieś czestuiąc się na mogiłach za zdrowie dusz zmarłych ziachawszy się czynią, y ten ich akt s z e r m e n i s nazywa się, tedy aby wszelkich takich zabobonow dwor zabronił y i. m. x. pleban pro officio suo verbo et exemplo praeeundo takowe poganskie zwyczaie eliminare starał się, zakładaiąc na kożdego z tych, ktorzy takiemi bankietami bawic się będą, kopę litt.. *1653 (1738) Telšiai, KTA. Plg. 11*[10].

Plg.:

2. A crapula et ebrietate et illo abuso potandi, quo se ad equales potus et immoderatos obligant, et a potacionibus Pruthenorum, que s e r m e dicuntur, et ab illis eciam, que fere ad medium noctis vel ultra se extendant, abstineant diligenter... *A. 1305 Sambija, Altpreussische Forschungen, Jgg. 11, 1934, H. 1 p. 37.*

3. Czu der s i r m e n, die die Prewssen pflegen czu halden, sal uffs hogeste nicht me, denne eyne tonne bir getrunken werden, bey der

neisten obengeschrebenen busse... *1427 Prūsija, M. Toeppen, Acten der Ständetage Preussens, Bd. I p. 472. — 1441 ir 1444 tas pat, tik yra rašybos skirtumų, Bd. II p. 363, 621.*

4. Jetziger Zeit haben sie in Nadraven noch den Gebrauch, dass sie nicht nur Nachtrauer haben, etwa zwei Monat oder drei nach gehaltenem Begräbniss und rechtem Trauermahl, sondern sie halten auch noch nachdem sie von Mitteln sind und ihre Eltern ehren, solche jährliche Gedächtniss zum wenigsten drei oder vier Jahre hernach, da sie zu Hause Bier haben, bitten sie ihre Freunde zusammen und halten also S z e r m i n e s oder Trauermahl, als wie zuerst beim Begräbniss.. *A. 1690 Prūsų Lietuva, M. Prätorius' Deliciae Prussicae, 1871, p. 100.*

166. ŠESTAINIA — šeštainė.

1. Поступили... третеи часты дому половицу яко бы ш о с т а и н ю... *1600 Gulbiškiai Tverų v.*

2. Powinnosci poddanych sioła Komodrzanskiego: pierwszy Marek Pikell z t r e y n a trzy dni chodzi na robotę, z tegoz płaci groszy osm, za przyięty s z o s t a y n płaci groszy dwadziescia; wtory loze Durkuronis z t r e y n a trzy dni chodzi na robotę, s tegoz płaci groszy osm, s przyiętego t r e y n a płaci groszy cztyrdziescie; trzeci Matulis Baniulonis z t r e y n a trzy dni chodzi na robotę, z tegoz płaci groszy osm, za przyięty s z o s t a i n płaci groszy dwadziescia... *etc. 1642 (1643) Kamardai Pamūšio dv. Upytės p.*

3. Dom Kaspra Stanaycia, ktory ma s z o s t a y n włoki... Dom Krzysztopha Potaycia, ktory ma puł włoki osiadłey y lesney s z e s c i n ę... Jęczmienia dwie w a r s t y wdłuz, a wsiers przez s z e s t a y n o pogorzałego widziałem.. *1649 Papilys prie Surviliškio Žem.*

4. Na częsc moią... włoka cała, t r e y n i n a Ogoniszka, s z e s t a y n i a Czupszyska, czwierc Kirkszniska... puł s z e s t a y n i Rukształowska, s z e s t a y n i a trzy czwierci Barbaryskiey... S z e s c i n a Miluliszka... za te s z e s t a y n i e odebrałem zas czwierc pusta Kopaczunowska... *etc. 1659 (1662) Pažeimeniai (netoli Alvito) Trakų vaiv.*

5. Petrykaitis przyiemną s z e s z t a y n i ę władałł, y to pusto... Marcin Jonaytis... przyiemną s z o s t a y n i ę miałł, y to pustkami... Jan Giedutis... przyiemną s z e s c i n ę włada. Kasper Powiłaytis... władałł przyiemną s z o s t a y n i ę, y to pustkami. Michałł Paszkaytis... miałł przyiemną s z o s t a y n i ę, y to pustkami. Stanisławowa wdowa... przyiemne dwie s z o s t a y n i dzierzała, y to pustkami... *1665 Kalniškiai Žem.*

6. Jan Maczułaytis włoki t r e y n a y s z o s t a y n i a, morgu czwierc y osmina... Jakub [Lułaz], sam wolny, t r e y n a y s z e s c i n a, morgow s z o s t a y n i a y dwunasta częsc... Piotr Jurgaytis Garnis t r e y n a y s z e s c i n a, morgow s z o s t a y n y dwunasta częsc... *1672 Joteikiai Žem.*

7. Stephan Nungaudis z rezy ku Szlamom iako s z o s t a y n i kop dwie... Walenty Rymeykis z rezy względem vbostwa iako s z o s t a y n i kop dwie.. *etc. 1675 (1676) Notėnai ir kt. Gintališkės dv. Telšių v.*

8. Iakub Gudanis s z o s t a y n i a włoki... Ian Smilgaytis szosta czesc włoki... Ięndreius Dauginas s z e s t a y n a włoki... Mathias Andrulanis s z e s t a y n i a włoki... *1685 Barklainiai Upytės p.*

Žr. 108[1].

9. Zyta beczkę iednę, pszenicy s z o s t a n e, gryki pułbeczki mytney... dac maią... *1652 Vadaktai Daubarai Veliuonos v.*

10. Grochu s z o s t o y n groszy dwadziescia pienc... *1654 Jurbarkas.*

11. Grochu beczka wilenska, gryki solanka, pszenicy szosta częsc beczki, bobu puł s z o s t a y n i, siemienia lnianego s z o s t a y n i a... *1664 (1665) Saroščiai Ukmergės p.*

12. Жыта пол шостаиня бочки за золоты один... *1673 Galnė Josvainių v.*

167. ŠYL — šilas.

1. На другомъ местъцу поля оромого под липою, концом до дороги Кевънарскои, а другимъ концом до поля Явкъшишъки моркгъ один прутов шестнадцат над пелкою и над дорогою и под липою... На шостом местъцу поля оромого боровизны в шылах прутовъ двадцат шесть от краю. На семом местцу сеножати ликна моркги два прутовъ двадцат... *1597 Pabijočiai Kražių v.*

2. Maiąc imienicza... po nieboszczyku rodzicu moim panu Marcinie Kasperowiczu Iakowiczu z Dyma Pukinskim dobra iego oyczyste w koniu Telkowiczow y w Barszach weldomiszkach y dobra spadkowe po nieboszczyku panu Bałtromieiu Woyciechowiczu z Dyma Pukinskim, stryiecznym bracie moim, dobra iego oyczyste w koniu Lelkowiczow y w Barszach, a w drugim koniu Vzelkach dział miedzy Bartkayciami y Dymowiczami dobra iego macierzyste... oboie to imienicza leżące... w powiecie telszewskim, nazwane Pukie Lelkaycie Barsze, iako oyczyste, tak spadkowe, dzielione y niedzielione, w szyłach w borach roznemi vroczyszczami y nazwyskami nazwane... ktore te grunty y vroczyszcze ze wszytkimi przynaleznosciami, z gruntami oromymi y nieoromymi, s pognoiami starymi y nowymi, z ogrodami, iarzyny, sadami owocowemi y chmielowymi, łąkami, sianożęciami, z liasami, gaiami y z borami dzielonymi, szyłami, z wygonami, stawami, sadzawkami, z rzeką Pukią y grunty po obie stronie rzeki... daruię... *1676 (1682) Pukiai Telšių v.*

Pošyl.

3 Pewne grunty... na drugim mieyscu na vroczyszczu nazwanym Paszyle reze sianożęci począwszy koncem od perworu az do poszyla ... drugą rezę sianożęci na vroczyszczu nazwanym Taw[tl]i przez Judazery liekna długosci począwszy od sioła Wiguntyszkow, a drugim koncem do perworu Pawiliszkow... przedalismy... *1673 (1674) Kęstaičiai Telšių v.*

168. ŠLAJE — šlajos.

1. Szłaie nowe zło. 5 gr. 6... *1749 Lepaičiai Rietavo v. CA.*

2. Za 2 szłaie z krukami zelaznemi (zł.) 4... Za szłaie dobre podoskowane z zaszczepkami (talar) 1... *1804 Paragaudys Pajūrio v.*

3. Szłaje kute iedne... *1826 Kulupėnai Platelių v. CA.*

4. Szłaje okute 1, d° niekute 1... *1831 Kulupėnai Platelių v. CA.*

5. Szłaie z podrezami żelaznemi jedne. Szłajki nowe nieokute jedne... *1852 Plokščiai Žem. CA.*

169. ŠLINA — šlyna, šlynas.

1. Маючи в моцы, во владности своеи... четвер[тую част] ставища и (с) шлиною нашого... променяли есмо... Волен будет... четвертую част прудища з шлиною к[ому] хотечи отъдати... тое прудищо и шлину ровным делом... делити.. В чѣтвертую част пруд[ища] з шлиною не маем ся всту[пати]... *1591 Pavandenės v.*

170. ŠLOIT — šlaitas.

1. Застенокъ кгрунту земленого оремого и неоремого, хворостомъ и лесом заросшого, з шлоиты и з сеножатми... *1571 (1578) Veliuonos v. prie Armenos up.*

2. Недалеко тоеж нивки нивка шлоит межы нивами братанки моеи... концом до Елкгупя, другим до межы высокои на горе... *1584 Apytalaukis Kauno p.*

3. Отдал и пустил нам сеножат... лежачую бокомъ однымъ от двора пана Андреевого с половицою шлоитовъ по пол горы везде... *1585 Biliūnai Raseinių v.*

4. Ставъ и з млыномъ... и сеножатъ, нижеи того мьлына лежачую на тои же речце... и з шлаитами... *1591 Geišiai Raseinių v.*

5. Подали есмо... осмую ниву названую Илкгине за Лоздоною... другим концом до Лоздоны шлоита... *1599 Gaižuva Butvilonys Vilkijos v.*

6. Ниву на врочыщу прозываемую Пакапе над речкою Явкгилою, боком одным прилеглая до дороги, которая тая дорога идет з околицы Рошенское до Кеидон,... концом одным уперла до речки Явкгили до шлоитя... *1600 (1601) Rosčiai Veliuonos v.*

7. Копец тежъ идучыи шлоитом над Кгваиступемъ, и тамъ тудишъ идучы от того копъца шлоитомъ аж до застенку... *1619 Žalpiai Viduklės v.*

8. A co s tamtę stronę tey granicy łąki y gur y szłaytow, ma zostać przy panu Skorulskim, gdysz za połowicę tey łąki, gur y szłaytow dał pan Skorulski... odmianę... *1619 Mosteikiai Viduklės v.*

9. Mianowicie chrominy: v wrot to iest — piekarnia y z sionką, druga chromina nad szłoytem — izba biała z sienią, naprzeciwko piekarnia, a podle tey piekarni staynia pod iednym dachem... *1628 (1629) Pašušvys Josvainių v.*

10. (Ниву) другим концомъ до шлоита пагорки надъ рекою Явкгилою... *1629 Rosčiai Veliuonos v.*

11. Nadoł ku Niemnowi granica wodą rzeki Ringawy az do kopca, ktory lezy w gurę, w szłoyt ku zachodowi słonca... od drugiego kopca do grobli stawu na ten czas spustoszałego... takze sznurow trzy szłoytem idzie, pomiiaiąc groblę... *1640 Gaižuva Vilkijos v. CA.*

12. W teyze rezy wymierzono prętow trzydziesci y cztyry szłaytow... niedaleko od rzeki Szeszuwy... *1642 Pašešuvys Viduklės v.*

13. Sianożęc nazwana Norkuniszka na wozow cztyry, koncem iednym do rzeki Jaliegi szłoyta, drugim koncem do niw nazwanych Purwie... *1648 Sutkaičiai Raseinių v.*

14. Condicią... zastawilichma... z łąkami rzeki Dubisy, szłoytami, z misznikami, zarosliami... *1668 Survilai Ariogalos v.*

15. Imienicze... z grunty wszelakiemi... (z) szłoytami poobapuł rzeki będącemi... *1675 (1679) Sokaičiai Jagučionys Ariogalos v.*

16. Jmienicze... (z) zaroslami, z dyrwanami... sadzawkami, szłoytami, z błotami... przedalismy... *1675 (1681) Kymantmedis Josvainių v.*

Žr. 24[3], 112[22], 138, 183[4].

Plg.:

17. Кгруньты... ку Вели, в горе, на врочыщу в Шлоитахъ... заросли подле дороги, которая идет от двора пана Ѳолтынового ку перевозу Жыркленскому через гору Варыклякалну в Шлоитахъ... *1590 Paparčiai Trakų p. AVK 30 p. 73.*

18. У властномъ лесе... назъваную тую штуку лесу Шлоитъ Паракгувес, лажачую пры дорозе, которая дорога идет з места Лидовянъ до местечка Бетыкголского... насекшы возы хворосту выездзали... *1610 Padubysys Raseinių v.* —

171. ŠUL — šulas.

1. V pana Iana Rawy szvl wielki dębowy y dwie bierwiona sosnowe... V niegoz dwa szvla wielkie dębowe... *1583 (1584) Kaunas.*

2. Zrąb trzyscieny na komore y z deskami, z balkami y szułami... *1598 Noliškis Ukmergės p.*

3. Za wożenie balek, szuł, murłatow... 8 szuł do windy y do wschodow... *1662 Vilnius, AVK 40 p. 43, 44.*

4. Za dwie balki krotkie na szuła gr. 20... Za dwie balki na szuła po sążni 4 zł. 2... Na szuły dali z komory zł. 4... *1669 Vilnius, AVK 40 p. 141.*

5. Ogrod od szpichlerza wielkiego przy sadku wiszniowym w szuła parkanem ogrodzony... *1698 Užečas Naugardo vaiv.*

6. Obora, w ktorey chlewow pięc odartych, oszarpanych, opadłych, same y sciany chlewow, węgły, szuły wpuł zgniłe... Ex opposito tey izby ... komora przystawiona na szułach... *1721 Šakarniai Upytės p. CA.*

7. Przychodząc do dworu wrota miedzy trzema szułami dembowemi dwoiste z tarcic robione na biegunach... *1731 Skirsnemunė.*

8. Budowanie od miasta parkanem w szuła ogrodzone... *1740 Ašmena, CA.*

9. Na koło gumniska parkan w szułach leżący... *1753 Maišiogala Vilniaus p. AVK 35 p. 14.*

10. Wrota prostey roboty stare w szułach także starych z deszczek ciosanych robione... *1753 Sokolovas Ašmenos p. AVK 35 p. 24.*

11. Alkierz przystawowany w szuła... *1758 Vaka Vilniaus p. AVK 35 p. 68.*

12. Przepłoty, które oparkanione w szuła... Ten dwor oparkaniony parkanem w szuła... Przepłot na gumnisku, które oparkanione parkanem w szuła... *1759 (1766) Strukačevas Riečicos p. AVK 35 p. 81, 82.*

13. Parkan w szuła zarzucony... *1760 Kodzilonys Lydos p. AVK 35 p. 89.*

14. Wjazd z miasteczka do dworu przez wrota w szułach na biegunie z tarcic, z blachami w gurze szuł żelaznemi, nowe... Przez most idąc... do gumna wrota w szułach przy parkanie stare... Cały folwark nowo oparkaniony leżącym w szułach parkanem... Do (karczmy) wchodząc wrota z tarcic w szułach na biegunie, w gurze dla mocnosci blachą okutę... *etc. 1760 Pervalkas Gardino p. CA.*

15. Powieć, za którą wrota w szułach tarciczne dwoiste... Przyieżdzaiąc od Węgrowa wrota w szułach draniczne stare na biegunach... *1761 Šventarečius Ukmergės p. AVK 35 p. 95, 108.*

16. Przez most idąc do gumna wrota w szułach nowe z oparkanieniem wkoło gumna nowym... *1765 (1766) Pervalkas Gardino p. CA.*

17. Izba gospodarska z dwóma komorami y mlecznią do tego budynku z dziedzinca w szułę przyrzucona pod iednym dachem, dranicami krytym... Stodoła brussowana z staienką w szuła przyrzuconą, słomą kryta.. Stodoła na zboże słomą kryta z bierwion w szuła zrzucona... Stodoła takoż dla złożenia zboża z bierwion w szuła zarzucona...*1767 Rietavas, CA.*

18. Gumnisko wkoło w szułła oparkanione... *1767 Starinkai Mensko p. CA.*

19. Ogrodek częścią palisadą, częścią parkanem w szułę, od ziemi nad parkanem balasy dawane mieyscoma... Ogrod kwadratowy na warzywo, od ziemi parkanem w szuły oparkaniony, na ktorym balasy dawane.. Folwark zamkowy wkoło parkanem orzucany do szuła... Sadzawka wkoło parkanem zarzucona w szuła rowno z ziemią... Same sieni w szułe okrągłym drzewem zarzucane... Parkan na ulicy w szuła zarzucany... Cmentarz wkoło parkanem w szuła zarzucany... *1772 Veližas Vitebsko vaiv. IJM 29 p. 300—305.*

20. Przy tymże gumnie wrota w pole draniczne w szułach, niczym niekrytę... *1773 Rakovas, CA.*

21. Cały ten ogrod parkanem w szuły dobrze ogrodzony... Od tey piwnicy parkan w szuły zarzucany z fórtką... Daley parkan w szuły zarzucany... Parkan z polisady sosnowey, pośrzod którego wrota z szuł do gumna, na tym gumnisku w prawo idąc studnia wdłuż wykopana, parkanem w szuły obrzucona... Do wrót gumiennych wieznych, które z szuł sosnowych z wrotami dużemi z descek na biegunie zrobionemi... Od tey puni prząsła przerzucone w szuły do odryny dużey siedmioscienney takoż na złożenie zboża... Punia duża siedmiościenna na złożenie słomy, w szuły sosnowe, bez wrót... Od tey wozowni parkan w siedym prząsłów w szuły zarzucony, we śrzodku którego wrota duże wjezne podwóyne z descek nowych na biegunach, za wrotyma pastewnik palisadkę sosnową obrzucony z szułkami dębowemi, pomiędzy których po prawey stronie z wrót wrota do zmiany srzedniey... Ten ogród cały palisadą sosnową w szułki dębowe zarzucony... Od tey łazni parkan z palisadki sosnowey, w szuły dębowe zarzucony aż ku oborze... Parkan w szuły zarzucony aż do budynku wielkiego... Karczma, w którey sień w szuły przepierzona... *1775 Letcas Vitebsko p. AVK 35 p. 269—272.*

22. Szułow dębowych osmdziesiątt dwa... *A. 1780 Palėvenis Upytės p. AM.*

23. Ogrodzenie onego (ogroda) od dziedzińca y zboku od szpichlerza stare, szuł nowych y bierwion przesypania potrzebuiące... *1784 Svetlėnai Ašmenos p. AVK 35 p. 444.*

24. Na wyrobek szuł dębowych... Za wyrobienie szuł do tychze parkanow y wypazowanie onych zapłacono zł. 29... *1785 Ramainiai Kauno p. CA.*

25. Karmnik stary z bierwion zarzucony w szuła dla swiń... Brama... w szułach pogniłych... Brama od dziedzinca w szułach stara... W iednym torpie zagroda w szuła z bierwion okrągłych na miękinę... Odryna z drzewa okrągłego stara, ktorey sciany częściami powyłazały z szuła... Całe zabudowanie dworne y gumienne parkanem z bierwion okrągłych zgniłym, w ktorym znayduie się prząseł całych y połowicznych w szułach pogniłych sztuk sto pięćdziesiąt... Szuł dobrych pazowanych do parkanow 8, stare 1... *1790 Armoniškis Ašmenos p. AVK 38 p. 46, 48, 52.*

26. Szułow wystawionych w bokach gumniska troie na wrota, lecz wrot żadnych... *1790 Tribiliai Vilniaus p. AVK 38 p. 93.*

27. Odryna druga... na tymże gumnisku z drzewa okrągłego starego w szuły zarzucona... *1792 Tauragnai Breslaujos p. AVK 38 p. 132.*

28. Stodoła z drzewa okrągłego po części z nowym mieszane drzewem, w nowe szuła, z wrotami dwoma wielkiemi z descek... *1797 (1798) Ostrovkas Naugardo p. AVK 38 p. 348.*

29. Z przoda parkanem w szuły zarzucanym dziedziniec... *1799 Anykščiai Ukmergės p. Prv.*

30. W tychze sieniach przepierzenie do komory, dla składu lnow zrobioney, z drzewa ciesanego w szuła przybudowane... *1799 Šimonys Upytės p. KTA.*

31. Gumno stare z drzewa okrąglakow y odryna przy nim w trzyscianku w szuły przybudowana... *1799 Gailionys Upytės p. KTA.* —

Žr. 43[112].

172. ŠULINIA — šulinė, šulinys.

Žr. 40[2].

173. ŠUMP — šumpis.

1. Mięsiwo y okrasa do expensu domowego:... okorkow par cztery ...szumpiow par sześć, kumpiow par dwie... *1804 Paragaudys Pajūrio v.*

174. TARPUPEDIA — *tarpupėdė.

1. Гумно з осетью, в томъ гумне тарпупеди две жыта... а в тых двух тарпупедях того жыта немо(ло)чоного, мужове поведили, коп десет... *1569 Anuta Vilniaus vaiv. IA sk. 168*[26].

175. TEKUN — tekūnas.

1. А то люди тяглыи жъ Иванова десятка Велтюковского: Иванъ десятникъ;... текунъ Кузьма Котовичъ — служба; Василецъ Кроповницкии текунецъ — служба. Того Иванова десятка трыдцать службъ и 3 службы и съ текунцы и съ прыставомъ... *A. 1510 R. Vilkaviškis, LOD p. VII.*

2. Жаловалъ мне подданыи господарьскии сорока Каменского Миклашъ Домашевичъ на текуна соленицкого Андруса, штожъ деи збилъ мя безвинне и шлыкъ росомачии на мне содралъ. И текунъ къ тому ся бою и къ содранью шлыка не зналъ. И Миклашъ... выдалъ на то трехъ светъковъ... И сотникь(?) до ты(хъ) ся всехъ трехъ светковъ зослалъ... И я вод(лугъ) тыхъ светковъ сведецства знашолъ есми въ томъ бои и въ содраньи шлыка текуна Андрея винного... *etc. 1540 Gardino p. AVK 17 p. 223.*

3. Жаловалъ мне подданныи господарьскии городенскии Андреи Милковичъ, текунъ сольницкии, на подданного господарьского Петра Ясковича, штожъ деи онъ... мене... безвинне збилъ... *1541 Gardino p. AVK 17 p. 297.*

4. Жаловалъ мне подданныи господарьскии Лабенского двора Янко Станковичъ на подданного господарьского Миколая Вождевича, штожъ деи шолъ есми съ торгу зъ Нового Двора и не ведаю хто перенемши мене на дорозе розбилъ и обобралъ и взялъ деи... топоръ... ино деи... въ того то Миколая позналъ есми секиру свою тутъ въ месте согодне и отнемши деи есми далъ тую секиру текуну Новое Недели Андреику, которуюжъ секиру тотъ текунъ зъ ними до мене принесъ... *1541 Gardino p. AVK 17 p. 346.*

5. На моеи влостнои ниве, которую еще отецъ мои небожчикъ у текуна Петька Жилевича закупилъ, жито мое... пожато... *1541 Gardino p. AVK 17 p. 367.*

6. Присылала до книгъ... пани Ивановая Мелешковая... жалуючи, ижъ деи... врядникъ бусежскии пана Яна Суходольского Олекъсеи Радивоновичъ, наславши подданыхъ пана своего на властныи кгрунтъ ееи милости ... смугу выорать и кустовье выкопать росказалъ, менячи быть кгрунтомъ пана своего... Возныи до книгъ вызналъ, ижъ виделъ подданыхъ пана Суходольского бусезскихъ такъ на онои смузе кустовье копаючи, якожъ врядникъ пани Мелешковое Масюкъ Положеико передо мною возным пыталъ того текуна пана Суходольского Ермолы, которыи надъ тыми людьми былъ, с чиего росказанья оную смугу теребете? — текунъ поведилъ, ижъ деи намъ росказалъ врядникъ пана нашого Олексеи Радивоновичъ... *1559 Busežas Slanimo p. AVK 22 p. 102.*

Plg.:

7. Vlica z rynkv kv pvłnocy:... Mikołay Braszkis, Iakvćis Boiarayćis, Ivrgi Cyekvn (pręty sielib.) 3 (ogrod.) 3... Karczmy piwne:... Ivrgi Tekvn a Iakvćis Boiarayćis... (Rezy):... 6. Marćin Doilida, Narko Krawiec, Ivrgi Zezdrzys, Ivrgi Tekvn (morgi) 2... *1561 Jurbarkas, IA sk. 567*[53], *569*[52], *572*[17].

8. Село Литыца:... Матеи Текунъ на цыншу (волока)... Село Кунашевичи:... Ганецъ Рисичъ, Симонъ Текунъ (волока)... *1580 Zietela, AVK 14 p. 216, 219.*

9. Селчане подворные: Чеп а Шымон Текуновичы служба; Юхно гончар служба;... *1587 Šašuoliai Vilniaus p.*

Tekunovski.

10. (Жыкгимонт)... Ознаимуемъ симъ листом нашым. Били нам чоломъ бояре нашы Харитонъ да Олехъно Балтромеевичы Домонтовичы и покладали перед нами жалобу свою и лист великого князя Витолъта, даныи Глебу Юревичу Домонъту на землю Якгинтовъскую текуновскую, которого текуна татары зрубили и его никоторого не зостало отродку, и на тры селца в марковъскомъ стане Кононовичы и Вежуны пры реце Ушы да Шоловы у верстахъ девети от реки Велъи, домовъ осмдесят чотыры, с перевозомъ Шоловицким, и з земълею луговою и бортною, со пчолами, ему, Глебу Домонътовичу, жоне и детемъ, за тую его службу, какъ, з воискомъ своим, людми служебными, погонею идучы, непрыятелское воиско татарское за Слуцькомъ у лесахъ Сковышынскихъ побил и много людеи литовъскихъ, у неволю полономъ забраныхъ, отгромилъ... *1514 (1668), IJM 24 p. 307. (Raštas įtartinas, tačiau bent žinutė apie tekūno Joginto žemę turėjo turėti tikro pagrindo).*

Literatūra: Н. Горбачевскій. Словарь древняго актоваго языка... 1874, p. 357. — VLR p. 52. — Ѳ. И. Леонтовичъ. Крестьянскій дворъ въ Литовско-русскомъ государствѣ, 1897, p. 278. — Е. Ѳ. Карскій. Бѣлоруссы, I, 1904, p. 131. — Ѳ. Леонтовичъ. Бояре и служилые люди въ Литовско-русскомъ государствѣ (Журналъ Министерства Юстиціи, 1907 № 6, p. 219).

176. TIREL — tyrelis.

1. Концов усыпаныхъ шест, то естъ: первшы копец усыпан подле берега реки Юры, другии копец усыпан на высокои горе, называемои Алкас, третии копец усыпан позакраи селища старого под горою, четверты копец усыпан просто стеною идучи через сеножати до тиреля на горе самои, пяты копец усыпан посродку тиреля на ровнине, а шостыи копец останочны тое границы усыпан подле границы юрборское от села Ринкгевъ... *1585 Siaurkampiai Kražių v.*

Plg.:

2. Завел... кгрунты свои... прозываемые Жондышки над пелъкею. Тырели... *1597 Karšuvos v.*

3. Продал есми... кгрунту велдомского, лежачого... у волости поюрскои, называемого Ланкутишки, в полю называемом здавна Мовдуланах над рекою Юрою водле Тиреля, пущы его королевъскои милости... *1605 Maudilėnai Pajūrio v.* —

177. TORP — tarpas.

1. Nobilis Georgius Gieytkontowicz... legat... domino (episcopo)... octuaginta cumulos alias torpow frumenti... *1505 (1619) Žem.*

2. Паробок... достал сего лета жита 4 переплоты, ячменю два торпы, пшеници пол торпа, гороху 3 торпы, овса 2 торпы, гречихи пол торпа, бобу торпь... *1539 Vilkija, IA sk. 12⁸.*

3. W gumnie ozieroda torpow piętnascie... *1594 (1764) Starinkai Mensko p. AVK 14 p. 505.*

4. Ozieroda torpow[1] dwanaście... *1594 (1764) Deksnėnai Mensko p. AVK 14 p. 506.*

5. Кинувшысе до гумна, гдѣ взели жита немолочоного торповъ чотыры, въ которыхъ было копъ пултораста,... ечменю немолочоного торпы два, въ нихъ копъ сто,... оркишу пулъ торпа, въ нимъ копъ сорокъ.. *1638 Naugardo p. ASb 6 p. 294.*

6. Gumno wielkie pierwsze s troygiem wrot... torpow do kładzenia zboża obapoł siedmnascie... *1652 Doliatyčiai Gud. AVK 25 p. 340.*

---

[1] *Išsp.*: toprow.

7. Gumno alias tok z przystronkami, w ktorym iest zyta niemłoconego t o r p o w trzy całych, czwarty trochę zaczęty... *1729 Plokščiai, CA.*

8. Gumno wielkie z kilką t o r p a m i z osiecią... *1743 Vaiguva Kauno p. CA.*

9. Gumno z drzewa piłowanego budowane... o 18 s t o r p a c h, wrot czworą na biegunach... Gumno drugie z drzewa czesanego budowane, słomą krytę o 16 s t o r p a c h, wrot czworą na biegunach... *1751 Jezernica Slanimo p. CA.*

10. Zboże: zytnego okłotu t o r p o w 4, jęczmienia t o r p o w 3, owsa t o r p o w $2^{1}/_{2}$, pszenicy jarey wozow 24, konopi k u ł o w 48... *1764 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM.*

11. Gumno, w którym tok z jedno osiecio y s t o r p ł a m i... *1764 Rusinovas Vitebsko vaiv. IJM 19 p. 168.*

12. Odryna dorem pokryta nowo na krokwie, s t o r p o w maiąca dwanaście... Regestr pozostałego zboża:... owsa t o r p cały, drugi naczęty do wymłotu, jarki pułtrzecia t o r p a do wymłotu, jęczmienia t o r p cały, drugi naczęty do wymłotu.. *1766 Bielčas Riečicos p. AVK 35 p. 145.*

13. Snopy też sobie wyznaczone, gdy niema dozoru, (chłopi) nazad do t o r p ó w odrzucają, stąd menkament w kopach urzędku i omłotu... *1771 Zietela, PIE 1 p. 102.*

14. Gumno z bierwion z tokiem gliną wybitym... w nim t o r p o w do składania zboza 6... *1773 Rakovas Mensko p. CA.*

15. Gumno same z bierwion okrągłych, słomą kryte, 18 scian wkoło siebie mające, a we srzodku z bierwionek ciosanych 14 t o r p o w[1]... *1774 Keragališkiai Trakų p. CA.*

16. Gumno duże... w którym iest t o r p o w do kładzenia zboża osimnaście... *1775 Semenovka Gardino p. AVK 35 p. 279.*

17. Ma dwornik postrzegać, aby w składaniu zboża każde gatunkami było w t o r p a c h równo ułożone i łopatami od toku przybite, a w górę na t o r p y aby przyprawianemi widełkami wciągnione.. *1777 Gardinas, PIE 1 p. 151.*

18. Gumno nowe jeszcze, ale zabudowania niefundamentalnego z drzewa okrągłego, do którego wrott czworo na biegunach podwoynych z drągami y zaszczepkami żelaznemi, słomą kryta pod łopatę, w srzodku tok krzyzowy duży y t o r p y z balow od dołu sosnowych między słupy zarzucone, w końcu jednym... tego gumna osiec.. *1778 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM.*

19. Za odryną gumno osietne, cztyry t o r p y maiące... *1784 Svetlėnai Ašmenos p. AVK 35 p. 445.*

20. Gumno jałowe słomą kryte, t o r p ó w w nim dwanaście.. Gumno drugie jałowe, w którym t o r p ó w dwanaście... *1789 Bačečnikai Ašmenos p. AVK 35 p. 537.*

21. Gumien dwa słomą krytych o t o r p a c h 26... *1789 Jokūnai Ašmenos p. AVK 35 p. 563.*

22. Gumno... w kturym t o r p o w szesnascie na skład zboża... Obog tego gumno drugie stare od t o r p dwunastu na skład siana, słomy... *1790 (1792) Mantegališkiai Trakų p. AVK 38 p. 34.*

23. Gumno cale dobre z bierwion okrągłych... t o r p o w dwanascie z bierwion okrągłych miedzy słupami w kwadrat oczesanemi, w iednym t o r p i e zagroda w s z u ł a z bierwion okrągłych na miękinę... *1790 Armoniškis Ašmenos p. AVK 38 p. 48.*

---

[1] tropow.

24. Gumno stare z osiecią z końca także starą przybudowaną... w onym tok podłużny y poprzeczny oraz torpow dziesięc do składu zboża znayduie się... *1790 (1793) Pešťuvėnai Kauno p. AVK 38 p. 83.*

25. W tym gumnie torpow do skladania zboża cztery... *1790 Tribiliai Vilniaus p. AVK 38 p. 93.*

26. Gumno na skład zboża z torpami... *1790 Turkai Riečicos p. AVK 38 p. 118.*

27. W środku gumna wzdłuż z obu stron po dwa torpy... *1792 Tauragnai Breslaujos p. AVK 38 p. 132.*

28. Gumno drzewa piłowanego... z torpami dwoma po koncach, tokiem iednym; gumno drugie z drzewa ciesanego stare... z torpami dwoma y tokiem iednym... *1793 (1796) Užupis Gardino p. AVK 38 p. 196.*

29. Od lamusu idąc do gumna po prawey stronie torpa z podwoynymi wroty na biegunach z klamkę y probojem, słomą kryta, na osmiu słupach, pokrycie z brusow... *1796 (1797) Oskresenje Oršos p. IJM 30 p. 352.*

30. Torpow w tymże gumnie na skład zboża w snopie osim... *1798 Rakantai Vilniaus p. AVK 38 p. 371.*

31. Gumno... klepisko srzodkem y po bokach w torpach wybite z gliny... *1799 Šimonys Upytės p. KTA.*

32. Gumno wielkie z tokiem y torpami... *1802 Zaliesė Ašmenos p. CA.*

33. Gumno z kilko torpami zboża zgorzało... *1824 Ukmergė, ASb 14 p. 147.*

Žr. 43[90].

Torpina.

34. Озеродъ, въ немъ торпинъ десеть, жердемъ насованыхъ... *1593 (1776) Sokolovas Slanimo p. AVK 14 p. 456.*

178. TORPOSTAI.

1. Тотъ Петръ рекъ передъ нами: украдены въ менѣ два волы, ино ми сокъ сочить на него, и я на соково слово поставилъ есми торпостая, и зымавши его съ права Кевлина, правда, мучилъ есми его на соково поведанъе. И мы казали ему того сока и торпостая поставити за тыидень. И онъ передъ нами на тотъ рокъ не поставилъ сока и торпостая. И мы другии рокъ ему положили — за две недели сока и торпостая передъ нами поставити... *1510 Rudamina Vilniaus p. LMS sk. 16.*

2. Жаловалъ намъ бояринъ господарьскии Мацко Ѳедкевичь на бояриню господарьскую на Опранку Монтримувую, рекучи тымъ обычаемъ: паробокъ еи тотъ Мартинець съ товарышы своими... чоловека моего забили до смерти... И Мацко вказалъ намъ списокъ соковыи и торпостая. Ино въ соковомъ листѣ стоить тымъ обычаемъ: „Я, сокъ Милушисъ, Богдановъ чоловекь, сочу Мацку Ѳедковичю о чоловека его о Юдя, а сочю на Опранчина чоловека на Мартинца... А торпостаи — Юхно Симоновичь, пана Ольбрахтовъ чоловекь“... *1510 Vilniaus vaiv. (?), LMS sk. 37—38.*

179. TREINA — treinė.

1. Jakutis Tomaszunas dzierzy dwie treynie (włoki)... Narkunas Augeła dzierzy trzec włoki... Wszytkiego w tym sielie włok osiadłych... czterzy y dwie treynie... *1600 Kraukėnai Upytės p. IA sk. 552*[59]*, 554*[4].

2. Лукаш Богданович... под нимъ две треины волоки... *1604 (1606) Druseikonys Upytės p.*

3. Jurgialis Jonełaytis dwie treyny włoki, Powiłas Ambrazaytis treynę iednę włoki... *1632 (1633) Triškonys Upytės p.*

4. Siołło swoie... służeb osiadłych dwie bez treyny... podał... *1634 Pumpėnai Upytės p.*

5. (Poddani) maią pod sobą gruntu dwie treyny włoki... *etc. 1636 Žurkiai Upytės p.*

6. Stanisław Kiełd... pod ktorym włoka y treyn grontu... *1652 Kurkliai Ukmergės p. CA.*

7. Pucikiskis puste dwie treiny włoki... *etc. 1663 (1664) Nemaniūnai Šventežerio dv. Trakų p.*

8. Jan Kuczuk... na gruncie włoki puł treyny siedzi... Kazimierz Mazeykaytis... gruntu puł treyny włoki... Kazymierz Wayczaytis... gruntu treynę włada... a drugą treynę włada na czynsz... Bendziun Marynski... na treynie mieszka... *etc. 1665 Gelgaudiškis Veliuonos v.*

9. Mikołay Szawłowsky... tenze y treynę włada włoki... Na mieyscu Piotra krawca, ktory pod sobą miałł trzec włoki, to spustoszało... *1665 Vynvangėnai Viduklės v.*

10. Zapisuię synowi memu... Macieiowi... treynę iedną tego ymienicza... a drugą tegoz ymienicza mego treynę małzonce moiey zapisuię... y s czescią sadu, do tey treyny ymienicza mego przynależącego ... trzecią treynę tegoz ymienicza mego... zapisuię synowi memu... Kazimierzowi... *1665 Draudviliai Vilkijos v.*

11. Błażiey Wałaytis z trzeciny włoki swey osiadłey powinien płacić czynszu corok gołego kop dwie litewskich... Ktory takowąz powinnosc i z drugiey trzeciny włoki Andrzeiowa Stawnayciowa pełnic powinna... A s tych dwu swoich treynow ci dwoy poddani na kazdy rok maią przy czynszu dac gęs iednę... *1670 (1671) Vališkiai Gelgaudiškio dv. Veliuonos v.*

12. Maciulis Kibiris włoki osiadłey treyna... *1672 Vaizbučiai Josvainių v.*

13. Włok dwie y dwie treyny... *1676 Plembarkas Ariogalos v.*

14. Cztyry podwody żeby z włoki tylko osiadłey, a nie z szesciny, treyny albo pułwłoki... odprawowali... *1676 (1705) Švėkšna, KA.*

15. Stanisław Moteiaytis włoki osiadłey puł, przyiemney treyna ... Jan Tamułaytis włoki osiadłey treyna, pustey szescinę... *etc. 1684 (1686) Rudžiai Grinkiškio dv. Tendžiogalos v.*

16. Gasius Smilgaytis treyna włoki... Andrulis Mackaytis treyna włoki... *etc. 1685 Barklainiai Upytės p.*

17. Ian Bałtutatis z treyny włoki płaci pieniendzmi trzy kopy szęlongami... *etc. 1688 (1691) Pušynai M. Šilėnų dv. Beržėnų v.*

18. Dawid Rymeikis z puł włoki osiadłey oddał złło. 6, za treynę przyiemną oddał złło. 4... *etc. 1692 Dirvėnai, AM.*

19. Ian Szpigiewicz ławnik osiadley szescinę, przyiemney treynę (włoki)... *1692 Laupaičiai Tverų v.*

20. Puł włoki y trzy treyny legowane na koscioł... *1703 Virbalis, KA.*

21. Owsa z treyny czwierc, z czwierci zas włokj pur... *1703 Dusetos Ukmergės p. CA.*

22. Po Adamie y Stanisławie Uszkurenach 2 treyny puste... *etc. 1720 (1724) Šakarniai Upytės p. CA.*

23. Dwie treyny pod dembami... Na tych dwoch treynach mieli zasiewki swoie w tym roku... *1721 Šakarniai Upytės p. CA.*

24. Ci zas, ktorzy siedzą na treynie, maią robotę przez cały rok z czym dwor kaze, sam ieden po trzy dni odprawowac... *1722 Dusetos Ukmergės p. CA.*

25. Dom w Kojminicach i trejne gruntu, w polu Piktokiewskim będącego... *1727 Kėdainiai, ASb 8 p. 285.*

26. Kazimierz Guntulis za treyne osiadło płaci (zł.) 13 (gr.) 10... *etc. 1733 Dusetos Ukmergės p. CA.*

27. Kazimierz Grygonis w treyniach pod iarzyną ma niwek większych y małych 11... *etc. 1738 Bartkuškis Vilniaus p. Maišiogalos par. CA.*

28. Drugi poletek:... 1-mo pusta treyna... 2-do pustych treynow 4... *etc. 1753 Šimonys Upytės p.*

29. Józef Samulonis... gruntu włada troynę...; Jakub Skryna... gruntu włada troyny dwie... *etc. 1755 Mankūnai Ripeikių dv. Upytės p. AVK 35 p. 36. —*

Žr. 93[17], 108, 140[1 3], 166[2 4 6], 188[13].

180. TRYKOIS — trikojis.

1. Osobliwie kupiłem sobie izbę, kocioł ieden niepodzielony y trykois... *1683 Gaudikaičiai Telšių v.*

2. Trykoiow dwa — ieden w iedno wiadro, drugi puł wiadra... Trykoy spizowy duzy ieden... *1690 Senkiškiai Trainuva Palangos v.*

181. TRYRANK — *trirankis.

1. Kazimirus... Homines infrascriptos... quos illustrissimus olim dominus princeps Sigismundus... antecessor noster eidem ecclesie dederat et assignaverat, cum novem pullis mellis alias thtyrankij[1] per alios homines de eodem districtu singulis annis exsolvendis dedimus... *1441 (XVI a.) Pabaiskas Ukmergės v. KDKV p. 191[20].*

182. TROK — trakas.

1. На осмым местцу (нива) над трокомъ и называема Тракаи томуж Юр'ю досталасе, где седит домом пан Ян Амброжеевич... *1591 (1592) Gaižuva Vilkijos v.*

2. Zastawiiismy imienicze nasze... (s) sianozęciami muroznemi y blotnemi, s trakami... *1665 Gelvonys Vilniaus p.*

183. UPEL' — upelis.

1. Две нивки, прозываемые Петрашишки... одна лежит концом до упеля, другая нивка лежить концом до нивы... Третяя нивка, прозываема врочищом Гожнукгаре... другым боком подле ручая... *1590 Gaižuva Vilkijos v.*

2. Кгрунту погноиного селищо старое... лежачое... другим концом до ручаю Прудавиате... а другим бокомъ до упеля пана Яна Кгоижовского... *1599 Gaižuva Butvilonys Vilkijos v.*

3. Нива названа Купря... концом до речки Ликгупя, другим концом до речки упеля Щеѳановичового... *1602 Paklaniai Raseinių v.*

4. Другую ниву, называемую Шлоитас, на чотыры корцы сеен'я жыта, лежачую... концом до ровца сеножатного упеля Вилкупис, другим концом лежачую до терню и нивы Якубовнъ... — в другои ниве в Шлоите под тернемъ концом до упеля третюю част поступила есми... *1604 (1605) Gaižuva Radvilonys Vilkijos v.*

5. Две нивы... другым концом до упеля Котмилжы... *1616 (1617) Gaižuva Vilkijos v.*

6. Третея нива лежит над том же ручаю... четвертая нива також над том упелем... *1624 (1625) Geišiai Raseinių v.*

7. Нива... з другои стороны упели до дороги... *1634 Šėta Ukmergės p.*

---

[1] *Tur būt nuorašo klaida vietoje:* thryrankij.

184. UŠKUR — užkurys.

1. Кгрыкгос ушкурыс а Симон Якубович... *1544 Panevėžiukas Vilkijos v. IA sk. 28*[33].

2. З роду Жакговичов с Пядевъ: Валентыну Бернатовичу, Доменику а Томку Бернатовичомъ, Матею Яцковичу, Лаврину ушкуру, Якубу Пацовичу, Петрыку ушкуру, Каспору Кгилевичу, Юр'ю ушкуру, Мартину Мацкевичу, Кгрикгу Томашевичу;... *etc. 1568 Kauno p. Prt 2 p. 415.*

3. Боярэ господаръские (Кудрэвичы)... жаловали с позву своего на бояр господаръских повету ковенского Амброжея а Юр'я Станиславовичов, Бэрната Лукашэвича, Янушка а Венцка Юр'евичов, Станислава Мартиновича, Анътона Валентыновича, Амброжэя, ушкура Стацэвое, Бивилевичов... *1584 Kauno p. AVK 24 p. 432. (Patikrinta).*

4. Подданые именья Ужужортъского, мешкаючые в земли Жомоитъскои в Паланахъ;... Томашовои ушкурисъ — служба... *1586 (1587) Palonai Veliuonos v. AVK 26 p. 278.*

5. Стасис а Юркгис ушкуреве служба... *1587 (1588) Šimonys Upytės p. IA sk. 284*[31].

6. Михал Банюленис, Юр'я ужъкурис, Мартин ужкурис, Банис Руконис — в Дудоинях, служба одна... *1589 (1590) Dūdoniai Upytės p. IA sk. 292*[57].

7. Мартин ушъкур, волоки третяя частъ, у него пасынки два — Кгрикгутис а Якубелъ, а сынов властъных его два — Ясюл а Валюлъ... *1593 Kleriškiai Viduklės v. IA sk. 339*[42].

8. На другои волоце Юркгутис ушъкур зъ жоною, у него сын одинъ, дочка одна а пасынков чотыры... *1594 Pabarikai Kražių v. IA. sk. 350*[36].

9. Si(o)lo Woyszwilce:... 1. Woyciech Iakubowic samoczwart z bracią swą, to iest na imię Maciey, Mikolay, a czwarty vszkuris na imie Pawel Romanowicz, (polowica wloky);... 2. Narutis Ianonis, Kasper Ianonis i Piotr Ianonis a uszkuris na imię Vrban Ianowicz, ten ma sini dwa na imie Mikolay a Stanislaw; Jurgis Utonis y Pawel Vtonis; Jurgis Utonis ma sinow dwa na imię Marcin a Łukasz; Pawła Vtonisa sinow dwa na imie Jus a Stas; wloka;... 6. Czep Iendrzeiewicz, Tomasz Iurgiewicz, Piotr Iurgiewicz, Pawel Iurgiewicz, Mikolay vszkuris; Czepa Iendrzeiewicza sinow dwa na ymie Jan a Grigas; v Tomasza Iurgiewicza sina niemasz; Mikolaia vszkura pasierbow dwa na imię Stas a Ierzy; wloka;...

Siolo Maluni:... 14. Jan Macieiewicz (s) sinmy dwiema na imię Walenty a Stas; Marcin Rimowicz a Lawrin Mikolaiewicz; v Marcina Rimowicza sin ieden na ymie Thom(a)sz, Marcina Rimowicza szwagier na imie Piotrz, a tego Piotrza vszkura sin ieden na ymie Jan; a Lawrina Mikolaiewicza synow dwa na ymie Marcin a Marek; tego Marcina iest syn ieden na ymie Jan; wloka... *1594 Nevėžnykai Upytės p. IA sk. 352, 355*[54].

10. Янъ Пуикисъ зъ сыномъ своимъ из ушъкурем Лавърыномъ на однои волоце... *1596 Panevėžiukas Vilkijos v. IA sk. 428*[12].

11. Wdowa Macieiowa Szumnowa Masia, synow ma dwu Ławryna a Czapa; Macziey uszkuris, — pod tymi wszitkimi włoka iedna... Tumas Stanelionis, ma syna Mikołaja a brata iednego Ławrina; Jurgis uszkuris Mikołaienas, — pod tymi włoka iedna... Pietras Darwaynis, Jakub Mikiszkis uszkuris, pasierb tego Jakuba Woyciulis Mikieliowicz, Szymko uszkuris Pawiliszkius, ma syna, — pod temy włoka iedna... Januszko Jakielis, synow ma dwa Pawła y Tomasza; Szymos, uszkuris Bernatow, synow ma dwa Jakuba, Jendrzeia, — pod temi włoka iedna... *1596 Južintai Ukmergės p. AVK 32 p. 409.*

12. Ста[с] Матеевич з ушкуром волока одна... Матеи Богданович з ушкуром волока одна... *1596 Eirimaičiai Upytės p. IA sk. 432*[5 11].

13. Jan Janowicz oyczycz, mieszka przy szwagrze swoim u s z k u r i u Walientynie, zona iego u s z k u r a Yadwiga, dziewek dwie,... służba... *1597 Maniškonys Kauno p. IA sk. 446*[14].

14. Матеи, Юди Кговяновичы зъ зятемъ Матеевымъ Яномъ у ш ъ к у р о м ъ, служба... *1597 Viliaudžiai Pavirintys Ukmergės p.*

15. Woyciech Szykinait włoki $^1/_2$, a v s z k u r y s włoki $^1/_2$... *1599 Žarėnai, IA sk. 518*[54].

16. Grygal Grycaytis v s z k u r s pasierzbem Bałtruszem Giedaytisem (włoka) 1... *1601 Traksėdžiai Tauragės dv. Kražių v.*

17. W Rudziach:... Banis Grigałaytys z zoną Masiułą, z synem iednym Pawłem i z zoną jego i z zięciem v s z k u r e m Grigiem lanowiczem z zoną Dorotą, z synami dwiema Pieczvlem a Janem, doczka jego iedna Giendruta... *1608 Rudžiai Karūnavos dv. Kauno p.*

18. W siele Grawzach: Eniulis Rymaitis, przy nim zięc iego Walis u s z k u r i s, poł włoki;... Masis u s z k u r i s s pasierbami dwiema Macziukiem a Banulem Tomaszewiczami, czwarta czesc włoki;... Vrban v s z k u r i s pol włoki;... Piotr v s z k u r i s s pasierbami Macziulem a Iakubem Mikołayciami, czwarta część włoki... *1608 Graužiai Vilkijos v.*

19. Павла Керзелу у ж к у р а зъ жоною и з двема пасынками его Матеем а Ясом Чеповичами, пол службы... *1612 Vadokliai Ukmergės p.*

20. Была в наиме у пани Магдалены, которая с паном Мартином, отцом своим, у ш к у р е м Жоравскои,... в малженство... выдала... *1613 Liauda Veliuonos v.*

21. Петръ Романович у ш ъ к у р ъ зъ с трема пасынками Крыштовомъ, Микемъ а Венцомъ Кгрыкговичами Мешкиневичами, а Ян Ковальшевич у ш ъ к у р зъ сыномъ Стасемъ а чотырма пасынками — зъ Юсемъ, Мартиномъ, Чепомъ а Адамомъ Петровичы Аньскиновичами, которые тые вси седять на другои службе... *1615 Paškonys Upytės p.*

22. Mikolay, Kieydaniszkowey u s z k u r y s, zona iego Łucia Ianowna... *1615 Linkuva Upytės p.*

23. Piotr Błazewicz, Baniowey v s z k u r y s, puł służby, pasierzb ieden iego Palul Banionis pastuch... *1616 Virškonys Ukmergės p. (?), CA.*

24. Iasiulis Iononis v s z k u r i s... swieżo sie ożenił, dzieci nie ma, włoka iedna... *1620 Pamulčiai Upytės p.*

25. Stasis v s z k u r y s, co poiął wdowe Czapiną Mukcewiczową, ze dwiema pasierbami — z Iozefem y Waliulem, pod nimi trzecia część włoki... *1624 Palėvenis Upytės p.*

26. Zastawiłem... dwie służby liudzi moich własnych, liezących... w sele Srubiach w poliu Szadskim:... druga służba wdowina Wacławowska, na ktorey mieszka Piotrz u s z k u r y s (s) synami Wacławem, Jerym a Krysztofem Wacławowiczami... *1631 Sriubiai Ukmergės p.*

27. Za żądaniem poddanego naszego Stanisława Piotrowicza, mieszkaiącego domem Mozeykow Montrymaniow, przynalezącego do maiętnosci naszey Kozliszkiey Lazariskiey, ktory to Stanisław Piotrowicz zostawiwszy w tym domu braci swoich rodzonych, brata Ambrozego, drugiego Kaspra, trzeciego Stephana, a czwartego Brazia Stanisława Szeydania, y nie mogąc sie oni w tym domu wszysci scizsnąć y zgodzić przez skąpość gruntu w tey osadzie y w obrębie, za żądaniem iego pozwolilismy... kędy on będzie chciał y vpatrzy sobie, choć pod jnszego pana albo u s z k u r a m u s, iako on będzie chciał, na iakim kolwiek mieyscu onemu sie podobać będzie mieszkać y zywot swoy prowadzić, to iemu wolno będzie; za co on nam dał za te wolnosć kupuiąc sie od nas kop cztyrdziesci groszy litt. y miarę miodu... *1631 Kazliškiai Ukmergės p.*

28. Oyczyczke własną dwora swego Poławienskiego... Iagnieszke Marcinowne Lewszucie, bywszą za pierwszym mężem oczy-

czem Marcinem Giełezunem, a za drugim mężem Ianem vszkurem Rusinem, po obudwuch mężach wdową została... w posesyą wieczną podał... *1633 Palėvenis Ukmergės p.*

29. Poddanych w tym siołku Gorodach albo Mediniach domami siedzących... na ymie Jurgia Zwirblania skomorocha y (z) zienciem jego vszkurem Masiem Woynelewiczem y (s) synem jego Jasiulem, Ianula Rocnia vszkura, ktory wszedł na dom Tomula skomorocha na corkę jego Baniułę y z dwiema pasynkami jego, z Adamęm a Iurgiem Jonelewiczami Abagawiczami... przedalismy... *1635 Mediniai Upytės p.*

30. Poddane:... Kasper Wegris uszkur, pasynek onego Samuel... *1636 Kraštai Rokiškis Ukmergės p.*

31. Grygalius Staniulonis, syn Waycius, corka za mezem przy nim mieszka, Jurgis uszkuris, druga corka mała, dom... Jakubas uszkuris Blekas, pasynek Grygas Łukosiunas, dom... *etc. 1637 Surdegiai Ukmergės p.*

32. Czwarty (poddany) Maciey uszkurys Rosdanonis z żoną Daryą, pasierzb jego Ian y pasierzbica Aneła; piąty Piotr uszkurys, żona Bania, pasierzb Jan... *1663 (1665) Kaidžiai Ukmergės p.*

33. Maciey vszkuris Bohdanonis z zoną Danią, pasierb iego Jan y pasierbica Annełła... *1673 Kaidžiai Ukmergės p. CA.*

34. Po Kazimierzu Kalwiu Matiaszowi Kalw-uszkurowi, zeniącemu się z pozostałą wdową, daną klacz dworną... *A. 1712 Šakarniai Upytės p. CA.*

35. Po Tomaszu Szuk-uszkuru tenze sam Matiasz Ozelis... Po Andrzeiu Dawdzie wymarłym Kazimierz Dawd-uszkuris, zachozy człowiek, y robotę pełni y czynsz płaci... *1718 (1724) Šakarniai Upytės p. CA.*

36. Po Iakubie Iasiunie, ktory był podany w inwentarzu podawczym, ... teraz mieszka Iozef Iasiunas, uszkurami na ten dom wszedszy, ktory tego gruntu trzyma.. Po Kazimierzu Kalwonie, ktory był poddany,... teraz po nim Matiasz Wipła trzyma, ktory na ten dom wszedł uszkurami y płacił.. Po Stefanie Mikolunie wymarłym... teraz Marcin Mikolunas wizkuris płaci... *1721 Šakarniai Upytės p. CA.*

37. Kazimierza Jonuszki pozostała w wdowim stanie żona z synami dwoma Stanisławem y Janem Jonuszkami zamęsciem powturnym za poddanego j. w. pana Rudominy, starosty subockiego, przyiowszy go na swoy dom uszkurami, ze wszelką ruchomoscią y dobytkiem z pomienionemi synami swemi wyprowadziła się do wsi Tyłtagoły pod dzierzawą wyzey wyrazonego j. w. pana Rudominy, starosty subockiego... *1723 Upytės p. CA.*

38. Stanislaw Iodiuła uszkuris, ktory po Macieju Bisliu wszedł na dom y cały dobytek, ma płacic ze trzech czwierci gruntu osiadłego (zł.) 7 (gr.) 15... *1729 Kraštai Ukmergės p. CA.*

39. Macieia Guntula osadzono we dworze, wydzieliwszy mu szmat do wyrabiania gruntu, zdawszy mu na zasiew iarzynnego zboza, za co ma płacic nim uszkuria na corkę swoią wezmie złotych 10... *1733 Dusetos Ukmergės p. CA.*

40. Ja Krzysztof Klipa, człowiek będąc wolny, zeznawam tym moim dobrowolnym zapisem iasnie wielmożnemu i. mci panu... danym na to, iż ia poszedszy na uszkury do Krzysztofa Baltromiejuna, we wsi Biłeyszach mieszkaiącego, pomienionemu iasnie wielmożnemu i. mci na wieczne poddanstwo z żoną, z dziecmi moimi zapisuie się... *1736 Dusetos Ukmergės p. CA.*

41. Michał Szlekien, człowiek będąc wolny, zeznawam tym moim dobrowolnym zapisem iasnie wielmożnemu i. mci panu... danym na to, iż ia idąc na uszkury na dom Ianowey Kozakiewiczowey w Moskwiciach, do maiętnosci Podusiacia należących, pomienionemu iasnie wielmożnemu

i. mci na wieczne poddanstwo z synem moim Krzysztofem zapisuię się... *1737 Dusetos Ukmergės p. CA.*

42. Dom cztyrnasty: Jan Miszkinis uszkuris, zachoży zasiedziały, bendnarz, z synami Bałtromieiem y Kasprem y z szwagrem swoim Janelem Szleynisem, lat dwadziescie młodzianem, wieczystym, tey chaty oyczyznikiem... *1745 (1796) Šalnai Ukmergės p. AVK 38 p. 9.*

Žr. 88[78], 139[32].

Plg.:

43. Земенин господарски земли Жомоитскои Павел Петрович Стровпъ чынил оповедан'е сам от себе и именем малжонки своеи Ганны Венцлавовны Луковича о том, иж деи земенин господарски земли Жомоитскои небощык Венцлавъ Луковичъ, отец малжонки его, Павла, сходечы зъ сего света смертю з допущен'я божого, зоставил тры дочки свои на име одную Ганну, малжонку Павловую, другую Алжбету, а третюю Дороту Венцлавовны Луковича, то пак деи тая Алжбета Венцлавовна, недбаючы на право посполитого а без воли и позволен'я опекуна и швакгра своего Павла Петровича и сестры своеи старшое опекунки Ганны Венцлавовны и без воли стрыев своих, которые ее отрадили, сама взявшы упреимы умысль свои перед себе, своволне в дом того Павла и малжонки его Ганны, Дороты а тои Алжбеты Венцлавовнъ сполни по отцу их небожчыку Венцлаву Луковичу им правом прирожоным и на имениче заровно приналежачое сполное в году тепер прошлом тисеча пятсот деветдесят четвертом месеца ноябра семого дня простого стану улаза собе, подданого велможного пана его милости пана Яна Кароля Ходкевича, на име Томаша Грицаитя тая Алжбета взяла и за него замуж пошла и в томъ дому мешкают... *1595 Žem.*

Uškurstvo.

44. Syna mego Jerzego Adamowicza Oleiewicza wypusczaiąc na vszkurstwa, to iest na ozenienie, ruchomoscią wszytkę oddałem, iak bydla, tak zboze... ruchomoscią we wszytkim onemu oddałem lubo y z krzywdą drugich dziatek moych, ktorzy po dozywociu moym więcey do zadney ruchomosci wstępu miec nie ma... *1689 (1690) Mekiai Mingeliai Beržėnų v.*

185. UŽGIRY — užgirai.

1. Lnowanie y użgiry podług przemożenia z łaski powinni dawac, iak dawne zwyczaie byli, przy tym włoczebne... *1758 Panevėžys, KA.*

Plg.:

2. Под(да)ни господарские державы... пана Ѳридриха Вулва, тивуна бержанъского, места Новоместцъкого... жаловали... о кривды, которые влост понашают:... чынъшъ по волости ездечы одо вси до вси зо въсим двором, (з) жоною, з детми и щелед'ю, с конъми, зе псы гончыми и харты панъ Талъковъски (урадник) виберaючы ездит и от'езджаючы зо вси вымает бочъку жыта, овъса на коний и бочъку овъса а очменем напулъ на пиво; такожъ в одним дому будет ести, а з другихъ домов по гуси и по паре куров вибераютъ; при том намовившисе з лавником або з которым богатъшым, до себе бочъку збожа, жыта або ечъменя, препитсе кажет, а по томъ до других подданых мовечы: „Штомъ ти лепъшы, же до мне не перепиешъ, яко тамтон, бочъкою збожа або жыта?“ — биючы, постронкуючы, стацые по копъ три берет... *1650 Beržėnų v.*

186. UŽLY — užlos.

1. У двухъ клетех[1]... лавы, столы, дверы, так и ушаки и ужълы посекшы,... и у осети яко полаты, ужълы повысекшы... *1602 Palekiai Viduklės v.*

[1] влетех.

2. Дверы от всих хоромин дванадцат, навет от хоромин ужъвы до [сенеи] дубовые... забравшы... до домов своих... завезли... *1635 Jaugiliai Veliuonos v.*

187. UŽUTVOR — užutvoris.

1. Напервеи Станиславу седлиско, где тепер седит, концом до выгонов великих, а другим концом до ужутвора, боком до улицы... *1619 Paklaniai Raseinių v.*

188. UŽVOR — užvaras.

1. Podle uzworu pola wtorego pierwsza reza w trzecim polu iest zostawiona wolna, abowiem gosciniec do tego sioła tym uzworem ma być... Drugie reze... konczą się podle uzworu rez tegoż pola sadzibnych... W drugiey części także iest rez czterdziesci osm, ktore się poczynaią koncami od uzworu sadzibnego pola... Rozdawanie rez pierwszych tego trzeciego pola od uzworu, który dzieli reze tego pola z rezami sadzibnemi... Pierwsze reze są obrocone koncami w bok rez wtórych, a drugimi koncami do uzworu, który iest uczynion między wygonem i między rezami tego pierwszego pola... Pierwsza (reza) od uzworu tego, który dzieli reze sadzibne z trzecim polem... Pierwsze pole iadąc uzworem od poddanych plebana krożkiego po prawey ręce ... Rozdawanie rez pierwszych tego pola od uzworu tego, który dzieli reze tego pola i wygon z sadzibnymi rezami... Rozdawanie rez pola tego nakrzyż od uzworu tego, który dzieli reze tego trzeciego pola i wygon z rezami sadzibnymi... *etc. 1562 (1770) Karšuvos v. AVK 25 p. 17, 23, 31, 36, 48, 67, 75. (Plg. p. 27, 33, 38, 66, 71, 77, 79, 80).*

2. Drugie reze tego polya... konczą sie u uzworu, który idzie z ulice tego sioła ku granicy Pruskyey... Trzecie reze tegosz polia sadzibne... drugiem bokiem wedlye uzworu od rez trzeciego polya... Pierwszą (rezę) od uzworu ma Macius Kierpszaitys... Reze wtórego polya... konczą sie u uzworu od koncow wtorych rez tegosz polia, bokiem yednym leżą wedlie uzworu od rez pierwszego polya... Drugie reze tego polia... bokiem yednym leżą wedlie uzworu od rez pierwszego polya, a drugim bokyem wedlye uzworku od koncow trzecich rez tegosz polia... Uczyniono naddawki w wygonie tego sioła, ktore poczynają sie koncami w uzworu od koncow rez trzeciego polya... Rozdawanie tego polya pierwszych rez od uzworu, ktory dzieli to wtore polye s pierwszym polem thym porządkiem: pierwszą od uzworu ma Baltromieyus Łukaitys... etc., thymże porządkiem y wtore reze tego polya rozdawano od tegosz uzworu, yako y pierwsze... Wtore polie lyeży idąc prosto z sadziby pierwszego polia uzworem ku scienie, która graniczy to sioło z siolem Kretyngą po liewey ręce... Reze tego pierwszego polya... konczą sie u uzworku od koncow wtorych rez... a drugim bokiem wedlye uzworu od rez wtorego polya... *etc. 1566 Kretingos v. AVK 14 p. 111, 112, 115, 135. (Plg. p. 103, 104, 113, 116, 119, 123, 124, 125, 127, 128, 131, 133, 136, 137, 139, 140, 142, 143, 146, 147, 148).*

3. Siolo Macaicie... Wygonu z uzworami włok 13/23/15 pręt... Ku wypełnieniu resz tego trzeciego polia vczyniono naddawkow 64 (w) wygonie sioła tego, ktore leżą kończami do vzworu od boku rez sadzibnych pierwszego polia... W granicy siola tego przeciwko rezam trzeciego polia zostawiono wygonu dlia pasthwiska bydla poddanych sioła tego pospołu rachuiącz vliczę z użworami włok 13/23/15 pręt...

Siolo Bebrany... Wygony z ulicą y z użworami włok 12/19/26 $^{3}/_{20}$ pręt. ...Trzecie reze tegosz polia sadzibnego... bokiem iednęm leżą wedlie vzworu od konczow pierwszych, a od boku drugich rez, w thym poliu wyszey opisanych, a drugim wedlie vzworu od rez wtorego polia... *etc. (1568) 1601 (1602) Gintališkės v.*

4. Поступил... пят сел... з выгонами, з ужворами, з лесы и з деревом бортъным... *1597 Patelių v.*

5. Продал... есми кгруняту своего земленого... в том селку моемъ Полобях одлучывшы... две волоки одлогом лежачые... в первшомъ полю... другою стороною пры стене ужуворе самом тогожъ селка...; в другом полю садибном, где самое селко мое Полобе лежыт, також пры самои стене и ужуворе тые обои шнуры, яко первшого поля, так и другого поля садибного граничатсе и прылеглые по обапол стены ужувору з одного злучоные и стеною розграничоные; а в третим полю од селка самого Полобювъ також при стене и ужуворе самом... *1603 (1605) Palabė Upytės p.*

6. Jotko przy vzworze włoki czwierc — kopa iedna... *1624 Meškalaukis Upytės p.*

7. Włoki zasie krayne, ktore z brzegow leżą przy wzworach, że są podłeysze, na mnieyszym czynszu po dawnemu zostawuiemy... *1636 (1674) Josvainių v.*

8. Zaięli dworny grunt z tę stronę na zascianku, co przy Woyzbutach, częsc uzworu dwornego dawnego... *1672 Plembarkas Ariogalos v.*

9. Sznurek nad vzworem, bokiem przy gruncie pana... *1673 (1692) Bartkūnai Veliuonos v.*

10. Płoty tak koło dworu, gumna, ogrodów, pastewników, jako też uzworów dobre, należyte... *1788 (1795) Šilelis Veliuonos p. AVK 35 p. 521.*

11. Folwark Sielecz... Polie pierwsze, ktore iesth położone od grunthu yhumiena lieszczyńskiego... uzworem przedzielone, ma w sobie włok 4. Drugie polie podlie thego polia, także uzworem oddzielone oth polia trzeciego... Thamże przy uzworze[1] w poliu skrayniem dworzec z gumnem, z oborą... Ogrodnici thego dworca... ktorem są sadziby poczynione w poliu sredniem... podlie uzworie pierwssego oth ogroda dwornego z iedney strony, a podlie uzworu polia skrainiego z drugiey strony... Porobione morgi... konczem od scziany thylney theyże paszni, a z boku od uzworu polia sredniego...

Sioło Soszno... Pierwsza sciana głowna... konczy się u sciany boczney, kthora iesth uzworem themusz siołu... Druga sciany boczna, ktora iesth częścią uzworem trzeciemu poliowi, a częścią od zasciankow y od liasow nikczemnych... *etc. A. 1561 (1622) Pinsko p. PKPS 1 p. 114, 116, 138.*

Užvorovy.

12. Przy tey wsi Podziunach vzworowych włok dwie w koncu wsi od Plikiszek przy sadzibnych włokach, przez lat dwie maią z włoki iedney płocic po złotych 10, iakoz przypada w roku 1699 z onych płacic (zł.) 20. Item przy teyze wsi Podziunach włok vzworowych 10, iako stawaiąc mężowie zeznali, z ktorych 8 y $^1/_2$ maią płacic (zł.) 42 (gr.) 14... *1705 Šakarniai Upytės p. CA.*

13. Za dwie treyny uzworowe od Plikiszek cała wies — (wybor tynf.) 10, (niedobor tynf.) 10. Cała wies za 5 włok pustych uzworowych na dwuch polach od Plikiszek — (wybor tynf.) 13, (niedobor tynf.) 29... *1718 (1724) Šakarniai Upytės p. CA.*

14. Dwie $^1/_8$ uzworowe, podane na całą wies do płaty zł. 20, puste... *1721 Šakarniai Upytės p. CA.*

15. Za wsią iadąc do Pokroy i Linkowa ponad użworowym płotem od rzeki Muszy ku zaroslom ciągniącym się... eff(icit) mor(gow) 50... *1799 Gailionys Upytės p. KTA.*

---

[1] *Išsp.*: uzwowrze.

189. VAGA — vaga.

1. Vgory orac we dworze na purow ryzkich 80, w Raduciszkach na pur. 5, dopilnowac, aby wag nie było, dyrwanv y złe orania konieczno troic trzeba... *1719 Subačius Ukmergės p. CA.*

Vagać.

2. Zyto w poniedziałek y wtorek konieczno siac zakączyc we dworze wszędzie, wybronowac dobrze, wagac gęsto, na mokrych mieyscach krzyzowac, zeby woda sciekała... *1719 Subačius Ukmergės p. CA.*

190. VEDEGA — vedega.

1. Wediga... kthorą im kazal cziwvnczv odyąć v do(i)lidy Woythka... *1563 Rokiškis, IA sk. 678*[38].

2. Ведекгу просек до корыта, купленую за полъ копы грошеи... *1633 Beržiai Pavandenės v.*

191. VEJA — veja.

1. Тры нивы: одное селищо и другое селищо над кудрою, третюю над веями Пообеле... *1601 Viduklės v.*

2. Od tego polia przez Mozaycyszki przychodzą kopce pod dwor moy Burnewski j ydą mimo ten dwor az do weiow sianozęci kopce temi weiami sianozęciami tąz kopce idą prosto przez gosciniec koltynianski s Kroz ydzie az do kopca ostatnego na tych weiach nową usypanego... *1629 Burniai Kražių v.*

3. Sianozęc Weia Pewa y z niwkami medzy tymi weiami będącemi... *1645 Pašilė Laurynaičiai Karšuvos v.*

4. Даровалом... половицу именича моего... (с) седлисками новыми и стареми, з веями, з выпустами... *1651 (1653) Girkantiškiai Telšių v.*

5. Оичызну всю огулом... з выгонами, з веями, сеножатми... мают спокоине держати... *1652 Rėzgaliai Kražių v.*

Žr. 37[1], *117*[5], *160*[3].

192. VELDOMY — veldamas.

1. Тот Тарвоинъ скупил землю оу Веля, оичизну его, и чоловека вялдомого Мижяика и з братом с Педутем и з землицою их... А чоловек его вялдомыи ещо Витовътова дан'я... *1454—1470 (1596) Viduklės v. (Kitame akte sakoma, kad tas veldamas buvęs duotas Žigmanto).*

2. Того Шеба вялдьмыи ешчо отца его на имя Стункгис измер вес, без на(сл)едку, а землю его иншыи почали были заимати... Дали есьмо тую землю Шебу, занже тож[1] егож чоловека вялдомого издавна... *1457—72 (A. 1542) Žem. DMA p. 538.*

3. Того Шабу почали были у короля просити у вялдомыи... Дали есьмо ему нашъ листъ, што его никому не просить за велдомого, занже онъ перед тымъ и свои людцы мелъ велдомыи, а тепер прыубожалъ... *1486 (A. 1542) Žem. DMA p. 538.*

4. Клали передъ нами листъ деда нашого пана Кезкгаиловъ[2], штожъ ихъ отецъ тотъ Нарутисъ князю великому служилъ конную службу, а не тяглую, и чловека велдомого на князю великомъ выслужилъ... *1487 (1798) Telšių v. AVK 24 p. 371.*

5. Перед смертъю своею (Визкгирд)... тот дворец свои (у Дровсловках), выслугу свою, отдал сестренцу жоны своее Мартинку Петрашевичу и з людми своими вялдомыми и с челяд'ю неволною... Тот дворец... отсу-

---

[1] *Išsp.*: занжее пож. [2] Сизгаиловъ.

дили тому Мартинку Петрашевичу с трема чоловеки велдомыми, на имя Дибуриса а Яна а Тиркъшлиса, и з челяд'ю неволною.. *1493 (1597) Drąslaukis Kražių v.*

6. Они вказывали... листъ великого князя Витовъта, штожъ онъ ещо дедомъ ихъ далъ по велъдомому... И теперешнии староста жомоитъскии, досмотревъ того з бояры, ижъ великии князь Витовтъ простому чоловеку велъдомыхъ не даивалъ, одъно бояромъ, людемъ добрымъ... тыхъ бояръ пры старыне жъ зоставилъ и с тое служъбы раитиницкое вызволилъ... *1529 (1636) Žemaičiai, AVK 24 p. 84.*

7. Которые бояры листы указовали на велдомого пана Яна Кезгаиловича, старосты жомоитского, ижъ дано продку ихъ Лизгаиню чоловека на имя Гарбеня, и описуе в томъ листе, ижъ не путного ани куничного худого... *1554 (1790) Telšių v. AVK 24 p. 157.*

8. Бояре (Дровъдики) листы указовали: листъ пана Кгезкгаиловъ, старосты жомотъского, на велъдомого, которого велъдомого дано предъку ихъ... *1554 (1701) Telšių v. AVK 24 p. 436.*

9. Ziemię odeszli... we włoki sioła Burkienskiego boiarom jego kroliewskiey miłosci korszewskim... waldomiech ich Dragathtaycow, ktorech ziemie wymierzono z iednego włoce dwie gruntu srednego nad reką Okmianą... Tesz listh okazowali wielkiego knezia Wytolta na datę oyczizny ich y wialdomech ych... *1554 (1592) Karšuvos v. Prt. 2 p. 384.*

10. Продали єсмо велдомого материзны нашоє [на имя] Довкяла a[1] Яня Петраитюс... за 20 коп грошеи лит[овскоє] личбы... а продали єсмо того ве(л)домого Довкгяла а Яня и з жон[а]ми их, и с детми, и з землею, и з соножатми, и з селищи, с нивами, со гаи, с проробки, и з хоромам[и], с пруды, с криницами, со всим на всѣ, ничого собѣ с них не оставляючи... А к тому... продали єсмо землю велдомого своєго... Рупаитя за двѣ копѣ грошеи... *A. 1520 Pajūrio v.*

11. Продал есми своего велдомого на имя Тарутя и (з) жоною и з детми и (з) землею, со всим тым, как есми того велдомого держал ... за сем кооп грошии... *A. 1520 (1585) Kražių v.*

12. Продалъ есми велдомого своего на имя Мостя и зъ жоною его и зъ детьми и зъ земълею его, што онъ мелъ... за осмъ копъ грошеи... *A. 1520 (1624) Šauduvos v.*

13. Продали есмо землю свою отчизну властъную у Я(в)кгиляхъ и другую землю велъдомого своего Милошевъщину тужъ у Явкгиляхъ[2]... *1536 (1597) Jaugiliai Veliuonos v.*

14. Conscribo... kmetones villanos vulgariter weldomych numero sex... cum eorum servitis donaque universis, quas antiquitus solvere consueverunt... *1538 Seda, 1932 m. Šiaulių Metraštis p. 95.*

15. Зоставили есмо данъника нашого... А при томъ были и тому гораздъ сведоми: пан Воитехъ Яновичъ Визъкгиръдовича; панъ Станислав Кумелски, врядъникъ пана Яковицкого (тивуна видуклевского) его милости; Ян Станаитис пристав; Яцусъ Стункгаитис попристав; Петръ Косминаитис, велдомы пана Якуба Олехновича... *1540 (1596) Viduklė.*

16. Брату... от мене... ровныи делъ достался, наипервеи в людех велдомых — Янъ (с) сынми своими служба, Можвид и з сынми своими служба, Милеико и з детми своими служба, а челеди неволнои — Кговдужа з детми своими самотретя... *1542 (1596) Pašiaušė Kražių v.*

17. Повели до третего поля незасеянаго жъ, которое полегло межою до земли велдомого Томашова Мацкоитя Миколаевича Ропаноитя... *A. 1547 (1790) Viduklės v. AVK 24 p. 106.*

18. Имен'я было в делу досталося... и з бояры путными, и з людми велъдомыми, и з земълями пустовскими, и с челед'ю неволною... *1550 (1575) Gaureliai Telšių v.*

---

[1] я. [2] Якъвиляхъ.

19. Зоставили єсмо в е л д о м о г о нашого власного в Совсловках... у семи копах грошеи лит[ов]ское личбы... И мает тот наш в е л д о м ы... пану ... дан давати по полосма десятка грошеи на ден светого Михала... Паклибы тот наш в е л д о м ы... зышол с тое земли проч, дани пану... не заплативши, тогды мы не маем того в е л д о м о г о на пану... поискивати, толко маем дан на кожды Светы Михал платити... *1551 Sauslaukis Pajūrio v.*

20. Pana Woyciechowych Michayłowicza w e ł d o m y c h iego ziem wymierzono na rożnych mieyscach morgow dwadziescia dwa gruntu pospolitego, też ziemie iego dworney wymierzono morgow dwadziescia y cztyry, prętow trzynascie gruntu pospolitego; zaś też ziemi pana Marcinowey Mackiewiczowey pod dwiema w e ł d o m e m i wymierzono morgow szesnascie, prętow trzy gruntu pospolitego, zaś dworney ziemie pana Marcinowey wymierzono morgow dziesięć, prętow osm... *1554 (1784) Pajūrio v. AVK 24 p. 152.*

21. Далемъ отмену... за земли ихъ, у волоки взятые подданымъ его королевскои милости, и з тыми землями в е л д о м о г о ихъ, которого они маютъ посполъ з бояры Маткаити, которого в е л д о м о г о выморговано земли волокъ чотыри... *1554 Telšių v. AVK 24 p. 158.*

22. Ziemia w e ł d o m a Szepiewia Petkaycia, ktore ziemi swe okazał... Ziemia w e ł d o m a Tomasza Welimaycia... *1554 (1782) Rietavo v. AVK 24 p. 167.*

23. Ziemia, ktorą trzymał w i a ł d o m i iego Stanis Geldaszaytis, ktorey wymierzono na siedmi mieyscach morgow dziewięć, prętow osmnascie gruntu dobrego. Druga ziemia, ktorą trzymał w i a l d o m i iego Jac, ktorey wymierzono na cztyrzech mieyscach włokę iedna, morgow czternascie gruntu srzedniego... Czwarta ziemia, ktorą trzymał w i a ł d o m i Janik Nartanaytis, tey wymierzono na trzech mieyscach morgow dziewiętnascie gruntu srzedniego... Szosta ziemia w i e l d o m a, ktorą trzymał Stan Goltaszewicz, tey wymierzono na dwu mieyscach morgow osm, prętow dwadziescia gruntu dobrego... *1555 (1631) Pilsūdas Karšuvos v. AVK 24 p. 189.*

24. В е л д о м ы х своих небощик пан... был задал мене въ пенезех двора Кол(те)нянского, то ест Будреля Рачаитя в шести копах грошеи..., а Петрика Мижоитя в семи копах грошеи... *1555 (1596) Kaltinėnai Karšuvos v.*

25. Которого чоловека в е л д о м о г о своего мел есми себреного з бояриномъ Балтромеем Пацевичомъ... Сомашка Алсеиковича служъбу суполную... продал есми тую част свою чоловека Семашка... как мне з Балтромеем здавна суполную службою ходил, за пят коп грошеи литовских... *1559 (1575) Ariogalos v.*

26. Дана ему отмена земълями подданныхъ господарскихъ с тыхъ же селъ Шунуловкъ, такъ тежъ земълями пановъ шляхты и в е л д о м ы х ъ ихъ, которые земли свои маютъ в тыхъ же Шунуловъкахъ... Земъли его достали у волоки подданымъ господарскимъ, такъ тежъ и паномъ шляхъте, которые земъли и в е л ъ д о м ы х ъ своихъ в тыхъ Шунуловъкахъ маютъ, або тежъ и тые земъли, которые ся ему в одмене достали подданыхъ господарскихъ и тежъ шляхетъские, то для того, ижъ они земли свои вельми мели сумежъ на розныхъ меисцахъ, такъ и подданими господарскими, яко и в е л ъ д о м ы м и шляхетскими, которымъ земли подданыхъ господарскихъ и тежъ шляхетъскихъ в тыхъ Шунуловкахъ порезавшы на волоки... давана отмена... *1560 (1672) Šunulaukis Viduklės v. AVK 24 p. 228.*

27. Вельми земли свои мели сумежъ на розныхъ месцахъ, такъ с подданими господарскими, яко и в е л ъ д о м ы м и шляхетскими... *etc. 1561 (1648) Trepėnai Viduklės v. AVK 24 p. 236.*

28. Розграбила дом в е л д о м о г о именеица Янеля Кушълупоитя, которы деи в е л ъ д о м ы оны за розграбен'емъ ее зъ земли прочъ утекъ... *1561 (1582) Dirvėnai, IA sk. 560*[44].

29. Zaięto we włoki tego sioła ziem w e ł d o m e g o pana Jaginta Daugudowicza, na imie Jana Augutaycia, siedliska iego i z inszemi ziemiami nad rzeką Akmeną włok dwie, sznurow szesnascie gruntu pospolitego... Ta sciana graniczy tę odmianę od odmiany Janu Augutayciu, poddanemu Jagintowemu, daney... *etc. 1562 (1770) Karšuvos v. AVK 25 p. 67, 68. (Plg. p. 26, 35, 37, 39, 69).*

30. Которыи в е л д о м ы и материзны себреныи з братом моим... на имя Юр'и Павлович з жоною Луцою и з сыном их Воитехом, шкоды немалые починивши, утекли (з) земли нашоє нет ведома в котор[ую] сторону, то пак я... злетила єсми и даровала брату моему... того в е л д о м о г о вышеи мененого, где колвек єго доведавшися в Кнестве Великом Литовском, Прусском, Жомоитском, Лиѳлянском, правом презысковати, яко власного в е л д о м о г о своего... *etc. 1562 Pajūrio v.*

31. Прилучаю до двух частеи (имен'я) две службе людеи моих в е л д о м ы х отчизных непохожых... и (з) землями их, и тежъ шест данников моих властных, ку тому имен'ю Поюрскому здавна прислухаючых,... (з) землями их, на которои они седять, а с того мне до того часу служыли и дань даивали... *1566 (1575) Pajūris.*

32. Матка нашая небожчица описала в е л д о м о г о своего материстого у Колнуях... которого описала в е л д о м о г о... у суме пенежнои у десети копах грошеи литовских... а так теж описала... за того подданого тую десет коп грошеи заплатити... А так я... не хотечи и того в е л д о м о г о откуповати, продала... того в е л д о м о г о...*1566 (1575) Kalnujai Raseinių v.*

33. Записую еи на третеи части дворцов своих... в челеди неволное... в людех в е л д о м ы х, в данниках... *1567 (1575) Draslaukis Kražių v.*

34. Продал есми не вечность в е л д о м о г о своего властного отчича непохожого пол службы на име Петрика Буткоитя з жоною, з детми и з землею и зъ хоромами его, которыи седит въ Акменах на половицы земли... за дванадцат коп грошэи... *1567 (1575) Akmenė Beržėnų v.*

35. Тые две части... именеи... маеть... держати... з людми в е л д о м ы м и и з данниками, со всякими пожитки их, с челяд'ю неволною... *1569 (1575) Viduklė.*

36. Дарую... имен'е... з челяд'ю неволною, з людми тяглыми и данниками... так теж зъ землями, на которыхъ в е л д о м ы е и данники того имен'я седят... *1569 (1575) Dalgiai Rietavo v.*

37. Имен'е... поступил... з людми в е л д о м ы м и и даннымии и з челед'ю неволною... *1570 (1575) Dubėnai Beržėnų v.*

38. Дарую... двох чоловекъ своих в е л д о м ы х купленых... две службе людеи... *1570 (1575) Ariogalos v.*

39. Даюсе у двор з жоною и з детми моими, и маемъ его милости служити так, яко и иншие паробки служятъ, вечними часы. А сынове мои служачи у дворе, гды доростутъ летъ своихъ и пооженятсе, будучи яко паробки до лет своихъ, и скоро поимут, мает его милостъ пан... на земълю осадити, и службу мают служити на тых земъляхъ седячи, яко властъные очычи его милости и яко иншие в е л д о м ы е служат... *1571 (1578) Gergždeliai Beržėnų v.*

40. Три службы людеи моих в е л д о м ы х непохожых властных... на вечность записую... *1572 Pinaujа Pajūrio v.*

41. Даруем... имен'е нашое отчизное... з людми тяглыми в е л д о м ы м и, до того именичка приналежачыми, в Бревиках... службы тры... *1573 (1575) Šarnelė Viešvėnų v.*

42. Заставил есми был люди мои данные и в е л д о м ы е... *1573 (1575) Plusčiai Kražių v.*

43. Записую по жывоте моемъ... половицу челеди неволнои... и так теж половицу велдомого моего властного отчызного на имя Матея Венцъкоитя Минеикоитя зъ службою и со всимъ повиноваством его, и теж половицу данника, мешкаючого в Бернатвитях, на имя Павлика Щепутоитя з дан'ю грошовою и со всею повинностъю его... *1574 (1575) Siaurakampiai Kražių v.*

44. Людеи тяглыхъ велдомыхъ отчизныхъ... которые мешкают домами своими у волости поюрскои над рекою Юрою в Мовделеиняхъ, делечи напол досталосе з делу... на имя Щепут Кгрикгаитис з жоною Малкгоретою и з двема дочками Ягнешкою а Луцою, з братомъ Янкомъ, хлеб один, а при них сын Янушов на имя Стансутис... *1576 (1578) Maudilėnai Pajūrio v. IA sk. 218*[22].

45. З людми тяглыми, здавна ку службе до того именичка моего Яновдовского приналежачими и прислухаючими, велдомыми непохожими, домами их у волости шовдовскои у Доинях мешкаючими... *1584 Dainiai Šauduvos v.*

46. Маючы... кгрунты земленые... называемые Доини, на которых первеи сего люди тяглые велдомые доиневские домом своим осетшы мешкали, а тепер люди волные похожые на тых кгрунтех на дани осетшы домом своим мешкают... и которых кгрунтов земленых они уживают делечы с поддаными тяглыми земенина... пана Матея Юшковича Рымшевича, також называемыми в Доинях... зоставили есмо... *1589 (1590) Dainiai Šauduvos v.*

47. Подданы непохожы неволник властныи отчич велъдомы и имен'я ихъ Хвалонского... на имя Матеи Воиткаитисъ Кгедвилоитис Бабурнисъ... з дому своего з села Каишеров проч от пана своего... утеклъ... *1589 Kolainiai Patumšų v.*

48. Людеи то есть в Покалнишках на имя: Мартин Петраитис, Якуб Чавшка — дани дают полчетверты копы грошеи; Ян Толочко велдомы... *1589 (1590) Pakalniškiai Betygalos dv. IA sk. 294*[5].

49. Маючы в моцы своеи... част по жывоте матки моее рожоное... належачую и спадлую, то ест велдомого моего бывшого Букгеиля землицу его, урочыщом называемую Букгеилишкю, на которои тепер данъникъ чоловекъ волныи седит... *1590 Karklėnai.*

50. Продали... есмо именичо свое властное отчызное, прозываемое Кгонипрово... и теж велдомых нашых власныхъ отчызных, до тогож именича нашого з давных часов прислухаючых и приналежачых, на имя Урбана а Якуба Мартиновичов Будраитев, з жонами и з детми и з со всими кгрунты и с повинностями их, зуполную службу, которые то велдомые нашые повинни сут на кожды ден по одному з волми, с клячою и, яко розсказано будет, служити... *1590 Ganipruva Karšuvos v.*

51. Будучи мне (возному) взятомъ... ку прислухан'ю присеги, яко дня третего, з декрету его милости самого князя Малхера Матушовича Кгедроитя, бискупа жомоитъского, иж зложил подданому своему Станиславу Лукашевичу Товчу отприсягнутисе само третему з брат'ю своею рожоною Урбаном а Матеемъ Лукашевичы Товчами, иж он не был велдомом ани на кгрунте его седел Юр'я Кгудовича, за обвинен'емъ пана Юр'я Кгудовича, яко бы он мел быт его велдомом... *1593 Žem.*

52. Записую тои малжонъце моеи... на вечностъ... велдомого моего властного отчызного Щепутя Рымковича с трема сынми его Воитехом, Петрутем а Урбаномъ, з маетностю их, которогомъ, прыпровадившы з ымен'я моего отчызного Кевънарского, осадил на земъли имен'я Шовъкотъского, на котороі седел данник Воитешкоитис, межы кгрунтами Буткоитевъ... *1593 Šaukotas Tendžiogalos v.*

53. Заставили есмо двух велдомых моих... которые тые подданые велдомые повинни будутъ на службу и на роботу ходить о своим хлебе зъ чим роскажет пан... через вес годъ по тыдню, а други тыден собе мают робити... *1600 Žemygala Viduklės v.*

54. Именичо мое... записую по жывоте моемъ мети... щелед'ю дворною старожытною, яко мужского и жоноцкаго стану, пры томъ имен'ю мешкаючыми... и з двема велдомыми тяглыми старожытными... зъ землями, зо всякими повинностями ихъ.. *1608 Dabikinė D. Dirvėnų v.*

55. Дарую також половицу Колнян, где тепер домом мешкает велдом Янутис Петрелаитис и сын его... з ых кгрунты, повиност'ю всякую, якую перед тым полнили и чинили... *1611 Kalnėnai Telšių v.*

56. Позвы земскими... припозвалъ был есми... пана... Кесторта... о челядницу свою дворъную, дочъку велдомого, от брата моего... мне досталую, на имя Макуту Θилиповну, яко о свою властъную, тогоды... тую Макуту челедницу мою, яко мою властную... за нагороженъемъ и досытъ мне учынен'емъ отъ тое Макуты Θилиповъны, челедъницы моее звыш менованое, волною ее вечными часы чыню и з нее се вырекаю, и волно ей естъ вечъне кому хотечы служыти... *1615 (1616) Kaltinėnai Karšuvos v.*

57. В тои суме пенезеи были зоставъленые тры подданые:... волные люде, а трети велдомы неволны... зо въсею повинъностю их... *1616 Viduklė.*

58. Маючы в моцы и во владности нашои... вечным правом належачыхъ поданъныхъ нашыхъ властъныхъ велъдомыхъ... Таросаитевъ... зятю нашому... и облюбеницы его а дочце нашои... даруемъ частъ третюю тых подданыхъ нашыхъ... а другую частъ тых же подданых нашыхъ Валентына а Матея Таросаитевъ, их самых, жонъ, детеи, домов, маетъностеи, кгру(н)товъ, повинъностеи ихъ всяких, прислухаючыхъ до именича нашого Покопурнъского... у волости росенъскои лежачого, мешъкаючыхъ домами... у волости орокголскои в полю Жимикголском, и з сыном того Валенътина Таросаитя на име Яном томужъ зятю нашому... за двадцатъ копъ грошеи... продали есмо... *1617 Žemygala Ariogalos v.*

59. Землицу мою, называемую Воинишки, на которои мешкаетъ подданы мои тяглы властны оичыч на име Станислав Вилутаитис Кгедкантаитисъ... которые тые землицы... и велдомого по жывоте моемъ... малжонка моя мает спокоине держати... *1619 Beržiai Pavandenės v.*

60. Połowicę części nięboszczyka brata mego pana Awgustyna Tyszkięwicza na mię należącą w drugiey maiętnosci nazwaney Okmiany takze Kiętyni, na ktorey siędzi wełdom na imię Ian Giędzius z zoną, z dziecmi y ze wszytką maiętnoscią swoią... takze z częliadzią wełdomą zwysz mianowanym... daruię... *1625 Akmenė Beržėnų v.*

61. Podał... część ymienicza... iako... czeladzi dworney niewolney... y tez wełdoma niewolnego Woyciulia Parezaycia... *1628 Pašiaušė Kražių v.*

Маючы... три части... именича... и з част'ю подданого отчыца неволъного Воичула Парезаитя, жону, дети и маетност его, з кгрунтами и повиностями его,... част свою... в том именичу... и с челед'ю неволъною велъдома Воичуля Парезаитя продали... *1629 ten pat.*

62. Именичо... и (с) част'ю кгрунъту названого Кгекгужыского... где велдоми седели... продали... есмо... *1629 Milžavėnai Viduklės v.*

63. Ktory poddany weldom nasz mieszkałł na gruncie naszym, do jmienicza naszego, leżącego... we włosci poiurskiey, nazwanego Boreykiany, przysłuchaiący był y nam sie z rownego działu... dostałł był, na jmie Ambros Macieiewicz Butkaytis, a tak my... doznawszy wierną zyczliwosc y posługi tego pomienionego Ambrosa Butkaycia y za czołem biciem iego, abysmy od posług naszych vwolnili y na wolnosć onego z mocy y dzierzenia naszego wypusciwszy oswobodzili... tedy wolno będzie temu to Ambrosu Butkayciu y z maiętnoscią iego ruchomą, jakim kolwiek sposobem nazwaną, gdzie kolwiek odysc y komu kolwiek załozywszy sie s tym wszytkim mieszkać y służyć... *1633 (1653) Bareikai Pajūrio v.*

64. Maiąc w spokoynym dzierzeniu y w vzywaniu naszym wieldomego oyczyca na ymie Lawrina Woyciechowicza Rupszaycia, ktory

nam... z działu rownego wełdomych nazwanych Rupszow dostal się nam ten Lawrin Rupszaytis, wiecznym prawem podległy oyczyc, a tak my osoby, doznawszy po tym Lawrinie Woyciechowiczu Rupszayciu wiernych, cnotliwych i pracowitych posług onego przez czas niemały nam wyrządzanych, teraz za czołembiciem y za prosbą iego, nie mniey tesz y za nagrodę pieniędzmi gotowymi sobie danymi, tego Ławrina Rupszaycia ze wszytką maiętnoscią iego ruchomą wolnym czynim i z niego z[re]kamy sie wiecznymi czasy; ktoremu wolno będzie komu chcąc służyc, pod kim zachce, iako sam ze wszytkiemi rzeczoma ruchomemi, a na potym y (z) zoną, z dziecmi osiadłosc miec... *1636 (1637) Kaltinėnai Karšuvos v.*

65. Drugi zagrodnik Łukasz Jurgielaytis przychozy weldomy w roku tysiąc szescsetnym trzydziestym nastąpił na dom do Anny Michałowey... *1637 Paverpenys Kražių v.*

66. Половицу имен'я своего... названого Повондене Невордзяны Кондратишки и Скаришки и Шудишки в Покгиркгъждутю... и з велдомыми тяглыми на име Станиславомъ Повилаитем Кгедкгонтаитемъ ковалемъ... с Петромъ Повилаитемъ Кгедкгонтаитемъ резникомъ... заставил... *1644 Pavandenė.*

67. Człowieka ciagłego weldoma, prawu dziedzicznemu podległego,... (z) zoną i z dziecmi iego... domem... w okolicy Pogirzducia mieszkaiącego... y ze wszytkiemi grunty v tego weldoma w uzywaniu będącemi... w moc, w dzierzenie y we władze podał... *1644 Pagirgždutis Pavandenės v.*

68. Strony czeladzi, weldomych y ogrodnikow domawiania się ... pani Adamowa Orwidowa... czeladzi, weldomych do działu stawic nie maiąc mianowali, a poddane wszytko wolne ludzie przychozę osadziwszy na grunciech tey maiętnosci... rozebrac postępowali... *1644 Lepaičiai Rietavo ir Pajūrio v.*

69. Folwarek nazwany Gawszyny... i s poddannemy do tego folwarku przynależącego i z wełdomemi ciagłemy, s czeladzą dworną wszelaką... s pozytkamy, przychodamy, czynsami, dziakłamy od chłopow przychodzącemy i przynależącemi, z robotami ich i ze wszelaką powinnoscią... zawiodł... *1645 Gaušinai Patumšų v.*

70. Grunty moie... nazwane Woygowie Gricaytiszki, na ktorych grunciech teraz domami poddani danicy ludzie wolni mieszkaią, te grunty z ludzmi wełdomemi ciachlemi, ktorzy pomarli,... kupione... *1647 Vaiguva Užvenčio v.*

71. Jmienie moie... czeladz dworną, zagrodnicy, poddane wełdomy, budowanie dworne y gumienne... synom moym... zapisuie... *1648 Pašakarniai Raseinių v.*

72. В году прошлом... подданы велъдомы, до имен'я их Пошавша прыслухаючы, вечъному праву подлеглы... зъ жоною... з детми и зо всею маетностю рухомою прочъ утекли... *(1629) 1650 Pašiaušė Kražių v.*

73. Połowicę gruntow y budowania domowego y gumiennego w ymieniczu... spadkowym... przezwanym Smilgiszki, gdzie dway wełdomy domami mieszkaią, ktore są zostawione do liat dwuch... daruię... *1652 Kražių v.*

74. Дал... приволати земенина... до признаня листу доброволного заставного запису велдомого оичыстого на име Щасного Анъдреикаитя Кгедеикаитя, жоны его... з дочками... во тритцати петы копах грошеи лит... *1654 Žem.*

75. Powinność chłopska w siele Rupayciach:... roboty na kozdy tydzien sam ieden po trzy dni ma iść do dworu o swoim chlebie z czym kazą... Od tych wszytkich wełdomych straz ma iść do dworu koleyna tak, gdy ktory do dworu na robote przyidzie, ten przez swoie trzy dni na tydzien straz ma odprawic... *1662 Gilvyčiai Beržėnų v.*

76. Wełdomowi moiemu dziedzicznemu Iszlin Adamowi Galni lubom był dał list iemu wolnosci dla ozenienia, iednak go waruię, przyna-

lezec ma za dziedzica sam y synowie iego narowno męskie głowy corkom moim zapisuię, a płec białą za pochoze, iako matka ich... *1676 Išlinai Kražių v. —*

Žr. 13 1 2 3 13 24 25 105, *18*181, *89*15, *122*11, *143* 6.

77. В году давно минулом от нарожэн'я Сына Бож'его тисеча пятсотъ трыдцат шостого... земянин господаръскии повету ковенского Петрашко Мицкович, отец ихъ, заставил деду тых панов Шукштъ Яну Товткгиновичу Шукште у пяти копахъ грошеи литовских подданых своихъ велдомых, купленых у брата своего Станислава Якубовича, боярына господаръского повету ковенского, лежачых в повете ковенском в поли Опитолоцком, на име Яна а Янюля Мартиновичов.. *(1536) 1584 Apytalaukis Kauno p.*

78. Покладал лист Якуба Кутовича под чотырма печатми под датою року тисеча пятсот тридцат семого... в которомъ пишет, иж Якубъ Кутович зъ жоною своею Доротою... и з дозволен'емъ блиских жоны его, Якуба Кутовича, продали велъдомого своего властного отчызного жоны его Дороты одъну службу людеи в поли Пеиксвах, двух братов... *(1537) 1597 Peiksva Kauno p.*

79. Покладал выпис с книг кгродских ковенских под датою году тисеча пятсот петдесятого... в котором описует, ижъ перед паном Яном Яновичом Кградовским, подстаростим ковенским, точылосе справа боярина господаръского повету ковенского Вита Воитеховича з боярином тогож повету ковенского Якубом Будревичом о две службе людеи велъдомых на име Мичипора Ноѣковича службу, а Ондрея, Шымка а Миколая Михневичов другую службу... *(1550) 1596 Mimaliai Kauno p.*

80. Я Ян Мартинович Мосеевича вызнавам... ровны делъ... есмо прыняли... Брат мои пан Миколаи взял собе в ровны дел имен'е Дукъшты в повете виленскомъ а другое имен'е Воикгово[1] у волости дарсунишкои в повете троцкомъ со всими людми велдомыми, з челед'ю неволною, с пашнями дворными и зо всими землями тых людеи... и ку тому взял пан Миколаи в Жомоити чоловекъ путныхъ, которы конем служат, двора Жымикголского на име Яна Вилашаитя... еще к тому взял данники на Руси в Божыне и в Забашыне... А я... взялом у Жомоити имен'е Жимикголское и Шовкатъское так же со всими людми велдомыми, з челед'ю неволною ... толъко тыхъ слугъ путъных вымаючы... Писан в Жимикголе... *1556 (1608). Plg. 143*[7].

Plg.:

81. Padotygy alba weldamai Panams wiresnimus ką skieł... *1547 Mažvydo katekizmas, Mažvydas 1922 p. 32.*

82. Nessiruppina nieka ape tai, idant tarpey ių paczių, ir iun padotunių angu weldamunių szadis s. pana Diewa, czistas teisus, erdwintunsi, a platintunsi... *1573 „Volfenbüttelio" postilė, MLLG 5, 1911 p. 149 (taip pat E. Volteris,Lietuviška chrestomatija 2, 1904 sk. 256*[3]*).*

83. Kiti karalus prałobsta, iżg grinumo sawûių wêłdamų *(p. 4*[9]*)*... Kodrin grinûsius wêldamus sawûsius wêrcze ant sawų prakeiktųių wierų *(p. 85*[42]*)*... Iźg wissų sawų wéłdamų dûs smarkų skaicziu Wieszpati Diewui sawam' *(p. 484*[43]*)*... Karalųs, sako pahonių rodżia galibę sawą ąnt' weldamu sawųiu, ir Wieszpatauia ir ragina iiems kaip' iie nor ir nůg ių nor pakłusnumo ir baimes wissamę *(p. 497*[23]*)*... Anis noris giarbiami... ir garbinami nůg wełdamuių sawųių *(p. 497*[37]*)*... Graudęna wiriasniûsius bażniczios idąnt' ganitų kaimęnę diewo iiemus paskirtą, ne kaip Wieszpataudami ąnt' wełdamų sawų: bęt' stoiąsi pawiziu kaimenes sawos *(p. 498*[2]*)*... Iżg kurios fałsziwieii moksłai didi maisztai, ir suiudinimai wełdamų priesz sawûsius karalus, Ciesorius, ir Wieszpatis kełęs krikszczionistoia: kaip anoii padonųių karias Wokioia, kurimę daugiasn'

[1] Возво.

szimto tukstąnczių żmonių misernai pamusztų *(p. 498[23])*... Nori tad idąnt' butų wiriasnibe ir weł d a m a s, Wieszpatis ir tarnas, pirmas ir paskutinis *(p. 498[30])*... Tas moksłas... vżguli... ir ąnt' karalų: Kunigaikszczių ir prakiałtuių pasaulo: kurie... tur but' ne kitoki, tiektâi kaip tarnai, sawųių weł d a mų: rupindamies wissokiu budu ape ių naudas *(p. 498[6a])*... Antigonus Karalus Macedonų... tare iam': Argu ne żinai sunau, iog karalista mųsų, yra żibas tarnawimas? iszmanidamas iog prakiałtasis ne mażiaus tur tarnaut' w e l d a m i e m u s, kaip ir iam' weł d a m i e i i *(p. 499[1])*... *etc. 1599 Daukšos postilė.*

---

84. Бачечы собе споруч... землю в е л д о м у ю и пол службы людеи пана... брата своего, променяли есмо з нимъ... на тую землю в е л д о м у ю Можутишкю и на пол службы людеи... *etc. 1564 (1575) Kupsčiai Ariogalos v.*

85. Даруем... земли в е л д о м ы е, ку тому именичку моему прислухаючие, и на тых земълях в е л д о м с к и х данники седят... *1571 (1575) Pajūris.*

86. Записую... на третеи части земли моеи властънои отчизнои... всякихъ кгрунътовъ моихъ, ку тому именичъку моему приналежачыхъ, якъ отъчызных, такъ и в е л ъ д о м ы х... *1584 Nemakščiai Viduklės v.*

Veldomka.

87. Челеди дворнои:... Михалова Еинарова Ядвига вдова з дочкою Доротою, в е л д о м к а, про убоство до двора взята. Янелова Шымкаитева Полония вдова, в е л д о м к а, в сыроств до двора взята... *1600 Kolainiai Patumšų v. IA sk. 548[31].*

Veldomski.

88. Дано имъ одмена... з третее стороны подле обрубу, в одмене даного имъ самымъ за грунты в е л д о м с к и е, з четвертое стороны подле земль, в одмене даныхъ такожъ имъ самымъ за землю ихъ в е л д о м с к у ю... *1554 (1775) Žarėnų v. AVK 24 p. 175.*

89. (Дворец) мает... вечными часы держати... так теж (с) службою людеи и землею пустовскою в е л д о м с к о ю, ку тому нашому ѳолварку прислухаючими, то ест имена тых людеи Павел а Ян Аитутовичи а Матеи Милнаитис, и зъ жонами и их и з детми, непохожые, служба, а (з) землею пустовскою, на которои седели перво того два брат'е непохожые отчичи М[и]ц[кус] а Миколаи Станевичи, которые за нас вышли проч, и тых ему... даем в моц и... то описуем, иж он мает их зъ жонами и з детми, яко своих властных отчичов, от'искивати... *1564 (1575) Kužai Pavandenės v.*

90. Зоставила есми ему половицу части земли своеи властнои материстои... и теж половицу третее части своеи в е л д о м ы х, которыхъ земль и в е л д о м ы х мне се приидет третяя част... со всимъ с тым, яко се тая половица тых землъ моих и в е л д о м ы х сама в собе мает, и з землями в е л д о м с к и м и... *etc. 1565 Pinauja Pajūrio v.*

91. Мает... дом поюрскии у Дявкгенях в моц... взяти... (з) землями в е л д о м с к и м и и данными... *1569 (1575) Pajūrio v.*

92. Именичок половицу... с челед'ю неволною на име Янелем Кутоитемъ и з жоною его Магъдею и з дочъкою Ягнешкою, и службу людеи тяглую непохожую на име Мартином Петроитемъ и з жоною его и з двема сынми — з Яном а Балтромеем, и з землею пустовскою на име Контеикишкою а Декгутишскою в е л д о м с к и м и, и з данниками и з их данми грошовыми и медовыми, жытными и овсяными, з д я к л о м и с повиноватствомъ... записую... И я... тых двух половиц тых именичок... и челяди неволнои, людеи в е л д о м ы х и данников и землъ пустовских в е л д о м с к и х никому иншому... повторе записывати не маю... *1570 (1575) Bardžiai Patumšų v. ir Seda Grustės v.*

93. Продали есмо... землю своею властную в е л д о м ъ с к у ю отчизную... на имя Алшишку... на которои земъли седит данник чловекъ волны похожи... *1571 (1575) Pavandenės v.*

94. Земълю пустовскую велдомскую урочищомъ в Слимпях... на которои первеи седел Петрь Кгрицо(и)тис Слимпис... продал есми... *1572 (1575) Kiaunoriai Kražių v.*

95. Я... бояринъ господарьски... и зъ жоною своею... продали есмо... поданому господарьскому... землю нашую власную велдомскую урочищом прозываещую Томашишку [Ко]дашевича... которую землю купили есмо у земенина господарьского... *1572 (1575) Rukai Veliuonos v.*

96. Записую... две части службы людеи велдомых непохожых... и земли пустовскои велдомскои Петрикишки Бовбля... *1573 (1575) Mastaičiai prie Paršežerio Pajūrio v.*

97. У Полукстю земля велдомская Кгридишка, на которои седитъ волныи чоловек на имя Самуияис, дани даеть на год по сороку грошеи... *1573 (1575) Palūkstis Pavandenės v.*

98. Землю пустовскую велдомскую... имен'я моего отчизного Кголвидишского... урочищом Видеикишкю, на которои земъли перво седел на зуполънои службе подданы мои Видеико с потужником своим Римъкомъ Пенекаитем... продали есмо... *1573 (1575) Galvydiškis Kražių v.*

99. Записую на вечност земълю мою властную отчизную... велдомскую на имя Шляжишку Грыцышку, на которои тепер седит данинник чоловекъ волъны похожы Амъброс... *1574 (1575) Rietavas.*

100. Я Зоѳия Станиславовна, малжонка земенина господарьского... дарую... землицу мою отчизную велъдомскую пустовскую... называемую Нутаришкю, которую земълицу делю с подданымъ его милости пана Малхера Шемета з Мартиномъ Якубовичомъ, которои землицы мне ся приходы от того подданого третяя часть... *1575 Pakražantys Kražių v.*

101. Маючи с того именеица третюю часть всяких кгрунтов пашни домовои и земли велъдомские, называемые Станелишки, и данных... которую тую третюю част именеица моего и всих земль велъдомских и данных я... ему есми завел... *1584 Paantys Viduklės v.*

102. Маючи в моцы... землю нашую власную отчизную велдомъскую... называемую двоимъ урочищомъ Римъкишъкю и Сункгаилишки, на которои тои земли нашои звышъ мененои данникъ нашъ Ян Грицевичъ тепер седел... продали... *1584 Kražiai.*

103. Даровали... есмо... двор свои властныи отчизны... на кгрунтех нашых велдомъских лежачы, прозываемы Бовбле... и з землями велъдомскими, которые маем особливе на другои стороне тых границ... *1585 Baubliai Pajūrio v.*

104. Маючы в моцы и в держанью... половицу земли пустовское велдомъское отчызное моее... называемую Павилишкю, на которои тои половицы земли моее пустовъское звышъ помененое седель перво того подданы отчызны мои на имя Павелъ Кижоитисъ... *1585 Kražiai.*

105. Я... земянка господарская... чыню явно и вызнаваю... иж што брат'я моя рожоная... поступили мне... за частъ мою, на мене правом прирожоным приходячую именеи материстыхъ, подданых двухъ велдомых непохожых материстых оселых, домами мешкаючых... врочыщомъ у Леиткоипяхъ недалеко реки Ончы, на имя Яна Мурала и з сынми его Томашом, Ясвилом а Пацомъ, з жонами и з детми ихъ, з кгрунты землеными, которых они ужывали... которые тые велдомые звыш помененые за держан'я моего иж земли опустивши з домовъ своихъ проч пошли, тогды малжонокъ мои... восполок зо мною на тых кгрунтехъ моих материстых, што тые велдомые звыш менованые пахали, збудовавшы дворец свои властнымъ накладом, обернули есмо на пашню свою дворную, а так я... дарую... тот дворец мои материсты звыш менованы... прозываемы Леиткопи, зо всим будован'ем домовымъ, которы естъ збудован и поставлен на тыхъ кгрунтехъ земленых звыш менованых материстых велдомских... *1585 Leitkapis Viduklės v.*

106. Зоставили были... кгрунту земленого земли своеи в е л д о м с к о и Кгедкговдишки, лажачого подле стены села Ловминов на врочищу речономъ Кгоидчяпилели... *1589 Karšuvos v.*

107. Кгрунты всякие в е л д о м с к и е и паробъчые, прыналежачые до того именича Буткиского, розобрали есмо... *1597 Butkiškė Ariogalos v.*

108. (Мы) земяне господарские... маючы в моцы, в держан'ю, в спокоином ужыван'ю нашом кгрунты земъленые в е л ъ д о м с к и е, нашые властные... лежачые... у волости шовдовскои межы кгрунтами Станкгоитев, урочыщомъ прозываемие Кревишки, ку имен'ю нашому Яновдовскому прислухаючые, которые кгрунты отец мои Галены рожоны, а дед мои Мартина от подданых господарских земли Жомоитскои Яна, Стася Енковичов, Яна Яновича, Петра, Миколая, Павла а Балтромея Римковичов купил собе на вечност в году прошлом тисеча пятсот пятдесятом месеца июн'я двадцат четвертого дня, на которых тых кгрунтех земленых помененых тепер данник, чоловек волны похожы, домом оседшы мешкает и дан нам платилъ... продали ... есмо... *1600 (1601) Jaunoduva Karšuvos v.*

109. Заставили... есмо именъе мое... прозываемое Лембас... и зъ землями подданскими и в е л д о м с к и м и, до того имен'я Лемба прислухаючыми и в том же полю Лембовском лежачыми... *1617 (1618) Lembas Pajūrio v.*

110. Zapozwawszy... vczesnikow o rowny dział w koniu Gintyłowym, Styrpeykowym y Kukiowym w roku przeszłym tyśiąc sześćset trzydźiestym czwartym... v sądu ziemskiego zmudzkiego w tych trzech koniach w grąćiech oyczystych rownego dźiału przysądzenia otrzymalismy, y do tego dekretu naszego wpisano było grąty w e ł d o m s k i e za ieziorem Towsołem... o ktore wpisanie tych gruntow w e ł d o m s k i c h w pomieniony dekret... nas... do tegoż sądu... zapozwali byli, tedy... nie widząc w tych grąćiech w e ł d o m s k i c h sobie żadnego przystępu... pomieniony dekret... w przysądzeniu nam rownego dźiału w grunćiech w e ł d o m s k i c h tym listem naszym kasuiemy... *1637 (1638) Telšių v.*

111. Podałem... połowicę imienicza... gruntow oyczystych w i e ł d o m s k i c h y przykupionych... poddanych ludzi ciagłych w i e l d o m o w oyczystych, czeladzi dworney niewolney... *1644 Milkantai Žarėnų v.*

112. Imienicze moie, leżące... w okolicy Penowa, gdzie teraz poddani ludzie wolni mieszkaią, ziemicę oyczystą w e ł d o m s k ą, nazwaną Podgaie Wabaliszki... ze wszystkim, jako się sama ziemia w e ł d o m s k a, poddani y przykuple maią... daruię... *1670 (1672) Pinauja Pajūrio v.*

113. Inwentarz zreiestrowania wszytkich gruntow w imieniczu naszym... nazwanego Meszkie Martynaycie Jurgiełaycie, ziem w a ł d o m s k i c h Szuszlawskich y w Bersztwach... Dwudziesta szosta (niwa) na tym dwudziestym szostym mieyscu, to iest od gruntu w a ł d o m s k i e g o alias nazwanego Szuszlawkia podle samey głowney sciany, ktora graniczy Meszkie s pomienionemi ziemiami w a l d o m s k i e m i nazwanemi Szuszlawkiem... W ziemiach w a ł d o m s k i c h nazwanych Szuszlawkiem części orome y części sianozętne ydą od sciany Medyny az do p e r w o r u nazwanego vroczyszcza Bersztwy z puszczą wielką y z gaiami, ktorey tey w a ł d o m s k i e y ziemi nazwaney Szuszlawkiem pierwsza część oroma nazwana Grudyszkie, druga część oroma nazwana Parezteszkie, trzecia część oroma nazwana Parwełka Dube Ropidas z puszczą wielką, z gaiami y sianozęcią, czwarta część sianozętna nazwana Pazemgrinde, piąta część sianozętna nazwana Vzemgrinde, szosta część sianozętna nazwana Płacioie z puszczą wielką y z gaiami, siodma część sianozętna nazwana Paapusze, osma część sianozętna nazwana Krawliszlute, dziewiąta część sianozętna nazwana Elgoie, dziesiąta część sianozętna nazwana Kułagałas, — kture te wszytkie części nazwyskami wyzey pomienione ydą z puszczą wielką y z gaiami od sciany Medyny az do p e r w o r u nazwanego Bersztwy bokiem gruntu pana Mathiasza Petkiewicza. Na vroczyszczu nazwanym Bersztwy części sianozętne poczynaią się od p e r w o r u ziem w a ł d o m s k i c h

nazwanych Szuszlawkiem, a ydą az do sciany sioła i. k. m. Sukonciow, z puszczą wielką y z gaiami, mianowicie: pierwsza częsc sianozętna nazwana Bredgawryne, druga częsc nazwana Paiudlikne, trzecia częsc sianozętna nazwana Stokiszki, czwarta częsc nazwana Parwikszrinus, piąta częsc sianozętna nazwana Podrawe, — te wszytkie częsci wyzey przezwyskami rzeczone od perworu az do pomienioney sciany sioła i. k. m. Sukonciow ydą z puszczą wielką y z gaiami bokiem gruntu pana Mathiasza Petkiewicza... *1673 Meškiai M. Dirvėnų v.* —

Žr. 3[2]*, 13*[67]*, 18*[135]*, 52*[13]*, 113, 139*[23]*, 176*[3]*, 205*[2].

114. Я Павел Александрович Монтыкгаило, земенин господаръски повету упитъского, восполок з малжонкою моею Оршулею Миколаевною Васневича... отлучывшы... купли своее... имен'я Бирженского тры земъли пустые велдомские, прозываемые одна Болчюшкя, другая Мартинишкя, третяя земля Богдана Павъловича, — тые земли вси тры пустые лежат при границы именя Понемонского... даруем... Писан у Ковне...*1590 (1592) Biržai Upytės p. CA.*

Plg.:

115. Земъли поданъское, называемои Юръкгишъки... осмую частъ... продала есми... *1597 Beržėnų v.*

116. Маючы... землю поданскую, на которои мешкает тепер подданы чоловек волны похожы... *1601 Medingėnai, KA.* —

---

117. Продал есми двое челеди своеи власнои отчизнои велъдомъскои на имя Павла а Венъцлава Яновичов Мастаитя... за дванадцат копъ грошеи личбы литовское... *etc. 1572 (1588) Pavandenės v.*

118. Даруем... невясту велдомскую Макгрету и зъ сынъми ее Кгрикгутемъ а Петрутем и што бы напотомъ медзы ними прибыло, ку тому кгрунты велдомские, прозываемые Ушъпелки... *1585 Gaudikaičiai Telšių v.*

119. Дарую... половицу... именичка моего отчизного... з людми моими отчизними велдомъскими, до того именичка прислухаючими, обоего рожаю — мужского и жонского... *1585 Viduklės v.*

120. Co się tknie czeladzi oyczystey dziedziczney, tę tak rozporządzam: Naprzod Samuela Michałowicza Szudnagaycia, ktory domem mieszka podle dworu mego y gruntow abo poł niektorych zazywa miedzy dworną pasznią, y drugich dwuch braci iego Bałtromieia y Michała Szudnagayciow, ktorzy osobnym domem mieszkaią s konca wioski ode dworu mego y gruntow osobnych zazywaią, tych trzech z potomstwem ich, kture by mieli męskiey płci, corce moiey starszey paniey Zofyi Malcherowey Monkiewiczowey y dziatkom iey naznaczam y zapisuię, a to po zywocie małżonki moiey. Takze dziewkę dziedziczną na imie Alzbietę Griguciownę Gudszuniownę teyze corce mey naznaczam. Takze Wędela Andrzeiewicza od kilku latt zbiegłego, gdzieby się kolwiek obiawiłł, teyze corce mey odyskac sobie wolna będzie. Corce moiey młodszey paniey Alsce Alexandrowey Monkiewiczowey w teyze wiosce mieszkaiących dwuch braci oyczystych dziedzicznych na imie Daniela y Stanisława Michałowiczow, Mitułayciami przezwanych, z potomstwem ich, ktore by mieli, y drugi dom o płot z nimi zostaiący, w ktorym teraz danik wolny człowiek mieszka, te dwa domy, iako spolnie z iednego grunttu napoły zazywaiące, naznaczam tak, iz gdyby się młodszy bratt tego Daniela Stanisław chciałł się oddzielic od brata, tedy danika rugowawszy w tym domu onego osadzic moze na służbie y powinnosci wełdomskiey. A iz trzeci bratt tych Mitułayciow na imie Piotr Michałowicz y z dziewką takze dziedziczną na imie Iadwigą Szudnagayciowną od kilku latt vszli ze dworu vszkodziwszy niemało, takze drugi chłopiec Adamelis Grigaytis Gudszunaytis niedawnych czasow vszedłł, tych iesliby Pan Bog gdzie obiawiłł, teyze corce moiey odyskac sobie wolna będzie... Czeladzi wyzey pomienioney, kturzy kolwiek zywi zostaną,

z domow y mieszkania ich nie maią przenosic ani dziatek ich, kture by mieli, od rodzicow do dworu brac, chyba te, ktore bez rodzicow sirotami zostaną, te we dworze wychowywac maią, lecz inaczey onych zatrzymac nie będą mogli... *1673 (1674) Guragiai Beržėnų v.*

Veldomiškia.

121. Продали есмо... част земли пустовское велдомишки на имя Кушлутышки у Умблянах за десет коп грошеи...*1559 (1619) Viduklės v.*

122. Зоставили есмо... кгрунт мои властны... отчизны... врочыщом называемы в поли Ужминиях, из велдомишкею туж в Ужминиях в одном местцу лежачою... што одно колвек отчизны моеи ест и з землею велдомишкею и што мы сами держали... *1597 Užminėjai Žarėnų v.*

123. Именичо нашое Прижкгиноите... з частю землицы Кгаилишки велдомышки, прозываемое Равшъки... продали есмо... *1601 (1602) Prišginaičiai Viduklės v.*

124. Продал есми землю мою отчыстую, лежачую... над речъкою Скурбиною в Поюру, называемую Монтвилишъки, и велдомишъки въ Скурбинах... *1606 Skurbinas Pajūrio v.*

125. Вылучаю кгрунти зарослыи, называемые Ровшъкини Кгаилишки велдомишки.. *1609 Žemygala Ariogalos v.*

126. Продали... другую част кгрунту... меновите пустовщызны велдомишок... названои здавна Кушлутишки... *1616 Kražių v.*

127. Именича... названого велдомышъки Мостивилишки Ужвеки частъ третея... на нас спало... *1618 Beržėnų v.*

128. Велдомишки част нам належачую... продали... есмо... *1624 Žarėnai.*

129. Маючы... именичо мое... шаховницами лежачое... названое Рубежоите черезъ Пурве... и на инъшых местцах межы кгрунтами инъшых участников лежачые, названые велдомышъки Товчышъки, Кгудышъки и Лавчунишъки... продал есми... *1629 Rubežaičiai Viešvėnų v.*

130. Продал... есми... кгрунту моего... на однымъ местъцу урочыщом прозываемые Лавъчынишъкес велдомишъки моръкговъ два... *1629 Rubežaičiai Viešvėnų v.*

131. Cos-my... kupili imienie nazwane Styrpeykiszki wełdomiszki ...po obudwu stronach Towsoła ieziora... tedy w tey kupi... bacząc sobie odległe... vczynilismy... frymark tymi gruntami... Jakosz... tych grątow wełdomskich... co na nas nalezało... zazywać... maią... *1638 Telšių v.*

132. Na połowice imienicza swego, nazwanego Dymaicie wełdomiszki, y na połowicy wszelakiego budowania summe sto kop groszy zapisawszy... podał. *1644 Dymaičiai Telšių v.*

133. Imienicza swoie... nad jeziorem Ponudziem Knitutiszki weldomiszki... zawiodł... *1650 Gerdžiogala Beržėnų v.*

134. Imienicze moie... iako w dworney paszni, tak (w) weldomiszkach wiecznoscią miec... zostawuię... lako w dworney paszni, tak wełdomiszek w Butyszkach... czwarta częsc ym oddana ma byc... *1652 Ošrujai Stanaičiai Beržėnų v.*

135. Grunt... połowicy moiey (ymienicza)... zapisuię.. z grunty wszeliakiemi, roznemi nazwyskami nazwanych, z wałdomiszkami, co ieno na imie moie naliezy... *1652 Mitkaičiai Telšių v.*

136. Podanyszki synowcowi memu... gdzie mieszka Krzysztoph Miadsadys (leguię)... Pannie Katarzynie... leguię wałłdomyszki[1], gdzie mieszkałł chłop ciagłły moy niewolnik, ktury ode mnie vciekł... Lieguię...

---

[1] wałłdowyszki.

podanyszki nazwane Bernatyszki, gdzie mieszka Adam Służaytys, chłop wolny pochozy... Pannie Zophyi... leguię podaniszki w Yszlinach, na ktorych mieszka Dawid Staniułaytys, człowiek wolny, drugie weldomiszki, gdzie mieszkał Ławryn Szymonaytys Mażaytys, chłop ciagły... *1668 Kražių v.*

137. Kondycia... w okolicy Niewordzianych... nazwane Juszkiszki weł domiszki... *1691 Nevardėnai Pavandenės v.*

138. Co mi zapisała była (małzonka) na imieniczu Pukie Barsze weldomiszki... w połowicę gruntow... samey zwracam... Druge kuple ... y te imienicze... nazwane także Pukie Barsze weldomiszki y to teyże małłzonce mey zapisuię... *1692 Pukiai Telšių v.* —
Žr. 113, 116[23], *167*[2].

Plg.:

139. Imienicza mego kupnego... leżące... w powiecie korszewskim, nazwane Korszewo Pookmenie, w Kozakach podan(i)ski, gdzie mieszka po ten czas poddany na jmie Stanisław Zagor, wolny pochoży człowiek... tedy te podaniszki... zastawilisma.. *1692 Karšuva Paakmenė Karšuvos v.*

Veldomišskĭ.

140. Продали есмо... половицу на себе належачую землицы своеи отчызнои велдомишскои, прозываемую Виткишкя .. *1600 Ugionys Ariogalos v.*

141. Заставили есми... кгрунты нашые велдомиские, где первеи мешкали велъдомы нашые... яко се тые кгрунты помененые велдомишки перед тым в собе мели и тепер маютъ... *1628 (1629) Batakiai Pavartis Karšuvos v.*

142. Maiąc... grunti moie... przedalem... połowicę wszystkiego... iak dworney paszny, tak y weldomiskiey... *1629 Rubežaičiai Viešvėnų v.*

143. Маючы... часть кгрунтов земълицы велъдомскои... продали ... есмо... Вольно будет и ест тую земълицу вельдомиску от нас собе проданую... дати... и дел вечысты в тои земълицы велдомискои... кончыти... *1629 Telšių v.*

193. VENTER — venteris.

1. В конъцу того ставу новъзвышъ ез мои властъны... кгвалтом посекъ и венътеры з рыбами в того езу выиявши зъсекъ... Сознанъе возного... иж онъ... у верху ставу того в конъцу виделъ езъ... и вержу з воды викиненую подле езу на берегу посечоную.. *(1582) 1585 Mastvilai Raseinių v.*

2. Маючы деи ему... шецы свои, то ест называемые вентери чотыры, вложоные у реку, прозываемую Крожонтю... выимуючы тые шеци свои называемы вентери, то пак деи... брат его... пришодшы до тое реки, где он тые сецы свои, то ест называемые вентери выимовал... и тые сеци, то ест вентери, чотыры, справленые по двадцат грошеи литовскихъ,... пограбил... *1592 Rukaičiai Kražių v.*

3. Покинувъшы в том ставе две сети свои, то ест одинъ подволочокъ а другии венцер, сами с того ставу поутекали... *1597 Mastvilai Raseinių v.*

4. Maiętnosc nazwanę Inkietry... przedali... z stawy, sztawiszczami, z sadzawkami, z ieziorami, wstępem do ieziora Inkietry y do ieziora Dury, z rzekami, rzeczkami, z iazami na tych rzekach zdawna bendącemi y inszych iezior do tych Inkietry iakimze kolwiek nazwiskiem nazwanemi y mianowanemi, a osobliwie ze wszytkimi wstępami do iezior Giedroycikich,

w ktorych wszelakiemi sięciami[1] y niewodami wielkiemi y małemi, z więcierzami, oborami, trygubicami, oborami y z brodniami, owo zgoła ze wszelakiemi do łowienia zgodnemi szęciami... *1666 Inketrai Ukmergės p.*

5. Maiętnosc... z ieziorami, ze wstępem do iezior wszytkich, do tey maiętnosci Skuduciszkiey y do folwarku Zwirbliszek z dawnych czasow należących, z rzekami, rzeczkami, w ktorych wszelakiemi sieciami, niewodami wielkiemi y małemi, więcioramі, buczami, tryubicami, oborami, owo zgoła iaki moze znalesc sposob, wolno będzie ryby łowic... *1667 Skudutiškis Ukmergės p.*

6. Koszow dwanascie, wenterow dwadziescia y hat wszystek w nocy przyiachawszy z wozami pobrał... *1677 Hornas Pinsko p. AVK 18 p. 495.*

7. Więciery 6.. *1783 Palėvenis Upytės p. AM. Žr. 10, 77.*

194. VERDEŃ — verdenė.

1. Сеножатъ межы двема речъками Судупемъ[1] и Рудупем, на третымъ местъцу сеножат над верденемъ и Рудупем под домомъ лежачую... *1618 Jonaičiai Pašilė Telšių v.*

195. VERSMALES — versmelės.

1. Na osmym vroczysczu nazwanym Rumsza Liknas przez wersmales koncęm iednym od perworu panow Łukaycow, drugim koncęm do sciany Rumszaycow, z edney strony podlie miedzy panow Gintyłow, z drugey strony pana Stephana Przałgowskiego, pułczwarta kroka... *1691 Pragulbė Laumė Telšių v.*

196. VIKSVA — viksva.

Viksovaty.

1. Druga łąka... błotnista y wixowata, mocno łozo zarosła... *1782 (1795) Rukla Kauno p. AVK 35 p. 420.*

Plg.:

2. Grunty moie... (z) dyrwanami... łąkami, borami muroznemi y osokowemi... *1665 (1667) Rudžionys Ukmergės p.*

197. VING' — vingis.

1. Reze tego (pierwszego) polya... konczą sie do uzworu, uczynionego od ziem morgowanych w zatokach rzeki Miniye... Na drugim miescu tamże w windze nad rzeką Miniyą, w koncu rez pierwszego polya wymorgowano... *1566 Asteikiai Kretingos v. AVK 14 p. 146, 148.*

2. Drugi zascianek za Jurą (w) wingu... *1571 (1616) Tauragė, IA sk. 197[11].*

3. Продалъ есми на вечност кгрунтов всяких третюю част именичка своего материстого, лежачого... у волости кгондынское, прозвыском Ковшаны, и с половицою винкгев, кгрунты, сеножати, лесы, лажачые над рекою Бобрункгою.. *etc. 1581 (1582) Kaušėnai Gondingos v.*

4. Ужыли деи есте у него, Яна Щеѳановича, кгрунътовъ его властныхъ, лежачых в земли Жомоитъскои у волости крозкои в Довкинътъловъкю врочыщомъ Калену Винкгис, которого того винъкгя кгрунътовъ земъленыхъ онъ деи Ян Щеѳановичъ в великою трудностю и з накладомъ немалымъ от подданых княжати пруского села Колиновъ дошолъ и осегънулъ кромъ помаганъя и накладу вашого; а такъ деи ты Ѳронъцу Палецъки а

[1] sięsciami. [2] Судупевъ.

ты Яне Лукашевичу, упросивъшы деи есте его, Яна Щеѳановича, в томъ винъкгю на оранъе для пожытъку своего кгрунъту оромого поля шматъ над рекою Юрою старою, на которомъ томъ кгрунъте на десеть бочокъ сеенъя жыта деи сеетьсе, на дань певъную на кожъды год давати, покул бы тотъ кгрунътъ пахали, по две копе грошеи литовъскихъ в день Всихъ Светыхъ отдавати мели, нижъли деи теперъ... не отъдали...*1610 Daukintlaukis (Dauglaukis) Kražių v.*

Plg.:

5. Za rzeką Miniią sianozęci na cwierc woza siana koszenia za wężykiem Minii w tychze rezach przedalismy... *1673 (1681) Šerpiškis Medingėnų v.*

Vingel'.

6. Сеножат... прозываемую Скредули... другим боком до винкгеля подле речки... *1600 Garyšiai Viduklės v.*

198. VITINA — vytinė.

1. Жаловалъ воитъ поюръскии Якубъ, ижъ в него немецъ Кгерулисъ загамовалъ витину с товаромъ его для мещанина жъ поюръского Анъдрея Вилькоденьтея. И панъ... на томъ зоставилъ, ижъ Якубъ на которых шкодахъ своихъ присягнеть, што ся будеть ему для Анъдрея от того немъца шкоды стало в загамованьи оное витины, то Анъдреи маеть тому Якубу заплатити... *A. 1538 Pajūris (Tauragė) Kražių v. BA 2 p. 283.*

2. Мещане ковенские Кгрикгъ Довкгиникъ, а Матеи Дворчанинъ, а Кгрикгъ Пликисъ оповедили, ижъ... мытникъ тутошнии городенскии Шлома Есковичъ взялъ з витины соли нашое дванадцать бочокъ, менячы быть за промыту... *1555 Gardinas, AVK 21 p. 2.*

3. Присылалъ... врядникъ... деречинскии... жалуючи... о томъ, ижъ деи... слугу моего властивого... поимавши до дыбы его привезалъ... и взялъ и з нимъ реистра, што на витины ходили, на которыхъ леистрахъ пятьдесятъ копъ грошеи литовскихъ описано... *1566 Slanimo p. AVK 22 p. 207.*

4. Оповедал купец виленьскии панъ Венцлав Оель на пана Арноѳля Брескекго, урадника очыжъского... ижъ деи... на весну ѳракътовалъ деи у того Анъроѳля Бреского две витины на свои попел, которые деи витины мели поднять лаштовъ петдесятъ попелу, а кгды на он час, яко того потреба вказала, панъ Брескии послал... для лядованья тых попеловъ витину одну, въ которои се только зложыло и поднела попелу лаштовъ двадцать один, а потомъ зась другая новая витина якаясь прыплыла знизу з реки Усы, в которую ж тую витину стырникъ и молодцы пана Бреского кгды взложили попелу лаштовъ петнадцать, а кгды до половицы было тое витины налядована, тогды тая витина почала тонуть с попеломъ... *1582 Mensko p. AVK 36 p. 26.*

5. Жаловал врадникъ отижъскии... пан Арноѳль Брескии на мещанина места господарьского Меньского на пана Анъдрея Ивановича Масленку о томъ, ижъ деи... сторговал деи был есми витину у того пана Анъдрея Масленъки, за которую деи тую витину мел дать и заплатить попелъ, а панъ деи Масленка прырекъ былъ добрымъ словомъ своимь тому пану Брескому, же деи собе маешъ выбрать витину, которую всхочешъ и которая ся деи уподоба, новую, межы двема наилепшую... якожъ деи панъ Арноѳль Брескии, будучы того певенъ слова и сподеваючысе быть отъ того Анъдрея Масленъки витины доброе, прохтовал деи был тую витину купъцу виленскому Венъцлаву Оелю... *1582 Mensko p. AVK 36 p. 27.*

6. Sprawcy dworów naszych Grodzieńskich... Żałowali nam wóyt, burmistrze, rayce y pospólstwo miasta naszego Grodzieńskiego o to, iż gdy w mieście naszym Kowieńskim wiciny na spust wszelakiego zboża do Królewca za swoie własne groszy naymuią, y gdy te one wiciny przyprowadzone bywaią, tedy ie ty sam, a w niebytności twoiey urzędnicy y

słudzy twoi one wiciny u nich hamuią, daiąc przyczynę, iakoby na spuszczenie zboża naszego tych wicin potrzebowali, a w tym oni krzywdę y szkodę niemałą w spuszczaniu y w prowadzeniu zboża swego podeymuią, y bili nam czołem, hospodarowi, abychmy te hamowanie wicin tych, które oni dla spuszczania zboża w Kownie naymuią, pozawciągneli... Przeto... postanowili... iż pan podskarbi na potrzebę spuszczenia zboża naszego do Królewca wicin z Kowna kazawszy maiąc do Grodna odprowadzić, iednak przed tym czasem, nim potrzeba tych wicin okazywać będzie, masz dawać znać podskarbiemu ziemskiemu za cztery niedziele, a pan podskarbi, iako się tego podiął, że iak wiele wicin y kilka razy potrzeba będzie, za oznaymieniem od ciebie y pieniędzy na zadatek posłaniem, za czasu, iako wyżey dołożono, tych wicin z Kowna odsyłać chce y do Grodna pryprowadzić każe... (*Vertimas iš rus. kalbos*). *1582 (XVIII a.) Gardinas, AVK 7 p. 93, 94.*

7. Вси речы тые... провадилъ деи я на двух витинах до Городна ... Другую витину з семи лаштов соли загамовал и пропустити не хочеть, за чымъ деи хлопов сем, которых есми был на тую витину по сороку грошеи нанял, розышлися, а осмыи стырникъ, которого есми был нанял за две копе грошеи, проч тэж пошол... *1583 Kaunas.*

8. На тую витину пятсот бочок овса и осмъ бочок муки... принял... *1589 Kaunas.*

9. Витины их и иных мещан несвижских властные и ѳрактовные з розными товары рекою Немном з Несвижа до Кролевца шли... И тепер деи тые витины свои с Кролевца назат провадечи з сол'ю и з ыншими товарами, в Кролевцу скуплеными, вшодшы в реку Немон, кгды до прикоморка юрборского пришли, тогды служебник его милости пана Лукаша Мамонича, скарбного Великого Князства Литовского, на име Ѳедор витины с товарами их и иных мещан несвижских... там у прикоморка юрборского загамовал... *1590 Jurbarkas.*

10. Ходиломъ... для припорученья шкодника.. которыи при... слузе его милости... на витине идучимъ с Кролевца до Вильна, и прошодшы Ковно ку Вильню, учынившы шкоду, то есть папугу, в Кролевцу купленую за тридцать золотыхъ чырвоныхъ, ночнымъ обычаемъ на ночлегу у Воронеи горы подъ Кгекгужиномъ украдшы, з витины утеклъ... *1596 Vilnius, AVK 20 p. 118.*

11. Rudle nowe trzy do wicin... Wicin trzy ze wszytkiemi statkami do nich należącemi, kozda z nich po kop stu groszy litt... (*1599*) *1620 Varluva Kauno p.*

12. На витинѣ виленскои Лавръ Ивановичъ вильневецъ провади до Кролевца мыла роботы виленскои брусковъ 200, поесковъ скураныхъ 200, ковшиковъ чирвоныхъ московскихъ 200, пошевокъ до ножовъ десятковъ 8...

На витинѣ Якуба Ѳеркунта, Матеи Яновичъ стырникъ, Ганусъ Шильвонтъ, мѣщанинъ ковенскии, припровадилъ съ Кролевца соли лаштовъ 8... На тои же витинѣ Ѳидрыхъ Битнеръ, мѣщанинъ ковенскии, припровадилъ съ Кролевца соли лаштовъ 2, а самого шипара соли бочка 1...

На витинѣ Жикгимонта Ѳунтанина Андрии Вальнеръ, мѣщанинъ ковенскии, провади до Кролевца полотна ковенского штукъ 2, нецекъ тузиновъ 18, талеровъ тузиновъ 15... *etc. A. 1600 Kaunas, AVK 14 p. 647.*

13. Жаловалъ и оповедалъ мещанинъ и купецъ места Ковенъского панъ Миколаи Бортъковичъ и инъшые купцы и мещане ковенъские, которые статки и витины свои маютъ на реце и порте реки Вельи, за даньемъ собе справы стырниковъ своихъ... о томъ, штожъ... прышло деи рекою Вельею с Ковна пять витинъ, якъ того пана Миколая Бортковича, такъ и иншыхъ мещанъ и купцовъ места Ковенского с товарами, то есть зъ солью и з селедцами, и станули деи подъ Соидями для отпочыванья своего... *etc. 1601 Vilnius, AVK 20 p. 173.*

14. Жаловалъ... о томъ, ижъ... идучи витине моеи з места Кролевского рекою Немном налядованую сол'ю... одно будучы сыну моему... в тои витине при иншых речах зоставъленому, которые провадилъ на тои витине немало, яко волъны шляхътичъ, на пожытокъ свои скупивъшы, то пакъ... врядник .. з мещанми и поддаными скирстонемунъскими... казавъшы витине до берегу при(сту)пити под местечъкомъ Скирстънемунъскимъ, кгвалътовне отогнавши стирника и инъшую челедъ, которая в тои витине была... пограбил з витини моеи соли шарои лаштов чотири... *1604 Skirsnemunė.*

15. Оповѣдалъ то, ижъ въ року теперешнемъ... мало деи не черезъ усе лѣто за поправованьемъ слюзы надъ моремъ подъ Лобкговомъ купцы зъ витинами на долъ съ товарами своими всякими, зъ Литвы—Вельею, а зъ Руси — Нѣмномъ, до Королевца, такъ тежъ и съ Королевца съ товарами своими портомъ воденымі витины на Русь и до Литвы у гору ити и проходити не могли... *1606, AVK 8 p. 561.*

16. Zmowiłem wićinę do Grodna od lasztow dziesiąciu abo dwunastu, od łasztu koždego po kop dwie litt., a z Grodna mamy obročić tę wićinę na żyto spolnjm z panem Janem Burniszkiem fractem zmowiłem po g. ośmiu litt. z Grodna do Krolewca; ja Mikołaj Szwabowicz mam stawić żyto spolne w Grodnie na tej wićiny solanek cztyrysta, koźda solanka po g. 15 litt. pod strych... *1608 Kaunas.*

17. Жаловали купцы и мѣщане мѣста его королевское милости Полоцкого... на земенина... пана Станислава Волкановского о томъ, штожъ... съ певного межи ними листовного зъ обудвухъ сторонъ постановенья, же они панове Яковлевичи наняли и ѳрактовали у него, пана Волкановского, три витины на спроваженье и гандель розныхъ товаровъ тыми витинами рѣкою Вельею и Нѣмномъ до Кролевца за певную суму пѣнезеи, которые то три витины онъ, панъ Волкановскии, мѣлъ имъ выставити, хоть не новые, але добрые, роскошные, водлугъ потребы направные, въ року теперешнимъ... на мѣстце певное, до пристани надъ тою рѣкою Вельею въ Вязыни перевозу Касуцкого, въ повѣтѣ ошменскомъ будучого, зъ имѣнья своего заставного Вязыни, въ повѣтѣ ошменскомъ лежачого, на первую воду, кгды люди и иные купецкие съ товарами спущати се звыкли. То пакъ деи они, менованые панове Яковлевичи, будучи певни того постановенья, зъ розныхъ краевъ рускихъ розные товары звычаиные на тые три витины, якобы могли знести, до тое пристани, перевозу Касуцкого, надъ рѣку Велью зимою дорогою доброю зъ немалымъ коштомъ спровадили, отъ того часу першую воду, кгды былъ часъ въ дорогу водную спущатисе, пильновали, готови будучи тые товары на тые витины ладовать, абы безъ шкоды до Кролевца спровадить могли; нижли онъ, панъ Волкановскии... вжо по томъ часѣ першое воды звычаиное, кгды вжо люди купецкие за часу съ товарами всѣ судами спустилисе и кгды въ рѣкахъ портовыхъ воды опадли, у во три недѣли тые три витины до тое пристани выставилъ... *etc. 1623 Viazinė Ašmenos p. AVK 8 p. 507.*

18. Sioło Mitkiszki w wojewodztwie trockim leżące: przewoz na Wilyi y myto od kupcow po groszy dwunastu od wiciny z dawnych czasow... *1645 (1752) Mitkiškiai prie Musninkų Trakų p. CA.*

19. Powinność mieszczan dolatyckich:... z wicin wodę wylewać, na ląd windować wiciny y ładować... *1652 Doliatyčiai prie Nemuno Gud. AVK 25 p. 352.*

20. Wicina s kotwicą, z zagłem, z linami, do niey przynależącemi narzędami, z łodzią... *1660 Veliuonos v.*

21. Mieszczan y przedmieszczan, kupców y wszystkich obywatelów bychowskich... rzekami... ze zbożem... y inszemi iako kolwiek nazwanemi towarami y kupiami[1] na wicinach, strugach, baydakach, komygach,

---

[1] *Išsp.*: kupcami.

promach, szkutach y na wszelakich statkach... idących... od płacenia myta ... uwolniliśmy... *1655 (1676), AVK 4 p. 179.*

22. Od przewozu y od wicin na S(więtey) rzece przechodzących, takze od strugow, iako dawny zwyczay, dochod należący isc ma... *1685 Mantrimiškiai Ukmergės p. CA.*

23. Ktory by miał na przekup (skory) skupować y z miasta wyprowadzać, by w kamienicy, w spichlerzu y na wicinie zsypano było, tedy wolno z sługami zagrabić... *1688 (1689) Vilnius, ORO 5 p. 63.*

24. Odryna do siana nowa — część z bart od starey wićiny, część z bierwion nowych... *1703 Seredžius, KA.*

25. Kupcom... wileńskim dla przykrywania tak towarów na wozach, iako y na wicinach będących, (skóry surowe) kupować wolno będzie... *1722 (1728) Vilnius, AVK 10 p. 120.*

26. Drwa wozo do wicyny, wicino przydo do Grodna; trzeba, zeby w Grodnie pilnowano, iak prentko przydzie wicyna...*1752 Pervalkas Gardino p. CA.*

27. Co zas z dozoru gospodarstwa dobrego tey ogrodniny zbywać będzie, na wiciny idące na wiosne lub w Grodnie sprzedana byc może... *1760 Pervalkas Gardino p. CA.* —

Žr. 110[1].

Polvitinok.

28. Каспер Адамович Довмонт, земенин господарски земли Жомоитское, сознаваю и чыню ведомо сим тестаментомъ... витину (*B*: вицыну) новую тепер нову справленою (*B*: справленую) и полвитинок (*B*: пулвитинок), которы там остал идучы з места Кролевецкого, зо въсими статъками до нихъ належачыми... малъжонъце моеи... *1629 Seredžius. (Dū nuorašu).*

Vicinik.

29. Boie, rany... mienili sobie stałe od wicinikow miesz(cz)anina... miasta Kiedanskiego Stephan(a) Telegi, na yme tych wicinikow ... y od inszych wicinikow teyze wiciny... *1647 Vilkija. (Plg. APh 4 p. 106).*

Plg.:

30. Czę turi žinót' iog' teip' biaurei kálba Kaunę bûdinikai ir Witinnikai kurię trielûie sûdinas ir Witines... *1599 Daukšos postilė p. 626.*

Literatūra: Th. Hirsch. Danzigs Handels- und Gewerbsgeschichte, 1858, p. 163. — Матеріялы для географіи и статистики Россіи. Д. Афанасьевъ. Ковенская губернія, 1861, p. 172, 178, 180. — Wł. Syrokomla (L. Kondratowicz). Niemen od źródeł do ujścia, 1861, p. 90-91, ir liet. vertimas K. Bizausko Nemunas nuo versmių iki žiočių, 1933, p. 44. — M. Prätorius' Deliciae Prussicae oder Preussische Schaubühne, hrsg. von Dr. W. Pierson, 1871, p. 118. — А. Сапуновъ и кн. В. Друцкій-Любецкій (изд.). Матеріалы по исторіи и географіи Дисненскаго и Вилейскаго уѣздовъ Виленской губерніи, 1896, p. 37-42 ir pried. p. 97. — Z. Gloger. Dolinami rzek, 1903, p. 50-51. — K. Forstreuter. Die Memel als Handelsstrasse Preussens nach Osten, 1931, p. 57-59. —

199. VONDERA — underė.

1. Pszenicze 3 wondery, tho yesth pol beczki targowey. Griki na krvpy 3 wondery. Jarki beczka thargowa s wąderą. Slodv pssenicznego polczwarthy wondery. Grochv wondera... Pssenicze 3 solianki z wanderą... Jarki 3 solianki z wąderą... Griki 3 solianki z wąderą... *1563 Rokiškis, IA sk. 678.*

2. Вондер великих и малых десетъ... *1592 Pakražantys Kražių v.*

3. (С) статками домовыми, то ест: вунъдер новых тры а старых одна... *1597 Balninkai Ukmergės p., IA sk. 449.*

4. Wonder małych y wielkich siedm... *1620 Antakalnis Vilniaus p.*

200. ŽAGRA — žagrė.

1. Жакгры до оран'я двои... *1612 Grūžiai Upytės p.*

2. Sochi trzy, zagry cztyry, jarzma trzy... *1779 Lamutėnai Trakų p. Prv.*

Žr. 41[8].

201. ŽARD — žardas.

1. Zardow starych 12... Zardow nowych 17, a starych 8... *1581 (1595) Tytuvėnai, AVK 14 p. 248, 249.*

2. Дровъ местцами немало высекъ, которые се годили на бервен'е и до жардъ и до огня пален'я... *1599 (Dirvėnų v. ?) Žem.*

Plg. 49[11].

202. ŽIBENTIAI — žibintojas.

1. И тамо во Креиве пятои нощи князя великого Кестоутия оудавили коморникы князя великого Ягаилавы—Прокша, што водоу давал емоу, а были ины Мостевъ братъ, а Коучюкь, а Лисица жибентяи... *XV a. (1519) Lietuvos metraščio Supraslio nuorašas, PSRL 17 p. 76, ir kituose metraščio rankraščiuose, ten pat.*

2. Жаловалъ намъ жибентаи замку Витебъского... кгдыжъ господаръ его милость до предка нашого пана Ивана Сопеги писалъ, ижъ бы ся того достаточне доведал, естлибъ не было шкодно господару и двору его милости повету вытебъского Илемъницъкому, абы тому Марку далъ тые два чоловеки Бубеньникова а жибендяева... ино то естъ шкодно господару его милости и замку Витебскому жибенътая отдавати, бо естъ межи инъшими потребнеиши господару его милости для сторожы и инъшое послуги, кгды бы господаръ его милость до замку Вытебъского приехалъ альбо тежъ и воевода, которыи на Вытебъску будеть, и для того, кгдыжъ его неслушне ему далъ, и приверънули есмо за се того то жибенътяя и зъ его землею къ двору господаръскому Илемъницъкому вытебского повету, нижли того Маръка зоставили есмо при земли Бубеньникова водле листу господаръского, ижъ то не естъ шкодно замку господаръскому Вытебъскому и тому двору Илемъницъкому... *etc. 1530 Vitebskas, BA 2 p. 15—16.*

3. Жибеньтяи, псаръцы и инъшие люди мають свои земли приданые, с которыхъ кождыи з нихъ свои службы стародавные служатъ... Жибеньтяи, узваръцы, псаръцы и инъшие люди на служъбы свои особные земли приданые мають... *1532 Vitebskas, BA 2 p. 97—98.*

Žibentiaiski.

4. Жаловали намъ вси жибеньтяи господаръские вытебъские на мещанина господарского... и на брата его... предки деи ихъ перед тымъ тую служъбу жибеньтяискую посполь з нами на дворе господаръскомъ служивали... *1530 Vitebskas, BA 2 p. 34.*

Plg.:

5. Отъ земли Жебенътяиское, Бобиницкое и Толочынское... Идучы с початку тыхъ границъ полеве земля Жебенътяиская, которую держить его мл. панъ Новскии, а поправе Горбачевская... Идучы одъ того гостинца... напротивъ границы земля Жебенътяиское, границами старыми у мохъ соснековатыи... *1630 Belyničai Vitebsko vaiv. IJM 23 p. 484, 485.*

6. По кгрунтъ его мил. п. Базылего Шапъки, названыи Жебентяевскии, и зъ кгрунтом тым, которыи упал межы села Жебенътяевъского

и межы кгрунътов панеи Яновое Бирулиное... *1635 (1637) Polohai Vitebsko vaiv. IJM 25 p. 341.*

7. Żebienciaię, mieszczania okoliczne: służba iedna Łukian Boronował kop 6,...—od Żabięciaiow, krom słobodnikow,... uczyni summa kop 50 litewskich...*1670 (1713) Usviatas Vitebsko vaiv. IJM 21 p. 83, 84.*

8. Dziesiątek Żebięciayski... *1714 Usviatas Vitebsko vaiv. IJM 22 p. 77.*

Plg. dar: IJM 19 p. 147, 423, 433; 20 p. 219; 25 p. 95; 26 p. 89.

203. ŻYBUR — žiburys.

1. Gdy sie traphi w nocy panu przyiezdzac tu gdzie blisko, powynny (mieszczanie) według dawnego zwyczaiu swego będą (z) zyburami wyiezdzacy prowadzyc... *1619 Šiaulėnai Viduklės v.*

Plg.:

2. Ohne Szibern... Mit brennenden Liechtern, noch Szieben... *Instrvction Der Kauffschultzen Vnd Willkühr des Ampts Insterburg... 1604, p. 87 (iš MLLG 1, 1883 p. 36).*

204. ŻLUKTO — žlugtas.

1. Koryto do złukta, na nim tez kubełczyk stary do złukta godny j drugi mały, co pod komin stawiają, o trzech nogach... *1613 Panevėžiukas prie Kėdainių Kauno p.*

2. Kubełek do złukta... *1637 Paverpenys Kražių v.*

3. Kocioł do żłukty wielki... *1786 Kuršėnai, MS 2 p. 73.*

4. Żłukta na chusty iedne... *1731 Kuktiškės, ORO 2 p. 110.*

5. Żłukt do chust mycia dwa... *1731 Šašuoliai, ORO 2 p. 135.*

6. Naczynie rożne gospodarskie:... złukt do chust 2,... sklut 1... *1742 Pervalkas Gardino p. CA.*

7. Żłukto do chust mycia iedne... *1747 (1796) Pūnia, AVK 38 p. 20.*

8. Żłukto do chust... *1749 Vepriai Ukmergės p. CA.*

9. Żłukto na trzech nogach iedne... *1753 Maišiogala Vilniaus p. AVK 35 p. 16.*

10. Złukto stare iedne... *1758 Panevėžys, KA.*

11. 2 żłukta do chust moczenia... *1761 Šventarečius Ukmergės p. AVK 35 p. 98.*

12. Żpisannie różnego naczynnia gospodarskiego:... żłukto jedno... *1764 Rusinovas Vitebsko vaiv. IJM 19 p. 169.*

13. Żłukto 1... *1767 Polocko vaiv. AVK 35 p. 160.*

14. Naczynie gospodarskie:... złukto 1... *1767 Šilėnai Dirvėnų v. AM.*

15. Złukta do chust mycia 2... *1768 Vasaknos Ukmergės p. CA.*

16. Remanent roznych rzeczy:... złukta dwa... *1769 Pervalkas Gardino p. CA.*

17. Żłukt do chust 2... *1773 Pinsko p. AVK 35 p. 229.*

18. Naczynia gospodarskie:... złukto iedne nowe, drugie stare... *1774 Keragališkiai Trakų p. CA.*

19. Naczynie drewniane:... złuktow 3... *1778 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM.*

20. Żłukta do mycia chust dwa... *1784 Rietavas, AVK 25 p. 502.*

21. Żłukto do chust numero iedne... *1784 Svetlėnai Ašmenos p. AVK 35 p. 446.*

22. Naczynie drewnianne:... ż ł u k t a do bielizny 2... *1785 Šilėnai Dirvėnų v. AM.*

23. Z ł o k t o 1... *1788 Jašūnai Vilniaus p. CA.*

24. Ż ł u k t o do chust iedne... *1790 (1792) Mantegališkiai Trakų p. AVK 38 p. 36.*

25. Naczynia różne:... ż ł u k t o numero iedno... *1790 (1793) Peštuvėnai Kauno p. AVK 38 p. 85.*

26. Ż ł u k t a do mycia chust sztuk dwie... *1793 (1794) Krikštėnai Vilniaus p. AVK 38 p. 190.*

27. Z ł u k t o 1... *1795 Liachavičiai Naugardo p. CA.*

28. Ż ł u k t o do prachania chust iedno... *1797 Breslaujos p. AVK 38 p. 344.*

29. Naczynia drewniane:... ż ł ó k t o iedne... *1797 Vileika, AVK 38 p. 366.*

30. Ż ł u k t o do zolenia chust iedne... *1799 Šimonys Upytės p. KTA.*

31. Wszystkim zapowiedzieć włościanom, aby popiołow nie wysypywali, a dziesiątnikom przykazać, aby co tydzień w kazdey chacie popiołu tyle, ile znaydzie, odebrał, nie odbierając popiołu na z ł o k t a potrzebnego, y takowy zebrawszy dziesiątnik popioł powinien odnieść do dwora y oddać ekonomowi... *1816 Ukmergės p. Prv.* —

Ž l u k t y n a.

32. Z ł u k t y n a 1... Z l u k t o 1... *1787 Zapyškis, KA.*

Ž l u k t o v k a.

33. Z ł u k t o w k a... *1802 Zaliesė Ašmenos p. CA.*

Ž l u k č e n j e.

34. Кублов два для ж л у к ч е н' я плат'я чорного, купленые по осми грошеи литовских... Корыто для ж л у к ч е н' я плат'я, купленое за осмъ грошеи литовских... *1600 Rusteikonys Veliuonos v.*

35. Do z ł u k c e n i a chust kubełek ieden... *1636 Traupis Ukmergės p.*

36. Do z ł u k c e n i a chust kocioł ieden... *1638 Linkuvėlė Upytės p. Plg.:*

37. Od kożdego p u n d e l a albo 18 funtow przędzy w myciu albo z ł u k c z e n i u więcej nie ma ubywać, tylko funtow cztery... *1673 Instruktarz Jana Hermanna z Niborku. PIE 2 p. 27.*

Ž l u k t a n i e.

38. Kocioł do z l u k t a n i a chust spalony zły... *1666 Ukmergės p.*

39. Z ł u k t a do z ł u k t a n i a chust 2... *1718 Starinkai Mensko p. CA.*

40. Z ł ł u k t o w do z ł ł u k t a n i a chustt 3... *1756 Veleškavičiai Vitebsko vaiv. CA.*

41. Kubełek do z ł u k t a n i a chust... *1764 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM.*

42. Kaduszka do ż ł u k t a n i a chust... *1767 Rietavas, CA.*

205. ŽOMB — žambis.

1. В томъ с в и р н е згорело... ж о н б е в дванадцат... *1599 Kiaunoriai Kražių v.*

2. Заставилом и завелом земълю мою в е л ъ д о м ъ с к у ю отчызъную... называемую (в) Таръвид'яхъ... а на тои земъли домом мешкаючы подданы

мои на име Балтромеи Радикаитис и з будован'емъ хоромин[1] домовых и гуменных, то есть: вежу, клет без подклета, гридъню, лазню, у гумне осет одну, озеродло переплотов десет, — повинен будет тот подданы Балтромеи с тои земли моеи ему, пану... повинъност всякую чынити, то ест на кождy годъ дани давати по копу грошеи литовских, а через кождy год у лете тыденъ до роботы ему до дому его алъбо где панъ Ян роскажеть, тамъ служыти и робити повиненъ будеть, а ж у м б е в ъ по десети в кождомъ году давати.. *1601 Tarvydžiai M. Dirvėnų v.*

3. Ж о м б е в шестнадцат, кожъды по грошу полскому... *1633 Beržėnų v. Žr. 13[2], 122[28].*

Plg.:

4. Повинностъ тых подданых такая ест и быти мает: на кождy год з обеюх служоб сем копъ грошеи литовских дани, две бочки овъса, сто лъну, сани лубенные на два кони, нароги двоги, до роботы летом недел десет щым росказано будет... *1611 Onuškis Ukmergės p.*

206. ŽVIR — žvyras.

1. Panu szafarzowi... ż w i r kopać... nakazał... Pan prowizor y szafarz... ż w i r et alia necessaria z naczyniem wszelakim dodawali... *1673 (1690) Vilnius AVK 10 p. 397, 398.*

2. Skrzynia do wożenia ż w i r u iedna... *1798 (1799) Kotlovas Naugardo p. AVK 38 p. 449.*

Ž v i r o v a t y.

3. Grunt z w i r o w a t o - gliniasty, w mieyscach niektórych przy czarnoziemi... *1797 (1802) Jėznas.*

207. BERTAIŃ — bertainis.

1. Zboza roznego reiestr: zyta zasianego podłego dwie beczki, ieczmieniu b e r t a y n i a iedna, owsu, grochu przetak ieden, pszenicy puł przetaka, bobu b e r t a y n i a iedna, lnu sianego b e r t a y n i a iedna, konopi b e r t a y n i a iedna, [sowe] b e r t a y n i e zasiane... *1650 Žem.*

2. Siemiania pułtorey czwierci solankowych bez b e r t a y n i a... *1674 Pinauja Boniškis Pajūrio v.*

Plg.:

3. Соли в мешку при седле чотыры б а р т а л е, кожды б е р т а л куплены по семи грошеи... *1599 Viduklės v. — Kitame dokumente apie tą pat:* Соли в ленку при седле чотыри б е р т а л е, кожды б е р т а л ь куплены по семи грошеи.

208. GOBA — guoba.

1. Нашодшы моцъно кгвалътомъ на гаи его властъны, на кгрунъте его лесомъ зарощоны... на врочыщу прозываемы Л е к ъ н и с ъ и там... почавъшы от реки Венъты ажъ до дороги, прозываемои Юдпурвеи Ж я м г р ы н д а и, протеребилъ... Возны... сознаваю... виделъ есми в лесе... прозываемомъ Л и к н а с ъ подле болота Юдпурви дерево к г о б а свежо наполы перерубано и верхъ того дерева на земъли лежыть, на другомъ местцу такъ же высоко отъ земъли дерево к г о б а наполы перерубано и верхъ там же на земли лежытъ, тамъ же неподалеко просто дерево м я д л е п и с ъ двух г о л ъ я верхи перерубаны, на четвертом местцу подле того дерева менъшых деревъ две наполы перерубаных, на пятом местцу подле того дерева недалеко дерева к г о б ы з одного пня семъ одрослеи выросльх верхъевъ пяти того[2] дерева постинано, на шостомъ местъцу тут же недалеко

[1] сохомин. [2] пого.

того дерева дерево кгоба наполы перетято и верхь тамъ же лежытъ, на семомъ местъцу тутъ же недалеко дерево такъ же кгоба наполы перетято высоко отъ земъли, на осмомъ местцу там же недалеко дерева кгобы верховъя чотыры высоко стято, на девятомъ местъцу подле того дерева такъ же кгобы верховъя чотыри постинано, на десятомъ местъцу подле того дерева недалеко подле дороги, которая дорога идетъ с Крожъ до Лукъникъ и до Ворнь, дерева кгобы верхъя чотиры постинано, подле того дерева тут же подле дороги так же на дерево кгобе колко раз втято... *1597 Karklėnų v.*

209. KABULIA — *kabulė.

1. Речеи рухомых то ест: наипервеи в съкринях... великих чепцов шест, кабулек трынадцат, простирадлъ две... *1599 Gaižuva Vilkijos v.*

210. KASIM(?) — kasimas.

1. Ниву, прозываемую Ужъэжери, надъ касикомъ[1] з одъного коньца тое нивы, з сеножатью и с пьявнемъ, прозываемымъ Вилъка пьявънисъ, а з другого коньца тоеж нивы сеножатъка надъ самымъ озеръцомъ... *1601 Daukintlaukis (Dauglaukis) Kražių v.*

211. KOMP — kampas.

Kompina.

1. Na łące kopiec, od tego tymże duktem o sznurów trzy na łące bez żadnych kompin kopiec... *1764 (1776) Reketija Trakų p. AVK 35 p. 144.*

212. KRUM — krūmas.

1. Piaty kopiec na gorze podle olszyny za krumem, ktory zowią Lubnie... *1553 (1691) Karšuvos v. AVK 24 p. 145.*

213 MIADLEPIS — medliepis.

Žr. 208.

214. MOLINELA — molynėlė.

1. Заставили... есмо... две нивы... лежачые... в поли Ромикголском недалеко местечка Ромикголского... врочыщом перва нива прозываемо Кгравже Молине... А стороны погноюв нашых нивах Станислав Щеванович молинелу мает погноити... *1617 (1618) Ramygala Upytės p.*

215 OŽEREKŠN — *ežerekšnis, ežerokšnis.

1. Сеножати моих всих половицу... которые суд под иншыми режами моими, которые идутъ через ожерекшня в долинах... *1593 Kulautuva Vilkijos v.*

216. SARTY — sartas.

Sartovaty.

1. Equum coloris sarrtowaty valoris centum florenorum polonicalium... recepit... *1641 Dorohičinas, AVK 33 p. 317.*

217. ŠERMUKŠN — šermukšnis.

1. Niwę w Liepas Kalnie pod szermukszniem Bruzyszki... vstąpilismy... *1672 (1678) Beržiai Pavandenės v.*

218. TRAMT — *tramtas.

1. Powinność:... item na gwałty albo tramty zwyczayne na dwa razy maią byc posłuszni przy chlebie i. m. xiędza plebana... *1649 (1705) Nosaičiai Batakių kleb. KA.*

---

[1] *Tur būt vietoje:* касимомъ.

II.

ŽODŽIAI, KURIE LIETUVOJE TURĖJO IR KITOS REIKŠMĖS.

219. KUL' — kūlys.

1. С кождое волоки... кулъ соломы... *1568 (1618) Žarėnų v. IA sk. 164[23], 165[36], 166[40].*

2. Powinność... słomy kulow 60... *1596 Kelmė, GKK p. 10, 11. — 1615 ten pat p. 129. — 1622 ten pat p. 147.*

3. Обелжылъ, казавшы ему на шыю впродъ кулъ соломы, а потомъ ключищо одно дерева олхового вложыть... *1613 Panikvica Gardino p. AVK 1 p. 259.*

4. W odrynie połowa słomy roznego zboza, słomy w kulach kop ze dwie, okłotu kop kilkadziesiąt... *1618 Šaukotas Tendžiogalos v.*

5. Соломы кулев копъ трынадцат... *1620 Dūkštas Vilniaus p.*

6. Słomy... wywioz kuliow kop trzy... *1644 Tautušiai Žem.*

7. Пограбили... соломы куловъ копъ шестъ, кожъды кулъ коштовалъ по два гроша полъские... *1647 Beržė Veliuonos v.*

8. Z włoki ośiadłey... słomy kule piętnaśćie... *(1645) 1736 Geldėnai Viešvėnų p. CA.*

9. A co iest słomy, iako w kulach, tak na pokarm bydłu w gromadach złozoney, y to mamy rowno... podzielic... *1650 Gaižuva Vilkijos v.*

10. Сломы з влокъ дву кулов копу... *1650 Nugariai Beržėnų v.*

11. Сломи кулов по копе з волоки... *1650 Akmenės v.*

12. Сломы по пулъ копи з влоки кулов дават... *1650 Paventys Akmenės v.*

13. Słomy długiey kulow kop dwie — stało groszy cztyrdziescie osm litt... *1651 Pernaruva Vilkijos v.*

14. Słomy kulow kop szesc, na karm słomy wozow pienc... *(1655) 1673 Pigainiai Ariogalos v.*

15. Сломы длугое куловъ копъ чотыры, за копу дано бы по золотому... *1668 Antininkai Karšuvos v.*

16. Powinnosc... słoma — kopa kulow... *1677 Kelmės kleb. KA.*

17. Słomy długiey złozoney na wierzchu tych budynkow kulow kop dwanascie, kopa po złotych dwa, czyni złotych dwadziescia cztyry... *1679 (1680) Šilelis Pajūrio v.*

18. Słomow długich kop pięc kulow... *1682 Pagerai Tverų v.*

19. Na gumniszczu zaś dwa stożki jarzynney słomy y kop dwie kulow... *1753 Sokolovas Ašmenos p. AVK 35 p. 24.*

20. Żyto... młócąc, słomę większą aby na kule wybierano... *A. 1777 Gardinas, PIE 1 p. 161.*

21. Słomy z dwoch morgow po jednym kulu... *1790 Reketė Platelių v. CA. —*

Žr. 13[10], 33[4], 222[16], 226[17], 230[16].

22. Вехал... в поля пашни дворнои... лну деветдесят кулев... побравшы кгвалтовне... отвозил... *1592 Paeglūniai Karšuvos v.*

23. Льну семен'я засееного было две бочки солянки, а нарвано шестъсотъ коп кулевъ або сноповъ... *1599 (Dirvėnų v.?) Žem.*

24. Лну... порваного, в кулях повезаного, три копы кулев... *1637 Dymaičiai Telšių v.*

25. Лну вымолочоного кулю в семъдесятъ, которы тотъ ленъ кошговалъ его копъ дванатцатъ... *1637 Augustaičiai D. Dirvėnų v.*

26. Лну нарвали кулов копу албо и болшъ... *1638 Biržulaukis Karšuvos v.*

27. Lnu... nietartego kulow kop 3 n. 15... *1778 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM.*

28. Konopi płoskuni kulow 30... *1767 Šilėnai Dirvėnų v. AM.*

29. Lnu we dworze nietartego kulo(w) 410; konopi macior. ditt. kulo(w) 79; ditto płoskoyni ditt. kul(ow) 68... *1785 Šilėnai Dirvėnų v. AM.*

Plg.:

30. За куль овса пять грошеи, за бочку овса шесть грошеи... *1559 Vilnius, AZR 3 p. 107.*

N B. Šita rusiška maišo reikšme kul *labai retai tebuvo vartojamas Lietuvos aktų kalboje.*

Kulik.

31. Podle wrot domek nowy kulekami kryty albo snopkami... *1618 Šaukotas Tendžiogalos v.*

32. Piekarnia niedawno przestawiona, kulikami kryta... Swiren stary z przyswirnem opierzonym, kulikami kryty... Odryna nowa z bierwion wystawiona, kulikami kryta... *1744 M. Baltininkai prie Varnių, KA.*

33. Staynia nowo postawiona, kulikami kryta, z szczytami... *1758 (1761) Šaukotas Tendžiogalos v.*

34. Obora kurlanska czworograniasta z dziennikiem we srzedzinie z dwoygiem wrot, zupełnych dziewięc chlewoch y chlechkow oraz dwie odryny na pokarm insimul zabudowane zawierająca; połowa oney nalezycie zabudowana y słomo ex una pod łopatą, ex altera parte kulykami kryta, druga zaś połowa in parte tylo zabudowana... *1764 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM.*

Kulevje.

35. Хлѣвъ для быдла, соломою кулевьемъ критыи... *1606 Vaišnoriškiai Ašmenos p. ASb 3 p. 68.*

Kuliovy.

36. Kulow wywioz kopy pułpiątey, na kopę po złło. 2, czyni złło. 9... Temu wzięto słomy kulowey kopę iedną, za to złło. 2... *A. 1710 Žemaitėliai Ukmergės p. CA.*

37. Ciwun... wzioł słomy kuliowey kop 2 po złł. 2, czyni tynfow 2 (złł.) 20... *1715 Aluntis Ukmergės p. CA.*

38. Słomy kulowey po puł kopy każdy z chaty dac ma co rok... *1753 Gardai Telšių p. CA.*

39. Z podworza po obydwoch stronach (gumna alias osieci) dachi na słupkach napuszczane dla składania słomy kulowey y zboza w snopach... *1755 Liepaičiai Pajūrio v. CA.*

40. Słomy kulowey kop osmnascie... *A. 1780 Palėvenis Upytės p. AM.*

41. Materyały wszystkie do tych fabryk, to iest... glinę, słomę kulową, cegłę... całą włością... przystawować są obowiązani... *1784 Rietavas, AVK 25 p. 541.*

42. Słomy kulowey kop pięć... *1788 Memežius Vilniaus p. CA.*

43. Słomy kulowey kop cztyry... *1790 (1792) Mantegališkiai Trakų p. AVK 38 p. 35.*

44. Wydaie palet, ażeby... do miasta Telsz do plebanij ze starostwa płotelskiego słomy kulowey kulow 300, z dóbr Ginteliszek rownież kulow 300 nieprzemiennie dostawiono... *1795 Plateliai, CA.*

45. Słomy kulowey ani z włoscian wybierać, ani też z krescencyi dworney — kulowey, tartei, ozimei y iarey, nikomu nie przedawać... *1797 Zasnudis Breslaujos p. AVK 38 p. 339.*

46. Słomy kulowey iest kop 15... *1797 Sudvajai Kauno p. KTA.*

47. Słomy kulowey znayduie się kop pięć... *1799 Šimonys Upytės p. KTA.*

48. Za kopę słomy kulowey zapłacono złłotych 12... *1819 Palanga, KTA.* —

Žr. 123[1].

220. LOM — laužas.

1. Подле нивы их... яблонь полную, ломов я деи накидавшы, спалил... *1604 Strėvininkai Trakų p. AVK 30 p. 270.*

2. Росказавшы вы сами... челеди своеи дворнои... запалит лом хворосту, у сеножати своеи зложоного, потомъ за тымъ запаленем того лому огон розжарывшысе пожаром пошодшы сеножат, названую Ужушылокшню... и хворосту, на дрова и плот горожен'я хворосту годного... около тое сеножати будучого, огнем за тымъ запаленемъ лому... ушкодил... *1616 Barklainiai Upytės p.*

3. Giendra Zaputkayciow(n)a... na ostatnym stopniu będąc na łomie wyznała: ieslî nie będzie pani Burbina y z swemi towarzyszkami o tak iawne czarodzieystwo sądzona y spalona, tedy juz nie będzie na swiecie sprawiedliwosci swiętey. A zatym mistrz pod nią łom gdy zapalił, tedy z wielką skruchą skonała... *etc. 1655 Raseiniai.*

221. OBIAD — pietūs.

1. Нива названа По Калъну..., з обяду тужъ сенозатка на два возы обокъ Кгедминишок... *1641 Gandriškė Lapaičiai Kiluva Pašilė Karšuvos v. Žr. 112*[22].

222. OŚ — ašis.

1. Drew s kozdey włoki osiadley po osi iedney, to iest po wozow osmiu, według dawnego zwyczaiu w kozdy rok dawac powinni... *1643 Tverų v. AM.*

2. Ex siluis, nemoribus et dumetis nostris Solontensibus vnicuique illorum per quinque orgyas vulgo osi dictas, tales, vt qualibet orgya siue os duodecim currus iustae victurae contineat, tempore opportuno videlicet hyemis per subditos bonorum eorundem exscindenda et... conuehenda concedimus et assignamus... *1646 Salantai, CA.*

3. Powinność... z włoki iedney... drew aktain albo oś zwyczayną dworną, iaiec dziesięc, syrow zmuydzkich dwa, kump ieden... *1649 (1705) Nosaičiai Batakių kleb. KA.*

4. Ian Płoksztaytys z iedney 1/3 od osi, robot, podwod y inszych powinnosci wolen za listem iego msci... *1668 Pesčiai Salantų dv. CA.*

5. Ledzie od robot, o s i, tarcic, dranic, płotow, ostrakołow wolne, na to mieysce węgle do dworu powinni dawac... *1668 Ledžiai Salantų dv. CA.*

6. Tey wyoski powinnosc:... drwa wozic z kozdey rezy osiadłey o s iednę, a iezeliby tych nie stało, ile tego potrzeba będzie... *1676 Kapsūdžiai Gondingos v. KA.*

7. Drew o s i szesc wszysci poddani gorzdowscy do plebaniey na rok zwiesc powinni. O s i miara taka ma byc: wysokosci sążen y łokiec, a szerokosci sążen drew dobrych... *1676 Gargždai Žem. KA.*

8. Powinnosc:... z włoki koździey drew o s iedną powinni do plebaniey wywiesc, wszyrź na sążen, wysokosci sążen y łokiec... *1676 Šipiliai Žem. KA.*

9. Powinnosc wszytkiey włosci:... o s i z gruntow wozic... *1680 Platelių v.*

10. Drew po dwie o s i z włoki na rok kozdy powinni zwieść; o ś powinna byc taka — sążeń szyrzyny dobry, takze y dłuzyny... *1688 (1703) Jurbarkas, KA.*

11. Powinnosc... ze dwuch włok drew o ś 1... *1690 Viekšniai Biržinėnų v.*

12. Drew na opał z włok dwoch osiadłych o s iedna... *1700 (1712) Kartenos v. CA.*

13. Ci poddani... o s i maią przywiesc na lato szesc, w zimie y do gumna ile potrzeba... *1705 Kvietėnai Pajūrio kleb. KA.*

14. Powinni z włoki osiadłey corok do plebaniey z lasow, z ktorych i. m. x. pleban naznacza, o s iedną o sążen y o łokieć ieden wdłuz y szerz... *1705 Batakiai, KA.*

15. Z włok n° 35... drew na opał z włoki iedney o ś iedna, czyni o s i 35, corok wydawac maią... *1711 Kartenos v. AM.*

16. Ustawa (poddanych) była taka:... drew na opał z kozdey włoki o ś i 2... do tego puł kopy k u ł o w rzaney (słomy)... *1715 Salantų kleb.*

17. Drew z kożdey włoki osiadłey po iedney o s i, to iest po wozow osm dobrych, nalezytych, alies sążeń zwyż y wpoprzek nalezyty stes składaiąc, w kazdy rok dawać powinni... *1737 Tverų v.*

18. Po o s i drew przez zimę kazdy z domu... przywiesc tenentur... *1742 Tirkšliai Telšių v.*

19. Drew ile potrzeba, jako do Wilumiszek, tak też do Darbian... włość powinna dowieść, nie rachuiąc o s i sześćdziesiąt, które składaią się w Połondze... *1756 Palangos v. AVK 35 p. 53.*

20. Trzy wsie, to iest Unkonty, Kłoki y Wartyniki do Worń do kuryi o s i cztery na swoich dniach zwiesć powinni; blissi zas folwarku nie wiozo o s i, ze młocić do folwarku chodzą... *1762 M. Baltininkai prie Varnių, KA.*

21. Za o s i drew 6 po z(ł). prus. 8 — eff. 48... *1767 Mišučių v. Žem. AM.*

22. Drwa na potrzebę y opał do dworu Rettowskiego całą włością corocznie kuzde woytowstwo podług wyznaczenia w dawnieyszych inwentarzach będącego wywozić y a k t a y n i a m i albo o s i a m i wydawać. Ziemianie, (sioło) Łazary (kozacy) y miasto Rettow de quo o s i a m i do dworu drew nie wydaią, za czym tedy do kommendy, w mieście Rettowie consystuiącey, wystarczać mają na chorągiew... Woytowstwo (Pograniczne) drew o s i dwanaście wywieść, które na przedmieściu Wewirzańskim złożyć mają, y kahał za kózdą o ś po złł. polskich dwanaście zapłacić tenebitur... Woytowstwo (Konczia) drew o s i dziesięć corok do dworu złożyć ma, gdzie udysponowano będzie... Woy-

towstwo (Skuka) drew o s i dziesięc na przedmiesciu Rettowskim złożyć ma... *1767 Rietavas, CA.*

23. O ś każdy włościanin według dawnego zwyczaju na dworną y folwarczną potrzebę po sążniu szerzyny y wyszyny wywieść powinien... *1770 (1795) Tirkšliai, AVK 35 p. 180.*

24. O s i drew dwie z włoki, dłużyny y szerzyny po sążniu krzyżowym, wywieść powinni, a z pół włoki po iedney o s i... *1770 (1795) Alkiškis M. Dirvėnų v. AVK 35 p. 184.*

25. Kazdy gospodarz takoz na cały rok okrągły powinien przystawić do dworu drew o s i sześć, która ta o s ma byc wy[so]ka sążen, szeroka sążen, długa sążen... *1778 Ketūnai Telšių v. CA.*

26. Drew kiedy potrzeba będzie... tedy zymową porą każdy gospodarz po puł o s i odwieść powinien będzie... *1782 M. Baltininkai prie Varniu, KA.*

27. Boiarowie starostwa Retowskiego na opał dworny maią przystawić corocznie drew, sążni trzydziescie wynoszących, wyżyni y szerzyni po sążni trzy y puł, a sążeń ma mieć w sobie łokci wilenskich trzy, y te drwa tam zwozić y składać maią, gdzie zwierzchność dworu zadysponuie; a ieżeliby tych drew skarb nie potrzebował, tedy od sążnia drew, alias wedle tuteyszey nomenklatury od o s i, po czerwonym złotym iednym zapłacić maią... *1784 Rietavas, AVK 25 p. 540.*

28. Powinność:... zimową porą drew o s i iedna podług miary żemelańskiey y pięć przasłów płotów wyprowadzić maią... *1785 (1787) Repšiai Telšių p. AVK 35 p. 462.*

29. Powinność tych podanych ut fertur z inwentarza... anni tysiąc sześćset czterdziestego szóstego... o ś drew iedna...; ad presens zaś powinność onych takowa... puł o s i drew zwieść... *etc. 1795 Šiauliai, AVK 38 p. 266.*

30. Do opału fundi, osieci y gorzelni proporcyonalnie utrzymywać się maiących z lasu Gaylanskiego za dozorem lesniczego tamecznego zwyczaiem dawnym o s i a m i czyli sążniami szczegulnie tylko do potrzeby własney gruntowey dowozić y dostarczać extra wszystkich powinnośći ciągli włośćianie będą, a to jest iesienną suchą porą powinni w oznaczonym mieyscu z suchego drzewa y leżakow przygotować, a zimową dogodną porą y drogą zwieść y w sążnie we dworze nayporządniey złozyć, nie więcey jednak nigdy, iak po iedney o s i drew na chatę ciągłą każdego gospodarza wypaść mogącey... *1799 Šimonys Upytės p. KTA.*

31. Corocznie z puszczy skarbowey po 5 o s i krzyżowego sążnia w kwadrat drzew... przywieść maią... *1806 (1824) Grūšlaukė Žem. KTA.— Žr. 18*[109].

O s i o v e.

32. Wieś Kiepurany... o s i o w e g o złote 58 grosze 28... Altaryscie kalnelskiemu... za dwie o s i drew złł. 34... *etc. 1787 Plateliai, CA.*

223. PODVAŽYĆ — pasverti.

1. Młyn dworny... gdy naprawy pilney potrzebuje... zastanawiamy, aby konieczno bez żadney zwłoki spust dobrze obwarowali y samy młyn p o d w a ż y w s z y naprawili... a że wielkiego kosztu w a ż e n i a do naprawy ten młyn potrzebuje, którego ciężar na nich się wkłada, uwalniając dwor... w płaceniu arędy do skarbu... aby jaką defelkacyą odnieść mogli, do łaski y woli samego iegomoscia to onym odkładamy... *1637 (1807). Varniai, VAK.*

Podważenie.

2. Zaleskiemu maystr(owi) za zgodzeniem podważenia stayni w Skaw(dayciach) na rękę dałem (zł.) 4... *1794 Plateliai, CA.*

Plg.:

3. Izba nowo podrzębiono... *1598 (1614) Gudiškiai Breslaujos p.*

224. PULRANIE — pusrytis.

1. Енералове... сознали, ижъ тая Кгенъдра Запутъкаитев(н)а сегодня о пулъраню тутъ в месте Росенъском в рынъку публице у дыбы... черезъ ката розъными инъструменътами была мучона... *1655 Raseiniai.*

2. Grunt... z jedney strony od pułrania granicy droga... s południa od gruntow nazwanych Płotwy sianozętnych y lesnych idącą droszką od Poworcia ku ruczaiowi, wstęty z tey drozki z ruczaykiem Intukiem... *1685 (1690) Pilsūdas Karšuvos v.*

Žr. 93[24 41 47 57].

225. VIANO — *kriena.

Žr. 13[113].

226. VOSK — vaškas.

1. Тимошъ... — бобровнику пять грошеи а пять восковъ; ... Олисеи... — бобровнику пять восковъ... *etc. A. 1490 Griežėnai Kijevo p. LMZp sk. 171 (plg. sk. 170, 172).*

2. Котелъ меденыи въ четыри камѣни безъ полдесята воска... *A. 1510 Kėdainiai, LMS sk. 23.*

3. Дани меду 10 медницъ, безмѣнъ и два воски... *1522 Jasevas, ASb 7 p. 13.*

4. С половины (службы) дани 6 восков меду... *1542 Vepriatai Gud. IA sk. 26[9].*

5. Pro vase aeneo ad servandam auxungiam ursinam ponderante lapid. 1 woskones 3 per gr. 3 Lithuanicos, facit fl. 4/24/2... *1547 Vilnius, A. Chmiel. Źródła do historyi sztuki i cywilizacyi w Polsce, I, 1911, p. 230.*

6. Воску семь восковъ, по чотыры грошеи купленыхъ, лою восковъ пять, по шести пенезеи купленыхъ... *1586 Upytės p. AVK 26 p. 316.*

7. Хмелю теж... у него взял на потребу свою восков сорок, кождый воскъ по грошу одному... Побрал хмелю восков трыдцат в грошах трыдцати... *1596 (1597) Kupiškis Ukmergės p.*

8. Kocioł stary zły wazy woskow szesnascie; kocioł drugi, w nim woskow dwanascie;... koneweczki cynowe niewielkie dwie, ktore wazą woskow pięć... *1598 Pamūšis Upytės p.*

9. Kocioł do warzenia piwa napoły s panem bratem, moia połowica przenosi kiłką woskow... V kotlarza paniey smolenskiey (Wacławowey Szemetowey) v Mikucia Ciwunowicza kocioł wielkj piwny dany przerabiac y drugi kocioł mnieyszy, wazyły oba kamieni dwa y woskow jedennascie, y tę miedz ma odyskać syn moy... *1611 Batakiai.*

10. Powinnosc z kozdey wloki... lnu po piącią woskow... *1619 (Med.) Šiaulėnai Viduklės v.*

11. Powinność... z kozdey włoky na kazdy rok... lnu pięknego woskow osm... *1628 Norušaičiai Raseinių v.*

12. Хмелю восков великои ваги двадцат — золотых два купуючы дано... *1634 Žeimis Upytės p.*

13. Kocioł mnieyszy wazy w o s k o w cztyrnascie; kociołkow małłych dwa wazy w o s k o w dziewięc... *1636 Mituva Ukmergės p.*

14. Przędzy prąsc zonki powinne po cztyry w o s k i... *1642 Ruškeliai Grūžių dv. Upytės p.*

15. Powinnosć z włoki osiadley ciahłey... lnu w o s k o w szesć... *1660 Vepriai Ukmergės p.*

16. Wszyscy poddani z kozdey t r e y n y włoki powinni w kozdym roku w iesieni dac lnu czesanego chędogiego w o s k o w siedm, a chmielu w o s k o w siedm... *1665 Plokščiai Gelgaudiškio dv. Veliuonos v.*

17. Powinnosć... z włoki ciahłey... lnu v o z k o w pięć... słomy k u ł o w kopa z włoki... *1678 Padubysys Viduklės v.*

Žr. 162[19].

Plg.:

18. Funt. Libra, pondo. W a s z k a s, funtas. *C. Szyrwid, Dictionarium... Ed. V, 1713, p. 56.*

227. ŽERDŹ — kartis (?).

1. Oranie y wyrabianie pola ma bydz tym sposobem, iz kuzdy na dzien oracz, pierwszy raz orząc polie, morg zaorać powinien, w ktorym z e r d z i trzynascie, z e r d z zas ma bydz łokci osim ryskich a siedym litewskich; drugi raz orząc polie kuzdy takowych z e r d ź i zaorac powinien na dzien pientnascie; d y r w a n y zas y odłogiem liezące pola, tudziesz pasieki nie jusz morgami, liecz ogulnie wszyscy wyrabiac powinni. *1755 Davainiškis Upytės p. CA.*

III.

NELIETUVIŠKO KILIMO ŽODŽIAI, PATEKĘ Į RAŠTO KALBĄ IŠ LIETUVIŲ KALBOS.

228. ACHTAIN — aktainis.

1. Drew z włoki achtayn, to iest wszerz y wzdłusz po sążniu... *1670 Karmėlava Kauno p. KTA.*

2. Aktaynie na swych dniach wywiesc do folwarku Dyktoryskiego podług swey dawney powinnosci... *1678 Diktariškis Viduklės v.*

3. A na ten rok idący (x. pleban) inaczey wymysłił sobie: z włoki po aktayniu, ktory się mierzy wdluz y wszerz po sazni dwa, drew wymaga y męczy ludzie nienalezycie... *1705 Švėkšna Žem. KA.*

4. Pułbeczek ieden y ohtanik... *1722 Gardai Telšių p. CA.*

5. Konopi achtayn ieden... konopi achteyn ieden... Naczynie. rozne:... achtaynik 1... *1724 Gardai Telšių p. CA.*

6. Kupiłem siemienia ahtayni 4 po 2 tynfy, czyni tynfow 8.. *etc. 1724 Šateikiai, CA.*

7. Za grochu aktayn 1 wziąłem tynfa 1... *1725 Šateikiai, CA.*

8. Zyta w nowym swirnie purow dwornych 287 (achtaynie) 3... *1726 Šateikiai, CA.*

9. Pszenicy achtayn... *1749 Liepaičiai Rietavo v. CA.*

10. Achtań czyli werdel do wymiaru zboza ieden... *1755 Liepaičiai Pajūrio v. CA.*

11. Na ten tylko rok przysiewku wyda zyta po achtaniu, jęczmienia puł achtania, owsa achtan, siemienia lnianego puł achtania... *etc. 1788 Platelių v. CA.*

12. Rozdział z maiątku po rodzicach y z dorobnego własciwego takowy, to jest: Janowi Szymuciowi bratu, dopoki przy chacie tey służyc będzie, przysiewku na gruncie dobrym puł achtania siemienia lnianego, puł achtania pszenicy, pur zyta, pur owsa corocznie przysiewać na gruncie swoim za zasługi dozwoli... *1791 Platelių v. CA.*

13. Przy przedazy Jozeff Uzut wymowił łąkę bez opłaty zadney Szyłgałowi na ten jeden rok kosić y na dwa achtanie bulwy ogrodu... *1792 Kulupėnai Platelių v. CA. Plg. 80[3].* —

Žr. 20[7], 222[3 22], 236[29].

Plg.:

14. Achtel w piwnicy... *1749 Vevriai Ukmergės p. CA.*

15. Osmina pleciona do mierzenia zboża... *1735 M. Baltininkai prie Varnių, KA.*

16. Den Winter hindurch... Achtel Holz zu schlagen und an die Memel anzufahren, das Achtel 12 Fuss hoch, 12 Fuss breit, 7 Fuss lang. — Per wissa Ziema... Aktainu Malkos 12 Pedu Aukszczio, 12 Ploczio, 7 Ilgio pakirst ir prie Némono priweszt. — Žimową porą powin-

nien wycinać Drzewa Achtanow ... i zwieśc do Niemna. Achtan powinien mieć w wyżynie bótów 12, wszerokosci 12 i wdługości 7. *A. 1814 Gelgaudiškis, CA.*

229. GRYNČOVY — gryčinis.

1. Przedawam pole Bernathu, koymynv grynczowemv... *1523 Kėdainiai, Prt 1 p. 204 (Kaim. p. 41).*

230. ILGI — ilgės.

1. Данницы: Мартин Римутаитысъ з Якубемъ на влоце, служъба.. обадва дани даią копе едне, лну 20, илкговъ гр. 2. Юркгель Касперoитысъ, данник, пол влоки ма, плати дани копе грошеи, лну десет, илковъ грошъ еденъ...

Якубъ Жилате з Петрашемъ Михалатемъ, служъба тягла... дани плацą копъ полъторы, лну дведестя, илковъ грошъ, серепъщызны гроши сорокъ...

Томаш рыбаловъ, трете неделе виненъ на роботе ходить по еднему, а на езюро каждекго дня, кгды роскажą, лну 10, илковъ гр. 1, сребщизны гр. 7... *etc. 1592 (1597) Kartuvėnai, IA sk. 334-336.*

2. Poddani... winny wydawać ku pozytkowi iey m. pisczego vrzedniczego dochodu po gr. 5/2, y do tego ylgie osobliwie, lnu dobrego po 20, po kuru, po 10 yaiec, po 10 wozow drzew... *1595 Plateliai, IA sk. 395*[31].

3. С кождои волоки неяких илков по грошу одному, льну по двацати жменеи выбралъ... С кождои волоки неяких илковъ, которых-мо николи не давали, по грошу одному, льну по[1] двадцати жменеи давати казавъшы, выбиралъ... *1595 Varputėnai Beržėnų v.*

4. Казал... подати и поступити... селу одну тивунства тверского, лежачою в земли Жомоитскои у волости тверскои, прозываемого Кгедикгяны... с подданыхъ цыншы и иншые повинности дати и полныти и во всемъ послушными быти розъказал... так тежъ стацыю и гилги выбирати и отдати ему, пану Яну Григор'евичу, маеть водле листу инвентару... *1597 Gedikėnai Tverų v.*

5. Заставили есмо подданых своих властних очыстых, домами мешкаючых... у волости бержанскои в полю Кгилвичах, названых Сыдаите... Повинностъ тых подданых прыход'ячая то ест: дани отовыми пенезы маютъ платити вси зложывшысе з одного на кожъды годъ по седми коп[2] грошеи, на роботу летом сена косити о своим хлебе мают ходити до него, пана Яроша, недел тры сполна, в подводы до Клоипеди в зиме с клачами своими о своеи страве троигомъ кождои зиме, с чым их послютъ и роскажутъ што прывести, повинни будутъ ездити, тежъ в осени повинни пана Яроша и паню малжонку его и з детми их честовати вси тры дни и илкги дават, в посылки, где потреба ему укажет з листы або с чым колвекъ коли усхочет и где колвек бы надалеи, волно будет их посылати, а данъ кождого року повинни будутъ ему отдавати на Свети Миколаи... *1617 Gilvyčiai Beržėnų v.*

6. Powinność poddanych... włosci tey wornienskiey przy każdym[3] jest opisano, nad którą żaden, jako teraznieyszy pan starosta, tak i potym będący przymuszać i wyciągać nad to nie powinien, biorąc sobie dochodu przy czynszach nie więcey, ieno od włoki osiadłey po puł złotego, od przyiennych rez albo od każdey włoki po grosze trzy polskie, co uczyni i przyidzie mu krom zasciankow złotych siedm groszy dwadziescia siedm i puł, owsa z trzech włok po beczce jedney, to jest tylko co z osiadłych uczyni beczki trzy i jedno czwartych, miarkę iedną puł i jedno szóstych, osobliwie od bojar Lembiewskich owsa beczki dwie i złotych pięc, od Wiewirzow łososi dwa y złote dwa groszy piętnascie, od magistratu przy ogólney summy kwitowego złotych sześć, — co uczyni panu staroscie krom ilgiew y

[1] подъ. [2] поп. [3] każdey.

pokłonow y akcidencyi inszych przy owsie gotowych pieniędzy złotych dwadziescia jeden groszy sześć pieniędzy cztery... *1637 (1807) Varniai, VAK.*

7. Ilgow niezwykłych a mianowicie z ciężkością poddanych woytom zabraniamy, y poddani aby nic z uciążeniem swym nie czynili, nakazujemy... *1649 Šiauliai, MS IV/V p. 849.*

8. Жаловал подданы господарски державы его милости пана Адама Рыбъского волости окъмянъскои села Кглубоков... сам от себе и именемъ всих мужов того села на... пана Адама Рыбъского, державъци того села, на пана своего, о том, же... особливе почъты, або што бы мели его честовати в есени, жыта и ечъменя бочокъ сем великих, што по две соланъки верховатые сыпатсе могут, давat[1], волу алъбо копъ чотиры платит мушут, пры том масла пундел, сыров по осмю з влоки жмуцких, на хмел сорокъ грошеи литовских; особливе самъ воитъ почъты овса, ечъменя по беце, жыта пулъ бечъки, масла пунъдел, гус, куров двое, на месо трыдцат тры грошеи литовских, хмелю два ѳунъты, што толъко вся вес повинъна была полънит;... влочобъного кокошъ з десетю яец, илъкгювъ по грошы двадцати з влоки выберают... *1650 Gilučiai? Akmenės v.*

9. Powinność chłopska w siele Rupayciach: 1. Bałtrusz Smilgis płaci na rok czynszu kop trzy gr. litt., tenze ma dać ilgiow trzy cietrzewi y garsci dwadziescie lnu czesanego... 5. Jozeph Błagnius Smilgis płaci czynszu gr. trzydziescie litewskich, tenze ilgiow parę cietrzewi, lnu garsci dziesięc... 6. Michał Peladis płaci czynszu groszy czterdziescie litt., tenze ilgiow cietrzewia iednego, lnu garsci dziesięc... *etc. 1662 Gilvyčiai Beržėnų v. Plg. 192*[75].

10. Regestr nad jnwentarz przebrania... z miasta Kroz przes lat siedm. Z dziesiątka Piotra Sznurowskiego Szawla: ... Iozefowi Grigałayciowi corok przes lat siedm brał nad jnwentarz awkciy czynszu po puł kopy, czyni złotych ośm groszy dwadziescia dwa y pieniędze cztyry; tenze płacił od ogrodu pięc groszy litewskich, potym corok po puł złotego przes lat siedm; temuz od cztyrech prętow przedtym płacił po dwa szelągi, a potym po sześć groszy nad to brał; jlgiow temuz, co przedtym płacił po sześć groszy, teraz po groszy piętnastu polskich; tenze od kramu przedtym płacił po złotych pięciu, a potym przes trzy lata brał po złotych siedm, na czwarty rok od tegoz kramu płacił po złotych piętnascie, znowu potym przes trzy lata po złotych dziesięciu, czyni co nad to wziął złotych dwadziescia sześć groszy osm... Dziesiątek Jana Giedwiła: ... Jego m. panu Wawrzeckiemu nad jnwentarz y vstawę, co nigdy nie dawalismy tego prowiantu miasto włoczebnego y kolędy, teraz j. m. pan Wawrzecki gwałtem y z przymusu kazał sobie dawac włoczebne y kolędy corok przes lat siedm, a kto nie dał, kazał kotły grabic, te kotły okupuiąc dawali po groszy piętnascie, a drudzy prosiętami wydawali, co tego czyni przes lat siedm letko rachuiąc złotych sześćdziesiąt... Dziesiątek Ambrozeia Mikołaiewicza: ... Wdowie Kasutowskiey przes lat siedm corok brał czynszu nad inwentarz po pułzłotemu ilgiow, czyni złoty ieden groszy dwadziescia dwa pieniędzy cztyry, osobliwie awkcy po złotemu, czyni złotych siedm... *1665 Kražiai.*

11. Sumę wnaszam na chłopach moych, lezących... w powiecie poiurskim okolicy nazwaney Kieberkszty, Judeykiszki, Siauteikiszki... na ktorych gruntach zwysz pomienieni chłopi domami mieszkaiący maią wszytkie podatki ode mnie z dawnych czasow postanowioną, mianowicie jenczmiona, jlgie, to wszytko maią corki moie na się odbierac... *1675 Pajūrio v.*

12. Praetensie włosci połongowskiey do jego mosci pana Hryniewicza zverificowane y trutinowane. Miasteczka Połongowskiego mieszczan osmnascie zaprzysiegło w roku tysiąc szesćset siedmdziesiąt dziewiątym za dekretem jego mosci pana Ordy y jego mci pana Manieckiego na tym,

[1] давает.

iako zapisnego przy czynszach przebrał złotych trzydziesci, ilgiow niesłusznie wymozonych, alias przy czynszach podarkow wziętych, złotych sto dziewiecdziesiąt... Za jlgie alias podarki przy czynszu, przez pięc lat wydane, cała włosć praetenduie złotych tysiąc osmset sześćdziesiąt trzy groszy dwadziescia siedm... Summa praetensy całey włosci za lat pieć złotych sześć tysiecy dwiescie sześćdziesiąt groszy dwadziescia pieć... *1680 Palanga.*

13. Anno tysiąc szescset osmdziesiątego miesiąca julij dnia pierwszego w Połondze. Przed nami Fronciszkiem Mokronoskim, kanonikiem włocławskim, proboszczem fordanskim, Mikołaiem Kroguleckim, koniuszym nadwornym, comissarzami krolowey jey msci, pani naszey miłosciwey, do starostwa Wobolnickiego y Połongowskiego destinowanemi, agitowała się sprawa j. m. pana Stefana Hryniewicza, czesnika lidzkiego, z woytami y wszytką włoscią starostwa Połongowskiego... Włosc połongowska z woytami y ławnikami wszytkiemi stawaiąc respondowali przez swego vmocowanego j. m. pana Wilamowicza, jz nie włosc połongowska j. m. p. Hryniewiczowi nie winna, ale sam j. m. p. Hryniewicz zostaie włosci winien za ich krzywdy y przebiory, ktore przez j. m. pana Markowskiego, j. m. pana Beresniewicza, dworzan skarbowych W⁰ Xª Litt., popisanych y zregistrowanych, pokazuiąc w tych regiestrach summy na ostatney karcie napisaney złotych dwadziescia kilka tysięcy, podług ktorych prosili y domawiali sie, abysmy onym przysądzili płacic y wracac... My comissarze kazalismy zaras przed sobą z regiestrow v włosci będących zniesc y zcompunowac za kozdą rzecz osobliwie, bo poniewaz w tych regiestrach wszytkich praetensij włosci do j. m. pana Hryniewicza było numero siedm, to iest: pierwsza o podwody, druga o jlgie alias podarki przy czynszu... Gdy tedy włosc nam to zcomputowawszy y znioszy nierowną summę mnieyszą podali, znaiąc sie y sami do czworu w tych dworzanskich regiestrach, na ktore nakazalismy j. m. p. Hryniewiczowi sprawic sie przed nami włosci. Ktory tak respondował, iz... jlgie alias podarki przy czynszu nie tylko w tuteyszey włosci, ale po wszytkich dzierzawach zwykli dawac hoyne, y z Połongi przed laty miewali vrzędnicy po tysiącu złotych, a teraz za dzierzenia swego j. m. p. Hryniewicz przez woyta tuteyszey włosci swiętskiego Hans Meynika w pierwszym roku dzierzenia swego wybierał czynsz z całey włosci, ktory tylko stawi wybranych y oddanych za ten rok ilgiow złotych sto trzydziesci sześć, czego regiestrami birczemi iegoz ręką pisanemi approbował, nawet y tegoz woyta samego przed nami stawił, ktory tak, a nie ynaczey zeznał; praesentował tez y drugich latt regiestra bircze czynszowe, gdzie jescze mnieysza summę w kozdym roku widziec wybraną... Insuper do przysięgi zabierał na tym, iako nad inuentarz sobie podany zadney rzeczy nie kazał wybierac y nie wybierano, y na tym, jako jlgie przy czynszu, takze oborne, to iest dochody vrzędnicze, z dawnych czasow bywały y nic nad powinnosc y zwyczay dawny nie wymisliłł y włosci nie obciązył... Włosc replikowała, jz podwody, jlgie, zapisne, kury, gęsi, jayca, owies, drwa etc. są includowane do czynszu, bo przedtym przodkowie jch płacili czynszu z włoki po złotych dziesięc, a teraz płacą po złotych dwudziestu piąciu, na czym y do przysięgi zabierali sie... My tedy comissarze... e converso do j. m. p. czesnika pretensionibus włosci połongowskiey, aby vicissim j. m. p. czesnik naprzod miasteczku w Połondze za zapisne przebrane, za jlgie, za podwody złotych pięncset piędziesiąt pięnc, Swięty ytidem złotych dwiescie trzydziescie siedm, włosci całey... za jlgie alias podarki tysiąc osmset szescdziesiąt trzy groszy 27... z reszty sobie przysądzoney na włosci zaległey potrącił et satis faciat, dekretem naszym comissarskim nakazuiemy... *1680 Palanga.*

14. Przed nami... commissarzami... stawaiąc miasteczko Połonga za przysiężonym dekretem przez ich m. p. p. commissarzow... w roku tysiąc szescset siedmdziesiąt dziewiątego ferowanym ratione praetensij do j. m. pana Stephana Hryniewicza, czesznika lidzkiego, et vicissim ex calculo ab vtrinque dostatecznie uczynionego maią liquidowanych y verificowanych

mianowicie: za zapisne z włok przyiemnych niesłusznie nad inuentarz brane, za ilgę alias podatki extorsiue wymagane, za podwody z uciążeniem vbogich nad powinnosc w dalekie drogi y nienależyte z towarem zazywane, — in summa złotych szescset pięcdziesiąt pięc, ktore iego msc pan czesznik lidzki iako vkrzywdzonym sine vlteriori disquisitione pozostaie winien... *1680 Palanga.*

15. Na zupełne woytowstwo poszylskie... daię prawo zastawne widerkaffowe przerzeczonemu i. m. p. Kasperowiczowi... Ze kładzie i. m. pan Kasperowicz złotych dwanascie sett byc należących corce swey iey m. pani Annie Kasperowiczownie Gabryelowey Vwoyniowey, a złotych szescsett swoich, tedy wolno j. m. ad proportum sumy dzielic y pozytek z corką swoią, iak w czynszu, tak w robocie y w inszych przychodach, to iednak waruiąc, aby na robotę poddani tak daleko nie chodzili, chyba, złozywszy w iedno kilka miesięcy bez roboty, mogą na tydzien iaki do budynku, na drugi do sianokosu, na trzeci do zniwa pędzic ich do j. m. pana Vwoynia, a inszą robotę tu blizey do j. m. pana Kasperowicza będą odprawowac albo tez danią opłacac, iako wola ich m. będzie, bez obciązenia poddanych. Niemniey y to wolno będzie i. m. panu Kasperowiczowi, poniewaz poddani po dwa dni z włok w tydzien robic powinni, a z pułwłoczka alias z dymu po dniu na tydzien, postanowic dla swey wygody, zeby lecie do pilnieyszych robot szli po trzy dni z włoki, a zimie w nagrodę tego tylko po dniu. Procz tego zwyczayne gwałty abo tłoki do zbierania zyta, iarzyn y ogrodow nie są bronne na dwornym chlebie, by y po dwu, po trzech z dymu, iako ktory dom moze. Czynsz lubo wszędy biorą grubą monetą, ia iednak, folguiąc tym poddanym, połowicę tylko czynszu kładę na całe woytowstwo poszylskie grubą srebrną monetą, rachuiąc złoty za złoty, a drugą połowicę mogą szelągami niebrakownemi płacic takze złoty za złoty. Termin czynszu y innych należytosci na Swięty Marcin, daley nie wlokąc. Wiele zas z włoki wydawac maią, mianowicie: kop osm czynszu wpuł grubą monetą, iako się namieniło; lnu czesanego garsci piędziesiątt; gęs iedna, kurow dwoie, iaiec dziesięc, albo pieniędzmi złoty za kury y gęs; podwoda do Rygi abo Lepawy, albo kopa za nie grubą monetą, iesli zas isc w podwodę, tedy z włoki parą koni, a z pułwłoczka iednym koniem; przy tym ilgie, włoczebne, kolenda, zapisne przy czynszu, z włok lesnych czynszu po kopie, — wszytko to, iako tez imiona poddanych y dzieci ich, y na wielu gruntu ktory siedzi, jnwentarz osobny wyraza przy tym prawie ode mnie podany... Skargi y sądy wszelkie, by tez gardłowe, rządy, stanowienie y zrzucanie woyta, ilgie, pokłony, dochod od dziewek dziedzicznych, gdy zamąz idą, co chrenem nazywaią, do i. m. należec[1] będą z tym tylko dokładem, iz gdy poydzie o gardło chłopa dziedzicznego albo o wydanie komu przez dekrett, tedy panu dziedzicznemu trzeba dac wiedziec, ktory iednak iesli nie przybędzie, aby spolnie osądziłł obwinionego, albo na swym mieyscu nie przyszle kogo na termin z mocą do osądzenia, tedy wolno będzie y zastawnikowi iednemu, nie czekaiąc na dziedzica, wysadzic sąd a konczyc prawo... I dla tego, co daią zdawna iey m. pani ciwunowey poiurskiey, dobrodzieyce pani matce moiey, titulo ilgiow lnu po garsci dwudziestu z włoki y miednicę w garncy szesc wilenskich miodu przasnego z całego woytowstwa poszylskiego, ktorego to lnu y miodu nie pusciła iey m. w zastaw, tedy y po te rzeczy nie ma nikt od nas ziezdzac, ale sami jch m. panowie zastawnicy len y miod przerzeczony przez woyta co rok do dworu Sielanskiego odeszlą... *1682 Pašilė D. Dirvėnų v.*

16. Powinnosc tego sioła Gumbokow: z kożdey włoki osiadłey po trzy kopy groszy litt., z przyiemnych włok cztyrech po kop dziewięc, a s pustych włok po groszy piąciudziesiąt lit.; z kozdey włoki osiadłey gęs iedna, kurow dwoie, podwoda raz w rok do Krolewca, jaiec dziesięc, syrow dwa, lnu czesanego funtow albo sworow cztery, za ilgie po g.

[1] nalezesc.

szesciu litt., pisczego z osiadłey włoki po g. szesciu litt., a s pustey po g. trzy litt., stroz ieden do dworu koleyno... miod napuł do dworu... za chmiel z włoki po g. dwunastu litt., słomy k u l o w dziesięc z włoki... *1687 Gumbakiai D. Dirvėnų v.*

Žr. 13[09].

Plg.:

17. Y l g i e s, pl. danina. *D. Poškos žodynas (rankr., iš išrašo Didž. liet. kalbos žodyne).*

18. I l g y s, g i û, f. pl. die Kalende, bei Prökuls gebräuchlich... *G. H. F. Nesselmann. Wörterbuch der Littauischen Sprache, 1850, p. 25.— Tas pat: Fr. Kurschat. Littauisch-deutsches Wörterbuch, 1883, p. 145.*

19. I l g ė s,-g i ų, f. pl. дань натурою, оброкъ; danina w naturze. Dóvanos: žañsys, vìštos, gaidỹs, linaĩ, veřpałas, kiaũšei, diẽnos darbýmetė, kuriùs valsčiónys põnui důda, vadìnas i l g ė s. Brólis gyvẽna tęn be jokių̃ i l g ių̃.

I l g i ó t i,-ó j u,-ó j a u, ходить по міру, нищенствовать; žebrać. Ùbagas i l g i ó po sviétą, t. y. žebravó. А. Юшкевичъ. Литовскій словарь, I, вып. I, 1897, p. 522, 523.

20 I l g ė s, ìl g ių — senų žmonių tevartojamas žodis — kasmetinis mokesnis, pagalvis. Kaip begali žmogus gyventi, kad žemė nė ìl g ių nebeatneša. *Vadokliai.*

I l g i a v ó t i,-j a,-j o, kalėdoti. Rytoj atvažiuos pas mus kunigas i l g i a v o t i. *Onuškis.*

I l g i ã v i m a s,-m o, kalėdojimas (apie kunigą). Jau artinasi i l g i ã v i m o laikas. *Onuškis. Didysis liet. kalbos žodynas (rankr.).*

231. LAVNIKAICIS — lovininkaitis.

1. Długi:... Stanisławowi, ł a w n i k a y c i o w i wayczayckiemu, poddanemu szkudskiey włosci, złotych trzydziesci polskich, w ktorych sukienka zastawiona iest... *1655 Skuodo v.*

232. PRUDEL' — prūdelis.

1. На осмомъ местцу над п р у д е л е м ъ поля моркги тры прутов двадцат семъ... *1560 Kruonis Darsūniškio v. CA.*

Žr. 91[2].

233. PUNDEL' — pundelis.

1. У возе было... соли п у н д е л и два... *1585 Krekenava Upytės p. AVK 26 p. 131.*

2. Льну пол п у н д е л я... *1596 (1597) Kupiškis Ukmergės p.*

3. Соли п у н ъ д е л и два, купленые за двадцатъ грошеи литовских... *1599 Tauragė Kražių v.*

4. Подданые ... дани две копе грошеи, меду два п у н ъ д е л и, жыта две бочъки солянъки повинни будуть давати... *1606 Linkaučiai Upytės p.*

5. Взяли они збож'я розного, то ест меновите... пшеницы наполы засеяти п у н д е л о в два, гороху п у н д е л о в тры... *1607 Skabiškis Beržėnų v.*

6. Семен'я льняного п у н д е л и осмъ, соли п у н д е л о в ъ двадцать... *1611 Lygumai Upytės p.*

7. П у н д е л до ношен'я збож'я шест, купленыхъ по чотыры грошеи литовских... *1613 Likėnai Upytės p.*

8. Повинност их:... лну п у н д е л... на кождый год повинни давати... *1614 Pašeriaukščiai Upytės p.*

9. Масła p u n d e l ieden;... масła пуł miary;... масła пуł p u n d e l a;... miodu p u n d e l ieden;... miodu пуł p u n d e l a... *1617 Šiaulių v.*

10. Масла пунъделъ одинъ... *1618 Biržai Upytės p.*

11. Повинност тых подданых:... меду мают давати пул пунделя... *1624 Linkuva Upytės p.*

12. Круп ечъменъных пундель — грошеи шестънадцатъ... *1633 Verpučiai Žem.*

13. Лну пундели тры, семеня лняного пунделов пят... *1633 Mičiūnai Upytės p.*

14. Масла тры пундели — золотых чотыры коштовало; соли пундели тры — золотых тры коштовало... *1634 Žeimis Upytės p.*

15. Stacyia tak ma byc wydawana: z włoki... pszenice pundela pułtora, grochu pundela pułtora, gryki pundel ieden, chmielu pundel ieden... *1634 Varekonys Upytės p. CA.*

16. Na skargę zasię poddanych o len, ze po pundelu dawali, mianował ten vmocowany, iz słusznie brano, pokazuiąc, iz przy cynszu powinni dac lnu pięcdziesiąt, a osobliwie kolendy według dawnego zwyczaiu po szesciu dziesiątkow, co wynosi lepiey niz pondel... *1634 Varekonys Upytės p. CA.*

17. Zasiano iarki pundelow dwa, zasiano siemienia lnianego trzy pundela... *1635 Pabiržė Upytės p.*

18. Лну в пунделях чосаного пунделов двесте десет, кожды пунделъ куповано по грошеи петдесят лит... *1636 Tirkšlėnai Pašakinė Upytės p.*

19. Powinnosc poddanych sioła Komodrzanskiego... — z tey wsi przychodzi miodu pundelow pięc... Sioło Gniawze... — z tey wsi przychodzi miodu pondel... Sioło Boiarele... — z tey wsi przychodzi miodu s połtrzecia pondela... Wełny wszyscy sprząsc powinni pondel... *1642 (1643) Pamūšis Upytės p.*

20. Krup pundeli 2, soli pundel... grochu pundeli 2... ięczmieniu pundeli 2... gryki pundeli 2... żyta czwierci 2 y pundeli 2... slodu pundeli 2... konopi pundel... bobu pundel 1... owsa solanki 3 y pundeli 2... *1656 Aknysta Ukmergės p. CA.*

21. S poł włoki... maią dac... lnu po puł pundela, chmielu puł pundela... *1658 Bernotiškis Ukmergės p. CA.*

22. Grochu puł beczki, wielagrochu pundeli dwa... *1658 (1667) Sirutiškis Ukmergės p.*

23. Zyta... beczek cztyrdziescie szesc, czwierci trzy, pundeli dwa... *1660 Užpaliai Ukmergės p.*

24. Zasiewek dworny:... siemienia lnanego pundelow dwa... *1661 (1665) Aviliai Ukmergės p.*

25. Płacą z puł włoki... lnu czesanego puł pundela, chmielu puł pundela... orzechow pundel... *1664 Panemunys Ukmergės p. CA.*

26. Konopi puł pundela, lnianego nasienia pundelow dwa... *1665 Kraštai Ukmergės p.*

27. Sioło Krewgolę... Łumbis trzyma włokę iedną, ten czynszu płaci co rok złotych sto, lnu pundelow dwa albo pieniędzmi za len — funt po groszy dziesięciu — płaci złotych trzynascie y groszy dziesięc...

W tey wsi Komodrach trzyma gruntu szmat przyięmnego Burak, za to powinien tego roku dac pundel miodu, a drugiego roku ma dawac albo dwa pundele miodu, albo złotych szesc... *1667 (1670) Brunaviškiai Upytės p.*

28. Lnu powinni byli na podstarosciego dac po nº 10 garsci, a oni co rok dawali po 20 garsci, przeż lat 3 daiąc, vczyniło lnu pundelia $1^1/_2$, a w pundliu ma byc funtow nº 20, pundel kupuiąc po zł. 6, vczyni zł. 9... *1684 Subačius Ukmergės p. CA.*

29. Maią dawać ci wszysci mieszczanie puł puda miodu y lnu dobrego czesanego puł p u n d e l a... *1686 (1708) Ludzė Latv. IJM 31 p. 418.*

30. Lnu z włoki maią dac dobrego wyczesanego dziesiątkow n⁰ 4, a w dziesiątku ma byc garsci dobrych n⁰ 10, a w p u n d e l i u ma byc dziesiątkow n⁰ 10 wagi dobrey; pieniędzmi gdyby przyszło brac za len, tedy za p u n d e l n⁰ 1 maią płacic po tynfow 3|15.. *1703 Subačius Ukmergės p. CA.*

31. Wzioł... wełny p u n d e l e 2, rachuiąc p u n d e l po tynfow 6, czyni tynfow 12... *A. 1710 Legai Ukmergės p. CA.*

32. Zyta na chleb p u n d e l 1, za to (złł.) 1 (gr.) 10... Zyta na chleb p u r o w 2, za to (złł.) 10... Mąki pszenney p u n d e l 1 — (złł.) 2 (gr.) 7... *1712 Aluntis Ukmergės p. CA.*

33. Lnu od poddanych czynszowego p u n d e l i 2, po sz. 5, czyni sz. 10... *1719 Dusetos Ukmergės p. CA.*

34. Lnu d z i a k i e l n e g o czyni p u n d e l i n⁰ 8 funt. 2; lnu za trzeci snop czyni p u n d e l i n⁰ 35 funtt. 11; dziesiątek kozdy ma wazyć litewskiey wagi funtow n⁰ 4, p u n d e l zas ma wazyc litewskich funtow n⁰ 14, co uczyni ryzkich 20... *1721 Subačius Ukmergės p. CA.*

35. Linowanie ogułem daią p u n d e l o(w) 2... *1740 Vabalninkas Upytės p. KA.*

36. Lnowanego po p u n d e l u lnu przy czynszu kazdy według ceny targowey płacic ma, aby zatym dwor na lnowanie, iako przetym iezdzili, nie posyłał... *1743 Pušalotas Upytės p.*

37. Ian Woiniuniec czynszu boiarskiego (zł.) 40, tenże lnu p u n d e l daie y len skupuie... *1749 Kraštai Ukmergės p. CA.*

38. Kazdy gospodarz starać się ma, aby lnu p u n d e l od funtow berlinskich dwudziestu pięciu do dworu oddał... *1758 Davainiškis Upytės p. CA.*

39. Dac lnu p u n d e l i 2... kazdy po funt. 30... *1768 Vasaknos Ukmergės p. CA.*

40. Czynszy podymne lnem dworowi opłacać powinni, daiąc p u n d e l ważący funtow dwadzieście pięć po złotych ośm... *1795 Dagiliai Ukmergės p. AVK 38 p. 227. —*

Žr. 18[200 205], 34[7], 56[13], 93[35], 103[3 9 11], 131[6], 204[37], 230[8], 236[13].

Plg.:

41. Масла пол п у н ъ д а, соли камен, круп претак, гороху чверт бочки... *1599 Laigiai Rietavo v.*

234. REJA — reja.

1. Gumno:... r y i e dwie s tokiem naprzeciwko siebie, porządnie zbudowane ze dwoima wrotami y po dwa skoblia żeliazne dlia zamykania... *1631 (1632) Griežė Telšių v.*

2. Gumno y oborz(a): wrota wiezne do gumna dranicami kryte, r y ż e dwie sz tokami słomą pokryte z bierwienamy wkoło obtoczone, iedna nowa,... a druga stara; s k u n i a do zboza składania stara z dwoymi wrotami, v ktorych zasczepki zelazne... *1632 Gaurė Telšių v.*

3. W tym gumnie: r e i a z bierwion, do ktorey r e y drzwi na drzewianach piętach, a weysrzodku pieć gliniany, a do toku tey r e y wrota stare, słomą kryta... r e i a s tokiem z bierwion, słomą krite... *1636 Gardai Telšių v. CA.*

4. Овса в р и г и зложоного возовъ десет, могло се с тых десети возовъ бочокъ осмъ умолотити... *(1612) 1637 Oškėnai Dirvėnų v.*

5. Gumno:... r y i a s tokiem wybitym, do ktorego toku wrota na biegunach z dranic robione, do r y g i drzwi na biegunach, piec w r y g i

z cegły murowany, w końcu r y g i słomy[1] na tyle wpuł nałozono... *1637 Paverpenys Kražių v.*

6. Gumno w swym ogrodzeniu: r y i a do młocenia zboza, koło tey r y i poł z bierwion budowany, słomą pokryty;... *1637 Padubysys Kražių v.*

7. Z drugiey strony gumna... osiec takze z bierwion y z wierzchnią r e i ą takze z bierwion... *1639 (1662) Grimziai Pavadaktys Žem.*

8. R y i a wielka s tokiem do młocenia y s komorkami około... *1644 Tautušiai Tendžiogalos v.*

9. W gumnie r e i a s tokiem dobrym z bierwion... *1650 Pašakiai Veliuonos v.*

10. Gumno z ogrodzeniem około płotami iedłowemi, w ktorym r e i a iedna ze wszystkim, iako na to należy... *1652 Ketūnai Telšių v. CA.*

11. W tymże gumnie r y i a (*B*: riia) wielka nowa s tokiem, słomą kryta... *1655 Padubysys Raseinių v. (Du nuorašu).*

12. Gumno: r y i'a s komorką boczną y s tokiem, wrota zamczyste, drzwi dwoie wrot na biegunach; stodoła wielka do składania zboża y siana; plewnia zamczysta, dłuzyny sązni trzydziescie, drzwi troie niezamczyste; r y i e stara y s tokiem, w ktorey bydło stawało; szopy dwie dlia schowania roznego... *1661 Tryškiai Žem.*

13. Gumno, gdzie r e y dwie, iedna przeciw drugiey... *1668 Gardai Telšių v. CA.*

14. Gumną stoy, w ktorym gumnie r e y dwie przeciwne, naprzeciwko tych r e y odryna z balek budowana do skladania siana... *1668 Menčiai D. Dirvėnų v.*

15. Budynek gumienny: r e i a — sam zrąb stary, tok chrostem pleciony — juz się obaliłł płot, dach dziurawy... *1673 Dabikinė D. Dirvėnų v.*

16. Dwor Szkudzki z budynkami wszelakiemi, ... oborami, r e i a m i, przepłotami... *1673 Skuodas Žem.*

17. Gumno, w tym gumnie r e i a z tokiem... *1676 Viekšniai Žem. KA.*

18. W gumnie odryna z chrostu dziurawa, druga na słomę opadła trzecia do młocenia z chrostu, przy ktorey r e i a z bierwion do suszenia... *1677 Linkuva Kražių kleb. KA.*

19. W gumnie osiec iedna z r e j a m i dwiema... *1709 Gardai Telšių v. CA.*

20. Gumno y r e i a do młocenia zboża, przy tym y odrynka... *1711 Kartena, AM.*

21. Do gumna idąc odryna stara y dach stary ciekący. Podle niey, druga odryna z płotu grodzona z s(t)arym dachem. R e j a z bierwioni, drzwiczki na biegunach zelaznych. Gumno same, to iest osieć, z chrustu, grodzona z starym dachem. Te gumno dokola ogrodzone płotem... *1715 Platelių kleb.*

22. W gumnie... r e j e dwie nowe z tokiem we srzodku do młocenia obszernym y kominkami murowanemi, słomą kryte... *1721 Tirkšliai Žem.*

23. Osiec z r e i ą alias łaznią do suszenia zboża, piec w niey z cegiel y z gliny robiony z kamieniami, drzwiczki z desek na biegunach... *1725 Rietavas, CA.*

24. Na tymze gumnie osiec stara z chrustu sciany zagrodzone, słomo pokryta, w ktorey r e j a do suszenia zboza z drzewa budowana

[1] słomy koncu rygi.

y piec gliniany z kamienmi do palenia drew, u teyze r e j drzwi na biegunach drewnianych... *1747 Tübinai Šauduvos v.*

25. Gumno sama z bierwion, intus r e j a, drzwi do gumna, tak do r e y dobre na biegunach, dach potrzebuie reparacyi... *1762 M. Baltininkai prie Varnių. KA.*

26. Osieć y odryna figurą siekierkowatą zabudowana z drzewa dobrego y dachem dobrym, wrota do osieci, r e i y odryny z desek szczepanych... *1789 Mončiai arba Juodupėnai Palangos v. CA.*

27. Gumnisko, na którym osieć z r e i ą y dwoma zastronkami, do którey wrot dwoie, iedne z frontu podwóyne, drugie wtył poiedynkowe, y do r e i takoż poiedynkowe na biegunach, piec y kominek z gliny dobry, dach z prosta kryty, dobroci mierney... *1796 Upyna Karšuvos v. AVK 38 p. 123.*

28. Osiec wielka nowa przebudowana z dachem słomianym nowym, drzwiow do niey podwoynych na biegunach dwoie, w toku kominek z gliny, w r e y piec z cegeł... *1804 Gintalai Žem. KA.*

29. Niedalieko tego dworca r y i e dwie barzo złe, zgniłe y oszarpane, miedzy r i i m i tok ieden do młocenia zboza... *1611 Gliebava Upytės p.*

30. Sam dwor:... gumno: r y i e dwie przeciwko sobie s tokiem, drzwi do nich, z bokow tych r y i komorki... Folwark Gronkowszczyzna:... gumno: r y i a jedna s tokiem... *1642 Grūžiai Upytės p.*

31. Druga piekarnia, ktorą na r y i ą obrociłem do gumna — kop dziewięc groszy dwadziescia ieden... *1642 Pamūšis Upytės p.*

32. Gumno nowo przebudowane, w ktorym r y j a s tokiem, komorami dwiema... *1652 Dagiliai Ukmergės p. (netoli Rokiškio) CA.*

33. W gumnie r i y a s tokiem, komorkami dwiema na plewy... *1652 Beičiai Ukmergės p. (netoli Rokiškio) CA.*

34. Wszedszy w gumno tok wielki nowy słomo kryty, do niego wrota wiezdne wielkie s tarcic robione, proboy żelazny; po koncach tego toku r y i e dwie z piecami w ziemie murowanemi, drzwi na biegunach z zaszczepkami żelaznemi... *1677 Pabiržė Upytės p.*

35. Folwark Szulciszki, budynek:... gumno z r y i ą starą... *1705 (1708) Žeimelis Upytės p. IJM 31 p. 427.*

36. Budynek:... gumno y r y i a... *1705 (1708) Slontiškiai Upytės p. IJM 31 p. 429.*

37. Od... chlewu niedaleko osiec nowa z r e j ą... *1758 Panevėžys, KA.— Žr. 43[68-74], 74[58].*

Plg.:

38. Folwark tuż pod zamkiem, w którem budowanie stare:... r y i e do suszenia zboża dwie... Folwarek Hossoński... Budowanie:... r y i a iedna... *1599 (1781) Rėzytė Latv. IJM 27 p. 137, 141.*

39. Gumno ze dwoma r i g a m i staremi, z wrotami, podłym dachem nakryte; dwie odrynie przy r i g i... *1692 (1693) Feimanai Latv. IJM 31 p. 396.*

40. Za oboro r y i dwie z tokiem, od r y i idąc po lewey ręce piekarnia... *1713 Marienhauzas Latv.*

R e i n i k.

41. Wójtów, podwojskich, r e j n i k ó w, leśniczych, gdy j. m. p. ekonom odmienić znajdzie przyczynę, uwiadomić pana o potrzebie odmiany onych ma... *1782 Sarija Polocko vaiv. PIE 1 p. 233.*

235. SKUNIA — skūnė.

1. Mianuiąc, yz by nie mogła miec drogi do gumna y do wody y tez swirna, skuni y stayni... a odmiany nie przymuiąc, mnie woznemu y stronie oswiadczałł... Budowania skuni, obor w tak krotkim czasie założonym nie podołac przeniesc... oswiadczałł się... *1644 Lepaičiai Rietavo ir Pajūrio v.*

2. Skunia wielka do składania zboza, wrot do niey dwoie, trzecie tylne... *1655 (1662) Tendžiogala Jasnagura Tendžiogalos v.*

3. Zkunia na składanie zboża dobra... *1678 Padubysys Viduklės v. Žr. 43[51], 234[2].*

236. VERPEL' — verpelė.

1. Do piwa werpeli dwie... *A. 1650 Gardai Telšių p. CA.*

2. V Walentego Kałwaycia w Leykimach samodziału pięc łokci y gryki werpel... V Grundala w Leykimach jęczmienia werpel... *etc. 1655 Gintilaičiai Telšių v.*

3. Regestr, ktorzy piwo robili w miasteczku Tryszkach po ustaniu plagi Panskiey powietrza morowego... Z woytowstwa powirwickiego: Michał Rymarz werpel słodu ieden, Matyasz Lulis werpeli dwa słodu... *etc. 1662 Tryškiai Žem.*

4. Regestr spisowania czopowego miasteczka Layzewskiego... piwa robienia: Augustyn Gryczaycis słodu werpeli dwa, tenze słodu werpeli dwa... *etc. 1662 Laižuva Žem.*

5. Masła czwierc — zło. szesc... Masła werpel — zło. szesc... Masła werpiel zło. szesc... *1666 Gineliškiai Telšių v.*

6. Grochu werpelow trzy... grochu werpeł ieden... grochu werpelow dwa... grochu werpel ieden... krup jęczmiennych werpel ieden... *1666 Viekšniai.*

7. Zboze mianowicie: zyto solanek cztyry, jeczmieniu jedna solanka werpeliow pięc, owiecz solanek trzy, grochu werpelia jedna, bobu werpelia [jed]na, pszenicy werpelow trzy, siemienia pułtory werpeli... *1667 Rubežaičiai Viešvėnų v.*

8. Zyta werpell — czyni złotych dwa... *1667 Ližiai prie Salantų.*

9. Za werpel sledzi złotych szesc grubą monetą... *1672 Plateliai.*

10. Bałthromiey Domeyko włoki 1/3, dani f. 5, tenże dziakła zyta werpel, owsu werpel... *1676 Myliai Viekšnių kleb. KA.*

11. Oddano zyta werpel, iarki drugą werpel, ... owsa pułtorey werpeli... *1677 Sutkaičiai Telšių v.*

12. Mąki zytney werpelow dwa — złotych dziewięc, mąki owsianey parzoney puł pura — złoty ieden, berła w ziarnie miary okmianskiey werpele dwa — złotych dziewięc... *1677 Vidaučiai Beržėnų v.*

13. Słodu poł werteli niemletego, a werpel zmeltego we dwuch złotych, soli białey puł pundelia we dwunastu gr., gryki pułtorey werpeli w cztyrdziestu groszy... oszacowano... *1677 Giniočiai Telšių v.*

14. Parobek zyta swego werpel zasiał... *1679 Kolainiai.*

15. Owsa solanka jedna — złotych dwa... Owsa beczki dwie — złotych cztyry... Owsa werpele trzy — złoty groszy piętnascie... Piwa beczka iedna — złotych cztyry... Piwa werpei jeden — złoty... *1679 Plateliai.*

16. Siemienia werpel wiekszsnianskiey miary... *1682 Balėnai Telšių v.*

17. Miodu werpel cały y w inszych naczyniach pułtora werpela, to iest dobrey zmudzkiey patoki, kosztuiące złotych szescdziesiąt... Miodu werpel, to iest czwierc beczki, wzięli... kupiony za złotych dwadziescia dwa groszy piętnascie... Sledzi werpelow pułtora, za ktore

dał złotych dziewięc... Jęczmienia werpelow alias korcow dwanascie po złotych cztyry, czyni złotych cztyrdziescie osm; owsa werpelow alias korcy trzydziescie pięc po złotych dwa, czyni złotych siedmdziesiąt... Pszenicy werpeli dwa po złotych siedmiu — złotych cztyrnascie... Pszenicy werpela alias korcow pułtora za złotych dziesięc groszy piętnascie... Grochu werpel ieden za złotych cztyry... *1685 Viekšniai.*

18. Jarki werpel, owsa werpel łuknickiey miary... *1685 Dubiniai D. Dirvėnų v.*

19. Słodu werpelow 9 zł. 22/15... Słodu solanek $4^1/_2$ zł. 22/15... Zyta werpelow 2 zło. 5... Zyta solanek 2 zło. 10... Owsa werpelow 2 zło. 3... Owsa solanek 6 zło. 18... Pszenicy werpel 1 zło. 4... Pszenicy solanka 1 zło. 8... *etc. 1688 Tryškiai.*

20. Pszenicy werpela puł — zło. 2... Pszenicy werpel 1 — zł. 4... Pszenicy solanka 1 — zło. 8... Ieczmienia werpelow 4 — zło. 10... Ieczmienia werpelow 20 — zło. 50... Ieczmienia solanek 2 — zło. 10... Zyta werpelow 4 — zło. 10... Zyta solanek 2 — zło. 10... Owsa werpelow 8 — zło. 12.. Owsa werpelow 12 — zło. 18... Owsa werpelow 100 — zło. 125... Owsa werpelow 46 — zło. 69... Owsa werpelow 60 — zł. 75... Owsa werpelow 72 — zło. 90... Owsa solanek 2 — zło 5.. Owsa solanak 7 — zło. 17/15... Owsa solanek $3^1/_2$ — zło. $8|22|^1/_2$... Owsa solanek 3 — zło. 6... Owsa solanek 4 — zł. 8... Owsa solanek 80, czyni zł. 160... Owsa solanek 6 — zło. 18... Krup werpel 1 — zło. 3... Grochu werpel 1 — zło. 2... Słodu werpelow 2 — zło. 5... Słodu werpelow 6 — zło. 15... Słodu werpelow 5 — zło. 10... *1689 Tryškiai M. Dirvėnų v.*

21. Werpel zyta, werpel jarki po złotemu y gr. dwudziestu... Dwa werpele zyta po dwa orty... *etc. 1692 Gudiškiai Telšių v.*

22. Za cząstkę gruntu od zazywania corok obiecawszy po werpeli owsa łuknickiey miary dac, od latt trzynastu zadnego roku nie dali... *1699 Luokė Žem.*

23. Statkj:. werpeli małe 2... Zboże plebańskie: żyta solanek 5, ... grochu werpel 1, iarkj miara siadzka 1... *1700 Seda Žem.*

24. Naczynie plebanskie:... beczek do piwa 5, werpel 1... *1705 Gargždai Žem. KA.*

25. Naczynie ruchome: ... werpelow pięc... Siemieni werpelow trzy... *1709 Gardai Telšių p. CA.*

26. Grochu werpeli dwa, bobu werpeli dwa... zyta pułtora werpela... *1710 Gardai Telšių p. CA.*

27. Werpeliki małe 2... Grochu werpel... *1717 Seda, KA.*

28. Siemienia werpel... *1735 Seda, KA.*

29. Werpelow starych cztery, aktayń do mierzenia zboża ieden... *1738 Plateliai, Platelių kleb. dokum.*

30. Masła starego od lat trzech werpelow 15... Naczynie rożne gospodarskie:... werpelow dębowych co z masłem 15... *1753 Šilėnai Dirvėnų v. AM.*

31. Masła werpelow 27... *1767 Šilėnai Dirvėnų v. AM.*

32. Werpel do masła bicie s klamko zelazno... *1785 Ketūnai Telšių p. CA.* —

237. VOITELIS — vaitelis.

1. Item ciz zagrodnicy w swoich, a nie dwornych dniach, bez naymnieyszey dworney praepeditiey powinni na ratusz kowienski co rok w iesieni wczesnie, a zimie sanną drogą tak wiele drew przywiesc, azeby az

po Wielkiey Nocy z potrzeby ratuszowi było y stalo, w czym woytelis zagrodnikow przestrzec powinien y do wozenia nakazywac według dawnego ante et post hostilitatem zwyczaiu, sobie wiadomego. Item siano dla szafarza mieyskiego kowienskiego w sianozęciach, na to wyłączonych, bez naymnieyszego dwornego omieszkania powinni ciz zagrodnicy w swoich, a nie dwornych, dniach, za daniem sobie znac przez woytela, skosic, zgrabic y do szafarzow mieyskich coraz zwiesc. Item ciz zagrodnicy podczas gwałtowney przypadaiącey wody, za daniem sobie znac przez woytela y za widomoscią dworu, powinni, wiele ich będzie potrzeba, na gwałt sine mora do młynow mieyskich wynisc y ratowac... *1700 Kauno Freida, CA.*

NB. Matyti, Kaune vaitu tebuvo vadinamas miesto vaitas, o Kauno miesto valsčiaus vaitas, kurio žinioje buvo Kauno miesto ūkininkai, — vaiteliu.

IV.

PRALEISTI SĄRAŠUOSE IR KELI NEAIŠKAUS KILIMO ŽODŽIAI.

238. APIRUBIS — apirubis > obrub.

1. Przy tym spirbis[1] nazwany Paruskolnie, gdzie wychod wychodzi Bredupes, z iednego boku mieszkania [---]tka, koncem tego apirubia Gryszpilis, drugim koncem o wies Giedroyc[iow] opiera także o granicę y miedze Pukiele, koncem od niego do Dowznog[iow] opiera— granicę tego apirubia... *1684 Paruskalnis Tendžiogalos v.*

Plg.:

2. Сеножатъ... в томъ же полю, прозываемая Апрубасъ, над стеною села Подевъ... *1597 Meiliškis Tendžiogalos v.*

239. APLĘKIET — *aplanketas, aplanktis.

1. Высек... дерева смородинового и лешыного, на олобле и на обренчы до дровни одного, дванадцат... *Apie tą pat*: Drzewa wysieczonego ... zliczyłem pni dwanascie czeremkowego y lesczynego, na oloble y na aplękiety do sani godnego... *1644 Beržėnų v.*

240. BOLTUŠNIK — baltušininkas.

1. Был описанъ Лашъко Хоминичъ балтушникъ, яко поручникъ ... заплатит гроши... *1578 Mohilevas, AVĶ 39 p. 112.*

2. Cerdones vulgo bołtuszniċy dicti vt contenti sint solo artificio suo nec in mercaturas et labores pellionibus et mercatoribus tantum seruientes et competentes sese intrudant... Denique alii cerdones vulgo koziemiacy, garbarze, bialoskornicy suis quoque artificijs quae cuique competunt contenti itidem esse debent... *1603 Vilnius, SGV 1 p. 148.*

3. У селе в Ячунах Мис Яновичъ... и брат их четверты Павел Яновичъ у Вилни у болтушника, служба;... *1618 Deltuva Ukmergės p.*

4. Towary, rzemiosłowi safianickiemu służące, zgodne, na targu, to iest: kozłowina, baranina,—u różnych mieszczan y kupców będące, aby kożemiacy, bałtusznicy, którzy nie uczyli się tego rzemiosła safianiczego, na żółte, czerwone y czarne nie ważyli się kupować y robić... *1666 Vilnius, AVĶ 10 p. 77.*

5. Towary, rzemiosłu safianickiemu służące y zgodne, na targu pospolitym, to iest: skory kozłowe, baranie, cielęcie, łosie y sarnie, wilcze, — co nie zgodne do futra, u rożnych mieszczan y kupcow, iako w samym miescie, tak y po zabramiu, w Łukiszkach, w Snipiszkach y na Antokolu, co zgodne na biało, żółto, czerwono y czarne, tylko bez dziegciu, przez żadney przeszkody od garbarzow, bołtusznikow, przekupnikow, tatarow, żydow, wolno kupować... Także z bałtusznikami wolno do kupca przyść y na swoię rękę baranie skory odebrać y kupić; a choć by się zdarzyło y bez bałtusznikow, to tylko na swoię rękę odebrać, a im co należy zostawić... *1688 (1689) Vilnius, ORO 5 p. 63.*

---

[1] *Tur būt klaida vietoje*: apirubis.

6. Wykupuiąc skurki baranie od bałtusznika dał tynfa 1... *1715 Alota Ukmergės p. CA.*

7. Miasteczko Tauroginy:... Józef Gaywenis bołtusznik... Wieś Widziuny:... Kazimierz Gasiunas bołtusznik... *1731 Tauragnai Vilniaus p. ORO 2 p. 96, 107.* —

Boltušnicki.

8. Которы панове до рады не были:... болтушъницъкого старосты Аникея Артемовича... *1578 Mohilevas, AVK 39 p. 121.*

9. Аниско Дешковичь жаловал именем сына своего Опанаса на мещанина могилевского Антона Акулинича, иж сына своего дал былъ у науку ремесла болтушницкого на рок целыи... якож на рок мел грошеи пятдесят дат... *1580 Mohilevas, AVK 39 p. 291, 601.*

10. Варстатъ балтушницки подданого пана Конского небощыка Мися, костуючы копъ трох... *1636 Užuvermenis Upytės p.*

11. Oznaymuiemy... iż sie przytoczyła... sprawa y acta miedzy uczciwemi mieszczany mohilewskiemi rzemiosła bowtusznickiego Zienkiem Kowszewnikiem, Oniskiem Charkowiczem y inszemi.. actorami, a uczciwym Jurką Choroszawką, nazwanym cechmistrzem kusznierskim, y adhaerentami iego... pozwanemi, o to, że oni... sine scitu magistratus et civitatis... ważył sie, in praeiuditium przywileiu starego, na cech ych służącego, nowe porządki, cechu kusznierskiego należące, wynaydowac y stanowic y one od nas confirmowac, includuiąc w nie frauduluter kusznierzow y samych bowtusznikow za oczewistych, tamże w cancelaryi kładąc, o co ich iak prosbą żadną o to nie zażywali... tak y rzemiosło ich z niemi, kusznierzami, daleko rozne, niepodobne y niestosowne maią... Bacząc to, iż się dostatecznie pomienieni pozwani ze wszystkiemi kusznierzami y bołtusznikami nie zniesli y consens magistratu mohilewskiego na te artykuły nie zaszedł... ten przywiley... znosimy... nakazuiąc, aby magistrat, stosuiąc się do inszych cechow, consens swoy dał, żeby artykuły cechowe kusznierze y bołtusznicy dla dobrego porządku cechowego postanowili... *etc. 1636 (1637) Mohilevas, IJM 9 p. 279—281 (plg. 253—264).*

12. Ia Theodor Jackiewicz, przezywaiemy Bezmienkow, rayca y cechmistrz rzemiosła kusznierskiego, spolnie z Panfiłem Omielanowiczem, rzemiosła bołtusznickiego cechmistrzem, swoim y wszystkiey braciey naszey rzemiosła kusznierskiego imieniem skargę... przekładamy na pana Hrehorego Tarasowicza... cechmistrza krawieckiego, o to, iż on z kilką braci swoich rzemiosła krawieckiego... naruszaiąc przywiley iego krol. mosci, cechowi kusznierskiemu od dawnych czasow nadany, czapki rożnym futrem podszywaiąc y onymi... ku niemałey przeszkodzie y uszczerbkowi w robocie y pożytkach rzemiosłu kusznierskiemu, handluiąc y przedaiąc, cech kusznierski do szkod... przywiodł... *1663 Mohilevas, IJM 10 p. 333 (plg. p. 318—320).*

13. Żądali nas, magistratu, garbarze y bowtusznicy miasta iego krolew. mosci Połocka... abysmy onym, iako magistrat, pozwolili o otrzymanie y utwierdzenie woli y łaski iego krolewsk. mosci... przywileiem na porządek między niemi cechu ich rzemiosła garbarskiego y bowtusznickiego, aby przykładem miasta głownego stołecznego Wilna y inszych miast iego krol. msci uprzywilieowanych porządek cechowy między sobą mieli... *etc. 1683 (1684) Polockas, IJM 6 p. 298, 299.*

14. Woiewoda... czynie wiadomo tym postanowieniem, według którego cechy do ratusza powinności roczney hiberny wnosić powinni:... cech krawiecki, kusznierski, baltusznicki, szmuklerze tal. bit. 30... *1721 Vitebskas, IJM 26 p. 59.*

241. DUMBLO — dumblas.

1. Сажавъку... роскопатъ велели, якожъ кгроблю тое сажавъки роскопавшы, воду с карасями выпустили с тое сажавки, погноп з неи думбло

беручы и до огородов своих пять возовъ того гною звезли, шкоду в роскопаню кгробли, воде выпущоной и в думъбле выбраномъ на две копе грошеи литовских... пополнили... *etc. 1671 Geišiai Raseinių v.*

242. DVORVICIE — dvarvietė.

1. Iedną rezę, ktora ydźie przez uzupis, z edney strony od gruntu weł d o m a mego na ymie Balesaycia, z drugiey strony Palekiszek danikiszek... drugą rezę pochodzącą przez d w o r w i c i e, z iedney strony gruntu poddanego mego na ymie Balesaycia, z drugiey strony takze gruntow poddanskich Palekiszek... trzecią rezę zostaiącą przez wies moią Dubinską... zastawiłem... z budynkiem domowym y gumiennym, na tey połwłoce gruntu będącym iuz chrominami staremi opadłemi: wieżę iedną z n u m o g o ł e m, piekarnię, łaznię, klec, ozierzodła przepłotow trzy... *1694 Vaiguva Užvenčio v.*

243. KOIŠENA — kaišena.

1. Забрал... секир чотыры, свердлы два, струг, к о и ш е п у, долоты два... *1590 Vilkijos v.*

244. KRAJANIE.

1. Powinnosc tych poddanych: ci wszyscy poddani... powinni są posiłac a n t r y n i k o w pieszo na robotę dwa dni począwszy od Swiętego Jerzego az do Wszytkich Swiętych; na gwałt, iako do k r a i e n i a na żyto, tak na iarzynę y do gnoiu wozenia z włoki tak przyiętey y osiadłey po dwa robotniki trzy dni chodzic maią, do siana koszenia z włoki po dwa robotniki takze trzy dni chodzic maią, do grabienia siana, do zęcia zyta takze y iarzyny z włoki po trzy robotniki trzy dni chodzic maią; w podwody do Rygi krom roboty po dwa z włoki na rok trzy razy iezdzic maią; straz tych poddanych, iako przedtym, tak i teraz ma byc; wełny wszyscy ci poddani dwa p u n d e l e sprząsc powinni, a iesliby wełny nie miał, tedy powinni bendą Inu pod tąz wagą sprząsc; takze osobliwie Inu z włoki po dwa w o s k i sprząsc powinni bendą... *1642 Pamūšis Upytės p.*

2. Powinność tych poddanych zz kazdey służby: począwszy od Swiętego Jerzego aż do Wszytkich Swiąt po dwa na kożdy dzien krom poniedziałku, a od Wszytkich Swiętych do Swiętego Ierzego po iednemu z czym roskażę; osobliwie latem na kozdy tydzien po trzy z każdey służby po dwa dni powinni iść gwałtu, iak wiele może być soch wołow, do k r a i a n i a na zyto, y do zniwa także na gwałt po iednemu dniu; straż koleiną; podwodo do Rygi, do Wilna albo do Kowna dwa razy do roku; zz każdey służby ieczmienia po dwie solanki trzęsionych rownych bez wierzchu; od każdey białey głowy zameżney po dwa dziesiątki Inu... *1643 Barklainiai Upytės p.*

3. Powinnosc tych wsi, to iest Ratynik, Bingaylow y Krewgolow extraordynaryna okrom roboty: gwałty s kozdey puł włoki do k r a i a n i a na jarzynę dwa dni, do zasiewania jarzyny dwa dni, do koszenia siana dwa dni, do k r o i e n i a na zyto dwa dni, a do zęcia zyta cztery dni, takze do zencia jarzyny cztery dni, z włoki zas do zięncia zyta y jarzyny po osmiu dni maią chodzic, a do jnszych wyzey opisanych robot po cztery dni... *1667 (1670) Brunaviškiai Upytės p.*

4. Powinność... takowa: z kozdego pułwłoczka poczowszy od Swiętego Ierzego az do Wszytkich Swiętych z u n t r o n i k i e m pięc dni iednego tygodnia dworowi, a drugi tydzien sobie, z konmi, z wołami, a ktury konia nie ma, tylko z wołami robic maią, od Wszytkich Swiętych bez u n t r e n i k a, tylko po iednemu robotę odprawowac powinni będą; z kozdego pułwłoczka po dwoie kurow y po dwa dziesiątki Inu... gwałty trzy dni do k r a i a n i a zyta po iednemu tylko, trzy dni do zyta zęcia po dwuch, drugie trzy dni do iarzyny zęcia po dwuch, do siana koszenia trzy

dni po iednemu, do siana grabienia trzy dni po iednemu, — to się w robotę y na dni dworne rachowac nie ma... *1672 Deltuva Ukmergės p.*

Pokroit'.

5. На кгрунте огородников.. свежо дырвана покроеные и побо(ро)нованые може быт на тры части солянъки и болшъ... *1650 Žemygala Ariogalos v.*

Žr. 44³.

245. LIPINA — liepinė.

1. За.. поле далом... небожчыку пану Яну Грыгор'евичу Орвиду ручницу и липину меду пресного... *1595 Gardė Padubysys Kražių v.*

2. Моцон будет... въ тых пущах, лесех и борех .. дров, хворосту, липины, лыка и иншых речей, дерев, бервен... брат... *1614 (1615) Jotainiai Upytės p.*

3. Miodu przasnego lipinek siedm... *1635 Gilvyčiai Beržėnų v.*

Plg.:

4. Bobu lipowek szesc... Ięczmienia solanek trzy y dwie lipowki... Bobu lipowek trzy... *1639 (1662) Grimziai Pavadaktys Žem.*

246. MELIE — mėlys (*pl.*).

1. Laskę między wrotami, przy któréj lasce szeląg y nici lazurowe, vulgo melie, porzuciwszy, sama odeszła... *1701 Joniškis Šiaulių p. JVŽ p. 195.*

247. ORTAI — artojas.

1. Оручы подданым моим... с тых нив обеюх ортаев моих... выгнал.. якож... при тои же ниве Над Еикренем пры ортаех стоечы мне ... похвалку..., на здоров'е мое учынил... *1603 Daukintlaukis Kražių v.*

248. OTOSE — atasajos.

1. Два поврозы, которые на переде колеси, по два грошы; за отосе чотыры, которые коштовалы шест грошеи... *1643 Upytės p.*

249. OZADZE — pasturlakai.

1. Я в' ю огнем запалил, в которои я в' и немало речеи згорело, то ест: ечменю в я в' и внесеного переплоты два, озадзеи збожа розного бочокъ петнадцат... *1593 Mačiukai Žem.*

2. Ozadzia roznego zytnego, ięczmiennego, pszennego, owsianego mogło byc beczek wilenskiey miary dwadziescia, ktore stało złotych pięcdziesiąt... *1653 Balčiai Viduklės v.*

250. PAJOGA — *pajoga.

1. Powinność... poddanych:... ledną tylko drogę do Lipawy lub do Rygi odbywać powinni iuz na rok, a iesliby nie iechali w takową wyrażoną podruz z towarem lub z czym dwor każe, tedy kazdy... z chaty powinien zapłacić dwa tallary... Posyłki, jak się zowią wulgari lingua paiogi, nie daley iak o mil dziesięć powinni odbywać... *1806 Šiaulėnai Žem.*

251. PEVO — pieva.

1. На осмом местцу сеножати альбо пево... досталосе... моркговъ тры... *1595 Pašilė Karšuvos v.*

252. PODUIS.

1. Заставилъ... есми... служъбу людеи свою... подданого моего, мешъкаючого домом и кгрунтом... в поли Куръшах, прыслухаючого до именя и

двора моего Ромикголского, лежачого... в поли Ромикголскомъ, на име Чяпа Миколаевича Антанженця, служъбу... которая тая служъба людеи звышъ помененая... мает и повинна будет с польслужъбы людеи на роботу ходити о своим хлебе то естъ от Светого Юр'я свята рымского ажъ до Всих Светых самовторъ, одынъ з волъми от понеделъку ажъ до недели, а другии подую в тры дни с клачою и с чым роскажетъ тыден одынъ на роботу ходыти мает, а другии тыденъ дома собе тот подданыи робиты маетъ, а у зиме од Всих Светыхъ до Светого Юр'я по одъному чоловеку на роботу ходыты маетъ; а з другое пулслужъбы людеи тот поменены подданы мает и повиненъ будет дани давати на кожъдыи годъ по две копе грошеи литовъских, в подъводы, где ему роскажет, повиненъ будет ехаты... *1612 Kuršiai Upytės p.*

2. Заставили есмо... пол службы людеи нашых... с таковою его повинност'ю, то ест летнего часу мает тот подданы... на полслужбы мешкаючы одного тыдня почавшы от понеделку аж до недели ходит (с) сохою, з волмы абы щымъ роскажет, а в другои недели подую с по два дни один, меду четвертую част медницы, жыта пол бочки ромикголскои меры, в подводы один раз до Вилня, а други раз до Ковъна и где щымъ росказет... *1624 Linkaučiai Upytės p.*

Žr. 122[7].

253. ROGOIŠ — ragaišis.

1. Rogojszem z truciznq okarmiła... *1692 Žagarė Šiaulių p. JVŽ p. 185.*

254. ROZA.

1. Lnu vmowionego na włosci za dolny s pustoszy, kturego nie brano, z miasteczka wszyscy dadzo dobrego w rozach wyczesanego pundelow 2, z Biłan kozdy od siebie krom czynszowego po pundelus kupcem pundel. 5... Osobliwie czynszowy brac y za czasu zakazac wszydkim podług zwyczaiu y opisania w ynwentarzu len czysty wyczesany w rozach... *1719 Subačius Ukmergės p. CA.*

Rozovy.

2. LEN ROZOWY Y KWITOWE. Stosując się do dawnieyszych inwentarzow y lustracyinego anni 1765, ktore dla exaktorow czynszow w star. moim obworowały z kazdey chaty lnu rozą jednę alias funtow 5 y kwitowego szostakow trzy, te nieodmiennie w swoim zostawac powinny stanie, ale tak: z woytowstwa lebanskiego y mazuchnowskiego kazdy gospodarz lnu rozą y kwitowego tynff ieden dawac ma tylko z gruntu, na ktorym siedzi, oprocz jezeli zascianek lub łąkę trzyma — dawac od tego nic nie powinien, oprocz takze szostaka jednego, ktory juz nie woytom, jak przedtym, ale skarbowi należeć ma, y drugiego szostaka na xiędza do kościoła wobolnickiego, z woytowstwa zas okonskiego z kazdey chaty juz nie rozą lnu, ale kwitowego szostakow 5, oprocz takze szostaka do skarbu na sprawienie osękow wioskom y szostaka na xiędza, dawac powinni będą. Od tey powinnosci y woyci nie są wolni, ale wraz z drugiemi lnu rozą y kwitowe dawac mają Arędarze partykularni po wioskach, jako y generalni, tak kwitowego kazdy po tynfie jednym przy oddawaniu kazdey rathy dawac obligantur. *1767 (XIX a. pr.) Vabalninkas Upytės p. KTA.*

255. RUDONAJE.

1. Powinnosc poddanych w arędę zawiedzionych...: roboty dworowi na rok do żęcia żyta niedziel dwie, do koszenia siana niedziel dwie, do żniwa iarzynnego zboża niedziel dwie od Swiętego Ierzego aż do Wszytkich Swiętych z puł włoki samowtor kozdy gospodarz z koniem, o do wożenia gnoiu także niedziel dwie sam ieden robotnik z koniem, do budynkow stawienia y w podwody według potrzeby; czynszu gotowemi

pieniędzmi z puł włoki kożdy po kop osmiu; zboża — żyta solanekę, ięczmienia solankę; kurow dwoie, gęs iedną; lnu dobrego pięknego czosanego dobrey wagi litewskiey p u n d e l z puł włoki ma oddawac; lnowane osobliwie; r u d o n a i e zwyczayne; słody wyrabiac według potrzeby;... włoczebnego z puł włoki powinni dawac po dziesiątku... *1680 Barklainiai Upytės p. (Paskutinis sakinys originale tur būt buvo prirašytas).*

256. SAKTA — sagtis.

1. Gaydziowi zostawnę s a k t e c z k ę złotą, ktora wazyła czerwony złoty, wziąłł gwałłtem, czyni złotych dwanascie... *1694 Žeimelis Upytės p.*

257. SKERDIM — skerdimas.

1. Продал есми... гумница свою частъ над с к е р д и м о м... *1538 (1595) Sabonys Upytės v.*

2. S k i e r d y m, gdzie kłoda dębowa liezała abo y iest, tego s k i e r d y m a sianozęci miedza znak poczyna sie koncem miedzowym ode wsi Jaryszek Widzisie y Golina sianozęci suchych — połowica mnie Jakubowi od gury wielkiey z domu jadąc do Remigoły, a mnie Gabryelowi od kłody dębowey... *1640 (1642) Barklainiai Upytės p.*

258. SKIERSINIA — skersinė.

1. Grunty... w drugim mieyscu miedzy bracią stryieczną cwierć sznura takze s k i e r s i n y od granicy i. m. pana Lukianskiego... *1680 Pašeriaukščiai Upytės p.*

2. Imienicze... (z) zorosłami, sianozęciami y z dwuma s k i e r s i n i a m i — iedney s k i r s i n i przy płocie, idącym od panow Hrehorowiczow Miginow, drugą s k i e r s i n i ą w tym polu po koniec gumien przy miedzy pana Iana Gierlacha, do tegoz imienicza części moiey należącey... przedałem... *1683 (1685) Minginai Upytės p.*

259. SKLIUT — skliutas.

1. С к л ю т ъ купленыи за трыдцат грошеи литовских... *1599 Ažitėnai Josvainių v.*

2. Секир чотыри, с к л ю т ы два, свердлов тры... *1600 Pragulbė Laumelaičiai Telšių v.*

3. С к л ю т ъ один... *1604 (1606) Upytė.*

4. S k l u t y ciesielskie dwa... *1614 Grūžiai Upytės p.*

5. S k l u t ieden ciesielsky... *1615 Linkuva Upytės p.*

6. Трачов... у везен'ю своимъ деръжытъ... пры которыхъ деи трачохъ взялъ и пограбилъ пилу трацкую железную, которая коштовала копъ две и грошеи двадцатъ чотыры литовъскихъ; с к л ю т о в двухъ по двадцат чотыры грошы; секир шестъ по грошеи дванадцати; пилиц две, по грошеи осми купленых... *1616 Prienai Kauno p.*

7. S k l i u t ciesielski kupny za kop 1/14... *1629 Dusetos Ukmergės p. CA.*

8. Naczynia zelaznego: s k l u t ieden.. *1630 (1631) Mimainiai Bukantai Ukmergės p.*

9. Жаловал... о неотданье... с к л ю т теселски... *1648 Butkiškė Ariogalos v.*

10. S k l u t ciesielski... *1652 Balčiai Viduklės v.*

11. S k l i u t ciesielski ieden, ktory był wart pułtora złotego... *1652 Gankiai Veliuonos v.*

12. С к л у т ъ теселски, которы стал копы грошеи лит... *1653 Vaitkaičiai Pašakarnis Raseinių v.*

13. Naczynia roznego, jako: do tarcia tarcic pił dwie, poprzecznych pił dwie, sklutow trzy, eblow roznych szesc, siekir szesc, swidrow(s) swiderkami osminascie, dłotow cztyry... *1666 (1668) Ugionys Ariogalos v.*

14. Zelaza roznego ciesielskiego:... skluty dwa... *1668 Radžiūnai Ukmergės p.*

15. Naczynia ciesielskiego: szk(l)utow trzy... *1668 Čašnikai Polocko vaiv. IJM 28 p. 297.*

16. Грабежъ... склюта за пултретя золотого... *1672 Notėnai Kražių v.*

17. Sklut kosztuiący złotych trzy; siekira do koryt robienia — za nią złoty ieden... *1676 Pakražantys Kražių v.*

18. Pyły, piłki, sikiry, skluty, szwidry, dłota miedzy... synami memi w rowny podział isc maią... *1678 Žalpiai Viduklės v.*

19. Naczynie zelazne gospodarskie, to iest: narogow, kos, siekir, sklutow, swidra rozne, pyly, rydle, młoty, sworni... *1685 Viekšniai Žem.*

20. Naczynie rozne folwarczne:... sklut... *1751 Jezernica Slanimo p. CA.*

21. Żelazo dworu Dyrwianskiego: skluty 2... *1753 Dirvėnai, AM.*

22. Za sklut (zł.) 6 (gr.) 10... *1756 Pervalkas Gardino p. CA.*

23. Żelazo różne: sklutow 2... *1767 Rietavas, CA.*

24. Naczynie zelazne ciesielskie y gospodar(skie): sklutow większych 5, sklut mnieyszy stary 1... *1768 Ukrapiškiai Ašmenos p. AM.*

25. Naczynie stelmaskie:... sklutow 2... *1773 Pinsko p. AVK 35 p. 229.*

26. Naczynie żelazne:... sklut stary... *1788 Pervalkas Gardino p. CA.*

27. Budynek mieszkalny niestary z drzewa pod sklut ciosanego budowany... *1797 M. Baltininkai netoli Varnių, KA.*

28. Sklut ciesielski ieden... *1799 Šimonys Upytės p. KTA. — Žr. 22[40 41 44], 204[6].*

Skliutovany.

29. Kapliczka kwadratowa z drzewa sklutowanego... *1764 Saločiai Upytės p. CA.*

30. Browar nowy z drzewa sklutowanego... Gumno wielkie nowe... z materyału wielkiego sklutowanego; w końcu tego gumna drugie gumno... z materyału nowego sklutowanego. *1788 (1795) Šilelis Veliuonos v. AVK 35 p. 520.*

31. Swironek sklutowany dobry, drzwi do niego na zawiasach z k(l)amką y proboiem... Budynek sklutowany, do połowy naylepiey dekowany... *etc. 1799 Dvarvietė prie Šaukoto, AM.*

260. SKOLPTUVA — skalbtuvė.

1. Нашодшы... на кгрунт землены его... на мишник за речкою Тверкончою по конец сколптувы недалеко реки Дубыси подле дирвану и том знашодшы дрова рубаючы... збили.. *1598 Raseinių v.*

261. ŠOLTYN — šaltinis.

1. Девята (нива) на(д) шолтынем подле нивы пана Воитеха Юр'евича... *1557 (1575) Raseinių v.*

Žr. 2[12].

262. TRYNITNY — trinytis, trinytinis.

1. Взели... убранеи трынитных двое по грошы осми... *1636 Utena Ukmergės p.*

Žr. 103[30 35].

263. UŽUPIS — užupis.

Žr. 242[1].

PAPILDOMIEJI TEKSTAI.

2. APIDEMIA.

14. Нива, прозываемая Апидемя Янелишкя, где домом своим мешкал, над гостинцом с Крож едучы до Куртовянъ, на тои опидами может сять жыта полторы бочки... *1597 Daustoriai Beržėnų v.*

15. Pani... sąsiadce mey miłey, za zyczliwe vszanowanie y dozieranie w starosci mey będącą opideme siedliska imienicza Mackiszki podle domu iey samey... leguię... *1672 (1673) Angiriai Josvainių v.*

16. Leguię... rezy dwie gruntu oromego y lesnego, idące przez pole nazwane Pirttłowkie... wdłuz zachodząc przez apidemie y tę same apidemie z sadeczkiem chmielowym... *1674 Dubėnai Beržėnų v.*

17. Gruntu Apidemia[1] nazwaną w okolicy Prosczunach... leżącą, bokiem iednym ta apidemia siedlisko od pp. Adamowiczow Prosciewiczow,... drugim koncem do rzeki Połany ta mianowana apidemia w ogrodzeniu płotem będąca miedzy pany Prosciewiczami staremi siedlisk wszytkich szosto częsc dawney starey pomiary... zadnego budynku, gole siedlisko... przedalismy... *1689 (1690) Praščiūnai Veliuonos v.*

Plg.:

18. Завел... есми... ниву мою... старое селищо мое под гаем, прозываемое Апидеми, болшъ чотырох бочок сеен'я жыта... *1590 Varputėnai Beržėnų v.*

19. Наехавшы... на кгрунт егож... лежачы... у волости поюрское, названом Старое Седлиско Апидемя Рудаитев Дырваны... сена покошоного на возов чотыры... до дому своего отпровадил... Отец их... ниву свою властную велдомскую, где перед тым подданы его на име Павел Рудаитис домом седел, названую Старое Апидеме Рудаите... отдал... *1647 Pajūrio v.*

20. Нашодшы он... свине... у збожу своим, овсомъ и крохом засееным на которым седлиску... названом врочыщомъ Апидемес, и кгды хотел тие свины для окопован'я шкоды до дому своего загнати, и тамъ заганяючому ему... тые свине с того седлиска .. забегшы за очыма на том урочыщу Седлиско звыш писаном самого... збили... *1652 Eirimaičiai Veliuonos v.*

21. Dziesiąta niwa z drugiey strony ruczaia Pescia nazwana Abdeme — p. Pawła Janowicza; iedynasta niwa nazwana Paabdeme — tegoz p. Pawła Janowicza — to iest siedlisko, te dwie niwy dziesiąta y iedynasta iedna podle drugiey.. *1673 Meškiai M. Dirvėnų v.—*

Žr. 52[14], 130[7].

4. BERELO.

Žr. 43[121], 102[4], 236[12].

---

[1] Amidemia.

5. BICIUL'.

Biciuliovać, biciulovstvo.

2. Pczoł moich vlow trzy, drugie trzy na biciułowstwie w tymze domie, y te wszytkie temuz szwagrowi moiemu zapisuię... *1675 Prialguva Telšių v.*

3. Pszczoły nieboszczyka j. m. p. Jerzego Petkiewicza ostaiące vllow dwanascie, tych po połowie (ja Marcin Petkiewicz y my Michniewiczowie) rozebrac mamy, a ktore vlle s pszczołami y innych osob w tymze dworze ostaią, te na wole samym panom biciulom dalismy, s kim chcąc ich msm biciulować albo sobie wywiesc kromiay tamtych pszczoł vlow dwunastu; stary vll s pszczołami przy mnie Petkiewiczu ma zostawac, bo mi j. m. pan Ostrowski na biciulewstwo dał... Pszczoły nam (Michniewiczu y Michniewiczowey) należące (mamy) z sobą wyprowadzić. Co zas pszczoły w biciulowstwie z dannikiem (nieboszczyka Jerzego Petkiewicza) Kremierą ostaią, te mam ja Michniewicz teraz podebrać, a s Pokrozont odiezdzaiąć na biciulowstwo z nimze samym z sobą vllow cztery wywieśc... *1676 Pakražantys Kražių v.*

---

4. Bydło tak rosporządzam:... corce zas moiey krowę iedną starę, owiec dwoie starych, trzecie iagnie tegoroczne, swin troie, kozy dwoie — iedna stara szerscią czarną, druga kozeczka biała tegoroczna, — ktorey wolno będzie doroszczy lat swoich te bydełko komu chcący na biciułowstwo rozdac... *1665 Kolainiai ar Užventis Žem.*

5. Урожоному Мартину Ѳронцъкевичу, яко се сам зовеш Палецкому, и малжонце твоеи Ядвидзе Виштантевне, бывшои Езоѳовои Себестияновичовои, оселости земскои нигде не маючым, и дотце твоеи, Полецка, с первшым малжонком твоим сложонои Юстине Юр'евъне Езоѳовне Себестияновичовне, всим тром особом сполным прынцыпалом учынку нижеи меneного, зъ докладом опекуна вер. твоеи, Юстино Себестияновичовно, прырожоного урожоного Яна Рачевича Себестияновича толко взглядом небурен'я того позву. Жаловал на вас земенин наш земли Жо. урожоны Самуел Стеѳан Дырда за дан'ем собе справы од подданого своего, до маетности жалобливого названои Кгаркгас, в земли Жо. в повете видуклевском лежачои, прыслухаючого, на име од Давида Акстинаиця в первшом паракграѳе о том, иж ъ што в року тисеча шестсот шестдесят семом месеца ноября двадцатого дня вы, особы вышеи менованые, у того подданого жалобливого гусеи двое на полод и на бытюлевство взявшы, яко се обовезали што рок молодие гуси впол делити, а старые тые две гуси подданому жалобливого вернути, нижли вы особы, корыстаючы в тых гусях того подданого, яко старых гусеи на полод даных, так прыплодку шторочнего ровнои половицы через тые тры лета за частокротным упоминанем, уводечы обетницами, аж до сего часу оддати и вернути не хочете, через што тот подданы шкодует на золотых шест албо и болеи. В другом паракграѳе жаловал тот же урожоны Самуел Дырда за дан'ем собе справы од тогожъ подданого своего вышеи меnованого Давида Акстинаиця на вер. твою, Палецки, о том, иж в року тисеча шестсот шестдесят осмом месеца мая двадцат семого дня ты, Палецки, сам зъ рук своих сына своего Миколеля Палецкого тому подданому жалобливого до послуг до Усих Светых в том же року тисеча шестсот шестдесят осмом месеца ноября первого дня, отобравшы за послуги того сына своего од менованого подданого жалобливого жыта чвертъ, купуючы на торгу на тот час было чвертъ по копе однои, пшеницы севалню — два золотых, конопи севалню одну — золоти один, — то всю ты, Палецки, того року, месеца и дня зъвыш менованого од того подданого жалобливого отобравшы, не давшы до термину вышеи менованого тому сыновы своему дослужыти, толко недел тры служывшы, в том же року тисеча шестсот шестдесят осмом месеца июня семнадцатого дня того сына зъ дому подданого жалобливого кгвалтовне взялес з одежою, од того подданого даною, полтора золотого вартою, а за

недослужен'е и в неробен'ю алиас в непашен'ю быдла через того сына твоего, Палецки, до термину назначоного шкодует золотых два... *etc. 1671 Lybiškis Viduklės v.*

6. Ja Anna Stanisławowna Dzintoletowna Kazimierzowa Dowiatowa wdowa, ziemianka i. k. m. ziemie Zmuydzkiey, tak tą wolą moią testamentową ostatnią za dobrey pamięci mey czyniąc rozporządzam... Krowę czarną moią własną, na b i c i u ł o w s t w o od lat cztyrech u siostry mey paniey Krystyny Dzintolewny będącą, ma tę krowę sobie (synowiec małzonka mego) pan Dowiat od tey siostry mey odebrac, y ona iemu nie ma zabraniac... *1676 Gerdžiogala Žem.*

Plg.:

7. Дарую... паробка своего властного... и з животиною, которая ест его властная: кон, корову а другая корова, што ест у мещанина господарьского кеидоиского, у Станюля Жатевича, н а п о л ы, овец шестеро, свинеи пятеро... *1548 Kampai Vilkijos v. Prt 1 p. 206.*

8. U Jurgia Kowaliania socha wołow, com dałł dla roboty; u Klisza socha wołow, ktoremu po smierci mey daruię, jesli mie do zywota mego będzie pilnowałł; owiec starych czternascie, a baran piętnasty, a o drugich wie Jeronim, gdzie sie n a p o ł y wydały... *1630 (1631) Kuosanos Ukmergės p.*

9. Tym testamentem moim postanowiłł tak:... Synom moim Eliaszowi y Michałowi Janowiczom Yzankampom Otowiczom grunty... leżące w powiecie vpitskim w polu Poniewieskim y Pomuskim... zapisuie... Sprzęt domowy zostawuię obudwum synom moim na rownosc, mianowicie... pszczołł vlow siedmnascie... Gotowych pieniędzy zostawuię złotych piętnascie groszy litt., to corkom moim na połczamarki, iesliby czego nie stawało, ma przyłozyc swoich bądy[1] pszczołek miodu przedawszy; pana Walentego Saka, iako pokrewnego i milego przyiaciela dziatkom moim, w tym proszę, aby z łaski swey tę piętnascie złotych wziąwszy do siebie pokupiłł im materyi. A mianowicie corce mey Barbarze zapisuię... bydła rogatego krowa iedna, wol ieden, druga krowa, co iest n a p o ł y dana poddanemu jego m. pana Kaczynskiego na ymie Macieiowi, mieszkaiącemu w siołku Podzie, owce, ktore ona sama dała n a p o ł y, to iey opisuię y pozwalam odyskac sobie, pszczoły, ktore są v poddanego pana Walentego Saka na ymie Jana Owkszłena, vlow pięc; a corce mey młodszey pannie Annie opisuię... bydła rogatego krow dwie, trzecia n a p o ł y od nieyze dana y te ma odyskac sobie, owiec pięcioro, pszczoły, ktore v Mikołaia, boiarzyna pana Walentego Saka, vlow trzy.. *1634 Panevėžys.*

10. Regestr spisania... co wyniosła zonka Makuta Vrbanowna, vchodząc:... krow trzy, n a p o ł wydanych roznym ludziom, ktore stały po kop cztery; owiec starych szescioro, n a p o ł wydanych roznym ludziom, ktore stały kop czterech... *1647 Daugirdai Tendžiogalos v.*

11. Krowa w Sabanach u pana Krzysztopha Vrberkia w p o ł y dana... u Daniela Łowmeka owca iedna w p o ł y dana... corce mey... zapisuię... *1654 (1665) Daukšogala Upytės p.*

12. Połowicę jmienicza moiego... zapisuię... Osobliwie bydło n a p u ł ł rozdane: v Gryga Zydaycia roczniaka dana cielica, u pani Sebestyanowey Torwidowey krowa tego roku iuz z drugim cielęciem, u Ianuka lesniczego krowa z pierwszym cielęciem, u corki Zaniowey krowa... *1665 Paginevial Ariogalos v.*

13. Drugiey czeladnicy Anusce krowa pstra, ktora u oyca iey zostaię n a p o ł y dana, tą iey oddaię, a sama wolną zostawac ma... *1667 Penionys Ukmergės p.*

---

[1] *Tur būt klaida vietoje* bąndz.

14. Owiec troie: iedną owcę przedała sama teszcza, a dwoie napoł dała, ktore y dotychczas zostaią w Lekiszkach; ciele od swoiey krowy dała napoły do Gracow wsi do Błaza Łukoszaycia... *1673 Pigainiai Ariogalos v.*

15. Długi moie, ktore v roznych ludzi rozdane zostaią, mianowicie: ...W miescie Wiekszniańskim... u Piotra Stanka, zięcia Frydrycha, pieniędzy zło. dziewięc monetą szel. krowa, warta kop pięciu gr. trzydziesci, na siebrowstwo dana... U dzieci nieboszczyka p. Matyasza Abramowicza Semenowicza krowa dana na siebrowstwo od lat czterech... *1677 Jonaičiai Pašilė Telšių p.*

16. Bydła rogatego sztuk osmnascie... miedzy ktorym bydłem krowa iedna ciwuna lichcianskiego, a druga z Betygoły szewca napuł dana... Owiec wszytkich dziewiętnascie... miedzy ktoremi cudzych szescioro co napuł... *1680 Padubysys Ariogalos v.*

17. Owiec dwoie corkom pani Lenartowiczowey zostawuię; dwoie owiec napoły wzięte oddac temu, od kogo wzięte... *1693 Vadaktai Veliuonos v.*

18. Wołow cztyry, krow dwie, byczek tegoroczny jeden, a drugi napuł do trzech lat wzięty od Miecewiczowey wdowy... legowałem pani małzące mey... *1693 Galnė Mostautai Josvainių v.*

Žr. 6[22], 7[20], 96[5 9].

6. BITNIK.

41. Reiestr spisania rzeczy ruchomych, pisanych przy testamencie (Anny Wilczkowny Piotrowey Dowgiałowey, ziemianki jego kro. m.)... Pszczoł vlow trzynascie z bitnikiem napoły, s poddanym pana Butkiewiczowym Kasperayciem z Grąscz. Znowu pszczoł vlow cztyry s panem Mikolaeim Mozeykiem napoł... *1634 (1635) Linkaučiai Upytės p.*

42. Ja Zophia Piotrowna Staszkiewiczowna, wprzod bywsza Marcinowa Dowgiałowa, a potym Iakubowa Kozłowska, ziemianka j. k. mci xięztwa Zmoydzkiego, czynię wiadomo y zeznawam tym ostateczney woli testamentem moim... Pszczoły, co są z siostrą moią panią Katarzyną Staszkiewiczowną Alexandrową Progulbicką y z inszym bitnikiem spolne, co na część moię będzie przychodziło miodu, spolnie wszyscy synowie moi, iako Dowgiałowie, tak tez y Kozłowscy, miodem corok dzielic się maią... *1652 Šaukotas Tendžiogalos v.*

43. Regestr pozostałych rzeczy... po zeszłym... j. m. panu Dadzibogu z Gierwida Burbie... Pszczoł n° pięc, z bitnikiem z Sipowieckim ieden ... *1680 Padubysys Ariogalos v.*

Bitnikovac.

44. Ia Ian Piotrowicz Stradomski, ziemianin iego kr. msci x-stwa Zmudzkiego powiatu wilkyskiego, czynię iawno y wyznawam sam na siebie tym moim ostateczney woli moiey testamentem... Pszczoły, ktore mam od bitnika Hrehorego Niestana, poddanego ich msci panien zakonnych mniszek klasztoru kowienskiego, tedy teyze małżonce moiey pani Zophy Niemirzance spolnie z bratem moim panem Jerzym Piotrowiczem Stradomskim wiecznymi czasy im obudwum daruię y pozwalam z tym bitnikiem obudwum bitnikowac y pozytek wszelaki z nich brac.. *1673 Krampuva Jaučikiai Vilkijos v.*

Plg.:

45. По зестю смертю с того света... панеи Макгдалены Матеевны Керновишскои... почалы... делити, то пак при розделен'ю... пан Миколаи поспол з малжонкою своею (Өлюренциею Малхеровною), показавшы запис и утвержен'е от небощицы Макгдалены собе записаны, у котором записе описано, иж по животе ее, панеи Макгдалены... пчолы, которые дала наполы панеи Макгдалены пани Өлюренция Малхеровна Миколаевая, и тые

пчолы, не делечы наполы, але все огулом записала и даровала поспол с челед'ю... *1593 Ugionys Ariogalos v. Plg. ODVA 3 p. 42 Nr. 99.*

46. Я Ягнешка Якубовъна, земянъка господарская повету упитского, чыню явно и визнаваю сим тестаментом остаточное воли моее... Зоставую по жывоте своем дотце своеи пан(не) Катерыне Юревъне Явоишанце ... пчолъ ули тры, которые сут даные наполы у земенина господарского повету упитского пана Станислава Келпъша... *1612 (1613) Barklainiai Upytės p.*

47. Постановивъшысе очевисто земяне господарские земли Жомоитское панъ Ѳобиянъ Павъловичъ Соболевъскии[1] а его милост панъ Янъ Иванович Воропаевича Заболотъноі Ярмола, зезволивъшысе обедве стороне межы собою за позвы... о неприняте пенезеи чотырох сот и сорока копъ грошеи за села Твирвяны и Клонкги, заставъные пану Ярмоле от пана Соболевского, в которои тои справе межы собою обадва згодивъшысе, вдалисе под розсудокъ нашъ судовы тымъ способомъ, ижъ панъ Ярмола поднялсе тую суму пенези... приняти... толко то собе вымуючы на волъностъ, ижъ пчолы, которые сутъ в тыхъ селахъ у подданыхъ наполи розданые, в зыме вывести собе належачые отъ тых подданыхъ. А панъ Ѳабиян Соболевъски поведил, ижъ... што се дотычетъ пчолъ, тогъды волъно будетъ ему, пану Ярмоле, от тыхъ подданых моихъ звести и оные подбирати кромъ жаднои перешкоды от менъе. А так мы судъ... што се дотычетъ пчоловъ, которые тутъ у тых подданыхъ, тогъды волъно будетъ ему, пану Ярмоле, оные подбирати и, похочетъ ли тежъ, волъно будетъ ему в зыме звести... *1614 Žem.*

48. Будучы ужытымъ... на увязан'е в ымен'е Девялтово, у повете вилкомирском и виленском лежачое, по небощыку пану Датновском... прыехали... Пчол у дворе остало ул'ев пят, которые пчолы сут наполы с паном Езоѳом Товъянским... *1618 Deltuva.*

49. Пчол у дворе улев чотыры, пчол у подданного Июньчы ул'ев сябровских семнадцат... *1620 Dūkštas Vilniaus p.*

50. Regestr spisany rzeczy ruchomych wszytkich, mnie Frydrychowi Machficowi należących... Pczoł ul ieden, co mi dał napoły, drugi vl u pana Węzyka takze napoły, v pana Wysockiego ulow cztery pczoł starych... *1630 (1631) Urboniškis Ukmergės p.*

51. Ja Zacharyiasz Sienkiewicz, ziemianin jego kro. msci powiatu wilkomirskiego... vmysliłem te ostatnią wolą moią na pismie zostawic... Psczoły s poddanym pana Rymwidowym napoł com miał, y te corce mey Nowickiey wiecznie daruie... *1636 Gračiai (prie Panoterių) Ukmergės p.*

52. Кгды... прыпала справа земянъ господарскихъ земли Жомоитское пана Крыштоѳа Воитеховича Яздовского с паномъ Кгабрыелем Воитеховичом, паном Езоѳом Казимеровичом Яздовъскими а паномъ Яном Абрамовичом Кгедкговдзем за позвомъ о кгвалтовное выбране меду на пят[2] медныц з осмю улов в дому позваного пана Езоѳа Яздовъского пчолъ, через отца поводового небощыка пана Воитеха Яздовъского небощыку пану Казимеру Яздовскому на сябровство даных, а через того небощыка пана Воитеха Яздовского сыну рожоному, тепер поводовому, пану Крыштоѳу дарованых, прытом и о похгвалку на здорове учыненую... позваные особы... до права не становили... *1650 Šukiai Palangos v.*

53. Ja Stanisław Kibort, ziemianin iego kro. msci ziemi Zmudzkiey,... tym ostatniey woli testamentem tak rozporządzam... Pszczoł vlow cztyry v Iurgiela Slimpzięcia, takze pszczoły w Uzedwidziach v Andrzeia ławnika vlow dziewięc, v Kaspra Vzwertaycia pszczoł vl ieden, v tegoz y rucznica ptasza — iego mosci panu Ianowi Bohdanowiczowi zapisuię. Temuz iego mosci panu Bohdanowiczowi pszczoły v Piotra Syraycia kowala, poddanego iey mosci paniey sędziney. W domu pszczoł vlow szesc, s tych ieden vl iego mosci v pana Mateusza Grynczuka, a pięc ulow bratu panu Ianowi. Takze drugie pszczoły w Uzmyszkach v Maczula vlow dwa, u pana Krzy-

[1] Соболевъскимъ. [2] тят.

sztopha lankiewicza vl ieden, u pana Krzysztopha lamonta ulow cztyry temuz bratu memu panu lanowi Kibortowi nalezec maią. Przy tym pszczoły v Łukasza Mingincia vlow cztyry, poddanego iey mosci paniey sędziney, iego mosci panu Bohdanowiczowi leguię... *1652 Kiaunoriai Grūzdžiai Kražių v.*

54. Ja Katarzyna Jurzewna Ławrynowiczowna Małcherowa luckiewiczowa, ziemianka jego k. m. ziemi Zmudzkiey, wiadomo czynię tym moim listem testamentem ostateczney woli mey... Doznawszy po zięciu moim po panu Janu Marcinowiczu Skowminie Pacewiczu y po małzonce iego a corce mey miłey po pani Marynie Małcherownie Jutkiewiczownie Janowey Skowminowey Pacewiczowey, mieszkaiąc przy nich w osierociałych latach w starosci mey, wierną zyczliwosc y vszanowanie we wszytkim przez wszytek czas pozycia mego... zapisuię im... owo zgoła co iedno kolwiek rzeczą ruchomą nazwano y mianowano byc moze... a osobliwie y pszczoły moie, co iedno kolwiek iest w domu pana zięcia mego pana Jana Skowmina Pacewicza y małzonki iego a corki mey pani Maryny Jutkiewiczowny, tak tez y v roznych ludzi, siabrow moich, będące... *1652 Kužai Pavandenės v.*

55. Ja Krzysztoph Hrehorewicz Rubiezewicz, ziemianin jego k. m. ziemi Zmudzkiey, czynię iawno y zeznawam tym testamentem ostatniey woli moiey... V pana Macieia Piotrowicza (szwagra mego) pszczoł trzy vle są v mnie, zachce li, moze ie wziąc do siebie; z panem Abramem Buczkiem, z szwagrem, y siostrą na sieberstwo u nich pszczoł ulow piętnascie, za bozą pomocą poki będzie, z małzonką maią sie dzielic; w Rubiezayciach dany na sieberstwo vl ieden panu Piotrowi, takze Sebestiianu Stabułayciu vl ieden dany, panu Piotrowi Rubiezewiczowi vl ieden dany na sieberstwo, z nimi dzielic się małzonce leguię pszczoły te ze wszytkiemi pomienionemi wyszey sieberstwo... *1652 Rudupiai Viešvėnų v.*

56. Uliow (w folwarku Wereskowskim) ze pszczołami dwoie, z ciwunem wereskowskim Fiedorem Żurkiem w siabrowstwie... *1652 Daliatyčiai Naugardo p. AVK 25 p. 344.*

57. Pszczołł starych vlow pięc, ktore stare same sobie zostawuiemy, a co da Pan Bog przybędzie co młodych, te wpułł maią byc z jego m. panem Narbutem (ktoremu zostawilismy imienie), na ktore vlow gotowych trzy zostaią.. *1668 Kurėnai Ukmergės p.*

58. Ia Alexander Stanisławowicz Dowksza, ziemianin j. k. m. ziemi Zmuydzkiey, czynie wiadomo y wyznawam sam na siebie tym testamentem ostateczney woli moiey... Pszczoły w Łangokiach v Mikołaia Rudzia dwa vle corkom moim dwum panom Annie y Zophv naznaczam; w Srzedniku v Mikołaia Krawczuna pszczol vl ieden, v Stephana Zydełaycia w Łangokiach — pszczoły te oboie małzonce moiey wyłączam; w Skubach v Nowaka zostaiące pszczoły zienciowi memu y małzonce onego nalezec będą; w Kompach v p. Woydatowey pszczoł na siabrowstwo danych vl ieden pani Krystinie Dowkszance Janowey Koreywowey, drugi vl pszczol v teyze pani Woydatowey synowi iey panu Kazimierzowi Korevwowi daruię, pani Raynie lezec ma v pani Woydatowey...*1677 Duogai Ariogalos v.*

59. Ja Anna Tarwidowna Stephanowa Dowgiałowa, ziemianka kro. iego msci ziemie Zmudzkiey, czynię wiadomo y wyznawam sama na się dobrowolnie tym listem zapisem ostatniey woli moiey testamentowey... Pczoł pniow, co się napuł rozdało, u pana Alexandra Monkiewicza zostaie cztyry, u poddanego [x-zy] Szydłowskiey w wiosce w Papuszyniu dwa, ktore te pczoły odebrawszy do siebie [brat moy pan Samuel] Kozłowski ma na swoy pozytek obrocic y iemu nalezec... *1681 Šaukotas Tendžiogalos v.*

60. Ia Dorotha Pawłowna Babianska, bywsza wprzody pierwszego małżenstwa Mikołaiowa Werbowiczowa Zagiewiczowa, a wtorego małzenstwa Kazimierzowa Kozłowska, ziemianka iego kr. msci ziemi Zmudz-

kiey, czynię wiadomo y wyznawam sama na siebie tym to dobrowolnym ostatniey woli moiey testamentem... Pszczołki, iako doma będące, tak y na siabrowstwo rozdane, v przyiaciołł zostaiące, lubo z nabycia małzonka mego, ale z pewnego vwazenia, z synem moim wpoły dzielić się maią... *1681 Žagaičiai Vilkijos v.*

61. Barci[1] robienia, vle y korzeniki aby na dwor odtąd[2] stawione były, zyczliwy ma sie starac usilnie gospodarz, bo stąd niemały skarb y pozytek dworowi bywa, po temuz ma wiedziec o stawieniu korzenikow y vlach w tych pusczach od poddanych, od takowych pszczoł brac siabrowstwem miodu połowice do dwora, gdyz y to poddanym broniono byc nie ma, bo pszczoły nie idą na rękę, kiedy co z uciązeniem poddanych bywa... *XVII a. Šeduva Upytės p. KA.*

62. Od pszczoł tak bojarskich, jako y ciągłych, — tak swoich, iako y siabrowskich, — połowę miodu brać się nie ma, ale od każdego pnia po tynfowi jednemu, excipiuntur pszczoły młode tegoroczne, przeto coroczna ma bydz ze dworu rewizya. Na siabrostwo żaden do cudzey włości dawać nie ma pod winą talerow dwoch, od cudzych zaś wolno brać, ale płacić po tynfowi... *1771 Balia Gardino p. CA.*

Literatūra: J. Witort. Zarysy prawa zwyczajowego ludu litewskiego, 1898, p. 89 - 91, 104 - 105. — Bienenrecht in Litauen (Korrespondenz B Nr. 51, Bialystok, 1917. IX. 26 (*ir kituose vok. laikraščiuose*). — Матеріялы для географіи и статистики Россіи. Д. Афанасьевъ. Ковенская губернія, 1861, p. 399. — П. Вишинский. Антропологическая характеристика жмудиновъ (Mūsų Tautosaka, X, 1935, p. 137 - 138). — A. Сержпутовскій. Очерки Бѣлоруссіи. I. Сябрына (Живая Старина, 16[3], 1907, p. 149 - 151). — C. Baudouin de Courtenay - Ehrenkreutzowa. Kilka uwag i wiadomości o etnografji województwa wileńskiego (Wilno i Ziemia Wileńska 1, 1930, p. 180, 214).

6a. Pusinis medus.

9. Заставуем... подданых нашых властных... службу целую тяглую, належачых до именя нашого, лежачого у волости вилкииской над рекою Немномъ, прозываемого Скребины, которые подданые наши домом своим у волости вилкиискои на земли, называемои в Пурвях мешкают,... зо всякою службою и повинност'ю, от них приходячою... которые повинни с клячою, з волми, з сокирами, с косами, з серпами и на толоку кождую, иле крот того потреба будеть, вси поити обадва тые два подданые... тыден целыи и зуполныи, по три дни на обудвух рахуючы, служыти, в подводы ездити, где потреба, и меду половицу с пчол своих кождого году давати и на сторожу ходити повинни будуть... *1606 Purviai Vilkijos v.*

10. BARTNICY. Zwyczayny iest dochod do skarbu i. k. msci od pszczoł, ktore w barciach puscze i. k. msci bywac zwykły, więc ze ich w tem lesnictwie olitskim po części się nayduię, miod według decretu y ordinaty generalney i. k. m. przez połowice dwor s poddanemi podbierac będzie tak iednak, żeby się w połowicy bartnikom należącey zadna szkoda nie działa, ale tak dobrym, iako podleyszym miodem, iedna połowica k. i. msci, a druga takze własnie bartnikom dzielona była; więc skoro czas do podbierania nastąpi, to iest po S. Michale zasiawszy zyto, nie pusczaiąc w prolongatią, vrząd, skoro reqvisitus od bartnikow będzie, przystawa do podbierania zesłac powinien, ktory się według ordinaty wszysz pomienioney sprawi...

Zebranie dochodow s puscze Zuwintskiey: miod ogułem bartnicy daią miednic 9, taxuie sie miednica po kop 4, czyni kop 6... *1649 Alytus, SKB (Alytaus inv. l. 8a, 9, 33a).*

11. Inwentarz maiętnosci... sioł y poddanych... pszczoł dla odbierania miodu połowinnego... Svma... na sioła wymierzonych włok 60½, to iest osiadłych włok 33½... na nich gospodarzow y dymow 77... pszczołł ulow 163... *1652 Raudondvaris Vilkijos v. CA.*

---

[1] Braci. [2] odtak.

12. Zastawiłem... poddanych dwoch... Miody wpoły, v kogo pszczoły są, brac ma, a za drugą połowę chłopom za kozdy garniec po złotemu iednemu iey m. płacic powinna będzie... *1659 (1660) Piktoniai Med. Šiaulėnų dv. Viduklės v.*

13. Miód, kto ma pszczoły, napuł ze dworem podbierac powinni, za drugą połowice wolno będzie dworowi, iako na targu, zapłacic; przy tym po dwoigu kurow bar(t)nych corok bartnicy od tych, ktorzy maią pszczoły, wybrawszy do dworu w czas na kapłunienie oddawać maią; a na wiosnę podmietanie pszczoł przy widzu dwornym maią być, y tego miodu, co go by się znalesc mogło, połowica do dworu nalezy... *etc. 1663 (1664) Šventežeris Trakų p.*

14. Powinnosc poddanych chołozynskich:... s pszczoł połuie powinni dawac... *1668 (1670) Choložinas Korenio dv. Pinsko p.*

15. Powinosc tych podanych:... v ktorego będą pczoły, połowice dac maią... *1672 (1674) Žeimelis Ukmergės p.*

16. Kto pszczoły ma, miodu połowicę dac powinni przesnego na dwor, a drugą połowę podanym za kozdy garniec po złotemu płacic... *1678 Diktariškis Med. Šiaulėnų dv. Viduklės v.*

17. Gospodarze... miodami połowicznie z j. w. Pacem się dzielą... *1797 (1802) Jeznas.*

18. Miody y lipce od pszczoł włoscianskich, tak mianych w domu, iako też od barci lesnych, zawsze wybierał dwor połowicznie, co iako było w intratę położony z całego starostwa prenskiego podczas lustracyi 1789⁰ roku, tak też y teraz kładnie się szacunek w pieniężnym summaryuszu... Rekapitulacya gotowego grosza rocznie:... za miody y lipiec pułowiczne od pszczoł wieyskich wybierany, uważaiąc nieiednostayną korzyść w każdym roku, kładnie sie tylko do jntraty (zł.) 240... *1812 Birštonas, Prv.*

Žr. 5^{1}, $6^{16\ 19\ 20\ 21\ 62}$, 230^{16}.

Kiti dokumentai apie pusinį medų: ASb 1 p. 147. — ASb 3 p. 32. — AVK 13 p. 148, 379. — AVK 14 p. 447, 630. — AVK 24 p. 496. — AVK 25 p. 370, 377, 378, 379, 380. — AVK 31 p. 129. — LPR p. 64. — AJZR 1 p. 80 ir BA 2 p. 48.

7. BONDA.

18. Welnę jesienną y teraznieyszą czeladzi odkazuię, aby im z niey proscice porobiono, a pieniądzmy iuz im popłucono; taz czeladz, kto w poliu na bądę sobie zasiał, ma to sobie pozac, iako swoie własne... *1635 Pabiržė Upytės p.*

19. Czeladz moie tak rosprawuie, mianowicie: Halsce, ktora od młodych lat swoich paniey matce małzonki mey... potem w domu moim pracowicie od czasu niemałłego służyłła krom zadnego jurgieltu y nagrody, zgłędem tego syn moy... y corka moia, przy ktorym z nich dziewczęta iey Kasia y Dosia zostanie, wydaiąc ich w stan małzenski, wedlug Boga, słusznosci y przemozenia wyposazyc maią tak, iako by na dusze moie nie płakali; Halsczyney co tez iest bondy miedzy poddanemi w sielie Mitowie Kreypszach v poddanych, to iey wszytko wcalle wrocono ma byc... *1643 (1644) Mituva Skapiškio lauke Ukmergės p.*

20. Kasperukowi krowę doyną, ktora u kowala napoł dana była, oddac, niech przypłodek po niey sobie wychowywa; nie ma byc we dworze na niewolnika; gdy sie sposobi na bonde, ozeniwszy na grunt puscic, gdzie oyciec iego mieszkał... *1667 Smilgiai Pašeriaukščiai Upytės p.*

21. Corce mey Barbarze czeladzi moiey własney dworney dziewek dwie na imie Alsczke Mikołaiewne, Zofiią Janowne z bondami ich, ktorym dałem po krowie y po dwoygu owiec, s ktorych przypłodki na nich maią isc az do poyscia zamąz, a przy poysciu zamąz corki mey Barbary s tymi bondami maią byc wydane... *1681 Galiniai Barvainiai Josvainių v.*

Literatūra: J. Witort. Zarysy prawa zwyczajowego ludu litewskiego, 1898, p. 117. — P. Ruseckas. Baudžiava I, 1936, p. 162, 168. — Vl. Trinka. Bandos (Gimtasis Kraštas 1936 Nr. 2-4 p. 570) — К. Гуковскій. Поѣздка по Поневѣжскому уѣзду въ Августѣ 1886 года (Пам. кн. Ковенской губ. на 1887 г. р. 334). — К. Гуковскій. Поневѣжскій уѣздъ, 1898, р. 49 (Пам. кн. Ков. губ. на 1898 г. р. 136). — А. Сержпутовскій. Очерки Бѣлоруссіи. II. Бо́нда (Живая Старина, 16^3, 1907, р. 151 - 152).

8. BORT'.

10. Дали есмо ему люди нашы, б о р т и клевицъкие, десятокъ весь, со всими ихъ землями пашными, з бортными и з землями пустовъскими того десятъку... и тежъ, естли бы хто князеи и пановъ и бояръ нашыхъ того десятку клевицкого розобрали тыхъ людеи нашыхъ б о р т е и або ихъ земли пашныи и борътные... дозволили есмо... подъ ними тыхъ искати... *1499 Klevica Slanimo v.: LMZp sk. 730.*

11. Дворецъ собе збудовалъ на реце на Пелесе, и къ тому дворъцу Пелескому прикупилъ собе сеножати въ... людеи нашыхъ б о р т ь с к о г о повета (*lotyn.*: homines nostros districti Borskiego) на имя у Яча — на десеть стоговъ сена, а у Плика — на пять стоговъ сена... а потомъ онъ... покупилъ сеножатъки и съ кустовъемъ надъ рекою надъ Пелесою... въ людеи нашихъ въ б о р т е в ъ (*lotyn.*: homines nostros districti Borskiego) на имя въ Ондрея а въ Челеишы Кииневичовъ... *1503 Vosyliškio v. LMZp sk. 857. — Lotyn. tekstas: ALM 2 p. 135.*

12. (Поведил), штожъ покупилъ земли пашныи и сѣножати въ людеи на имя б о р т е в ъ керновское волости въ Кельвенахъ на имя у Ворона а въ Можеика Яновдовичовъ... (и просилъ насъ), абыхмо останокъ тыхъ б о р т е в ъ земль и ихъ самыхъ отчичовъ, тыхъ вышеписаныхъ людеи, ему дали... *1510 Gelvonys Kernavės v. LOD p. 401.*

13. Король Казимеръ... рачилъ тутъ у Володымеру пріѣхати и казалъ его заробити волостми литовскими — слонимскою, волковыискою, билскою, берестеискою и иншыми волостми тамошними, и б о р т ы ожскими и переломскими... *(XV a.) 1545 Ašuža ir Perlamas, LOD p. 828.*

14. Zygmunth Augusth krol dobra Przełomski y b a r c i e Hrebelniki nazwane Stanisławowi Andrzeiowiczowi Dowoinie... pothwierdził... *(1561) Perlamo v.?, ODMA p. 388.*

Plg.:

15. У Перелаи Б о р с т а с у чоловекъ... Переломъ Юшку Б о р т и н у; у Б о р т е х ъ же чоловекъ Сотовъ а земля Визкгаилова... Панку, Б о р т и н о в у брату, семъ чоловековъ у Каменци... У Перелаи Б о р с т е в и земля пустая Вишенева... *XV a., LMZp sk. 36, 93, 111, 115.*

B o r t s k i.

Plg.:

16. Намѣстнику переломскому и б о р т с к о м у и ожскому пану Андрею Олехновичу... *1493 (XVIII a.), ALM 1 p. 35.*

17. Сокол Воина, староста ожскии, переломскии и б о р т е н с к и и... *1584.*

Žr. 18[214].

9. BROSTA.

3. Сеножатъ над б р е с т о м ъ Шумерою на дорозе самои... *1634 Šėta Ukmergės p.*

10. BUČ.

6. Справа... по позваныхъ особъ... во двухъ паракграѳахъ о грабежы по двакрот кгвалтом сетеи двухъ нытяныхъ зъ езу жалобливого, на реце Венъте будучого под урочыщомъ Велики Калънас; в третемъ паракграѳе о поржънене сятки нытяноі ножами, вынявшы с тогожъ язу...; потомъ в два-

надцаты паракграѳахъ о грабежы кгвалътомъ с тогожъ язу звыжъ писаного наротъ алъбо бучовъ, з лозы робъленыхъ, дванадцаты...; в шестнадъцатомъ паракграѳе о посечене буча с тогожъ язу, з лозы робъленого... а потомъ в петнадцаты паракграѳахъ о грабежы такожъ бучовъ...; трытцат в третемъ паракграѳе о розругиноване и пошарпане кгвалътомъ... тогож язу пана Кгерулъского.. *1667 Žem.*

Žr. 70²², 193⁵.

11. BURTNIK.

10 Iż się w tych kraiach starodawne poganskie superstitie y zabobony miedzy prostemi ludzmi, ale na granicy Łotewskiey przy zborach heretyckich mieszkaiącemi, ieszcze nie wykorzeniły, y dla wiadomosci o szkodźie iakiey y inszych rzeczach do burtnikow udawaią, aby z takowych występkow pod winą kop piąciu litewskich dwor zabiegał y i. m. xiądz pleban pro officio, verbo et exemplo praeeundo takowe poganskie zwyczaie eliminare starał się... *(1636) 1652 (1676) Akmenė Žem. KA (Vizit. 2 l. 149 a).*

Žr. 165¹.

11. Kopia listu jaśnie wielmożnego iego mśći p. starosty generalnego zmudzkiego, z litewskiego na polskie przetłumaczonego a⁰ 1637 die 24 iulij de verbo ad verbum, tak śie w sobie ma: Jarosz Wołłowicz, generalny ziemi Żmudzkiey starosta etc. Woitom, ławnikom y mężom włośći krola jego mśći dzierżawy mey vpitzkiey, będącym w okolicy parafij kościoła paraphialnego Kławanskiego... Tęż winę y karanie maią cierpieć, ktorzy by burtnikow do domow swych wzywali albo bożki iakie chwalili albo stoły iakie poganskim sposobem stawiali... Pisan w Poieżiorach may 11 anno 1622. *1622 (1637) Klovainiai Upytės p. KA (Klovainių bažn. raštuose).*

12. Alexander Ludwik Radźiwiłł, xiąże na Ołyce y Nieświeżu, hrabia na Krożach, Mirze y Szydłowcu, marszałek naiwyzszy W⁰ Xª Lit., upitski, szawelski, jurborski, ołytski etc. starosta. Woytowi mieskiemu kławanskiemu Pawłowi Dmuchowskiemu, woytowi Norbertowi Kasprowiczowi senkanskiemu y wszystkim ławnikom y poddanym krola jego msci dzierżawy mey upitskiey w woytostwach pomienionych... Także ći, ktorzy by... burtnikow w dom swoy prośili, sami do nich o pomoc chodzili, bożki poganskie chwalili, stoły poganskim sposobem stawiali, kopę lit. zapłaćić y lubo śiedzeniem w kunicy v kośćioła, lubo też chłostą dobrą przed ludźmi karani być maią... Dan w Szadowie a⁰ 1644 apr. die 20 *1644 Klovainiai Upytės p. KA (Klovainių bažn. raštuose).*

13. Alexander Ludwik Radziwiłł... Woytowi Dominikowi Ianowi, woytowi Piotrowi Purćikowi, woytowi Piotrowi Tkaczowi, woytowi pokolniskiemu y wszystkim ławnikom y poddanym krola iego msci dzierzawy moiey szadowskiey vpitskiey w woytostwach pomienionych... Ći, ktorzy... burtnikow w dom swoy prośili y sami do nich o pomoc chodzili, bożki pogańskie chwalili, stoły pogańskim sposobem stawiali, takoważ wina kopy zapłacenie g. litt. albo siedzenia u kośćioła albo chłosty winę podiąć maią... *A. 1644 Šeduva Upytės p. KA (Šeduvos bažn. raštuose).*

13. CHREN.

120. Zawiodłam... podałam... arędownym sposobem miec y tę sumę (12.000 zł. polsk.) mnie daną wybrac przez liat dziewięc po sobie jdących dwor jmienie moie własne... nazwane Liasy... z siołmi y poddanemi, s cynszami pienięznemi, z robotą, podwodą y strazą y ze wszytkimi powinnosciami, pozytkami, przychody... jako to jest szyrzey y podostatku na jnwentarze ode mnie jch m. danym porządnie... opisane... według ktorego jch m. maią się sprawowac, a więcey na poddanych nie maią wyciągac na(d) ten j(n)wentarz, ode mnie jch m. dany... To imienie... maią w mocy ... miec, pozytki wszeliakie... z sioł od podanych przychodzące, na jnwen-

tarzu moim opisane y przez mię samą vkazane, na siebie brac, poddane wine y nieposłuszne sądzic y nimi rządzic, na robotę jsc roskazywac y kozdego winnego według występku jego a baczenia y vwazenie swego karaniem wszelakim, nie dokładaiąc się mnie w tym, karac, sprawiedliwosc z nich według prawa czynic y im tez w ukrzywdzeniu jch sprawiedliwosci dochodzic, chreny[1] od nich brac az do wyscia y skonczenia tey arędy swey... *1642 Liesai Upytės p.*

Žr. 230[15].

Literatūra: Z. Ivinskis. Geschichte des Bauernstandes in Litauen, 1933, p. 239-240.

Plg.:

121. Arendowalismy... imienie nasze... z ludzmi osiadłymi poddanemi ciahłemi, z robotą y s powinnosciami ich... ktorą tą arendę maią y mocni będą .. spokoynie dzierząc wszelakie pozytki, iako s paszni dworney..., tak od poddanych cynsze, tym podobne pozytki, iako sie wyszey pomieniło, wybierac y sobie przywłasczac... poddanemi rządzic y według występku, zasługi y nieposłuszenstwo ich sądzic, winy, kunice y przesądy brac, a zasłuzy li ktory y na gardle, nas w tym nie dokładaiąc sie, karac, y insze powinnosci wszelakie według zwyczaiu dawnego y inwentarza, od nas ich m podanego, na się brac, do roboty wyganiac, strazy, podwod według potrzeby do sprowadzenia zboza vrodzaiu tey maiętnosci Pomusza do Rygi, do Kieydan albo do Kowna tych poddanych naszych ciahłych y dannych zazywac wolni będą, ile tego potrzeba będzie... *1643 (1645) Pamūšis Upytės p.*

122. Dochody urzednicze:... Kunice za dziewką y wdową, gdy do drugiey włosci idzie zamąż, groszy dwanascie litewskich... *1649 Alytus, SKB (Alytaus inv. l. 6a).*

Apie kunicą žr. dar: Žibintėjai Vitebsko vaiv. 1764 IJM 19 p. 147.— Bychovas Mohilevo p. XVIII a. l. Baranowski. Wieś i folwark, 1914, p. 268, ir l. Baranowski. Epigon feudalizmu na Białej Rusi (Rocznik Tow. Przyjaciół Nauk w Wilnie, 3, 1910, p. 81).

15. DEGESY.

2. Niwa w degasach, druga niwa za gumnem... *1624 Gelvonys Pavitynė Vilniaus p.*

16. DEGIM.

11. Sznur... w sianozęciach przez degimy lezy... Drugi sznur przez błota lezy... *1685 (1686) Vaineikonys Upytės p.*

Žr. 71[1].

17. DEKSNIA.

Žr. 40[3], 159[45].

18. DIAKLO.

A. 6. (8 служобъ людеи) и съ братьею и съ потужники ихъ, которыми они тую осмъ служобъ здавна служывали и дяколъ тежъ осмъ троцкихъ, какъ передъ тымъ даивали, такъ и теперь дають, по полторы бочки жыта а по полторы овса... *1523 Bokštai Vosyliškio v. LOD p. 445.*

B. 243. Продал есми... люди свои отчинныи даники на Ячинце... а в Бакштах... и з даню медовою и грошовою, и з бобровыми гоны и с иншими поплаты, со всим по тому, как они служили отцу моему и дан давали и дякла... *1491 Ašmenos p. ir kit. ASg 1 p. 98.*

244. Яхновая Анна... повѣдила намъ, штожъ мужъ ее Яхно закупилъ былъ въ нашого чоловѣка... половину земли... Нехаи она всю тую землю...

---

[1] *Įraše perdirbta į* chromy.

держить вѣчно, а намъ съ нее конемъ служить путную службу, а дяколъ ен съ тое земли не надобе давати ани иныхъ никоторыхъ службъ служити... *1499 Darsūniškio p. BDR 1 p. 60.*

245. Donamus... terram Promieży cum omnibus hominibus incolis locatis et denuo locandis ac ipsorum fratribus, terris haereditariis et servilibus, quas ipsi homines ex iuxta parte fluvii Niemen habent et de quibus nobis ex antiquo servierunt et tributa frumentorum alias dziakła dabant... *1505 Promežis Pūnios v. ALM 2 p. 160.* —

Žr. 82 [12 14 22], *93* [39], *122* [3 18 19 21], *192* [69 92], *236* [10].

Diakolny.

Žr. 122 [5 26 27], *148* [4], *233* [34].

21. DYRVAN.

Žr. 2 [19], *24* [13], *52* [15 17], *61* [3 4], *70* [17 26], *75* [18 26], *77* [2], *107* [13 36 38], *111* [1], *112* [23], *114* [5], *189* [1], *196* [2], *227* [1], *244* [5], *260* [1].

Dyrvanovy.

33. На урочыщу, названом Дырванъ Декгинъкалнас Дирсинас, на ниве его дырвановои при кгрунтех их межу сказили... Сеножати... названои Дугънас... над пявнем болотным... скосили... *1643 Akmenė Beržėnų v.*

22. DOILIDA.

Žr. 69 [13].

23. DORŽ.

Žr. 76 [2], *159* [45].

24. DOVBA.

12. Сеножать великую, прозываемую Паравдис, розделил есьми наполы, которая половица напервеи от лесу моего, называемого Берштвинас, межы довбами досталасе пану Яну Змаиле... и там деи засыпалъ есьми нарожны первшы копецъ, которы стоитъ под концом довбы, которая довба выходит з реки... *etc. 1612 Beržiai Pavandenės v. VAK.*

13. Z tych Bruzyszek zostawuię sobie... tylko w Popelaniach, w Pogiralach, w Lipaskalnie... dyrwan zarosły nad dowbą... *1672 (1678) Beržiai Pavandenės v.*

Žr. 74 [51], *112* [14].

25. DUBOR.

3. Przedalismy... łąkę nazwaną Nibro Skierdimis Krumines... koncem iednym do Krawstytini Jody, a drugim koncem do duborow y sianozęci... *1643 (1644) Jotainiai Upytės p.*

Žr. 76 [2].

26. DRABULIA.

4. Драбулю плотенную, которая коштовала шестнадцат грошеи лит... пограбывъшы... скорыстили есте... *1645 Varputėnai Beržėnų v.*

Žr. (1822) P. Ruseckas. Baudžiava, 1936, 1 p. 130.

28. DVIKARTIA.

Žr. 139 [24].

33. GREBEST.

4a. *Kaip 4, tik vietoje* с кроквами, з гребестами *yra* с кроквами осмею, з гребястами, *ir gale ne* розобрали, *bet* розрубали; *be to, toliau:*

Там же в том дворцы клет замчыстую рубленую з дерева едлового, в которои бервен шестдесят, крокви чотыры, грабястов грубых дерева едлового, яко бы на жерди одного, трыдцат, с помостом, где было дощок сорокъ, со дрвями, с ушаками. (з) защепками железными... посекли... *1619 Sirdaugiai (ne Šilai) Ukmergės p.*

5. На другомъ местцу... названом Под Лоздынами... дерева розного березового, осинного, на коле и на голобле и гребесты годного, высекли на копъ полторы... *1646 Lipniūnai Rosčiai Veliuonos v.*

6. Вес лес и заросли... сплошъ вытели... меновите дерева розного грубого, зъ жерди вжо вышлого, копъ десет, кграбястов на возов двадцат болеи... *1671 Svirnai Ukmergės p.*

40. IŽDAG.

3. Выганяючы деи быдло его... рикунии его... з дому его... на поле на выгоне сполные, называемые Дексни, в концу ижъдокгов, то пак деи земенин... подкавшы деи тую рикунию его... тое быдло выганяючую... збил ее... *1595 Viešėnai Viduklės v.*

41. JAVKTY.

13. Утекаючы (с) собою... вынесли... нароги одные, купъленые за грошы шестъ литовскихъ; ювкти одны, купъленые за грошы чотыры... *1595 Skrebinai Vilkijos v.*

14. В тои клети взял... явъкъты, купленые за девет грошеи литовскихъ... *1632 Rudausiai D. Dirvėnų v.*

15. Прыпадшы вси урмомъ... пограбили волов пару оромых... з ярмом, з явктами — за все кошътовало грошеи двадцат лит.; соху з лемешомъ — за обое коштовало грошеи двадцат и два лит... *1653 Daumantai Veliuonos v.*

43. JEVJA.

121. Подалъ... подостатку списавшы то ест меновите: напервеи светлицу (с) сенню...; вежу с примном...; клет нашли есмо не замкъненую, в которои нашли есмо в засеку берла жытного с полтрети бочки, гороху бочъку неполную, пшеницы наполъ зъ ечъменем бочъку неполъную; въ гумне наозереденого збожа ечменю подалъ есми полътора переплота, овса переплот, ярицы в озереде наозереденои з яв'я, а другая яв'я наставленая, пшеницы в озереде яко бы на яв'ю; будованя в том гумъне — одрина сеном и соломою наткана; яв'я, што збоже молотят... *1595 Daukintlaukis Kražių v.*

Žr. 49[76], 74[52], 94[3], 116[32], 129[64 121], 186[3], 249[1].

Plg.:

122. Za tym gumnem odryna duza słomą kryta y osiec w koncu ruska... *1765 (1766) Pervalkas Gardino p. CA.*

44. KARTAČ.

Pokortat'.

2. Кгрунъту нивы их... названого Шлоиты Довкгулишок межы содравшы ниву на пол загона поораное и поборонованое поорал и покорталъ деи еси... *1604 Strėvininkai Trakų p. AVK 30 p. 270.*

3. Нашодъшы... кгвалтомъ на ниву... налязшы тую ниву покраяную, поораную и прыбронованую... другимъ разомъ тую ниву... поорала и покартала... *1616 Ariogalos v.*

49. KLAIM.

74. Budowania domowego mamy vstąpic:... kłaim iako stoi okrom osieci y przysiąnkow... *1642 Paystrė Upytės p.*

75. Budowanie gumenne: osiec y s kłłaimem... *1643 Rajūnai Upytės p.*

76. Gumno: iawia s kłoimem, odrynka s chrostu pleciona, druga odryna wielka — połowica s chrostu pleciona, a druga połowica z bierwion... *1647 Gaikiškis Upytės p.*

Plg.:

77. Tok litewską modą nowy spory dla zboza... *1648 Panemunys Ukmergės p. CA.*

52. KOIMINEC.

36. Подданы... Сымон прыходен, оселостю мешкаючы в том полю Боянах в селе Коиминцах, до двора... Боянского належачыи. *1653 Bajėnai Vilkijos v.*

Žr. 82[4] **(18)**, *18*[223] **(21)**, *229*[1] **(22)**, *179*[25] **(35)**.

Plg.:

37. O takowej pasni dwornej takową daię sprawe: albowiem na tey paszni dwornej wioske Antledzie inaczej Kaymela posadzono y poddanym grunty dworne oddano... *1652 Josvainiai, KA.*

38. Sioło Romanaycie alias Kaymele (*B*: Kaymela): Bałtruk Walentynaytis Pareygaytis woznica (z) zoną Dasiułą (*B*: Dasiulą) Iurgielowną s parobkow, (s) synem dorosłym Iakubem y z corką Anuśką, służba; Masiul Grygaytis Zycki (z) zoną Magdaleną Szablewiczowną s parobkow, synow iego trzech... służba; powinność tych wieczystych poddanych: robotę y wszeliaką powinność oddawać y pełnić yako y Darataycie powinni. W teyże wsi Romanayciach Kaymela (*B*: Kaymelu) dannicy wolni przychozy... *1655 Padubysys Raseinių v. (Du tekstu, nereikšmingi skirtumai nežymėti).*

55. KOPA.

Žr. 192[145].

Okopovanje.

Žr. 2[20].

56. KOVŠ.

Žr. 131[37], *198*[12].

61. KUDRA.

14. Ydzie sciana lamana przez koniec pol tubynskich y i. m. pana Bystrama mimo kudre, gdzie len moczą[1], ktora kudra na samey scienie ma byc spolna obudwum stronom... *1678 Pašvitinys Upytės p.*

Žr. 191[1].

63. KUL'ŠA.

6. За показованемъ наимитки... видел есми на неи... на стегне на кулшымъ левомъ стороны ку гуде рану сыную шкарадною... *1646 Vaidatoniai Kražių v.*

64. KUMP.

Žr. 151[4 8 10 13–16 18 21–23].

69. LEIT'.

27. (Дворы Камень, Волма, Дубина, Олита..) со всими тыхъ имѣнии и дворовъ бояры и зъ слугами путными, людми тяглыми, леити, конюхи, осочники, свинухи, данники... *1507, LOD p. 118.*

---

[1] mloczą.

28. (Двор Утена) и зъ людьми всими утенское волости путными и данными и тяглыми, и съ конюхи, и съ конокормцы, и зъ л е и т и, и съ псарцы, и ловцы... *1519 Utena, LOD p. 357.*

Plg.: 18[56], 93[39].

70. LIDIM.

31. Дарую... именичка моего... третюю част... з л и д и м а м и новыми и старыми... *1592 Antininkai Karšuvos v.*

32. На шостомъ местцу сеножати и з лесомъ Падекъснис... от п е л ъ к и Рокгонишки сеножати и л и д и м и досталосе моркговъ пять... *etc. 1595 Pašilė Karšuvos v.*

33. Выдел есми на ниве его в л и д и м е енцъмен потравленыи на бочку сеен'я... *1600 Medingėnų v.*

34. Высеклъ и вырубалъ на л и д и м е розъного дерева зарощоного едълового, осинового, олхового и борозового, на коле и на жеръди годъного, копъ сто... На другимъ местцу... палечы свое л и д ы м ы, перепусътивъшы окгенъ черезъ кграницу, попалили розного дерева жалобливымъ... *1660 Vilkšiliai Viduklės v.*

Žr. 160[4].

71. LIKNA.

Žr. 116[23], 208[1].

72. LINMORKA.

3. Стена просто мимо л и н м а р к ю, которая тужъ лежыть подле границы самое... *1606 (1644) Linkuva Upytės p.*

4. Маетност... которая... стеною граничыт... одном концом до села, названого Кгесвов, идучы просто через л и н о м о р к и над речъкою Шокиною... *1637 Pašakinė arba Vizgirdiškiai Upytės p.*

5. Maiętnosc moią... z... sadzawkami, l i n o m a r k a m i... przedałem... *1677 (1681) Tirkšlėnai Upytės p.*

6. Częsci w tym jmieniczu Użubolach Grąsztogoła należy... iako siedliska domowego... sadzawek, l i n o m a r e k... *1679 (1687) Užubaliai Upytės p.*

7. Maiętnosc naszą... ze wszytkiemi do niey przynaleznosciami, to iest z siedliskiem... rzeczkami, z ich zatokami y l i n o m a r k a m i, stawami... przedalismy... *1686 Pašakinė Upytės p.*

74. LIPTY.

50. Скоро повстал есми... ехать, пришодшы... воит... поткавшы в л и п ъ т а х у п р и м н а... порвавшы кии почал до мене мовити... *1595 Laigiai Rietavo v.*

51. Ymienicze... z budowaniem domowym, to iest mianowicie: yzbą białą z sienią y s komorą, wiezą z l i p t a m i, z n a m o g a ł e m y wkoło wiezy z chłodnikami z obu stron, klec bez podkleta, piekarnią, y y ze wszytkimi gruntami... jedno sobie... wyiąwszy na sie niwę, nazwaną zdawna Giralu Kałnas, począwszy od jabłoni az do d a w b y... podał... *1643 Vidmantai Medininkai Žarėnų v.*

52. Wiezy dwie nowe z l i p t a m i, z n u m a g a ł a m i, ktorzy kosztowali kop trzydziescie; j a w i a nowa s tokiem, ktora kosztowała kop osm gr. litt... *1645 Dymaičiai Telšių v.*

53. Нашодшы до вежы в л и п ъ т а х, самых шукаючы з окгнями, креслы два посекли и домъ... мало огнемъ не спалили есте... *1645 Švėkšna Pajūrio v.*

54. Будучы обудъвумъ жалобливымъ... запрошоными од земенина... земли Жомоитское пана Казимера Стрекговского до дому его, названого

Хвалоине Спуцишъки Покгаврутис... на веселе дочки пана Стрекговского... и там жалобливому пану Михалу Бакневичу седячому спокоине межы паны прыятелми и людми добрыми яко подчас акту веселного в нуме... месеца октября двадцат первого дня... вер. твоя обжалованы, пане Петре Янович... (с) слугами, щелед'ю и с помочниками своими... вжо у ночы пры свеце жалобливого пана Бикневича... нападъшы уси урмемъ под семъ чоловека и болшъ... свеце погасившы ы окген залявшы, шаблями посекли... По оратован'ю некоторых людеи вер. твоя... повторе пасвечысе над нымъ... добываючысе до тое нумы, хотечы его на смертъ забити, а малжонка жалобливого пана Миколая Бикневича... доведавшысе, седячои в избе межы инъшыми белыми головами, о зранен'ю и збит'ю пасерба своего пана Михала Бикневича, прышодшы з ызбы перед нумою в липтах межы прокгомъ стоячую, которая просила словы лагодъными вер. твою объжалованы, пане Петре Янович, абы пасерба ее пана Михала Бикневича повторе на смертъ не забияли и жывого зоставили, а вер. твоя объжалованы, пане Янович, на прозбу ее ничого не дбаючы... прыпадшы сам особою своею у ночы с подвора с тылу межы прокгом стоячую перед нумою в липтах самую панею Бикневичовую... шаблею тял... *1670 Kolainiai Karklėnų v.*

55. Наехавшы... зъ дому, названого Симонишъки, взъял еси и кгвалтовне пограбилъ вежы дверы, другие дверы липътовъ... лазъни дверы...; в другом дому, назъваном Паклишышъки, взялъ и кгвалтовъне пограбил еси вежы дверы, засеков доски, с пиртики дверы... *1671 Račiai Telšių p.*

56. Wieża iedna nowa z liptami, s chlewami około — kop pięc groszy litewskich; druga wieza stara z liptami — kop trzy groszy litt.... A gdzie ogrodnik mieszkał, wieża z liptami, przy tey wieży i łaznia— złotych dziesięc polskich... *1671 Džiuginėnai Telšių p.*

57. Менечы... месеца октебра десятого дня... прибегшы до нумы дому жалобливых... знаясши жалобливых з небощыцою маткою их, пры огню з детми малыми седячых... порвавшы ведро з водою огню залеене, пожаром и тумом (*1693*: дымом) детеи жалобливыхъ малолетних... при огню седячых попарене, родителку жалобливои... порвавшы з нумы, волочечы... биючы, черезъ порогъ вывлечене в липтах подънесшы... кинене... *1691 Traupėnai Viduklės v. — 1692 ten pat.*

58. Na starym siedlisku... numu z numagolem, z liptami postawionu... maią... zebrac.. *1694 Džiugailiškiai Gaudikaičiuose Telšių v.*

59. Na... placu podanskim budynkiem zostaie: izba biała z przeciwną izdebką, swirenek ieden, numa z liptami, z reią do młocenia zboza... *1694 Stanaičiai Gondingos v.*

60. Budynkow... podług testamentu... nie wydzielili, mianowicie: izby białev, komory, kleci, wiezy iedney w tym mieszkaniu, puł wiezy w mieszkaniu podanskim z liptami... *1699 Lelaičiai Telšių p.*

77. LUGNO.

2. Przedalismy... imienicze Opulie... z rzekami, z rzeczkami, z łowy zwierzynemi, ribnemi, ptaszynemi, ruczaiami po obudwu stron rzeki nazwane Szaty az do rzeki Łuby y po obudwu stron rzeki Łuby, (z) zatokami, ługnami,... z sianozęciami, łąkami, dyrwanami, odłogami... *1677 (1678) Apuolė Telšių v.*

78. MALTUVIA.

Plg. молотва *129* [10], milocina *139* [78].

82. MEZLEVA.

22. Маеть онъ вси пожитки съ тыхъ дворовъ нашихъ, яко пенези осадныи, и льняныи, и куничныи, и с конеи путныхъ, мезлевы, меды пресные и пшеницы, ячмени, овсы, корчомныи, дякла и пенези тежъ капщщныи з местъ тамошнихъ к рукамъ своимъ брати;... не маеть... ани которыхъ стацеи на замки наши посылати... *1537 Užpaliai ir Penionys Vilniaus vaiv. DZGCh p. 177.*

87. MOVKNA.

14. В... пущы их дерева ядълового великого, на будоване годъного, сорокъ посеклъ и порубал и мавкну с того дерева злупилъ... *etc. 1632 Mitkaičiai Telšių v.*

15. У клети дах преламавшы и предаршы дранице и мавкъны и вшодшы до клети через дах и там собе зовнунтръ отьворывъшы клет, с клети кгвалтовне взяли коси две... *1632 Kanapynė Viduklės v.*

16. Дерева... едлового одарто мавъкнами до трыдцаты в том же бору зостало... *1646 Jasnagura Tendžiogala.*

17. В лесе в резах, до вигонов належачыхъ, врочыщом названымъ Кганиклас Кгалаи, дерева едлового на будоване одного кгвалтовне порубали семънадцатъ и, мавкни з них облупивъшы, прочъ звезли... *1646 Švėkšna Pajūrio v.*

88. NOM.

93. Будован'я взял во владност свою: ном, гриденку, клети две, а у гумне осет и одрину и переплотовъ озерода шест... *1595 Liauda Veliuonos v.*

94. Хоромины все: пекарня и другая пекарня мнеишая, клети чотыры, номъ на быдъло, стаиня на коне... одъны сами зажываете... *1639 Rajūnai Upytės p.*

95. З вежы нума с того дому... кгвалътовъне выграбили котловъ меденыхъ два — одинъ велики, за копъ чотыры куплены, а други менъшы, за копъ две грошеи лит. куплены; жорна, за грошеи сорокъ купленые; постелъ — стояла копъ двух грошеи литовъских... *1647 Dymaičiai Telšių v.*

96. Yzba nowa... u teyże yzby piec nowy s kaflow rysowa(ny)ch zielonych, ktory kosztował kop szesć, przez sien druga yzdepka, numa, przez podworze piekarnia... *1666 Juodeikiškis Viešvėnų v.*

97. Numa z sienią ze drzwiami na biegunach drewnianych... *1676 Eibariškiai Radviliškio kieb. KA.*

Žr. 74[54 57-59]*, 116*[34]*.*

Plg.:

98. Вежа великая осмъ стен дерева едлиного, соломою накрыта... *1590 Galniai Josvainių v.*

89. NUMAGAL.

25. Меновите хоромин розобраных: светлица (с) сенми, вежа с примном из нумокголомъ, лазнъ... *1595 Pužai Viduklės v.*

26. Пиртика до хованъя варыва; вежа с коморою, с прымном, нумакгалом.. *1650 Spaudžiai Paakiai Beržėnų v. Plg.: 89*[13]*, 116*[24]*.*

Žr. 74[51 52 58]*, 242*[1]*.*

91. OLK.

Žr. 135[1]*.*

93. ONTRINIK.

Žr. 122[49]*, 244*[1 4]*.*

94. OPIKULY.

6. Ревизорове... мають... того догъледати и научыти, абы везде з выбоемъ и безъ опикул[1] збожъя молочоны были... *1557 Valakų įst. LMPb sk. 555.*

---

[1] *Išsp.*: опилку.

96. ORYBA.

15. Писар земски земли Жомоитское его милост пан Миколаи Бурба оповедал и жаловал за дан'емъ собе справы подданого своего села Боркев Андрея Янушаитя о том, иж деи в году теперешнем 1595 дня другого по Велицедни за ужыт'емъ и прозбою земенина господарского земли Жомоитскои пана Волоткевича тот подданыи его милости Андреи Янушаитис дал ему, Волоткевичу, волу своего шерстю полового домаослого, за которого давано продаваючы две копе и десет грошеи литовских, на преоран'е ему на теперешнее лето прошлое до Светого Мартина в року нинешнем 95 месеца ноября 11 дня, якож тот Ян Волоткевич за почекан'е переоран'[е] того волу тому подданому его милости приобецал дат ему сеножати на шест возов сена кошен'я, к тому волу того, которого ему дал орати, в ден светого Мартина вернути и при нем бочку жыта солянку веeного за о р и б у дати, нижли деи тог Ян Волоткевич на року припалом в ден светого Мартина за прошен'емъ его и тепер, яко того волу самого его властного, так за о р ы б у сена за частым кротным упомынан'емъ его, того подданого, по року и жыта бочки отдати и вернути нет ведома для которое причыны не хочет, приводечы его ку кривде и шкоде немалои... *1595 Žem.*

16. Regestr niedoborkow w maiętności w Poszawszu w Mizuykiszkach, arędowaney mnie... Wołow dwoch zostawił na o r y b ę, rachował po kop dwie, a tu nie daią, tylko po kopie, za czym szkoduię za lat cztery kop osm... *1649 Pašiaušė Kražių v.*

17. Небощык Петръ Виткевичъ и зъ вер. вашую, пани Анъна Казимеровъна Нарутовичовъна, взяли на оране волу великого, которым волом ... орали дванатцат лет, на кожъды рок обецали за о р ы б у дати по ботце жыта и ечъменя, одъного року жыта бочъку, другого року ечъменя, которого того зъбожа не оддали... *etc. 1671 Vitkaičiai Telšių p.*

18. (Жаловал) о томъ, ижъ в. мост, пане Кгабрыелю Можеику, взявшы у жалуючого пана Сташъкевича и у малъжонки его волу доброго, до оранъя зъгодного, на о р ы б ы до певного часу, которым тымъ воломъ мелъ еси заровно зъ своим воломъ, не прыкидаючы волови пана Сташъкевича и никому не даючы и не пожычаючы, толъко сам собе оратъ и кгрунты свое вырабятъ, где в. мост... подлуг своеи умовы и обетницы не справуючысе, але заразом скоро почал оратъ, тому волу жалуючого ажъ немал до рокгов самых прыкладаючы, и другим суседом рознымъ своимъ пожычал, где... потом... малъжонка жалуючого пана Сташъкевича, идучы через поле мимо в. мости... которы в томъ полю... тымъ же воломъ жалуючого и своимъ орал, обачывшы, ижъ велми того волу своего мордуешъ, до самых рокгов прыкладаючы орешъ... просила... абы тому волу жалуючого хотел вολкговат а ровно (с) своим орат... Мы судъ... жалуючому... на томъ, яко правдиве панъ Кгабрыел Можеико... малъжонку его... кгды его... упрашала, штобы воломъ ихъ, в о р ы б ы собе даным, заровно зъ своимъ волом орал, киемъ збилъ... прысегу наказуемъ... *1675 Mažeikiai Puniai Ukmergės p.*

19. Woł, ktory iest na o[r]y b a c h dany v Sakalia w Genełayciach, synowcowi memu Kazimierzowi zostawuię... *1693 Nutaučiai Amaliai Beržėnų v.*

100. OTMOT'.

11. Оная Зоѳия... упросили... у неи (Катерыны) тое нивы селища старого Болътрутя с е д е и м а Леисеишъки орати на трети снопъ на о т м о т ы и посеели ярыцы на том селищу полъ бочъки, и кгды деи она обачила тую Зоѳию... на том селищу жнучыхъ, прышла... месеца сенътябра двадцат первого дня просечы третего снопа, то пакъ деи того дня и часу... мужъ (Зоѳии)... за устным росказанем оное Зоѳии, не даючы ниякои о т м о т ы третего снопа, самую Катерыну... скулачылъ и третего снопа не далъ... *1595 Šauduvos v.*

102. OVIŽMEŽ.

16. Słodu gotowego a w y z m i e z [u] solanek trzy... *1642 Pamūšis Upytės p.*

Žr. 48[1].

103. PAKULY.

Pakulny.

Žr. 139[24].

107. PELKA.

46. Заставил... есми... третюю ниву над луками реки Крожонъты концом, а над великою пелкою боком, урочыщом Ушпелки... *1592 Pakražantys Kražių v.*

47. Другое нивы ку пелъце того Пупукална удлуж на сажни двадцат чотыры... поорали... *1649 Geviliai Viduklės v.*

Žr. 70[32].

110. PERGA.

4. На берегу реки Дубисы... знашодшы пергу або лодзъ его... властною, которую яко подчас великои поводи на Дубисе для переезду через Дубису... ховал,... тую лодъ пергу секирою... з однои стороны левои у самои середине, почавшы од верху аж до самого споду, перерубалъ еси так, ижъ вжо ни на што не згодитсе, которая перга коштовала шест золотых полских... *etc. 1650 Butkiškė Ariogalos v.*

111. PERVOR.

3. Шерокости яко нивы, такъ сеножати через реку Пукю по обу сторон до первору сажъни дванадцат... *etc. 1671 Pukiai Telšių v.*

Žr. 192[113], 195[1].

Plg.:

6. Zapisałem... część iedną gruntu oromego y sianozętnego przez osadę domu mego... do przeworu y miedzy, Sudas nazwanego... *1694 Daubarai Telšių v.*

112. PIAVŃ.

Žr. 21[33], 193[9], 210[1].

114. PILEKOLN.

12. Ciało moie... ku pochowaniu w mogiłach zwyczaynych w pilokolniu, w polu Lawdzie leżącym... poruczam... *1693 Tauginaičiai Liaudoje Veliuonos v.*

13. Ciało moie... do ziemi... oddane byc ma... w mogiłach w kaplicy mey w pilakalniu... w powiecie wielonskim... *1693 (1694) Baimainiai Veliuonos v.*

Plg.:

14. Ciało moie... ma byc... na mogiłach nazwanych w Pilekolniu w Lawdzie nad rzeką Lawdą pogrzebione... *1694 Goštautonys Veliuonos v.*

Plg. 192[106], 238[1].

116. PIRTIKIA.

32. Хороминь дворных: напервеи светлица великая, оболон в неи скланых чотыри, (с) сеньми и с коморою, драницами покрита; клети две с подклетом, драницами покритые; пиртика одна; вежа с примном великая; лазня; у гумне евъя и одрина... *1590 Pašilė Karšuvos v.*

33. В моц свою взявшы... держыт... будован'я хоромин домовых в том именичу Бержы: светлицу з сенми и с коморою, вежу, пиртикю, клет, лазню, у гумне осет з озеродом... *1603 Beržiai Pavandenės v.*

Žr. 74[55], 89[26].

Pirtikaitia.

34. Припала справа... (подданы) кгды з дому ушолъ... будованя... немало, то ест пекарни новои з сен'ю и с пиртикаитю, клети, ному, осеци с токомъ... (о) забране... За пекарню новую з сен'ю и с пиртикаитею копъ осми грошеи лит., за клетъ копъ пети, за номъ на быдло копъ шести, за осецъ з током копъ шести... *1687 Pamarnakiai Upytės p.*

118. POGRUNDA.

4. Przydatki zaczynaią się od pogrundy granice z Szakalami y idzie scianą do Pustodwora... ztamtąd idzie Oposzczą rzeką do pogrundzia z Szakalami granice wysz mianowaney... *1618 (1675) Did. Rumpiškiai Kazliškių Žiobriškių dv. Ukmergės p.*

122. POSED.

47. Дали ему люди наши... Маютъ они тые... люди... держати... и зъ даньми грошовыми, и медовыми, и бобровыми, и куничными, и съ посѣдми, и всякими иными поплатки, службами всими тыхъ людеи, и доходы... *1506 (XVIII a.) Lekėčiai Vilkijos v. ALM 2 p. 194.*

48. (Доводили на бояр,) яко бы они были посѣдники... зъ давныхъ часовъ, яко отцеве ихъ, такъ и они сами съ повинности паномъ старостамъ жомоискимъ, тивуномъ и намѣстникомъ ихъ милости поседи делывали и всякии пожитки врочыстые даивали... *A. 1544 Žem. DZGCh p. 650.*

49. Zastawilismy... służbę liudzi osiadłą, mieszkaiących domami... w poliu Lełowkiach, przynależących do ymienia y dwora naszego Vzortskiego... na ymię iednego poddanego na połsłuzby mieszkaiącego Mikołaia Czepowicza Eybutowicza z zoną, z dziecmi iego, drugiego Staniulia Eybutowicza Czepowicza na drugiey połsłuzbie mieszkaiącego... s powinnoscią ich takową: na robotę maią chodzic o swoim chlebie kozdego tydnia począwszy od wtorku az do suboty iednego tygodnia Mikołay Eybutowicz z wołmi y s klaczą y s czym roskaze, a drugiego tygodnia Staniulis takze Eybutowicz, po tygodniu obadwa maią chodzic, ieden ma byc na służbie iednego tygodnia we dworze, a drugi w domu, po iednemu kozdego tygodnia, iako się wyszey pomieniło, powinni będą chodzic, a antrynikas takze ieden dwa dni na kozdy tydzien, lnu sto, posadzi puł kopy gr. lith.... *1637 (1638) Lielaukiai Upytės p.*

Plg.:

50. Zawiedlismy... poddanych naszych własnych, mieszkaiących w siele naszym Gaylunach... włok osiadłych dwie...; powinnosc tych... poddanych takowa: z włoki płacic maią ci poddani po kop trzy groszy lith., lnu po pundeliu, gęs iedną, kokosz iednę, roboty do roku niedziel szesc czterech robotnikow, to iest latem niedziel cztyry, a w zimie dwie, w czym roskazanie zaydzie, krom wołow, albo miasto dwu niedziel roboty w zimie podwod dwie fury do Rygi albo do Kowna odprawic powinni będą, w iesieni czestowac panow wszyscy trzy dni maią... *1640 Gailiūnai Upytės p.*

51. Zastawilichmy poddanych naszych służeb dwie osiadłych, do imienia naszego Wodokscienskiego przysłuchaiących... mieszkaiących w siołku Łopiniach w polu Pomornokach w powiecie vpitskim leżących... s powinnoscią ich wszelaką, to iest s tych dwuch służeb to iest: gotowego grosza kop osm groszy litewskich maią dawac, lnu wyczosanego dwiescie, gęs iedna, kurow dwoie, na robotę trzy niedziele po iednemu robotnikowi z czym roskazą, w podwody dwa razy na rok, a iesliby podwody nie wypełniali y nie odprawowali, tedy złotych szesc polskich maią dawac y tę wszytką powinnosc pełnic powinni będą; do tego czynsz gdy iego m. będzie wybierał, w wiesieni tydzien podymowac maią... *1642 Pamarnakiai Upytės p.*

52. Zastawiłem... boiary pancerne swoie własne Lale, w polu Tirklach pod Szatami w powiecie wilkomirskim leżące, służeb dwie starozytnych... od imienia mego... przezywaiomego Dziewiałtowo, mieszkaiące domami w Lalach w polu Tyrklach pod Szatami... na dwu służbach domami mieszkaiących... s powinnosciami tych boiar, to iest powinni z (s)łuzby gotowego grosza czynszu po dwunastu kop groszy litewskich płacic, na robotę z (s)łuzby jedney po troygu niedziel szesc[1] na rok, s czym im roskaze jego msc pan Bitowt y małzonka iego, do maiętnosci ich isc maią, podwoda dwa razy w rok z dymu do Kowna albo do Wilna, czynsz powinni płacic [o Swię]tym Marcinie, przy czynszu po dwa dziesiątki lnu czesanego, a podczas przyiazdu y bycia v tym boiar jego msci panu Bitowtowi y małzonce iego powinni będą p o d y m o w a c tydzien swym kosztem... *1642 Lioliai Ukmergės p.*

53. Wies Downagole, w ktorey włok siedm, ci na czynszu siedzą... Powinnosc tychze Downagolow: z kazdey włoki płacic powinni do roku krystynkową albo pułtorakową monetą po kop dziewiąciu; za podwody dwie, iesli do Rygi nie poiadą, powinni dac kop dwie takową monetą albo szelągami po złotych cztyry y groszy pięciu; z włoki kazdey lnu dobrego p u n d e l, owsa beczka okrom ławnika, ktory owsa nie daie; z włoki kazdey w iesieni przy czynszach gęsi dwie, kurow dwoie, na Wielkanoc zas z kazdey włoki po dwoie kurow y po dwudziestu iaiec; słodu dwornego powinni kazdy na sie na rok p u r o w trzy wyrobic u siebie w doma; roboty do roku s (c)zym kazą powini odprawic cztyry niedziele; przy wybieraniu czynszu ciz sami poddani trzy dni p o d y m o w a c na swym koscie... *1686 (1690) Daunogala Švainikų dv. Upytės p.*

Žr. 185[2], 230[5 8].

54. Жаловали бояри упитские Матеи Янович... лукянцы... на прыстава упитского боярского Балтромея Сурвиловича о том, штож деи он поспол с подвоиским боярским тамошным упитским... кграбежы нам велики почынили ...Бартломеи прыстав на то поведил, иж хоружы упитски Миколаи Михаилович подалъ мене служебнику князя воеводы... троцкого, а к нему ещо и своего слугу прыставил, и велел мне до бояр тамошных с тым служебником княжым и своим слугою ездити домъ от дому на выправован'е золотых, гдеж я не ведаючы меновите оныхъ бояр, которые сутъ повиноватые оны золоты давати, то есми тому хоружому мовил, иж я наипервеи того посланца князя воеводы его милости у твои домъ, хоружы, прыведу; за тым он, хоружы, прыставилъ до мене подвоиского, которы былъ тому свядомъ... которы посланец его милости князя воеводы, маючы неяко омылны реистра, до иншых домов боярских заезчал, а иншых домы обминал... Они мовили, иж мы никгъды с продков нашых тых золотых за первшых воевод троцких не давали... лечъ службы господарское военное пилни были, яко иншы бояре шляхта его милости господарская. Што и самъ тот прыстав у того, суда сознал, иж они сут люди добры, шляхта, а тых золотых не толко они сами, але и предки их николи не давали... *1546 (1642) Upytės v.*

Жыкгимонт Авъкгусть... Били нам чолом бояре впитскии Матеи Янович... люкянцы, оповедили перед нами, иж прыстав упитски боярски Балтромеи... поспол с подвоиским боярскимъ упитским... грабежы им почынили, хотечы на них выправити неяки золоты пану воеводе троцкому, которому яко бы на панов воевод троцких давати были повинни... А такъ, кгдыж они перед тым завзды службу земскую нам служывали а тых золотых на воевод троцких не давали, чого и перед паном воеводою виленским довели, и того полнити не были повинни, мы з ласки нашое на их чолом бит'е то вчынили, од даваня тых золотых их вызволили... *1552 (1642) Upytės v.*

123. POŠOR.

2. Ażeby po wszystkich oborach, gdźie bydło rogate stoi, były drabiny na p o s z o r zrobione... *1819 Trakų p. Prv.*

[1] *Parašyta ištrintoje vietoje.*

127. PREIKŠ.

10. Заставилъ есми... именичо свое властное... прозываемое Юдраны, межи реками двема — Юдрою а Моступею... на которомъ томъ поменено кгрунте заставил есми и завелъ в моц и в держане подалъ подданых своих властных з домами и зъ будованемъ, на томъ кгрунъте седячых, трох: одын подданы Янъ Преикъшас, други Витко Петроитисъ, трети Томашъ Янаитисъ, — которые тые подданые звышъ поменены чынъшу повинни давати на кожды год — Янъ Преикшасъ по полторы копы грошеи, Витко Петраитис копу грошеи, Томашъ Янаитисъ копу грошеи литовских, инъшои повинности толко на тлоку по два дни кожъды з дому своего повинни ходити разъ черезъ рокъ... *1592 Judrėnai Viešvėnų v.*

Сынъ земенина господарского... Миколая Яновича... далъ ведомостъ... земенину... Миколаю Щеѳановичу Скурвиду о томъ, ижъ которые подъданые тры служъбы людеи оселыхъ на име Томаша Петроитя, Яна Петрутъ - преикъша а Витъка... прозываемыхъ Юдраны, завелъ и заставилъ тому Миколаю Яновичу... в суме пенезеи... то пак деи в семъ году... сынъ твои... Янъ Миколаевич Щеѳанович Скурвид самъ особою своею и з ынъшыми людми, помочъниками своими, наехавъшы кгвалътовъне на домъ подъданого звышъ менено Тамаша Петроитя, кгвалътовъне пограбилъ коровы три... вола рыжого, овцу одну, козъ двое, кола новые чотыры отъ колесы. На то все Миколаи Щеѳанович поведилъ, иж тот Миколаи Яновичъ до тыхъ подданыхъ, одъ мене заставъленыхъ, не мает их судити и ими радити, толъко повиностъ данъ повиненъ отъ нихъ брати, а в лете до роботы по два дни ходити до отъданя сумы пенезеи, а мне волъно их кграбит, лупитъ, яко своих властъныхъ подданых... *1593 ten pat.* —

128. PREIKUR.

19. Подданы... имен'я его милости... в Пошымшу лежачого, села Спудаитев Кгрикгут преикур, которы мешкает в дому Якуба Нарушаитя, вола... пограбил... *1595 Spudaičiai Pašimšės dv. Žem.*

20. Умоцованый стороны позваное... другии лист запис покладая под датою тисеча пятсот семдесят семого ... продажнии от Домаша Андрыкаитя и жоны его Магдалены Меижовны Микшеловои, в котором описует, иж тая бывша Микшелева, маючы дожывъное мешкан'е от того Микшеля записаное, четвертую част того именича продали вечност'ю... Якубови а Балцкови Станевичом... А умоцованыи стороны жалуючои... поведилъ... стороны того другого листочку никчемного и неправного, с которого се указует, иж тот Томаш Андрыкаитис был простого стану чоловекъ и тая Магдалена Миколаевая за простого стану чоловека пошла... хотя бы и от мужа вено записаное мела, тогды вжо утратила, што за простого стану чоловека пошла, бо тот Томаш Андрыкаитис преикурыс, так и тая Меижовна кгрунтов отчызных стороны моеи никому продавати не может... *(1577) 1616 Bizdukai Telšių v.* —

129. PRIMEN.

118. Копию з листу увящого... положылъ есми на столе в примне перед вежою у дому лавъника... *1593 Rūzgiai Grustės v.*

119. Нашодшы коня... стоячого перед вежою в примне... укралъ... *1593 Veišvėnai.*

120. Зъ прымъна вежового коня... укралъ... *1593 Šaukotas Tendžiogalos v.*

121. Именичe... з будован'емъ домовымъ и гуменнымъ, то естъ меновите: вежу с примномъ и з одриною по конецъ тои вежы, клеты две драницами критие, светлицу с присенъкомъ и с коморою, гридъню, лазню, а в гумъне евъю с токомъ, одриною з бервенъеи, озеродла переплотов осмъ по чотырнадъцати жерзды... забравшы ужываете... *1609 Jurgaičiai Raseinių v.*

122. Wieza z przymnią stara, przy boku wiezy komorka... *1644 Senkiškiai Veliuonos v.* —

Žr. 43[121], *49*[83], *74*[50], *88*[99], *89*[26 27], *116*[32 35].

Plg.:

123. Листъ... положылъ есми у сени перед вежою на лаве в дому земенина господарского... *1593 Lelaičiai Telšių v.*

124. Za numę przestronną z sienią y numagałą szkody tyn. 100... *1750 Budrikiai Rietavo p.*

125. Z boku przy iedney piekarni sienka s chrostu... *1686 Sabonys Upytės p.*

Primenny.

126. Вышодшы ему... (с) светлицы недалеко от порога применного ... споличковал... *1595 Tverai.*

130. PRIVORTI.

15. Пограбившы вепра чорного... на выгонах и прывертахъ сполныхъ, до дому своего... отогнал... *1645 Skučai Veliuonos v.*

16. Кгды панъ Довмонт, яко дня светого неделного, уселъ за воротами своими... и седячому спокоине з людми добрыми за воротами дому своего въ прывартях, то пакъ деи... седячого спокоине на земъли... зранил... и... збившы его в тых же прывартяхъ перед воротами дому его... похвалку... учынил... *1646 Meiliškis Tendžiogalos v.*

17. Панъ Данелъ Лабунски... дочъку жалобливого... подкавшы идучую, яко дня светого неделного, на прывортяхъ околицы Давиданскои передъ домом и воротами пана Езоѳа Лабунского... збили... *etc. 1674 Dovydonys Ukmergės p.*

131. PUR.

Žr. 122[53], *148*[30], *179*[21], *199*[5], *228*[8 12], *233*[32], *236*[12].

132. PUSINIK.

2. Зосталъ еси винен жыта голого бочку меры виленъскои, в которую келменских торговых пусыник две входитъ, и в торгу на тотъ час ...пусиникю[1] куповано по полторы копы грошеи литовских... *1638 Padubysys Kražių v.*

139. RYKUNIA.

116. Паробокъ челединъ дворны... подшодшы... ночъным злодеиским обычаемъ выпровадилъ рыкунию его, которая была на всем дворе заведуючы яко с ключами, такъ и от коровъ сыры, масла, на имя Дороту Стасевъну, которую еще не здавшы личъбы з влодарства ее выпровадилъ, а выпроважаючы з нею немало речеи, яко будучы старшою над ключами и молоце, вынесла... *1595 Padubysys Raseinių v.*

117. (Земенин земли Жомоитское Ян) Кгеишъ, продавшы ему, пану Стирнелю, тое именичо свое вечност'ю Кгеишышки Вилкупе, будучы в летехъ своих старых, а не маючы где се подети з бывшою рыкунею своею Полониею Адамовною, а потом, яко деи дошла ведомост его, пана Стырнеля, а снатъ шлюбъ з нею бравшы, его, пана Стырнеля, сестранка своего, упросыл в томъ именичу Кгеишышок коморою мешкати, яко коморныкъ... *1632 Geišiškis Raseinių v.*

118. Domek rykunij, do ktorego wchodząc z sieni drzwi na zawiasach; po lewey ręce wszedszy w sieni izba biała... piec kafli białych, przy nim komin murowany; s tey izby komora... naprzeciw tey izby piekarnia... w tey izbie piec do pieczenia chleba z cegły murowany... ten dom dranicami kryty... *1652 Doliatyčiai Naugardo p. AVK 25 p. 340*

---

[1] посинию.

119. Жаловалъ... о томъ, ижъ деи... челеднича и рыкуныя его, жалобливого пана Яна Пуртика, двора назъваного Невезъники... на име Полоныя Адамовна... за розъказанем и за посланем пана Яна Пуртика, яко пана своего, ходила навежаючы збожа на лонце, над рекою Невяжою лежачои... в полю Невежъницком, и вжо тая вышъ помененая рыкуныя ... огледавшы и навежавшы шла ку дворови пана своего вышъ менованого Невежъницкого... там же постерегъшы тую рыкунию... ты, пани Даниелова Липъска, идучую с поля... послали... до подворника а подданых своих...; тые... подданые твое, догонивъшы тую рыкунию... передъ воротами его, пана Яна Пуртика, на гостинъцу... окрутъне а нелитостиве обухами секировыми и киями збили, змордовали... *1642 Nevėžnykai Upytės p. —*

Žr. 40[3]*, 150*[3]*, 161*[54].

Plg.:

120. Asz Palanya Adamaycia, rykunya pono Iono Purtikos, prysiekiu... *1642 Upytės p. APh 6 p. 147.*

142. ROIST.

Žr. 206[4].

143. ROITINIK.

7. — *Plg. 192*[80].

Roitinicki.

14. Przychodzili do nas boiary hospodarskie wołosty widuklewskiey Szczepan Mikolaiewicz Stungur a Ian Martynowicz y pokładali przed nami list nieboszczyka pana Stanisława Stanisławowicza Ianowicza, starosty zmuydzckoho, w ktorym pisze, stosz poczęli byli ich wradniki obracac w rotynuckoio służbą, a oni przed tym, oycowie ani dziadowie y(ch) niekoli rutynuckoy służby nie służywali; gdziesz vkazywali przed ieho milost list wielikoho kniazia Witowta y deda iego milosty nieboszczyka pana Kezgieła... My na czołombicia ich vczynili y przy tym liscie ich zostawuiem, iż oni nie maią rotynickiey zadney powinnosci czynic, iednak maią hospodara ieho miłosty służbą ziemską służyc... *(Transkribuota). 1547 (XVIII a.). Viduklės v. VAK.*

146. SEDEIMAS.

Žr. 100[11].

148. SIEK.

30. Słodu purow dwa, pszenicy sik ieden, ... krup grzyczanych sik ieden... *1679 Kvedariškis Ukmergės p.*

150. SKIERDŻ, KERD'.

3. Подданы, прислухаючы до именя... лежачого... у волости росенскои, названого Овшонты, на име Юркгис Кгрикгаитис Тавткаитис, ремесник тешля колодеи, з села Тавткаитюв... будучы за перемовою выпроважоным... у дворе... панеи Еперыешынои... названом Понемоне, служечы самъ тот подданы... за кердя пастухом до быдла, от самои ее милости будучы злецоным, а жона его за рикуниу, и всякую повинъност ее милости полнят... *1646 Panemunė Veliuonos v.*

4. Полъ волоки пустая кердзева... *1610 Melkalnis Kauno p.*

Plg. резник *13*[53 55]*, 192*[66].

156. SONTOK.

5. Нашодшы... на сеножать его... властъную, до именича его оичыстого... прозываемого Копъстоти прыналежачую, врочыщомъ прозываемую Винъкурес Винъкгис, межы речкою Винкурею и рекою Вевиржою въ самомъ сонтоку въ конъцу волокъ его лежачую... тую сеножать его покосили есте... *1625 Kapstotai Rietavo v.*

159. STIRTA.

Styrtišče.

47. Заставили... ниву оромую подле стыртища, называемую Седлиско, на бочку сеенъя... *1593 Raseiniai.*

160. STRAIPSŃ.

5. Наехавшы... на кгрунт огород над рекою Сваигою, ниву огорожоную, пастевник его... плотами одловыми щепаными и нещепаными .. по пулътретя сажня должыны огорожоные... з верху тых плотов страипъснев албо праслов зо всих плотов... збераючы и на свои воз уложывъшы на сани... до дому своего... отвезшы, на свои пожытокъ обернул еси... *1642 Džiugailiškiai Pasvaigiai Telšių v.*

6. Полоту страипнюв на десет кола кгвалтовне посекли... Плоту с колми... десет страпнюв кгвалтовне посекл... *1666 Viduklės v.*

161. SVIREN.

Žr. 49[85], *74*[59 62], *205*[1], *219*[32], *228*[8], *235*[1 4], *259*[31].

Prisviren.

Žr. 219[32].

Svirenny.

139. Врадникомъ виленскимъ — тивуну, и городничому, и ключнику, и свиренному. Жаловали намъ муляры наши городенскии, которыи тыми разы у Вильни, штожъ... ты деи свиренныи даивалъ рыбы и мясо полты и соль, а тыми деи разы того ничого не хочете имъ дати... *1493 (XVIII a.) Vilnius, ALM I p. 58.*

Svirny.

Žr. LOD p. 528, 608; ODMA p. 263, 268.

162. SVOR.

39. Powinnosc tego siolla:... lnu po 16 sworow... *1613 Laužai Rietavo (?) v.*

40. В саде хмелевом... через плот того дому тычыны зъ хмелища з саду выхыляючы, влезшы на плот, з осмю тычынъ хмелю доброго, могло быт на два своры, забравшы, взял и пограбил, кажды свор... коштовалъ по грошеи дванадцат литовских... *1646 Lekemė Gondingos v.*

41. Powinnosc tych poddanych: kozdy z nich z puł włoki... lnu ciosanego sworow dwa;... dwa swory lnu z dworu wziąwszy doma krom roboty dworney zprząsc maią y powinni... *1649 Rekyva Beržėnų v.*

42. Jan Szymełaytis, wloki $^1/_2$, płaci gr. 42 lit., gęs jedna, jaiec 10 przy cynszu, a drugie dziesięc włoczebnych, lnu swory dwa, owsa solankę... *1654 Kardžiūnai Rekyvos dv.*

43. Powinnosc... poddanych... lnu sworow dwa... *1655 (1662) Ganipruva Kražių v.*

44. Lnu z kozdego domu czesanego sworow 3 powinien dac, a iezeli za len pieniędzmi, tedy z domu po złotych 3... *1672 Pakapiai Žem.*

166. ŠESTAINIA.

13. Siołło Zadowgiwiency... Kasper Mielonis z synami trzema... osiadłey treyne włoki ma... Iasius Staniułaytis z synami... szostayn włoki osiadłey ma... *etc. 1640 (1641) Pamūšis Upytės p.*

14. Tamulis uszkuris Rymowey z treyna chodzi trzy dni na robotę, z tegoz płaci groszy osm, za przyięty szostain płaci groszy dwadziescia... *etc. 1642 Gniaužė Pamūšio dv. Upytės p.*

15. Чепас Кгустаитис чвертъ и шостаинис волоки... *1643 Pilsupiai Josvainių v.*

167. ŠYL.

Šylel'.

4. Zastawiłem grunty... z lasami, gaiami, rozrepkami, szyłelami, z łąkami... *1671 Darupis Ukmergės p.*

168. ŠLAJE.

6. Szłaje okute dobrze iedne. Sanek poiedynkowych dwoje malowanych. Sanki parokonne iedne... *1761 Budrikiai Rietavo p.*

170. ŠLOIT.

19. Нива... концомъ однымъ до дороги, которая идеть до Барберишок, другимъ концомъ до гумна Кгабрияловои, и з шлоитомъ, на которомъ хвоинник заросяъ... *1581 Siponys Kauno p.*

20. (B) хмелищах там же в тых паствискахъ, ровах, шлоитах, над речкою Жолъпею будучых, хмеле... зобралъ... *1667 Žalpiai Viduklės v. Žr. 44².*

171. ŠUL.

32. Te ogrody ieden zamiotem w szuła, a drugi chrostem ogrodzone... *1652 Doliatyčiai Naugardo p. AVK 25 p. 341.*

33. Wiezdzaiąc do... folwarku Łowkupian ode wsi Stremilow wrota wiezne, do ktorych tylko szuły stoią... *1679 Laukupėnai Ukmergės p. —*

177. TORP.

35. Gumno:... przeciwko tych wrot y staienek młocarnia, do niey wchodząc wrota dwoiste s tarcic na biegunach, w niey tarpow osm, kozdy s przegrodzeniem z drzewa, osieci dwie, w iedney nie młocą, bo iuz stara, po koncach w obudwuch drzwi na biegunach y koryto iedno, piece w obudwu osieciach; ten tok y osieci gliną wybite y kominek w tym toku; ta młocarnia y z osieciami sllomą kryta... *1644 Putriai Upytės p.*

178. TORPOSTAI.

3. Koli by na kotoroho czełoweka podozrenoho znaki złodejskije popisany, a tyje znaki byli by słuszny, a torposta *(lenk. vert.:* torpostaij; *lotyn. vert.:* insinuator) budet' czełowek dobryj, takowyj czełowek majet' byti na muczenie wydan. *(Transkribuota). 1529 I statutas XIII. 13. ZPL p. 384. — Panašiai statuto papildyme, XIII. 25. ZPL p. 392.*

Literatūra: J. Adamus. O wstępnych aktach procesu litewskiego (AtV 12, 1937, p. 211).

179. TREINA.

Žr. 81¹, 93³⁵, 166¹³ ¹⁴, 226¹⁶.

182. TROK.

3. Sznur nasz ydzie aż do trokow miedzy naszym obrębem y miedzy naszemi łąkami... *1673 (1677) Izita Ukmergės p.*

184. UŠKUR.

45. Służba w Kułeliszkach: ... Matul Rzymak uszkuramus wszed w dom... *1610 Kamajai Ukmergės p.*

46. Co ieszcze za zywota... pana rodzica naszego... z maietnosci i. msci oyczystey nazwaney Bekiow... podany dziedziczny tey maietnosci Bekiow na imie Woycius Iankienos ze wsi nazwaney Wymykach... w młodych leciech swoich wyszedł y przez czas niemały w maiętnosci iey m. paniey... Pietkiewiczowey nazwaney Kroszty... tak we dworze v samey jey m. za parobka, iako tez we włosci y v podanych iey msci roznych służbą się bawił, a potym w teyze włosci iey msci we wsi nazwaney Peszkaciach v s z k u r e m wszedszy, dzieci swoie, to iest synow y z corkami... spłodziwszy, dotychczas tam mieszkał y teraz w posesyiey iey msci y dzierzeniu zostaię, tedy my... za trzysta złotych polskich tego mianowanego podanego Woycia Iankiena... paniey... Pietkiewiczowey... przedalismy... *1679 Kraštai Ukmergės p.* —

Žr. 166[14].

Plg.:

47. Умоцованы стороны поводовои... поведил, ижъ деи тая Алжбета Амъброжеевна Адамова Матысовича, будучы вдовою и пры убоствe своемъ не могучы мужа мети, взяла собе замужъ челядника властного его, Шымона Петровича, и за того челядника его дала ему властную челядницу свою неволную (*1581?*)... А панъ Еирымович (умоцованы стороны позваное) поведил, ижъ... то реч неслыхана, абы хто мел своего хлопа кому, а звланца шляхтянце, в малженство отдавать, и она, будучы шляхтянкою, за хлопа простого не шла бы, але естли шла, тогды за волного чоловека, которы могъ быть и шляхтичомъ... *1616 Gaižuva Vilkijos v.*

L i t e ł a t ū r a: J. Witort. Zarysy prawa zwyczajowego ludu litewskiego, 1898, p. 43-45, 122-124. — J. Witort. Ślady ustroju matryjarchalnego na Litwie. (Nadomnictwo). (Wisła 13, 1899, p. 505-511). — Б. А. Фридманъ. Юридическія воззрѣнія и обычаи крестьянъ Сѣверо-западнаго края, преимущественно Ковенской губерніи, 1890, p. 12-14, 23, 64. — К. Гуковскій. Вилкомирскій уѣздъ (Пам. кн. Ковенской губ. на 1891 г. p. 395-397). — К. Гуковскій. Ковенскій уѣздъ (Пам. кн. Ков. губ. на 1892 г. p. 114, 127, 128, 130). — К. Гуковскій. Россіенскій уѣздъ (Пам. кн. Ков. губ. на 1893 г. p. 156-157). — К. Гуковскій. Новоалександровскій уѣздъ (Пам. кн. Ков. губ. на 1895 г. p. 191-194). — К. Гуковскій. Шавельскій уѣздъ (Пам. кн. Ков. губ. на 1896 г. p. 159-160). —

186. UŽLY.

3. Deski do zasieku i u z ł o w — warte kopy iedney; i a w i a iedna — warta kop trzech groszy litt.... *1671 Džiuginėnai Telšių v.*

188. UŽVOR.

16. Na drugim mieyscu pozagumniu wymierzono sztuk trzy po morgow cztery — iednym końcem do rzeki Wenty, a drugim koncem do v z w o r u wielkiego... Trzecia sztuka podlie v z w o r u wielkiego dostala sie panu... *etc. 1598 Augustaičiai D. Dirvėnų v.*

17. Тая челед... забегъшы тои клячы ворота на у ж у в о р е недалеко ворот того двора... у тых ворот того у ж у в о р у... тую клячу пограбили.. *1639 Davainiškis Upytės p.*

18. U ż w o r y aby grodzone były, pilno przykazuiemy, założywszy kopę groszy winy na przeciwnych... *1649 Šiauliai, MS IV/V p. 849.*

19. W drugim polu od Gruz osmina od u z w o r u az do sciany Gruzanskiey... Szescina po koniec vlicy od u z w o r u az do Putrelskiey sciany... *1685 (1686) Vaineikonys Upytės p.*

20. Pole, na kturym siedzą, y drugię polę przeciwko domom, a ze nię wystarczyłą w drugim polu Mikołaiąwi Wencelowi, to się przydaię od u z a r o w zasciankU Uzapis, od samych u z a r o w dwa sznury... *1729 Kudinai Med. Šiaulėnų dv. Viduklės v.*

21. Płoty dobre nieopadłe iak koło budynkow, tak tez uzworow dobre nowe nieopadłe... *1763 Minginiškiai Upytės p. AM.*

22. Płoty tak koło budynkow, jako y uzwory dobre... *1766 Minginiškiai Upytės p. AM.*

191. VEJA.

6. Сеножати:... четвертьпацатые веи над Вореибем себрено з ыншими Руковичи; петнадцати выгон себреныи так же з ыншими Руковичи... *1557 (1575) Raseinių v.*

7. Нивки две над веями пановъ Лаврыновичовъ досталосе паном Страшевичомъ... *1595 Pašilė Karšuvos v.*

192. VELDOMY.

144. Покладал видимусъ... актыкован'я листу старого короля его милости... Жыкгимонта, же Меижа хлоп выданы ест на забите з декрету его милости пана старосты жомоитского, ижъ он забилъ Кгинтыла, пана своего, а дети Меижовые выданые сутъ за велдомых служыти...*(A. 1525) 1650 Žem.*

145. Покладал давни документа правни, меновите за индикта писани, в котором то ест описано, иж продок тих Руслаитюв, будучы велдомом пана Якгинта, певние кгрунты шлахецкие закупил был, по котором том пану Якгинте дотце и зятеви его пану Павлу Мотовичу и малжонце его Катарине Якгинтовне тот продок их, яко велдомми дедични чоловек, и з детми своеми досталсе. Други документ покладал листь панов Воитеха Якгинтовича, Миколая Яновича а Павла Миколаевича Мотовича в дате году тисеча пятсот семдесят пятого месеца априля двадцат девятого дня, в котором описует, иж за жалобою подданих своих Каспутя а Янутя Руслаитюв виежджалися на копу против Томашу Клабаитю дла нив, которие били они межи собою променяли. Потом син того пана Павла Мотовича пан Лаврин Павлович Мотович тую службу людеи Руслаитюв, собе материстим правом досталую, меновите... Щеѳана Руслаитя, сестру и брати его а... Матея Руслаитя с поданства своего дедичного на их чоломбите и за окупом тих подданих своих уволнившы, тую землю кгрунту, названую Руслишки, в Яновдове, тот же пан Лаврин Мотович продал (*1609*) вечностю родичом панов Жилевичов... *(XVI a.) 1649 Jaunoduva Karšuvos v.* —

Žr. 82[9]*, 242*[1].

Veldomski.

146. Ziemianie... zapozwawszy się... o rowny dział wieczysty gruntow wełdomskich oyczystych... przezwanych Oszukule, w iednym obrębie... *1699 Medingėnų v.* —

Žr. 2[19]*, 49*[78].

193. VENTER.

8. Więcierow czternascie, kozdy więcier kosztował po złotemu... *1642 Pamūšis Upytės p.*

9. Наехане... на сеножатъ и ручаи урочыщомъ названы Пявънис, которы до езера Киева... у волости бержанъскои лежачого, впадаетъ... и пограбене на томъ ручаю Пявънис... сети вентера, купленого за золотых два... *1647 Pakievis Beržėnų v.*

10. Ubogim ludziom, którzy wędką y więciorami łowić umieią y po gospodach y domach mieyskich nosząc przedaią, wolno będzie (ryby przedawać)... *1664 Vilnius, AVK 10 p. 56.*

11. Наехавшы... на кгрунт подданого... называемы врочыщом Антомалкясте... над озером Малкястом, там же тому подданому Езоѳови Еикгелюви кгвалтовне пограбил еси... подволок новы на рыбы зготованы новое сеты, над тым озером Мелкястом для пересушен'я розвешоны был, которы коштовал копъ шестнадцат, сети оборове нове две, которые коштовали по

зол. тры, венцер новы, которы коштовал копу грошеи, лины конопъные новые, до того подволоку робеные, которых было шестдесят сажъни, тые лины коштовали коп шест... *1675 Liliškiai Ukmergės p.*

12. Zascianek... z wolnym... wstępem... w iezierze Pobiiatickim ryb brodniami y więcierzami łowieniem... zastawilismy... *1694 Kurtuvėnai Beržėnų v.*

13. W stawach ażeby ryb nie łowiono albo poddani więcierzów nie stawiali, seriam ma miec animadversionem p. ekonom... *1769 Veleškavičiai Vitebsko vaiv. PIE 1 p. 70.*

199. VONDERA.

5. Iarzyny zasiewek:... ięczmienia purow pięc y wundera... *Kitame dokumente apie tą pat*: leczmienia sianego purow pięc (y) undera... *1679 Kvedariškis Ukmergės p.*

200. ŽAGRA.

3. Zastawiłem... służbę liudzi, leżącą... w poliu nazywaiomym w Kryklianach, przynależącą do imienia... Uzubolskiego... we dwuch domiech mieszkaiących... z cinszem y z danią pieniężną, z dziakłem wszeliakim zbozowym y lnanym, z gęsmi, kurami, ze wszelką powinnoscią... Ktorzy ci poddani... powinni będą na robotę chodzic, to iest w zimie y w lecie s tey służby po iednemu robotniku na tydzien z wołmy, s kliaczami, s czym pan... roskaze, a w lecie czasu zniwa zyta, iaryny y koszenia siana — na tę trzy potrzeby zosobna po tydniu powinni będą na robotę isc po dwa robotniki z domu, a dani dawac po kopie z domu, po stu lnu, po becie wilenskiey zyta y owsa, siana po wozu, po gęsi y po kokoszy iedney. A co sie tknie zagrow, tedy ci poddani moi powinni będą oddawac do mnie do maiętnosci moiey Uzubolskiey, według dawney powinnosci swoiey... *1614 Kriklėnai Upytės p.*

206. ŽVIR.

Žvirovaty.

4. Grobla na goscincu Wilenskim na błotach bagnistych, roystami porytych, piaskiem żwirowatym usypana... *1788 Memežius Vilniaus p. CA.* —

226. VOSK.

19. Шадовец Шклярунас шкла за цетнары чотыри, цетнар по грошеи тридцати; тот же олову каменя два без пети восковъ, камен по двадцати чотыри гроши... *1599 Kaunas.*

20. Lnu co dawali z włoki po 2 dziesiątki na vrzędnika, tedy teraz maią dawac po 2 woski wagi ryskiey... *1620 Švobiškis Upytės p.*

21. Powinnosc:... lnu po[1] dziesiąciu woskow... *1640 (1642) Birželės Upytės p.*

Žr. 244[1].

233. PUNDEL'.

42. Lnu dobrego czesanego czystego sto jedne wagi dobrey y pundel wazące maią dac... *1676 (1677) Gelažiai Upytės p.*

43. Z włoki... lnu po dwie gryszty, alias z całey wsi (12 włok) dwa pundele... *1740 Valmonys Upytės p.*

Žr. 122[50 53], 244[1], 254[1], 255[1].

---

[1] pod.

6. BITNIK.

Plg.:

63. Я Олехно Мачулевичъ Вершысъ, боярын короля его милости повету ковеньского, чиню явно и вызнаваю тым моим вызнаным добровольным листом, иж... по смерти своеи зосставую и дарую част отчизны своеи, лежачое... в полю Орловъском... панне Ягнешцэ Мачулевне, сестре своеи... Так же тэж и в пъчолах, што колвек естъ в дому ульевъ, так же по сябрах наполы даных, яко у Ивашковичов, у бояр господаръских, так же у Яса Авиженя, у Юхна, подданого Кгековичов, — у тых всих пчолах мает части моеи ужывать сполне з сестрою своею и моею Луцыею, которая ест так же панною... *1578 (1581) Varluva Kauno p.*

64. Я Иван Уласович, земянин господаръскии повету ковенского, вызнаваю и явно чыню сим моим листом добровольным описом... зятю и сыну своему пану Андрею Довкгирду и малжонцэ его а дочцэ моеи панеи Богдане записую половицу всее маетности моее рухомое и лежачое, то ест... такъ жэ пчол в дому моем, и у сябров, и у подданых моих будучых... *1582 Pažaislis Kauno p.*

65. Reiestr spisania ymienia y maietnosci nieboszczyka Iakuba Stanisławowicza Kisielia... nazwaney Powierchninskiey Kisielewskiego... Pszczoł z uliami trzydziesci. Miodu miednic cztyry. W siabrowstwie v paniey Eibickiey pszczol vlow cztyry. W siabrowstwie w miasteczku Birsztanskim v Maczula Pietkiewicza pszczoł vlow dwa. W siele Pielekiewiczach dzierzawy birsztanskiey v Iodkiewiczow v Iura y Wała pszczoł vłow trzy... *1605 Paverknis Kauno p.*

66. Я Венцлавъ Юр'евич Бивилевича, земенин господаръскии повету ковенского... сим моим тестаментом... записую... сыну моему рожоному Андрею и... сыновцу моему Юръю Миколаевичу по животе моемъ... именичо мое властное отчизное, лежачое... в полю Бивилевичах... а ку тому и всю маетност мою... Пщолъ ульювъ всих десет сябреных с паном Штрунком, по томуж и тые дети мои звыш помененые уживати и делити их будут. Ковши питые два великие чиръвоные... А што се дотычет дочки моее Ганны Андреевое, которую я перъвеи замужъ выдавъши вжо слушъную и съкуточъную выправу с того именича моего далъ есми, ... только еще дочъце моеи Ганъне маеть и повиненъ будеть купить ее уль пщолъ сынъ мои Андреи або ли тежъ готовыми грошъми маеть еи отъдать... *1605 (1606) Biviliai Kauno p.*

67. Я Андреи Томашевичъ Жоравскии... тым тестамен[том]... постановляючы... именеица моего в Неверовичахъ... по жывоте моемъ третюю част записую малжонце моеи... мает держати и ужывати до жывота своего... То теж тым тестаментомъ моимъ записую: сыну моему Воитеху один ули пчолъ у пана Юр'я Марковича себреные, а другие улеи пчол томуж сыну моему Воитеху с паном Лукашомъ Кумпем; а другому сыну моему Миколаю два улие пчол себраных с Петром Кипъшътом; а дотце моеи панне Раине один улеи пчолъ з Валем Сочевичом, а другии уль пчол тои же дотце моеи панне Раине зъ Яном Маляром; а иншые пчолы, которые в дому моемъ сут, тые все ул'е пчол мает быти малжонце моеи Катерыне Миколаевне, бо то еи властные, идучы она за мене зъ собою пчолы привезла... *1607 (1609) Neveronys Kauno p.*

68. Ja W[alęty Ma]cieiewicz Lipniewicz, ziemianin... ziemie Zmoydskiey y powiatv u[pitskiego, czy]nie wiadomo tym moim testa[mentem]... Dom moy, leżący w ziemi Zmoydskiey w miescie Svrwiliszkim, ze wszythkim bvdowaniem domowym y gvmiennym małzonce swey paniey Zofii Błvsiownye opisvię... A do tego [co mam z r]oznymi osobami iako w tym [miasteczku, tak] y we włosci saskiey w sielie [pczoły miedzy sob]ą napoły: naprzod v Maczvlia vliow czty]ry, v Vrbana vliow dwa, v Greycivna vliow szesc, v Padugielia vl ieden, a w miasteczkv tym Svrwiliszkim pczoły napoły, ktore są v Jędrzeia Hryhoriewicza Gnivzaycia, osobno zas s tymze Jendrzeiem Gnivzayciem y s panem Hrehorym Miliewiczem pczoły,

ktore są v tegoz lendrzeia Gnivzaycia, — teyze małzonce swey opisvie wiecznymi czasy, ktora ma tymze sposobem, iako y ia, s tymi wszythkiemi pomienionymi osobami tymi pczołami s i a b r o w a c y miod biorąc kozdego rokv z nimi dzielic... *1609 Surviliškis Veliuonos v.*

69. Jnwentarz spisania ymienia Dowołgowskiego... jako y sz czjm... w dzierzanie podano (zastawą)... Pszczoł vli cztyrnascie, ktore napoły (s) s i a b r a m i... *1609 Davalgonys Kauno p.*

70. Вечысты дел промешъку себе прыняли... Пщолы, которые бы были межы поддаными нашыми звышъ менованымі, тогды кожъды з насъ у своих подданыхъ подбирати маемъ... *1610 Černėnai Kauno p.*

71. Я Щасна Андреевна Кеитыловна Янова Маркевича Пуртикова, замянка господарская повету упитского, чыню явно и вызнаваю тым моим остаточное воли тестаментом ... Пчолы, которые суть у брата моего Матея Петровича с е б р е н ы е улев трыдцать, а другие пчолы у Балтромея Миколаевича ул'евъ тры с е б р е н ы е, тые так же томужъ малжонку моему пану Яну Пуртику дарую и вечне тым тестаменътомъ моимъ записую... *1611 Nevėžnykai Upytės p.*

72. Я Юры Волменски, старостич упитски... вызнаваю... иж я... продал есми... земенину господарскому повету упитского пану Андрею Янчевскому... за чотырыста копъ грошеи... имениче мое властное отчызное ... прозываемое Юцунцы, которого именича всего две волоки пустых, а две служъбы людми оселых, которые тые волоки и службы он же, пан Янчевски, держачы заставою первеи сего листу моего, збудовал ѳолварокъ. Которы тот ѳолварокъ, то ест имениче тое... до того теж и пъчолы, которые маю у селе господарском, названом в Кголенкгах, на име у Кгарезя, продаю вечным правом... *1613 Jociūnai Upytės p.*

73. Умоцованы... пана Яна Володковича... жаловал... о том, ижъ деи... будучы ее, Марыне Володковичовои, на тот час в году прошлом убогою вдовою по небощыку малжонъку своимъ пану Крыштофе Талвоишевичу в дому ее [Под]рествикю, лежачом в земли Жомоитскои... пщол старых на с е б р о в с т в о улъ один она деи дала (пану Амброжею Талвоишевичу) в году тисеча шестсот трыдцат шостом, с которого того уля прыбыло роев ъ сем, а он деи Талвоишевичъ тепер толко одинъ улъ прынезшы до дому его, пана Володка, укинул и с тых всих улеи мед сам одинъ скорыстыл и за то пожытку жадного не маю... *1638 Viduklės v.*

7. BONDA.

22. Czeliadzi: [..., druga] Głuszka, trzecia Halenka, — tym wszytkim odziezę dac, a na b o n d ę ym lnu zasiewac według zwyczaiu... *1609 Davalgonys Kauno p.*

8. BORT'.

18. Granica tego sioła (Romotowicz)... na zachod słonca aż do scziany głowney sioła Poroscziow, b o r c z i o w k. i. m. przełomskych... *1585 Ramatonys Lydos p. AVK 14 p. 326.*

13. CHREN.

123. Maiętnosc naszą własną Podubisie zastawilismi... s poddanymi ciagłymi niewolnymi (z) zonami y z dziecmi ych, w roznych wioskach mieszkaiącymi, z budowaniem onych, z danikami ludzmi wolnymi, na czynszu mieszkaiącymi, s powinnoscią wszelaką y z robotą, ot tych poddanych przynaliezącą, y z d z i e k i e l n [ą], s czeladzio dworną niewolną... do lat dziesienciu... Wolni i mocni będą ... wszytkie pozytki s tey maiętnosci y s poddanych według ynwentarza spisanego wszelkie przymna zaiąc y to maiętnoscią władac, poddanymi rządzic, od poddanek c h r e n y brac, sądzic, nieposłusznych winami, grabiezami do posłuszenstwa swego

przymuszac, winnego według wystempku by y na garło skazac y podług naliepszego upodobania swego tym wszytkim szafowac, rządzic y sprawowac... *1655 Padubysys Raseinių v. Prv.*

18. DIAKLO.

A. *Plg.*:

7. Iclichen czu haben ein takel grucze, ein takel korn und ein takel habern... *1409, Codex epistolaris Vitoldi, 1882, p. 204.*

B. **246.** Три села... одно названое Авкъштоле, другое село Бургалаите, а третее село Пудзе, подданными оселых, на волоках седячых... з ых повинностями, то ест зъ цыншами, з дяклы данными... поступили... *1595 Aukštuoliai ir kt. Tendžiogalos v. Plg. 13*[78].

Žr. 162[22]*, 200*[3].

Diakolny.

Žr. 13[123].

26. DRABULIA.

5. Za drobule, ktorą czeladz miedzy sobą zchowała, zapłacił gr. 15... *A. 1690 Biretiškiai Šiaulėnų dv. Viduklės v. VAK.*

34. GRYŠTA.

8. Kazdy gospodarz z chaty powinien co rok oddac lnu gryszt dwie y kur dwoie... *1758 Barisai Upytės p.*

Žr. 233[43].

43. JEVJA.

123. Вежа новая до хован'я быдла зъ сенью, по конец вежы стаиня с трохъ стен прыбудована... Вежа до хован'я быдла старая... В гумне я в я с током... *1604 (1605) Boniškiai Kauno p.*

124. Za wroty dwornemi gumno z iawią do suszenia zboza, drwi dwoie — iedne sprzodu... dwoiste na biegunach drzewianych, w vszaku proboy wielkj zelazny, z nadworza przez ten proboy te drzwi kłodką zamykaią sie; drugie drzwi boczne na biegunach drzewianych z zaszczepką y z proboiami zelaznemi, wewnątrz zamykaią sie kłodką; — pod tym dachem z bokow zasieki z bierwion dla słomy, wzdłuz tok abo plac do młocenia zboza, ku koncowi sama jawia do suszenia zboza nowa dobra, piec kamienny dobry, zwierchu murem dobrze obwarowany drzwi na zawiaskach małych zelaznych... *1640 Romainiai Kauno p. CA.*

Apie tą pat: Jawia do suszenia zboza po zmoydzku zbudowana, wrota do niey prostę zamczystę... *1641 ten pat.*

Žr. 49[78 79 83 85]*, 51*[54]*, 74*[61]*, 116*[30]*, 139*[72].

49. KLAIM.

78. Заставил есми землю свою властную отчызную велдомскую... прозываемую Кункгедишку... зо всим будованъем хором домовых и гуменъных, на тои земли побудованых: две вежи, клет, лазня, гридня, а у гумне я в'я зъ клоимом, одрина, переплотов десет, — на которои тои земли тепер мешкает подданы мои на имя Станиславъ Миколаевич, волъны человекъ, зъ жоною, з детми, дани дает на рокъ с тои земли на Вси Светые сто грошеи литовских, а инъшое повинности ниякое не повинен чынити... *1602 Vaidatoniai Kražių v.*

79. Jowia s kłoimem słomą kryta, w niey piec murowany nowy... *1609 Davalgonys Kauno p.*

80. Будован'я: ... клаим з осет'ю... *1610 Pelekasai Ukmergės p.*

81. Именичо подал... опроч вымку части будованя дворного и гуменного, то естъ грыдни и зрубу нового берьвеного и одрыны, осечы и с клаимом... *1611 Taujėnai Ukmergės p.*

82. W gumnie osiec barzo zła stara, kłaim przi tey osieci stary opadły... *1612 Kurkliai Ukmergės p.*

83. Меновите хоромины: грыдня с прымном и по концу прымна вежа с прымном, клети две, светелка с прымном, а на против издопка; у гумне одрына беревеная, клаим з іов'ею, лазенка, ожерода переплотов чотыры... *1613 Pauslajys Suradgalis Upytės p. ODVA 8 sk. 350 Nr. 249.*

84. Осет с клоимом, с током, з бервенов зрубъленая... *1615 Vaišutiškis Ukmergės p.*

85. W gumnie starym... dostało: jowia s przygrodkiem, przed jowią tok wielki dla młocenia, pobiiania zboza osmi scian... Dostało sie gumno... nowo pobudowano, wywieziono (s) starego gumna — jowia s kłajmom, swiren ieden, odryna... *1615 Sterkiškis Ukmergės p.*

86. Do gumna wrota proste; tamze osiec z kłaimem z drzewa budowane, do kłaimu wrota, do osieci drzwi na biegunach, pod pokryciem słomianym... *1677 (1683) Šilai Ukmergės p.*

87. W gumnie tok z osiecią, v nich drzwi na biegunach zwyczayne, słomą kryte także stare; przy tey kłaymie odryna do słomy... *1679 Laukupėnai Ukmergės p.*

Žr. 88[99].

51. KLUNIA.

54. Budowanie dwora Rogowskiego... Zagroda do obory, budowanie w niey: pierwsza obora w szesc sczian rąbiona stara, słomą kryta; druga obora nowa w osm scian, dekowana; trzecia obora w szesc scian s troygą przegrodą, słomą kryta; te wszytkie w zawarciu... Tego dwora Rogowskiego gumno około płotem wedlia potrzeby zagrodzone. Budowanie w nim: osieci albo iew[ii] dwie nowe przeciwko sobie stoiące, miedzy niemi kłunia we trzy sciany długa rąbiona, słomą kryta...

Dworzec Jostka... W gumnie... jawie y kłonia nowo zbudowane, słomą kryte...

Dworzec drugi Lokieie... W gumnie... jowia s kłonią robiona s przegrodami na bokoch... *1610 Raguva Ukmergės p.*

61. KUDRA.

15. На другом местцу ниву, названую Витес Калнсъ, на пол бочки жыта сеен'я; на третем местцу Курша Калнсъ седлиско на бочку жыта сеен'я виленскои мери, а тои нивы Курша Калне почавшы с конца кудри просто межа ку горе аж до камеия, на горе лежачого, ... продал... есми... *1629 Kesčiai Karšuvos v.*

74. LIPTY.

61. Zastawilismy... imienicze...; budowania... mianowicie: izba stara, numy połowica z liptami, piekarnia z trzysciankiem, iawia połowica, z ezoriodła trzy przepłoty po osmi zerdzi... *1686 Kaupas Medingėnų v. AM.*

62. Zastawiłem poddaniski moie, naszwane Zebenkiski Łabunowo... z budowaniem domowym y gumienym, to iest: izba byała z sienią, naprzeciwko piekarnia zs tokiem, s chrostu grodzonym, swiren y trzyscianek, numa z liptami y z numogałem, odryna s hrostu grodzona... *1703 (1705) Labūnava Karklėnų v.*

Žr. 235[4].

88. NOM.

99. Будованъе в томъ именеицу забраное: грыдни две с прымнами, соломою крытые; клети чотыры соломою крытые; номъ с прымъномъ; зруб новы на избу; одрыны две хоростеные, сена полные; осет с клаимомъ... *1590 Sakiškis Kauno p.*

100. Piekarnia przeciw izdebce starey, tamze niedalieko nom, zytnik wielki... *1612 Vadaktai Veliuonos v.*

101. Лежачому ув господе в дому Матыса копача в номе, там деи наехавшы... кгвалтом посекли... *1620 Langokai Vilkijos v. CA.*

Žr. 74[61 62]*, 129*[124].

89. NUMAGAL.

27. Продали есмо... части именича своего... и с хороминами будован'я дворного и гуменного, а меновите: вежою великою с прымном и з номокголом, сломою накрыта... *1602 Vartulėnai Pajūrio v.*

Žr. 74[62]*, 129*[124]*, 235*[4].

93. ONTRINIK.

84. Sioło Zaniewiaskie... Powinnosc tego sioła: na kozdy rok z włoki osiadłey płacic po groszy litewskich szecdziesiąt, srzebsczyzny groszy dwadziescie cztyry, zyta beczkę iednę, owsa beczkę iednę, gęs iednę, kurow iesiennych, wielkonocnych y kolędnych na rok pięcioro, iaiec dziesięc, siana woz, barana ze dwu włok, wieprza ze trzech włok w roku trzećim, chmielu ze wszytkiego sioła beczek dwie, na iałowicę (wielkonocną pospołu) z ynszemi sie kładac maią, robota cztyry dni na tydzien s czym kazą, a za untorniki kożdy z włoki swey osiadłey groszy litewskich szecdziesiąt na kozdy rok płacą, lnu po cztyry dziesiątki z włoki, drew po dwa wozy, do zniwa y nawozu wozenia gwałtem, w podwody według potrzeby, miodu, kędy pszczoły są, na dwor połowica idzie bez płace, a druga połowica na nie.

Sioło Puciłowo... Powinnosc tego sioła: wyiąwszy danniki, w kozdy rok z włoki kopę litewską iednę, srzebsczyzny groszy dwadziescia cztyry, a za untorniki ci płacic tilko maią, co do Rogowa służą, po kopie litewskiey iedney, a ći, co do Jostki służą, po dwoygu liecie na robotę ysc powinni, a za untornika nie płacic... *etc. 1610 Raguva Ukmergės p.* —

Žr. 106[2].

94. OPIKULY.

7. Opikuł kop piecdziesiąth, słomy kulow kop cztyrnascie... *1609 Davalgonys Kauno p.*

96. ORYBA.

20. Podany do tey maiętnosci: Krzysztof Kreypsiunas, zono Zofiia, corka Barbara, brat Piotr, zona Maryiana — wołow trzy, czwarty na orybę wzięty, klacz ze zrzebiencem... osiadłego gruntu puł włoki; ... lędrzey Woyciunas, Barbara zona, syn Piotr — kobyła iedna, woł ieden, drugi na orybę wzięty... gruntu czwierc włoki osiadley.. *1679 Kreipšiai Mituva Ukmergės p.*

21. Za woły na włosci do oryby rozdane kazdy gospodarz, maiący one, od sochy czyli pary po złł-ch 12 płacic bez zadnych remanentow powinien... *1801 Ripeikiai Upytės p.*

Plg.:

22. Ja Krzysztoph Pawłowicz Bardowicz, człowiek wolny pochozy, kupiec, acz będąc człowiekiem stanu prostego y maiąc doczesną osiadłosc pod jego msią panem Janem Giniatem, od czasu krotkiego przyszedszy na grunth jego msci w ymieniu Gerczach, iednak maiąc władzę s prawa pospolitego maiętnthnoscią swą doczesną ruchomą iako chcąc szafowac... tak tą ostatnią za dobrey pamięci wolią rozporządzam... Wołow dziesienc, ktorę są rozdane miedzy roznemi liudzmi na oranie, za ktore dałem po kop szesci za kozdego z nich: naprzod woł ieden czarny w Żemigole u Grygucia Kastustaycia, poddanego jego msci pana Daszkiewicza; drugi woł y trzeci u Grygucia Kyrpaycia, poddanego jasnie wielmoznego jego

msci pana starosty zmuydzkiego, ieden płowy, drugi pstry, a za przeoranie ma dac ięczmieniu beczkę; u Krayczaycia, poddanego pana Mikołaia Szymkiewicza, woł czwarty płowy; u poddanego jego msci pana Sapiehy w Antynikach u Sabucia Wiłkaycia wołow dwa, ieden płowy, drugi czarny, za przeoranie ięczmieniu beczka; tamze u Jana ławnika wol siodmy płowy, za przeoranie ięczmieniu puł beczki; u poddanego jego msci pana starosty zmuydzkiego w Bysliach Stanisława Sluza woł osmy biały; tamze u Wencława Pałszaycia woł dziewiąty płowy; u Jana Macieiewicza Kasciuka (brata zony moiey, poddanego xiązęcia jego msci Radziwiła) wołow dwa, ieden płowy, drugi bury, ieden na corki moie, a drugi jego msci panu Giniatowi zapisuię, — ktore to... wołow dziesięć, na corki moie należące, maią zawiadowac y szafowac tym, takze do dobrych liudzi oddaiąc y pozytki od nich biorąć pobożnie na corki moie do liat ich opiekun ich y z bracią moią, ktorych nizey opisuie w tym testamencie... *1631 Žem.* —

106. PAVARYMAS.

2. Zastawiłem... poddanych moich... s powinnoscią wszelaką, iako insi poddani czyniwaią y służą, to iest tydzien ieden sz czym kazą, z wołami albo s konmi, o swoim chlebie z antrynikiem poczowszy od Swiętego Ierzego do Wszytkich Swiętych na ieden tydzien na służbie po dwa dni, a na drugi tydzien dzien ieden; pawaryma y w zimie od roku do roku sz czym kazą chodzic maią; gwałtu do zniwa zyta y iarzyny s puł służby po trzy poki zdymą s pola; podwody na rok trzykroc do Rygi, d(o) Wilna y do Kowna odprawic maią; podatkow[1] z puł włoki gęs, kur, dziesiątek lnu dobrego... *1672 (1673) Gaigalai Medynai Ukmergės p.*

111. PERVOR.

7. Puł rezy przez vroczyszcze luknales Liknas, koncem od goscinca Telszewskiego y pereworu do sciany Dymaiciow... Sianozęci reze vroczyszczem nazwaną Liknas Łąka od pereworu rez do granicy Degayciow... *1705 Telšiai.*

115. PIRKOITA.

4. Piekarnia z sienią, a naprzeciwko pirkaitia do iarzyny, piec w niey obwalił sie, drzwi do nich na biegunach, piekarnia samey piec dobry, okien cztyry, ława iedna, dach słomą kryty... *1672 (1673) Daunoriškis Ukmergės p.*

116. PIRTIKIA.

35. (Хоромин) меновите: светлица с примном и с коморкою, напротивко вежа одна, клет без подклет'я, пиртикя, стаиня, гумно, озеродла преплотов шест... *1599 Būgeniai Telšių v.*

36. Клотъку у пиртики... кгвалтовне одбившы, похвалку на здорове учинил .. *1671 Kapstotai Rietavo v.*

118. POGRUNDA.

5. Два шиуры гаев нашых... названые урочыщомъ Санакгоес Иждекгимаи, один шнур... концом до дороги, идучое через покгронды Воидакгинес, други шнур... концом до дороги Воидакгини... *1613 Likėnai Upytės p.*

122. POSED.

55. Продали єсмо людеи своих очизных... и з их землею... и со всими уходы их, на чом они седят, а и щего нашим предком служили и з клячою, и з волы, и з топором, с косою, и з поседью и из воинщению... *1531 Upytės v.*

[1] podtakow.

56. Зоставили есмо... службу людеи, подданых нашых властных... называемых Допъкоитевъ над речкою Жодикою ... со всякою повинност'ю их, з дан'ю грошовою, службою, которые повинни цынщу на кожды год тые вси подданые платити по шести копъ грошеи литовских, сто лну, на роботу лете щым розкажут дни дванадцатъ летомъ робити, в подводы, коли где розкажутъ во три мили, повинни ездити... и инъшую повинностъ полънити... Волъно будетъ паней... тыхъ подданыхъ и (з) земълями, до них належачыми, держати, ужывати спокоине, пожытъковъ собе розъшырати, прибавъляти, п о с е д и на кожъдыи год у нихъ мети, на учъте бывати и их судити, редити, вины и переказы брати и на горло винъного водълугъ права сказовати, справедъливостъ кождому потребуючому чынити, серебъщызны на соимехъ и на соимикахъ уѳаленые отъбирати, до всякого послушенъства повинного ихъ примушаючы, винъныхъ грабежомъ карати... *1602 Tendžiogalos v.*

235. SKUNIA.

4. Chromin...: izby dwie z oknami, s piecami, ze drzwiami y sien tych izb...; wieża z l i p t a m i y z n a m o g a l ą; s w i r e n od schodu słonca; odrynia s płotow grodzona, słomą nakryta;... s k u n i a nad wrotami; piekarnia y s w i r e n od sadu... *1673 (1705) Kesčiai Karšuvos v.*

5. Słomy zytney k u l o w kop pięć, ktorą podachował s k u n i e, za ktorą słomę vczyni złotych dziesięc... *1772 Goralaukis Pajūrio v. AM.*

255. RUDONAJE.

Plg.:

2. Lnowanie i j e s i e n i n a jako nikomu nie są pozwolone, tak i teraz zaleca się to, aby nie było sub responsione. Takowe lnowanie i j e s i e n i n a czynione były skrycie i nad zakaz, że namiestnicy, nie wiedzieć z czyjego rozkazu, z gorzałkami jeździli po wsiach, a za to wybierali len i owies, co było ze szkodą poddaństwa i skarbu, ponieważ w arendach bywał detryment, bo pod tym pretextem nabierali gorzałki chłopi z cudzych arend. Ani arendarze takowego lnowania i j e s i e n i n y czynić nie powinni... *1771 Zietela Slanimo p. PIE 1 p. 110.*

261. ŠOLTYŅ.

2. (Niwa) czwarta nazwana Ant Priwartia nad s z o ł t y n i e m... *1631 Kymantai Josvainių v.*

264. GELAŽAN — geležonis.

1. У... подданых... кгвалтовне... побрали... волов двух, я в к ъ т ы ременные двое, купленые по шести грошеи литовских, к г е л а ж а н и два, купленые по шести грошеи литовских... *(1601) 1605 Selačiūnai Kauno p.*

265. INKURTOVINY — įkurtuvės.

1. W Wilnie solenne były i n k u r t o w i n y jp. Słuszki, wojewody płockiego, do pałacu na Antokolu nad Wilią, gdzie solenniter et splendidissime częstował... *1700 Vilnius.*

Zaproszony byłem na i n k u r t o w i n y, byłem u jp. Jacynicza w Isajewiczach, traktowany i solennie przyjęty; hulaliśmy całe dwa dni i jedną noc. *1702 Isajevičiai Gud. Pamiętniki Krzysztofa Zawiszy, Wyd. J. Bartoszewicza, 1862, p. 72, 106.*

266. JEVA — ieva.

1. Именичко... продал... есми... окром чотырох нивок, которые на себе волные зоставую, лежачые... в полю Пернаровском около домов Явилтовичов под е в о ю над студнею и под гаиком олховым... *1601 (1602) Pernaruva Vilkijos v.*

267. KARKLIN — karklynas.

1. Первшая нива через карклинъ, однымъ концом прилегла до горы Василишское...; другая нива над побором, концомъ одным до Немна... *1600 Žiegždriai Kauno p.*

268. KLON — klonis.

1. На десятомъ местцу мышъники... прозываемые урочыщомъ Авъкъштатракис... На двадцать семомъ местцу в клонах мышникъ прозываемыи Серма Мышкисъ... *etc. 1598 (1600) Panoteriai Kauno p.*

269. KOPIKI — kapikiai.

1. Другая нива роля называема Мастишке на две бочъки жыта сеенъя обапол копикев, бокомъ лежыт подле тогож гостинца... Четвертую ниву також называемую Мастишке... концом одным до поверсъмя, а другим концомъ до гостинъца... *1602 Daustoriai Biržėnų v.*

270. KUPETA — kupeta.

1. Widzielisma żyta w ogrodzeniu zasiane na solanek dziewienc... konmi stratowane y kupetami zniesione... *1766 Užpelis Tverų v. AM.*

271. KUPR — kuprys.

1. Хлопятом и купру по тры копы грошеи... Яко слугам всим, так панном карлицом по пети локот сукна люндышу... *1601 (1602) Raseiniai.*

272. MAVDIKLA — maudykla.

1. Продал... есми... ниву, прозываемую Мед'ю Апидеме Бачюлишкю подле мавдиклы, прылеглую одным боком ку ниве..., на бочку жыта сеенъя... *1591 Panoteriai Kauno p.*

273. NUOTOKA — nuotaka.

1. Кгрунту земленого оремого на лукахъ на трох местъцахъ..., на четвертом местъцу на нуотоце на две севалны жыта сеен'я... тые вси нивы... продал... есми... *1600 Siponys Kauno p.*

Plg.:

2. Поведил, иж сторона моя (позваная)... того дерева... секли на саножати своеи, од Монкгинов купленои, заросло у Нутоках... На то... (сторона поводовая) поведил, иж... тая сеножат их Нотаки не на том местцу, але ниско, пры самои ретце Кгривне, и для того Нутоками по литовску, яко бы збежыщами воды, зовут... *1609 Maišiogalėlė Kauno p.*

274. VEŠIAKIAL' — vieškelis.

1. Продаю... ниву, прозываемую Дыржышкю, прилеглую... концом одным до вешякяля... *1599 (1600) Strebeikiai Kauno p.*

2. APIDEMIA.

22. Отмену дал землями господарьскими... над рекою Мереч'ю при границе переласкои сеножати и поля а при дорозе Виленскои а двадцат моркгов и полтора на о п е д о м и... *1552 Varėnos v. KKM.*
Žr. 114[9], 272[1].

4. BERELO.

57. Rozchod iarki:... do d y r s y alias b e r ł a przysypano (p u r o w zmuydzkich) 4... *1739 Šateikiai Žem. CA. —*
Žr. 279[1].

5. BICIUL'.

B i č i u l i o v s t v o.

19. Pszczoł pniow dwanascie, z p. Barwinskim przeze mnie Kazimierza (Giedgowda) b i c z i u l o w s t w e m utrzymywane... *1778 Ringuvėnai Beržėnų v. CA.*
Žr. V. Daugirdaitė - Sruogienė. Žemaičių bajorų ūkis I pusėj XIX šimtmečio (Senovė IV, 1938, p. 39, 69—70).

L i t e r a t ū r a: В. Гейслеръ. Городъ Шадово (Памятн. книжка Ковенской губ. на 1898 г. p. 87).

20. W sprawie Mituszonka z obżałłowanym Iozefem Ławrynayciem, mieszczaninem zagorskim, o zgrabienie swini, w ktorey sprawie Ławrynaytis negował, że nigdy nie grabił, lecz Mituszonka onemu dał na b y c z i u l o w s t w a, y w ten sposob chował u siebie. Zaczym urząd zagorski nakazuie, ażeby Ławrynaytis Mituszonkowi wrocił swinię z czterma prosięta, y expens prawny wrocic powinien. A swojey praetensij na Mituszonku Ławrynaytis ma dochodzic w plebanij zagorskiey. *1750 Žagarė, CA Žg. 20 p. 139.*
Plg.:
21. Poddany iego mosci pana Iana Samsona Podbiereskiego, pisara ziemskiego braslawskiego, ymienia iego mosci Smolwinskiego, na imie Matiias Boliuliewicz upominal się u niego, Tumelia, krowy swey, ktorą iemu u s i a b r o w s t w o napoly dal, y do tego kope groszey poziczil. A on, Tumel Daradudenos, znal sie, ze u niego kope groszey poziczil y krowe s polowicze na s i a b i e r s t w o wziął, ktora krowa iescze iednim cieliem nie wiswobodzila; y tak Tumel odkazal, czoby Matiiaszowy krowe iego wlasną oddano, iusz ieszcze wedla zwiczaiu miala by ta krowa do roku, tedy dlia karmienia odkazal, aby s tey kopy tilko pol kopy groszey pri krowie temu Matiiasowi dano bylo... *1615 Magūnai Breslaujos p. NSL p. 17.*

7. BONDA

23. W sprawie Gaspera Szpakowskiego z pozwanym Stefanem Szpakowskim o wypędzanie z domu intentowaney, po kontrowersyach oczewistych, exquo pozwany przy dwuch koniach, wołach y bydle nayduie sie, iako mężowie wsi Zeymiow wyznali, iudicium praesens przy dyspozycyi gospodarskiey zachowuie cum injunctione, azeby oyca w uszanowaniu konserwował y ociec syna nie przeklinał, pod zapłaceniem winy kop dziesięciu na skarb panski, aktor zas in vim b o n d s i e k ieden owsa, trzy szmatki ięczmienia na gruncie Rągaysia y przetak siemienia zasiac podioł sie. A iezeliby pozwany oyciec dyspozycyi gospodarskiey p[rze]szkadzał synowi, iako hultay ma bycz od domu oddalony, ktoremu aktor syn o iesienney porze, wychodzącemu, zyta s i e k o w trzy y b o n d y zasiane oddac powinien będzie. *1751 Šiauliai, CA Žg. 61.*

24. W sprawie Stanisława Straksza z obzałłowanym Andrzejem Dyakiem z miasteczka Skayzgyrza intentowaney o to, iz matkę załłującego y samego z domu wypędza, przysiewku onemu za zasługi nalezoncego nie oddaie... sąd urzedu Zagorskiego... przysiewek alias b o n d y, ktore byli na własnym polu obzałowanego siane, te Stanisławowi Strakszowi, iako zasłużone, oddac powinien Dyak... *1756 Žagarė, CA Žg. 21 p. 234.*

25. Jozef Płatakis... opowiadał, iz, mając we wsi Rukuyżach dom przez się zabudowany y całe gospodarstwo, dobrowolnie podał starszemu synowi Stefanowi Płatakowi... Stefan Płatakis tegoroczney b u n d y swoiey ustępuie oycu do wolnego szafunku y corocznie do zycia oyca na potrzeby iego przysiewac na swoim od oyca ustąpionym gruncie zyta p u r, jęczmienia p u r obowiązał się. Y iezeliby ociec więcey gdzie gruntu dostał, tedy Stefan Płatakis syn powinien będzie onemu obsiac. A jeżeliby Jozef Płatakis ociec chciał się żęnic, tedy ma jść na u s z k u r s t w o lub na inną osiadłość, a nie w tym iuż domu mięszkać... *1760 Žagarė, CA Žg. 7917 p. 44.*

26. Stanisław Leweyko, za b u n d ę załłującemu Kazimierzowi Bernatowiczowi zgodziwszy zapłacic talarow pięc, bez racyi szostakow dwadziescia zatrzymał... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 33.*

27. W sprawie pana Benedykta Jankiewicza z obzałłowanym panem Michałem Jankiewiczem z Skayzgyr o... niezapłacenie jurgieltu... pan Michał Jankiewicz reponebat, iz jurgielt nalezoncy b u n d a m i załłującemu p. Benedyktowi wypłacił, na co y rejestr produkował... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 44.*

28. Jozef Wirzbicki z małych dni będąc przy bracie Michale Wirzbickim... dla niepłacenia b u n d y odstąpic chciał, iako niezmowiony, y za usługi lat kilkunastu nalezoncey nagrody nie brał... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 85.*

29. Poniewaz jawnie pokazało się, ze Michał Deymont, zmowiwszy parobka Jana Dzenkiewicza od Mikuł na roczną służbę, w dzien Bożego Ciała wprzod dobrowolnie uwalniwszy do Mikucia, in posterum zwazając niepewność drugiego parobka, ieszcze nie zmowionego, mając dopiero za krzywdę, pomienionego wyz parobka zapozwał, przeto urząd po wysłuchanych kontrowersyach, zwazając iednak byc krzywdę gospodarzowi, przez zimę przechowawszy, na lato samą robotę parobka uwolnic, nakazawszy, azeby Ian Dziękiewicz Deymontowi roku dosłużył do Mikuł, Deymont zaś ażeby onemu zmowioną b u n d ę oddał, idque owsu p u r siania, jęczmieniu puł p u r ą y żyta puł p u r a sianego, koszulę lnianą y tynfow dwa na czapkę, decernit, odziezę zaś do noszenia swoją dawał, adjudicat. *1762 Žagarė, CA Žg. 22 p. 213.*

30. Jerzy Ruskulis, w podeszłym wieku będący,... nie mogąc w starośći swoiey w staraniu gospodarskim y opłacie skarbowey wydołac, dom swoy zabudowany z gruntami do niego podanymi synowi swemu Jerzemu Ruskulowi ze wszelkim sprzętem gospodarskim y ruchomoscią w rządy y opłatę skarbową podał... excypując sobie b u n d ę synowi wydzielaną y oną kontentując się, zyta, owsa y jęczmienia, na swoją własną potrzebę w starosci y do wolnego szafunku wołow parę, krow dwie y trzecią przyrastającą krowkę, konia iednego gniadego, owiec czworo y z fant płotna, ktore sobie osobliwie odłączył. Ceterumque wszystko synowi Jerzemu Ruskulowi do wolnego szafunku podał y zapisał, warując to iednak sobie, azeby Jerzy Ruskulis syn corok na rodzicow potrzebę osobno zasiewał do zycia ich zyta p u r, jęczmienia p u r y owsa p u r, zaiedno z pola zebrac y wymłocic pomogł, oraz wiktualia ad vitae tempora rodzicom nie oddzielając dawał y onych utciwie zachował... *1763 Žagarė, CA Žg. 7917 p. 110.*

31. My Paweł y Magdalena Stebrowscy małzonkowie, mieszczanie zagor., przyimując na dom nasz, w miescie Zagorach situm mający, Symona Kiga ze wsi Stungio(w), ktoremu in sotiam vitae oddając corkę

naszą Katarzynę Stebrowską... co tylko mamy, wszystko do pionciu lat podajemy... y to sobie my Stebrowscy warujemy, ażeby z tego wszystkiego prowentu y krescencyi tak do skarbu pańskiego Kigas co rok płacił, y domowym wszystkim wiktualia dawał. Takoż osobliwie my Stebrowscy excypuiem dla siebie na b u n d ę czwier(c) gruntu zytem zasiewać, kiedy przypadnie w polu srzednim, a w drugich polach, kiedy naymie gruntu, co rok jarzyną lub zytem ma zasiac y wyrobic z dziatkami moimi... *1764 Žagarė, CA Žg. 7917 p. 116.*

32. Ponieważ Andrzey Buyszas w przyrzeczoney służbie zawod Węcłowayćiowi uczyńił y służyć ńie chce, za zawod wskazawszy obżałłowanego Buysze na godzinę turmy siedzeńia y plag 15, o pretensyą do gospodarza salwę do zapozwańia zachowuie... Po wypadłym dekreće strony między sobą pogodzili śię, idque Buyszas na rok terazńieyszy służyć Węcłowayćiowi przyrzekł, a Węcłowaytis żyto z b o n d y pozostałe wydać y talar. 5 zapłaćić przyrzekłł, a na ten rok jurgieltu talar. 3 dać przobiecał. *1766 Žagarė, CA Žg. 30 p. 58.*

33. W sprawie Jerzego Ruskula oyca z pozwanym Ierzym Ruskulem synem o odebranie excypowanych po podziele ustąpionego gospodarstwa synowi 16 owczynek, niezasiewanie b u n d y, przy podaniu wszelkiego gospodarstwa sobie wympowioney y do zycia excypowaney y opisaney, intentowaney, w ktorey sprawie strony po długich miedzy sobą certamentach, rachunkach, gdy syn załłującego wymawiał się drogą do skarbu opłatą y mizernym gruntem, postąpiwszy ad praesens oycu żyta siania po puł p u r a, p u r siania owsu, a że jęczmięnia nie siał, gotowym ziarnem p u r o w dwa jęczmięnia oycu dac assekurował się... Kontentując się oyciec takowym od syna przyobiecaniem, pogodził się y pretensyi dalszey odstąpił. *1766 Žagarė, CA Žg. 30 p. 138.*

34. W sprawie Jana Tautwoysza z Trumpaić z pozwanym Jerzym Gruszewskim z Dwełayc, bywszym parobkiem swoim, o przydeklarowanie na trzeci rok na służbę intentowaney, stawaioncy Gruszewski sam nie denegował, iz przyrzekł służyć, tylo ze teraz wymawiał się niesposobnoscią, lecz do swoiego przyiaciela, w Dwełayciach mieszkaioncego, Gasparaycia chciał iść na b o n d ę... *1768 Žagarė, CA Žg. 30 p. 265.*

35. W sprawie Marciana Gasparaycia z m. Zagor z pozwanym Jakubem Jasiulem z Rukuyz o niezapłacenie jurgieltu za lat pięc intentowaney... czynili porachowanie. A tak z porachunku onych corocznie umowionego jurgieltu zeznawał się Jasiulis być winym, iz przysiewku Marciana Gasparaycia zyta s i e k o w dziesięc zagorskich nie płacił, ktore taxowano tynfow osiem, takoz odkupioney od niego b o n d y za talarow cztyry Jasiuli talar bity ieden został winnym... E converso Jasiulis dowodził... za grunt w przysiewek na b o n d z i e siał... *1768 Žagarė, CA Žg. 30 p. 267.*

36. W czasię przyjęcia na dom . . . Strupeykia y dając w dozywotnią przyjazn za iego swą siąstrę Franciszek Jakas na zrobienie piwa jęczmienia p u r o w 4, a na wypędzenie wodki zyta p u r o w 2 z swey b o n d y wyexpensował, nie biorąc z tey chaty zadnego zboza, zaczym sąd klucza jadziowskiego przysądza, aby Franciszkowi Jakowi, juz odzielonemu z tey chaty, brat Michał Jakas oddał zyta p u r o 1 y jęczmienia pułtora p u r a, a Strupeykis aby oddał zyta p u r 1 y jęczmienia pułtora p u r a, p u r zas czwarty jęczmienia zostaie na Franciszku[1] Jako, gdyz y z jego części wspolny expen na akt weselny swey siostry byc powinien... *1772 Juodžiai Šiaulių p. CA Žg. 41 p. 11.*

37. Franciszek y Rozalia Klorowie, wieku podeszłego nie mając syna zadnego, jak tylko corki dwie, idque Weronika, do ktorey na dom wzieli sobie za zięcia Marcyana Rymdeyki dla utrzymania y władania rządow gospodarskich, ktoremu sami dobrowolnie, jako zięciowi, wiecznemi czasy domowstwo z grunttem, ze wszystkim dobytkiem zapisali...

[1] Michale.

Klorowie starzy excypowali sobie corocznie takowy przysiewek: zytta po p u r z e, jęczmienia po p u r z e, owsa p u r... Przypłodek części excypowaney maią konserwowac sobie Klorowie na poyle y mące swoiey b u n d y... *1772 Juodžiai Šiaulių p. CA Žg. 41 p. 52.*

38. Decisum... aby Kazymierz Keykaris za... uczyniony zawod y posmiewisko... dziewki oraz y expens tak niemały... z swey b o n d y własney, ktorą ma u brata swego w Dziugiach, zapłacił... talarow bitych pięc... *1775 Juodžiai Šiaulių p. CA Žg. 41 p. 29.*

39. W kontrowerssyi Stanisława Ławrynaycia z bratem swym radzonym Piotrem Ławrynayciem ze wsi Kanczun o niezasiewanie b o n d wyznaczonych... poniewaz patuit dworowi Jadziewskiemu, ze Piotr Ławrynaitis bratu swemu rodzonemu wyznaczoną b o n d ę podług należytosci nie zasiewał... zaczym sąd... obowiązuie pod winą y karą, aby zasiewał b o n d y podług wyznaczenia swemu bratu rodzonemu bez pohyby zadney corocznie... *1775 Juodžiai Šiaulių p. CA Žg. 41 p. 36.*

40. Antoni Zygmont... nie maiąc sposobnosci do władania gospodarstwem dla małego zdrowia y dla maley swey siemienitosci dla niedoyscia lat zupełnych dzieci onego, zdał swoie gospodarstwo z całym swym dobytkiem... Balsiowi... Takoz Zygmont ma zostawac przy swym szwagrze Balsiu z swymi corkami y onego jako gospodarza we wszystkim słuchac y robotę onemu robic, chibaby jaka się nadarzyła choroba Zygmontowi, toc nie jest obowiązanym juz stawac do roboty Balsiowi y Balsius tez nad siłę onego do roboty nie powinien napędzac... Balsius takoz onemu obowiązuie się od wiosny następuiącey pomiarkowania b o n d ę zasiewac jn vim jurgieltu za robotę... *1775 Juodžiai Šiaulių p. CA Žg. 41 p. 55.*

B o n d y n i k.

41. Po jnqvizycyi... o skoszenie sianożęći Strakszy na wozow 12, ponieważ mężowi wsi Kiburow wyznali winnych swiadkiem b a n d y n i k o w z Bandarow Ryma, praesens judicium Kiburom... winnych y swiadka na przyszle sądy statuicyą nakazuie. *1747 Žagarė, CA Žg. 20 p. 19.*

42. W tey sprawie decisum: ażeby Ierzy Urman b o n d y n i k wrocił się do gospodarza swego Grzegorza Butkiewicza, iako się zmowił z onym do roku za b o n d y n i k a, gospodarz ma zas onego, iako starego człowieka y czeladnika swego, zachować... *1750 Žagarė, CA Žg. 20 p. 155.*

43. Poniewaz Marcin Waykałas Rudowski, Jan y Stanisław Mackiewiczowie... za paszą od koni, bydła, koz y swin nie płacili, przeto urząd nakazuie, azeby jn spatio tygodnia od wielkiey sztuki po tynfie, od mnieyszey po puł tynfa, od kozy po pułtorakow dwa, od swini po pułtoraku, qua b u n d y n n i c y, nie maiące y swoich pastuchow, do wsi Domeykow zapłacili pod grabiezą y expensu sz. 1 y pułtorak 1 zwrocili, jnjungit. *1760 Žagarė, CA Žg. 22 p. 11.*

44. Względem przedanego zboża bez należoncego k o w s z o w e g o, ze... Gudulis donosił, ze to zboze było b u n d y n n i k a jego y onże przedał, przeto urząd statuicyą b u n d y n n i k a... Gudulowi nakazuie... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 99.*

45. Poniewaz Tymaszowa w nagrodę służby Janowey Dawidowiczowey w szostakach czterech zyta s i e k o w dwa dała, ktore Dawidowicz sam zeznawał przed arędarzem, przeto urząd stosując się do ustaw waruie, ażeby ab hinc nie zgodziwszy k o w s z o w e g o Tymaszowie y b u n d y n n i k o m, parobkom, komornikom zboża w pieniedzach dawać albo w zaslugac(h) nie wazyli się pod opisanymi winami... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 116.*

46. Ant. Chodkiewicz, pod praetextem zgodzonego k o w s z o w e g o przez brata, będąc b u n d i n n i k i e m, piwo na tłokę swoją bez opowiedzi do arędy robił y myta nalezoncego płacic nie chciał... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 118.*

47. Poniewaz Tomasz Wisztort, mając od Danjela Jabłeckiego tescia zapisy z aprobatą komissarską, po takowych zapisach y podług onych wyłączonych b u n d a c h nigdy miedży sobą zgodzic się nie mogą... przeto urząd... nakazuje, ażeby zaiedno mięszkając, zaiedno jedząc w domu, zaiedno robili — Gasper Jablecki, iako b u n d y n n i k, wprzod robotę gospodarską robic powinien, napotym Tomasz Wisztor(t) gospodarz b u n d ę szwagra zarobic y zebrac zarowno dopomogł, oraz konia Jableckiego, ktorym dopomagac roboty będzie, zimie zaiedno z swymi karmił konmi... *1762 Žagarė, CA Žg. 22 p. 207.*

B o n d y n i k o v s t v o.

48. W tey sprawie decisum, ażeby Kazimierz Kraiewski... przysiągł na tym, jako Wiport deklerował za grunt, ktory Kraiewski miał zazywac, in vim zasług zapłacić, zyta p u r deklerował nie za b o n d y n i k o w s t w o Wiportowi, ale za piędziesiąt belek, ktore miał Wiport pomoc wyprowadzic... *1750 Žagarė, CA Žg. 20 p. 133.*

11. BURTNIK.

14. Za zawod w słuzbie oraz szukanie b u r t n i k o w, jako się obzałłowani sami Baniowie oswiadczali czasu rosprawy, nie zachowując przykazanie bozego, pamiętnego obzałłowanych Baniow na plagi po piętnascie wskazuje. *1768 Žagarė, CA Žg. 30 p. 256.*

13. CHREN.

123. У сороку копахъ грошеи литовъскихъ заставили... есъмо двухъ подданыхъ нашыхъ властъныхъ... отлучывъшы отъ именича нашого властъного, лежачого... у волости потумъшевъской, называемого Бордже, с повинностями ихъ, то естъ меновите единъ Анъдреи Лапъшаитисъ, а други Воитехъ Станиславаитисъ, обадваи маютъ давати цынъшу кголого по копъ две и тридъцати грошеи литовъских, в подъводы до Клоипеды одинъ только разъ в рокъ, с тымъ, з чымъ розъкажетъ, маютъ ехати, до роботы, яко и зъ чымъ розкажетъ, одинъ тыденъ маютъ ити и повинъни будутъ... Панъ... маютъ тые подъданые, ему от насъ заставъные, отъ року до року держати, ужывати, редити, справовати, сребщызны и х р е н ы отъ нихъ выбирати, винъныхъ водлуг права и выступъку судити и карати... *1625 Barzdžiai Patumšų v. CA.*

124. Dwoie ymienie nasze... w iednym okrągu lezace, nazwane oboie iednym nazwiskiem Gordy, zawiedlismy y zastawilismy... s poddanimi ciaglemi y z danikami y z dwiema ogrodnikami... Wolen bendzie jego msc... te obiedwie maiętności nasze Gordy, od nas sobie zastawione... spokoinie dzierzec y vzywac... od poddanych czynsze y pozytki wedlug inwentarza opisanego odbierac ma, onych samych na robotę y w podwody wyganiac, onymy rządzic y sprawowac, iako pan zastawny, sprawiedliwosc z nych sobie y drugim czynic y nieposłusznych karac, c h r e n y dziewetce brac... *1636 Gardai Telšių p. CA. Plg. 68*[18].

125. Jezeliby się kiedy kturemu z poddanych szateykowskich prawowac przyszło, tedy dwor nie więcey od nich extendere nie ma, iako od pozwu grosz ieden, wpisnego pułtarak, przesądu od kopy pułtorak, oglądanego groszy cztery, od wyięcia dekretu groszy siedm, od przyznania listu groszy polskich szesc, ugody groszy osm, k r y n n y (*B:* k r e n y) gr. piętnascie, winny złodzieyskiey gr. czterdziesci pięc, zgonnego groszy dwadziescia pięnc, a od cudzego groszy piendziesiąnt, poturemnego od złodzieia złoty, bykowego złotych pięnc, poiazdu na szkodę z iałowicy gr. szesc, z barana groszy trzy. *1692 Šateikiai Žem. CA. — A. 1690—1700 (B) tas pat.*

Plg.:

113a. Wieś Pranele... Stephan Ioachymaytis slosarz... wydaiąc corkę swoią zamąż za Matheusza Sznapścia do Drowmian, dał dworowi przeze mnie (administratora dewoyniskiego) p o k ł o n u tal. 5, facit tynfow 31 szost. 2, excepto osobliwego samey i. w. iey m. paniey kasztelanowey od młodzienca Sznapscia danego p o k ł o n u...

Wies Krumpie... Piotra Kozłowskiego corka Anna, służąca w Kanczunach u gospodarza (...) szona, ktorey coreczka mała trzech lat zostaie u Stanisł. Kirny w Sutkunach, z tym samym Kirną nierządnie spłodzona, dała przeze mnie dla panstwa p o k ł o n u, chcąc zamąz puysć, ponieważ się zdarzył iey młodzieniec, dała tynfow 24. NB. Ta sama służyła u Iana Bernadyckiego przedtym, y co iey nie płacił on iurgieltu, przewiodła u Bernadyckiego talar 1, aby dworowi w ten p o k ł o n oddał...

Wies Zurkie... Adam Kałwaytis z Zurk za siostrę swoią Ewę, zamąz wydaną do wsi Łeypuszek, dał do mnie offerencyą przez woyta Balczuna tal. 5, co ia przyiąwszy zachowałem dalszą salwę panstwu, in quantum by z tego datku nie byli kontenći, kładę w liczbę tynf. 31 szost. 2... *1751 Davainiškis Upytės p. CA.*

126. Kto z cudzey włosci poddankę miał wziąc, tedy powinien k u n i c ę abo talar bity zapłacic. Robotnik trzy dni y v n t e r n i k trzy dni zimą y latem co tydzien ze dwoygiem bydła, iak potrzeba y onym zakażą, powinni isc. Dwuch chłopow ieden b u c z daią co rok... *1705 Smalvos Breslaujos p. CA.*

127. Od Ignacego siostry ,ktura poszła za chłopa iego m. pana Drobysza, urzędnik wziol k u n i c y talarow bitych 3 A°1733. *Prierašas:* Te będą oddane i. mci... *1735 Davainiškis Upytės p. CA.*

128. K u n i c za dziewki procz dyskrecyi od cudzych, a barziey od swoich poddanych staroswieckim zwyczaiem, żeby nie mieli targu, warunek kładzie się, postrzegaiący nazawsze... *1748 Pervalkas Gardino p. CA.*

14. DARŽYNA.

D o r ž ń.

2. Za rumem wielkim idąc w gumno po prawey stronie od ogrodu obory dwie o trzech wrociech, a zaś na d o r z n i u chlewki dwa dla swińni y owiec słomą kryte z wroty opadłemi... *1696 Deltuva Ukmergės p. CA.*

34. GRYŠTA.

9. Za lnu pięc g r y s z t t tyn. 2... ma wrocić... *1749 Žagarė, CA Žg. 20 p. 72.*

10. Marcin Tolotis przyrzekał, iż w kożdym p u n d e l u ma być po siedm g r z y n s t, co się w prawdzie nie pokazało, gdyż załłujący nad dziewętnastu p u n d e l a c h po g r y ś ć i e nie znalazł... Zyd Icko ma wykonać iurament na tym, jako Tolotis... przyrzekł, że w kożdym (p u n d e l u) przedanego lnu miało być po siedym g r y s z t, których w dziewiętnastu p u n d e l a c h po iedney nie znalazł...*etc. 1750 Žagarė, CA Žg. 20 p. 164.*

11. (Jaksztelewicz) mimo ustawy y kontrakt arędowny obrok miarkami y siano g r y s z t a m i przedawał, czyniąc na krzywdę skarbową... Jaksztelewicz zapierał się, że nie przedawał siana g r y s z t a m i ani owsa miarkami, mieniąc, że arędarze napastnie onego infestuią... *1751 Žagarė, CA Žg. 20 p. 203.*

12. Ma przysiąc... na tym, iako Turewicz znalazł dwie g r y s z t y konopi, a nie puł p u n d e l a... *1752 Žagarė, CA Žg. 21 p. 31.*

44. KARTAĆ.

Kartanie.

4. Powinność... poddanych ciachłych:... gwałty te pełnic maią, to iest: do orania, kartania, zyta zecia y jarzyny koszenia y grabienia, takze y gnoiu wozenia, ktorych gwałtow dwanascie; tez same gwałty y posadnicy, ktorzy lubo na robote nie ido, iednak te gwałty rowno z ciahłymi pełnic powinni... *1702 Kazliškiai Ukmergės p. CA.*

Pokartać.

5. Zacharzewscy donosili... ze pognoy sobie excypowali oraz tenże pognoy dwa razy zaorali, a Tomasz Węcłowaytys gwałtem pokartał y zasiał... *1767 Žagarė, CA Žg. 30 p. 216.*

52. KOIMINEC.

39. Волока починаеться одным конъцом от реки Немна... а другимъ боком от границ волокъ села Коиминского... *1555 Kaunas, Prv. (AVK 11 p. 23 iš negero nuorašo).*

40. Нам... досталосе у дворе Поштовскомь... людеи... тяглых:... Стасис Кгинвилович (с) сыном Щепаном а Миколаем, з брат'ею Станем, Павломъ а Полюлем, служба; Петраш Беикинтович (с) сыном Матеем и з братем Станем, служба;... а коиминцы: Янел а Мачул Янкуновичи, Мартин Кгоилюш (с) сынми Якутем, Матеем а Павлом; челеди неволное: Станюл Биздеревич з жоною Масютою, (с) сыном Печулем а Макутою, Герман а Савеика Биздѣревичи, Катерина а Дорота Субочовны, Алена Биздеревна з дочками Мариною а Макею, Ганна Биздеревна;... *1559 Paštuva Vilkijos v. LI.*

Продал есми... части... (имен'я) Поштова... з людми тяглыми, с поддаными, с челед'ю неволною, которая домами своими седит подле двора, то естъ с паробками... А до части имен'я Поштовского на нашую часть нам належачые подданые тые суть — которые на волоках седят то естъ меновите: Павел Кгинвилович Юшкела с трема зъ сынми Щеѳаномъ, Валентыном а Мисем, служъба; другая служба Янелис Беикинтович з брат'ею своею Якубомъ, Кгрикгомъ а з Валентыномъ, служъба; а паробок, што подле двора седит, Яс Валеикович з жоною Галеною Явнеиковною и з внукомъ их на име Валюлемъ;... *1584 ten pat.*

41. Jnwentarz opisany ymienia Kieydanskiego... Szioło Koyminy, w nim włok 13... Svmmą wszystkiego przychodu pieniężnego... Z ogrodow Koyminskich, co mieszczanie trzymali. co się teraz do dworney paszni przyłączyło, kop 12... *1604 Kėdainiai, VUB.*

55. KOPA.

6. W sprawie Iozefa Grąscia ze wsi Gaudykiow z obzałłowanym Ianem, komornikiem Szwilpika, z teyze wsi intentowaney o to, iż załłującego swinie nie będąc w szkodzie psem zoszczwał y kołem bił, nie prowadząc na szkodę kopy, sam sobie sprawiedliwosc czynił... zakłada się winy na Iana komornika kop pięc, iezeliby w tym był przewiedziony... *1754 Žagarė, CA Žg. 21 p. 134.* —

Žr. 100[12].

68. LAŻA.

21. Wszyscy poddani... do S. Ierzego za łoze y inne gwałty maią drzewo na budynki spuscic dworne y s puszczy wyprowadzić... *1728 Gardai Telšių p. CA.*

22. Ł a ż a z włości należna do dworu iedynie użyta bydz powinna na gruntt pański y skarbową potrzebę, a nie na ustronie, przeto w. j. p. administrator, przeyrzawszy pierwiey skarbową robotę, nakazywać będzie o jey ilości, tak, aby taż ł a ż a, o mil kilka przychodząc, we dworze różnemi drobnemi, mniey skarbu potrzebnemi usługami lub na ustronnie nie tarła się, pod żadnym pretextem wzbraniam y odpowiedz za takową ł a ż ę nakazuię... *1803 Salantai Žem. CA.*

L a ž o v y.

23. Skassowawszy włosci całey rettowskiey okłady, ktore antiqvo modo dotąd trwały — ordynaryinne kuchenne, towarowe, lniane, ł a z o w e, imbarowe alias aukcyą do towarowych, wygonowe, podymne, do lesniczych wnaszane, — na iednym tylko czynszowym podatku ten cały inwętarz iest uregulowany...

Okłady wszelkie, iakie tylko były antiqvo modo wprowadzone, distictim wyrazaią się ordynaryinne kuchene w czasię rezydencyi panskiey na dostarczenie korzeni, trunkow y wiktuałow etc. na czwierc roku, a w niebytnosci włosc cała pieniędzmi opłacała się, oraz towarowe, ze handlowac wolno, ł a z o w e, lniane, imbarowe, lesne, wygonowe, ordynar. przy sypce, wprowadziwszy w ieden czynsz, wiecznemi czasy kassuią się...

Erekcya dworu, karczem pokątnych, młynow, grobli usypania czyli nowych restawrania, broń Boze ognia zabudowania, włosc cała koleyno ł a z e y w potrzebie materiału dowiezienia odbywac ma... *1775 Rietavas, CA.*

88. NOM.

102. У дворцу подле гумна досталисе мне обедве гридни з сенми, межи ними будучими, клети две, н а м великие и обора... Подле... одрины моеи ув оборе при гумне подле пастовника досталося н а м з бервеня соснового и едлинного и с коморою, в которои быдло... стало... *1575 (1578) Liesai Upytės p.*

103. Przedał... gruntu oromego sadzibnego włoki szostkę z budinkiem, mianowicie: piekarnią z trzysionkiem, n o m a, s w i r e n y osiec z tokiem, po koniec toku trzysionek... *1671 Žagarė, CA Žg. 7917a.*

104. Zostawilismi... imienicze... rezy dwie... na ktorym tym gruncie y s chrominkami pobudowanemi, mianowicie s w i r e n e k y piekarnia, trzecia chromina wieza abo n u m a... *1684 Pažerai Tverų v. CA.*

105. Powstawiłem... izbę dla czeladzi z przyśionkiem, ze dwuma oknami nowemi, z klamkami, naprzećiw piekarnia z piecem, żarnami, z ławami, przy tym po konieć ze trzema komorami... n u m y dwie nowe dla bydła y czeladzi, iedne drzwi na zawiasach y (z) zaszczepką żelazną... *1715 Žagarės kleb. CA.*

106. Connotacia budynkow, bydła y rzeczy wszelkich ruchomych Jana Giera, we wsi Kadayciach mieszkaiącego... Naprząd od vlici wrota proste z zasczepko zelazno. Od tych wrot po lewey stronie piekarenka do chleba pieczenia stara z skoblami zelasnemi y zarna w niey. S w i e r e n stary dwoisty, na dole y na gorze z p r z y s w i e r o n k a m i, drzwi do s w i e r n i a dolnego na zawiasach z zamkiem wnentrznym y zascepkami, skoblami, do s w i e r n i a gornego drzwi na biegunach, zamek wnetrzny (z) zasczepko zelazną y skoblami. Przy tym s w i e r n i u komorka, drzwi do niey z zasczepko zelazną y skoblami, na biegunach. Z drugi strony s w i e r n i a powiec do stawienia wozu. Chlew stary, iusz opusczany. Izba biała stara, drzwi do sieni na biegunach, do izby drzwi na zawiasach zelaznych z klamko y zasczepko, w tey izbie piec biały kaflowy, stoł dembowy, okien dwie w hołow robione. N u m a do-

bra, z starego lat cztery iak przestawiona, drzwi do tey n u m y iedne na biegunach z zascepko zelazno do l i p t, do samey n u m y drzwi na biegunach z zascepko y skoblami, z n u m y natył drzwiczki na biegunach z zasczepko y skoblami, dach na tey n u m i e dobry. Osiec stara, wrota do niey na biegunach y do samey j a w i takze na biegunach, przy drzwiach iednych zaszepka zelazna z skoblami, w koncu tey i a w i powiec z płotu na sianą, dachy stare. Sprzed domowy w n u m i e: kubeł piwny, drugi iarzynny, vszatkow dwa, szafa, łozek trzy, wiader 2, doynica z obreczem zelaznym, zydel y krzesełek 2... *1722 Kadaičiai Šateikių dv. Žem. CA.*

107. Dobra nasze ziemskie wieczyste... z zabudowaniem domowym y gumiennym, idque izbą z bokową y przysionkiem nowemi,... z s w i r n e m starym, p o d w a ż e n i a potrzebnym y dachu,... z n u m m ą y n u m m o g a ł ł e m przy koncu staremi, z osiećią, reperacyi potrzebną, starą... zastawiliśma... *1786 Gindvilai Berkinėnai Telšių p. CA. Žr. 89*[28].

89. NUMAGAL.

28. Postąpilismy... (imienicze) bez budynkow, bo chłopi... Maźielus n u m ę z n u m o g a ł ą, Wirelis izbę nieopowiednie... gwałtownie zruinowawszy do siebie pozwoźili... *1718 (1719) Putviai Karšuvos p. CA. Žr. 88*[107].

94. OPIKULY.

8. W drugim kuble chleba, com ia kazał na tłokę do orania upiec, szesnascie kukieł... Żyta beczka kowienskiey miary, com wymłocił o p i k u ł y z odrinki... O p i k u ł y na toku niemłocone kop trzydziesci... *1633 Paštuva Vilkijos v. LI.*

96. ORYBA.

23. Stanisław Czepa wyznawał, że był winien ięczmienia p u r o w trzy, lecz dwa p u r y odrachowane za o r y b ę wołow roczną... Urząd zagorski... Czepie decernit jurament na tym, iako dwa p u r y ięczmienia odrachowane są za o r y b y roczne wołami... *1753 Žagarė, CA Žg. 21 p. 52.*

24. W sprawie j. mci pana Szymkiewicza z obzałłowanym Kazimierzem Drygatem z Tauczunow intentowaney o to, iż wziowszy na o r y b y wołu u poddanego i. msci, ani wołu, ani za o r y b y ięczmienia s i e k o w sidmiu nie oddaie... Urząd... decernit:... Drygat wrocic powinien wołu y za o r y b y s i e k o w sidm ięczmienia dac ma... *1753 Žagarė, CA Žg. 21 p. 90.*

25. W sprawie Iana Smilgia z Gaudykiow z obżałłowanym Michałem Iankiewiczem z Skayzgirza intentowaney o to, iż wziowszy na o r y b y wołu, dotąd ani wołu oddaiesz, ani za o r y b y płacić nie chcesz... *1756 Žagarė, CA Žg. 21 p. 272.*

26. Wołu swego własnego, danego na o r i b ę do wsi Dowgiałayciow Alexandrowi Bagdonowi, zrzekli się... *1776 Juodžiai Šiaulių p. CA Žg. 41 p. 56.*

Žr. 275[1].

Plg. 6[22] (вол на оранъе).

100. OTMOT'.

12. Смотрели есмо того дѣла: стояли перед нами очивисто за листомъ его милости господаря нашого (старосты жомоитцкого) комисеинымъ на року, от его милости к о п е зложономъ, по Святои Троицы у недѣлю, ставши на ниве, которая лежит против дому боярына господарьского Станка Мац-

каитя, на которои жита посеяного двѣ солянки бочки, жаловал боярын господарьскии волости телшовское Ян Петрович на боярына тоеж волости Яна Лонцкого тымъ обычаемъ, иж деи... с тое нивы его вытискает а кажет собе отмоти давати. И Ян Лонцкии поведил, иж деи ему завел тую ниву боярын господарьскии Юри Луцаитис и очивисто ему перевел отмоти с тое нивы и давати казал, менячи то нивою своею. И мы и того Юр'я поставити ему казали. Он того Юр'я Луцаитя поставил и Юр'и в томъ Лонцкого заступил... Ян Петрович жаловал на Юр'я тымъ обычаемъ, иж кды деи так годъ он самъ тое селище поорал, ячменемъ и коноплями посеял, а затымъ деи его Юр'и ку праву перед урядника телшовского Пукеля позвал, менячи тую ниву выменяною своею, а он деи... покул бы собе о то справедливости довел и жалуючи деи того селища своего самъ поступил отмоти Юр'ю давати, якож деи так годъ отмоть зъ ечменю давал, а черезъ тое ему давати не хочет. А Юръи отказал, иж тое селище от него вымененое и едналнымъ обычаемъ умовеное мает... Што ся тычет жита того, што на томъ селищи тотъ Ян Петрович сеял, што и Юр'и сознал, иж ему сеяти водле умовы допустил, тое мает до права в целости стояти, а еслиб первеи права житу жниво приспело, тогды тое жито Ян Петрович маеть зняти, а водле сознан'я своего Юр'ю отмоти откинути, то естъ третии сноп... *1547 Geruliai Telšių v. CA.*

106. PAVARYMAS.

3. Na robotę do dworu Błogosławieńskiego od S⁰ Ierzego do S⁰ Marcina przez lato z czym kazą na tydzien z włoki służby po dni osmiu, a pawaryma pieszą po dwa dni, iednak w ktorym tygodniu przypada siła swiąt, ieden dzien panski, drugi poddanych powinni wychodzić. Gwałtow na zniwo powinno bydz dwa, na ktore ile moze się należć w domu ludzi do roboty zgodnych, zostawiwszy gospodynię y pastucha, wszyscy maią wyniść. Item gwałtow do iarzyny sprzątnienia dwa tym sposobem, iako na zyto, ze z pułwłoki po dwu maią wychodzic. Item do siana gwałty dwa, służby w tym nie rachuiąc, ktorą mimo te gwałty powinni pełnić. Od S⁰ Marcina zaś do S⁰ Ierzego przez zimę z włoki na tydzien służbę pełnić maią po dni sześć, a pawaryma pieszą po dwa dni, przytym do osieci na młodzbą do dnia młocić z włoki na tydzien po dwuch koleyno chodzić powinni... *1709 Plokščiai Veliuonos v. CA. — 1718 tas pat.*

4. Powinność tych poddanych: panszczyzne tygodniową z untrynikiem od Wszystkich Swiętych do Swiętego Jerzego odbywac wszyscy maią, w czasie roboczym pawarymas każdy z chaty poiedynczo po dni dwanascie, podymnego po złotemu iednym płacic, do Kowna lub do Wilna podwodę w swoim tygodniu wszyscy pełnią, talek po dwanascie z dwornego lnu wyprząść powinni, młodzba od S. Bałtromieja do S. Jerzego odbywa się koleyno, straż y strożowka tygodniową powinność odbywaią, dalszey żadney powinnosci niema... *1774 Pamušė Ukmergės p. VUB.*

5. Wszyscy poddani ciągli leonpolscy z pułwłoki gruntu osadney męszczyzni z sochą iedną do orania, w inney porze do koszenia siana albą z uprzęzą do jakiey kolwiek roboty, a untrynik czyli untryniczka do bronowania lub grabienia siana z koniem czy pieszą, iak dworowi zdawać się będzie, tak sami gospodarze, iako y untrynnicy, staiąć do roboty o wschodzie, a schodząć z oney o samym zachodzie słonca, takim porządkiem odbywać są winni, to iest: w jednym tygodniu samowtor dworowi, a w drugim w domu sobie robić, a to od S⁰ Jerzego s-tta rzymskiego do Wszystkich S-ttch, od Wszystkich Swiąt do S⁰ Jerzego podobniez po jedney osobie z chaty z koniem lub pieszą, tygodniową powinność odbywaią. Prócz pomienioney powinnośći ciągli włoscianie leonpolscy na własnych tygodniach pod tytułem powaryma dzien jeden samowtor do dworney roboty z wołami, koniem czyli pieszą iść są obowiązani, a to tylko od S-go Jerzego do Wszystkich S-ttych...

Gwałtow cztery ciągli włościanie, to iest do zyta zniwa dwa, do jarzyny dwa odbyć powinni z całą siemienistością, wiele tylko w chacie osob zdatnych do roboty będzie, zostawuiąć iedną osobę dla strzezenia ognia, wychodząć na takową powinność o wschodzie, a ustępuiąć o samym zachodzie słońca; na chorych y służących gwałty nie liczą się...

Wszyscy ciągli włoscianie do Uzoroyścia należący powinność tygodniową załatwiaią taką, iaka wyżey dla włoscian Leonpola przepisaną została, oprócz tylko powinności pod tytułem p o w a r y m a, iakiey włościanie Uzuroyścia nie pełnią y od oney są wolni. Gwałty włoscianie ciągli pełnić na swoich dniach obowiązani wiosną do oronia dni dwa, do bronowania dni dwa, do siana dni dwa, do zniwa dni cztery, a iesienną do orania lub brony dni dwa... *1805 Levampolis ir Užuraistis Ukmergės p. CA.*

6. Gospodarze ciągli od S. Jerzego do Wszystkich Swiętych w tydzien panszczyzny odbydz we dworze powinni, z czem dwor każe, po dni trzy y u n t r y n i k po dni tyleż, od Wszystkich Swiętych do S. Jerzego jeden mężczyzna co tydzien po trzy dni y po trzy okorki, w roboczym czasie w tydzien po iednym dniu gwałt mały, czyli p a w a r y m a s, z u n t r y n i k i e m, w sianokosie, w żniwie y w zbiorze jarzyny po dwa gwałty wielkie z całą siemienistoscią prócz iedney duszy dla strzeżenia ognia, a drugiey dla pilności bydła, wogóle do roku gwałtow takich sześć odbywaią... *1833 Saraisčiai Ukmergės p. CA.*

110. PERGA.

5. Alextaty mieskie maią takie pozytki: naprzod, ktoby z mieszczan miał budowac w i c i n ę nową, ma dac do skrzynki mieskiei g. 12; item ktoby poprawował polowicę w i c i n y, ma [dac] do skarbu mieskiego g. 6; item ktoby szkutę budował nową, ma dac g. 60; item od strugu abo batu ma dac g. 30; item od p e r g i powinien i ma dac g. 3. A gdyby sie trafilo, izeby chciał na tym alextacie gosc w i c i n ę abo szkutę abo strug zbudowac. ma i powinien dac do skarbu [mie]skiego sowitho... *1595 Kaunas, VUB.*

116. PIRTIKIA.

37. Trzecią częsc imienicza swego... i budynkow domowych mianowicie: izbę nową wielką ze drwiami, z oknami szklannemi i z piecem, piekarnią, po koniec tey piekarni z staiénką, i w tyle odrynkę, p i r t y k ę, takze ze staynią... zapisał... *1684 Dumitrai Telšių p. CA.*

P i r t y k a i t a.

38. Z domu swego, w odmienie postąpionego p. pisarzowi, mam ia Matys wolno wywiesc kleci swoie dwie, p i r t y k a y t ę starą, co podle gumna, chlewki, odrynę nową mnieiszą, osiec s tokiem, przepłoty dwa s podporami. A ynsze wszitkie chrominy, to iesth yzba stara z sienią, s piekarnią y z okny dwiema szklianymi, k temu yzdebka z sienią, s piecem w niey, z oknami szklanymi cztyrma, z lisztewkami y policami, k temu p i r t y k a y t a z sionką, odryna wiethsza z dwiermi y przepłotow dwanascie, — te wszytkie chrominy słomą kryte, z ogrodzeniem swym y s placem dwornym... zostac maią przy panu pisarzu... *1601 Petrošiūnai Kauno p. CA.*

122. POSED.

57. Они суть люди добрые, шляхта, и зъ вековъ посполъ зъ иншими бояры тамошними земянскою службою служать, на воину ездять, а николи

поседеи не чынивали и служобъ до двора нашого никоторыхъ не служывали... *1530 Vilkijos v. LSm p. 447.*

58. Корол... чотыриста копъ грошеи... рачил... записати... на дворє єго милости Ракишках з местечкомъ, с корчмами и пенезми корчомными, и с померным, и со всими людми путными и тяглыми, и з леити, и со всими доходы, пожитки того двора и дяклы, поседми, стацеями и съ тымъ, што здавна к тому двору прислухало, и с челяд'ю неволною,... з дан'ю грошовою и медовою, и з землями данными... *(A. 1518) 1547 Rokiškis, KTA.*

59. Записую... по животе моем... двор... з челед'ю волною и неволною, з местом Ликгумскимъ, з мещаны,... с капщызною медовою, пивною, горелчаною, з мытом торговым и со всими повинностями ихъ, з бояры конными и путными, з людьми тяглыми и данными, с паробъками,... с поседью и с пошлинами и з службою тяглою и данною грошовою и медовою, дьяклы жытными и овсяными и сенными и з вшелякими повинностями... *1584 Lygumai Upytės p.*

123. POŠOR.

3. Odryn dwie na poszor... *1784 (1785) Paežeriai Upytės p. PM.*

4. Zgrzebiny od zboza roznego do iedney gromady zsypować, nie expensować, a po zakączoney młodzbie do osieci onę nastawować, wymłocić, zkąd mozna spodziewać się zysku y poszor zdatnieyszy... *1787 Ramygala Upytės p. VUB.*

5. Straż tygodniowa na którą koleyno każdy dzielaty przybywać do dworu powinien letnią porą z kolassami, koniem y siekierą, zimą zaś saniami, w niedzielę przed zachodem przyieżdżać y w niedzielę w teyże porze zieżdżać... któremu nie iest warzywo, a dla konia poszor bronny... *1791 Onuškis Ukmergės p.*

139. RYKUNIA.

Podrykunianka.

121. Marta Burgayłayte podrykunianka, ta powinna bydła pilnować, liczyć zawsze, młodzież hodować, poyła dla cieląt robic, cielne krowy notować... Podrykunianka per omnia excipuie się od wszelkich robot innych, krom bydła... *1727 Biržinėnai, CA.*

140. RYNKLIOVA.

6. Urząd... względem rynkiowego do pomiarkowania pana woyta odsyła... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 52.*

7. Z zwyczaiu dawnieyszego okazuie się, iż włość między sobą czyniąc składkę, czyli, iak w tym mieyscu zowią, rynkliowe, na różne swoie expensa, iuż to na budowle, iuż na reperacyą drog ettc., one do rąk woytow y kilku mężow, od siebie wybranych, oddaie y znosi, a zatym ostrzega się, iż pobor tey dobrowolności iest onym wolny, byleby tylo nie był uciemiężliwy, ale proporcyonalny. Kassa takowey składki przy woytach y dwóch mężach, przez włość wybranych y wyznaczonych, pod osobnym każdego zamknięciem y kluczem zostawać powina y być strzeżono przez onychże ma. Zazycie takowych pieniędzy nie na ine potrzeby odtąd, iak tylko samego starostwa y włości wolne y przyzwoite będzie. A celem okalkulowania się należnego w rok z percepty y expensu przez woytow y kassyerow w przytomności dworu lub wyznaczonego przez dwór y dodanego ieszcze z włości powinni będą złożyć regestra iak nayregularniey sporządzone y okalkulować się... *1791 Plateliai, CA.*

8. Zwyczajem dawnieyszym z r y n k l o w e g o włość cała składała dla gubernatora na mięso, korzenie i kawę t. bitt. 30, dito trzydziescie, ktore to, w roku przeszłym przyrzekłszy onym odstąpić, w jntratę nie jnkluduję, ale na ichże własną potrzebę utrzymania w obu t r e y n a c h pisarzow przeznaczam — dla pisarza zatym t r e y n y Jmborskiey y Nastrańskiey t. b-ch 15, dla pisarza t r e y n y Płotelskiey taż włość t. b-ch 15 oddać powinna... *1793 Plateliai, CA.*

142. ROIST.

Z a r o i s t j e.

23. Граница... от тое сеножатки до р о и с т а, прозываемого Самонина, и по з а р о и с т ь ю аж до земли тогож пана Андрея Довкгирда, прозываемых Жыбишок... *1574 Dubičai Lydos p. KKM.*

153. SAIKA.

2. Że napotym dworney nie będzie krescencyi, dla tego gromada na przyiazd w-o xiędza rektora albo innego zesłanego na wybieranie czynszu zakonnika przy zwykłey straży taki postąpiła prowiant: dwie s a y k i żyta na chleb y na gorzałkę, dwie ięczmienia na piwo y krupy, sześć s a y k owsa na obrok, masła, syrow, iaiek y drobiu co trzeba zniosą... *1727 Barstyčiai Žem. CA.*

182. TROK.

4. Нива дворная, на неи сеен'я на три солянки, то ест т р о к, а по концы того т р о к у нива на имѣ Юнишка... *1550 Sūdvaiškiai Stakliškių v. LI.*

184. UŠKUR.

48. Stanisław Paterabas, wychodząc na ozenienie u s z k u r a m i do wsi Danilow, u męża Paterabowey klacz iedną, krowę iedną, owiec trzy exdotacyi z chaty wzioł, a z swego przysiewku zyta p u r o w ryskich dziesięć, ięczmienia y owsa, co mogł z przysiewkow miec swego, Stanisław Paterabas zabrał... *1770 Žagarė, CA Žg. 30 p. 277.* — *Žr. 52³.*

U š k u r s t v o.

49. Jan Jodziewicz, podani kr. iego mci tra[ktu] zagorskiego sioła Rajbeniow... iako (w)dowcem będąci, przimuiąc do corki swoiej Magdaleni na v s z k u r s t w o w dom swoj Walentego Petrajcia, podanego kr. jego mci z sioła Rajbeniow,... daie... gruntu oromego przi sielie Raibeniszkach wloki 1/8... (z) zasiewkiem..., do tego budunku domowego... połowicę, lesnego gruntu w Rajbeniszkach 1/8... w bidle rogatim y nierogatim wołow [oro]mich dwa, krowę iedną, owiec starich dwoie, a co sie tknie sprętu do[mo]wego... wszitkiego połowicę zęciowi swe[mu] zwisz mianowanemu zapisuie... A Walenti Pet[raj]tis w ten dom wstępuiąci wprowadza bidła rogatego czworo, to iest wołow oromich dwa, krow dwie, klaczę y zrzebiencie, ow[sa] solanek 4... *1670 Reibeniai Žagarės trakto, CA Žg. 7917a.*

50. Ja Stanisław Budgin, wstępuiąc na u s z k u r s t w o y dom do Heleny z Karackich, primi voti Michałową Ianczową wdowę, z swoiego starania y pracy wnosząc w ten dom gotowymi piniędzmi ta(la)row piędziesiąt, koni dwoje..., wołow socha..., w mieyskim zagorskim polu zyta sianego t r e y n a, żyta niemłoconego wozow dwanascie, ięczmienia wozow także dwanascie, to wszystko, co wnaszam, Helenie z Karackich Ianczowey, małżonce moiey, na wieczność zapisuię...

Franciszka Kareckiego, tescia moiego, do zycia utciwie do smierci zachowac mam... *1760 Taučiūnai Žagarės trakto, CA Žg. 7917 p. 36.*

51. Notacya od Merkiela Katyna dana Wawrzyncowi Owgiale y Magdalenie Katynownie, siestrze rodzoney. A przyimując na uszkurstwo do siostry swey, zapisuię połowę domostwa swego, ktore mam successiwe po w Bogu zeszłym oycu swym Janie Katynu, to iest czwierc placa na ulicy Szawelskiey... takoz y gruntu oromego... takoz konia... krowę... koz dwoie, owiec dwoie, swinię iedną. Takoż Wawrzyniec Owgiało wzaiemnie zapisuie przyszłey swey małzonce Magdalenie Katynownie wniesienie swoie — gruntu oromego w srzednim polu szostkę iedną... takoz krowę doyną iedną, owiec troie, swin dwoie... *1760 Žagarė, CA Žg. 7917 p. 43.*

52. Jankowski... tego domostwa y gospodarstwa, wszedszy na uszkurstwo, zrzekł się na urzędzie... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 83.*

53. Daie się ta notacya Stanisławowi Gabryełowiczowi, nowo osiadającemu na chatę we wsi Budrayciach, alias na uszkurstwo wstępującemu na Maryannę Miszkunową wdowę, obeymującemu gospodarstwo spustoszone przez Antoniego Jankowskiego, zięcia pomiędzy wdowy, ktory był objął domostwo w opiekę swoją, rozultaiwszy się spustoszył y niemałą owey chacie uczynił krzywdę, przy tym obowiązawszy się kredytorom niebosczyka Miszkuna długi pozostałe wypłacic, porzuciwszy gospodarstwo wyszedł. Więc pomięniony Gabryełowic(z) nowo osiadający skarbowi panskiemu niezawodnie płacic obowięzuię się y przyrzeka... *1761 Budraičiai Žagarės trakto, CA Žg. 7917 p. 62.*

54. Jankowski, wszedszy na uskurstwo w dom po zeszłym Miszkunie we wsi Budrayciach, podiąwszy się po obięciu gospodarstwa należycie rządzic y do skarbu opłacac, nie tylko skarbowi doskonale nie zapłacił, przięętych na siebie długow nie oddał, roku nie mięszkawszy, z tego domu wyszedł... *1767 Budraičiai Žagarės trakto, CA Žg. 30 p. 176.*

Žr. 7[25].

185. UŽGIRY.

3. A ze patuit raz z supliki włościanow staroponiewieskich, iz drew wozenie, uzgiry, lnowanie dworowi czynili niezwyczainie, a że to iest powinność, w iakowym razie tamze dysponuiącemu moderamen z ludzmi rekomenduie śię, uzgiry, lnowanie tesz do dyszkrecyi barziey, niz powinności włościanow oddaię... *1759 Panevėžys, VUB. — 1760 tas pat.*

Kwitowe y lnowanie podług dawnych zwyczaiow i. m. p. dzierzawca in suam sortem według ich woli y przemozenia przy czynszu odbierac ma. Sypka zas przy czynszu kladzie się anonime do woli mężow, a nie z przymusu wolno ktoremu chciec dac... *1749 ten pat.*

188. UŽVOR.

23. Rukuiże maią zupełnie użwory zagrodzic pod winą w dyspozycyi... kommissarza opisaną kop dwudziestu. *1750 Žagarė, CA Žg. 20 p. 157.—*

Žr. 292[5 7 15].

Užvorny.

24. Szkoda się stała za niewłozeniem wrot uzwornych zawczasu przez Stanisława Biłzę. Zaczym nakazuie się, azeby... za niegrodzenie uzworow po kopie oddali, w przyszły zas czas iezeliby uzwory niegrodzone o porze należącey pokazały się, po kop pięc płacic tenebunt. *1751 Šiauliai, CA Žg. 60.*

192. VELDOMY.

147. Зоставили есмо дворец свои властныи от[чи]зныи у Судервях с челяд'ю неволною, с хоромы и зъ землею пашною... и [с т]ым теж дворцом зоставили есмо трех чоловеков своих властных в е л д о м ы х на имя Мико[ла]я Невѣровича, Наруша тивунца, Андрѣя Киршевича з домы их и з брат'е[ю и] з жонами и з детми, и зъ землями пашными и з селищи... и с платы и со в[сим тым], как предкове наши тот дворец и люди держали... Писан в Кирдишках... *1525 (A. 1530) Sudervė Vilniaus p. Prv.* —

195. VERSMIA — versmė.

2. Że Skayzgirz nie ma wody dla bydła poienia, więc onym pozwala się w w e r s m i e poienie bydła... *1750 Žagarė, CA Žg. 20 p. 169.*

196. VIKSVA.

3. Reszta siana zostało u Urmana na wozow 5 v. 6, całe trzcina y w i k x w a... *1774 Juodžiai Šiaulių p. CA Žg. 41 p. 21.*

204. ŽLUKTO.

43. W sprawie... w dochodzeńiu koszull 6, prześćieradła, fartuchow dwuch, z ż ł u k t y zgyńionych... urząd... uznaię jurament na tym, iako z ż ł u k t y Szuksztow chust ńie brali... *1766 Žagarė, CA Žg. 30 p. 77.* —

210. KOSIN — kasinys.

2. Сеножати и заросли за к о с и н о м на врочищу Меикунишкес моркги 3... *etc. 1566 Paštuva Vilkijos v. LI.*

225. VIANO.

1. W i a n o w n y c h pieniędzy za siostrę Morkuckiego tal. bitych 4... Od Mata ławnika nalezy w i a n a tal. bitych 4 y lnu p u n d e l o w 2. Od Morkuckiego zalega p u n d e l o w lnu w i a n o w n y c h 2... *1748 Davainiškis Upytės p. CA.*

Punkta włosci dewoyniskiey przeciwko j. m. panu Skarbnikowiczowi, administratorowi dewoyniskiemu... 1mo. Gorzalką skarbową lnował, wzioł za len tynfow 15, ten len przedał... — R. Na ten punkt j. m. pan Skarbnikowicz replikując nie negował, ze lnował, ale wodkę kupiwszy u zyda Orela za tynfow 11, a nie skarbową, jako udaią, spendował, y lubo ten len przedany za tynfow 15, rachuiąc tedy tynfow 11 expensu na wodkę, nie miał więcey profitu nad tynfow 4... 3tio. Władysław z Zygmuntyszek, wydaiąc corkę swoią zamąż, dał i. m. panu administratorowi pokłonu tynfow 6 y szostak 1. — R. Na ten punkt i. m. pan Skarbnikowicz nie neguiąc, replikował, że lubo wzioł tynfow 6 pokłonu, ale nie od Władysława, poddanego dewoyniskiego, ale od zięcia iego, za ktorego corkę wydawał... 5to. Morkucki, wydaiąc siostrę zamąż, dał pokłonu tynfow 2. — R. Szwagier Morkuckiego, a nie sam Morkucki, dał oferencyi te tynfow dwa, kture w nadzieię łaski panskiey y z dobrey woli daiącego p. Skarbnikowicz ze przyiął, temu nie neguie. 6to. Matas ławnik z Krump wydał corkę, dał miodu garniec y pieniędzmy tynfow 2, kturą corkę wydał do wsi Symaniszek... — R... Miodu co dał garnuszek pokłonu, ten się dostał w. iey m. pani pisarzowey ode mnie, da się widzieć naczynie. A tynfow dwa ze mi dał, wydaiąc corkę, pokłonu, za to podziękowałem... *1749 ten pat.*

Pieniędzy w i a n o w n y c h z rellacyi j. m. pana Skarbnikowicza od Mata, ławnika krumpiowskiego, nalezy na dwor odebrać talarow

bitych 4 y lnu przy tym pundelow 2. Od Morkuckiego wianownych zaległych nalezy na dwor odebra(ć) lnu pundelow 2. O czym woyt pomieniony Balczunas powinien wiedzieć y w iesieni da Bog na dwor odbierać... *1749 ten pat.*

230. ILGI.

20. Ilgie, ktore dotąd przy czynszach dwor wymagał, cale znosimy ni sz czym, iako rzecz nową y wymysłoną... *1679 Šventoji Palangos v. VUB.*

234. REJA.

42. Obora z bierwion, słomą po prusku kryta... Klec s podkletem, dranicami kryta, wiencami przycisniona, drwi dwoie na drzewianych pientach (s) skoblami y wrzeciondzami, kłotka iedna... Ryia chrostem opleciona, słomą kryta. Osiecz około [rei] wpuł bierwionami, a druga połowa z chrostu, słomą kryta... *1623 Gardai Telšių p. CA. Žr. 88*[32].

Reinik.

43. Gumienictwo z tychże dzielatych koleyno odbywaią do dworu, każdy z nich, przez trzy dni wysługuiąc, winien iest czasu młodźby doyrzeć młocarzow, ostroznosci z ogniem dostrzegać, zboże wymłócone wywiać iak nayczyśćiey, w przytomnosci zawiadowcy odmierzyć, zdać y przyszedłszy z połowicznym karbem, ktory bydź zawsze urynnika powinien, a w lozowaniu się drugiemu zdawany, zakarbować, osiec oczyscać, piec osietny z sadzy ocierać y opalać, słowem to wszystko gumiennik obowiązanym iest dopełniać, co tyle w obeysciu się gumiennym bydź może potrzebnego... *1791 Onuškis Ukmergės p.*

237. VOITEL'.

2. Wieś Smołwy... Lukasz Janowicz woyt, włoka iedna... Wszytkiego okrągu tą granicą, iako się pomienił woytel,... iż iest daley piąciu mil... *1580 Smalvos Breslaujos p. AVK 14 p. 196, 199.*

254. ROŻA.

3. Dziewkom piekarnianym, jako też y gospodyni, każdego roku dawać o Sm Marcinie każdey zosobna po puł pundela pakuł, po dwie róży lnu y dwanascie run wełny, ktore to wszystko same dla siebie sprząść powinne, z tego tedy bieliznę y samodział na odziezę miec będą wedle zwyczaiow dawnych... *1793 Čedasai Ukmergės p. CA.*

262. TRYNIT.

2. Przychod trynitu: z roku 1779 zostało w szpichrzu sążni 23. Rozchod trynitu: wzięto na wory sążni 6, na oszycie łożek 2 wzięto sążni 4, na obrusy y inne potrzeby wzięto sążni 6 łokci 1½... *etc. 1781 Gardai Telšių p. CA.*

275. BANDZIULIOSTVO — bandžiulystė.

1. W sprawie i. m. pana Neymonta z Wilkickich z obzałowanym Stanisławem Łaszem z Petrayc intentowaney o to, iz obzałowany, wziąwszy owcę na bandziulostwo od lat iedynastu, ani przypłodku połowy, ani wełny połowy nie oddaie, tudziesz za oryby pura ięczmienia nie nagradza, — w ktorey sprawie stawający Łaszas donosił, iż od tey owcy przypłodek pierwszego roku zdechł, drugiego roku

wilk porwał, a w trzecim roku został się baranek, tę owcę Stanisław Łaszas w trzecim roku chciał oddac, lecz pan Neymont nie przyiął, ktorą Łaszas za pozwoleniem dwornym zarznął, za o r y b y zas in vim p u r a jęczmienia obzałłowany Łaszas dał panu Neymontowi woz siana y sianozęci za siedm szostakow do koszenia. Przeto urząd zagorski po kontrowersyach, uchyliwszy pretensyą za o r y b y, exquo iest uspokojona, dla pokoju w sąsiedztwie ażeby Stanisław Łaszas owcę z przypłodkiem. to iest młodym barankiem, y dwa runa wełny oddał bez zadnego zatrudnienia, nakazuie, tudziesz expensu ażeby wrocił szostak 1 y pułtorak 1, decernit. *1755 Žagarė, CA. Žg. 21 p. 219.*

2. W tey sprawie strony, nie przypuszczając do decyzyi, miedzy sobą pogodzili się, idque zyd Marek Chaimowicz za przechowanie kozy daney na b a n d z i u l o s t w o Marcinowi Rudowskiemu za iedną zimę, ze przypłodku nie miała, przy odstąpieniu za robotę siermięgy y danych rękawic, za dwie zimy kozląt dwoie oddac postąpił, a Rudowski iego kozę zwrocic assekurował się. *1762 Žagarė, CA Žg. 22 p. 217.*

3. Tak swoie domostwo, sprząd, ruchomosc rozdysponował:... krow dziewięc, owiec dziewiętnascie starych, młodych dziesięc, wieprz ieden, swinia iedna, podswinkiow czworo, gęsi sześć na b a n d z i u l o s t w i e... *1765 Žagarė, CA Žg. 26 p. 33.*

4. W sprawie Jakuba Jasula z pozwanym Symonem Krapą o zgrabienie kaczek na b a n d z i u l o s t w o danych... intentowaney, w ktorey sprawie... ponieważ Krapas osiadłego gospodarza grabic bezprawnie wazył się... zaczym urząd, poskramiając takowey zuchwałosci, wskazawszy Krapa na godzinę turmy siedzenia,... decernit. *1766 Žagarė, CA Žg. 30 p. 145.*

276. GALVAŽUDŹ — galvažudys.

1. W sprawie Iakuba Bertula z Zeymow z obżałłowanym Boziem... intentowaney o nazywanie g a ł w a z u d z i u... ponieważ Bozis u sądu zaparł się, ze nie nazywał nigdy g a ł w a ż u d z i e m, zaczym urząd Bozia od tey akcyi uwalnia... *1749 Žagarė, CA Žg. 20 p. 99.*

277. INGIS — ingis.

1. Ieżeliby kto przymiawiał w przyszły czas Iankowskiemu y i n g i e m nazywał, zakłada się winy kop trzy. *1749 Žagarė, CA Žg. 20 p. 113.*

278. JAVKURY — jaukurai.

1. Widziałem... roznego drzewa brzozowego, osinnego y olchowego, na zerdzi y kolie y na i a w k u r y godnego pnie trzysta... *1672 Bugeniai Telšių p. Prv.*

279. KREIČKUBILIS — kraičkubilis.

1. W s w i r n i e: b e r ł a zasiek 1, zyta pułtora zasieczka, jęczmienia zasiek niepełny, bobu k r e y c z k u b i l i s 1, grochu zasieczek mały, pszenicy iarey na nasienie k r e y c z k u b i l i s, gryki puł kubełka, mąki b e r ł o w e y pułtora k r e y c z k u b i l a, pszenicy iarey na r o g o y s z e z p u r ryski, soli beczka niepełna, siemienia na nasienie k r e y c z k u b i l i s... *1751 Davainiškis Upytės p. CA.*

280. KVIECRUG — kvietrugiai.

1. Iakub Palunas... nie oddał... k w i e c r u g i u s i e k a... Urząd... ażeby Palunas Ruskulowi... k w i e c r u g i u na przyszłą iesien oddał (nakazuie)... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 59.*

2. Na dobrowolnym examinie sama Ginkowa znała się, ze ze swyrna Dwela sama niossła kwiecrugiu bez miary, iak mogła, drugi raz wozem pojachawszy worek zyta y drugi worek jęczmienia... oraz do sieku kwiecrugiu z wora wyiętego u Mikołaycia znała się... Stefan Dwelis dowodzyłł y pretendował u liczkowaney Ginkowey wykradzionych... kwietrugiu na siekow jedynascie... Andrzey Mikołaytis... kwietrugiu siekow dwa lietko... *1768 Žagarė, CA Žg. 30 p. 248.*

281. NAGINI — naginės.

1. Rudumina z synem donosił, iż Bertulis iego syna bił bez racij orzącego y nagin onemu dawac nie chce... *1755 Žagarė, CA Žg. 21 p. 210.*

2. W sprawie Jana Kalędy ze wsi Donilow z obzałłowaną Symonową Srogiową o odebranie corki Elzbiety, na roczną służbę zmowioney y uzadatkowaney tynfami 3, gęsią valoris tynf ieden y sz. 1, rękawicami valoris szo. 2, naginiami valoris sz. 1 y puł 1, expensu przy zmowie na borysz szostakow 4... intentowaney... obzałłowana Srogiowa... nie stawała... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 51.*

282. NIETIKIEL' — netikėlis.

1. W sprawie Ierzego Macia z... Iasiulewiczem... o łaybę, nazywanie nietikielem... ze in praesentia urzędu takowe słowo wymowił y zelzył Macia... nakazuię, azeby publicznie na urzędzię onego przeprosił... *1752 Žagarė, CA Žg. 21 p. 43.*

283. POKLODA — paklodė.

1. Katarzyna Mizerowa wziąwszy od zydowki Jankielewiczowey chusty do mycia, u ktorey w myciu zginęła teyze żydowki pokłoda, z pułsiodma łokcia płotna szyta... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 55.*

2. Dwelis... (ma wychowance) dać krowę y cielłuszkę, rospustę y spodnicą granatową sukienną, sznorowkę y fartuch, koszul dwie, owcą, pokłodą, poduszkę y trzewiki... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 93.*

3. (Zgrabienie) poduszek dwuch, pokłody y niby pierzynki, kaftaniku... *1766 Žagarė, CA Žg. 30 p. 68.*

4. Za pokłodę grubą tynf 1 szost. 2... *1767 Žagarė, CA Žg. 30 p. 208.*

284. POMATKAŚ — pamatkasys.

1. Ponieważ pokazało się, iż łajał, dyffamował — szelmo, pomatkasiem nazywał, przeto urząd... nakazuię Buniowi turmy siedzenie... *1754 Žagarė, CA Žg. 21 p. 104.*

285. POVIRŽ — paviržis.

1. W sprawie Filipa Greycia ze wsi Rukuyz z obzałłowanym Konstantym Nauduszewiczem ze wsi Andruszkiow intentowaney o to, iż przypusciwszy syna swego Mateusza na służbę do załłującego y iurgielt przy zenie obzałłowanego zmowiony, ktora y powirzę wzieła, oraz przy namowie do służby sam obzałłowany Nauduszewicz był y upewniał, ktory parobek nabrawszy u załłującego tynfow szesci z siermięgą, spodniami samodziałowemi w niedzielę przewodną uciekł. W ktorey sprawię stawaiący Nauduszewicz negował, że syna do Greycia ani przypuszczał, ani ręczył się, ani mohorycza pił... *1752 Žagarė, CA Žg. 21 p. 22.*

2. Poniewaz Woyciech Lubowicz y z małzonką swoią syna imięniem Matyasza przystawiwszy na rocznią służbę do Marcina Butowta, przyiąwszy zadatek, powirze przez dni dwa piiąc, tegoż syna wydali do szakinowskiey włosci, zaczym urząd, consentiente parte actorea, za-

datku sz. 2, expensu szo. 4, za piwo, wodkę sz. 2, in summa tynf. 2 sz. 2 ażeby Lubowicz Butowtowi zwrocił, nakazuje. *1762 Žagarė, CA Žg. 22 p. 197.*

286. SARGIBA — sargyba.

1. Die Bedienung des Hofes oder so genandte s a r g i b a, im gleichen die Nachtwache oder p a n a k t y n i a wirdt nach Ordnung reyweis von den Bauren verrichtet... *1717 Panemunėlis Ukmergės p. CA.*

287. SKIERLATVIA — skerslatvė.

1. W intentowaney sprawie Jakuba Ansa z pozwaną Dorotą Pawłowiczową o zbicie złⁱ⁰ corki, w ktorey sprawie ponieważ obzałłowana Pawłowiczowa libere zeznała się, ze bez respektu będąc w i r s z y n i k i m złⁱ⁰ corkę Ansy za nieposłuszenstwo rozgą osiekła y s k i e r l a t w i ą nazywała, sąd za to turmę nakazuie... Pro futuro ieżeliby corkę Ansy czy to gospodarz sam, czyli onych pastusi s k i e r l a t w i ą nazywali, na kozdego winy kop pięc zakłada. *1747 Žagarė, CA Žg. 20 p. 17.*

288. SKLIAVT — skliautas.

1. Kozę onemu za to dano, że postawił krokwie na odrynie, łatami obłożył y s k l a w t y) włożył... *1752 Žagarė, CA Žg. 21 p. 9.*

2. Ponieważ Gardzius, zgodziwszy się z Pawłem Strakszą na budowanie budynku za talarow sześć, zyta p u r o w dwa, jęczmienia p u r, mięsa baraniego dwie tuszy, odebrawszy zupełną płatę, s k l a u t o w nie zakonczył, stolowania y drzwi nie zrobili, — w ktorey sprawie stawający Gardzius reponebat, że stolowania y drzwi za tę ugodę robic nie przyrzekali, y na tym tacto pectore zaprzysiągł. Przeto urząd po takowym zaprzysiężeniu nakazawszy, ażeby tenże Gardzius s k l a(u)t y Straksie tylko zakonczył, od drzwi y stalowania robienia wolny będzie. *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 69.*

289. SKORD' — skardžius.

1. Богдан и пасынокъ его... променили свою сеножатку Дудовъскую Енелевщины за дворомъ своим уверхъ тоеж речки Олшы ув угле под с к о р д е м великимъ сумеж зъ сеножат'ю Мокутевскою и Юнишскою недалеко от Малбедевъ... *1552 Stakliškių v. Ll.*

Apie tą pat pievelę: Jest sianozęć w gorze Olszy... pod wielkim brzegiem... *XVIII a. ten pat.*

290. ŠEŠK — šeškas.

1. Obzałłowany załłującego przy wyprowadzęniu na szkodę nic niewinnego sobie diffamował, wisielnikiem, s z e s z k i e m, chłopem nazywał... *1755 Žagarė, CA Žg. 21 p. 206.*

2. W sprawie za appellacyą od żydowskich sądow starozakonnego Bera Mejerowicza z obzałłowanym Mowszą Gabryelowiczem szwagrem o rożne pretensye, rachunkj, mianowicie:... na kunach, wydrach, nurkach, s z a s z k a c h zarobotku połowy tynfow 100, intentowaney, — w ktorey sprawie stawający Mowsza Gabryelowicz... zarobotkowi na kunach, wydrach, s z a s z k a c h, nurkach denegował, do iedney wydry kupioney znał się, y to za własne swoje piniądze... *etc. 1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 72.*

291. VERG — vergas.

1. Ma(r)cin Butowc zanasza protestacyja na Michała Beniusza, ze niesłusznie łaiał y w e r g i e m nazywał... *1743 Žagarė, CA Žg. 19 p. 10.*

2. Jerzy Bożius, uti patuit swiadczenia, wergiem nazywał... *1747 Žagarė, CA Žg. 20 p. 15.*

3. Pan Jankiewicz... iako Skierys wergiem nazywał... do juramentu zabierał się. Sąd tedy... juramentum na tym... iako Skierys pana Jana Jankiewicza wergiem nazywał... dezygnuię... Ze zas wergiem nazywał, expleto juramento Skierys tynfow 10 panu Janowi Jankiewiczowi zapłacić powinien będźie... *1748 Žagarė, CA Žg. 20 p. 34.*

4. W sprawie intentowaney Kazimierza Szola z pozwanym Jerzym Zacharzewskim o nazwanie złł⁰ wergiem, choć się ze nazwał wergiem nie znał, jednakże sąd imaginuiąc, ze w poswaroch mogło y te słowo mieścic, przeto publicam deprecationem na urzędzie Zacharzewskiemu azeby Szolowi uczynił, nakazuie,... pro futurum azeby wergiem nie nazywał, winy kop 5 na skarb zakłada... *1748 Žagarė, CA Žg. 20 p. 40.*

Vergovstvo.

5. Stanowszy na urzedzie dworu Zagorskiego Stefan... solenną zanaszał manifestacyia na Piotra Talota o to, iz niesłusznie wergudstwo zadałes y złodziestwo zadałes.., *1744 Žagarė, CA Žg. 19 p. 270.*

6. Z... uderzeńia łayba y boy wszczoł się y Saulik Kipsza wergiem nazwał. Zaczym urząd... za łajanie y zadanie wergowstwa ażeby Saulik Kipsza na urzędźie przeprosił, injungit... *1766 Žagarė, CA Žg. 30 p. 62.*

292. VIRŠYNIK — viršininkas.

1. W sprawie toczącey się Kazimierza Jodupia z pozwanym Piotrem Narwoyszem, wierszynikiem byłym, ponieważ przez swiadczenie... pana lantwoyta pokazało się, ze widziawszy Kazmierza Jodupia spaszony ięczmien taxował, za uczynioną szkodę purow dwa ięczmienia Jodupiowi przez Narwoysza qva wirszynika odsypać naznaczył... *1748 Žagarė, CA Žg. 20 p. 30.*

2. W sprawie Kazimierza Iuszka ze wsi Monciow z obżałłowanym Maximem, komornikiem wsi Tolociow, o pobicie Iuszkowey, paszącą bydło wyrszynikiem pod poparami.... sam zeznał Maxim, iż uderzył dwa razy Iuszkową kiiem... *1750 Žagarė, CA Žg. 20 p. 167.*

3. Pozwanego syn, będąc razy kiłka wirszynikiem, pastuchow napominał, zaczym ab hac impetitione uwalnia się pozwany... *1751 Šiauliai, CA Žg. 60.*

4. Poniewaz czasu inkwizycyi... pokazało się, ze Ierzy Petroszas siostrę Iana Ianusza, zapędzającą do bydła pastuszka obzałłowanego Petrosza, iako wirzsnik, przeiąwszy tenże Petroszas uzdeczką zczwiczył... przeto urząd... nakazawszy zallującego siostrę Iaruszownę pułkopą nawiązac,... wskazuie... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 110.*

5. Poniewaz czasu inkwizycyi... otaxowana szkoda przez ispasz w zycie y pszenicy dworney y pana Lewickiego przez niegrodzenie uzworow na pokilkakrotne upominanie Jana Szeszkiewicza, Darguża y Mizera oraz przez wirzsnikow, mianowicie Kazimierza Dwela... urząd vigore taxy... purow trzy odsypac nakazuie, a panu Lewickiemu... pszenicy purow osim oddac decernit, aby w iesieni Szeszkiewicz, Mizeris, Darguzi(s) y Balcer takowe zboze odsypali... injungit... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 115.*

Ponieważ sam załłujący pan Jozef Lewicki za ispasz pszenicy przez niezagrodzęnie uzworu pana Jana Szeszkiewicza y przez wirzsnika Kazimierza Balcera z taxy mieszczan zagorskich purow 8... sześć purow pszenicy odstąpił, a obzałłowani Szeszkiewicz y Balcer purow dwa pszenicy assekurowali się oddać, zaczym urząd takową ugodę approbuje... *1762 ten pat p. 188.*

6. Ponieważ na podwakrotny zakaz urzędu wieś Zucie bydła arędarza na paszą przyiąc nie chcieli, przeto urząd niniejszym dekretem nakazuje, ażeby taż wieś Zucie bydło y kozy arędarza na paszą przyięli pod karą, arędarz zaś za sztuk osim bydła y koz 5 tynfow dziewięc y butelkę wodki wsi Zuciom zapłacił, wirsznika czasu przypadającego od siebie dodawał, decernit... *1762 Žagarė, CA Žg. 22 p. 205.*

7. Ponieważ po dekrecie komissarskim mieszczanie zagorscy z Michałem Wayciulem uzworow na wiele zakazow y wywoływania na targu nie grodzą, przez bydło, konie, swinie wielką w zbozu czynią (szkodę) niemal całemu miastu, mianowicie na dniu 15 julij w jęczmieniu Michała Wayciula y Bartłomieja Srogia poczyniło szkod podług taxy samego urzędu przy mieszczanach zagorskich na purow pułtrzecia, z ktorey szkody było zaięte bydło zydow Abrama Markowicza, Zalkana Abramowicza, zyda Giersona, zyda Gabryelowicza y innych y Borowskiego, m(iescz). z(ag)., ktorzy stawające obzałłowani, ze donosili, iż oni na całe lato bydło swoie do paszenia Kazimierzowi Paukściowi oddali y onemu nad zwyczay wraz zapłaci(li), przeto urząd nakazuie, ażeby takową szkodę podług taxy urzędu Wayciulowi purow dwa, Srogiowi puł pura jęczmienia Kazimierz Paukształys z Sadowskim y zydem Chackielem zsypawszy, ktory wolną krowę, nie maiąc pastucha, puszczał, oddali, a na wirzsniku Jrszy Kusielewiczu Kazimierzowi Paukściowi przez puł dochodzic dopuszcza... *1762 Žagarė, CA Žg. 22 p. 219.*

8. Baniuniowie... woytowską dyspozycyą w ustawieniu wirzsnika zprzeciwiwszy się, wirzsnika przez złość odstawili, z czego nie iednemu sąsiadowi szkoda stanęła... *1762 Žagarė, CA Žg. 22 p. 222.*

9. W sprawie Antoniego Breykszta z pozwanymi Bartłomiejem Dumszą Dunowskim y Stryłą do stawienia pastuchow y wirszynika, którzy dziewkę actoris okrutnie zkrwawili... *1763 Šiauliai, CA Žg. 49.*

10. Symon Bernatowicz, Kazimierz Matusewicz zgrabili koz stungiewskich czterdziescie y one do dworu zapędzili, których prytrzymanie do wiprowadzenia wizji upraszali. Wypareczył Jerzy Januszewski te kozy do rozprawy wirsznik[u]. *1765 Žagarė, CA Žg. 26 p. 49.*

11. Jakub Złabiś przed swiadkami podczas inkwizycyi stawający przechwalał się, y(z) żałłującego Tamżia swińię oberznoł y chciał zabić, tylko wirsznika Jana Maca żałował, z którego urżnięcia ogona y uszu w niedźiel pięć swińia zdechła... *1765 Žagarė, CA Žg. 30 p. 31.*

Žr. 287[1].

Viršynikostvo.

12. W intentowaney sprawie j. mci xiędza Staszkiewicza, komendarza zagor., z pozwanym Danielewiczem o straconą krowkę drugoletną za obzł[0] wirszynikostwa, w którey sprawie ponieważ evidenter patuit, ze pastuszkę plebańską przy swiniach zostawił obzałłowany wirszynik, nie czyniwszy opytu, wiele bydła było plebańskiego, przeto decisum, ażeby za zginioną krowkę tynfow pięc zapłacił, a krowki juz, nie chcąc szkodować, zginioney prokurował. *1747 Žagarė, CA Žg. 20 p. 17.*

13. Ponieważ pan Mateusz Dabryszko Janowi Kalinowskiemu za zgrabione bydło do Kurlandij, przez tegoz Kalinowskiego wykupione, tynfow 9 zwrocił, ktore bydło za wierzsnikostwa Symona Paukscia zgrabione ze szkody, przeto urząd... Symonowi Paukściowi tynf. 9 panu Dabryszce zwrocic nakazuie, a na Janie Dancie tey szkody, exquo czasu iego wierzsnikowstwa krowa zginęła y Paukształys tey krowy szukając wirzsznika nie przystawił, szukac dopuszcza...

Ponieważ z okazyi wirzsnikowstwa Jana Danty przez nieprzypędzoną krowę z pola Symona Paukscia szukając swoiey krowy wirsnika nie dał y bydło do Kurlandij zgrabioną, za ktore w Kurlandij talarow cztyry wykupując zapłacił Kalinowski, a Paukształys Dabrysce tynf. 9 zwrocic musiał, przeto urząd... ze Paukształys o zginioney

krowie Dancie nie opowiedział, puł szkody Dancie azeby Pauksciowi, jdque tynfow pułpięta, zwrocic jnjungit... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 63.*

14. Arędarz skayzgyrskj praetensyą swoją o spaszenie za wirzsnikowstwa swego krowy wilkami zrzekł się... *1761 Žagarė, CA Žg. 22 p. 158.*

15. Poniewaz z jnquizycyi samego urzędu jawna pokazała się szkoda przez jspasz pszenicy Andrzeja Anca swiniami wsi Tolociow y Iankunow y bydłem z okazyi niegrodzonych uzworow, arędarzowi należoncych, przez bydło stała szkoda za wirsznikowstwa Łukasza Romaszewskiego, y takowey szkody urząd purow trzy pszenicy otaxował, — w ktorey sprawie sąd urzędu dworu Zagorskiego, consentiente parte actorea, uchyliwszy pura pszenicy, dwa pury wsi Iankunom y arędarzowi, azeby zsypawszy Andrzejowi Ancowi oddali, nakazuje, warując, ieżeliby na ten rok uzworu kto nie grodził, za dowodem ma byc na urzędzie karany... *1762 Žagarė, CA Žg. 22 p. 192.*

13. CHREN.

129. Суму .. за тое село заставное... Тыркшле в Пошътове прынял есми... про то... квитую.., не оставуючы собе жадного вступу и ниякихъ пожытков зс того села Тыркшлов, кгдыжъ откладаючы тую двесте петдесят копъ грошеи литовскихъ за тое село и за всякие недобирки грошовые, дякелные, за вины, пересуды, хрены, ова от мала до велика за все досыт ми его милость... учынил... *1604 Paštuva Vilkijos v. CA.*

150. SKIERDŹ.

5. Czeladz dworu Pocztowskiego:... Skierdzia Jana Stankiewicza od Bozego Narodzeńia zgodzono na rok po złł. 24... Taż czeladz jn juńiją dostała bieliznę, to jest skierdzi pastuszek po trzy koszule i po troję spodńi pakulńianych...

Wieś Kwessy:... Piotr Poćiunas... u tegoż kątńik Marciń Junkiewicz, zonaty, ma syna Juzefa, curki Rozalije, Marianę, sam za skierdziaw tey wśi... Opisańie budowli wieyskiey:... Piotr Poćiunass... Na dole udzielnie na kształt browarku chattka z sieńmi z drzewa dobrego, dach dobry, w tey mieszka kątńik Marćin Januszkiewicz skierdz... *1797 Paštuva Vilkijos v. CA.*

6. Czeladz dworna:... Pastyrz do bydła skierdz Michał Kąncewicz, zamieszkały w Sudwoyszkach, służy rok drugi, jurgieltu ńie wybrał więcey iak złłt-ch 5, należy mu jeszcze złłt. poll. 27... Ruchomość w tymże folwarku:... Skierdzia Koncewicza siekier dwie, piłka poprzeczna, piłka ręnczna, strug, narog ieden... Remanentt na włośćianach zboza:... Michał Koncewicz, ktory teraz iest skierdziem we dworze, dawnego napożyczeńia wińien (zyta osmin) 2½, (owsa osm.) 1... *1797 Sūdvaiškiai Kauno p. CA.*

7. Czeladz folwarku Pietraszuńskiego:... Pastyrz do bydła skierdz Juzeff Stankiewicz, rok piąnty iest w Pietraszunach, zgodzony na ten rok talarow pięć... *1797 Petrošiūnai Kauno p. CA.*

227. ŽERDŹ.

2. Powinnosć osadnikow: z każdey chaty na żytą zaorac gruntu żerdzi dwornych po trzydziescie, similiter na iarzynę żerdzi po trzydziescie, adhaec gwałtow wielkich ile może bydź ludzi w chacie, excepto dzieci małych, parobkow y naiemnic, z czym dwor każe, czyto razem, czyto poiedynczą, pod liczbą osob, iak dwor będzie pretędował, czy męszczyzni za siebie y białygłow ,czy białygłowy za siebie y za mensczyzn, do wszelkiey roboty maią wypełniać na rok po dwanascie... *1737 Moliūnai Upytės p. CA.*

31. GIMPOR.

6. Przędzy paczeszynnych gimborow 5; pakulnianych gimborow 11; płotna swiezo wytkanego grubego pakulnianego iedney sztuki ... na wory zgodnego łokci litewskich 37½; płotna mało co cięszego dla czeladzi drugiey sztuki łokci 38 litewskich; samodziału dwunicialnego do noszenia kobietom sążni siedem ... *1769 Šilalė Žem. KA.*

43. JEVJA.

125. W gumnie dwa toki z dwoma osieciami zamczyste — w iednym osiec ruska, a w drugim litewska — dla suszenia zboża, ale tylo na iednym toku młocą, bo drugi zepsowany, gdzie zboze składaią, a wiowni warzywo stoy, wrota wielkie do obudwuch tokow wiezdne z zelaznymi zaszczepkami ... *1721 Kovalevičiai Mensko p. (?), CA.*

46. KETVIRTAINIA.

5. Krzysztof Macias z osiadlego kietwyrtaynia (płaci) ... Stanisław Iucias z osiadlego pułkietwyrtaynia (płaci) ... *etc. 1721 (1739) Švėkšna Žem. KA.*

65. KUNIGISTA.

2. Taką przymuię na sie powinnosc pracowity Jozef Sukis, iz ... koniugisty ma sam odsługiwac dworowi dni dwa, zonka takze dni dwa, ktorą robocizna tylko iemu ma sluzyc tylko do roku iednego, a potym rowno z inszemi poddanemi ma zarowno robic wespuł konugiste ... *1714 Dusmenys Trakų p. CA.*

3. Ustawa samniska, konformis z inwentarzami dawnemi starostwa olkienickiego: na tydzien po dwa dni męszczyzna lub białogłowa z każdey chaty na robote in vim panszczyzny do dworu z czym rozkaże chodzic powinni; straż przytym tyg(od)niowa z każdey chaty, na ktorą koley przydzie, dworowi należy; tydzien przed strazą y tydzien po strazy konigisty alias panszczyzny nie pełnią; tłok do żniwa trzy, do sprzątania siania trzy; gwałtow cztery, iedną tylko osobę dla strzeżenia ognia w chacie zostawiwszy; podwodę do Wilna, iesli dwor potrzebowac będzie, iedne z każdey chaty corok krom namienioney powinnosci odprawic tenentur; czynszu sadzibnego idque z włoki osiadłey annuatim po groszy osm, numero 8, dworowi płacą; dziakła w iesieni z każdey chaty w rok po iedney kurze, po iedney gęsi, po dziesiątku iaiec kokoszowych, po czwierci beczki wilenki owsa wianego y miodu, iesliby się pszczoły znaydowały, od niesiabernych połowe, od siabernych trz(e)cią część na dwor daią ... *1740 (1744) Samnikai Gudakiemio dv. Trakų p. CA.*

162. SVOR.

Svorovy.

45. Weryfikacya ... w pretensyach o dzierzę ... starostwa (Suboc-kiego) z lat dwóch ... Miasto Subocz: ... Jan Kieło ... lnu z nawagi y z gryszowym fun. 15 ... Jakub Drusewicz ... lnu z nawagi fun. 15, gryszowego fun. 6 ... Wieś Okmiana: ... Krzysztof Staszys ... lnu funtow od nawagi y z sworowym 38 ... Wieś Butrymiszki: Michał Kunczys ... in summa z lnem sworowym fun. 9 efficit (zł.) 88 ... Woytowstwo Tyłtagoła ... Maciey Iodzianis ... lnu z nawagi y gryszowego fun. 38 ...

Remanent na włości ... lnu na teyże włości z nawagi y gryszowego zalega pundeli 23 funtow 21, pundel rachuiąc po tallaru, czyni (zł.) 191 ... *1783 Subačius Ukmergės p. CA.*

164. ŠERYK.

3. Na officyalistow y czeladz in fundo, scilicet na ekonoma, pisarza, namiesnika, na gospodinię, ciuna, s z e r y k a y winika pensyi z ordynarią ad minimum (zł.) 2500 ... *1796 Svedasai Ukmergės p. CA.*

174. TARPUPEDIA.

2. Гумъно хворостеное старое с токомъ, с т о р ъ п у п е д я м и, тры части того гумъна соломою накрыто, а четвертая част не накрыта, ворота в него великие — за тое гумъно копа грошен... *1601 Juodakiemis Nevėriškiai Vilniaus p. CA.*

254. ROŻA.

4. Z Aułelow: Maciey Iankowski dał Inu pokłonu r o ż y 2 w cenie (zł.) 2 ... Wawrzyniec Kuzulis pokłonu dał (zł.) 20, tenze solowych (zł.) 3, tenże za furaz do Wilna (zł.) 2 (gr.) 15, tenze Inu dał pokłonu r o ż y 2 — (zł.) 4 ... Jerzy Zylinski pokłonu dał (zł.) 6, tenze Inu dał r o ż y 3 — (zł.) 6 ...

Z Narbuciow: Wawrzyniec Pakalnis za sprawa z zięciem (zł.) 4, tenże za linowanie przez lat 4 Inu dał p u n d e l i 2, tenze z całą wsią złożoną Inu p u n d e l 1 przy komorniku, tenze pokłonu Inu rozę — 1 (zł.) 2 ... *A. 1780 Auleliai ir Narbučiai Ukmergės p. CA.*

293. MORSKA — marška.

294. POKLATUVIA — paklotuvė.

1. Regiesthr skod, pobranich a poczinionich rosboiem od boiar drisswiaczkich ... V Iana Skliuczena ... kossul męskich 2, plachczi 2. m o r g i e n i a 1 ... V Iurgia ... siermięgi 4, m o r g i e n y 2 ... V Marczina Jakania ... m o r g i e n ę 1, siermięgę nową ... V Jakuba Kuginia ... siermiega 1, m o r g i e n ę 1 ... V Pięcziulia Rudziuna ... m o r s k i 2, p o k l a t h u w i 2, ... siermiegi 2, m o r g i e n y 2 ... V ... Radziuna ... kozuchi 2. m o r g i e n y 4 ... *1601 Drūkšiai Breslaujos p. CA.*

295. DYRŽ — diržas.

296. REPLE — replės.

1. Taxa ruchomości ... Za d y r ż a alias pas rzemienny (tynf.) 2 (pułtorak) 1 ... Za r e p l e (tynf.) 1 (szost.) 2 ... *1794 Pašilė Žem. KA.*

297. RETYKI — retikas.

298. ŠOLV — šalvis.

1. Rybacy, tak w tey wsi, iako y w drugiey wśi mieszkaiący, we srzodę, w piątek y w sobotę tydzien dwor powinni opatrzyć rybo, a ktorzy maią sięć r e t y k i, powinni od czołna po łososiu dawac albo dwuch pstragow, a od s z a ł w i n i sieci od czołna po dwie s z o ł w i e, ktorzy za(s) łowią okleyki, ci od czołna na tydzien, iak zaczną łowic, po kop trzy dawac maią ... *1752 Bernatonys Vilkijos v. CA.*

299. MORGIEL' — margelis.

1. M o r g i e l po koniec miasta leżący. Przydatkami nazwany ... iednym bokiem od tegoz Woyciecha Sadłowskiego, a drugim od naszego własnego m o r g e l a ... przedalismi ... *1656 Vilkija, CA.*

2. Gruntu oromego y sianozętnego cwierć włoki ... przy tychze granicach y m o r g i e l oromy do cwierci przy tych samych miedzach zostaiący, koncami iako ynsze włoki y m o r g i e l e zostawaią ... puscilysmy ... *1678 Vilkija, CA.* —

RODYKLĖ

Paprastieji skaičiai rodo puslapį, skaičiai skliaustuose — numerį.

achtain, achtan, achtein 280 *(228).*
achtel 280 *(228[14 16]).*
alekstat 347 *(110[5]).*
alk žr. olk.
Alksed 138 *(91[7]).*
alksnin 1 *(1).*
Alkusia 167 *(114[2]).*
anternik, antyrnik, antranik, antrijnik, antrinik, antrynik, antrynikas, antrnik, antronik, avtrinik žr. ontrinik.
Antkamšyš 160 *(107[14]).*
antrnička žr. untrynica.
anttaki 214 *(156[4]).*
apidemia, apideme, apidemie, apidemis, opedomia, opideme, opidemi, opidom 1, 300, 337 *(2).*
apirubis 293 *(238).*
Apisedis 164 *(112[4]).*
aplękiet 293 *(239).*
Aprubas 293 *(238[2]).*
Apšakis 123 *(77[1]).*
Atavga 170 *(117[4]).*
avezkviec, avižkviec žr. ovižkviec.
avismież, avižmież, avyžmież žr. ovižmež.
Avkpilis 167 *(114[11]).*
Avkštatrakis 336 *(268[1]).*
Balčkalnis 100 (52[13]).
bandziuliostvo 352 *(275).*
bankiet 112 *(68[9]),* 231 *(165[1]).*
bartne kury 307 *(6a[13]).*
bendr, (bender) 2 *(3).*
bendrovstvo 2 *(3[4]).*
berelo, beral, berlo, berol, biaral, biarelo, biarlo, bieral, bierlo, bierol 2, 300, 337 *(4).*
berlinski funt 287 *(233[38]).*
berlovy 4 *(4[53]—),* 353 *(279[1]).*
Beršvinas 311 *(24[12]).*
Beršvy, Beršvu 164 *(111[3]),* 259 *(192[113]).*
bertain, bertainia 271 *(207).*
bertal, bartal 271 *(207[3]).*
Beržy 116 *(70[21]).*
besedny čas 107 *(60[1]).*
besiadi 178 *(122[36]).*
bialoglova (povinnosc) 295 *(244[2]),* 358 *(227[2]),* 359 *(65[3]);* — untrynik 142 *(93[32]).* —
biciul 5, 301, 337 *(5).*
biciuliovac 301 *(5[3]).*
biciuliovski 5 *(5[1]).*
biciuliovstvo, biciulevstvo, biciulovstvo, bičiuliovstvo, byčiuliovstvo, bytiulevstvo 301 *(5[2]—),* 337 *(5[19]—).*
big 21 *(12[2]).*
bitnik, bytnik 5, 303, 329 *(6).*
bitnikostvo 5 *(6[3]).*
bitnikovac 303 *(6[44]).*
bykove 341 *(13[125]).*
boltušnicki, baltušnicki, bovtušnicki 294 *(240[8]—).*
boltušnik, baltušnik, bovtušnik 293 *(240).*
bonda, bąda, bunda 15, 307, 330, 337 *(7),* 302 *(5[9]).*
bondišče 18 *(7[17]).*
bondynik, bandynik, bądynik, bądnik, bundinnik, bundynik, bundynnik 17 (7[12]—), 340 *(7[41]—).*
bondynikovstvo 341 (7[48]).
boryš 354 *(281[2]).*
bort, barc, borc, bortin 18, 308, 330 *(8).*
bortenski 308 *(8[17]).*
bortski 19 *(8[9]),* 308 *(8[16]).*
božki poganskie 309 *(11[11]—).*
Bredgavryne 260 *(192[113]).*
brosta, brest, brost 19, 308 *(9).*
buč 19, 308 *(10),* 342 *(13[126]).*
bulva 193 *(131[31]),* 280 *(228[13]).*
burt, (bort) 20 *(11[3 5]),* 21 *(11[7 8]).*
burtalnik 21 (11 [6]).
burtnik, (börter, burteniker) 20, 309, 341 *(11).*
burtovac 21 *(11[8]).*
burtovanie 21 *(11[8]).*
burtovnik 21 *(11[8]).*
Buzukaln 28 *(13[40]).*
buž 21 *(12).*
chleb, chlieb — na, o svoim, svojem, svym, vlasnym chlebe, chlebie, svoim chlebom 31 *(13[60]),* 34 *(13[79]),* 39 *(13[99]),* 40 *(13[101]),* 41 *(13[103]),* 42 *(13[105 107]),* 111 *(68[2]),* 139 *(93[4 7 8]),* 140 *(93[10 13 15]),* 141 *(93[22]),* 145 *(93[51]),* 147 *(93[61]),* 172 *(122[6]),* 175 *(122[26 28]),* 230 *(162[29]),* 253 *(192[53]),*

255 *(192[75])*, 281 *(230[5])*, 297 *(252[1])*, 319 *(122[49])*, 334 *(106[2])*; — na, o, przy chlebe, chlebie dvorny, dvornym, dvornom, pana, panskim 40 *(13[101])*, 43 *(13[109])*, 70 *(22[34])*, 142 *(93[33])*, 149 *(93[76])*, 272 *(218[1])*, 284 *(230[15])*. —
chren, chran, chreno, chrin, chrzan, hren, kren, krena, krieno, kryina, kryna, krynna 21, 309, 330, 341, 358 *(13)*.
ciekun žr. tekun.
čary 21 *(11[8])*, 161 *(107[32])*, 198 *(139[58])*, 210 *(147 B[1])*.
čarodzieistvo 275 *(220[3])*.
čarovnica 2 *(3[4])*, 20 *(11[1])*.
čarovnik 20 *(11[2])*, 21 *(11[8])*.
čeledi, čeliadzi (budovane) 26 *(13[29])*, 130 *(88[32])*, 132 *(88[60])*, 159 *(105[2])*, 169 *(116[21])*, 188 *(129[74])*, 189 *(129[89])*, 226 *(161[104])*, 260 *(192[120])*, 344 *(88[105])*. —
čeliadnia 183 *(129[1])*, 188 *(129[71 76])*, 190 *(129[110])*, 200 *(139[71])*.
čeliadny hridnia 185 *(129[37])*; — izba 131 *(88[50])*, 200 *(139[74])*; — izdebka, yzdebka 118 *(74[1])*, 121 *(74[47])*; — rękav 158 *(103[31])*; — svironok 226 *(161[103])*. —
čestovati, čestovac 281 *(230[5])*, 282 *(230[8])*, 319 *(122[50])*.
čterynitna tčyna 158 *(103[31])*.
dan — na dan davati grunt 155 *(100[4])*, 264 *(197[4])*. —
danikiški 295 *(242[1])*.
daržyna 46, 342 *(14)*.
Daržynik 143 *(93[39])*.
degesy, degasy 46, 310 *(15)*.
degim 46, 310 *(16)*.
degimski 47 *(16[10])*.
Deginkalnas 311 *(21[33])*.
deksnia, deksna 47, 310 *(17)*.
derbianska miara 192 *(131[24])*.
diaklo, daklo, djaklo, dzaklo, dziaglo, dziaklo 48, 310, 331 *(18)*, 25 *(13[19])*, 348 *(122[58 59])*, 359 *(65[3])*.
diaklovy 59 *(18[149])*.
diakolnik 63 *(18[226]—)*.
diakolny, diakelny, diakialny, diakonny, dziakelny, dziakielny, dziakolny 57, 311, 331 *(18[115]—)*, 358 *(13[129])*.
diakolski 63 *(18[225])*.
Dideses 116 *(70[21])*.
(dievas) 20 *(11[5])*.
digim 65 *(19)*.
Dirbimy 66 *(21[17])*.
Dirsinas 311 *(21[33])*.
dyrsa 65 *(20)*, 337 *(4[57])*.
dyrsovany 65 *(20[6])*.
dyrsovaty, dersovaty 65 *(20[4]—)*.
dyrvan, dervan, dirvan 66, 311 *(21)*, 47 *(17[8])*, 117 *(70[28])*, 234 *(170[16])*.
dirvanec 66 *(21[6])*.
dyrvanik 67 *(21[24])*.
dyrvanovy 67, 311 *(21[32]—)*.
dyrž 360 *(295)*.
doilida, dailid, dailida, doilid 67, 311 *(22)*, 237 *(175[7])*, 249 *(190[1])*.
doilidski, doilicki, doilidzki, dolidski 71 *(22[42]—)*.
doilidstvo, doilidztvo, doilistvo 72 *(22[57]—)*.
dorž 73, 311 *(23)*.
doržn 342 *(14[2])*.
dovba, davba 73, 311 *(24)*, 123 *(76[1])*, 164 *(112[7])*.
dovbor 74 *(25[1])*.
Dovbu Tarpas 123 *(76[1])*.
drabulia, drobulia 74, 311, 331 *(26)*.
Dubioje Pelkie 166 *(112[25])*.
dubor 74, 311 *(25[2]—)*.
dubulia 74 *(27)*.
Duhnas 311 *(21[33])*.
dumblo 294 *(241)*, 121 *(75[5])*.
dvalik 192 *(131[22])*.
dvikartia, dvikarcia, dvikart 74, 311 *(28)*.
dvorka 203 *(139[103 105])*.
dvornička 198 *(139[57])*, 199 *(139[62])*.
dvornik 65 *(20[2])*, 227 *(161[111])*, 239 *(177[17])*.
dvorvicie 295 *(242)*.
dvuchholje 271 *(208[1])*.
dvunicialny 359 *(31[6])*.
dziady 112 *(68[9])*.
dziakly, ziakly 64 *(18[228])*.
dzielaty 348 *(123[5])*, 352 *(234[43])*.
Elgoje 259 *(192[113])*.
elk žr. olk.
Gajukštis 207 *(142[13])*.
galvažudz 353 *(276)*.
ganikla, gonikla 74 *(29)*.
Ganiklas Galai 316 *(87[17])*.
gegnia, giegnia 75 *(30)*.
gelažan 335 *(264)*.
Genesis 161 *(107[27])*.
Giarves Piavnis 164 *(112[3])*.
gimpor, gempar, gimbor, gimpar 75, 359 *(31)*.
Giralu Kalnas 314 *(74[51])*.
Girdakaln 116*(70[12])*.
Gire 217 *(160[4])*.
girela, girali, girele 75 *(32)*.
goba 271 *(208)*.
Goidapil, Koidiapil 167 *(114[8])*.
Goidapilis, Gaidapilis, Gaidepilis 167 *(114[9])*.
Goidčiapileli 259 *(192[106])*.

Gojavs Palaiks 103 *(54²)*, 162 *(107⁴³)*.
gospodyni (povinnosc) 157 *(103¹³)*, 204 *(139¹¹² ¹¹³ ¹¹⁵)*. —
Gravžiu Galas 160 *(107¹⁵)*.
grebest, grabiast, griebiast, hrabiast, hrebest, hrebiast 75, 311 *(33)*.
grynčovy 281 *(229)*.
Gryšpilis 293 *(238¹)*.
gryšta, grynšta, grysta, grzynsta 76, 331, 342 *(34)*.
gryštovy, grzyštovy 76 *(34⁷)*, 359 *(162⁴⁵)*.
gromada 105 *(55⁵)*, 112 *(68⁹)*, 349 *(153²)*. —
grovž 76 *(35)*, 272 *(214¹)*.
gumb 76 *(36)*.
gumienictvo 352 *(234⁴³)*.
gvalt 24 *(13¹⁰)*, 140 *(93¹⁷)*, 142 *(93 ³⁰ ³¹ ³³ ³⁵)*, 143 *(93⁴⁰)*, 145 *(93⁴⁸)*, 147 *(93⁶⁴)*, 159 *(106¹)*, 172 *(122⁷)*, 272 *(218¹)*, 284 *(230¹⁵)*, 292 *(237¹)*, 295 *(244¹—⁴)*, 333 *(93⁸⁴)*, 334 *(106²)*, 343 *(44⁴, 68²¹)*, 346 *(106³)*, 347 *(106⁵ ⁶)*, 358 *(227²)*, 359 *(65³)*. —
horodišče, horodyšče *92 (51⁴⁴)*, 116 *(70¹⁴)*.
horud žr. orud.
Hožnugare 242 *(183¹)*.
hren žr. chren.
hrynka 134 *(88⁸⁰)*.
ilgi, hilgi, ilge, ilgie, ylgie 281, 352, *(230)*.
Ilgine 234 *(170⁵)*.
Ilgoja 116 *(70¹²)*.
imbarovy oklad 344 *(68²³)*.
indova, hindovia, indava, yndovia 78 *(42¹² —)*.
indovečka 78 *(42¹⁹)*.
indovka 78 *(42¹⁷ —)*.
ingis 353 *(277)*.
inkurtoviny 335 *(265)*.
intok 76 *(37)*, 278 *(224²)*.
isnavia, isnava, isnova, ysnavia 77 *(38)*.
išovhi 77 *(39)*.
iždag, iždog 77 *(40)*.
Iždegimai 334 *(118⁵)*.
jandalka, jandolka 78 *(42²⁵ —)*.
jandula, jędula 78 *(42²⁰ —)*.
javkty, javta, jevkta, jevkty, jovkti 77, 312 *(41)*, 335 *(264¹)*.
javkury 353 *(278)*.
jendova, jandova, jendovja 78 *(42)*.
jendovka, jandovka 78 *(42¹ ⁴—⁷ ¹¹)*.
jesienina 335 *(255²)*.
jesienne kury 333 *(93⁸⁴)*.
jeva 335 *(266)*.
jeveiny 85 *(43¹²⁰)*.
jevja, jauja, jauva, javga, javgia, javha, javia, javja, jeiva, jevha, jevia, jevlia, jevnia, jovia, jovja, jovnia, (jauge, javyge) 78, 312, 331, 359 *(43)*, 345 *(88¹⁰⁶)*.
jeznička 113 *(68²⁰)*.
Judpurvei 271 *(208¹)*.
jurgielt 204 *(139¹¹³)*, 307 *(7¹⁹)*, 338 *(7²⁷)*, 339 *(7³² ³⁵)*, 340 *(7⁴⁰)*, 354 *(285¹)*.
kabulka 272 *(209)*.
Kaimela, Kaimele 313 *(52³⁷ —)*.
Kalnai 116 *(70²¹)*.
Kalnas 73 *(24¹)*, 275 *(221¹)*, 308 *(10⁶)*, 314 *(74⁵¹)*.
Kapu Davba 165 *(112¹⁴)*.
Kapu Vejas 166 *(112¹⁸)*.
karb 155 *(100⁸)*, 157 *(103¹⁴)*, 352 *(234⁴³)*.
karbovac 216 *(159³⁷)*.
karklin 336 *(267)*.
kartac 85, 312, 343 *(44)*.
kartanie 343 *(44⁴)*.
kasin, kosin 272, 351 *(210)*.
keidanskaja, keidonskaja mednica 10 *(6²⁹)*; — mera 97 *(52⁸a)*.
kelmenska,-aja pusynikia 322 *(132²)*; — pusketvirte, pusketvirta 194 *(134¹)*.
Kelmijas 207 *(142¹³)*.
ker 85 *(45)*.
kerd, kerdz 323 *(150⁸ ⁴)*.
ketvirtainia, ketvirtaina, kietviertainia, kietvirtain, kietvirtainia, kietvirtuinia, kietvyrtain 85, 359 *(46)*.
kiescie 86 *(47)*.
kietvirc 86 *(48)*.
kimbor 75 *(31⁵)*.
klaim, klaimo, kloim 86, 312, 331 *(49)*.
klev 90 *(50)*.
klioc 162 *(107⁴⁴)*, 164 *(111³)*.
klon 336 *(268)*, 191 *(130⁵)*.
Klonavetes 92 *(51⁵³)*.
Klone 191 *(130⁵)*.
klunia, kliunia, klonia 90, 332 *(51)*.
kobieta (povinnosc) 86 *(47²)*; — unternik, untrynnik 147 *(93⁶¹ ⁶⁶)*. —
koiminec, kaiminec, koimin 92, 313, 343 *(52)*.
koiminik 99 *(52¹¹)*.
koiminiškia, kaiminiškia 99 *(52¹²—)*.
koiminišski, koiminiški 99 *(52¹²—)*.
koiminski 93 *(52²)*, 95 *(52⁴ ⁵)*, 343 *(52³⁹ ⁴¹)*.
koišena 295 *(243)*.
kolęda, kolenda 56 *(18¹⁰⁵)*, 230 *(162²⁸)*, 282 *(230¹⁰)*, 284 *(230¹⁵)*, 286 *(233¹⁶)*.
kolędne kury 333 *(93⁸⁴)*.
koliadnaja spiža 127 *(82²¹)*.
kolnoviršy 103 *(53)*.

kolva, kalva 103 *(54)*.
kolvečka 103 *(54⁶)*.
kompina 272 *(211)*.
kon 233 *(167²)*, 259 *(192¹¹⁰)*. —
kopa 104, 313, 343 *(55)*. —
kopiki 336 *(269)*.
kopna vloka 155 *(100⁹)*.
kopnik 155 *(100⁸)*.
kora jodlova 131 *(88⁵⁴)*, 223 *(161⁶⁵)*.
Kotmilža 242 *(183⁵)*.
kovenski, kovienski miara 345 *(94⁸)*; — polotno 265 *(198¹²)*.
kovš, kavs 106, 313 *(56)*, 226 *(161¹⁰⁹)*, 329 *(66⁶⁶)*.
kovšar 107 *(56³⁷)*.
kovšarstvo 107 *(56³⁷)*.
kovščok 107 *(56²⁷)*.
kovšik, kovšyk 106 *(56³ ²¹)*, 107 *(56²⁹ ³¹—³³ ³⁵)*, 265 *(198¹²)*.
kovšove 340 *(7⁴⁴—⁴⁶)*.
kovšovnik 107 *(56³⁶)*.
kozak 112 *(68⁸ ⁹)*, 276 *(222²²)*.
Kozaki 262 *(192¹³⁹)*.
krait 107 *(57)*.
krajanie, krajenie, krojenie 295 *(244)*.
krakovka 61 *(18¹⁹³)*.
krakovski korec 55 *(18⁹¹)*, 57 *(18¹¹⁵)*.
kram 86 *(49¹)*, 282 *(230¹⁰)*.
kratat 107 *(58)*.
kreičkubilis 353 *(279)*.
kren, krena, krieno, kryina, kryna, krynna žr. chren.
kresc 107 *(59)*.
krosia 107 *(60)*.
krum 272 *(212)*.
Krumines 311 *(25³)*.
kuderka 108 *(61¹²—)*.
kudra 108, 313, 332 *(61)*.
kul 273 *(219)*, 239 *(177¹⁰)*, 333 *(94⁷)*, 335 *(235⁵)*; — 274 *(219³⁰)*; — 167 *(114⁵)*.
Kulagalas 259 *(192¹¹³)*.
kulevje 274 *(219³⁵)*.
kulia lipt 108 *(62)*.
Kulija 103 *(54⁵)*, 160 *(107¹⁵)*.
kulik, kulek, kulyk 274 *(219³¹ —)*.
kuliovy 274 *(219³⁶ —)*.
kulša, kulšy 109, 313 *(63)*.
kump. kąp, komp, kunp 109, 313 *(64)*, 212 *(151¹¹)*, 275 *(222³)*.
kumpet, kunpet 110 *(64³⁹ —)*.
kunica 22 *(13¹)*, 23 *(13⁵)*, 43 *(13¹⁰⁷ —)*, 44 *(13¹¹⁰ —)*, 310 *(13¹²¹)*, 342 *(13¹²⁶ —)*; — 55 *(18⁹³)*, 174 *(122¹⁸)*, 154 *(99¹)*, 171 *(122³)*; — 55 *(18⁹⁵)*, 171 *(122¹)*; — 309 *(11¹²)*.
kunične 45 *(13¹¹⁸)*.
kuničnik 114 *(69⁸)*, 173 *(122¹³)*, 179 *(122⁴⁴)*.
42 *(13¹⁰⁶)*; — dan 51 *(18¹⁹ ²⁰ ²² ²³ ²⁶ ²⁸)*, 52 *(18²⁹—³⁶ ³⁹)*, 54 *(18⁷¹—⁷⁵)*, 63 *(18²²⁰)*, 64 *(18²³⁶)*, 65 *(18²³⁹—²⁴¹)*, 126 *(82¹⁵)*, 127 *(82¹⁶)*, 162 *(109²—)*, 319 *(122⁴⁷)*; — diaklo 54 *(18⁶⁹)*, 171 *(122²)*; — liudi 63 *(18²²⁹)*, 178 *(122³⁹)*, 204 *(139¹¹³)*, 250 *(192⁷)*; — penezi 315 *(82²²)*; — plat 126 *(82¹⁰)*; — zemlia 174 *(122¹⁷)*, 209 *(143⁸)*.
kunigista, konigista, koniugista, konugista 111, 359 *(65)*.
Kuopukalnas 105 *(55¹)*.
kupeta 336 *(270)*.
kupiska miara 56 *(18¹⁰⁶)*.
kupr 336 *(271)*.
Kupres Kalnas 166 *(112²²)*.
Kupria 242 *(183³)*.
kupst 111 *(66)*.
kurlanska obora 274 *(219³¹)*.
Kurša Kalns 332 *(61¹⁵)*.
kvetmež 111 *(67)*.
kviecrug, kvietrug 353 *(280)*.
Lanka 138 *(91⁶)*.
Lapidarža 46 *(16⁴)*.
Lapju Olos 207 *(142⁸)*.
lavnikaicis 285 *(231)*.
laža, lažo, loza, loža 111, 343 *(68)*.
lažovy, lazovy 113 *(68¹⁶)*, 344 *(68²³)*.
leit, leic 114, 313 *(69)*, 348 *(122⁵⁸)*.
leitiski 115 *(69²⁵)*.
leitski 115 *(69²⁴—)*.
lemeš 77 *(41⁹)*, 312 *(41¹⁵)*.
len (povinnost) 31 *(13⁶⁰)*, 54 *(18⁷⁸)*; — 10 34 *(13⁷⁹)*, 281 *(230¹)*, 334 *(106²)*; — 10 garsci (ilgiov) 282 *(230⁹)*, 286 *(233²⁸)*; — 20 34 *(13⁷⁹)*, 174 *(122²²)*, 281 *(230¹ ²)*, 295 *(244² ⁴)*, 320 *(122⁵²)*, 328 *(226²⁰)*; — 20 garsci 24 *(13¹⁰)*, (ilgiov) 282 *(230⁹)*, (ilgiov) 284 *(230¹⁵)*, 286 *(233²⁸)*; — 20 žmenei (ilgov) 281 *(230³)*; — 2 gryšty, grynšty, gryscie 76 *(34² ⁴ ⁵)*, 328 *(233⁴³)*, 331 *(34⁸)*; — 30 (dziakla) 56 *(18¹⁰⁰)*; — 30 horstei 41 *(13¹⁰³)*; — 40 (dziakla) 56 *(18¹⁰⁷)*, 287 *(233³⁰)*, 333 *(93⁸⁴)*; — 40 povesov 175 *(122²⁶)*; — 50 32 *(13⁶⁶)*, 35 *(13⁸⁵)*, 42 *(13¹⁰⁷)*, 43 *(13¹⁰⁸)*, 156 *(102⁶)*, 286 *(233¹⁶)*; — 50 garsci, harstei, horstei (dani) 31 *(13⁵⁹)*, 41 *(13¹⁰²)*, 284 *(230¹⁵)*; — 50 žmenei 37 *(13⁹⁴)*; — 60 76 *(34¹)*, (kolendy) 286 *(233¹⁶)*; — 6 gryšt 76 *(34¹)*; — 100 35 *(13⁸⁴)*, 39 *(13¹⁰⁰)*, 42 *(13¹⁰⁶)*, 172 *(122⁵—⁷)*, 177 *(122³⁴)*, 271 *(205⁴)*, 319 *(122⁴⁹)*, (dani) 328 *(200³)*, 328 *(233⁴²)*, 335

(122[56]); — 100 harstei (dani) 31 (13[59]); — 100 žmeny 23 (13[7]); — 100 povesov 175 (122[27]); — 200 319 (122[51]); — 2000 žmenei 25 (13[15]); — ves (diakla) 55 (18[93]), 174 (122[18]); — 2 svory 230 (162[30]), 324 (162[41—43]); — 2 voski 328 (226[20]); — 3 svory 230 (162[20]), 231 (162[33]), 324 (162[44]); — 3 funty (dziakla) 56 (18[101]); — 4 svory 230 (162[25]); — 4 funty albo svory 230 (162[31]), 284 (230[16]); — 4 funty 56 (18[103]); — 5 svorov 230 (162[19 21 22]); — 5 voskov 230 (162[19]), 278 (226[10]), 279 (226[17]); — 5 funtov (dziakla) 230 (162[22]), 231 (162[33]); — 6 svorov 230 (162[27]); — 6 voskov 279 (226[15]); — 7 voskov 279 (226[16]); — 8 svorov 231 (162[32]); — 8 voskov 278 (226[11]); — 10 svorov 230 (162[23 28]); — 10 voskov 328 (226[21]); — 15 svorov 230 (162[24]); — 15 funtov 230 (162[24]); — 16 svorov 324 (162[39]); — 1/2 pundelia 286 (233[21 25]), 287 (233[29]); — pundel 76 (34[7]), 285 (233[8]), (lnovanego) 287 (233[36]), 287 (233[37 38 40]), 298 (255[1]), 319 (122[50]), 320 (122[58]), 328 (233[42]); — 2 pundele 286 (233[27]), (linovania) 287 (233[35]), 287 (233[39]), (vianovnych) 351 (225[1]); — roža 297 (254[2]); — za len, lien 12 gr. 56 (18[97]), 18 gr. (dziakla) 57 (18[113]).

len, lien cynšovy, čynšovy 61 (18[198]), 287 (233[33]), 297 (254[1]); — dolny 297 (254[1]); — dziakielny 61 (18[200]), 62 (18[205 206]), 287 (233[34]); — gryštovy, grzyštovy 76 (34[7]), 359 (162[45]); — rožovy 297 (254[2]); svorovy 359 (162[45]); — od, z navagi 359 (162[45]); — skupovac 287 (233[37]); — vybierac 335 (255[2]); — lnem oddavac platę 76 (34[7]). —

lenne 112 (68[8]).

lidim, lidem, lidima, lidimo, lidym, lidyma, lidymo, lidymus, lydym 115, 314 (70).

Liepas Kaln, Lipas Kaln 272 (217[1]), 311 (24[13]).

Ligei 108 (61[7]).

likn, lekn, liekn 117, 314 (71), 164 (111[3]), 233 (167[1 3]), 263 (195[1]), 334 (111[7]).

linmorka, lenmarka, linmarka, linmarkia, linomarka 117, 314 (72).

lipavski pur 193 (131[29 30]).

lipina 296 (245).

lipinka 296 (245[3]).

lipovka 219 (161[27]), 296 (245[4]).

lipt 117 (73).

lipty, lepty, lipta, lipti, lyptv 118, 314, 332 (74).

litevski, litovski funt 287 (233[34]); — gumno 92 (51[50]); — język 309 (11[11]); — lokiec 158 (103[30]), 279 (227[1]), 359 (31[6]); — osiet, osiec 81 (43[60]), 85 (43[117]), 91 (51[38]), 359 (43[125]); — pur 193 (131[34]); — vaga 159 (103[40]), 287 (233[34]), 298 (255[1]); — zvyčai 145 (93[47]); — litevską modą tok 313 (49[77]).

po *litevsku*, litevską, litovsku 129 (88[8]), 167 (114[6]), 336 (273[2]); — rąbiona stodola 75 (33[1]).

liun, lun 121 (75).

lniany cynš, čynš 39 (13[97]), 59 (18[163]); — dan 23 (13[9]), 26 (13[22]), 28 (13[40 42]), 29 (13[44 45]), 30 (13[50 54]), 32 (13[67]), 33 (13[69]), 34 (13[75 77]), 35 (13[82]), 36 (13[87]), 38 (13[94]), 44 (13[112]), 58 (18[140 144]), 59 (18[151 154]), 175 (122[25]); — oklad 344 (68[23]); — penezi 315 (82[22]); — posed 174 (122[19]); — povinnost 31 (13[57]), 60 (18[172]). —

lnianoje, ilnianoje, lennoje, lnane, lnanoje, lnemne, lniane diaklo. dziaklo 53 (18[49—58]), 54 (18[67 69 70]), 59 (18[163]), 25 (13[19]), 328 (200[3]).

lnovac 351 (225[1]).

lnovanie, linovanie, lnovane 246 (185[1]), 287 (233[35 36]), 298 (255[1]), 335 (255[2]), 350 (185[3]), 360 (254[1]).

lom 275 (220).

lonkelia, lankelia 123 (76).

lotevski gunka 74 (26[1]); — pur 193 (131[34]).

Lozdyny 312 (33[5]).

lozynik, loznik 113 (68[17] —).

loznička 113 (68[20]).

lugno 123, 315 (77).

luknicka miara 4 (4[34]), 291 (236[18 22]).

maltuvia 123, 315 (78).

margenhauzki pur 212 (148[29]).

mavdikla 336 (272).

medin 124 (79).

Mediny 259 (192[113]).

Medju Apideme 336 (272[1]).

mednica, mednyca, miednica 6 (6[16]), 25 (13[15]), 31 (13[59]), 61 (18[193]), 172 (122[5]), 278 (226[3]), 284 (230[15]), 297 (252[2]), 304 (6[52]), 306 (6a[10]), 329 (6[65]); — keidonskaja 10 (6[20]).

medsedzie, mietsiedy, mietsiedzie 124 (80).

medvalaki, medvloki, medžvalaki 124 *(81).*
melie 296 *(246).*
mesiačina, mesečyna, miesiečyna 3 *(4*[14 15 17]*),* 15 *(7*[3]*),* 197 *(139*[39 40]*).*
mezleva, miezlava 125, 315 *(82).*
mezlevny 126 *(82*[7]*).*
mezlevoje, mezliavoje 125 *(82*[2]*),* 126 *(82*[13]*).*
mezlevski 126 *(82*[7]*).*
mezlevščina 125 *(82*[2]*),* 127 *(82*[15]*).*
miadlepis 272 *(213).*
Miadsadys 261 *(192*[136]*).*
mianka 127 *(83).*
Mikuly[1] 338 *(7*[29]*).*
milocina 200 *(139*[78]*).*
Miškal 210 *(146*[1]*).*
mituk 127 *(84).*
myto 198 *(139*[45]*).* —
mlečnia 235 *(171*[17]*).*
mohoryč 354 *(285*[1]*).*
Moline 160 *(107*[8]*),* 166 *(112*[20]*),* 272 *(214*[1]*).*
molinela 272 *(214).*
Molis 95 *(52*[5]*).*
Molis Kalnas 103 *(54*[4]*).*
molkas 128 *(85).*
molotva 184 *(129*[10]*).*
morgiel, morgel 360 *(299).*
morginia, morgienia 128 *(86),* 360 *(293*[1]*).*
morska 360 *(293).*
moskovski, moskievski jendovka 78 *(42*[4]*);* — kovš 106 *(56*[14]*);* — kovšik 265 *(198*[12]*);* — litery 107 *(56*[30]*).*
mostovničoje 163 *(109*[9]*).*
movkna, makna, malkna, maukna, mavkna, mavknia, molkna, movknia 128, 316 *(87).*
nagini 354 *(281).*
naim, najem 197 *(139*[43]*),* 199 *(139*[62]*),* 244 *(184*[20]*).*
naimit 210 *(147B*[1]*).*
naimitka 186 *(129*[56]*),* 210 *(147B*[1]*),* 313 *(63*[6]*).*
najemnica 358 *(227*[2]*).*
narog, naroh 77 *(41*[11]*),* 271 *(205*[4]*),* 299 *(259*[19]*),* 312 *(41*[13]*),* 358 *(150*[6]*).*
navaga 359 *(162*[45]*).*
Nendry 103 *(54*[6]*).*
Nendryja 103 *(54*[6]*).*
Nendru Piavn 165 *(112*[11]*).*
niemiecki pur 192 *(131*[25]*);* — svor 229 *(162*[4]*).*
nietikiel 354 *(282).*
nieviasta (povinnosc) 3 *(4*[17]*),* 142 *(93*[29]*).*
nom, nam, nams, noma, num, numa 129, 316, 332, 344 *(88).*
nosatka 46 *(13);*—svadebnaja 46 *(13).*
numagal, namagal, namahol, namogal, namogala, namogol, nomogal, nomogol, nomogola, numagala, numagol, numagola, numahal, numgal, numgala, numogal, numogala, numogol, numohl 135, 316, 333, 345 *(89).*
numek 131 *(88*[48]*).*
numka 130 *(88*[30 34 38 40]*),* 131 *(88*[51]*),* 132 *(88*[55]*).*
Numotynies 46 *(16*[3]*).*
nuotoka, notaki, nutoki 336 *(273).*
Obelina 170 *(117*[1]*).*
obgrąž 138 *(90).*
obiad 275 *(221).*
obor 19 *(10*[1]*),* 263 *(193*[4 5]*).*
oborne 283 *(230*[13]*).*
oborove seti 327 *(193*[11]*).*
ochtanik 280 *(228*[4]*).*
ognisko, ohniško 123 *(78*[1]*),* 133 *(88*[74]*),* 185 *(129*[39 40]*).*
ogrodov plecie, plevidlo, zbieranie, zdjęcie (povinnosc) 111 *(65*[1]*),* 113 *(68*[20]*),* 142 *(93*[29]*).* —
oklad 111 *(68*[3]*),* 112 *(68*[8]*),* 204 *(140*[1 3]*),* 344 *(68*[23]*).*
okmianska miara 290 *(236*[12]*).*
okolot, oklot 150 *(94*[5]*),* 215 *(159*[28]*),* 239 *(177*[10]*),* 273 *(219*[4]*).*
okopovanje 300 *(2*[20]*).*
olk, alk, elk 138, 316 *(91),* 160 *(107*[10]*),* 238 *(176*[1]*).*
olksnita 138 *(92).*
ontrinik, anternik, antyrnik, antranik, antrijnik, antrinik, antrynik, antrynikas, antrnik, antronik, avtrinik, onternik, ontrynik, ontronik, untarnik, unternik, untornik, untrenik, untrennik, untrinik, untrinyk, untrynik, untrynnik, untronik, untronnik, utrynik, utrynnik 138, 316, 333 *(93),* 342 *(13*[126]*),* 346 *(106*[4 5]*),* 347 *(106*[6]*).*
opedomia, opideme, opidemi, opidom žr. apidemia.
opikuly, obkuly 150, 316, 333, 345 *(94).*
opleki 150 *(95).*
oryba, oriba, oryby 150, 317, 333, 345 *(96).*
ortai 296 *(247).*
orud, horud, orod, orudo 153 *(97).*
orudzik 153 *(97*[5]*).*
os 275 *(222).*
osiove 277 *(222*[32]*).*
ošmainia 153 *(98).*
ošvinicki 154 *(99*[1]*).*
ošvinik 153 *(99).*
otmot, otmat 154, 317, 345 *(100).*
otose 296 *(248).*

ovižkviec, avezkviec, avižkviec, oviškviec 156 *(101).*
ovižmež, avismież, avižmież, avyžmież, ovižmież, ovyšmież, ovyzmež, ovyžmież 156, 317 *(102).*
ovižmežovy 157 *(102[13]).*
ozadze, ozadzie 296 *(249).*
Ozeraitis 160 *(107[20]).*
ožerekšn 272 (215).
Paabdeme 300 *(2[21]).*
Paalki 138 *(91[6]).*
Paangis 165 *(112[13]).*
Paapuše 259 *(192[113]).*
Pabiržy 100 *(52[13]).*
Padragpiavni 73 *(24[9]).*
Pagaitpilis 167 *(114[10]).*
Pagrandiškia 175 *(122[23]).*
pajoga 296 (250).
Pajudlikne 260 *(192[113]).*
Pakalvei 162 *(107[43]).*
pakulinny 158 *(103[27]).*
pakuly, pakula, pakule 157 *(103),* 352 *(254[3]).*
pakulniany 158 *(103[28]—, 103[35]),* 358 *(150[5]),* 359 *(31[6]).*
pakulnica 158 *(103[33]—).*
pakulnik 159 *(103[42]).*
pakulnina 159 *(103[41]).*
pakulny 158, 318 *(103[23]—),* 159 *(103[40]),* 74 *(28[1]).*
Palapkalnis 160 *(107[19]).*
panaktinis 159 *(104).*
panaktynia 355 *(286[1]).*
panščyzna, pančyzna, panščžyna 62 *(18[210]),* 111 *(65[1], 68[2]),* 147 *(93[61—66]),* 148 *(93[71 72 74]),* 149 *(93[80 81]),* 159 *(106[1]),* 209 *(143[9]),* 346 *(106[4]),* 347 *(106[6]),* 359 *(65[3]).*
Papiavnales 162 *(107[43]).*
Papiavne, Papiavnia 165 *(112[12 15]).*
Paraguves 234 *(170[18]).*
Pareigaitis 313 *(52[38]).*
parobčy, parobocki, paroboči, parobkovy chrominy 189 *(129[95]);* — grunt 259 *(192[107]);* — vežica 79 *(43[19]);* — zrubok 79 *(43[19]);* — žona 231 *(162[37]).* —
Parsvyrnis 108 *(61[10]).*
Paruskolnie 293 (238[1]).
Parvelka 259 *(192[113]).*
Par Vikšrinus 260 *(192[113]).*
Pasasmavkis 103 *(54[4]).*
paseka, pasieka 115 *(70[3]),* 116 *(70[18]),* 279 *(227[1]).*
pašenie bydla (povinnosc) 143 *(93[35]).*—
pašenki, pašinki (čeledi) 25 *(13[21 22]),* 26 *(13[28—30]),* 28 *(13[41]),* 37 *(13[93]),* 38 *(13[95]).*
pavalgia, povalgia 159 *(105).*
pavarymas, povarymas 159, 334, 346 *(106).*
Pažemgrinde 259 *(192[113]).*
pčolnik 7 *(6[23]).*
Peleniu Kalnas 160 *(107[18]).*
pelka, pelkia 159, 318 *(107),* 108 *(61[13]),* 166 *(112[25]),* 233 *(167[1]),* 238 *(176[2]).*
pelkala, pelkalia 161 *(107[39]),* 103 *(54[7]).*
penktainia, panktainia 162 *(108).*
pentiničny 64 *(18[231]).*
pentiniki, pentinyki 162 *(109).*
pentinnicki 163 *(109[8]).*
peredvorotje, przedevrocie 191 *(130[13]—).*
perga, perha 163, 318, 347 *(110).*
Perkuniška 103 *(54[4]).*
Perligesas 108 *(62[2]).*
pervor, perevor 163, 318, 334 *(111).*
pevo 296 *(251),* 164 *(112[6]),* 165 *(112[9]),* 249 *(191[3]).*
piavn, pevn, piaun, piavnis, piavny, piovn, pjavn 164, 318 *(112),* 138 *(91[6]).*
piavnalis 2 (2[8]).
pievup 166 *(113).*
pilekoln, pilekaln, pileskaln, piliakaln, piliakoln, pilikaln, pilikoln, piliokoln 167, 318 *(114).*
pirkoita, pirkaita, pirkaitia 168, 334 *(115).*
(pirte) 85 *(43[118]).*
pirtikaitia, pirtykaicia, pirtykaita 170 *(116[31]),* 319 *(116[34]),* 347 *(116[38]).*
pirtikia, pertika, pertyka, pirtika, pirtyka, pirtykia, pyrtika, pyrtyka, pyrtykia 168, 318, 334, 347 *(116).*
Pirtlovkie 300 *(2[16]).*
Placioje 259 *(192[113]).*
plotelska, -aja mera, miara 85 *(46[1 4]).*
Poakmeničas 207 *(142[13]).*
pobirža, poberža, pobiržus 170 *(117).*
pobiržany 170 *(117[7]).*
pobiržin 170 *(117[6]).*
pobor 25 *(13[16—18]),* 27 *(13[31 34 35]),* 28 *(13[43]),* 29 *(13[49]),* 38 *(13[94]),* 39 *(13[99]),* 40 *(13[100]),* 42 *(13[104]),* 113 *(68[18]),* 348 *(140[7]);* — 336 *(267[1]).*
poborny plat 126 *(82[10]).*
Pobrostis 19 *(9[1]).*
počta 282 *(230[8]).*
podaniški, podaniski, podanyški, poddaniski 261 *(192[136]),* 262 *(192[139]),* 332 *(74[62]).*
podeksnia 47 *(17[8]),* 164 *(112[6]),* 314 *(70[32]).*
podiakolny, poddiakolny, podekolny 64 *(18[229—]).*
podymovati, podimovat, podyimovat, podymovac, podnimati 127 *(82[16]*

17 20 21), 162 (109⁵), 174 (122¹⁶), 178 (122³⁵ ³⁸), 319 (122⁵¹), 320 (122⁵² ⁵³).
po *podliasku* 129 (88¹).
podrykuni 204 (139¹¹²).
podrykunianka, podrygunianka 204 (139¹¹¹—), 348 (139¹²¹).
podsvironek, podsvirnek 228 (161¹³⁰—).
poduis, podujus, podujuv 296 (252).
podvaženie 278 (223²), 345 (88¹⁰⁷).
podvažyc 277 (223).
podvorje, podvore, podvorze 25 (13¹⁶ ²¹), 26 (13²⁸ ³⁰), 28 (13⁴¹ ⁴³), 36 (13⁸⁶), 37 (13⁹² ⁹³), 38 (13⁹⁵), 94 (52³), 130 (88²⁵), 131 (88⁴⁴), 186 (129⁴⁴), 202 (139⁹⁷), 203 (139¹⁰⁹), 227 (161¹¹⁹), 274 (219³⁹), 315 (74⁵⁴), 316 (88⁹⁶). —
podvorka 185 (129³⁴).
podvornik 30 (13⁵⁴), 149 (93⁷⁸), 155 (100³), 197 (139³⁵), 203 (139¹⁰⁴ ¹¹⁰), 323 (139¹¹⁹).
podvornyje selčane 237 (175⁹).
Pogajukščis 207 (142¹³).
poganski 231 (165¹), 309 (11¹⁰—).
Pogirali 311 (24¹³).
pogost 180 (122⁴⁶).
Pogravžy 165 (112¹⁵).
pogrunda, pogrynda, pogronda, pogrund 170, 319, 334 (118).
pojemnyje kunicy i soročki 46 (13).
pokaln 170 (119).
Pokalnu Kulija 160 (107¹⁵).
pokartat, pokartac, pokortat 312 (44²—), 343 (44⁵).
poklatuvia 360 (294).
pokloda 354 (283).
poklon 45 (13¹¹³), 342 (13¹¹³ᵃ), 282 (230⁶), 284 (230¹⁵), 351 (225¹), 360 (254⁴); — opovedanja 176 (122²⁹).
pokopi 171 (120), 234 (170⁶).
pokroit, pokrajat 296 (244⁵ —).
polovičny, pulovičny łąka 16 (7⁶); — miod 5 (5¹), 7 (6²⁰), 14 (6a³), 15 (6a⁵), 307 (6a¹⁷—).
polovinny miod 306 (6a¹¹).
polovža 171 (121).
poluja miodova 15 (6a⁶), 307 (6a¹⁴).
polvitinok, pulvitinok 267 (198²⁸).
pomatkas 354 (284).
Poobele 249 (191¹).
Popeliani 311 (24¹³).
popelk, papelk 161 (107⁴⁰ —).
poplečnik 27 (13³⁸), 29 (13⁴⁸), 229 (161¹³⁴).
popušyn, papušyn 194 (135²).
poroist 208 (142²²).
posadnoje 174 (122²²).
Po Sądmonta Kielmu 161 (107²⁷).
posed, posad, posadz, posiad, posiedz 171, 319, 334, 347 (122).
posednik, posiednik 178 (122⁴³—), 319 (122⁴⁸).
posedny, posedni, pošiedny 171 (122²), 178 (122³⁹—), 179 (122⁴⁴).
posekernoje 163 (109¹⁰).
posekerščina, posekirščina 163 (109⁹ ¹¹).
pošyl 233 (167³).
pošylnia 32 (13⁶⁶).
pošlina 33 (13⁷⁰), 70 (22³⁴), 171 (122³), 174 (122²⁰ ²¹), 348 (122⁵⁹).
pošor 320, 348 (123).
pošorovy 180 (123¹).
Po Šulneliu 191 (130⁷).
potiahl 37 (13⁹³), 38 (13⁹⁵), 49 (18⁸), 173 (122¹¹).
potuh 50 (18¹⁰).
potužnik 27 (13³⁸), 29 (13⁴⁸), 55 (18⁸⁵), 114 (69³ ¹⁰), 258 (192⁹⁸), 310 (18A⁶).
povargielia, pavargielia 180 (124).
poversmia, paversm, poversm 181 (125), 336 (269¹).
poves, povesmo 175 (122²⁶ ²⁷), 231 (162³⁸).
povierpianska bečka 56 (18⁹⁹).
povirž 354 (285).
Požygmed 162 (107⁴²).
Požvirzde 103 (54⁴).
prast, prząsc, przysc, poprząsc, spriast, sprząsc, zprząsc, vyprząd, vyprząsc, przenda, przendzivo, przędza, przędzivo (povinnost) 3 (4¹⁷), 18 (7¹⁶), 41 (13¹⁰³), 113 (68¹⁸), 142 (93²⁹—³¹), 145 (93⁴⁹), 146 (93⁵¹ ⁵² ⁵⁹), 147 (93⁶³), 148 (93⁶⁷), 149 (93⁷⁹), 157 (103² ³ ⁷—¹⁰ ¹² ¹³ ¹⁶ ¹⁷) 158 (103¹⁸ ¹⁹ ²¹ ²² ²⁸), 159 (103⁴¹), 230 (162²⁹), 231 (162³⁴ ³⁷), 279 (226¹⁴), 286 (233¹⁹), 295 (244¹), 324 (162⁴¹), 346 (106⁴).
preikol, preikalo 181 (126).
preikš, preikšas 181, 321 (127).
preikur, preikuris, preikurys, prekur, proikur, przeikur 182, 321 (128).
prepitse 246 (185²).
prihon, pryhon 54 (18⁸⁰), 111 (65¹, 68⁵), 112 (68⁷ ⁹).
pryhonny 55 (18⁹⁵), 204 (139¹¹³).
primen, prijmen, primna, primno, prin, pryim, prymen, prymna, prymnia, prymno, przemnia, przymien, przymna, przymnia 183, 321 (129), 316 (89²⁵).
primenec 187 (129⁷⁰).
primenny, prymenny 190 (129¹¹⁶), 322 (129¹²⁶).
primenok, primienek 184 (129¹⁷), 189 (129¹⁰⁰).

primnečok 185 *(129[30])*.
prirobok 15 *(7[3])*.
prisvirenok, przysvieronek, przysvirenek, przysvironek 227 *(161[112]—)*, 344 *(88[106])*.
przysviren 227 *(161[116 117 120])*, 228 *(161[124])*, 131 *(88[54])*, 132 *(88[56])*, 274 *(219[32])*.
privežyca 185 *(129[28])*.
privorti, privarči, privarti, privorci, pryvarci, pryvarti, pryverty, pryvorče, pryvorti, pryvorty, przyvorci 190, 322 *(130)*, 335 *(261[2])*.
prynomok 134 *(88[84])*.
prysevok, przysievek 40 *(13[101])*, 67 *(21[31])*, 280 *(228[11 12])*, 338 *(7[24])*, 339 *(7[35])*, 340 *(7[37])*, 349 *(184[48])*.
przysievac 280 *(228[12])*, 338 *(7[25])*.
prodanaja svojemu veldomomu zemlia 26 *(13[25])*.
prorobok 115 *(70[1])*, 250 *(192[10])*.
Prudaviate 242 *(183[2])*.
prudel 285 *(232)*.
po *prusku* kryty 129 *(88[9])*, 222 *(161[46])*, 227 *(161[117])*, 352 *(234[43])*.
przedsviren 228 *(161[125]—)*.
przedsvironek 228 *(161[127])*.
przevor 164 *(111[4])*, 318 *(111[6])*.
przynumka 135 *(88[85])*.
przysieka 116 *(70[22])*.
pulpurek 193 *(131[36]—)*.
pulranie, pulrane 278 *(224)*.
pund 287 *(233[41])*.
pundel, pondel 285, 328 *(233)*, 342 *(34[10 12])*, 351 *(225[1])*, 352 *(254[3])*, 359 *(162[45])*, 360 *(254[4])*.
punia 65 *(20[4])*, 83 *(43[90])*, 90 *(51[16])*, 200 *(139[70])*, 225 *(161[95])*, 236 *(171[21])*.
Pupukaln 318 *(107[47])*.
pur, puro 191, 322 *(131)*, 61 *(18[200])*, 337 *(4[57])*, 338 *(7[25 29])*, 339 *(7[33 36])*, 340 *(7[37])*, 341 *(7[48])*, 345 *(96[23])*, 349 *(184[48])*, 352 *(275[1])*, 353 *(279[1])*, 355 *(288[2])*, 356 *(292[1 5])*, 357 *(292[7])*, 358 *(292[15])*.
Purvi, Purvie 116 *(70[9])*, 234 *(170[13])*.
pusinik, pusinikia, pusynikia 194, 322 *(132)*.
pusinis medus 14, 306 *(6a)*, 333 *(93[64])*, 359 *(65[3])*.
puskatylis 194 *(133)*.
pusketvirte, pusketvirta 194 *(134)*.
pušyn 194 *(135)*.
Ratyniki 295 *(244[3])*.
reina 194 *(136)*.
reinik, rynnik 289 *(234[41])*, 352 *(234[43])*.
reja, regia, rija, ryja 287, 352 *(234)*.
reple 360 *(296)*.
retyki 360 (297).
rezgini 194 *(137)*.
reznik, rzeznik 30 *(13[53 55])*, 212 *(150[2])*, 255 *(192[66])*.
režgali 194 *(138)*.
riga, riha, ryga ,ryza 287 *(234[2 4 5])*, 289 *(234[39])*.
rikunianka 203 *(139[108])*.
rykunaitis, rikunoitis 203 *(139[109]—)*.
rykunia, rikunia, rikunija, rikunyja, rikunja, rykuinija, rykunija, rykunyja, rykunja 195, 322, 348 *(139)*.
rykunin 197 *(139[39])*.
rykunjič 197 *(139[39])*.
rynkliova, rinkliava, rynkliav, rynkliava, rynkliov 204, 348 *(140)*.
rynkliove, rynkliave 204 *(140[3])*, 348 *(140[6])*, 349 *(140[8])*.
ryski, ryzki, ryžski funt 287 *(233[34])*; — lokiec 279 *(227[1])*; — miara 191 *(131[4])*, 192 *(131[12 13])*, 193 *(131[34])*, 211 *(148[17])*; — pur 57 *(18[117])*, 192 *(131[23])*, 193 *(131[27 28 31 34 35 38])*, 211 *(148[19])*, 212 *(148[29])*, 249 *(189[1])*, 349 *(184[48])*, 353 *(279[1])*; — vaga 62 *(18[205])*, 328 *(226[20])*.
robocizna 145 *(93[48])*, 148 *(93[69 70 74 75])*, 157 *(103[10])*, 359 *(65[2])*.
roboča, —aja povinnosc, povinnost 36 *(13[89])*, 39 *(13[99])*, 60 *(18[177])*, 146 *(93[57])*; — vloka 149 *(93[79])*, 157 *(103[3])*.
rogoiš 297 *(253)*, 353 *(279[1])*.
Rogoniška 314 *(70[32])*.
roguva 206 *(141)*, 165 *(112[9])*.
roist, raist, reist, roisto, roistro, roistvo 206, 323, 349 *(142)*.
roitinicki, raitinicki, roicinicki, roitenicki, rotynicki 209, 323 *(143[10]—)*.
roitinik, roitenik, roitynik 208, 323 *(143)*.
romigolskaja mera 297 *(252[2])*.
rozovy 297 *(254[2])*.
rozrobok 116 *(70[22])*, 117 *(70[24])*.
roža, roza, ruža 297, 352, 360 *(254)*.
ručnik 46 *(13)*. —
Rudija 116 *(70[21])*.
rudin 209 *(144)*.
rudonaje 297, 335 *(255)*.
Rudzias 117 *(70[29])*.
ruski humno 87 *(49[19])*; — osiec 225 *(161[94])*, 312 *(43[122])*, 359 *(43[125])*.
saika, soikt, sokt 213, 349 *(153)*.
saktečka 298 *(256)*.
Samanina Tekme 167 *(114[6])*.
Samonina 349 *(142[23])*.
Sanagojes 334 *(118[5])*.
sankeli 209 *(145)*.
sankulny 214 *(155[9])*.
Sansmavkis Kalva 103 *(54[4])*.

sargiba 355 *(286)*.
sartovaty 272 *(216)*.
Savsoja Peva 164 *(112[6])*.
sebr, siabr 5 *(6[6 7])*, 6 *(6[9])*, 7 *(6[17 20])*, 11 *(6[29])*, 12 *(6[31])*, 305 *(6[54])*, 329 *(6[63 64])*, 330 *(6[69])*.
sebrany, sebreny, siabreny miod 10 *(6[28])*; — pčoly, pščoly 5 *(6[4—6])*, 6 *(6[10])*, 7 *(6[22])*, 10 *(6[29])*, 12 *(6[31])*, 329 *(6[66 67])*, 330 *(6[71])*; — senožat 327 *(191[6])*; — veldomy 251 *(192[25])*, 252 *(192[30])*; — vyhon 327 *(191[6])*.
sebrenstvo 8 *(6[27])*.
sebrovati, siabrovac, siabrovati 6 *(6[16])*, 7 *(6[17])*, 10 *(6[28 29])*, 11 *(6[30])*, 12 *(6[31])*, 330 *(6[68])*.
sebrovstvo, siabrostvo, siabrovstvo, siebrovstvo 2 *(3[4])*, 6 *(6[16])*, 7 *(6[18 19])*, 10 *(6[28 29])*, 11 *(6[30])*, 12 *(6[31])*, 303 *(5[15])*, 304 *(6[52])*, 305 *(6[56 58])*, 306 *(6[60—62])*, 329 *(6[65])*, 330 *(6[73])*, 337 *(5[21])*.
sedeimas 210, 323 *(146)*.
sedlar 33 *(13[73])*.
seit, sit, soit 210 *(147)*.
selčane podvornyje 237 *(175[9])*.
seliany 49 *(18B[5])*.
Serma Myškis 336 *(268[1])*.
siaberne pščoly 7 *(6[21])*, 359 *(65[3])*.
siaberstvo, siabierstvo, sieberstvo 7 *(6[17])*, 305 *(6[55])*, 337 *(5[21])*.
siabrovskije pčoly, pščoly 304 *(6[49])*, 306 *(6[62])*.
siadzka miara 291 *(236[23])*.
sialency 55 *(18[94])*.
sialenskije liudi 55 *(18[94])*.
sieček 211 *(148[24]—)*.
siek, sek, sik 210, 323 *(148)*, 337 *(7[23])*, 339 *(7[35])*, 340 *(7[45])*, 345 *(96[24])*, 353 *(280[1])*, 354 *(280[2])*.
siep dziakielny 62 *(18[211])*.
situva, sytuva 212 *(149)*.
sypka, zsypka 112 *(68[8])*, 113 *(68[14])*, 192 *(131[10 18])*, 204 *(140[2])*, 211 *(148[14])*, 350 *(185[3])*.
Skardis 103 *(54[3])*.
sker 85 *(45[2])*.
skerdim, skierdym 298 *(257)*, 311 *(25[3])*.
skierdz 212, 323, 358 *(150)*.
skierlatvia 355 *(287[1])*.
skiersinia, skiersina 298 *(258)*.
skilond, skiląd z, skiliond, skilondja, skilondz, škiląd z 212 *(151)*.
Skinimas 108 *(61[4])*.
skirpst 213 *(152)*.
skliavt, skliaut 355 *(288)*.
skliut, sklut, škliut 298 *(259)*.
skliutovany 299 *(259[29]—)*.
skolptuva 299 *(260)*.
skomoroch 245 *(184[29])*.
skord 355 *(289)*, 103 *(54[3])*.
Skruzkalnis 166 *(112[22])*.
skunia, zkunia 290, 335 *(235)*.
slody vyrabiac 298 *(255[1])*, 320 *(122[53])*.
služšinik 144 *(93[41 42])*.
služebna vloka 57 *(18[119])*.
Sola, Soly 2 *(2[12])*, 121 *(75[5])*.
soliovy 360 *(254[4])*.
sombory 213 *(154)*.
sonkul, sankul, sąkul, sonkol. sunkol, sunkul 213 *(155)*.
sontok, suntok 214, 323 *(156)*.
spadki 95 *(52[3])*.
spadkovaja dan 95 *(52[3])*.
spiža 125 *(82[2])*, 127 *(82[16 21])*.
sproga 214 *(157)*.
sruaga 214 *(158)*.
Staby 161 *(107[31])*.
staceiny, stacyiny jalovicy i barany 61 *(18[197])*; — siano 62 *(18[203])*.
stacyja, staceja, stacia, stacija, stacya 85 *(46[1 2 4])*, 110 *(64[27 29])*, 127 *(82[16 17 19—21])*, 155 *(100[5])*, 162 *(109[5])*, 163 *(109[6])*, 246 *(185[2])*, 281 *(230[4])*, 286 *(233[15])*, 315 *(82[22])*, 348 *(122[58])*.
stirta, styrta 214, 324 *(159)*.
Stirtoveti, Styrtavete, Styrtaviecis 216 *(159[44]—)*.
styrtišče 324 *(159[47])*.
stoly poganskim sposobem staviac 309 *(11[11—13])*.
storp 239 *(177[9 12])*.
straipsn, straipn, straipst, straipt, strapn, strapsn, strapt 217, 324 *(160)*.
strava — na, o svojei strave 42 *(13[106])*, 43 *(13[107 108])*, 281 *(230[5])*.
Sudmontakaln 166 *(112[24])*.
sused 5 *(6[4])*, 39 *(13[98])*, 174 *(122[18])*. —
sviren, sveren, svieren, sviron, svirzen, svyren, švieren, šviernia, šviren 217, 324 *(161)*, 344 *(88[103 106])*, 345 *(88[107])*, 353 *(279[1])*, 354 *(280[2])*.
svirenec 199 *(139[67])*.
svirennaja 229 *(161[137])*.
svirenny 229 *(161[136])*, 324 *(161[139])*.
svirenok, sverenok, svierenek, svierzonek, svirenek, svironek, svironok, svirzenek, svirzonek 79 *(43[19])*, 85 *(43[117])*, 119 *(74[18 25])*, 121 *(74[45])*, 130 *(88[34 36])*, 131 *(88[50])*, 132 *(88[60 61])*, 133 *(88[68])*, 153 *(97[7 9 10 13])*, 199 *(139[68 69])*, 200 *(139[82])*, 217 *(161[3])*, 218 *(161[13 19])*, 219 *(161[26 28])*, 220 *(161[35])*, 221 *(161[38 44])*, 222 *(161[56])*, 223 *(161[64 65 68])*, 224 *(161[70 77])*, 225 *(161[85 86 91—94 96])*, 226 *(161[103 104 109])*, 227 *(161[110 120])*,

228 (161[130 131]), 299 (259[31]), 315 (74[59]), 344 (88[104]).
svirnaničok 227 (161[110]).
svirnik, sviernik 219 (161[25]), 226 (161[109]).
svirny 324 (161).
svirnovy 228 (161[133—]).
svirnovščina 229 (161[138]).
svironko 133 (88[75]).
svironščina 229 (161[138]).
svor 229, 324, 359 (162).
svorovy 359 (162[45]).
šalvinia siec 360 (298[1]).
Šamokomp, Šamokonp 206 (142[6]), 207 (142[12]).
šavelska miara 211 (148[14]).
Šavlia Kalnas, Šavka Kalnas 161 (107[23 35]).
šeriby 231 (163).
šeryk, sierikas 231, 360 (164).
šermenis, (serme, sirmen, šermines) 231 (165).
šermukšn 272 (217).
šestainia, šestaina, šestaino, šeštainia, šostain, šostainia, šostainis, šostana, šostoin 232, 324 (166).
šešk, šašk 355 (290).
Ševdinis 47 (17[8]).
šyl 233, 325 (167).
Šylas 73 (24[11]).
šylel 325 (167[4]).
škola rosenskaja 202 (139[103]).
šlaiki 233 (168[5]).
šlaje 233, 325 (168).
Šlapei 117 (73[1]).
Šlapioja 116 (70[21]).
šlina 233 (169).
šloit, šlait 233, 325 (170), 116 (70[8]).
šoltyn, šoltin 299, 335 (261).
šolv 360 (298).
šul, šulo 234, 325 (171).
šulek 236 (171[21]).
šulinia 236 (172), 191 (130[7]).
šump 236 (173).
švedzi 225 (161[84]).
švedzka cena 76 (34[3]).
Švedryn 67 (21[24]).
takel 331 (18A[7]).
tarpupedia, torpupedia 237, 360 (174).
tekun, ciekun 237 (175).
tekunec 237 (175[1]).
tekunovič 237 (175[9]).
tekunovski 238 (175[10]).
tiltel 76 (36[1]).
tirel 238 (176), 160 (107[12]).
toloka, tloka 3 (4[20]), 18 (8[1 2]), 24 (13[10]), 31 (13[60]), 32 (13[63]), 36 (13[87]), 39 (13[100]), 40 (13[101 102]), 54 (18[80 82]), 72 (22[50]), 172 (122[5]), 175 (122[23]), 284 (230[15]), 306 (6a[9]), 321 (127[10]), 340 (7[46]), 345 (94[8]), 359 (65[3]).
torp, tarp, torpf 238, 325 (177).
torpa 240 (177[29]).
torpina 240 (177[34]).
torpostai, torposta 240, 325 (178).
tramt 272 (218).
treina, trein, treinia, troina 240, 325 (179), 349 (140[8], 184[50]).
treinina 232 (166[4]).
trykois, trykoi 242 (180).
trynit 352 (262).
trynitny, trzynitny 299 (262).
tryrank 242 (181).
trockoje diaklo 310 (18A[6]).
trok, trak 242, 325, 349 (182).
Tumbendre 73 (24[3]).
ucianska miara 56 (18[106]).
učta 112 (68[9]), 175 (122[23]), 178 (122[35]), 335 (122[56]).
ulaz 246 (184[43]).
untarnik, unternik, untornik, untrenik, untrennik, untrinik, untrinyk, untrynik, untrynnik, untronik, untronnik, utrynik, utrynnik žr. ontrinik.
unternicki, utrynicki 149 (93[81—]).
unternictvo 150 (93[83]).
untrynica, antrnička, unternica, untrenička, untrynička 149 (93[77—]), 346 (106[5]).
upel, upelia 242 (183), 85 (45[2]).
Upis 117 (73[1]).
uslot, uslut 166 (112[22]).
Ušklune 92 (51[51]).
uškur, uškuris, uškurys, užkur, užkuris 243, 325, 349 (184).
uškury na uškury 245 (184[40 41]); — uškurami, uškuramus 244 (184[27]), 245 (184[36 37]), 325 (184[45]), 349 (184[48]).
uškurstvo, uskurstvo 246 (184[44]), 349 (184[49—]).
Ušpelki, Ušpelkis 160 (107[8]), 260 (192[118]), 318 (107[46]).
utornik 149 (93[76]).
užar 326 (188[20]).
Uždavbale 73 (24[5]).
Uželkies 117 (71[2]).
Užemgrinde 259 (192[113]).
Užežeri 272 (210[1]).
užgiry 246, 350 (185).
užly 246, 326 (186).
Užnumagole 137 (89[24]).
Užpiavnales 103 (54[2]).
Užuklonis 92 (51[52]).
užupis 299 (263).
Užušylokšnia 275 (220[2]).

užutvor 247 *(187)*.
užvy 247 *(186²)*.
užvor, uzvor, užuvor 247, 326, 350 *(188)*.
užvorek 247 *(188²)*.
užvorny 350 *(188²⁴)*.
užvorovy 248 *(188¹²—)*.
vaga 249 *(189)*.
vagac 249 *(189²)*.
Varykliakalna 234 *(170¹⁷)*.
varsta 232 *(166³)*.
važenie 277 *(223¹)*.
vedega, vediga 249 *(190)*; *plg.* siekira do koryt robienia 299 *(259¹⁷)*.
veja, veji 249, 327 *(191)*, 166 *(112¹⁸)*.
veldomiškia, valdomiškia, valdomyškia, veldomyškia 261 *(192¹²¹—)*, 262 *(192¹⁴¹)*.
veldomišski, veldomiski 262 *(192¹⁴⁰—)*.
veldomy, valdomi, veldom, veldomi, vialdmy, vialdomi, vialdomy, vieldom, vieldomy 249, 327, 351 *(192)*.
veldomka 257 *(192⁸⁷)*.
veldomski, valdomski, vieldomski 257 *(192⁸⁵ ⁸⁸—)*, 261 *(192¹³¹)*, 262 *(192¹⁴³)*, 327 *(192¹⁴⁶)*.
velikodennaja mezleva 125 *(82⁴)*; — spiža 127 *(82²¹)*.
venter, vencer, viencier, vięcier, vięcierz, vięcior, viečer 262, 327 *(193)*.
verdel 280 *(228¹⁰)*.
verden 263 *(194)*.
verg 355 *(291)*.
vergovstvo 356 *(291⁶)*.
vergudstvo 356 *(291⁵)*.
verpel, verpelia, verpiel 290 *(236)*.
verpelik 291 *(236²⁷)*.
versmales 263 *(195¹)*.
versmia 351 *(195)*.
vertel 290 *(236¹³)*.
Vertimy 170 *(118³)*.
verža, verša 107 *(58²)*, 262 *(193¹)*.
ves 231 *(162³⁷—)*.
vesele, veselje 112 *(68⁹)*, 315 *(74⁵⁴)*; — ku veselju davati 22 *(13²)*; dopomahanje na veselia 172 *(122⁵)*.
vešiakial 336 *(274)*.
veža, veže, vežha, vežo, vieža 1 *(2¹)*, 75 *(30²)*, 79 *(43⁹ ¹⁰ ¹⁴)*, 80 *(43²³ ³⁴ ³⁸—⁴⁰ ⁴⁴)*, 81 *(43⁴⁵ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵⁸ ⁵⁹)*, 86 *(49¹ ¹¹)*, 88 *(49⁴⁴)*, 90 *(51¹²)*, 99 *(52¹²)*, 118 *(74¹—¹⁸)*, 119 *(74²⁰—²⁷)*, 120 *(74²⁹—³⁵ ³⁷ ⁴⁰)*, 121 *(74⁴³ ⁴⁴)*, 129 *(88² ³ ⁸ ¹¹ ¹² ¹⁷)*, 130 *(88²⁰ ²² ³² ³⁴)*, 131 *(88⁴⁹ ⁵⁰)*, 134 *(88⁷⁸ ⁸³ ⁸⁴)*, 135 *(88⁸⁶ ⁸⁸—⁹⁰ ⁹², 89¹—¹¹)*, 137 *(89¹³—¹⁵ ¹⁷ ¹⁸ ²¹ ²³ ²⁴)*, 163 *(109¹⁰)*, 168 *(116⁵ ⁸ ¹³ ¹⁴ ¹⁶)*, 169 *(116¹⁷ ¹⁸ ²¹ ²³ ²⁹ ³⁰)*, 183 *(129¹—¹⁴)*, 184 *(129¹⁶—⁴²)*, 186 *(129⁴⁴—⁶⁷)*, 189 *(129⁹¹ ⁹⁶)*, 190 *(129¹⁰⁹ ¹¹⁶ ¹¹⁷)*, 218 *(161¹⁸)*, 271 *(205²)*, 295 *(242¹)*, 312 *(43¹²¹)*, 314 *(74⁵¹—⁵³)*, 315 *(74⁵⁵ ⁵⁶ ⁶⁰)*, 316 *(88⁹⁵ ⁹⁸, 89²⁵ ²⁶)*, 318 *(116³² ³³)*, 321 *(129¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²¹)*, 322 *(129¹²² ¹²⁸)*, 331 *(43¹²³, 49⁷⁸)*, 332 *(49⁸³)*, 333 *(89²⁷)*, 334 *(116³⁵)*, 335 *(235⁴)*, 344 *(88¹⁰⁴)*; — 68 *(22⁹)*, 71 *(22⁴⁶)*.
vežica, vežyca, viežyca 79 *(43⁵ ⁸ ¹⁹)*, 80 *(43⁴⁰)*, 82 *(43⁶⁹)*, 118 *(74¹)*, 135 *(88⁹¹)*, 186 *(129⁴³)*.
vežovy, viežovy 120 *(74²⁸)*, 169 *(116¹⁶)*, 321 *(129¹²⁰)*.
viano 278, 351 *(225)*.
vianovny 44 *(13¹¹³)*, 351 *(225¹)*.
vicinik 267 *(198²⁹—)*.
Vidugiry 207 *(142¹⁵)*.
viekšnianska miara 192 *(131¹⁸)*, 290 *(236¹⁶)*.
vieliagroch 286 *(233²²)*.
vielkonocny jalovica 333 *(93⁸⁴)*; — kury 333 *(93⁸⁴)*.
viežečka 118 *(74⁹)*.
viežka 137 *(89²²)*.
viksovaty 263 *(196)*.
viksva 351 *(196)*.
vilenka, vilniovka, vilnovka bečka 57 *(18¹¹¹)*, 156 *(102⁸)*, 157 *(102¹⁴)*, 193 *(131³⁷)*, 359 *(65³)*.
vilenski, vilienski bečka 57 *(18¹¹⁷)*, 111 *(67³)*, 223 *(161⁵⁹)*, 232 *(166¹¹)*, 328 *(200³)*; — garniec 284 *(230¹⁵)*; — lokiec 277 *(222²⁷)*; — mera, miara 3 *(4¹⁶)*, 24 *(13¹⁰)*, 56 *(18¹⁰⁴ ¹⁰⁸)*, 156 *(101⁶, 102⁵)*, 296 *(249²)*, 322 *(132²)*, 332 *(61¹⁵)*; — robota 265 *(198¹²)*.
Vilka piavnis 272 *(210¹)*.
Vilkudyrvas 66 *(21¹⁷)*.
ving 263 *(197)*, 323 *(156⁵)*.
vingel 264 *(197⁶)*.
viršynik, vieršynik, virsnik, viršnik, virzsnik, virzšnik, vyršynik 356 *(292)*.
viršynikostvo, vierzsnikostvo, viršnikovstvo, virzsnikovstvo 357 *(292¹²—)*.
Višniu Piavnis 165 *(112¹³)*.
Vites Kalns 332 *(61¹⁵)*.
vitina, vicina, vicyna 264 *(198)*, 347 *(110⁵)*.
vybiorka 206 *(140⁵)*.
vygonovy oklad 344 *(68²³)*.
vypusk s penezei 155 *(100³)*.
vlasnianka 196 *(139³³)*.
vločebne jaica 324 *(162⁴²)*.
vločebne, vločobnoje 56 *(18¹⁰⁵ ¹⁰⁷)*, 230

(162[28]), 246 *(185[1])*, 282 *(230[8 10])*, 284 *(230[15])*, 298 *(255[1])*.
vlodarstvo 322 *(139[116])*.
voina 93 *(52[1])*, 110 *(64[20])*, 172 *(122[5])*, 347 *(122[57])*; — vypravovanje na voinu 172 *(122[5])*. —
voinščenija 334 *(122[55])*.
voitelis, voitel 291, 352 *(237)*.
vojennyje penezi 172 *(122[5])*; — povinnosti 26 *(13[28])*.
vola karmienie, vychovanje 231 *(163)*.
vondera, undera, vandera, vądera, vundera 267, 328 *(199)*.
vosk, vozk 278, 328 *(226)*.
zagrodnik 255 *(192[71])*, 291 *(237[1])*; — przychoży veldomy 255 *(192[65])*.
zakarbovac 352 *(234[43])*.
zaprimen 190 *(129[117])*.
zaroistje 349 *(142[23])*.
zgonne 24 *(13[11 12])*, 341 *(13[125])*.
ziakly žr. dziakly.
zkunia žr. skunia.
zlotovi bojarze 179 *(122[45])*.
zoloty, zloty posedny 178 *(122[40])*, 179 *(122[45])*, 320 *(122[54])*.
zsypka žr. sypka.
žagorski siek 339 *(7[35])*.
žagra, žogra 268, 328 *(200)*.
žard 268 *(201)*.
Žardinviti 1 *(2[4])*.
železo oromoje 77 *(41[3])*.
žemelianska miara 277 *(222[28])*.
žerdz 279, 358 *(227)*.
Žiamgryndai 271 *(208[1])*.
žibendiajev 268 *(202[2])*.
žibentiai, žibentai 268 *(202)*.
žibentiaiski, žebentiaiski 268 *(202[4]—)*.
(žiner) 20 *(11[4])*.
žybur, (žiber) 269 *(203)*.
žlukčenje, žlukcenie, žlukčenie 270 *(204[34]—)*.
žluktanie 270 *(204[38]—)*.
žluktyna 270 *(204[32])*.
žlukto, žlokto, žlukta 269, 351 *(204)*.
žluktovka 270 *(204[33])*.
po *žmoidzku* zbudovana javia 331 *(43[124])*.
žmucki, žmoidzki, žmudzki, žmuidzki, žomoitski javia 81 *(43[51 60])*; — kosa 106 *(56[19])*; — len 230 *(162[29])*; — patoka 290 *(236[17])*; — pur 337 *(4[57])*; — syr 212 *(151[9])*, 275 *(222[8])*, 282 *(230[8])*; — svor 229 *(162[13])*; — vieža 129 *(88[17])*.
Žohravitia 164 *(112[5])*.
žomb, žonb, žumb 270 *(205)*.
žona, žonka (povinnost) 18 *(7[16])*, 40 *(13[101])*, 41 *(13[103])*, 113 *(68[15])*, 146 *(93[52])*, 148 *(93[72])*, 230 *(162[29])*, 231 *(162[37])*, 279 *(226[14])*, 359*(65[2])*. —
žončyne dni 150 *(93[83])*.
žvir 271 *(206)*.
žvirovaty 271, 328 *(206[3]—)*.
Žvirzde 103 *(54[4])*.
Žvyrzdia 212 *(149[1])*.

Klaidų atitaisymas

Lengvai suprantamos skiriamųjų ir keliamųjų ženklų klaidos ir neaiškiai išspausdinta *y* vietoje tiktai *v* čia nežymėta.

Pusl.	Nr.	Eilutė	Išspausdinta	Turi būti
4	4^{50}	1	*Barkiainiai*	*Barklainiai*
9	6^{27}	11	шестьсоть	шестьсотъ
11	6^{29}	10	обудвух	обудвухъ
12	6^{30}	8	которые	которы се
12	6^{30}	16	пчолъ	пчолъ
14	Lit.	8	*21—22.*	*3—4, 21—22, 24.*
16	7^{6}	1	Ludźi i	Ludźi y
19	8^{6}	2	жъ Яицка	жъ, на Яцка
19	8^{9}	2	в	въ
20	10^{2}	3	*(Molėtai*	*Molėtai*
20	11^{2}	5	*Žr. 152.*	—
23	13^{5}	7	иивое	и иное
25	13^{16}	5	ихъ	их
25	13^{19}	5	житпыми	(з д я к л ы) житными
36	13^{90}	4	машъкают	мешъкают
39	13^{99}	21	пан	панъ
44	13^{113}	7	Ioachymuycia	Ioachymaycia
45	13^{119}	5	*Plg.* kunica 111^{3}.	—
47	16^{9}	3	*Žr.* 69^{2}.	—
48	18^{4}	12	даютъ	дають
51	18^{17}	6	с	съ
51	18^{28}	1	siliginiset	siliginis et
53	18^{49}	2	всяными	овсяными
57	18^{117}	1	mierzanie	mierzania
57	18^{119}	2	wierzchowatę	wierzchowatą
57	18^{119}	3	deptanę wierzchowatę	deptaną wierzchowatą
59	18^{157}	5	$122^{27\ 28}$	$122^{26\ 27}$
59	18^{163}	2	збожовы	збожовые,
59	18^{168}	2	*1623*	н и м и ... 1623
60	18^{169}	1	d z i a k i e l n y m	d z i a k i e l n y m i
60	18^{177}	2	akże	także
60	18^{177}	3	*Žr.* 13^{57}.	*Žr.* $13^{57\ 99}$.
62	18^{200}	1	u	lu
71	22^{45}	1	siekiera	siekira
72	22^{57}	1	плотъник	плотъникъ
76	33^{4}	4	*Šilai*	*Sirdaugiai*
78	42^{4}	1	масковскую	московскую
78	42^{10}	1	M edź	Miedź
78	42^{20}	1	*arsakavičiai*	*Karsakavičiai*
80	43^{35}	1	молотен'я	млотен'я
80	43^{40}	1	меновите	меновыте
80	43^{40}	2	вежа с прымном	вежа с прымном великая
84	43^{106}	2	свиренъ	свиренъ)
85	46^{2}	2	k i e t w i t u y n i	k i e t w i r t u y n i
89	49^{58}	1	p ekarnią	piekarnią
92	51^{42}	1	монастырскихъ	манастырскихъ

Pusl.	Nr.	Eilutė	Išspausdinta	Turi būti
92	52[1]	1	*žmogų su vaikais*	*žmogaus vaikus*
92	52[1]	2	*jam*	*jiems*
93	52[2]	3	*k ygose*	*knygose*
98	52[9]	16	dział	działu
98	52[9]	27	paddanymi	poddanymi
100	52[14]	7	продажнымъ	продажным
100	52[14]	9	маючи	маючы
104	55[2]	18	стал]л	ста]л
105	Lit.	5	udowe	ludowe
106	56[4]	1	школу	школу
107	56[26]	1	чотыры	чотыри
107	60[1]	1	чесу	часу
108	61[2]	1	Zostawili	Zastawili
109	64[2]	1	молочоного	молоченого
110	64[20]	1	полуб	палуб
111	68[6]	3	Drongil	Drongił
114	69[5]	3	*1498*	*1498 (XVIII a.)*
116	70[9]	3	том	тои
116	70[12]	1	Y goia	Ylgoia
116	70[21]	2	gruntu	grunty
117	71	—	LIKNA	LIKN
121	75[8]	1	нед	над
122	75[16]	1	lezace	lezące
122	75[22]	1	Imien cze	Imienicze
123	77[1]	4	ł y g n y	ł u g n y
124	80[2]	5	m e d s i e d z i a c h	m e d s e d z i a c h
124	80[2]	9	wypełni	wypełni
125	82[6]	5	тропкого	троцкого
127	Lit.	1	317,	317, 321,
127	Lit.	1	113—	89, 113—
128	85	—	MOLKASA	MOLKAS
135	89[8]	3	сами	самы
137	89[14]	1	х о р о м и н а х	хороминах
149	93[82]	11	*Upytės*	*Vilniaus*
151	96[1]	10	сели	сеги
152	96[8]	7	paddanego	poddanego
152	96[9]	6	*Ecedvilaičiai?*	*Gėdvilaičiai*
157	103[5]	1	P u k u ł o w	P a k u ł o w
157	103[6]	1	P u k u ł a	P a k u ł a
161	107[36]	2	przadalismy	przedalismy
162	107[45]	5	удучои	идучои
164	111[3]	22	*167*[2]	*167*[3]
164	112[2]	1	зестенок	застенок
175	122[24]	8	речи	речы
177	122[32]	1	Ю'ри	Юр'и
177	122[32]	3	поспо	поспол
180	Lit.	2	236.	236, 271, 272, 650.
184	129[16]	2	редъ	передъ
185	129[25]	2	н е	п р и м н е
187	129[67]	5	*43*[39 44]	*43*[39 40 44]
189	129[97]	2	стал	стол
195	139[16]	1	и	з
197	139[39]	5	смолотили	змолотили
207	142[20]	3	*ventarečius*	*Šventarečius*

Pusl.	Nr.	Eilutė	Išspausdinta	Turi būti
208	142[21]	4	*112*[5]	*114*[5]
214	159[4]	2	увъ Оикгуве	у Въоикгуве
215	159[7]	1	сено	сена
215	159[12]	2	*126*[58]	*212*[59]
218	161[8]	3	тощым	тощыи
218	161[12]	2	подлетн	подклетн
220	161[35]	2	w zistkim	wszistkim
225	161[92]	2	*os*	*jos*
228	161[125]	1	16[0]1	1691
230	162[31]	1	Powinnosć	Powinnosc
231	163[1]	5	дю	ню
231	163[1]	6	навати	давати
234	170[14]	1	łąkami	łąkami
240	179[2]	1	две	два
245	184[28]	2	mezach	męzach
245	184[37]	6	rzawa wyzey wvrazonego	rzawą wyzey wyrazonego
245	184[38]	1	Stanislaw	Stanisław
245	184[40]	3	Baltromiejuna	Bałtromiejuna
248	188[11]	11	sciany	sciana
251	192[25]	3	Семашка	Сомашка
256	192[82]	2	weldamuniu	weldamun iu
263	197[3]	3	лажачые	лежачые
270	204[23]	1	Złokto 1...	Złokto 1... Trzynożek alias żlukto 1...
272	210	—	KASIM(?) — kasimas.	KASIN — kasinys.
272	Prierašas		касимомъ	касиномъ
279	226[14]	1	prąsc	prząsc
281	230[3]	2	которых	которих
285	230[20]	—		reikia visai išbraukti
288	234[21]	2	bierwioni	bierwion
297	254[2]	3	star	star.
298	259[3]	1	Склютъ один	Склют одинъ
299	260[1]	3	том	там...
303	5[15]	3	krowa	y krowa
304	6[48]	1	ужытымъ	ужытым
307	7[20]	3	na niewolnika	za niewolnika
307	7[21]	5	*Galiniai*	*Galniai*
308	8[14]	1	Przełomski	Przełomskie
313	49[77]	1	*1648*	*1684*
314	71	—	LIKNA	LIKN
314	74[51]	2	wiezą	wiezę
315	74[57]	7	*1692*	*1693*
315	74[59]	2	ciwna	ciwną
318	111[3]	1	*3*	5
331	43[124]	2	drwi	drzwi
332	88[99]	2	с	съ
333	93[84]	7	kładac	składac
334	118[5]	1	шиуры	шнуры